prævio titulo, *l. 2. ubi gloſſ. & DD. C. de acquir. poſſeſſ. l. 1. §. 1. ff. de except. rei judic. l. qui negotiationem*, ubi *Bar. ff. de adminiſtrat. tutor. Alciat. de præſumpt. regul. 2. præſumpt. 23. Oſaſc. deciſ. Pedemont. 58. num. 18. Veg. conſil. 6. numero 6.* & ille videtur facere, cujus nomine fit, ad *tex. in l. quod meo. ff. de acquir. poſſeſſ.*

Ex d. igitur diſtinctionis fædere, diſſidentes opiniones in hac quæſtione ortas ad conciliationem reducit idem *Oter. in tract. de paſcuis, & jur. paſcend. cap. 20. per tot. & ibi Bonden. in Notis. ubi cum Aliis alia in propoſito tradit, & ponderat.*

Secundo, nam licet per Baronem dictæ Civitatis fuerit uſurpatum jus fidæ in dicto territorio quoad exteros, attamen producuntur tituli, quibus conſtabat ante conceſſionem factam Baronibus dictæ Civitatis à Sereniſſimis retro Regibus jus fidæ etiam quoad exteros competiiſſe Uniuerſitati in dicto territorio, & tituli producti, tamen poſt ſententiam in petitorio latam, ſunt v3. Littera Regis Caroli anni 1306. Exiſtente Civitate in Regis domanio, qua prohibet Rex ſuis Caſtellanis, ne moleſtent cives Civitatis N. ſumentes paſcua cum eorum animalibus, quoniam damnificabant animalia dictorum civium, dictique fraudabantur cives fida, quam ab exteris exigebant; jus enim fidæ dominium territorii arguit, ex traditis per *Domin. Regent. de Ponte conſil. 47. num. 4. Lanar. conſ. 45. Præſ. de Franch. deciſ. 305. & Jacob. Cancer. lib. 3. var. cap. 13. & infrà repetitur num. 120.*

Item alia ejuſdem anni, ubi exiſtente eodemmet Sereniſſimo Rege in poſſeſſione cujuſdam defenſæ Umbruli in territorio dictæ Civitatis, prohibentur ſupra dictæ defenſæ cuſtodibus, ne in cuſtodia antiquos limites dictæ foreſtæ excedant ad civium paſcua impediendum, atque fidæ exactionem, quam ab exteris in eo affidantibus exigebant.

11 Undè obſerva, quod animalia paſculari inventa in alieno territorio, poſſunt ad domini inſtantiam carcerari, ab eiſque, non autem eximere, niſi prius ſoluta fida, & diffida, ut deciſum teſtatur in cauſa Illuſtr. Principis Achaiæ cum Univerſitate Montis Mali, oculatiſſimus *Dom. Joan.*

12 *Baptiſta de Thor. in compend. deciſ. Neap. part. 4. verb. animalia paſculantia fol. 22. 1. colum.* idque procedit, cum Baronis intentio quoad jus fidæ in territoriis appatronatis eſſet fundata, ut obſervat *Flamin. Monach. in Addit. ad deciſ. Minad. deciſ. 32. num. 27.* ſecus cum Baronis intentio, quoad jus fidæ in territoriis appatronatis eſſet incerta, non tunc, præſtita cautione de ſolvenda fida, & diffida, animalia in alienis territoriis paſculari inventa debent reſtitui, ita *Dom. Reg. Tapia in comment. ad Conſtit. Cum per partes Apuliæ lib. 9. Jur. Regni colum. 2. fol. 71.* In hiſque terminis eſſe intelligendam *Capic. deciſ. 45.* inquit idem *Monach. ubi ſuprà, & in Addit. ad dictam Capic. deciſ. 45.* & deciſum refert

* idem *D. Jo. Baptiſta de Thor. ubi ſuprà verb. animalia damnum dantia fol. 35.* & in cauſa inter

* Illuſtr. Ducem Ebuli, & Univerſitatem prætendentem uſum, quem habent Cives in domaniali territorio, allectis Civibus non competere dato termino ſuper prætenſis, ſic per S. C. quoad animalia intercepta determinatum refert D. *Reg. Sanfelic. deciſ. 75. par. 2.*

Verùm ex prædicta obſervatione plura perpendi contingunt; Primo, quòd hoc procedit, cum

13 in territoriis bannitis animalia damnoſa fuerint paſculari inventa, tunc enim capi poſſunt, & bajulis conſignari pro emendatione damni, & pœnæ, ſivè diffidæ ſolutione, ut expreſsè cavetur ex *Conſtitut. Regni animalia, ubi Iſern. noſter & de Afflict.* corrigente Conſtitutionem *Pervenit* diſponentem, ut debeant capi, Juſtitiariiſque conſignari; *Avendan.* ubi ſuprà *par. 1. c. 13. n. 2. verſic. & quia in herba de Afflict. in Conſtit. Regni Pacis cultum, Coler. de proceſſ. execut. par. 1. cap. 2. num. 97. Ann. ſingul. 138. Borell. de magiſtrat. lib. 4. cap. 6. num. 45. & 55.* idem *Dom. Reg. Tapia in d. Conſtit. Cum per partes Apuliæ*; quo caſu diſpoſitio *d. Conſtitut. Regn. Cum per partes Apuliæ* locum non habebit, & hoc, cum animalia, data opera, fuerint immiſſa, ſecus ſi ex ſe ipſis intraverint, puta quia fuerunt deperdita, vel caſu fortuito fugiendo à lupis, vel aquarum multitudine, ex quo in dictis territoriis damnum intulerint, ita *Alberic. in tract. ſtatut. lib. 2. quæſt. 76. Carpan. in Conſtitut. Mediolan. tit. de damn. dato cap. 336. Avendan. d. cap. 13. num. 20.*

Inſuper ex ante dictis conjicimus, an ſupra 14
dicta retentio animalium, ut damnum reſarciatur, principaliter fiat, an verò ad finem recognoſcendi dominum, ut ſecundariò contrà eum pro emendatione damni agi poſſit.

Quouſque dominus recognoſcatur, eorum per- 15
mitti detentionem principaliter ad effectum, ut ſecundariò contrà eum pro damno dato agi poſſit, docet *Bal. in l. 2. num. 2. C. de ſerv. fugitiv.* dicens, quòd poſſum animal repertum in meo capere, & detinere, donec ſciam dominum, *arg. l. capite quinto, ff. de adult.* authoritate cujus idem firmavit *doctiſſimus I. C. D. Andr. Alciat. de præſumpt. regul. 1. præſumpt. 50. numer.* 16
3. v. 3. quod ſi alienum pecus inveniatur in agro damnum dare, non tamen poteſt dominus agri retinere, niſi ad finem, ut cognoſcat, cujus eſt: & debet illi reſtituere, & contrà eum agere de damno dato, ex juribus, & Doctoribus, ut per eum de Afflict. in d. Conſtit. Pervenit. num. 3. & 6. & in dict. Conſtitut. Cum per partes ſub num. 3. & 7. Surd. de Alim. tit. 8. privileg. 62. num. 2. & conſil. 561. num. 17. vol. 4. ubi *num. 27.* de communi concludit, quòd multò minus licebit retinere perſonas, & dominos animalium damnum dantium, cum iſta executio contrà perſonas 17
nunquam concedatur à lege, niſi poſt excuſſionem mobilium, immobilium, & nominum debitorum, ex *l. à Divo Pio §. in venditione, ff. de re jud.* quibus addo *Rendell. ubi ſuprà p. 4. cap. 4. verſ. quintum.* Primò, quia hoc eſſet authoritate propria ſibi jus dicere, quod non permittitur 18
l. 1. C. ne quis in cauſ. prop. Secundò, ne violetur juriſdictio jus dicentis, cum pignora capere, ſit ſpecies juriſdictionis ad notat. per *Jaſ.* & alios 19
in *l. 1. ff. ſi quis judic. non obtemp.* & ita in ſpecie concludit *Coler. in c. illud num. 23. verſic. circa quod tamen de præſumpt.* mixtique imperii exercitium dixit *Marin. Frecc. de offic. Mag. Seneſc. nu. 8. in fin.* quem refert, & ſequitur idem *Rendell. ubi ſuprà c. 4. par. 4. fol. 250. verſ. ſeptimum*, quæ tamen admittitur pignoratio, quando eſt certa perſona damnum dantis, quod tunc 20
conſultum eſſe poteſt per actionem de paſtu pecoris, & legis Aquiliæ ex *Rendell. ubi ſupra verſic. ſextum*, perpenditque recolend. ſemper memoriæ *Dom. Franciſc. Merlin. J. C. doctiſſimus, ac* 21
propriis meritis digniſſimus S. R. C. Præſes tom. 2. forenſ. controverſ. cap. 58. & inſignis ille *Doctor Mercurial. Merlin. in ſuo celeberrimo tractat. de* 22
pigno.

pigno. & hypoth. lib. 1. tit. 2. q. 14. num. 13. fol. 15. 1. col. & hæc eſt tertia concluſio enumerata per eumdemmet *Surd. ubi ſuprà.*

23 Quartò, nam majus eſt periculum in retentione animalium, quàm in aliis rebus, quia facilius pereunt, *Bart. ibique addent. in dict. §. de his autem verb. majus Cæpoll. de ſervit. ruſtic. prædior. cap. 9. num. 30. in fin. de ſervit. juris paſcend.* not. *Canoniſtæ in cap. ſi læſerint, extra de injur. Plot. in l. ſi quando num. 699. C. unde vi. Pirr. tit. de paſc. cap. 9.* poſt *Veron. de ſervit. pecor. paſcen.* & declarat optimè *Menoch. de recuperan. poſſeſſ. num. 281. Gandin. de malefic. tit. de jurib. verſ. ſed pone num. 11. Pichard. in §. cæterum à num. 13. inſtit. ad l. Aquil. Oſuald. ad Donell. lib. 15. Comment. cap. 44. litt. P.* ſic in facti contingentia conſuluit *doctiſſimus Cancer. part. 2. variar. reſol. cap. 10. num. 86.* in puncto *Grat. to. 1. forenſ. diſcept. cap. 88. à n. 1.* diffuſè omnium optimè idem *Oter. ubi ſuprà cap. 13. à nu. 11.* qui inter ſe pugnantes opiniones in hac noſtra quæſtione ad concordiam reducit (ac plenè materia reaſſumitur ibidem *à Bonden. in Notis ad idem cap. 13.*)

Verùm reſpectu ſupra dictæ concluſionis firma-
24 tæ poterit dominus paſturagii de animalibus in ſuo repertis ſibi pignus propria authoritate conſtituere, ut obſervat idem *Merlin. ubi ſuprà nu. 11.* his loquens verbis: *Datur etiam quædam ſpecies pignoris, quæ authoritate alicujus conſtituitur, ut cùm animalia in bonis alienis inveniuntur damnum dare, quoniam dominus poteſt facere de his animalibus ſibi pignus propria authoritate conſtituere, donec dominus cognoſcatur, ad effectum agendi contrà ipſum pro damno dato.* Hæc ipſe.

Hinc ex eodem *Rendell. d. cap. 4. verſ. hic verò fol. 247.* obſerva hujuſmodi detentionem in-
25 terceptorum animalium de *jur. Conſtitut.* haud eſſe conſiderandam penès eumdemmet dominum paſturagii, at penès Bajulum, cui conſignatio prædictorum fieri debet, ut expreſsè ante eum firmavit de *Afflict. ubi ſup.* & voluit *Veron. d. cap. 9. num. 30. Barthol. de Capu. in d. conſtit. pervenit, qui ſingul. 32.* ait hodie dic in Regno, ut in *conſtitut. de detinen. animal. l. 1.* quia debet capi, & Judici aſſignari, & contrà jus Longobard. conſuetudinem inducit, ut etiam boves inventi in damno, poſſint capi, & ad Bajulum duci, ut ponderavit etiam idem *Grat. d. c. 80.*
26 *num. 10.* Quicquid communi jure reperiatur diſpoſitum, licere in domino paſcui in ſuo prehenſum animal retinere, juxtà *J. C. Pomponii ſententiam in l. quamvis ff. ad l. Aquil. his aperiens,* Itaque (inquit) *qui pecus alienum in agro ſuo deprehendit, non jure includit, nec agere illud aliter debet, quàm (ut ſup. diximus) quaſi ſuum, ſed vel abigere debet ſine damno, vel admonere dominum, ut ſuum recipiat,* ſequitur *Gloſſ. ibidem,* & teſtantur DD. per nos longa ſerie ſuprà adducti. Cui diſpoſitioni, cùm quædam adaptaretur localis conſuetudo ſic in cauſa Vincentii, aliorumque litis conſortium, conſuluit, *Grat. d. cap. 80. nu. 8.* prout valere hujuſmodi ſtatuta dicit *Boſſ. de damn. dat. in fin. Coller. d. cap. illud n. 21. verſ. verùm de jure ſaxonico.*

Imò addo, eſto, quòd dicti juris communis diſpoſitio per jus conſtitutionis videatur rejecta,
27 attamen ex his, quæ infrà dicemus, eam vigere patebit & permiſſam utique eſſe apud dominum paſcui, interceptorum animalium retentionem, quouſque infrà 24. horarum tempus ad hoc ſtatutum, animalia Bajulo non conſignentur, vel donec dominus paſcui de damno certioretur, à quo tempus conſignationis currere incipit, ut poſt *Ferron. in conſuetudin. Burdegal. tit. de animal. invent. in agr. alien. in princip.* not. idem *Rendell. fol. 248. verſ. ſecundum, & tertium.*

Prout etiam cum de reſtituendo impenſam pro pabulo ipſis præſtitam interim, quòd eorum do 28
minus invenitur, ageretur, quo in caſu ſi cognito domino animalium eorum, fit reſtitutio, poterit dominus paſcui pro præſtitis ipſis alimentis, de his ſibi propria authoritate pignus conſtituere, ut apertiſſimè *Paul. lib. 21. ad edictum in l. ſi res* 10 *ff. de rei vendic.* ejuſdemque ſenſus videtur *Ulpian. lib. 53. ad edictum in l. hoc amplius, §. de iis ff. de damn. infect. & Imperat. Anton. in l. in ſumma, C. de pignorib. & hypoth. Gloſſ. in l. ſi non ſortem §. ſi centum ff. de cond. indebit.* & quidem: Nec enim vento *vivitur*, quòd *Alexander Auguſtus* in alimentis 29
pupillo taxandis, perpendit in *l. fin. C. de aliment. pupill. præſtand.* aperteque docet *Alciat. d. præſumpt. 50. numer. 2.* qui in hiſce noſtris terminis loquens; *Et iſtud* (inquit) *facit ad quæſtionem ejus, qui bovem vagabundum retinuit in ſtabulo ſuo, ut expenſas quas aſſerit ſe feciſſe, teneatur ei dominus reſarcire, cùm præſumptio naturæ ſit, quòd non vixerit de vento.* Subjungitque ſub *num. 3.* ad concordiam reducendo contrariam *Jacob. de Aret.* in hac noſtra quæſtione ſententiam, *quia ille qui reperit bovem alienum in fundo ſuo, & eum tenuit per aliquod tempus, & alimentavit, aut vult retinere, ut ſolvatur ſibi damnum, & non poterit d. l. Quintus, aut vult retinere ut reſtituatur ſibi pretium alimentorum, & tunc ſecus ſecundùm ſupra dicta, & facit, quia cum alimenta verterint in utilitatem ipſius rei, meritò debet poſſe rem retinere donec ſatisfiat l. in ſumma, & ibi Sali. C. de pigno. & quæ not. Bar. in l. ſi non ſortem §. ſi centum ff. de condit. indeb.* Et ſequitur *Jo. Nicol. Arelaten. in addit.* his verbis. *Infertur etiam ex hac præſumptione, quòd ſi creditor repetat expenſas factas in alendo equo pignorato, ei teneatur dominus reſtituere; præſumitur enim equum creditor ſuis expenſis aluiſſe, ex quo reperitur nutritus, non enim creditur vixiſſe de vento,* id ipſum fuerunt amplexi *Coraſ. in rub. ff. de ſervit. num. 140. & 138. cum ſeqq. Sola in conſtit. Pedem. in decret. de capt. debit. in gloſ. 3. par. n. 6. Avend. de exeq. mandat. cap. 13. ſub num. 4. verſic. ſi tamen par. 1. Surd.* qui utiliter alia plura in propoſito cumulat *dict. privileg. 62. à nu. 2. Grat. d. cap. 80. num. 11.* eruditiſſimus *Jo. Garſ. in tract. de expenſ. & meliorat. cap. 16. n. 16. & cap. 4. n. 28. & 29. Rendell. d. cap. 4. verſ. Quia ſunt pro pignore fol. 254. Oter. dict. cap. 13. n. 26. & ibi Bonden. §. qui penès ſe.*

Quemadmodum id eademmet ratio poſtulat in gravato reſtituere alteri domum per fideicommiſſum, cui retentio rei reſtitutioni ſubjectæ per- 30
mittitur, donec à fideicommiſſario ſibi ſatisfiat pro expenſis, ipſiuſmet reſtitutionis temporis valore attento ut *J. C. Papian.* reſpondit *lib. 9. reſponſor. in l. domos ff. de leg. 1. Domos,* (inquit) *hæreditarias exuſtas, & hæredis nummis extructas, ex cauſa fideicommiſſi poſt mortem hæredis reſtituendas, boni viri arbitratu ſumptuum rationibus deductis, & ædificiorum ætatibus examinatis, reſpondi,* ejuſdemque ſenſus videtur *Paul. lib. 3. ad Sabin. in l. ubi purè, §. Terogo, ff. ad*

Sena-

Senatuſconſult. Trebell. ibi. Qui in diſtrahendis, conſervandiſve rebus hæreditariis ſumptus factus eſt, imputari hæredi debet. Ulp. lib. 5. diſp. in l. Mulier §. ſed enim ff. eod. ibi. *Sed & ipſe, ſi quem ſumptum fecit in res hæreditarias, detrahet.* Sic *Bar. Bald. Alberic. Imo. Cum Alex. Jaſ. & aliis in d. jurib.* relati, & ſequuti per *Surd. d. privileg. 62.*

* *n. 7.* idem *Garſ. ubi ſup. cap. 16. n. 1.* & latiſſimè *cap. 17. n. 1. & 2.* pluries refert *deciſ. recol. ſemper memor. Dom. Præſes de Franch. deciſ. 109.* ubi Domini Addentes, per *Rot. Florent. Marzar. de fideicommiſſ. cap. 65.* & per *S. Roman. Rot. in una Bononien. 29. Nov. 1604. Coram Ludoviſio. Ricc. p. 4. collect. 1332. Peregrin. de fideicommiſſ. artic. 50. nu. 62. Cancer. lib. 1. var. c. 2. n. 33. Seraphin. deciſ. 925.*

31 *n. 3. Vincent. Fuſar. J. C. Brixien. celebris*, alios referens in aureo *tract. de ſubſtitut. q. 670. num. 6.* plura de refectione expenſarum congerit idem *Ricc. p. 1. collect. 191. p. 4. d. collect. 1332. 1348. & 1379. & p. 5. collect. 1917. & 2801. Illuſtriſſ.*

32 *Dom. Epiſcop. Marant. noſtræ legalis Philoſophiæ abyſſus, atque Epiſcoporum totius collegii decor, par. 1. reſponſ. 18. numero 30. & par. 2. reſponſ. 10. Dom. Jo. Baptiſt. Ciarlin. J. C. Diſertiſſim.*

33 *& Diœceſis Regiæ Corona tom. 2. for. controv. 169. num. 58.*

34 Quinimò, cenſus, & conſtitutio ſuper melioramentis, & expenſis, prædicta facta cenſetur, quam validam exiſtimat *Illuſtriſſ. & Reverendiſſ. Dom. Alexand. Sperell. J. C. miraculum, ac hu-*

35 *jus Parthenopenſis digniſſimus Nuntius Apoſtolicus, in aureis ſuis deciſionibus tom. 2. deciſ. 120. num. 99.* de meliorationibus loquens in re emphyteutica factis, ut ſuper illis cenſus ſalvari, & ſubſiſtere poſſit (quicquid ſit in cenſu ſuper ipſamet re emphyteutica conſtituto, attenta prohibitione expreſſa alienandi, ac de caducitate proptereà incurrenda, ut doctiſſimè more ſolito firmat *d. deciſione*) dummodò tamen in inveſtitura dictum haud fuerit, ut propter alienationem revertatur ad dominum fundus unà cum melioramentis; utique cenſus ſuper dd. meliorationibus imponi potuit, & impoſitus cenſetur, præſertim ad caducitatem evitandam, ex *Cenc. de cenſib. par. 1. cap. 2. q. 2. artic. 1. n. 16. & artic. 2. num. 17. Duard. ad Bullam felic. record. Pii V. ſuper §. 1. q. 10. n. 29. & q. 12. n. 51. Anton. de Amat. variar. reſol. 3. n. 80. tom. 1. Milanenſ. deciſ. 8. n. 389. lib. 1. Rot. Rom. deciſ. 349. n. 1. p. 2. & deciſ. 116. num. 19. par. 6. recentior. & deciſ. 11. nu. 8. impreſſ. addit. ad Cenc.* per eum relatis. Portio enim illa ratione melioramentorum

36 detrahenda remanet libera, proinde ſubjici tali oneri poterit, eſto quòd apta ſit illud ſufferre, ut in terminis fundat latiſſimè *Mareſcott. lib. 1. variar. cap. 72.* reſolvendo quæſtionem illam, quam haud contemnendam putat, an cenſus ſimpliciter impoſitus ſuper prædio, cujus medietas eſt prohibita alienari, ſit nullus in totum, vel potius quoad medietatem liberam ſuſtineatur; Quodque, quoad medietatem liberam aptam illum ſupportare, ſuſtineri inquit reſolvendum, ſic pluries per *S. Roman. Rot. deciſ. referens.*

37 Et in puncto *num. 101.* de gravato alteri per fideicommiſſum fundum reſtituere, quòd cenſus impoſitus cenſetur, & ſuſtinetur ſuper portione, quæ ratione detractionum faciendarum remanet libera, ſi tamen ſit capax, probat ex *Mareſcot.* ubi ſupra *Cenc.* ubi ſupra *d. par. 1. cap. 2. q. 1. artic. 7. n. 7. & 8. Honded. conſil. 58. num. 99. lib. 1. Duard.* ubi ſuprà *d. §. 1. q. 7. nu. 37. Felic. record. Gregor. XV. deciſ. 225. nu. 1. & ſeq. & deciſ. 256. nu. 1.* ità *S. Rom. Rot.* ſæpiùs cenſuit *deciſ. 55. n. 6. & deciſ. 59. n. 12. & 13.* poſt *Cenc. & deciſ. 344. n. 2. par. 4. diverſ. & d. deciſ. 116. n. 19.* Imò *n. 102.* ſubdit, ſi nulla competeret de 38 tractio ſuper re ipſa, cenſus cenſeretur ſuper meliorationibus impoſitus, ſi re vera illæ adſunt. *Rot. deciſ. 349. & d. deciſ. 344. Beltramin. in addit. ad Gregor. XV. d. deciſ. 225. num. 16.*

Adeò ut propria meliorantis dicuntur, & ad 39 quoſcunque hæredes, ſucceſſoreſque tranſitoria (*ex multis apud Bonden. colluct. legal. 35. nu. 35. ubi in ſeqq. materia latè declaratur vol. 1. Rot. cor. Duran. deciſ. 329. num. 5. tom. 2. cor. Merlin. dec. 546. ſub num. 24. 25. tom. 2. cor. Bicchio dec. 483. n. 34. 35. to. 2. cor Papa Alex. VIII. Ottobon. dec. 83. n. 3.*) & poſſunt hypothecari, veniuntque in generali bonorum obligatione, & pro ipſis competit Salvianum, *Clar. in §. emphyteuſ. q. 45. nu. 2. Garſ. de expenſ. cap. 6. num. 20. & cap. 23. num. 32. Rot. deciſ. 720. n. 8. par. 1. diverſ. deciſ. 186. num. 6. par. 2. diverſ. & deciſ. 349. nu. 1. par. 2. recent.*

Quapropter dominus ipſe ea repetendo, probare ipſa præſtitiſſe haud tenetur: cum præſumptio ſit ſuis expenſis animalia vixiſſe, non verò de 40 vento, ex quo retinuit penès ſe, *d. l. fin. C. de aliment. pupill. præſtand.* prout ex not. per *Bar. Imol. Alex. & Jaſ. in l. cum ſervus, ff. de verb. obligat.* in puncto firmarunt *Neguſant. de pignorib. 3. membr. 7. par. princip. n. 17. Surd. dict. privileg. 62. n. 13.* idem *Garſ. d. cap. 4. n. 27. Coler. in tract. de aliment. cap. 8. n. 18. lib. 3. S. Rom. Rot. deciſ. 399. 144. par. 2. & 4. recentior, Oter. d. cap. 13.* ſub *n. 27.* (*& ibi Bonden. in Notis c. qui penes ſe, ubi plures allegat.*) licèt contrarium ſentire videantur *Grat. d. t. 1. forenſ. cap. 25. num. 22. & 23.* & ex eodemmet *Grat.* idem *Dominus Mercurial. Merlin. de pignorib. lib. 3. tit. 1. q. 5. n. 65.* loquuntur 41 enim in eo, qui paſcua locavit, quo in caſu, niſi expreſsè conſtaret, quòd in cauſam impinguandi animalia fuerit facta, acquirere haud potuerat locans ſuper animalibus ipſis hypothecam: cum in his terminis, naturalis ratio illa *text. in d. l. fin. C. de aliment. pupill. præſtand.* non militet, prout in noſtris, ut ſuprà firmavimus, viget, & diſertiſſimè tradit *Giurba deciſ 40.* (ac videantur *Card. de Luca tit. de cred. diſc. 18. num. 3. 4. lib. 8. Bonden. ad Oter. c. 13. ad fin. ubi concord. Rot. in rec. dec. 114. p. 4. tom. 2.*) *doctiſſimus Jo. Dominic. Gait. in tract. de credito cap. 4. quæſit. 11. à num. 1563. cum ſeqq. & recol. memor. exim.* ille *J. C.* 42 *Jo. Mar. Novar.* Cathedralis Eccleſiæ hujus inclitæ Civitatis præſtantiſſimus Canonicus in Scholiis ad tres libros, *Cod. in rub. de paſcuis publicis n. 14.*

Imò & hypothecata habebit animalia ipſa detentor pro præſtitis ipſis alimentis cum prælatione om- 43 nibus creditoribus anterioribus juxta theoricam *Bar. in l. interdum nu. 1. verſ. nota caſus iſtos, ff. qui pot. in pignor. habeant*, qui ſpecialiter favore alimentorum hoc eſſe notandum commendat, fecundùm quam ſic firmarunt *Neguſant. dict. membr. 3. num. 16. Garſ. d. cap. 4. à n. 30. Surd. d. privileg. 62. nu. 12. & 19. Aloyſ. de Leo in l. 1. n. 19. C. ad l. Aquil. Anton. Fan. de pignor. part. 7. membr. 3. à n. 14. & part. 2. membr. 4. n. 133. & 141. Menoch. de recuperan. poſſeſſ. remed. 11. num. 8.* & judicatum Volaterris ad favorem Fornarini cam- *
parii, & cuſtodis fructuum de anno 1570. refert *Cavalcan. deciſ. for. Fivizanen. 23.* ſub *num. 31. & deciſ. 44. ſub numero 46.* qui pro campariis

damni

damni dati, & fructuum, dicit notandum, & de anno 1571. ſic ſe ad favorem D. Gabrielis de
* Incontris, virtute quarundam equarum, conſuluiſſe, his verbis Fivizanenſibus hominibus admonendo, *notate vos de Teverano Fivizani in fidandis paſcuis alpium Teverani*, & de conſue-
* tudine approbata, ita in Senatu Mediolanenſi ſervari teſtantur idem *Surd. d. n.* 19. *Grat. d. t.* 1. *for. c.* 25. *n.* 17. *&* 18. qui id expeditum etiam
44 tradit in eo, qui paſcua, vel prata locavit, ut etiam hypothecam ſuper animalibus, aut armen-
45 tis habebit pro pretio fæni, quod fuit conſumptum ab illis, ità ut præferatur anterioribus creditoribus, & latè plura alia utilia in propoſito congerit *dict. cap.* 80. *à num.* 12. & poſt multos fundant *Rendell.* ubi ſuprà *d. cap.* 4. *fol.* 254. *Oter. à num.* 27. idem *Dominus ſemper memor. recolend. Præſes Merlin. tom.* 1. *forenſ. controverſ. cap.* 61. *n.* 20. latiſſimeque poſt alios doctiſſimè exornant iidem *DD. Mercurial. Merlin. dict. lib.* 3. *titul.* 1. *quæſt.* 5. *à n.* 16. *& lib.* 4. *titul.* 5. *quæſt.* 92. *Joann. Dominicus Gaitus, ubi ſuprà à n.* 1558. *cum ſeqq. recol. memor. Dominus D. Ferdinandus*
46 *Arias de Meſa J. C. celebris S. R. C. Neapolitani Conſiliarius meritiſſimus, olim juris civilis veſper-*
47 *tinus Lector primarius, in ſuis aureis reſolut. lib.* 1. *cap.* 49. qui pro abſoluto in tertio poſſeſſore actione hypothecaria à creditore pignoratitio convento docet, ut pro meliorationibus poſt adjudicationem in prædio factis in concurſu, præferatur creditori pignoratitio in rei retentione, ſic-
48 que in facti contingentia ad relationem recol. memor. D. Andreæ Marcheſio, tunc Regii Conſiliarii digniſſimi, poſtmodum ipſiuſmet S. R. C. præſtantiſſimi præſidis, ipſo interveniente in cau-
* ſa I. V. D. Franciſci Faleſii cum Beatrice Jacomina, & aliis die 17. Decembris 1639. deciſum referens, in Banca Cioffi.

Item, num ſi hujuſmodi animalia Clericorum,
49 vel Religioſorum in vetito paſcuo reperta fuerint, an detineri, & pignorari poſſint, quiſnam ſit competens Judex pro pœnæ exactione, *vide ſuprad. Rendell. d. cap.* 4. *fol.* 255. *Oter. d. cap.* 12. *num.* 31. *Eruditiſſimum D. Donat. Anton. de Marin. t.* 1. *reſolut. quotid. cap.* 220. (ſed pro vera reſolutione habenda, recurre *ad Cam. Bonden. in Notis ad Oter. de paſc. c.* 8. *ubi latè*) Et an locatio paſcui publici à jure ſit permiſſa, quomodo facienda, quibus perſonis ſit interdicta. *vid. di Oter. cap.* 31. *per tot. & ibi Bonden.*

50 Secundò, quòd, ſi ſumus in territoriis non bannitis, tunc per *dictam Conſtitutionem Cum per partes Apuliæ* ex ſupra dicta animalium detentione eorum deterioratio, & peremptio fuit conſiderata, ut notatur per *Afflict. in dict. Conſtitut. lib.* 3. *rubric.* 27. *num.* 3. & hoc pro vexationibus, quas foreſterii dominis animalium ſolent inferre, idcircò ad eas tollendas, Baronumque pariter iniquitatem coercendam, civibus Apuliæ inſtantibus per Regem Gulielmum fuit dicta emanata Conſtitutio, quam æquitatem maximam continere di-
51 cunt *Luc. de Penn. in l. in ſignis, C. de paſc. public. lib.* 11. *idem Dominus Reg. Tap.* ubi ſuprà *in fin. Monach. in dict. deciſ.* 32. *num.* 25. hinc *Iſern. noſter, & Afflict. in comment. ad dictam Conſtitutionem* fatentur Apuliam dediſſe cauſam impulſivam huic legi, quam etſi localem eſſe nonnulli dixerunt, tamen verius eſt per totum Re-
52 gnum ſervari, ut per eundem *Iſern. Afflict. & Reg. Tapiam ibidem Rendell. par.* 1. *cap.* 16. *fol.* 36. *&* p. 3. *c.* 9. *fol.* 207. per quam ergo extat diſpoſitum, ut pro animalibus damnoſis paſculari inventis eorum domini ad damni emendationem teneantur, ut voluerunt *Afflict. in d. Conſt. num.* 53
7. *& Andr. verſic. nocumentum Dom. Reg. Lanar. conſ.* 98. *ſub n.* 1. *verſic. & in hoc ſecundo caſu*, ſic- *
que deciſum inquit *Ann. ſingular.* 138. *Dominus Reg. Capyc. Lat. conſultat.* 102. *n.* 7. 11. *&* 12. *tom.* 2. & hoc eſt intelligendum, cùm animalia oberrantia damnum dederint, quod ſi appenſatè, & culpa domini fuit datum, tunc ad damnum, & pœnam tenentur, prout diſtinxit *Avendan. dict. cap.* 13. & quamvis dicta Conſtitutio non loquatur de pœna dupli, poteſt tamen applicari, ut dixit idem *Regens Tapia in d. Conſtit. verſic.* 2. *concluſio in medio.*

Tertiò. Si dicta animalia paſculari tantùm fue- 54
rint inventa; Et pro reſolutione diſtinctionem adhibent iidem *Domini Regentes Lanar. dict. conſ.* 98. *& Tap.* ubi ſuprà, v. 3. aut cum cuſtode ibi reperta fuerunt, & fida tantùm territorii domino debetur; Aut ſine cuſtode, & dominus territorii nullam exigere poterit affidaturam, *Rendell. p.* 2. *cap.* 11. *fol.* 130. quod intellige, ſi intrà decem dies paſcua ſumpſerint, quòd, ſi ultrà, tunc animalium dominus ad fidam tantùm tenetur, & ante eos notavit *Afflict.* ubi ſuprà *n.* 15. quem refert, & ſequitur *Monach. in d. deciſ.* 32. *n.* 26.

Per Regiam verò hujus Regni pragmaticam 55
ſtatuimus ſub *tit. de officio bajuli*, inquit idem *Lanar. d. conſ.* 98. *n.* 6. dictæ benignæ legis municipalis diſpoſitioni eſſe derogatum, dum legumlatores dictæ Pragmaticæ voluerunt damnum eſſe illatum, tàm ſi animalia per cuſtodem, non obſtante banni emanatione, in territorio fuerint immiſſa, quàm ſine eo, ſicque in utroque caſu pœna pro damno dato exigi debeat; fundamentalis quidem ratio non alia eſſe poteſt, niſi ratione contemptus dicti proclamantis, quo caſu pro moderata pœna exigi poterit, ut tradunt *Ann. ſingular.* 138. *Novar. de gravam. vaſall. tom.* 1. *gravam.* 51. *n.* 5. *&* 6. *& in commentar. ad dict. pragm. n.* 13. qui in cauſa Univerſitatis Lauri adverſus Marchionem *
ſic deciſum referunt in Banca Cioffi *Rendell. d. cap.* 11. *fol.* 128. *&* 131.

Videbatur ergo limitatè ultrà defenſæ terminos 56
totum territorium liberè concedere, & ita declarare, dotare enim tenetur Princeps aſſignatione territorii Univerſitatum ex *Innoc. in cap. cum ad ſedem de reſtit. ſpoliat. Calcan. conſ.* 89. *Avendan. dict. tract. de exequendis mandat. cap.* 4. *n.* 4. *& cap.* 12. *num.* 2. 3. *&* 4. Cùm animadvertendum putent *Oter.* aliique *DD.* per eum relati, *d. cap.* 9. quod oppidis, caſtris, ſeu villis de jure nihil ſit deputatum, quod de ejus pertinentiis ſit, niſi quatenus ex Principis privilegio, conſuetudine, vel hominum diſpoſitione reperitur conceſſum. Quæ quidem deſtinatio, ut *n.* 4. ſubdit, cum facti ſit, non præſumitur *l. in bello, §. factæ, ff. de captiv.* & ſic concludenter probari debet à villa, ſeu oppido intentate ad ſe, paſcua, vel terminos, de quibus contenditur, pertinere, *Alex. conſ.* 187. *numero* 9. *lib.* 2. latè *Cravett. conſil.* 293. *num.* 5. *Soccin. in l.* 1. *num.* 7. *ff. de reb. dub.*

Ex hujuſmodi ergo aſſignatione conſtabat Uni- 57
verſitatem, quoad dominium irrevocabiliter penès ipſam tranſlatum, juxtà *tex. in l. in tantum, §. Univerſitatis, ff. de rer. diviſ. & in l. omne territorium, ff. de cenſib.* quos ſequitur *Burg. de Paz in l.* 3. *Taurin. numer.* 455. fundatam erga dominium paſcuorum publicorum, nemorumque in territorio exiſtentium habere intentionem.

Covarr.

Covarr. practi. quæſt. c. 37. num. 1. Gregor. Lopez in l. Tauri part. 3. tit. 28. l. 9. gloſ. 2. Valaſc. de jure emphyteutico quæſt. 8. n. 42. idem Avendan. d. cap. 12. num. 19. ubi plura de aſſignatione territorii limitatè conceſſi. (Hermoſil. ad ll. Hiſp. l. 15. gloſ. 3. n. 24. tit. 5. p. 5. cujus, unà cum aliis meminit Bonden. ad Oter. de paſc. c. 2. verſ. ita nec Baro.) Et utilitas paſcuorum tranſit in ſingulos de Univerſitate, incolas, & habitatores *l. teſtatrix, §. 1. ff. ſi ſervit. vindic. Bertrand. conſ. 51. vol. 2. Avendan. & Burg.* locis citatis, (*eſque viden. Comes Bonden. ad Oter. de paſc. c. 3. ubi concord.*) & dominium evidenter ex perceptione fidæ Communitatum, compaſcuorumque, cum conſtructione defenſarum, cumque à Rege territorii dominium habeat, plenum dicitur habere pro uſu, & induſtria, & poteſt aliis vendere, & locare, *Addentes ad Dom. Præſid. de Franch. deciſ.* 301. & licèt Baro in hoc territorio deberet habere nudum uſum, ut civis, vel duo cives, ex *Rendell. p. 2. c. 4.* qui de hoc diſertiſſimè agit, cum ſit demaniale Univerſitatis, ex dictis per *Frecc. de ſubfeud. d. lib. 2. auth.* 42. & ſi aliquid ultrà uſum habet Baro, præſumitur uſurpatum, optimè *Padill. in l. ſi aquam n. 12. C. de ſervit. & aqua.*

59 Tamen obſerva contrariam in jure veriorem eſſe opinionem, ut uſus Baronis, tanquam primus civis, ex dictis per dictum *Dom. Præſid. de Franch. deciſ.* 197. *nnm.* 1. *& D. Amendol. in addit. ad dict. dec.* 301. *num.* 10. in demanialibus territoriis competens, non ut duo ex ditioribus civibus, vel ut unus ſibi ſpectabit, ut malè ſentit
60 *Aviles in cap. 3. Prætor in Gloſ. juriſd.* propè finem, atteſtando ſuam in praxi ſervari opinionem, & *Novar. in Commentar. ad tres lib. C. in rubric.*
61 *de paſc. publicis lib. 11. num. 2.* At Judicis arbitrio prudentis eſt remittendum paſcui quantitates, qualitatemque conſiderando, & poſtmodum animalia repartire, ut pro omnibus commoditas dividatur, ſcripſerunt *Alberic. in d. l. in tantum, §. Univerſitatis, ff. de rer. diviſ. & in l. Imperatores, ff. de ſervit. ruſtic. prædiorum, Bertrand. conſ. 37. vol. 1. & conſil. 1. vol. 3. Cravett. conſ. 60. Covarr. dict. cap. 37. Urſill. ad Afflict. dec. 388. idem Monach. ubi ſuprà n. 33. uſque ad fin.* (qua de re latè *Oter. de paſc. c. 6. Bonden. ad eund. c. 2. in fin. Gall. de fructib. diſp. 3. art. 4. ſub num. 55. 56. Barbat. de diviſ. fruct. p. 1. c. 6. à n. 65. ad 69.*) & poſt commiſſionis decretum expertis latum
* per *Domin. Præſid. de Franchis* tunc cauſæ Commiſſarium, vertentis inter Scipionem Dens, & Officiales Ducis Ebuli ad finem videndi quantitatem feudi, & facta relatione per expertos, fuit
* per decretum S. C. facta taxa, ut in *d. deciſ.* 301. *num.* 9. & 10. fuitque etiam deciſum in cauſa Univerſitatis Laurenzani, cum Magnifico Joanne Vincentio Loffredo, teſte *Ann. ſingul.* 80. pariterque in cauſa Univerſitatis An-
* drech. cum Comite S. Angeli, patrocinante Camillo Borrello, ut ipſemet fatetur in *tract. de Magiſtrat. lib. 4. cap. 6.* ubi plenè, in cauſa Univerſitatis Vallis Vitulanæ, cum ejus
* Barone idem *Capiblanc. in pragm. 12. num. 21. de Baronib.* & notavit idem *D. Joann. Bap. de Thor. in addit. ad Dom. Reg. de Pont. in tract. de poteſtat. Proreg. tit. de elect. officialium, §. 2. ad num. 4.* qui in *tom. 4. ſui Compendii, verb. Animalia alicujus*, inquit, *quòd hujuſmodi territorii, ſivè Animalium diſtributio ad nihil aliud deſervit, niſi, ut animalia domini minimè damnum patiantur, ſed ut omnes commodè territoriis ad paſturam deſtinatis uti valeant*, ſic enim de jure probatum extat, ut in *l. arbor, §. fin. ff. commun. dividund.* quòd ordo temporis, & menſura ſervari 62
debeat, idem *Frecc. d. lib. 2. authorit. 46. in fin.* & fuit deciſum in cauſa Illuſtriſſimi Epiſcopi Acerrar, cum Illuſtri Marchione Laynæ, & Civibus, teſte eodem de *Thor. ubi ſuprà, & in verb.* *
Epiſcopus fol. 180. Quibus, aliiſque fundamentis, ut veriſſimam hanc noſtram comprobat ſententiam *Oter. cap. 3. per tot.* ubi latiſſimè hujuſmodi quæſtionem pertractat, *ſicuti & ibi Bonden. in Notis.* Et an Dominis oppidorum in eis non habitantibus uti uſu prædicto paſcui liceat, videas ipſummet *c. 6. per tot. & ibi Bonden. in Notis.*

Cùm ergo ex tot, tantiſque I. C. auctoritatibus 63
quam dilucidè conſtet, quòd pro modo quis hujuſmodi lignandi, paſcendi, ſimilibuſque juribus uti debeat, ne propter immoderatum uſum, aliis præjudicium, quoad eorum animalia inferatur, ut videre eſt apud *Luc. de Penn. in l. uſum aquæ C. de aquæductu*, idem *Alberic. in dict. l. Imperatores, & in d. l. teſtatrix, §. 1. Peregrin. conſ. 14. Covar. d. cap. 37. Frec. d. auctorit. 46. Ann. d. ſing. 80.* S. C. deciſiones referentem, *
& apud eundem *Monach. ubi ſuprà ſub d. num. 33. & 34.* Si enim Baro tantam animalium quan- 64
titatem in paſcuis immitteret, quantam duo ex ditioribus civibus, ut dixit *Frecc. d. auctorit. 46. ex forenſ. uſu recepto, & Covarr. d. cap. 37. ſub nu. 1.* illud ſequeretur abſurdum, quod ex illa animalium quantitate totum paſcuum remaneret abſorptum, pro civibuſque uſui locus minimè erit, quod eſt prohibitum, ut per *DD. ſuprà citatos*, ſi ut unus, & Baronalis præeminentia eſſet detecta, inter alioſque concives confunderetur, ut quæ ſint animalia Baronis, aliorumque civium, diſcerni non valeret.

Et licèt *Luc. de Penn. in l. quicunque C. de fund.* 65
limitroph. lib. 11. dicat in Regno Barones ex forma Privilegiorum, conſuetudineque Regni antiqua fundatam habere intentionem, cum inveſtituræ fiant ſylvis, paſcuis, & nemoribus, ut per *Capyc. inveſtitura feudali verb. paſcuis, Frecc. d. auth. 46.* tamen verius eſt clauſulas in- 66
veſtituræ nullum jus tribuere, *Cravett. conſ. 896. num. 1.* latè *Theſaur. deciſ. 16. num. 9.* ubi intellige, cum non conſtet de Univerſitate territorii, facta aſſignatione, & hodie eſt expreſsè declaratum in Regno per pragm. Caroli Quinti, incipientem *Ad noſtras etiam aures*, ubi expreſsè ſtatuitur, quod per dictas clauſulas non intelligatur aliquod jus conceſſum Baroni, nec talis clauſula aliquid operetur, niſi ea, quæ tempore conceſſionis privilegiorum comprobatur juſto titulo, præſcriptione legitima, ſeù conſuetudine præſcripta, de qua mentionem facit *de Nigris in cap. gravamina nu. 25.* ubi inquit, *Capyc. & Grammat.* non habuiſſe notitiam *d. pragm.* cum eorum temporibus edita non fuerit.

Item adducebantur Privilegia Reginæ Margaritæ, Reginæ Joannæ, & Regis Alphonſi in anno 1439. ubi idem *de Nigris in commentar. num. 3. fol. 245. Loffred. conſ. 25. de Afflict. dec. 290.* quos omnes recenſet *de Bott. in addit. ad dict. cap. Regni Pondus æquum*, in quibus legitur, ſer- *
vatis ſervandis, fuiſſe prolatam ſententiam inter dictam Univerſitatem N. & Univerſitatem S. Joannis Rotundi declarantem communitatem promiſcuam, & compaſcua inter dictas Univerſitates in eorum territoriis, & proinde animalia intercepta per cives d. Univerſitatis N. pro fida eſſe reſtituenda civibus S. Joannis Rotundi, ſicque ex dictis Privilegiis dominium, & poſſeſſionem dicti territorii Univerſitatis

67 eſſe probabatur; certum eſt enim jus fidæ, dominium territorii arguere, *Regens de Pont. conſ.* 47. *n.* 4. *Reg. Lanar. conſ.* 98. *Dom. Præſes de Franch. citat. deciſ.* 301. *& dictum fuit ſuprà ſub n.* 10. *& infrà n.* 120.

68 Quod corroborabatur ex compaſcuorum, paſcuorumque communitate in dicto territorio inter dictam civitatem, aliaſque Univerſitates, ut Manfredoniæ, Veſtarum, & ſignanter S. Joannis Rotundi, qui ex paulò antè citatis Privilegiis confirmatis in ſpecie per invictiſſimum Carolum Quintum in anno 1563. habet compaſcua in dicta civitate, & iſtæ communitates paſcuorum ſunt nullæ ſine Regio aſſenſu, habent enim alienationis ſpeciem ad *tex. in cap. Regn. Pondus æquum, de Afflict. deciſ.* 245. *n.* 4. ubi *Urſill. in addit.* noviſſimè *Langar. in addit. ad D. Reg. Rovit. in pragm. num.* 4. *de ſalario eorum*, imò inducitur ſervitus in territorio ex dictis per
69 *Loffred. d. conſ.* 25. & Univerſitates utendo compaſcuis dicuntur ſe reciprocè fidare in eorum territoriis, nam illud compaſcuum eſt æſtimabile pretio, ac ſi pretium reciperet pro fida,
70 arg. *tex. l. quoties duobus, ff. de uſufruct.* Si ergò communitas paſcuorum arguit alienationem territorii ſervitutem realem in territorio diſcontinuam cauſam habentem, ad quam præſcribendam immemoriale requiritur tempus, ut diximus, & in feudalibus diminutionem feudi ex dictis per eundem *Loffred. d. conſ.* 25. *& Conſ. de Georg. allegat.* 14. hæc non poſſunt fieri in territorio proprio Baronis, in quo Univerſitas ſimplicem habet uſum, ne cives vitam ducant inertem, *Frecc. d. author.* 46.

71 Ex his ergo duo ſunt obſervanda, Primo, quod ſupra dicta paſcuorum communitas non ſolum legitimè dicitur conſtituta, cum expreſſus intervenerit Regius aſſenſus, ſed etiam præſumptus, v. 3. cum duæ Univerſitates, conſtiterit, quod per ſpatium annorum centum, vel tanti temporis, cujus memoria non extat in contra-
72 rium, in communione permanſerint, quæ quidem præſcriptio vim habet aſſenſus, ex firmatis per *Andream in c. imperialem*, §. *præterea ducatus num.* 50. *de prohib. feud. alienat. per Federic. in cap.* 1. *de prohibit. feud. alienat. per Lothar. & in tit. quæ ſint Regal. verb. flumina, ſub num.* 8. qui in *Conſtitut. Regni, Si dubitatio. numer.* 80. *verſic. item in fine dicit, quod domanium*, & in *Conſtit. Regni quadragenal. num.* 50. 1. *co-*
73 *lum.* rationem reddit, quia, quod poteſt tribuere privilegium Principis, idem tribuit præſcriptio temporis, cujus non eſt memoria, tunc jure conſtituti habetur ex juribus per eum adductis, & in *num.* 70. ſubdit hæc paria ſunt, privilegium, & vetuſtas, ut idem ſit jus in uno,
74 quod in alio, unde, uno poſito, poſitum intelligitur & reliquum, etiam, ſi taceatur, *l.* 1. *C. de diverſ. præſcript. l.* 1. *& 2. C. ſi unus ex plur. Andr. in d.* §. *præter. ducatus d. num.* 50. *in fin.* quem ſequuntur *Afflict. in d. tit. quæ ſint Regal. verb. flumin. numer.* 4. *in prælud. Conſtitut. quæſt.* 2. *num.* 2. *in Conſtitut. Regni Cum ſatis, num.* 2. *de official. reprobat. rubric.* 48. *tom.* 1. *in Conſtitut. Cum Univerſis num.* 5. *notab.* 6. *de hominib. affidat. non tenend. rubric.* 7. *tom.* 2. *& in d. Conſtitut. quadragenalem, numer.* 3. *de reſcript. rubric.* 31. & ita per S. C. deciſum refert, ut in *deciſ.* 254. *ſub numer.* 4. *verſic. undè omnes Domini D. Balduc. ad Ramon.*
75 *conſ.* 24. *num.* 22. *l.* 1. *Comes Bonden. colluct. le-*
gal. 29. *num.* 5. *ubi concord. vol.* 2. *Rota in rec. dec.* 101. *num.* 4. *& deciſ.* 145. *num.* 12. *p.* 11. *dec.* 786. *num.* 2. *p.* 18. *tom.* 2. *& dec.* 364. *n.* 10 *p.* 16. *cor. Pegna dec.* 128. *n.* 4. 5. *cor. Celſo dec.* 32. *num.* 5. *dec.* 110. *ſub num.* 3. *& dec* 118. *n.* 10. *cor. Coccin. dec.* 2182. *n.* 7. *& cor. Innocent. X. Pamphil. dec.* 525. *n.* 3. operaturque tantum tale tempus, ſicut poteſtas Principis, ex *doctrin. Andreæ*, per eum relata, inquit idem *Afflict. deciſ.* 324. *n.* 6. ſequuntur *Campagn. in d. cap. pondus æquum n.* 4. *fol.* 245. *à terg. Ann. allegat.* 68. *n.* 1. *Anton. Gabriel. commun. concluſ. tit. de præſcript. concluſ.* 1. *n.* 1. *Theſaur. lib.* 2. *quæſt. forenſ. quæſt.* 27. *n.* 17. *in puncto, Capiblanc. tom.* 2. *de Baron. cap.* 80. *n.* 10. *cum Aliis apud Saminiat. contr.* 22. *n.* 29. *lib.* 1. *D. Balduc. ad Ramon. d. conſ.* 24. *num.* 28. *Sperel. dec.* 37. *n.* 13. 14. *tom.* 1.

Quicquid alii ſuſtinuerint longiſſimi temporis 76
præſcriptionem vim etiam præſumpti aſſenſus habere, ita ut communitas per tanti temporis ſpatium validè conſtituta dicatur, ab eaque recedi non valeat, ad hunc ſenſum extorquentes verba illa *tex. in cap.* 1. §. *præterea de cap. Corrad.* ibi *præſcriptione non obſtante*, ſcilicèt longi temporis, quaſi quod iſta vim aſſenſus non habeat ad communitatem convalidandam, ſecus longiſſimi temporis, cum per iſtam præſcripta, convalidataque remaneat communitas, tanquam vim aſſenſus habens, ſicque omnis ſublata actio, vulgat. *tex. in l. ſicut in l. omnes, C. de præſcript. triginta, vel quadraginta annorum*, tenuit *gloſ. in d.* §. *præterea, verſ. præſcript.* quam fuerunt ſequuti *DD. per Afflict. relati d. deciſ.* 254. *n.* 2. *per Capyc. in repetit. legis Imperialem*, §. *undè Imperator, fol.* 40. *column.* 2. & niti videtur *Andr. in d.* §. *præterea de cap. Corrad.* quibus accedit, quod ſcripſit *Roman. conſ.* 275. ſcilicet, quod unio, licet minus legitimè facta, id eſt ſine aſſenſu, tribuit jus præſcribendi per lapſum quadraginta annorum, ita ut per iſtam præſcriptionem remaneat valida, utpotè vim Regii aſſenſus habens.

Nos vero dicti *tex. in d. cap.* 1. §. *præterea*, 77
inhærendo ſenſui fatemur verba illa (*Præſcriptione non obſtante*) longiſſimi temporis etiam præſcriptionis excluſionem importare, & velle videtur eademmet *gloſ. in d.* §. *præterea*, dum dicit quod, dum indiſtinctè loquitur *tex.* de omni præſcriptione, debet intelligi. Et *Imperatores Lothar. ſanxerunt in l. Imperialem*, §. *undè Imperator*, ibi (*Nos autem ad pleniorem Regni utilitatem providentes, non ſolum in poſterum, ſed etiam hujuſmodi alienationes illicitas hactenus perpetratas, hac præſenti ſanctione caſſamus, & irritas deducimus, nullius temporis præſcriptione impediente, &c.*) & *Federic. in Conſtitut. Conſuetudinem pravam, nu.* 20. ibi (*Præſcriptionem quanticumque temporis in nullo prodeſſe ſibi cenſemus*) utiquè veriorem ſententiam fuit ſequutus idem *Andr. in d.* §. *præterea, in d. cap.* 1. *verſic. Benefic. ſub n.* 7. *in fin. de prohibit. feud. alienat. per Lothar. in d.* 1. §. *Imperator Lotharius de prohibit. feud. alienat. per Federic. in d. conſtitut. conſuetudinem pravam, & in dict. conſt. ſi dubitatio ſub n.* 80. *verſic. & niſi probet*, ex approbatione, *Ardizzon. in ſumm. ſub rubr. Ut præſcript. feud. acquir. Capyc. in d. l. Imperialem*, §. *unde Imperator, verſ. ſed contr. ſententent. de Afflict. d. deciſ.* 254. *n.* 3. & ex dictis per *Bamb. de feud. in tit. ſi de feud. defunct. contentio &c. quæſt.* 9. *n.* 63. Prædictorum deſumi ratio po- 78
terit, ſcilicet, quia per triennalem poſſeſſionem Regius aſſenſus præſumi non poterit.

At

79 At quantumcumque ex adverſo argui valeat, quod dum verba illa (*Nullius temporis*) generalitatem importent, ex eo quia Imperator ex illo *tex.* indiſtincte fuit loquutus, ergo etiam immemorialis debeat includi præſcriptio. Nihilo minus reſpondetur, quod expreſsè hujuſmodi jus præſcribendi reperitur exceptuatum, ut habetur in *dict. Conſtit. quadragenalem*, & voluerunt *Bald. in l. cum ſatis, C. de agricol. & Cenſit. lib.* 11. *Angel. in l.* 1. *& in l. omnes, C. de præſcription. triginta, vel quadraginta annor. in l.* 1. *Cod. de annali except. in l.* 1. *Cod. de quadrienn. præſcript. & in authent. ut cum de cætero non faciant, §. penult. collat.* 5. *Curt. Jun. conſ.* 158. *nu.* 13. *lib.* 2. *in puncto*, ubi in aliqua Conſtitutione dicitur, nulla præſcriptione obſtante, non intelligatur excluſa præſcriptio immemorialis, & poſt eos ſcripſit idem *Iſern. in d. conſtit. conſuetud. pravam num.* 70. *verſ. Præterea, & in dict. conſtitut. Si dubitatio aliqua ſub num.* 80. *verſ. Sed dicas* rationem reddens, quia non eſt veriſimile, quod Princeps per hæc verba, *nulla præſcriptione, &c.* voluiſſet tollere jus, quod æquiparavit
80 privilegio talis præſcriptionis, *C. de inofficioſ. teſ-*
81 *tam. l. ſi quando*, cum talis præſcriptio habeat locum plus in aliis præſcriptionibus, quia vocatur vetuſtas, quem fuit ſequutus idem *Capic. in d. §. unde Imperator Lothar. Afflict. d. dec.* 254. *n.* 5. ubi *Urſill. in addit. n.* 7. *in fin.* de clauſula, *non obſtante quacunque præſcriptione*, an per eam intelligatur etiam ſublata longiſſimi temporis præſcriptio, videas *Barboſ. de clauſul. uſufrequent. clauſul.* 88. ſed latius *Bonden. colluct. legal.* 47. *num.* 9. *& ſeqq. vol.* 2. ubi *in Append. num.* 10. *allegatur Rota cor. Cerro. dec.* 103. *n.* 5. *tom.* 1. *& dec.* 690. *n.* 12. *tom.* 3. *in rec. deciſ.* 330. *n.* 1. *p.* 16. *& dec.* 35. *n.* 5. *p.* 17.

82 Pariterque duplici alio modo contrariæ opinioni ſatisfieri poterit. Primò, quod, quamvis ſupra dicta verba (*text. præſcriptione non obſtante*) longiſſimi non excluderent temporis præſcriptionem, & per dictum temporis ſpatium ſufficiat, quod Univerſitates in communitate juris paſcendi permanſerint, ad hoc ut altera ex eis recedere à communione non valeat; hoc jure communi attento procedit, per quod præſcripta omnis dicitur actio ex *vulgatis juribus*, ſecundum quod fuerunt loquuti *Bal. in d. §. præterea n.* 4. *de cap. Corradi* aliiquè *D. D.*

83 Non autem de jure Regni; evidentiſſimè enim hujuſmodi præſcriptionis patet excluſio ex expreſſa juſſa regiſtratione aſſenſus per formam illam decretationis memorialium (*fiat in forma*) impetrati ad validè feudum alienandum, ſubſequendam infra tempus à Regiis Pragmaticis ſtatutum, quod eſt biennium à die expeditionis memorialis decurrendum pro regiſtratione in Regiſtris Regiæ Cameræ ad expediendum privilegium ſuper aſſenſum præſtito; Et infra annum decurrendum à die conſignationis Privilegii pro eademmet facienda in Quinternionibus Regiæ Cameræ; cum ad ejus validitatem haud ſat erit, ut regiſtretur in Regiſtris Regiæ Cameræ pro expeditione privilegii cum appoſitione ſigilli, ſed etiam in Quinternionibus Regiæ Cameræ. Hacque de cauſa ultra verbum illud *fiat*, ſubnectitur, *in forma*, id eſt regiſtretur infra tempus à Regiis Pragmaticis ſtatutum, ut obſervant *D. Præſ. de Franch. deciſ.* 62. *n.* 74. *deciſ.* 663. *D. Reg. de Ponte conſ.* 5. *n.* 32. *vol.* 1. *& conſ.* 157. *num.* 14. *vol.* 2. *& in tract. de poteſt. Proreg. tit. de aſſenſ. Reg. §.* 9. *Conſ. de Georg. allegat.* 3. *n.* 11. *& in repet. feudal. par.* 1. *cap.* 7. *n.* 4. *Marcell. Maur. alleg.* 29. *in princ. Urſill. ad Afflict. deciſ.* 197. 213. *D. Reg Rovit. in pragm. ult. de feud. & in pragm.* 1. *num.* 5. *de fid. memor. Conſ. Gizzarell. deciſ.* 3. *Dom. Reg. Lanar. in repet. feud. cap.* 1. *de his, qui feud. dare poſſint n.* 107. *D. Jo. Bapt. de Thor in compend. par.* 1. *verb. aſſenſus Regius & par.* 2. *verb. regiſtratio aſſenſus*, & latiſſimè in *addit. ad eundem Dom. Reg. de Ponte in d. tract. de poteſt. Proreg. tit. de aſſenſ. Reg. §.* 4. *&* 9. notant *D. Add. ad eundem Gizzarell.* citat. *deciſ.* 3. & poſt omnes doctiſſimè more ſolito perpendit *Dom. Donatus Anton. de Marin. Advocatus famigeratiſſimus tom.* 1. *quotid. reſolution. cap.* 304. 84

Quapropter ex prædicta inveterata conſuetudine eos regiſtrandi, centenaria, ſeu immemorialis requiritur præſcriptio. Quo temporis ſpatio attento, aſſenſus conceſſus præſumitur, ut tradit *Dom. Didac. de Mar. vir quidem doctiſſimus, ubique venerandus*, ad eund. *Gizzarell. d. deciſ.* 3. *in n.* 15. *in fine. Oter. de paſc. c.* 11. *ubi tamen Bonden. pluribus* oſtendit ſufficere decurſum temporis longiſſimi ſuprà annos triginta, hocque *multis exemplis* comprobat. 85 86

Quin imò ex vi ſolitæ decretationis, ut meminimus, aſſenſus reſolvitur ex defectu non ſequutæ regiſtrationis per Regias Pragmaticas præceptæ, ut loquuntur hujuſmodi municipales leges cum clauſula decreti annullativa, quæ reſolutionem, ejuſque extinctionem ipſo jure operatur, ex traditis per eundem *D. Reg. de Pont. conſ.* 5. *nu.* 33. 44. 64. *&* 68. *& in conſ.* 67. *n.* 23. *&* 36. *& in d. §* 9. *n.* 3. *&* 4. *Reg. Rovit. d. pragm. ultim. de feud. n.* 32. *Gizzarell. d. deciſ.* 3. *ſub n.* 15. *Capiblanc. in pragmat.* 8. *de baron. par.* 1. *n.* 7. Cum pro forma per dictas leges regiſtratio requiratur, ut ponderatur ab eodemmet de *Ponte dict. conſ.* 5. *n.* 44. *& Gizzarell. d. deciſ.* 3. *n.* 15. 87

An autem per prædictam formulam decretationis aſſenſus ſit inſuſpenſus, & dominium ſuſpenſivè dicatur tranſlatum, quid hujuſmodi regiſtratio deſerviat: num habeat locum in aſſenſibus dominium transferentibus. Num verò ad ejus validitatem ſufficiat, ut originalis aſſenſus tradatur regiſtratori, vel copia reperiatur ſita in Quinternionibus Regiæ Cameræ. An elapſo tempore ad regiſtrandum poſſit Prorex aſſentire, ut non obſtante lapſu temporis, aſſenſus redigatur in Privilegium, & regiſtretur. Videas dictos *R g. de Pont. d. conſ.* 5. *num.* 34. *& à num.* 65. uſque ad 71. *& in d. tract. de poteſt. Proreg. §* 4 *n* 4. *&* 5. *& in §.* 9. *n.* 4. *Franc. de Amic. de feud. in tit. de his, qui feud. dare poſſunt cap.* 1. *§. pecunia f.* 17. *Gizzarell. d. deciſ.* 3. *à nu.* 15. *uſque ad* 21. *ibique Dominos addentes, eundem Dom. Jo. Bapt. de Thor. in d. §.* 4. *n.* 4. *D. Præſ. Lanar. tunc temporis Advocat. in addit. ad patruum in d. tract. de feud. num.* 32. *Laganar. in addit. ad Commentar. ſuper Pragmatic. Dom. Reg. Rovit. in pragmatic.* 20. *de feud. fol.* 77. 88

Secundò ſat erit reſpectu præſumendæ unionis, v. 3. ſi probetur, quod duæ Univerſitates per dictum temporis ſpatium in unione permanſerint, tunc præſumptivè erit probata unio, ita limitando firmavit *Joann. Andr. auctor reſolutionis quæſtionis prædictæ in cap. qui contra de regul. jur. in* 6. *& conſulendo Oldrad. conſ.* 296. ſequuntur *Fel. in cap. cauſamque n.* 3. *verſic. limita dupliciter de præſcription. Joann. Franc. Bald. in tract. de præſcription. part.* 1. 5. *part. principalis quæſt.* 19. *n.* 2. & poſt eos ponderavit idem *Campagn.* ubi ſuprà *verſic. limitat tamen dicens in iſto caſu procedere, Ludovic. Roman. opinionem in juprà cit. conſ.* 265. 89

Secundò principaliter eſt obſervandum poſſe alteram ex Univerſitatibus ad ejus libitum a prædicta 90

communione recedere, cum facultas eam petendi, non præſumatur præſcripta per tempus illud annorum centum, ſeu cujus initii memoria non extat, quod utpotè vim præſumpti Regii aſſenſus habens in defectu expreſſi perneceſſe debet concurrere ad validè dictam communitatem fundandam, ità in individuo ſcripſit *Vincent. Siccod.* olim M. C. V. acerrimus Fiſci Patronus tuendo jura Illuſtriſſimi, & Excellentiſſimi Principis Venuſii in cauſa vertente inter ipſum, & Univerſitatem Toræ, pariterque in cauſa Univerſitatis Murconi cum Univerſitate Sanctæ Crucis in S. C. obtinuiſſe referens, cujus juris reſponſum reportatur per *eund. Laganar. in rubric. tit. de paſcuis, & foreſt. fol.* 156. qui opinionem ejus Soceri ſequendo idem firmavit in *pragmat. tit. de ſalar. eorum.* quicquid *Afflict. deciſ.* 254. *& D. Reg. Rovit. in d. pragm.* 1. *num.* 31. malè hæc deguſtando ſcripſerint.

91 Undè, cum ex prædictis pro parte Univerſitatis adductis conſtiterit Univerſitatem N. lignaſſe, & in dicto Territorio paſculaſſe, ex uſu immemorabili pro uſu, & induſtria habuiſſe jus fidæ ante conceſſionem dictæ Terræ factam per Regem Federicum dicto Gonſalvo de Corbuda, ac habere defenſas in dicto territorio, & ante dictam conceſſionem factam Baroni habere territorium limitatum, & de jure etiam intentionem fundatam, ſequitur manifeſtiſſimè, dictum territorium eſſe demaniale Univerſitatis, & pro communi publico poſſe vendere etiam paſcua ex deciſis per *d. Præſ. de Franch. deciſ.* 197. *& ibi de Luca, ac Comes Bonden. ad Oter. de paſc. c.* 11. *Barbat. de diviſ. fruct. lib.* 1. *c.* 6. *n.* 70. *Capiblanc. de Baronib. in pragm.* 11. *n.* 4. *tom.* 1.

92 Hinc, quod ſupra dictæ Concluſioni accedit, obſerva, quod uſus competens Univerſitati, ſivè Baroni in demanialibus territoriis, intelligatur etiam quoad induſtriam, patet, quia ſi aliquis fidando animalia in demanialibus territoriis ipſi deficeret, quo ad commodam ſuſtentationem requiſita, puta frumentum, vel vinum, poterit in demanio fidata animalia exteris vendere, ſeque induſtriari; cum non mercari, ſed induſtriari dicatur civis ille, qui animalia tenet, illorumque fructus, ac partus vendit, ità ut, animalibus venditis, poſſit animalia tenere, quæ ſibi ad victum ſuppetant, notat *Crpiblanc. in pragmat.* 12. *de Baron. num.* 35. *&* 36. ità vendendo ea, quæ ſibi ad victum ſuppetant, emere valeat, uſus enim intelligi debet reſpectu omnium neceſſariorum pro victu hominis, *Ann. alleg.* 48. *num.* 1. 2. *&* 46. Sic in iis, quæ inter Barones, & Vaſſallos, contingebant, ut Advocatus tenebat ante eum *D. Præſ. de Franch.* teſtatur *deciſ.* 489. *n.* 31. *&* 32. & addit *Dom. Amendol. in addit. ad eund. Dom. Præſ. deciſ.* 301. *n.* 11. qui in *addit. ad d. deciſ.* 489. *n.* 10. dicit uſus vaſſalli in demanio Baronis, herbarum debet intelligi latè, & non ſtrictè, ità ut poſſit tenere animalia,

93 quibus poſſit ſuſtentare familiam. Quod multum conferebat caſui ſupra dictæ deciſionis, ſcilicet, quod uxor infra annum luctus non habens, unde vivere poſſit, tam ſuus, quàm extraneus viri hæres tenetur ei præſtare alimenta, ſecus eſt, quod ſi haberet undè ſe aleret, forſan poſſidendo bona, quorum natura eſt, quod convertantur in alimenta, v. 3. recolligit multum de vino, & nihil de pane, tamen ex venditione vini poteſt habere de pane, & vino quantum ſufficit, tunc tenetur vendere, ſic decidit *Bald. conſ.* 30. incipient. *ſicut dixi, & dico vol.* 5. quem ſequitur *Socin. in l. divortio* 3. *declarat. ff. ſolut. matrimon. Tell. Fernand. in l.* 10. *Taur. num.* 14. *verſic. fundamentum, quo tunc movebat fol.* 95. ex iſtaque notabili *Bald. dec.* firmavit idem *Dom. Præſ.* caſum dictæ deciſionis, quem multum aſſerimus conferre caſui noſtro, ut ſatis clarè etiam exornat *Dom. Reg. Rovit. in pragm.* 1. *tit. de Salar. eor. num.* 24. *&* 25.

Ex his primò obſerva, quod ſi vaſſalli eſ 94 ſent in territorio domini, non tantum pro uſu proprio, quam etiam cauſa mercandi lignamina incidere ſoliti, an contradicente domino, debeant in poſſeſſione manuteneri, & affirmativè deciſum refert apud *Grammat. dec.* 67. *nu.* 7. *Dom. Jo. Bapt. de Thor. in compend. par.* 1. *verb. vaſſalli ſoliti.* Ut accidit pro Univerſitate Sancti Jo. Rotundi contrà Abbatem Sancti Jo. in Lamis Ludovicum Sfortiam contradicentem, procurando de anno 1578. bannum in M. C. V. prohibendo cives d. Univerſitatis, ut nemore uti non poſſent, niſi pro eorum uſu tantùm. Et facta per eand. M. C. proviſione, quod ſummaria caperetur informatio, quis poſſideret ad finem providendi, quis, lite pendente, eſſet manutenendus in poſſeſſione, probataque per d. cives præſcriptione centenaria per d. M. C. die 6. Octobris 1579. proviſum fuit univerſitatem Sancti Jo. ejuſque cives, & homines, lite pendente, manutenendos eſſe, & manuteneri debere in poſſeſſione territorii in judicio deducti, aquandi, paſculandi, lignandi, & pernoctandi tàm pro uſu, quàm pro induſtria, & terminum dierum decem ad probanda incumbentia utrique parti. Et de his poſſeſſoris judiciis vide latè, quæ remiſſivè ſcribit *Rendell. part.* 1. *cap.* 10. *& part.* 3. *cap.* 8. *fol.* 190. *verſic. cum igitur.*

Secundò, paſculandi facultate hujuſmodi 95 in demonialibus Territoriis Baronis Univerſitati, ejuſque hominibus competente cum ſuis propriis animalibus, quatenus inter ſe ipſos uſus eſſet, etiam quoad animalia ad ſocidam tradita, uti eſt ipſis permiſſum. Si quidem animalia communicata ſocio quoad ejus partem in ſuo tranſeunt pleno dominio, & quoad aliam remanent penes tradentem, *Bart. in lib.* 2. *ff. pro ſoc.* ubi *Fulgos. Greg. Lopez in l.* 47. *tit.* 28. *partit. verb. el Señorio, Antonin. de Leo in l. ſi ſocius, ff. ſi cert. petat. Tell. Fernand. in l.* 16. *Tauri* 1. *not. Doctiſſimus IC. Connan. lib.* 7. *com-* 96 *ment. cap.* 13. *nu.* 8. *Inſignis Hiſpan. Molin. lib.* 4. *de jur. primogenit. cap.* 2. *num.* 33. *Tiraquell. de jure conſtit. ampliat.* 32. *num.* 8. Cujus quidem translatio haud ſolum ſuum ſortitur effectum per veram traditionem, juxtà *tex. l. traditionibus, C. de pact.* ut quando expreſsè animalia traduntur gratia ſocietatis contrahendæ de illis, ex mente *Gloſ. in l. ſi paſcend.* 8. *C. de pact.* At etiam quando tacitè, quia non exprimitur, quòd gratia, vel ſocidæ traduntur, ſed ut communia ſint tunc ipſo jure in ſocio cenſetur tranſlatum dominium, ad *tex. verſ. in* 1. *l. in ſocietate, ff. pro ſoc.* (adeo ut jura dominii gerere, & exercere valeat, *Rota cor. Bichio dec.* 452. *num.* 23. *tom.* 2. *& in rec. dec.* 629. *num.* 13. *p.* 18.) qua communicatione dominii poſita, verè ſocietatis contractus nomen meretur, non autem innominati, ut docet *Bald. in d. l. ſi paſcend.* decernit id apertiſſimè *Chaſſan. in conſuet. Burgund. tit. des droictz. & appar. rubric.* 4. §. 23. *numer.* 62. Quodque ex dicto ſocietatis contractu transferatur dominium pro parte communicata ſocio, firmatur ex traditis per *Cæpoll. de cautel. cap.* 232.

232. *numero primo*, qui dicit, quòd ſi ſocius recuſaverit reficere rem ad ſocietatem traditam nolendo contribuere pro parte ſua reficienti etiam cum uſuris, vel intereſſe, perdet dominium ſuæ partis poſt quatuor menſes, & applicatur reficienti, ut eſt caſus valdè notabilis in *l.* 4. *C. de privileg. creditorum*, & *in leg. ſi duobus*, §. *idem reſpondit*, *ff. pro ſoc.* (*ac viden. Sperel. deciſ.* 56. *num.* 33. *Fenzon. ad Stat. Urb. lib.* 1. *c.* 108. *Epiſc. de Zaulis ad Stat. Favent. lib.* 6. *rubr.* 19. *num.* 11. 12. 13. *tom.* 2.) & ita notat, & tenet *Angel. Aretin. inſt. de act.*

98 §. *ſequens*, & per *Ciarlin. tom.* 1. *forenſ. controverſ. cap.* 16. *num.* 43. & 45. dicentem, quòd ſocietas non tollit facultatem donandi rem communem, nam ſi donat, de portione ſua donare præſumitur, argum. *tex. in l. filius*, *ff. de donat. Caſtrenſ. conſ.* 358. *n.* 3. *ver. quid*, *lib.* 2. *Card. Tuſcus practicab. concluſ. litt. S. conc.* 283. *n.* 68. & ſi in ultimis diſponit, lex præſumit ſocium tantum de parte ſua diſponere, & non de portione ſocii ad *tex. in l. ſervi elect.* §. *ſervus*, *in l. quod in rer.* §. 1. *in l. domus*, §. *final. ff. de legat.* 1. & *in l. uxor patrui*, *C. de legat. Craſſ. in* §. *legatum quæſt.* 14. *n.* 9. *lib.* 1. ergò evidenter de portione ad ſocium communicata ex vi contractus ſocietatis dominium præſupponitur. Proindè ut propria admittenda omninò erunt per dictos de Univerſitate in Territorio domini, & ſic fuit per S. R. C. deciſum in differentia habita inter Univerſitatem Apriceni,

[*= & magnificum N. Pappacoda, *quòd conſervetur Univerſitas in poſſeſſione paſculandi, aquandi, pernoctandi, aliaque faciendi, prout in memoriali, comparitione, & articulis continetur.* Cùmque pro parte dicti N. Pappacoda præſentata fuerit ſupplicatio ad finem declarandi prædictum decretum ut ambiguum, eſtò quòd ex verbis ipſius decreti non apparebat jus prædictum competere etiam quoad induſtriam, ſtante bina declaratione facta, fuit per idem S. C. oppoſitis non obſtantibus, pro parte dicti N. Pappacoda denegata petita declaratio, ex eo quòd, cum decretum erat relativum ad acta, videbatur quòd etiam de prædictis decretum loqueretur, & die 7. Julii 1562. ad relationem magnifici conſiliarii Antonii Orificii fuit

* per idem S. C. decretum, *quod liceat uti etiam cum pecoribus emptis, cauſa mercimonii, ſeu lucri* ſuper quo, Univerſitatis jura tuendo doctiſſimè ſcripſit *recolend. mem. Fabius Supinus noſter Avus legum doctor nemini ſecundus, omnigena lectiſſima*

99 *poeſi præditus*, cujus rei reſponſum per *Nos recentiorum I. C. authoritatibus nunc munitum in fine operis ad communem utilitatem edere operæ precium duxi*, & *erit nunc infrà in cap.* 42. *per tot.*

100 Non itaque ex adverſo fundamentum quicquam eſt faciendum S. R. C. decreviſſe licere Vaſſallis in demanialibus territoriis Baronis immittere

= animalia, quatenus inter ſe ipſos uſus eſſet, nec = ipſa capi ad ſocidam, vel ut exteris vendant, & in caſu contrario ad pœnæ ſolutionem aſtringi, ut teſtantur *Marin. Frecc. lib.* 2. *de ſubfeud. author.* 46. *ſub nu.* 4. *Dom. Reg. de Pont. de poteſt. Proreg. tit. de elect. official.* §. 2. 3. 4. & 14. *Rendell. in tractatu de jurib. & paſc. Regiis par.* 2. *cap.* 3. *fol. mihi* 64. *verſ. & ſecundum hæc D. Jo. Bapt. de Thor. d. p.* 1. *verb. vaſſalli quamvis.*

101 Nam ipſius S. R. Tribunalis deciſionibus haud refragando, at potius eas ad æquum reducendo intellectum reſpondeo ſupra dictas deciſiones eſſe intelligendas quoad partem pertinentem ad ſocium tradentem ad ſocietatem animalia, non licere uti vaſſallo recipienti jure paſcendi in Baronis demanialibus territoriis, cum ex carentia dominii inter ſua adnumerari non valeant prout probat idem *Rendell. ubi ſup. cap.* 10. *fol. mihi* 114. dicens, pone quod Univerſitati, & ejus hominibus conceſſit Baro, ut poſſint paſturare cum eorum beſtiis, clarum eſt conſequens cum alienis beſtiis non licere, *Dec. conſ.* 667. *incip. non conſonat*, *quod communitates*, *Frecc. de ſubfeud. lib.* 2. *authorit.* 46. An autem pro pecudibus ipſis ad ſocidam conceſſis mercedem partiarius ipſe ſolvere teneatur, vid. quæ doctiſſimè tradit *Oter. cap.* 14. & 26. qui perfunctoriè quæſtionem hujuſmodi diſputat. In materia iſta animalium ad ſocidam datorum adeſt S. R. Conſ. Neapol. hujus tenoris. Cauſa relata *in S. R. Neapol. Senatu* perque *Reg. Conſiliar. Thomam de Salamanca* ſub *die menſ. April.* 1598. deciſum fuit; Benè fuiſſe judicatum per *Noſtram Magnam Curiam Vicariæ* in declarando; Univerſitatem *Papanici fori* fore, & eſſe manutenendam in poſſeſſione paſcendi in territorio in actis deducto cum animalibus propriis tantùm; ità quod uſum non excedat; verùm poſſint teneri animalia ad *ſocidam*, dummodò pro rata ſolvant fidam: ſalva proviſione facienda tàm quoad intereſſe, quàm quoad declarationem uſus prædicti. *Jo. Thomas Salamanca in Banca de Ferrariis.* Et in cauſa *Univerſitatis Caſalis Papanici fori Provinciæ Calabriæ*: cum *Illuſtr. Barone Civitatis Inſulæ Gaſpare Ricca.*

Nec quicquam faciebat, quòd Baro in ejus 102 poſitionibus in poſſeſſorio nixus fuerit probare territorium eſſe proprium, prohibuiſſe civibus, etiam per proclamata jus lignandi, & paſculandi pro induſtria, & cives acquieviſſe bannis, fidamque ſolviſſe, ac in dicta poſſeſſione eſſe ab uſu immemoriali. Nam teſtes ad hoc probandum nullius erant fidei, quia vaſſalli, ſubditi, paupere, & perſonæ ſubjectæ, nec habent ætatem à jure requiſitam ad deponendum ſuper immemoriali, juxtà tradita per *D. Præſ. de Franch. dec.* 56. *num.* 12. (& de qua ætate teſtium deponentium ſuper immemorabili, videndus eſt *Comes Bonden. colluct. legal.* 4. *ex n.* 99. *vol.* 2. *Panimol. elec.* 10. *adnot.* 5. *ex numer.* 16. *ad* 20. & *dec.* 33. *adnot.* 1. *num.* 29. *tom.* 1. *Rot. cor. Dunozet. jun. dec.* 775. *num.* 2. *tom.* 2.) Imò falſi, nam deponebant cives acquieviſſe bannis prohibentibus paſcua, & jus lignandi; Et tamen apparebat contrarium à bannis fuiſſe appellatum, & banna de ſolo jure lignandi tantum tractare, & de paſcuis nunquam fuerunt conqueſti Barones, dicebant Barones poſſediſſe ſine more ſervitutis, & demonſtratum eſt adeſſe compaſcua, & communitates inter tot Univerſitates, ut non immeritò per S. C. in poſſeſſorio ordinario nulla fuerit habita ratio de dictis teſtium de poſitionibus, & Univerſitas fuerit conſervata in poſſeſſione lignandi etiam pro induſtria.

Tertiò principaliter pro parte Univerſitatis pon- 103 derabatur, Civitatem ipſam N. habere in dicto territorio duas defenſas, & pro altera ipſarum Regius Fiſcus ſolvit dictæ Univerſitati ann. duc. quatuor centum, & ordinatio, ſeù conſtructio defenſarum arguit dominium territorii tanquam demanialis, *Covarr. practic. quæſt. cap.* 37. *num.* 2. *verſic. jure communi inſpecto*, digna ſcribit *Avendan. de exeq. mandat. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 30. & in dictis defenſis Baro nec habet uſum, quod eſt majus, cùm etiam in territorio demaniali non poſſit Univerſitas facere defenſam in præjudicium uſus Baronis, quod nec etiam licet Baro in præjudicium

Univerſitatis in territorio proprio Baronis, ex dictis per *Frecc. d. author.* 46. *Avendan. loc. citat.* & per *D. Reg. Sanfelic. deciſ.* 76. *p.* 2. *n.* 1. & 2. qui rationem reddit, quod uſus demanialium feudi eorum Baroniæ debet eſſe liber civibus, & habitatoribus.

104 Quibus addo *D. Reg. Rovit. in pragm. primo de offic. Bajul. num.* 14. & 15. & *in pragmat.* 1. *parag. cum nec Comitibus de ſalar. eorum nu.* 18. & 19. dicentem, quod abſque regia conceſſione defenſæ non inſtituuntur. Quid autem dicendum ſit contra Eccleſias, Eccleſiaſticaſque perſonas, videas eundem *D. Reg. Flamin. monac. in addit. ad deciſ. Minad. deciſ.* 32. *ſub num.* 20.

105 Limitantur verò ſupra dicta in territoriis clauſis, & cultis, cum vineis, & fructibus, nam in iſtis per dominos poſſunt hujuſmodi fieri defenſæ in præjudicium Baronis, & univerſitatis, ut tradit idem *Laganar in d. pragm.* 1. *num.* 74. *de offic. Bajul. fol.* 124. *colum.* 3. declarando in hoc *D. Reg. Rovit.* doctrinam, in quibus pariter territoriis Barones nihil uſurpare, & prætendere valent juxta tradit. per *Capiblanc. in dict. pragm.* 11. *n.* 28. per eund. per *Borell. d. lib.* 4. *cap.* 6. *nu.* 40. alioſque *Doctores* relatos eund. *Monac.* * *d. deciſ.* 32. *num.* 20. *in fine*, ſic in cauſa Univerſitatis Piſticci cum ejus Barone judicatum referens Neap.

Nec obſtabat Baronem habere etiam defenſam Umbri, ſeu foreſtam in dicto territorio, nam dicta defenſa erat regia, & conſtructa ante conceſſionem factam Baronibus dictæ civitatis, ut ex litteris Regis Caroli anni 1306. ſupra enunciatis, & conceſſio dictæ Civitatis eſt de anno 1491. à Rege Federico, qui eam conceſſit D. Conſalvo de Corduba.

106 Quartò, & ultimo jura Univerſitatis hoc præſuppoſito tuebantur, dato enim, & non conceſſo, quando dictum territorium Civitatis N. fuiſſet territorium proprium Baronis, adhuc Univerſitas dictæ Civitatis debebat obtinere in petitorio eadem ratione, qua in poſſeſſorio ordinario ex uſu immemoriali paſcendi, & lignandi etiam pro induſtria in territorio proprio Baronis obtinuit, immemorialis enim uſus habet jus ſervitutis, *Joan. Andr. in cap. ſuper quibuſdam verſic. nota ibi in gloſ. de verb. ſignific. Eugen. conſ.* 40. *num.* 29.

107 jus itaque paſcendi, & lignandi in alieno territorio, cum conſideretur ut ſervitus realis, prout ſervitutem realem magis communiter ſcribentes eſſe ſtatuunt, & adhuc in præſcribenda ea uſus immemorialis temporis requiritur, *Guid. Pap. deciſ.* 573. *Padill. in l. ſi aquam, C. de ſervit. D. Reg. Tap. par.* 4. *Jur. Regni tit. de commun. territor. n.* 4. *Covarr. d. cap.* 17. *lib.* 1. *numer.* 11. *Morl. in empor. Jur. Civil. tit.* 6. *de ſervit. cap.* 4. *nu.* 28. *in Loffred. conſil.* 25. *n.* 4. *Gilchen. de uſucap. par.* 2. *membr.* 1. *cap.* 10. *num.* 3. ſubdens *num.* 32. præſcribenda ſervitute juris depaſcendi requiri uſum immemorialem (qua de re agitur *à Dexart, dec.* 70. *Panimol. dec.* 25. *adnot.* 2. *numer.* 3. *tom.* 1. *Card. de Luca tit. de ſervit. diſc.* 35. *numer.* 18. *lib.* 4. *Rota in rec. dec.* 300. 347. *p.* 9.) quia accedunt juri proprietatis, & emolumenti, *Ludovic. Caſanat. conſ.* 42. *num.* 49. *Caſtill. de uſufruct. cap.* 68. *num.* 18. ſicque deciſum in S. R. C. refert *Ann. alleg.* 294. di-

108 cens, quod, quando competeret ratione perſonæ, præſcribitur minori tempore, & quando cum aliqua ſolutione, tunc ſufficit ſpatio decem annorum, de qua deciſione memor eſt etiam idem *D. Joan. Bapt. de Thor. in compend. par.* 1. *verb. Jus paſcendi præſcribitur.*

Quicquid dixerint *Corn. conſ.* 63. *nu.* 8. *vol.* 4. 109 *conſ.* 188. 193. *num.* 4. *vol.* 3. & *Bertrand. conſ.* 81. *num.* 2. *vol.* 5. tractantes de ſervitute incidendi ligna, & dicunt magnum præjudicium eſſe in meo territorio incidere ligna, & eſſet me dominio, poſſeſſioneque rei meæ privare, & ſimiliter paſturare, & *ibid. num.* 17. ſubdunt, quod cum iſtæ ſervitutes non habeant cauſam continuam, ſed jus perſonale, ſola immemoriali quæruntur præſcriptione, ubi nec interdictum uti poſſidetis pro iſtis ſervitutibus nec confeſſoriam, aut negatoriam actionem dari, ſequitur *Surd. deciſ.* 136. *n.* 4.

Et licet *Covarr. in d. cap.* 17. *num.* 11. dicat 110 ad inducendam præſumptionem pro ſervitute juris depaſcendi, quod ſufficit allegare titulum cum uſu decennii, vel quod dominus receperit pretium, vel quod per binas ſententias fuerit judicatum, id tamen nec in praxi obtineri poſſe inquit.

Atqui, cum jus depaſcendi in alieno territo- 111 rio ſit ſervitus realis, non poſſit quæri niſi præſcriptione immemoriali, & Univerſitas in poſſeſſorio ordinario non adduxit alia jura, nec alium titulum, niſi ipſum legis reſultantem ex probatione immemoriali, & obtinuit, alioque jure haud potuerit in poſſeſſorio obtinere, niſi ex ipſo titulo legis, ſeù hominis privilegio, qui titulus, ſeù privilegium eſt ſufficiens ad obtinendum etiam in petitorio, qua ergo ratione vi dictæ immemorialis uſus probati obtinuit in poſſeſſorio, debebat eadem ratione obtinere in petitorio, eo magis, cum in petitorio aliud per Baronem non fuerit deductum, ultra deducta in poſſeſſorio, poſſeſſorium enim iſtud juris depaſcendi, cum accedat proprietati, abſorbet petitorium, ut ex *Gilchen. probatur.* Et quando poſſeſſorium 112 habet annexam cauſam proprietatis, ut in jure depaſcendi, ſententia lata in poſſeſſorio præjudicat in petitorio, *Menoch. de retinend. poſſeſſ. remed.* 3. *quæſt.* 66. *n.* 510.

Nec obſtabat ex parte Baronis reſervatio juri- 113 um in petitorio, quia dicta reſervatio nihil deducebat in eſſe, niſi ea, quæ erant tempore reſervationis. *D. Præſ. de Franch. d. deciſ.* 50. *n.* 5. cumque tempore reſervationis Univerſitas habebat titulum legis, & ſervitutem præſcriptam pro jure depaſcendi, qui ſufficiens eſt, & validus in poſſeſſorio, & petitorio, ea reſervatio nihil operari poterat, alio non deducto per Baronem in petitorio.

Et licet Univerſitas in judicio ordinario, uti poſ- 114 ſidetis prætendens jus lignandi, & paſculandi in territorio Baronis, debeat manuteneri in poſſeſſione juris paſcendi, pendente judicio ordinario, conſtito tamen prius de poſſeſſione, & allegato titulo, ex his quæ ſcribit *Capyc. deciſ.* 189. ſequitur *Covar. d. cap.* 17. *num.* 6. Tamen ſi in judicio fuerit deductum jus Univerſitatis, & de eo cognitum, ſi facta cognitione, non oſtendebatur privilegium, nec fiebant probationes in poſſeſſione, Univerſitas manuteneri haud poterat, *Franch. in cap. cum perſonæ, verſic. quid ſi talis, notabil.* 2. *de privil. in* 6. *Capyc. d. dec.* 189. *col.* 3. Unde cum Univerſitas deduxerit immemorialem, de eaque legitimè fuerit cognitum, & obtinuerit, & aliter obtinere non poterat, niſi legitime probata immemoriali, & hic titulus legis validus eſt etiam in petitorio, debebat obtinere pariter in petitorio, cum nihil prodeſſet Univerſitati obtinere in poſſeſſorio, & ſuccumbere in petitorio, ex his quæ ſcribit *Caſtrenſ. conſ.* 3. *vol.* 2.

Nec

115 Nec quicquam emanationes bannorum vim faciebant, prohibendo inciſionem lignorum, ut per iſta banna dicatur ſaltem præſcriptio ſervitutis interrupta, ad tradita per *Covarr. in regul. poſſeſſor. de Reg. jur. in 6. par. 2. §. 12. num. 4.* ubi concludit per citationem præſcriptionem interrumpi, nam *Covarr.* loquitur in præſcriptionibus ordinariis, non autem immemorialis temporis, ut ſub *num. 8. verſic. illud verò* declarat, dixitque *Innoc. in cap. 2. numer. 3. verſic. mirum videtur de reſtit. in integr.* ex contradictione verbali turbationem poſſeſſionis non fieri, quæ interdictum retinendæ pariat, ſequitur *Cravett. conſ. 658. num. 7.* loquens in proclamatibus Baronum, *Covar. in d. regul. poſſeſſor. §. 4. numer. 7. Menoch. lib. 2. conſ. 140. numer. 8. Bertrand. conſ. 128. numer. 3. vol. 2.* loquens in paſcuis, *doctiſſimus Cancer. cap. 4. tit. 6. de ſervit. num. 145.* Eò magis, cùm à dictis bannis non ſolum fuit appellatum verbo, ſed etiam facto, paſcendo, & ligna incidendo, ut optimè conſiderat
116 *Cravett. d. conſ. 658.* In acquirendis enim iſtis juribus negativis requiritur prohibitio, & obedientia vaſſallorum, unde dicta banna nullius ſunt momenti, niſi per Baronem probetur fuiſſe dictis bannis per vaſſallos obtemperatum, ab eoque tempore currit præſcriptio, *Suarez allegat. 16. in fin.* ubi dicit, etiam ſi cives fuerint pignorati, *Theſaur. dec. 16. nu. 6. Caſanat. conſil. 39. num. 7.* ubi de receptiori teſtatur opinione, & ſecundùm eam *judicatum in ſupremis Hiſpaniarum Tribunalibus*, & de hac materia *videatur Bonden. eolluct. legal. 4. numero 176. 177. & ſeqq. vol. 2. ac apud Oter. de paſcuis c. 45. numero 54. Rota in rec. dec. 335. à numero 3. ad 6. & dec. 544. numero 29. pag. 18. & dec. 254. numero 25. p. 19.*

117 His accedit, quod notat *Innocent. in cap. cum acceſſiſſent de Conſtitut.* quod proclamata emanare, cum ſit actus juriſdictionis, ideò non niſi à Barone, eoque qui juriſdictionem habet, publicari valeant, quem ſequuntur *Frecc. de ſubfeud. authorit. 24. Petr. de poteſt. Principis cap. 7. n. 11. Dec. conſ. 199. vol. 1.* ut & de matrice Eccleſia pulchre notat *Gratian. tom. 3. forenſ. diſcept. cap. 578. n. 18.* dicens idem eſſe concludendum de aliis juriſdictionibus competentibus ex immemorabili conſuetudine Eccleſiæ matricis, ut publicatio edictorum Ordinarii.

118 Probatur, nam, cum per contraventionem ad pœnam videantur adſtricti, cujus exactio juriſdictionis eſt actus, qui à privato exerceri non poteſt, obſervat idem *Frecc. ubi ſuprà authorit. 46.* ideo à Principe, non autem à privato hujuſmodi proclamata emanari debent, & diffida vocatur
119 pœna prædicta, ut dicunt *Capyc. in inveſtitur. feudal. verb. feudorum clauſulæ, verſic. fidis, fol. 105. column. 2. aliique Doctores per Monac. relati in addit. ad Minad. d. deciſ.*
120 *32. num. 19.* Proprieque cadit in proclamatibus editis à Barone, ne quis accedat ad campeſtria territoria cum animalibus, cum jure fidæ quis utendo, in ſuis fidando animalia territoriis, quod dominii præſumptio eſt, ex *Calliſtrati ſententia l. 3. de cogn. in l. divus 16. ff. de ſerv. ruſtic. præd. D. Reg. de Pont. conſ. 97. numero 2. vol. 1. ac dictum fuit ſuprà numero 10. verſ. jus enim, & num. 67.* & diffidæ vetando ne in ſuis animalia accedant territoriis, quod dominorum propriè eſt ab ingreſſu arcere, ingreſſumque permittere, idem *Reg. de Pont. ubi ſuprà*, quare, ſi abſque fida in illis immiſſa fuerint animalia ad diffidæ ſolutionem, immittentes tenerentur, *Iſern. ubi ſuprà Aſſl. d. conſtit. n. 4. Reg. Lanar. d. conſ. 98. ſub n. 2.* & doctiſſimè more ſolito ſcripſit *D. Angel.* 121
Scialoya l. C. nemini ſecundus, mihique ob eminentem ejus doctrinam cariſſimus, ac amicitiæ fœdere conjunctus, in celeberrimo tractatu *de for. competent. cap. 26. n. 31.* quod hujuſmodi pœnæ, ſivè diffidæ exactio per Bajulum fieri non poterit, 122
ſi animalia introierint terras appatronatas non bannitas, niſi animalia damnum dederint, *Reg. Lanar. conſil. 98. n. 8. Capiblanc. in d. Pragm. 8. p. 1. n. 395.* Sed ſi terra ſit bannita, ſi animalia in- 123
trant, pœna debetur, licet animalia damnum non dederint, intellige ſi terra ſit clauſa, alias ſi aperta, & tunc, licet ſit bannita, pœna non exigitur, niſi terra ſit ſeminata, vel clauſa, ita *deciſ.* teſtatur *Capiblanc. d. prag. 8. d. n. 395.* ubi *n. 37. 38.* * *& 39.* idem *D. Scial.* plura ad corroborationem eorum, quæ ſuprà, *n. 12. in fin. 54. & 55.* firmavimus, elegantiſſimè cumulat.

D. Joſeph Spera J. C. Neapolit.

CAPUT XLI.

ARGUMENTUM.

Sequitur Altera pars *Diſſertationis forenſis D. Joſephi Speræ* & cognito, quando liceat Domino Caſtri edere proclamata pœnalia contra damnum dantes in ſuis prædiis, reaſſumitur materia principalis, de qua *in antecedenti Capite, ſeù* Prima parte *iſtius Diſſertationis:* ac plura circa juriſdictionem afferuntur.

SUMMARIUM.

Alphabeticè compoſitum.

184 *Ad finem obtinendi in poſſeſſorio adipiſcendæ, aliquid de proprietate eſt tangendum.*

252 *Ad obtinendum in poſſeſſorio juriſdictionis quid probandum.*

278 *Ad obtinendum in petitorio, tituli requiritur allegatio.*

126 *Ad privatorum preces licet officiali pœnalia emanare proclamata erga accedentes illorum poſſeſſiones, ità erga introeuntes poſſeſſiones illius proprias.*

132 *Affidare an ſit licitum in paſcuis alienis.*

187 *Agnato pro feudo obtinendo virtute* tex. in C. ex præſumptuoſæ, *datur Interdictum* Adipiſcendæ. *An per conſequens ad tituli exhibitionem, ſeù poſſeſſionis cauſæ adſtringatur.* ibidem.

291 *Allodiale cenſendum, quicquid eſt intra feudi fines.*

159 *Annua ſolutionis præſtatio an conſtituat emphyteuſim.*

261 *Appellatione ſacci, an veniat farina, Et quid è contrà*, ibidem.

194 *A regulis Juris quo caſu recedendum.*

219 *Aſſerens Juriſdictionem habere, id probare debebit, ſi obtinere velit.*

131 *Baro juris habet reſiſtentiam in fundo alieno ſupponens libere poſſe immittere animalia, & jure feudi. Amplia* num. 132.

140 *Baroni an licitum ſit mutare faciem territorii, in quo Univerſitas habet uſum. Et de locis nemoroſis facere arbuſta, oliveta, & ſeminatoria. Quid, quandò vaſſalli, jure ſervi-*

tutis habent uſum. ibid. *Baro dicitur de feudo inveſtitus.*
211 *Baro juriſdictionem feudi adeptus, ſi exercitium ejus ultrà feudum, quoad paſcua publica intrà feudi confines exiſtentia extendere cupit, lite pendente in judicio manutentionis non poterit obtinere, donec juriſdictionem ad ſe ſpectare, etiam quoad paſcua publica, de jure conſtiterit, per tituli ſcilicet exhibitionem.*
265 *Baro ex generali conceſſione ſuper demanialibus, titulum à Rege habere an præſumatur.*
In exercendo in feudo juriſdictionem, an acquirat poſſeſſionem in alio ejuſdem ſpeciei. ibid.
263 *Baroni abſque Principis ſpeciali conceſſione Juriſdictio non tribuitur. Ut de delegato Judice, cui abſque ſpeciali Papæ auctoritate, non conceditur.* num. 264.
270 *Baro de petitorio contendens, proprietatem domanialium territoriorum intrà feudi fines exiſtentium, an validè poſſit prætendere. Quodque in hoc apparet ſpecialis libertatis præſumptio, an nempè demanialia prædicta exiſtimentur à feudo exempta, per tituli ſcilicet exhibitionem.*
274 *Baro, aut alius Regis vaſſallus de jure Regni rem, quæ in allodio poſſidet, in feudalem vertere qualitatem non poteſt.*
106 *Baronis aſſertioni ex juris præſumptione* (Quod feudale cenſeatur quicquid intra feudi fines ſit) *ſtandum non eſt. Amplia in omni eo, qui de jure à lege, vel ab homine limitatam habet poteſtatem.*
279 *Barones in Regno habent quædam demanialia tàm ex privilegio, quàm ex vetuſta conſuetudine.*
300 *Baro juris aſſiſtentiam non videtur habere demanialia, uti feudalia poſſidens.*
245 *Caſtro ſimpliciter conceſſo, juriſdictio non intelligitur conceſſa. Specialis, & non generalis requiritur conceſſio, ut translata dicatur.* num. 246.
261 *Caſtri diverſitas à territorio.*
293 *Caſtro conceſſo, non venit jus regium, nempè, quod Rex habet in caſtro.*
226 *Cauſa præſtationis Regalium concurrit in quolibet regnante.*
113 *Chriſtus Rex regum.*
235 *Clerici, qui reſiſtentiam juris communis, & municipalis habent juriſdictionem volentes exercere titulum exhibere tenentur.*
Limita prout num. 236.
143 *Comitatus non præſumitur feudalis, niſi probetur.*
245 *Conceſſo ſimpliciter caſtro, juriſdictio non intelligitur conceſſa.*
284 *Contractus venditionis, ſi appelletur donatio, non ex hoc talis erit, ſic è contrà.*
290 *Contractus robur non ſumit ex partium nominatione, ſed ex inſtrumenti ſubſtantia.*
299 *Data poſſeſſione, Baro bona, uti feudalia avocando, ad tituli exhibitionem adſtringitur.*
275 *Defectus poteſtatis infeudandi etiam ad Regiam Cameram extenditur.*
288 *Deficiente materia, & forma, deficit eſſe rei.*
241 *Demanialia territoria intrà feudi fines exiſtentia quoad juriſdictionem univerſalem ſunt in Baronis dominio, non autem reſpectu dominii directi, & utilis.*
281 *Demanialia, ut à Barone uti feudali poſſideri poſſint, quid requiratur.*
260 *Demanialia, licèt ſint intus feudum, de eo nil participabunt. Ut de ſacco, & farina.*
262 *Denominationem à quo recipiat feudum.*
284 *Denominatio in feudum inhabilis eſt ad qualitatem feudalem inducendam, niſi ipſius ſubſtantialia concurrant.*
288 *Denominatio nullius conſiderationis, ſubſtantialibus deficientibus.*
261 *Diverſitas caſtri à territorio.*
128 *Diù pro juſto habitum, juſtum cenſendum.*
304 *Dominium ex immemoriali poſſeſſione, vel ex privilegio à Principe conceſſum eſt.*
135 *A dominis territoriorum, dum ea vacant à ſemine, & frugibus, vendi an poſſint agreſtæ herbæ, illorumque pretium quomodò recipere poterint.*
124 *Domino caſtri licitum, an ſit pœnalia emanare proclamata contrà damnum dantes in ſuis propriis prædiis.*
161 *Emphyteuſis in dubio ex quibus cognoſcenda.*
162 *Emphyteuta plus recipit de fructibus, quàm ſolvit de canone.*
167 *Emphyteuſis natura quæ.*
165 *Emphyteuſis eſſentia quæ.*
188 *Exceptio defectus proprietatis, quæ facilè eſt liquidabilis, in poſſeſſoriis admittitur.*
189 *Exceptio defectus proprietatis non ad merum factum, ſed ad jus pertinet.*
190 *Exceptio* dolo facis, quia petis, quod reſtituturus es, *in quo vindicet ſibi locum.*
193 *Exceptio dominii in continenti probati, vel probandi admittitur in poſſeſſorio Salviani.*
279 *Ex poſſeſſione titulus præſumitur.*
261 *Farina etſi in ſacco ſit, non venit appellatione ſacci.*
276 *Ferendum non eſt de allodio feudum fieri.*
Quid de jure communi feudorum. n. 277.
141 *Feudale eſt, quod intrà feudi fines eſt.* & n. 142.
221 *Feudalis qualitas ſervitutem ſapit.*
Non præſumitur, niſi probetur. ibidem.
222 *De Regalibus ſupremi Principis eſt, ſcilicèt Regis, privativè ad ſubditos, mediatè à Deo.* num. 223.
286 *Feudalis res non judicanda, quando ipſius contractus ſubſtantia aliud demonſtrat.*
279 *Feudalium poſſeſſio, Regio aſſenſu deficiente, ſubſequi an poſſit.*
199 *Feudatarii hæres, ſeù alius, qui feudum prætendit ad ſe ſpectare, quæ probare poterit, ac teneatur.*
178 *Feudatario decedente abſque legitima prole, quæ ad feudi ſucceſſionem vocetur, ſi agnatus ſuccedere intendens petierit de feudo inveſtiri, ſi in promptu infrà annum à die mortis feudatarii de cauſa ſucceſſionis non docuerit, an Fiſcus poſſit infrà dictum tempus ſequeſtrum facere.*
Quid, ſi illud diſtulerit, an poterit in poſſeſſorio adipiſcendæ obtinere. ibidem.
151 *Feudatarius ſervus, & non liber homo eſt.*
149 *Feudi ſubſtantia eſt fidelitas.*
282 *Feudorum ſubſtantiale quod.*
155 *Feudum eſt quid univerſum facti.*
176 *Feudum poteſt ad eum pervenire, & poſſideri, etſi ſucceſſionis, & dominii non fuerit capax.*
251 *Feudorum poſſeſſionem prætendentes, titulum validum, & efficacem exhibere debent.*
282 *Feudum à quo denominationem recipiat.*
283 *Feudum eſſe poſſe ſine fida impoſſibile eſt.*
287 *Feudum quando cenſeatur liberè datum.*
295 *Feudum, ſi erit totum meum, erunt etiam & ſingulæ partes, & ejuſdem juris.*
302 *Feudum nedum in ſe poteſt continere feudalia,* &

& ſubfeudalia, verum burgenſatica, tàm ſi ſint feudo redditicia, quàm ab onere libera.
133 *Fida an ſit ſervitus.*
134 *Fida, an Baronibus competat ſuper privatarum demanialibus, ex quo demanialia intra eorum feudi fines ſint.*
135 *Fidari an poſſint animalia in territoriis, ubi adſunt iardena, ſegetes, arbuſta, & alia ſimilia.*
305 *Fidæ, ac Diffidæ jus quando ad Univerſitatem ſpectet.*
Quod, per quantum temporis curriculum inductum dicatur.
Et quando contra Regem præſcribatur, n. 306.
283 *Fida ſublata, aufertur feudalis qualitas.*
151 *Fidelitas contraria eſt libertati.*
287 *Fidelitas, ac ſervitium feudorum ſubſtantia.*
147 *Fidelitatem reſervare, in feudum dare eſt.*
176 *Filius ſpurius ad feudum an admitti poſſit.*
181 *Fiſcus in dies citat in Regno Feudorum poſſeſſores ad titulum oſtendendum, ſed non de facto ſpoliat.*
Limita prout à num. 182.
145 *Forma præſtandi homagium ligium, & non ligium.*
168 *Forma communis inveſtiturarum refertur. Hæc titulum præbet.* n. 169.
273 *Generalis dominii præſumptio, quæ ex incluſione, ſivè confinium comprehenſione oritur, vincitur prorsùs ex ſpeciali poſſeſſione.*
238 *Genus Regalium quod.*
138 *Herba, quæ naſcitur in fundo meo, eſt mea.*
293 *Hærentia ſupremæ poteſtati in generali conceſſione non veniunt.*
277 *Hominum malitiis, eorumque fraudibus eſt obviandum.*
192 *Immiſſio in poſſeſſionem an impediatur, quando excipitur teſtatorem non potuiſſe teſtari.*
Intellige ſi talis probatio ſtatim offeratur.
225 *Imperium Merum, & Mixtum.*
224 *Imperium merum, & mixtum competit ratione univerſalis dominii, & ſuperioritatis.*
283 *Impoſſibile eſt feudum eſſe abſque fida.*
156 *In cenſuali conceſſione totale dominium transfertur, quod Baroni denegatur abſque Domini directi aſſenſu.*
204 *In exorbitantibus non datur extenſio.*
248 *In generali conceſſione non veniunt, quæ jure ſpeciali, ſivè diverſo ad Principem ſpectant.*
293 *In generali diſpoſitione non venit feudum.*
120 *Ingreſſum arcere, & ingreſſum permittere dominorum eſt.*
284 *Inhabilis eſt denominatio in feudum ad qualitatem feudalem inducendam, niſi ſubſtantialia ipſius concurrant.*
197 *Intendentes adversùs fiſcum pro feudo agere, petitorio, non poſſeſſorio uti debent.*
187 *Interdictum* Adipiſcendæ, *ad hoc, ut locum habeat, an de titulo conſtare debeat.*
212 *Interdictum* Uti poſſidetis *cui detur.*
179 *Inventarium, ſequeſtrum, & Deſcriptio bonorum, an de jure prohibita.*
125 *Judex inferior, qui ſtatuere non poteſt contrà ſuperioris legem, poteſt tamen addere ad pœnam ſuperioris augendo prohibitionem.*
167 *Judex debet conſervare in poſſeſſione eum, qui etiam quovis modo, vel jure poſſidet.*
Maximè concurrente præſumptione. numero 168.
133 *Judicio pendente ſuper fida, pro libertate eſt judicandum.*
149 *Juramentum fidelitatis venit in conceſſione feudi, etiam ſi de eo nulla mentio facta fuerit.*
124 *Jure communi puniendus eſt ille, qui invito domino in alterius poſſeſſionem accedit.*
134 *Jure paſcendi conceſſo, an intelligatur conceſſum aquandi jus.*
300 *Jure primævo omnis terra erat libera, niſi in quantum violentia inferebatur.*
148 *Jure, quo primogenitus ad feudum admittatur, quanta ſit in feudo noſtro hæreditario, in quo jure francorum vivitur, legitima, ſecundo genito exiſtente, debetur remiſſivè &* numero 149.
228 *Juriſdictio eatenùs apud Principem eſt, ut licet alteri ab eo concedatur, ſemper inhæret oſſibus concedentis jure ſuperioritatis, & in eo tanquàm in origine ſervatur.*
229 *Juriſdictio naturaliter penès ſupremum Principem reſidere dicitur, ut in fonte, à quo fluit poteſtas, & juriſdictio, veluti flumina à mari, per reſcripta, & conceſſiones.*
242 *Juriſdictio ſemper præſumitur Regis Caſtellæ, niſi contrarium probetur.*
266 *Juriſdictio omnis qualitas eſt accidentalis, quæ naturaliter homini non ineſt.*
Competit in uno caſu, & non competit in alio.
214 *Juriſdictionem prætendens quæ probare teneatur.*
267 *Juriſdictionem dicens uſuarius habere an eam probare tenetur.*
220 *Juriſdictionis qualitas, & natura quæ.*
246 *Juriſdictionis translatio eſt, ut vindex ſpretæ ſui reverentiæ.*
265 *In juriſdictionibus reſiſtentiam juris habentibus tantùm intelligitur præſcriptum, quantum poſſeſſum.*
195 *Juris ordo non eſt ſervandus à Principe.*
218 *Juris præſumptio transfert onus probandi ad reum.*
293 *Jus regium, quod Rex habet in Caſtro, conceſſo caſtro, illud nequaquàm venit.*
228 *Magiſtratus mulctare non poſſunt ſecundum eorum arbitrium, ſed ſecundum modum à jure limitatum.*
232 *Magiſtratibus Juriſdictio, & imperium pro juſtitia competit.*
271 *Major eſt præſumptio in ſpecie, quàm præſumtio in genere.*
277 *Malitiis hominum, eorumque fraudibus eſt obviandum.*
288 *Materia, & forma deficiente, deficit eſſe rei.*
285 *Matrimonii ſubſtantia deficiente, matrimonium neutiquàm erit.*
244 *Merum, & mixtum imperium competit ratione univerſalis dominii, & ſuperioritatis.*
128 *Mulctarum pœna modum excedere non debet.*
220 *Natura, & qualitas juriſdictionis quæ.*
135 *Nemo tam fatuus, qui velit herbam emere, quam retinere non poterit.*
237 *Nemo in Regno juriſdictionem exercere poteſt, niſi ex ſpeciali Regis privilegio.*
288 *Nomen* In feudum, *ad quid imponatur.*
289 *Nomen minimè eſſe debet, ſi ſubſtantia deſideretur.*
193 *Nominatio ſpecifica requiritur in Regalium conceſſione.*
276 *Non eſt ferendum de allodio feudum fieri. De jure communi feudorum contrarium.* n. 277.
284 *Non ex denominatione contractus qualitas ipſius præſumi debet, ſed ex ejus requiſitis ſubſtantialiter accedentibus.*
128 *Non parens præcepto ſub pœna inconſueta excuſatur.*

262 *Non præſumuntur odioſa.*
Nec diſtendenda. ibid
255 *Non ſufficit poſſeſſio ſine titulo.*
246 *Nulla clauſula porrigitur ad ea, quæ ſpeciali jure concedenti competunt.*
288 *Nullius conſiderationis eſt denominatio, deficiente ſubſtantia.*
262 *Odioſa non præſumuntur.*
Neque diſtendenda. ibidem.
214 *Omnia juriſdictionalia Regi ſubjecta ſunt, niſi exempta probentur.*
266 *Omnis juriſdictio qualitas eſt accidentalis, quæ naturaliter homini non ineſt.*
Et competit in uno caſu, & non competit in alio. ibidem.
223 *Omnis poteſtas à Deo eſt.*
300 *Omnis terra libera eſt jure primævo, niſi in quantum violentia eſt illata.*
269 *Paſcuorum, & aliarum hujuſmodi rerum publica adminiſtratio penes Univerſitatem reſidet, & ſub ejus dominio eſt.*
120 *Pœna cadit in proclamatibus.*
128 *Pœna debet eſſe honeſta.*
278 *Petenti adversùs præſumptionem* (quod libera bona omnia præſumantur, ſicuti à natura liberè fuere creata) *incumbit onus probandi ea eſſe feudalia, deindè cum Regio aſſenſu conceſſa.*
176 *Poſſeſſio eſt quid facti, jure civili infirmari non poteſt.*
219 *Poſſeſſio regalium eſt poſſeſſio turbans Regii Fiſci poſſeſſionem, poſſidentem non juvat, niſi de titulo doceat.*
255 *Sola poſſeſſio tam in judicio petitorii, quàm poſſeſſorii, nil ei, qui regalium, aut juriſdictionalium poſſeſſionem habet, prodeſt, ſi titulum non exhibeat.*
Quia ſine titulo non datur. ibidem.
256 *Poſſeſſio à cauſa proprietatis non conſideratur ſejuncta.*
257 *Poſſeſſio ſine titulo in judicio poſſeſſorio, & lite pendente nil opitulatur.*
172 *Poſſeſſionis manutentio concedenda exiſtenti in poſſeſſione litis motæ tempore.*
175 *Poſſeſſionis ſimplicis eſt capax etiam is, qui dominus eſſe non poteſt.*
194 *Poſſeſſionis cauſa per agnatum propoſita, in ipſo judicio terminari non poteſt.*
175 *Poſſeſſionem prætendens quid oſtendere neceſſe habeat.*
258 *Poſſeſſori jus commune reſiſtit.*
Proindè poterit is à poſſeſſione turbari, & violenter expelli, ad inſtar poſſidentis vi, clam, vel precario.
173 *In poſſeſſorio ordinario retinendæ is vincere, & obtinere debet, qui tempore litis motæ poſſeſſionem probat.*
194 *Poſſeſſorii cumulatio cum petitorio ex turbiditate ipſiuſmet poſſeſſorii fundatur.*
210 *Poſſeſſorii, & Petitorii materia, remiſſivè.*
216 *Poſſidens regalia in terris domanii cogitur illa dimittere, niſi privilegium oſtendat.*
Poſſeſſor poterit tali juriſdictione ſpoliari, ſi facta monitione, titulum non oſtenderit. n. 217.
185 *Poſſidens, ſi ei obſtet præſumptio juris, an debeat manuteneri.*
176 *Poſſidere poſſumus rem, cujus dominium habere non poſſumus.*
223 *Poteſtas alia Civilis, alia Spiritualis.*
127 *Prælatus ratione prælaturæ eſt civis, ſicut Præſes.*
292 *Præſumendum, an ſit habuiſſe prædia, quæ in territorio infeudato poſſidentur vigore generalis formæ inveſtituræ.*
Limita, prout ibidem.
218 *Præſumptio Juris transfert onus probandi ad reum.*
259 *Præſumptio quotieſcunque militat contrà poſſidentem, poſſeſſionis argumentum, ſcilicet titulum, docere cogitur.*
271 *Præſumptio in ſpecie majoris ponderis eſt, quàm præſumptio in genere.*
272 *Præſumptio in ſpecie libertatis duplicata eſt, ſcilicet poſſeſſionis, & libertatis, potentiorque una tantum eſt, & generalis*
273 *Præſumptio generalis dominii, quæ ex incluſione, ſivè confinium comprehenſione oritur, vincitur prorsùs ex ſpeciali poſſeſſione.*
117 *Princeps ſupremus ex poteſtate ordinaria an poſſit poſſeſſionis jus quæſitum tollere.*
195 *Princeps non tenetur ordinem Juris ſervare.*
243 *Princeps concedens in feudum terras, aut caſtra cenſetur ſibi Regalia reſervaſſe.*
224 *Princeps concedens oppidum, ſeù Civitatem cum mero, & mixto imperio, & omnimoda juriſdictione, conceſſiſſe cenſetur tantùm merum, & mixtum imperium.*
Quæ eſt juriſdictio legis ordinaria, & non ſupremum, merum, & mixtum imperium. ibidem.
247 *Princeps concedens vaſſallo omne jus, quod ſuper feudo habet, non cenſetur tranſtuliſſe id, quod ei, tanquàm Principi competit.*
259 *In iis, in quibus Princeps fundatam habet de jure intentionem, non ſufficit allegare quaſi poſſeſſionem, niſi titulus oſtendatur.*
196 *Principis auctoritate agnati, qui, ignorante Curia, intrant feudorum poſſeſſionem, ſunt ipſo facto de feudis ſpoliati, & fiſco applicantur, ſi aperto, & claro jure ad feuda ſuccedere non valeant.*
227 *Principis ſupremi oſſibus juriſdictio firmiter inhæret.*
250 *Principibus inferioribus, Baronibuſque jus aliquod acquiri nequit ſine conceſſione, auctoritateque Summi Principis.*
242 *Si non oſtenditur privilegium, vel conſuetudo centenaria, vel quadraginta annorum, territoria quoad juriſdictionem non præſumuntur eſſe in Baronis dominio.*
280 *Sine Principis privilegio, ſivè ſine Principis conceſſione, an domanialium poſſeſſio permiſſa, An inter Regalia ſit.*
128 *Proclamata, ſeù Judicum mandata exceſſivam pœnam continentia non tenent, etiam in ſumma licita, & à jure permiſſa.*
129 *Proclamata extrajudicialiter per Principes facta, an tranſeant in rem judicatam.*
An præceptum Judicis ex abrupto, & ſine cauſæ cognitione factum remiſſivè. ibi.
298 *Pluralitas actuum acquiſitionis non præſumitur, etiam ſi unica cauſa ex intervallo præceſſerit.*
293 *Quæ inhærent ſupremæ poteſtati, in generali conceſſione non veniunt.*
154 *Quælibet res eſt libera, niſi probetur ſerva.*
176 *Quæſita poſſeſſio favorabilis nimis.*
150 *Qualitas feudalis ſervitus eſt.*
154 *Qualitas feudalis, ex quo ſervitutem arguit, non præſumitur, niſi probetur.*
157 *Qualitas emphyteutica inter ſervitutis enumeratur ſpecies.*
In dubio non præſumitur, & num. 158.
220 *Qualitas, & natura juriſdictionis, quæ.*
221 *Qualitas feudalis ſervitutem ſapit.*

ſublata.
147 *Quando Feudum dicatur conceſſum.*
156 *Quando res præſumatur conceſſa im emphyteuſim ſub annuo redditu.*
167 *Quando contractus locationis ſit, quando emphyteuticus.*
180 *Quando jus non præſumitur, & aliquid in continenti probare non offertur, procedit feudi ſequeſtratio.*
202 *Quando diſpoſitio à jure communi exorbitans eſt, nemo tenetur titulum ſuæ poſſeſſionis oſtendere.*
In feudalibus tantum procedit. n. 203.
Quid in ſubfeudis, & aliis juribus non feudalibus. ibid.
213 *Quando agitur interdicto* Uti poſſidetis, *indiſtinctè admittitur domini exceptio.*
215 *Quando agitur de juriſdictionalibus (quæ ſolent à Rege concedi) vel quid ſimile, præſumptio eſt contra poſſidentem, & unuſquiſque tenetur titulum ſuæ poſſeſſionis oſtendere.*
287 *Quando cenſeatur feudum liberè datum.*
301 *Quomodo Baro in domanialibus fundatam intentionem habeat tanquàm in feudalibus.* & num. 303.
302 *Ut de Rege, quandò præſumatur fundatam habere intentionem quoad res intrà Regni fines.*
176 *Qui non poſſunt poſſidere, poſſunt tenere.*
198 *Qui de jure ſcripto claro, apertoque non ſuccedit feudatario mortuo, ſi hæres, ſeù alius intret feudi poſſeſſionem, Regia Curia ignorante, ad quam feudum devolvitur infrà annum, poſſeſſio an valeat, & proſit.*
137 *Quidquid ex meo naſcitur, vel pervenit ſolo, meum erit.* & num. 138.
275 *Quicquid per Baronem feudo additum eſt de per ſe ſubſiſtens, feudo non accreſcit, nec feudale efficitur.*
291 *Quicquid intrà feudi fines eſt, allodiale eſt.*
295 *Quicquid eſt intrà fines feudi feudale, an locum habeat, poſſidente Barone prævio titulo ex expreſſa conceſſione acquiſito, ac alia non apparente poſſeſſione,* & num. 296.
181 *Quid requiratur, ut domanialia, uti feudalia à Barone poſſideri poſſint.*
169 *Quilibet dicitur poſſidere pro ſuo.*
225 *Quod Principali placuit, legis habet vigorem.*
194 *Quo caſu à regulis juris recedendum.*
290 *Re deficiente, deficiet & nomen.*
253 *In rebus incorporalibus obtinendis, in probationibus petitorium, & poſſeſſorium cumulandum.*
Et quare. num. 254.
128 *Rectores Civitatum multarum modum excedere non debent.*
155 *Redditus, qui præſtantur feudo, præſumuntur feudo attributi.*
156 *Reddituum conceſſio facta pro deſcendentibus ex corpore, ubi adeſt, verbum* Inveſtimus, *vel aliud, nempè* Deſcribi in quaternionibus Regiæ Cameræ, *quid importet.*
De emphyteutica qualitate, quid. num. 157.
209 *Regalia poſſidens an teneatur ad petitionem Procuratoris Fiſci titulum oſtendere.*
216 *Regalia poſſidens in terris domanii cogitur illa dimittere, niſi privilegium oſtendat.*
Poſſeſſor poterit tali juriſdictione ſpoliari, ſi facta monitione, titulus non oſtenditur. numero 217.
226 *Regalia, quare ad Regem pertinent.*
233 *Regalia, an ſint numerata taxativè in tex. de quo.*
234 *Regalia, an debeantur Principibus ſuperiorem recognoſcentibus.*
In his, quæ de regalibus ſunt, juris reſiſtentiam habent. ibid.
239 *Regalia, quæ non competunt Principi in ſignum ſupremæ juriſdictionis, ſed tantùm ſunt Principi reſervata in ſignum ſupremæ dignitatis, ita ut nullus alius, præter Principem, ea exercere valeat, ſunt conceſſibilia.*
240 *Regalia ſunt de Regni natura, ideò dicuntur Regalia.*
293 *Regalia non veniunt ſub generalibus verbis inveſtituræ.*
226 *Regalium præſtationis cauſa concurrit in quolibet regnante.*
Etiam in Regibus recognoſcentibus ſuperiorem.
Et cur. ibid.
238 *Regalium genus quod.*
295 *In Regalium conceſſione ſpecifica requiritur nominatio.*
256 *Regalium, juriſdictionaliumque poſſeſſio non poteſt eſſe à Prætore, & à jure defenſa, niſi cum titulo habito à Principe.*
Quia illius poſſeſſores juris reſiſtentiam habent.
223 *Regem penes juriſdictio, & imperium omne reſidet.*
214 *Regi omnia juriſdictionalia ſubjecta ſunt, niſi exempta probentur.*
279 *Regio aſſenſu deficiente, feudalium poſſeſſio ſubſequi an poſſit.*
226 *Regna ſunt de Jure gentium.*
237 *In Regno nemo juriſdictionem exercere poteſt, niſi ex ſpeciali Regis privilegio.*
279 *In Regno Barones habent quædam domanialia tam ex privilegio, quàm ex vetuſta conſuetudine.*
139 *Res præſumuntur liberæ, allodiales, & burgenſaticæ in dubio, niſi ſervæ probentur.*
145 *Res ſub quibus verbis in feudum data cenſetur.*
146 *Res ſub fidelitatis onere conceſſa feudalis exiſtimanda.*
257 *Res, quæ ſpeciali jure ad Regem pertinet, ab eo non niſi per ſpecialem conceſſionem ſeparari poteſt.*
286 *Res feudalis non judicanda, quando ſubſtantia contractus ipſius aliud demonſtrat.*
285 *Reſtitutionis in integrum deficiente ſubſtantia, ac ejuſdem definitione, amittitur ejus nomen.*
196 *Rex poteſt de novo legem condere.*
197 *Rex habet poteſtatem legis condendæ. Quæ ſervanda.*
249 *Rex fundatam in Regno in juriſdictionalibus omnibus habet intentionem.*
205 *Sequeſtrum in feudis ex regulis juris feudorum, & Regni, non Juris Canonici, vel Civilis fieri dicitur.*
Præſertim, ubi tituli requiritur exhibitio. numero 206.
Quid in regalibus. ibid.
200 *Sequeſtrum Judicis decretum an requirat.*
287 *Servitutum, an fidelitas, feudorum ſubſtantia.*
195 *Si quis auctoritate magni Prætoris ſcilicet Principis, à poſſeſſione fuerit expulſus; illaque fuerit vero domino tradita, an poſſit agere poſſeſſorio.*

258 *Spoliatio, ubi reſiſtit jus circà rem, ad cujus reſtitutionem reſtitui petit, ut puta, quia talis ſit, quod ab eo poſſit abſque legitimo titulo ſpoliari. Et è contrà jus commune aſſiſtat ſpoliatori, in poſſeſſione ejuſdem rei, ſpoliatus non reſtituitur, niſi doceat verum titulum ſui privilegii.*

282 *Subſtantia feudorum, quæ.*

289 *Si ſubſtantia deſideretur, nomen nequaquam eſſe debet.*

124 *Superioris juriſdictio per Judicem inferiorem ex pœnæ adjectione juvari valet.*

242 *Terræ Regis præſumuntur, antequàm concedat.*

107 *In territoriis clauſis, & cultis, cum vineis, & fructibus, per dominos poſſunt fieri defenſæ in præjudicium Baronis, & Univerſitatis.*

178 *Titulus inutilis partium voluntatem declarat.*

209 *Titulus, ſicut requiritur in beneficialibus, ità in juriſdictionalibus, & in feudalibus.*

279 *Titulus ex poſſeſſione præſumitur.*

246 *Translatio juriſdictionis, eſt, ut vindex ſpretæ ſui reverentiæ.*

295 *Turpis eſt pars, quæ ſuo non congruit univerſo.*

290 *Ubi res deeſt, nec nomen habebitur.*

284 *Venditionis contractus, ſi appelletur donatio, non ex hoc talis erit. Sic è contrà.*

267 *Uſuarius dicens juriſdictionem habere, an eam probare teneatur.*

212 Uti poſſidetis *Interdictum, cui detur.*

171 *Uti poſſidetis; ità poſſideatis.*

DISSERTATIONIS

Joſephi Speræ Neapol.

PARS SECUNDA.

124 HInc fit quæſitum, an domino caſtri licitum ſit pœnalia emanare proclamata contrà damnum dantes in ſuis propriis prædiis. Prima facie negativè videtur reſpondendum, cum certi juris ſit à jure communi puniendus veniat ille, qui invito domino in alterius poſſeſſionem accedit, & ſic fruſtra de pœna imponenda propter tranſitum ad alterius territorium agitur, ut notat *Albertus Brunus conſ.* 197. cui accedit, quod inquit *Dec. d. conſ.* 199. *numero* 3. quod ex quo iſte ingreſſus à jure communi ſit prohibitus ad quid per indirectum agi de imponenda collecta, ſed bene de puniendo delictum, hujuſmodi enim prohibitionis juris communis amplificatio locum haberet, cum in perſonis merum, mixtumque imperium habentibus, eſſemus, nam tunc ſuperioris juriſdictio per Judicem inferiorem ex pœnæ adjectione juvari valeat ex *gloſ. in clement. ne Romani verſic. tolli de elect.* & notant Moderni per illum *tex. in cap. quod ſuper his de majorit. &*
125 *obed.* Inferiorem Judicem, qui ſtatuere non valet contrà legem ſuperioris, poſſe tamen addere pœnam ſuperioris augendo prohibitionem, videas *Cancer. variar. reſolut. cap.* 2. *numero* 207. *par.* 2.

126 Verùm tutiſſimam *Cancer.* nos ſequendo ſententiam *par.* 3. *var. cap.* 12. *num.* 227. fatemur, nam ſicut ad privatorum preces licet officiali pœnalia emanare proclamata erga accedentes in eorum poſſeſſionibus, ità pariter erga eos, qui in ſuis intrabunt propriis poſſeſſionibus, *Lanar. d. conſ.* 98. *numero* 3. rationem excipe à *Bald. in l. obſervare, §. proficiſci in* 8. *quæſt. ff. de offic. proconſulis*, perpenſam indifferentia habita inter populum, & poteſtatem ſuper liberatione à populo facta cujuſdam latronis per dictam poteſtatem deprehenſi, quod ex quo poteſtas fecit eum mactari per ſtatutum fuit ordinatum, quòd homicida forenſis pœna capitis puniatur, & civis in mille libris; fuit quæſitum poteſtas qua pœna veniret puniendus, & fuit reſponſum pœna civium, quia poteſtas, qui eſt caput civium, durante officii tempore, eodem privilegio, & prærogativa, quo cæteri cives gaudent, fruetur, quam refert, & ſequitur *Capyc. deciſ.* 209. *nu.* 127
31. ſubdens, quòd civis eſt, donec quis in officio permanet, *l. cives, C. de incol. lib.* 10. idem in familiaribus poteſtatis, quia gaudent privilegio domini *argum. l.* 1. *C. de Epiſcop. & Cleric. l. non alias, §.* 1. *ff. de judic.* (*qua de re plura cum pluribus DD. habentur per Bonden. ad Oter. de paſc. Notis ad c.* 7. *ubi videas*) dixitque *Loffred. poſt Bartol. & Angel. conſ.* 4. *n.* 8. quòd Prælatus ratione prælaturæ, quam habet in civitate, efficitur civis, ſicut Præſes, & juxtà prædicta, ità in terminis conſuluit idem *Brun. d. conſ.* 179.

Modo adverte, dummodo pœna multarum mo- 128
dum non excedat, ut exclamat *Bart. in l.* 1. *C. de fiſcal. uſur. lib.* 10. quòd rectores civitatum multarum modum non excedant, ex quo advertit *Brun. ubi ſuprà*, pœnam debere eſſe honeſtam, aliter ab ea, ab injuſtoque exceſſu, in multa ad ſuperiorem appellari poſſe per viam querelæ, recurrere ad *tex. in l. multis, C. de appellat.* & notat idem *Lanar. dict. conſ.* 98. *n.* 8. *S. C. Neap.* exceſſivas per Barones impoſitas pœnas ſolere moderari, licet pœnæ aſſuetæ juſtæ cenſeantur, ex illa vulgata juris regula, quod diu habitum eſt pro juſto, juſtum cenſetur, *l. diutina, l. ſi de interpretatione, & l. minimè ff. de legibus*, eamque excedendo excedi modus dicatur, ex *gloſ. in l. hodie* 13. *ff. de pœnis.* Quod ſi pœna ſit exceſſiva, proclamata, ſeu mandata judicum non tenent, etiam in ea ſumma, quæ eſt licita, & à jure permiſſa, inquit *Cancer. d. cap.* 12. *n.* 235. ex juribus per eum congeſtis, qui *par.* 2. *cap.* 2. *num.* 208. conſultus, num rei parvi momenti prohibitioni ſub graviſſima pœna contraveniens, pro dicta pœna pignorari poterit, reſpondit negativè, quia pœna delicti qualitatem excedere non debet, *l. reſcriptum, ff. de his quib. ut indign. Grammatic. deciſ.* 5. *n.* 32. & ſic magiſtratus non poſſunt inobedientes mulctare pro eorum arbitrio, ſed ſecundum modum à jure limitatum, *l. eos, C. de modo mulctar. l.* 2. *C. de ſport.* Hinc eſt, ſubdit, *numero* 209. quod, ſi in aliquo præcepto apponatur pœna inconſueta, non parens excuſatur, ut *per eum*, & *
in facti contingentia liberavit quendam à ſolutione graviſſimæ pœnæ ex levi cauſa per officialem Villæ franchæ appoſitæ, ut *num.* 210. ſicuti ab ipſamet abſolutus cenſendus erit, ubi nullum erit damnum, ut elegantiſſimè obſervat idem *D. Scialoya n.* 32.

Num proclamata extrajudicialiter per Principes 129
facta tranſeant in rem judicatam, & præceptum Judicis ex abrupto, & ſine cauſæ cognitione factum, videas eundem *Cancer. d. par.* 2. *cap.* 2. *num.* 196. & 197. & *d. par.* 3. *cap.* 13. *num.* 174. 175. & 176. Numque autem hujuſmodi proclamata, prohibitioneſque pœnales a magiſtratu factæ, extinguantur finita adminiſtratione, videas eundem *Cancer. d. cap.* 2. *à numero* 157. *uſque ad* 162.

Quod intelligit tamen idem *Monac. ubi ſupra num.*

num. 20. ut prohibitio prædicta procedat in ter-
130 ritoriis, nemoribus, & foreſtis, quæ ſunt propriæ ipſorum Baronum, ſecus autem in territoriis appatronatis, campeſtribus, quæ ſunt particularium ſubditorum, hoc enim eſſet vaſſallis inferre gravamen, ut notat *Anton. de Nigr. in c. Regni gravamina num.* 71. *fol.* 78. 1. *column.* quia in dictis appatronatis territoriis Barones non poſſunt ſua fidare animalia, nec in ſpicis, & ſtipulis, quæ naſcuntur in dictis terris, & hic eſt unus ex caſibus diſtinctus à *Frecc. de ſubfeud. author.* 46. *num.* 8. *verſic. At prætendit quandoque*, in reſolvendo quæſtionem illam, num in terris propriis vaſſallorum, quæ vulgariter appatronatæ dicuntur, Baro poſſit ad depaſcendum ſua immittere animalia, ſecatis ſegetibus, ut *n.* 5. per *tex. in l. pratum ubi gloſ. ff. de verbor. ſignific. in l. de eo* 12. §. *ſæpius*, *ff. ad exhibendum*, ex ejuſque authoritate ita fundarunt idem *de Nigris in d. cap. Regni gravamina*, *n.* 72. *verſic. quæro*, *Borell. de Magiſtrat. lib.* 4. *cap.* 6. *Carpan. ad Statut. Mediolanenſ. cap.* 363. *verſic. ad paſcendum*, *tit. de damn. dato*, *Capiblanc. in pragmatic. nu.* 28. *de Baronib.* & deducitur ex diſtinctis per *D. Reg. Rovit. in pragm.* 1. *nu.* 13. *de offic. bajul. D. Amendol. in addit. ad deciſ. D. Præſ. de Franch. deciſ.* 301. *n.*
131 2. confutans quicquid auſus fuerit dicere *D. Reg. de Curt. in libr. feudorum*, juris enim reſiſtentiam habent Barones, ſupponentes in fundo alieno jure feudi, & ſic liberè immittere animalia, *Divus Pius* teſtatur in *l. ejuſdem nominis* 16. *ff. de ſervit. ruſtic. præd. ibi* (*non eſt rationabilis*, *nolentibus dominis vos in alienis agris aucupari*) *Borell. ubi ſupra n.* 5. & 22. & ingredientes injuriarum actioni ſubjiciuntur, ad *tex. in* §. *ferè ubi gloſ.* & *Doctores inſtitut. de rer. diviſion. in l. injuriarum*, §. *ſi quis me prohibet*, *ff. de injuriis*, proprieque in Baronibus de jure communi in territoriis appatronatis, fundatam intentionem non habentibus, tradit idem *Borell. n.* 4.

132 Niſi hoc jus fidandi in territoriis appatronatis in ſpecie, in privilegio fuerit eis conceſſum, ut voluit *Aloyſius de Leo in l.* 1. *n.* 76. *C. de judic.* ſicque jure feudi ad eum pertinere, vel ex immemoriali præſcriptione, vel conſuetudine, ac jure ſervitutis legitimo tempore munita, fuerit eis quæſitem, ut in appatronatis locis valeant affidare animalia, ita *Ancharan. conſ.* 155. *col.* 2. *Alex. conſ.* 34. *vol.* 4. dicens, quod non eſt licitum affidare in paſcuis alienis, niſi aliter ſe haberet præſcripta, & legitima conſuetudo, *& alii*, quos refert, & ſequitur idem *de Nigr. ubi ſupra verſic. Fallit*, eſtque unus ex caſibus, quos firmavit idem *Frecc. ubi ſupra n.* 10. *verſ. non poſſet ergo*, *D. Reg. de Pont. conſ.* 97. *n.* 1. *Monach. ubi ſupra ſub n.* 20. *verſic. Quod limitatur*, ſed con-
* currentibus dictis requiſitis, debeat intelligi, fructibus collectis, & ſecatis ſegetibus, ut deciſum refert in cauſa D. Marchionis del Ziro *Thor. d. part.* 1. *verb. Baro an habeat.*

133 Et licet *Capiblanc. in d. pragmat.* 11. *& Monac. ubi ſupra ſub n.* 21. dicat fidam eſſe de Baronis domanio, & ſic indiſtinctè ſuper omnibus territoriis Baronibus videatur competere, tamen id intelligit, cum ſuper domanialibus feudi exerceatur, ſed quando ſuper demanialibus privatorum, tunc ſervitus fidæ dicetur, & ſic utpotè reſiſtentiam juris habens fundans ſe in ea per ſupra memorata requiſita, probare debet, & interim judicio pendente, pro libertate eſt judican-
* dum, *D. Reg. de Pont. d. conſ.* 97. & fuit deciſum in cauſa Terræ Peſchi Pagani, cum ejus Barone, teſtatur *D. Amendol. in addit. ad deciſ. D. Præſ.* 86. *nu.* 12. *deciſ.* 301. *nu.* 1. *& deciſ.* 594. *
& in cauſa Univerſitatis, & Civium Terræ Centulæ cum Illuſtri Marchione Piſciottæ utili domino feudi Molpæ, teſtatur *Laganar. in addit. ad Commentar. D. Reg. Rovit. in verſic. uſque ad num.* 22. *fol. mihi* 124. juxtà per eum ſcripta, quicquid pro Illuſtri Marchione conſuluit *D. Reg. Capyc. Latr. conſult.* 83. *tom.* 2. qui tamen victoriam non reportavit, ut ipſe refert, per iſtoſque terminos idem *Capiblanc.* inter fidam, fidæque ſervitutem diſtinxit.

Non enim ſat eſt dicere hujuſmodi jus fidæ 134
Baronibus competere ſuper privatorum domanialibus, ex quo prædicta domanialia intrà fines ejus feudi extant, nam hoc verum eſſet, ſi eſſemus in dubio, ut tenent *Menoch. lib.* 3. *de præſumpt. præſumpt.* 100. *per tot. Ant. Gabriel. commun. concluſ. concluſ.* 9. *numero* 11. *Peregrin. de jur. F ſci lib.* 4. *tit. de bonis vacantibus*, *Raudenſ. deciſ. Piſan.* 18. *n.* 4. & declaravit *Cancer. lib.* 1. *variar. cap.* 11. *ſub nu.* 34. *verſic. Quod diximus*, *& par.* 3. *cap.* 4. *num.* 59. ſecus autem, privato poſſidente, tunc illius præſumuntur, quoad dominium, & poſſeſſionem, *Bertrand. conſ.* 66. *nu.* 3. *verſic. Venio ad tertium*, *& conſ.* 299. *n.* 2. *lib.* 3. idem *Gabriel. d. concluſ.* 9. *Covarr. in regul. Peccatum par.* 2. §. 9. *num.* 9. *de reg. jur. in* 6. *Menoch. d. præſumpt.* 100. *idem Cancer. d. cap.* 11. *n.* 31. *in fine*, qui quoad juriſdictionem Baroni ſpectare inquit, ſequitur *Capiblanc. dict. pragm.* 11. *nu.* 53. *cum ſeq. Laganar. ubi ſupra in rubric. de feudis n.* 10. *fol.* 72. 2. *column.* Hujuſmodi etenim fidam animalium competere, adverte in locis apertis, ut poſt *Afflict. deciſ.* 290. obſervat idem *Thor. d. par.* 4. *verb. fida animalium fol.* 223. & ſic in bonis liberis, & franchis, *Novar. de gravam. vaſall. par.* 1. *gravam.* 37. & conceſſa fida paſculandi, non intelligitur conceſſus paſculus glandium, & ſpicarum, ſic fuit deciſum in cauſa Univerſitatis *
Civitatis Novæ cum Univerſitate Seſſani, & inter Univerſitatem Terræ Ripæ Limoſani cum Franciſco Scacciato Barone Cobattæ, teſtatur *Thor. dict. part.* 1. *verb. Fida paſculandi fol.* 715. 1. *column.* ſic pariter, conceſſo jure paſcendi in aliquo territorio, non intelligitur conceſſum *jus aquandi*, ut fuit deciſum in S. C. in cauſa Mo- *
naſterii Sancti Laurentii propè Padulam cum Univerſitate Terræ Montis Sani, refert idem *Thor. verb. jus paſcendi fol.* 303. (*Barbat. de diviſ. fruct. p.* 1. *c.* 6. *num.* 38. *cujus meminit Bonden. ad Oter. de paſc. c.* 18. *in fin.*)

Quid autem dicendum ſit de territoriis, ubi ad- 135
ſunt jardena, ſegetes, arbuſta, & ſimilia, num fidari valeant animalia, & negativè fuit deciſum in cauſa Civium Acerrarum cum ejus Domino, ut *
teſtatur idem *Thor. d. par.* 4. *verb. Animalia, quæ fol.* 23. *&* 24. *à terg.*

Undè per dominos Territoriorum, dum ea 136
vacant à ſemine, & frugibus, vendi agreſtes herbas, illudque pretium recipere, prætendi haud poterit de facto, cum authoritate dominica, juriſdictionalique ex ſupra narratis requiſitis Baroni acquiſita in territoriis appatronatis, hoc valeat impediri, ut firmarunt *Novar. de Gravam. Vaſall. grav.* 141. *num.* 3. 4. *&* 5. *tom.* 2. *D. Reg. Capyc. Latr. conſult.* 83. *n.* 33. *tom.* 2. quia, inquit idem *Monac. ubi ſupra ſub n.* 20. quod nemo tam fatuus erit, qui velit ab eis herbam emere, quam retinere ſibi non poſſit, quam communem habet cum cæteris in communi.

Quod limitatur, cum dicta territoria vacent 137

à ſervitute Baronis immittendi ibi animalia ad depaſcendum, tunc liberè herbas agreſtes vendere, illudque pretium recipere valeant ad *tex. in d. l. pratum, ff. de verbor. ſignific.* voluitque *D. Reg. Rovit. in d. pragm. 1. ſub num. 13. verſic. In prima*
138 *quæſtione*, & facit communis illa juris concluſio, quod, quidquid ex meo naſcitur, vel pervenit ſolo, meum erit, *l. ſolum ff. de rei vendic. d. l. de eo §. ſæpius, verſic. ſi quis, ff. ad exhibendum, Nigr. in d. cap. Regni gravam. n. 72. verſic. Quæro*, & in puncto, quod herba, quæ naſcitur in fundo meo ſit mea, eſt *tex. in l. qui fundum, §. fundi venditor, ff. de contrahend. empt. in §. cum in ſuo ſolo inſtit. de rer. diviſ. D. Præſ. de Franch. deciſ. 301. n. 1.* ubi *D. Amendol. in addit. n. 2. Capiblanc. in d. prag. 11. n. 29.* quælibet enim res in du-
139 bio præſumitur libera, niſi ſerva probetur, *l. altius, C. de ſervit. & aqua*, allodialis, & burgenſatica, ut ſcripſit *Menoch. lib. 3. de præſumpt. præſumpt. 89. n. 1. Maſcard. tom. 1. de probat. concluſ. 79. cum innumeris apud Roccam diſput. jur. c. 57. n. 10. &*
* *c. 58. n. 1. tom. 1.* & deciſum extat in cauſa Petræ Paganæ, cum Domino Fabio Jeſualdo Barone, fatentur iidem *D. Reg. Rovit. d. n. 13. D. Amendol. in d. deciſ. 301. & Menoch. ubi ſupra ſub d. n. 20.* licet hodie pendeat reclamatio, & in dicta cauſa Univerſitatis, & Civium Terræ Centulæ cum Illuſtr. Marchione Piſciottæ utili Domino feudi Molpæ, cum ibi duo continebantur capita, ut per eumd. *Laganar. ubi ſupra.*

140 Sicuti è converſo hujuſmodi limitatio adaptari poteſt in Barone, cui licitum eſt mutare faciem territorii, in quo Univerſitas habet uſum non jure ſervitutis contra uſuarii voluntatem, & de paſcuis, & locis nemoroſis facere arbuſtas, oliveta, & ſeminatoria, dummodò mutatio non ſit talis, per quam impediatur uſus Civium, tradir idem *D. Reg. Sanfelic. d. deciſ. 76. nu. 7.* qui in cauſa inter Ill. Principem Octaviani, & Univerſita-
* tem ita per S. C. die 21. Januar. 1621. deciſum refert; quid autem, quando vaſſalli jure ſervitutis uſum habent prædictum, an Baroni hoc permittatur vide eumd. *n. 8.*

141 Nec Univerſitati obſtaculum quidem eſſe poterat territorium demaniale prædictum, de quo fuit controverſia, intra feudi fines eſſe, & ſic Barone poſſidente, id eſt tanquam Domino feudi debere, ut feudale, tam quoad directum, quàm quoad utile ad ipſummet Baronem ſpectare, juxtà communem illam concluſionem, quod feudale cenſeatur quidquid eſt intra fines feudi, Barone tamen poſſidente, & allodiale, privato poſſidente, ex originali *Jo. And.* doctr. *in cap. 1. in addit. de controverſ. inter maſcul. & fæmin.*
* ſecundum quam deciſum refert *Afflict. deciſ. 267.* & ſequitur *D. Reg. de Pont. conſ. 11. n. 5. & 6. vol. 1.*

142 Nam quamvis intra fines feudi territorium prædictum reperiebatur, non per hoc ſequebatur, quod in Baronis dominio eſſet, attenta juris illa concluſione, quod quidquid eſt intra fines feudi, præſumitur eſſe illius, cujus ſunt fines, ex *tex. in cap. ſi diligenti, cum ibi notatis de præſcrip. in cap. final. de offic. Archidiac. Bald. in rubr. C. de contrahend. empt. verſic. ult. quæro*, cum in dubio quælibet res libera præſumatur, *d. l. altius,*
143 *C. de ſervit. & aqua*, dixerunt *Jo. Andr. in d. cap. 1. verſic. Item ſi ſit de controverſ. inter maſcul. & fæmin. Bald. in c. 1. §. vaſſallis, column. finali, ſi de feudo fuerit controverſ. inter Dominum, & Agnatum, & in cap. 1. colum. final. de controverſ. inveſtitura*, idem *Jo. Andr. & Hoſtienſ. in cap. final. verb. Reſpondere, de judic.* (*Rota cor. Burat. dec. 426. n. 4. cor. Merlin. dec. 655. nu. 1. tom. 2. cor. Papa Alex. VIII. Otthobon. deciſ. 255. n. 33. & in rec. dec. 119. n. 26. p. 19.*) idemque *Bald. in cap. ſignificavit de reſcriptis* firmavit, quod Comitatus per aliquem emptus à Rege non præſumitur eſſe feudalis, niſi probetur, & in *cap. 1. de vaſſall. qui contra Conſtit. Lothar.* domino dicenti, rem poſſeſſam per vaſſallum eſſe feudalem, incumbit probare, ex quo res præſumitur libera, latè *Cancer. lib. 1. var. cap. 11. n. 31. in fin.*

Ad cujus corroborationem adducitur quod ſcripſit *Jacob. Maur. allegat. 19. v. 3.* quod ideo offi- 144
cium, de cujus ſucceſſione controvertebatur, non ad primogenitum tantum tranſitum faciebat, ſed ad omnes filios, utpotè burgenſaticum, cum nullatenus illud feudale dici potuerat, ex traditis per *Iſern. in c. 1. §. hujus autem generis, colum. fin. in addit. ex quib. cauſ. feud. amitt.* ſcilicet, quod ſi Rex conceſſerit rem, non dicendo *In feudum*, cenſuit liberè datam, ex *tex. in l. ſi quis ædes, ff. de ſervit. urban. præd. in cap. 1. de conſuet. reſtit. feud.* ex quo in ejus conceſſione Rex de qualitate feudali nullam fecerit mentionem. At ſi in dicta conceſſione fuiſſet expreſſum, *Teneas officium prædictum nomine feudi*, tunc fuiſſet extra difficultatem, quod dictum officium, ut feudale ad primogenitum tantum ſpectare debebat, idem *Maur. num. 4.* juxta cujus etiam celebrem doctrinam, ut in *Conſtitut. Juſtitiarii, nomen, & normam, in verb. ſed quid in Eccleſia, Afflict. eam dilucidando ibid. numero 30.* tres diſtinxit caſus, quod aut Rex concedit caſtrum Eccleſiæ in feudum, & nulli dubium eſt, quod erit feudale, aut concedit liberum, & erit allodiale, aut non apparet de conceſſione, & diſtinguit, quod aut in præteritum fuit poſſeſſum ut liberum, nihil ſolvendo Regiæ Curiæ, & tunc erit Sanctum Sanctorum, & erit ut res allodialis, aut præſtitit ſignum ſubjectionis, & præſumitur eſſe feudale.

Sicuti & in feudum data cenſetur res, quæ ſub 145
præd. verborum forma reperitur conceſſa, v. 3. *Civitatem N. cum vaſſallis, poſſeſſionibus, juribus, juriſdictionibus, & pertinentiis ſuis, tali P. damus, & gratioſè concedimus, recepto prius per vos, pro veſtris hæredibus, ſucceſſoribuſque ab hominibus, & vaſſallis d. Civitatis debito homagio, ligio, & deinde faciatis eis præſtare non ligium, ſibique intendi, & reſpondere de omnibus, in quibus rationabiliter tenentur, & debent:* de cujus differentia, præſtandique forma *Vid. Conſtitut. Domini à vaſſallis, de aſſecurat. domin. à vaſſall. Afflict. ibid. à n. 13. Balzaran. de feud. tit. de nov. form. fidelit. §. inveſtitura à n. 11. Camill. de Larath. in Theatr. feudal. tom. 2. par. 12. dilucidat. 104. 108. à n. 11. & dilu-* 146
cidat. 109. & 110. Nam, quotiescunque ſub fidelitatis onere res reperitur conceſſa, feudalis erit exiſtimanda, & juxta feudorum commune jus regulanda, & è contra, dempta fidelitate, deſinit eſſe feudalis, *tex. in cap. 1. de form. fidelit. in cap. ad Apoſtolicæ, de re judic.* & doctiſſimè fundat *Camerar. in repet. l. imperialem à lit. D. uſque ad lit. P. fol. 41. à ter. de prohibit. feud. alienat. per Federic. qui lit. F.* inquit, quod feudum ſecundum ſuam propriam naturam tunc dicitur 147
conceſſum, cum expreſsè eſt conceſſum in feudum, vel, reſervata fidelitate, quia nihil aliud eſt dicere, reſervo fidelitatem, quàm dicere, do in feudum, nam, ſi dicit, do in feudum, quia de ſubſtantia feudi eſt fidelitas, *c. 1. §. fin. & in tit. ſeq. per quos fiat inveſt.* fidelitatem ſibi reſervaſſe videtur:

videtur: ſequitur *Franciſc. de Amic. in rub.* 1 §. *officii natura eſt, in fin. f.* 63. *D. Reg. Rovit. dec.* 42. *num.* 11. *& dec.* 72. *num.* 29. & præſumptio eſt, quod feudum ſimpliciter conceſſum videtur datum, ut præſtetur juramentum fidelitatis, *d. cap.* 1. §. *fin. per quos fiat inveſt. Bald. & Alvarot. in c.* 1. *in princip. de capit. Corrad.* ſine quo feudum eſſe non poteſt, *Capyc. in inveſt feud. verb. feudorum derivatio, fol.* 158. *& verb. feudatarior. fidelitas, verſic. neceſſitas, fol.* 197. *& à ter.* venitque in ejus conceſſione, etiam de eo nulla mentione facta, ut tradit *Afflict. in repet. cap.* 1. *num.* 246. *& ſeq. ex quib. verſ. feud. amit. adduct. per d. D. Reg. Rovit. deciſ.* 98. *n.* 12.

148 Quo autem jure attento, primogenitus ad feudum admittatur, & quanta ſit in feudo novo hæreditario, in quo vivitur jure francorum, legitima, ſecundo genito exiſtente, elegantiſſimè more ſolito ſcripſit Doctiſſimus J. C. ac hujus meæ
149 Patriæ, aliorumque locorum Regni, Italiæque Famigeratiſſimus Academicus *D. Flavius Ventrilius* meus colendiſſimus, ſic efflagitante Sapientiſſimo J. C. *Dom. Joann. Baptiſta Gargiareo* humanarum litterarum apprimè erudito, Sereniſſimiquè *D. D. Ducis Parmenſ.* Conſiliario meritiſſimo, cujus celeberrima forenſis Epiſtola eidem *D. Gargiareo* miſſum facta, reportatur per elaboratiſſimum *D. Carolum Bottiglierio* in ſuo ingenioſo tractatu de ſucceſſione ab inteſtato noviſſimè typis tradito.

150 Qualitas enim feudalis, cum ſervitus ſit ex dictis per *Bald. in l. quoties*, 1. *column. C. de ſuis, & legitimis*, & per eumdem *Maur. num.* 5. in dubio non præſumitur, niſi probetur, probat idem *Bald. in cap. ſignificavit in princ. de reſcriptis, Caſtrenſ. conſ.* 151. *Alexand. conſ.* 15. *volum.* 5. nam afferenti, fundat ipſemet *Bald. in cap.* 1. *de vaſſallo, qui contra Conſtit. Lotbar.* rem poſſeſſam per vaſſallum eſſe feudalem, incumbit probandi onus, ſequitur *Andr. in cap.* 1. *verſic. item ſi ſit, de controverſ. inter maſcul. & fœmin.*
151 cum omnis fidelitas juxtà mentem *Bald. in cap.* 1. §. *inter filiam, ſi de feud. fuer. controverſ. inter Dominum, & Agnat. & Andr. in cap.* 1. *column. final. in addit. in princip. ex quib. cauſ. feud. amitt.* ſit contraria libertati, dum feudum ipſum detur pro ſervitio, quod ipſimet feudo inhæret, *ex l. manumiſſ. ff. de juſtit. & jur.* idem *Andr. in tit. Epiſcop. vel Abbat.* §. *mutus in tit. quid ſit inveſtit. verſic. licet, & in c.* 1. §. *ſed nec eſt alia, quæ ſit prima cauſ. benefic. amitt.* undè feudatarius potius ſervus, quàm liber valeat nuncupari homo, ex eodemmet *Bald. in l. libertas, ff. de ſtat. homin. & ex gloſſ. communiter recepta in l. ſi cujus, §. ſi uſusfructus, verb. oportere, ff. de uſufruct.* ſic fundavit *Menoch. lib.* 3. *de præſumpt. præſumpt.* 89. *nu.*
152 2. cum dicit, quod feudum eſt quædam ſervitus, quæ non præſumitur, cum non habeat cauſam naturalem, ſed aut impoſitam, aut præſcriptam, & ex *tex. in cap.* 1. §. *ſed ſi inter, de conten. inter maſcul.* 1. *fœmin. in cap.* 1. §. *ſi contentio,*
153 *de cap. qui cur. vend.* cum aliis per Dominum *Jo. Baptiſtam Hodiernam* J. C. perſpicaciſſimum, ac in S. Parthenopeo Conſilio Advocatorum facile Principem in ſuis aureis Obſervationibus ad *deciſ. Surd. obſervat.* 339. *numer.* 78. *& 15.* obſervavit *Dom. Horat. Montan.* J. C. acutiſſimus, ac juris Romanorum, feudorumque Chronica in ſuo inſigni Tractatu de *Regalib. in prælud. quæſt.* 7. *numer.* 36. docens juxtà tradita per viros doctiſſimos ſupra dictam juris concluſionem, præſcribere ſibi locum etiam in Regalibus, *Menoch. d. lib.* 3. *de præſumpt.* 61. *num.* 8. *Rol. à Valle conſil.* 24. *n.* 34. *Alciat. de præſumpt. regul.* 2. *præſumpt.* 3. *numer.* 2. *Roſental. de feud. cap.* 12. *concluſ.* 14. *num.* 15. *Roger. Sixtin. de regalib. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 62. quod his verbis notavit etiam in ſuis *forenſ. Controverſ. Controverſ.* 29. *num.* 9. v. 3. 154
feudalis qualitas, eò quod arguit ſervitutem, non præſumitur, niſi probetur, à natura enim quælibet res eſt libera, niſi probetur ſerva *Bal. in l. liberti libertæque, C. de oper. libert. Frecc. lib.* 2. *de ſubfeud. in quæſtione, quis dicatur ſubfeudatarius, num.* 3. & eſt *tex. in cap.* 1. *de feud. March.* ibi, *de Marchia ſi quis inveſtitus ſit per beneficium*, dicit, *per beneficium*, quia eſt exprimenda hæc qualitas: quibus attentis, ſic ſuſtinuit in cauſa illorum de Frangis adverſ. Marchionem Lauri, pro ipſiſmet de Frangis jura tuendo, quod ex quo non conſtabat de inveſtitura, ta- 155
metſi illa bona, de quibus erat controverſia, reddititia erant feudo, non feudalia, ſed cenſualia præſumi penes poſſeſſores, licèt redditus ipſe ſit feudalis reſpectu Domini feudi, cui præſtatur, ut plenè ex *Parid. de Puteo, Capyc. Luc.* aliiſquè docet *D. Reg. de Ponte in Tract. de Poteſtat. Proreg. lit. de election. official.* §. 4. *num.* 4. & 13. *Additio ad Dom. Reg. Lanar. in cap.* 1. *num.* 171. 172. *de his, qui feud. dar. poſſ. Jacob. Maur. alleg.* 14. *num.* 11. *& alleg.* 19. *num.* 4. *& ſeq. Capiblanc. in Prag.* 11. *de Baronib. num.* 42. *Dom. Jo. Baptiſta de Ther. in add. ad Dom. Reg. de Pont. in d. tit. de elect. official.* §. 4. *num.* 14. Incongruum non exiſtimando rem eſſe allodialem reſpectu poſſeſſoris, & redditum feudalem reſpectu ejus, cui præſtatur, tunc enim concluſionem probat *tex. in cap.* 1. §. *illud, tit. quid juris ſit, in uſib. feud.* Eſt enim feudum quid univerſum facti, ut dicit *Andr. in l. Imperialem num.* 73. *in fine*, continere valens ſub ſe feudalia bona, item cenſualia, allodialia, & redditus cujuſcumque ſpeciei, inquit *Camerar. in d. l. Imperialem, fol.* 38. *col.* 3. & hanc fuiſſe mentem *Andr. ibid. num.* 66. *col.* 1. *in fine*, ibi, *ſunt enim multæ præſtationes, & ex diverſis cauſis, ut jugatio, capitatio, cenſus, vectigalia, penſitationes, &c.* & ſic redditus, qui præſtantur feudo, præſumuntur attributi feudo in ipſius erectione inter cætera pertinentia ad illud, teſte *Camerar.* non autem quòd præſumantur res ipſæ reddititicæ con- 156
ceſſæ per Baronem ſub annuo redditu, quo caſu ad minus præſumerentur conceſſæ in emphyteuſim ſub annuo redditu, *D. Præſes Fulvius Lanar. in addit. ad Dom. Reg. Lanar. loco citat. numer.* 172. quia in cenſuali conceſſione totale dominium transfertur, quod Baroni denegatur abſque aſſenſu Domini directi, ut idem *Dom. de Ponte* teſtatur *loco citat. n.* 6. cujus perfectam reſolutionem poſuit ipſemet *Dom. Montanus in illa celebri repetitione l. Imperialem §. præterea ducatus, n.* 116. *de prohibit. feud. alienat. per Frideric.*

Quid autem, ſi conceſſio prædictorum redditumm eſſet facta pro deſcendentibus ex corpore, & adeſſet verbum *inveſtimus*, vel deſcribi in quinternionibus R.C. vide eumdem *D. Montan.* apud quem pro comprobatione eorũ, quæ nos ſupra firmavimus de præſumpto aſſenſu, ejuſque præſcriptione, deq; immemorabili præſcriptione, Fida, & diffida, & c. punctualem reperi controverſiam, quæ 26. eſt in ordine.

Idemque ex vulgatis juribus in *l. altius, C. de ſervit. & aqua, in l. cum eo, in l. Imperatores, ff. de ſervit. urban. præd. in l. domum, ff. de regul. jur. in l. fluminum, §. fin. & in l. proculus ff. de damn. infect.*

infect. Alciat. de præſumpt. regul. 2. præſumpt. 3. Mynſing. obſervat. 25. centur. 5. Menoch. de arbitr. judic. caſ. 156. lib. 2. & dict. præſumpt. 81. qui nu. 6. ampliat, etiam ſtante quaſi poſſeſſione ſervitutis, *præſumpt. 91. & lib. 9. præſumpt. 29. Surd. deciſ. 177.* ubi diſſertiſſimè *D. Jo. Baptiſta Hodierna, Theſaur. deciſ. Pedemont. 216. Maſcard. de probat. concluſ. 79. 209. & 1307.* firmavit *Joann. Mar. Novar. tract. 3. de Gravaminib. vaſſall. Gravamin. 3. numer. 4. & 5.* latiſſimè perpendit *Dom. Joann. Laganar. in Addit. ad Comment. Dom. Reg. Rovit. in rub. de feud. num. 11. & 27. & in prag. 1. de officio Bajuli num. 5. & 6. fol. 124.* Mihique comprobavit idem D. meus D. *Flavius Ventrilius* Advocatus ſapientiſſimus Neap. de prædicta quæſtione conſultus, per illam ſuam eruditiſſiman forenſem *Epiſtolam*, quam ad maximam Reipublicæ legalis delectationem, & ſummam utilitatem in fine noſtræ diſertæ Diſſertationis typis mandare meo ſummo cum gaudio, & hujuſce Operis maximo cum emolumento cenſui, à quo varia cultiſſima avidiſſimè à Litteratis omnibus expectantur, Dom. *Alexandri Ventrilii* J. C. præſtantiſſimi filius digniſſimus, à quo multa diſſertiſſima à litteraria Republica ſperantur ardentiſſimè, ambo honorificentiſſimis Magiſtratibus meritiſſimi.

157 Quemadmodum de emphyteutica qualitate fundat *Dom. Cardin. Mantic. tom. 2. de tacit. lib. 22. titul. 5. numer. 10. & tit. 20. num. 8.* quam inter ſervitutum enumerat ſpecies, ex *tex. in l. ſi tibi homo*, §. *fin. ff. de legat. 1.* & notat *gloſſ. in l. ſi uſusfructus verſic. oportet, ff. de uſufruct.* obſervat *Cancer. lib. 1. var. c. 11. numer. 29.* ut in dubio non præſumatur ex ponderatis per *Capyc. deciſ. 103.* ſic per S. C. deciſum referentem *Urſill. ad Afflict. deciſ. 129. num. quart. Abb. Hieronymus de Maur. in addit. ad dict. alleg. 14. Jacob. de Maur. Cancer. ubi ſuprà dict. num. 29.*

158 Neque magnam perverſionem huic noſtræ illationi cauſare valeat ejuſdem S. C. deciſio illa, deducta per *Afflict. deciſ. 129.* in cauſa Comitis Sancti Angeli, cum Archipresbytero Terræ Cirignolæ. Perverſa, inquam conſequentia eſſet, ſi in terminis, in quibus nos loquimur, ipſa conferret. Cum ibi de alio in facto conſtiterit, dum domus, de qua agebatur, pro franca fuerit alienata, ſicque S. C. declaravit domum illam ſine conſenſu venditam ad beneficium dicti Comitis incidiſſe in commiſſum.

159 Quod reaſſumit idem *Maur. jura Not. Jacobi Tancredi aliorumque litis conſortium tuendo d. alleg. 14.* ſcilicet, quod in dubio, bona, de quibus agebatur, emphyteutica haud præſumebantur ad finem, ut ob non ſequutam ſolutionem in beneficium Eccleſiæ Sancti Salvatoris, ejuſque Abbatis eſſent aperta. At requirebatur, quod ex ſcriptura appareret, ut idem fundavit *Maur. num. 1.* nec per annuæ præſtationis ſolutionem, tanquam emphyteuta, intelligeretur eum eſſe emphyteutam.

160 Quibus addo benè ſiquidem ex illa annua præſtatione, num bona illa eſſent emphyteutica, dignoſci potuerat, ſi ipſamet quantitas præſtationis, ejuſquè ſolutionis fines fuiſſent perpenſi juxtà *Bar. theoricam in l. 1. num. 4.* ubi *Cyn. C. de jur. emphyt. Bald. in cap. litteræ num. 2. de dilat. & in l. 1. num. 8. C. eod. tit. & in auth. defunct. col. 1. C. ad Senat. Conſult. Tertullian. Gloſ. opinionem in l. 1. C. eod. tit. & in cap. potuit de locat.*

161 Quoniam, ſi modica fructibus haud reſpondens eſſet præſtatio, in recognitionemque directi dominii, ut emphyteutica quidem haberi valerent bona. Quam conjecturam in dubio ad cognoſcendum emphyteuticum contractum fortiorem dixerunt *Aretin. conſ. 55. num. 4. verſic. ſecundo reſpondens, Alex. conſ. 112. num. 6. vol. 1. Natt. conſ. 49. num. 7.* dicens in hoc omnes conſentire, & de communi teſtatur *Cravett. conſ. 663. num. 12. & 13.* docet idem *Dom. Card. Mantic. dict. lib. 22. tit. 2. numer. 9. tit. 6. num. 3. & 24. tit. 8. numer. 19. & 25. & tit. 20. à num. 16.* ſæpius ita per *Sac. Rot. Rom.* deciſum referens, de ejuſque S. Rom. Rotæ obſervantia ad cognoſcendum emphyteuticum contractum teſtatur *Mareſcott. lib. 2. variar. cap. 76. num. 1.* ubi latè, utpotè magis juri conſonam fuit amplexus Senat. *Mantuan. apud Surd. deciſ. 198. num. 24.* ubi quamplurima notatu digna cumulat *D. Jo. Baptiſta Hodiern. in add. & Senat. Pedem. apud Theſaur. deciſ. 20. & Senat. Regni Portugalliæ apud Gabrielem Pereir. deciſ. 37. num. 10. & 12.* Manifeſta eſt ergo hujuſmodi præſumptionis ratio ex dictis per *Speculatorem in tit. de locat. & emph. §. nunc aliqua verſic. ſecundo quæritur*, emphyteutam plus recipere de fructibus, quàm ſolvere, nomine penſionis, quia emphyteuta annuum canonem magis in recognitionem directi dominii, quàm in recompenſationem fructuum ſolvit, quod ſecus eſt in conductore, qui ad ſolutionem penſionis juxtà fructuum quantitatem tenetur, cum de propria ejus natura ſit, ut quid minimum directo domino ſolvatur, *Anton. de Burg. in cap. cum cauſa n. 14. de empt. & vendit. fol. 194. Valaſc. de jur. emphyt. q. 1. num. 1. 89. & ſeq. Garſ. de expenſ. cap. 6. ſub num. 23. fol. 292. Cagnol. in l. 2. nu. 202. C. de reſcind. vendit. fol. 120. 2. col. Clar. in §. emphyt. q. 1. verſ. & adverte. Roderic. de annu. reddit. lib. 2. q. 22. nu. 60. Gratian. diſcept. 926. num. 11. & ibi de Luca Melphicten. tom. 5. Pacion. de locat. & conduct. c. 3. num. 19.* Idcircò in dubio ad cognoſcendum, utrum de emphyteutico conſtet contractu, quantitas ipſa penſionis erit inſpicienda, nam ſi modica, fructibuſque haud æquivalens emphyteuticus erit contractus; ſi verò magna fructibus correſpondens, locationis erit contractus, ut optimè ponderarunt idem *Dom. Card. Mantic. ubi ſuprà & tom. 1. lib. 3. tit. 11. nu. 12. Gratian. tom. 2. Forenſ. cap. 351. num. 11. 12. & 13. tit. 3. cap. 460. à numer. 47. & tit. 4. cap. 703. num. 15. & 16. Valaſc. de jure emphyt. q. 27. num. 11. verſ. limita tamen, &c.* ubi dicit ſæpiſſimè judicatum in Senatu, *Anton. Faber. in tit. C. de jur. emphyt. lib. 4. diffinit. 36.* & ab hac opinione non recedendum ait *Mart. Medic. in tit. deciſ. ſen. examin. 12.* ſub *num. 8.* quos ſequitur Illuſtriſs. *D. Joann. Franciſcus Andreol. Rivaſſ. Comes*, J. C. incomparabilis, & admirabilis in celeberrimis ſuis Controverſiis *tom. 1. Controverſ. 90. num. 6.* D. Reverendiſs. D. *Joannes Baptiſta Ventrilius* J. C. eximius Canoniſta, Protonot. Apoſtol. olim Primicerius, nunc Vicarius Capuanus Generalis vigilantiſſimus, cui mitra, Illuſtriſs. D. D. *Camilli Meltii* Capuæ Archiepiſcopi ampliſſimi, cui purpura, in illius famigerata nimis Practicarum *Praxi Eccleſiaſt. Annot. 39. §. unic. num. 36.* Illuſtr. D. *Alexandri*, & D. *Flavii Ventrilii*, patris, & filii, Legum Doctorum inſignium Capuanorum, nunquam ſatis laudatorum Conſanguineus conjunctiſſimus, de qua tamen materia *viden. eſt Pacion. latè ſcribens, de locat. & conduct. c. 3. numer. 18. cum multis ſeqq. & Rota in rec. deciſ. 64. numer. 3. pag. 4. dec. 14. ex*

num.

numero 11. *p.* 6. *cor. Seraphin. deciſ.* 272. *num.* 3. *& dec.* 794. *tom.* 1. *cor. Burat. dec.* 334. *ubi n.* 1. *plurimæ Auctoritates, & aliæ Deciſiones congeruntur ad firmandam hanc concluſionem, quam Rota nuncupat tritiſſimam, eamque ampliat, ac ab objectis magiſtraliter tuetur tom.* 1.

165 Attamen, quia de d. contractus emphyteutici eſſentia non eſt, ut ſolvatur quid modicum, vel quid minimum, cum nulla lege caveatur emphyteuſim concedi debere pro modica, vel pro minima penſione, ſed tamen, ut penſio pro recognitione directi dominii præſtetur, propterea in dubio ad diſcernendum, num emphyteuticus ſit contractus, illud eſt fortiſſimum argumentum ad probandum contractum emphyteuticum, utrùm annua præſtatio ſolvatur pro dominio reſervato, ut efficaciſſimè probat idem *Dom. Cardin. Mantic. d. tit.* 2. *num.* 11. *&* 15. *& d. tit.* 8. *n.* 25. *ex Bar. in l.* 1. *nu.* 3. *&* 4. *C. de jur. emphyt.* quem ſequitur idem *D. Horat. Montan. forenſ. controverſ. controverſ.* 76. *à num.* 18. ſic per M. C. V.
* in cauſa D. Antonii, & D. Fabritii Aitono cum Franciſco Pappalardo die 22. Decembris 1642. deciſum referens. Aſt in contrarium, ultrà *Pacion. d. c.* 3. *numer.* 45. ſtat *Rota cor. Seraphin. d. deciſ.* 272. *num.* 8. *& deciſ.* 286. *num.* 3. *cor. Coccin. dec.* 741. §. *minus etiam. tom.* 2. *cor. Buratt. d. deciſ.* 334. *numer.* 15. ibi *Ad primum reſervationis directi dominii dictum fuit, æque illam convenire locationi perpetuæ, & ad longum tempus, in qua utile dominium transfertur & in rec. deciſ.* 182. *num.* 10. *p.* 6.

166 Præſtaret ſiquidem vulgata illa juris regula, quod feudale cenſeatur, quicquid eſt intra fines feudi, de qua ſupra *n.* 141. Baroni tamen, ſi de poſſeſſorio judicio ipſemet Baro contenderet, tunc lite pendente manutenendus eſſet, uti J. C. *Paulus lib.* 5. *ad edictum in l. Juſta* 2. *ff. uti poſſidet.* decrevit, his loquens, *Juſta enim, an injuſta adverſus cæteros poſſeſſio ſit, in hoc interdicto nihil refert. Qualiſcunque enim poſſeſſor, hoc ipſo quod poſſeſſor eſt, plus juris habet, quàm ille, qui non poſſidet.* eodem modo J. C. *Ulpian. lib.* 70. *ad edictum in l.* 1. §. *hoc interdicto, ff. de itiner. actuque privat. Hoc interdicto* (inquit) *prætor non inquirit, utrum habuit jure ſervitutem impoſitam, an non: ſed hoc tantùm an itinere actuque hoc anno uſus ſit, non vi, non clam, non precario, &c.* & præſtant hoc tibi *Alex. III. Eboracenſ. Archiepiſcop. in cap.* 1. *Clemens III. in cap.* 2. *ut lit. pendent.* & *Clemens V. in Viennenſ. concilio, in Clement.* 2. *eod. tit.* ubi *D. Card. Zabarell.* & in puncto in cauſa Baronis Ogiani cum Univerſitate
* prætendentis exigere decimam extra territorium, deciſum refert, quod lite pendente manutenendus erat Baro, *D. Joann. Vinc. de Anna ſingul.* 556. qui totum oppoſitum in judicio ordinario determinatum dicit, & in cauſa inter Ill. Ducem Cardinalis Satriani Principem ſuper articulo
* immiſſionis feudorum, & D. Mariam Ravaſchier, & inter Ill. Principem Abbellinat. Camill. Caracciol. M. hujus Regni, noſtrique Almi Collegii Cancellar. Equitem aurei Velleris, & M. Ar-
* morum Capitan. & Regium Fiſcum ſuper defenſione poſſeſſionis creandi DD. in Almo noſtro Neapolitano Collegio ex variis fundamentis per Regium Fiſcum forſan turbandæ D. recol. memor. Reg. *Fabius Capyc. Galeot.* vir ſi quis alius ſua tempeſtate, probitate morum, & doctrina celeberrimus in ſuis admirabilib. *controverſiis, Controv.*
167 36. *&* 51. *tom.* 1. qui *d. Controv.* 51. *à nu.* 1. docet, quod judex, cui quovis modo conſtet aliquem eſſe in poſſeſſione alicujus rei, vel juris, debet illum, qui tempore motæ litis poſſidebat, conſervare, ac prohibere, & interdicere ei vim ſuper ea poſſeſſione inferri, aut aliter turbari, unde interdicta poſſeſſoria prodita ſunt, quaſi interim dicta, vel ab interdicendo, ut explicat *Covar. practicar. qq. q.* 17. *per tot.*

Et maximè concurrente præſumptione illa, 168
quod Barones de feudis dicuntur inveſtiti, *cum omnibus territoriis cultis, & incultis, nemoribus, ſylvis, & pertinentiis omnibus*, juxtà communem formam inveſtiturarum, de qua per *Capyc. de inveſtitur. feudal.* ſuis in locis, ut aſſerit *Avendan. de exeq. mandat. cap.* 4. *numero* 4. *ſub verſic. & Civitas, & D. Laganar. in d. rubr. de feud. numero* 8. (quod *nos* haud ve- 169
rum fatemur ex rationibus, quæ infra cum de petitorio loquemur) Quæ quidem titulum præbet, & quilibet dicitur poſſidere pro ſuo ad *tex. in l.* 1. *ff. pro ſuo*, & ita judicatum fuiſſe refert *Capyc. deciſ.* 189. debere manuteneri in *
poſſeſſione lite pendente eum, qui illam probavit, etiam quod contra ſe habeat juris præſumptionem, allegato tantum titulo, & præſcriptione, notavitque idem *D. Reg. Galeot.* etiamſi poſſidenti jus commune reſiſtat, quin imò etiamſi 170
valde vehemens communis juris præſumptio, quæ publicæ authoritati favere, ac patrocinari videretur, poſſidenti adverſaretur *c. cum veniſſent*, ubi *Innoc. in princip. Abb. n.* 8. *de inſtit.* cui non refragatur *tex. in cap. cum perſonæ, de privileg. in* 6. qui loquitur in eo, cui jus reſiſtit, nec docet in promptu de poſſeſſione, ut explicat idem *Capyc. d. deciſ.* 189. *à numero* 3. *verſ. ſed fortè, cum ſeq.* cum quo in effectu convenit *Covar. d. cap.* 17. *n.* 6. *verſ. undecimo, & verſic. tertio, & quarto*, aliud eſt cum de poſſeſſione conſtat, & titulus, ſaltem præſumptus, aut coloratus allegatur, ut firmant de communi *Menoch. de retinen. poſſeſſ. remed. ult. n.* 21. *&* 24. *D. Præſes de Franch.* 210. *n.* 4. *D. Reg. Lanar. conſil.* 27. *n.* 8. & optimè *D. Reg. de Ponte conſ.* 97. *n.* 19. *cum ſeq.* & præſertim *n.* 26. poſt *d. Capyc. deciſ.* 13. 55. *&* 77. 96. 189. *&* 209.

In quo non multum laborandum, cum ſat, ſu- 171
perque ſit, ut mandatum obtineat per interdictum uti poſſidetis, uti enim poſſidetis, ita poſſideatis, §. *retinendæ, & §. hodiè, inſtitut. de interdict. l.* 1. §. *interdictum autem, ff. uti poſſidet.* perpendit *S. Rom. Rot.* apud *Ludoviſ. deciſ.* 100. *n.* 5. *deciſ.* 160. *n.* 1. *deciſ.* 323. *n.* 1. apud *Card. Cavaler. deciſ.* 42. *n.* 1. *deciſ.* 150. *in princip. deciſ.* 182. *ſub n.* 4. *& part.* 2. *recent. deciſ.* 238. *n.* 1. quodque de tempore litis
motæ exiſtenti in poſſeſſione manutentio concedatur, referunt *Poſtius de manutent. obſervat.* 7. *n.* 8. 172
Duran. deciſ. 21. *n.* 1. *p.* 1. *deciſ.* 274. *n.* 1. *p.* 2. *Coccin. deciſ.* 26. *n.* 1. *in fin. deciſ.* 378. *n.* 1. *& deciſ.* 477. *
n. 3. & fuit dictum in una *Roman. Canonic. S. Marci* 25. *Februarii* 1690. *coram Cardinal. Pamphilio dec.* 123. *n.* 1. & in una *Neap. juris conferendi* 26. *No-* *
vembris 1690. *coram Manzanedo deciſ.* 125. *n.* 2. apud eundem *Poſt. ad calcem d. tract. & ex tex. in d.* §. *hodiè, Afflict. deciſ.* 384. *n.* 2. *Menoch. de retinend. poſſeſſ. remed.* 3. *nu.* 556. *Tob. Non. conſ.* 71. *n.* 1. tradit idem *D. Laganar. in d. rub. de offic. Bajul. n.* 4. *fol.* 124.

Et in hoc poſſeſſorio ſummariiſſimo, vel etiam 173
ordinario retinendæ, is vincere, & obtinere debet, qui probat poſſeſſionem tempore litis motæ. Aliaque plurima, quæ de poſſeſſorio judicio diſertiſſimè ſunt tradita, *vide* Illuſtr. D. meum Epiſcop. *Marant. p.* 4. *reſponſ.*

174 Quamvis, ſi de cauſa poſſeſſionis, ſive titulo Baro non doceat, quoniam in meris poſſeſſoriis ſolummodo poſſidendi actus deſideratur, cumque in mero facto conſiſtant, cauſa poſſidendi non exploratur, *l. ſciendum, ff. ex quib. cauſ. major. l. 2. ff. ſi ſervit. vindic. Gloſ. Abb. & alii in c. querelam de elect.* ſed ſolum id ſpectatur in his poſſeſſoriis, an agens quandoque poſſederit, *Cravett. conſil. 559. n. 6. vol. 4.* & voluit idem *D. Reg.* * *Galeot. d. l. 1. controv. 14. n. 9. & d. contr. 51. n. 10. & 55.* & judicatum refert *D. Reg. Lanar. conſil. 5. n. 12. 13. & 14.*

175 Proinde, cum de nanciſcenda tantum poſſeſſione agatur, illam prætendens non habet neceſſe oſtendere ſe verum, legitimumque domanialium territoriorum intra fines feudi exiſtentium dominum eſſe, quia non agitur de eorum dominio, ſed de ſimplici poſſeſſione, cujus eſt capax etiam ille, qui dominus eſſe non poteſt, ut de hoc eſt optima theorica Evangeliſtæ feudorum, *Andr. de Iſern. in cap. imperialem*, §. *illud*, ubi poſtquam à *num. 68. verſ. ex his*, arguit, contra tamen *poſt nu. 70. verſ. nam licet feudum* concludit poſſe feudum ad eum pervenire, & poſſideri, quamvis non ſit capax ſucceſſionis, & dominii, ibi, *dominium non tranſit, ſed poſſeſſio ſic*, redditque rationem, quia poſſeſſio quid eſt facti, & jure civili infirmari non poteſt, & *num. 71.* dicit feudum à quolibet detineri poſſe quoad poſſeſſionem, quia poſſumus poſſidere rem, cujus dominium habere non poſſumus, *cap. dilecti 12. q. 1.* idem *Iſern. in conſtit. violentias in fin. & in d. §. illud poſt num. 69.* dicit hæc verba, *qui non poſſunt poſſidere, poſſunt tenere, ſicut aſinus tenet barbam, quorum detentati dicitur naturalis poſſeſſio impropriè*, utque de filio ſpurio feudi omnino incapace refert *dec. Jo. Vincent. de Anna* * *ſingul. 535.* ubi *Anna filius*, quod in feudi poſſeſſione fuit admiſſus de anno 1561. per R. C. S. plura ad propoſitum poſt *Menoch. d. remed. ult. num. 18. Plot. aliosque DD. D. Reg. de Pont. deciſ. 40. num. 37. cum ſeq.* Adeoque favorabilis 177 jam quæſita poſſeſſio dicitur, ut nec Princeps ſupremus ex poteſtate ordinaria poſſit tollere jus * quæſitum d. poſſeſſionis, ut in ſpecie extat *dec. per S. Rom. Rot. deciſ. 99. par. 1. in noviſ.* Principem contra poſſeſſorem non poſſe præſcribere, ut ſublato jure poſſeſſionis, de petitorio cognoſcatur.

178 Uti requiritur in poſſeſſoriis admixtam cauſam proprietatis habentibus, prout ſuſtinemus eſſe caſum in *cap. Regni noſtri. Ex præſumptuoſæ*, ubi decedente feudatario abſque legitima prole, quæ aperto, claroque jure ad feudi ſucceſſionem vocetur, ſi agnatus intendens ſuccedere, petierit de feudo inveſtiri, niſi in promptu infra annum à die mortis feudatarii de cauſa ſucceſſionis doceat, fiſci ſequeſtrum infra dictum tempus faciendum, juxtà tradita per *D. Reg. Sanfelic. deciſ. 372. n. 10. to. 3.* (ſecus ſi illud fieri diſtulerit) impediri haud poterit, & in poſſeſſorio adipiſcendæ obtinere, apertè hoc ex *D. Reg. de Pont. de poteſt. proreg. tit. de regal. impoſit. §. 6. à n. 34.* fundamus, inquit enim ipſe, eſſe de jure 179 prohibitam non ſolum ſequeſtrationem, ſed etiam deſcriptionem, ſeu inventarium bonorum, dum à principio de facto vult ad hoc procedi, de quo latè, & eleganter per *Luc. de Penn. in l. litibus, C. de agricol. & cenſit. lib. 11.* poſt *Andream* latiſſimè materiam pertractantem in *conſtitutione Regni* 180 *violentias*, ibique *Afflict.* non quando, ut *n. 37.* ſubdit, eſt notorium de jure, & non allegatur aliquid, ex quo jus præſumeretur, & in continenti probare offerretur, ex latiſſimè traditis per *Iſern. in cap. Imperialem*, §. *illud ante num. 70. de prohibit. feud. alienat. per Frideric.* ſecundumque ſic intelliguntur tradita per *Luc. de Penn. in l. quicumque, C. de fundis limit. lib. 11.* Ergo ad ſenſum *D. Regentis*, facta in continenti de cauſa ſucceſſionis oſtenſione, prætendens ſuccedere poterit in judicio poſſeſſorio adipiſcendæ obtinere, impediendo fiſci ſequeſtrationem, ut *num. 38.* ſubjun- 181 git, dicendo, quod in dies ad inſtantiam fiſci videmus in Regno citari poſſeſſores feudorum, cæterorumque regalium ad titulum oſtendendum; ſed non de facto ſpoliante, niſi in terminis de quibus ſupra, & tametſi *num. 39.* tradat ex Andrea, ſupra 182 dicta omnia in morte feudatariorum eſſe per ſpeciale *c. Regni ex præſumptuoſæ* limitata: Per quod permittitur fieri ſequeſtrationem in poſſe fiſci per mortem feudatariorum, quando ſucceſſor non venit ad ſucceſſionem claro, & aperto jure; tamen Tu 183 dic eſſe correcta in hoc tantum, ut fiſcus poſſit occupare poſſeſſionem feudi, quando agnatus non ſuccedit jure claro, & aperto, ex quo de facto, de jure reperitur prohibitum, *ut ſupra*, non tamen quoad modum in poſſeſſorio obtinendi, quaſi quod licet per intendentem ſuccedere, aliquid non allegetur, debeat in feudi poſſeſſione immitti, derogando fiſci detentionem; Idcircò ad finem obti- 184 nendi in poſſeſſorio hujuſmodi adipiſcendæ aliquid eſt de proprietate tangendum, not. *Bartol. d. cap. in quadam apoſtilla ſua ſuper d. cap. ex præſumptuoſæ*, cujus meminit *Luc. de Penn. in l. facultas 3. colum. verb. conſtitut. C. de jure fiſci l. 10.* qui in quadam apoſtilla, inquit, *quod cap. ex præſumptuoſæ, ex l. apud Julianum ff. eod.* fuit deſumptum, *de Nigr. in d. cap. ex præſumptuoſæ*, * *Afflict. deciſ. 196.* ita referens deciſum, *D. Reg. Tapp. lib. 6. juris regni in comment. ad d. cap. tit. 12. per tot. D. Joan. Baptiſt. de Thor. in addit. ad d. D. Reg. de Ponte ubi ſupra.*

Quibus omnibus non minorem addit lapidem, 185 quod tradit *D. Card. Seraph. deciſ. 1047. num. 10. tom. 1. 23.* an ſi poſſidenti obſtet præſumptio juris, debeat ille manuteneri, & fædere diſtinctionis difficultas ſedari poteſt, quæ talis eſt, aut quis vult manuteneri contra ſuperiorem ſuum (ratione juris) quod ad ſuperiorem regulariter ſpectat, & non debet manuteneri, niſi doceat de titulo, aut verò contra alium non ſuperiorem, & tunc, aut præter reſiſtentiam juris, obſtat etiam vehemens præſumptio, & non poteſt, niſi ſcilicet ut doceat de titulo, aut vero non obſtat talis vehemens præſumptio, & dari debet mandatum de manutenendo, non obſtante quod jus reſiſtat.

Nulla ſiquidem eſt difficultas, quin nos quoad 186 primum diſtinctionis membrum verſari, nempè agnatus adverſus ſuperiorem petit adipiſci poſſeſſionem feudi, ſuper quo fundatam Rex habet intentionem, cum contra fiſcum agit, ideò ante omnia titulum habet oſtendere.

Eo magis quod dum agnato pro feudo obti- 187 nendo virtute dicti *cap. ex præſumptuoſæ*, detur interdictum adipiſcendæ, in conſequentiam, ad tituli exhibitionem, ſeù cauſæ poſſeſſionis adſtringitur, cum ad hoc ut habeat locum interdictum adipiſcendæ, de titulo conſtare debeat, etiam ſi inutilis ſit, quoniam ex titulo inutili partium, voluntas declaratur & in puncto ſic cenſuit *S. Rom. Rot. apud Verall. dec. 107. p. 2.* ut congerit * *Ric. p. 2. coll. 2179.* qui in terminis dicti interdicti eſſe cumulationi locum, dicit: cui opinioni inhæret *D. R. Rov. dec. 72. num. 74.* & per

tex.

tex. in l. 3. §. qui hoc interdicto ff. de itin. actuque
188 *privato n. 75.* ſic firmavit, & in ſpecie obſervat *Grat. t. 2. forenſ. diſcept. cap. 238. num. 2.* dicens, quod etiam in iſtis poſſeſſoriis admittatur exceptio defectus proprietatis, quæ facilè ſit liquidabilis, *Rol. conſil. 2. n. 35. vol. 3.* cum aliis, de quibus per *Peregr. de fideicommiſſ. art. 48. n. 30.*

189 Cum non ad merum factum, ſed ad jus quoque pertineat, imò jus quoddam eſſe definitur, firmat idem *Grat. n. 96. ex Butr. in l. 1. de acquir. poſſeſſ. per tex. in l. peregr. eod. tit. in cap. dilecto, de verb. ſignif. Abb. in cap. 2. n. 8. de juram. calumn. Covarr. in regul. poſſeſſ. p. 2. in initio. n. 1. in fin. de regul. jur. in 6.* in quo vindicat ſibi locum exceptio illa, *dolo facias, quia petis, quod reſtituturus es*, not. idem *Grat. to. 3. c. 642. n. 33. & t. 4. c.*
190 *731. n. 9.*

191 Quod tamen idem *Grat. t. 2. cap. 264. n. 40. 41. & 42.* intelligendum, inquit, ſi exceptio proprietatis in continenti probari poſſit, ſecus ſi altiorem indaginem requireret, prout declarat *Menoch. de adipiſcend. poſſeſſ. remed. 4. num. 353.* cum aliis per *Peregrin. d. artic. 48. à num. 29. uſque ad n. 32. Oſaſc. deciſ. 26. num. 2. & 23. verſ.*
192 *ex præmiſſis.* Prout etiam è contra dicimus immiſſionem in poſſeſſionem impediri, quando excipitur teſtatorem non potuiſſe teſtari, ſi talis probatio in continenti offeratur, quaſi tunc obſtet agenti poſſeſſorio, exceptio *dolo facies, &c.* ita in ſpecie declarat *Angel. conſilio 131.* quem ſequitur *Menoch. d. remed. 4. num. 746. q. 87. in fin.*

193 Unde etiam exceptio dominii probati in continenti, vel probandi admittitur in poſſeſſorio Salviani, *Put. deciſ. 55. l. 2. & dec. 233. l. 3.*

194 Præterquam quod cumulatio hujuſmodi poſſeſſorii cum petitorio ex turbiditate ipſiuſmet poſſeſſorii, fundatur in terminis *d. cap. ex præſumptuoſæ*, ubi cauſa poſſeſſionis per agnatum propoſita in ipſo judicio terminari non poteſt, ut conſideravit *S. Rom. Rot. in una Vicen. Parochialis 10. Decembris 1608. coram R. P. D. Manzanedo*, quo in caſu admittendam eſſe cumulationem dixit, & à regula juris recedendum, juxta *tex. in l. ordinarii, C. de re judic. in l. incerti C. de interd.* & proſequitur *Gloſſ. in c. 2. de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* teſtatur *Cavaler. deciſ. 185. n. 3. deciſ. 284. n. 1. & 4. dec. 484. & deciſ. 507. n. 3.*

195 Confirmatur ex his, quæ notabiliter tradit *Bald. conſ. 295. incip. ad evidentiam vol. 3.* ubi ſi quis auctoritate magni Prætoris, id eſt Principis à poſſeſſione fuerit expulſus, illaque fuerit vero Domino tradita, non poteſt agere poſſeſſorio, quia Princeps non tenetur ſervare ordinem juris, *cap. de cauſis de re jud.* cum ſit ſupra jus ad *tex. in l. digna vox, C. de legib. Ill. D. meus Epiſcop. Marant. p. 2. reſponſ. 26. n. 51.* ut fuit, prævia Regis
* Roberti ſententia, determinatum ſuper Comitatu Sancti Severini, ubi conſtito, quod primogenitus filius primogeniti debebat ſuccedere, Dux Calabriæ ſpoliavit patruum, & dedit Comitatum ipſi nepoti, & patruus egit ſpolio, & non fuit auditus *Oltrado patrocinante, ut ex ejus allegat. 234. incipient. iſtæ ſunt allegationes.*

196 Principis auctoritate agnati omnes, qui ignorante Regia Curia intrant feudi poſſeſſionem, ſunt ipſo facto de feudo ſpoliati, & fiſco applicatur, ſi aperto, claroque jure ad feudum ipſum ſuccedere non valeant, cum dubitari non poſſit, quin hoc *cap.* ſit Principis lex, ut ex inſcriptione patet, & apertè tradit *Iſern. in cap. Imperialem, §. illud num. 700. de prohibit. feud. alienat. per Frideric.* his loquens, *Iſtis rationibus fuit ordinatum per Regem, ut qui de jure ſcripto non ſuccedit, feudatario mortuo, in feudo, ſi curia, ignoranie (ad quam devolvitur) intret poſſeſſionem intra annum, poſſeſſio non valet ei: quando curia accipit jure ſuo intra annum, nec talis ſpoliatus petet reſtitutionem, & è contra quando defertur ſucceſſio privato, ſi curia præoccupet, argum. d. cap. 2. in fin. ſed hoc eſt validum propter ordinationem Regis, qui poteſt de novo legem condere*, eumque ſequendo idem fundavit *de Nigris d. cap. 20.* dicens, quod hoc fuit 197
ordinatum per Regem, qui habet poteſtatem legis condendæ, quam ſervandam dicit idem *D. Reg. de Ponte ubi ſupra d. §. 6. ſub num. 39. in fine*, & ante eum notavit *Afflict. in conſtit. Regni violentias num. 14.* Proinde intendentes adverſus 198
fiſcum pro feudo ipſo agere petitorio, non poſſeſſorio uti debet, ut idem *de Nigris*, inquit, verba *Andr. ubi ſupra* recitando (illis verbis) quod fuit in hoc *cap. ſtatutum*, ut qui de jure ſcripto, & claro, apertoque jure non ſuccedit feudatario mortuo, ſi hæres, ſeu alius intret poſſeſſionem feudi, ignorante Regia Curia, ad quam feudum devolvitur infra annum, poſſeſſio non valet, nec ei prodeſt, quin curia infra annum jure ſuo accipiat, & ſequeſtrum faciat, nec talis ſpoliatus petit reſtitutionem, *n. 21.* concludens. Et ideo hæres 199
feudatarii, ſeu alius, qui prætendit feudum ad ſe ſpectare, poterit probare, quod de jure ſcripto, & claro, apertoque jure feudum pertinet ad ipſum, vel poterit probare per privilegia de conceſſione feudi, vel aliter donationem, & conceſſionem feudi præſumptam, quam probabit ex poſſeſſione, & ſervitii præſtatione per triginta annos, juxtà materiam *cap. ſi quis per triginta, ſi de feud. fuerit controv. inter dom. & agnat.* vel probando legitimam præſcriptionem, vel aliter de jure ſuo probabit, & tali caſu, probato vero jure, & titulo, & quod ad eum ſpectat feudum, recuperabit poſſeſſionem, & feudum, ut latius per *Andd. loc. cit.*

Cæterum neque tale ſequeſtrum, Judicis de- 200
cretum requirit *D. Reg. Galeot. reſponſ. fiſcal. 12. num. 422. & ſeqq.* ubi plura ad ornatum hujus *capituli* tradit, & *lib. 1. controverſ. controv. 24. num. 57.* Aliaque multa de limitatione ejus diſpoſitionis vid. *Ricc. collect. 367. p. 2. & collect. 2319. p. 6.* præſertim cum diſpoſitio *d. c.* ſit exorbitans 201
à jure communi, quo attento nemo tenetur titulum ſuæ poſſeſſionis oſtendere, ut Imperat. *Arcad. & Honor.* loquuntur in vulg. *l. cogi C. de petit. hæreditat.* ibi, *cogi poſſeſſorem ab eo, qui expetit, titulum ſuæ poſſeſſionis dicere, incivile eſt, Gloſſ. in cap. beneficium de regul. jur. in 6.* idem *Iſern. ubi ſuprà Jo. Vinc. de Anna alleg. 1. n. 15. Alphan. collect. 1184.* idem *Ricc. collect. 61. p. 1. & collectan. 1817. p. 5. Jo. Mar. Novar. de Gravam. vaſſallor. Gravam 401. nu. 2. t. 1. Jacob. Novell. regul. 217.* & in feudalibus tantùm procedit, ut not. *de Nigr.* 202
idem *c. n. 9.* & dixit idem *Novell. d. regul. 27. n. 1.* Affirmavitque *Socin. in regul. jur. collect. regul. 40. fol. 54. à ter. Capiblanc. in pragm. 9. de Baron. n. 27.* Non autem in ſubfeudis, aliiſque juribus non feudalibus, ut refert deciſum idem *D. Reg. Pont. ubi ſup. n. 42.* *
qui n. 43. ſic in praxi ſervari teſtatur. *D. R. Rov. dec. 72. n. 77. D. Reg. Sanfel. deciſ. 372. n. 12. t. 3.* 203
cùm in exorbitantibus non detur extenſio. *Everard. in topic. loco à ratione legis ad extenſ. ex n. 41. cum ſeq.* proinde ſequeſtrum ex regulis juris feudorum, & Regni, non civilis, vel canonici fieri dicitur, 204
Conſ. de Georg. in rep. feud. c. 52. n. 3. ubi alia ad ornatum tradit, præſertim *n. 28.* ubi tituli requiritur ex-

hibitio, prout DD. communiter tradiderunt, ita limitando *tex. in d. l. cogi, Afflict. dec.* 265. ubi *DD. Addentes D. Reg. de Pont. ubi ſup. num.* 38. *Ricc. d. collect.* 61. *&* 1817. qui varios enucleat caſus, *Jo. Mar. Novar. d. Gravam.* 401. *numero* 5. *&* 6. diffuſè *Camill. de Larath. in ſuo feudal. theat. t.* 2. *p.* 10. *dilucid.* 75. *numero* 5. *&* 6. *Peregrin. de jur. fiſci lib.* 7. *cap.* 3. hoc extendens
207 etiam in regalibus, dum inquit *tex. in d. l. cogi, C. de petit. hæredit.* locum non habere in habentibus aliquam rem in feudum, & in eo, qui poſſidet regalia, ut teneatur ad petitionem procuratoris fiſci titulum oſtendere, quod ante eum perpendit *Afflict. in d. cap. Imperialem §. illudque numero* 34. *in fin. & ſeq. Luc. de Pen. in l. quicumque §.* 2. *C. de fund. limitroph. lib.* 9. quem refert, ſequiturque *Capyc. in inveſt. feud. cap. feudorum editiones col.* 3. *§. limita* 1. *&c. fol.* 181. *Rol. à Valle conſil.* 89. *num.* 24. *lib.* 2. idemque etiam
208 ponderat idem *Rovit. ubi ſup. d. numero* 73. & magiſtraliter omni ævo deſcribendum ſic docet Excellentiſſimus ille J. C. memoriæ ſemper recolen-
209 dæ *D. Præſes Franciſcus Merlinus t.* 2. *forenſ. controverſ. cap.* 27. *numero* 33. quòd ſicuti in beneficialibus requiritur titulus, ita in juriſdictionalibus, & in feudis, quemadmodum, antiquioribus relatis, in puncto differit ex *Alciat. conſil.* 408. *Surd. conſil.* 166. *numero* 30. *&* 31. *Menochius*, poſt alios *reſponſ.* 2. *in d. cauſa Tinar. artic.* 2. *numero* 23. & genericè in profanis tenent *Abb. Anton. de Butr. Socin. Præpoſ. & Alex.* relati per *Ant. Gabriel. commun. concl. lib.* 5. *concl.* 1. *numero* 101. *de reſtit. ſpoliat. Caroc. de ſequeſtr. p.* 1. *q.* 6. *numero* 18. *&* 19. *Borell. in ſumm. deciſ. tit.* 2. *de atten. append. ſub numero* 77. quicquid contrarium ſentire videatur *Jo. Vinc. de Ann. alleg.* 79. loquitur enim ipſe (ut ſatisfacit idem *D. Præſes Merlin. t.* 1. *cap.* 13. *numero* 47.) illi cauſæ inſerviens, contrà authoritates ſuperiùs adductas, quibus addo *D. Reg. Tap. in comment. ad Conſtitut. Reg. inter multos numero* 9. *ſub tit. de offic. procurat. Cæſar.* alioſque per *d. D. Præſid.* cumulatos, qui etiam ad oppoſita per *Capiblanc. reſpondit.* Cæteraque de prædicti *capituli ex præ-*
210 *ſumptuoſæ*, materia affatim D. Joſue à Micangelo felicis memoriæ J. C. Illuſtriſſimus, totiuſque feudalis materiæ ærarium, in ſua doctiſſima admirabilique *repetitione in* 2. *p. ejus feudalium qq.* inſita, ut nunciavit mihi D. Franciſcus à Micangelo Legum Doctor ſapientiſſimus filius digniſſimus, quamprimum adjuvante Deo per ipſummet typis tradendarum, ubi affabrè de poſſeſſorii, petitoriique materia, numque in feudis ipſamet à cauſa proprietatis diſtincta dentur.

211 Item in poſſeſſorio juriſdictionis, ut ſi Baro, qui juriſdictionem feudi fuerit adeptus, exercitium ejus ultrà feudum, quoad paſcua publica intrà confines feudi exiſtentia extendere optaret, lite pendente in judicio manutentionis haud poterit obtinere, donec juriſdictionem ad ſe ſpectare, etiam quoad paſcua publica de jure conſtiterit, per tituli ſcilicet exhibitionem, ſecundum *Bald. in l.* 2. *C. quomod. & quand. jud. Dec. conſil.* 61. *Afflict. deciſ.* 175. *numero* 87. *Foller. in prax. cenſual. verb. hujuſmodi numero* 110. *Maſcard. de probat. concluſ.* 179. *numero* 36. in ſpecie hoc expreſſit *Joann. Faber. §. retinendæ num.* 33. *verſ. item nota. inſtit. de interdict.* quem ſequi-
212 tur *Menoch. de retinend. poſſeſſ. remed.* 3. *numero* 540. quod interdictum uti poſſidetis, non datur ei, cui reſiſtit jus, contra eum, qui ſe fundat de jure, niſi probet titulum, prout ex *Menoch.* advertit *Peguer. deciſion.* 246. & obſervat *Avendan. de exequen. mand. cap.* 4. *p.* 1. *numero* 15. quod quando agitur iſto interdicto uti poſſidetis, 213
indiſtinctè admittitur exceptio dominii, ut in *l. ſi de eo, ibique Paulus, & communiter DD. ff. de acquir. poſſeſſ.* in propriaque juriſdictionis materia *D. Reg. Tap. in rubr. de conſtit. Princip. cap.* 4. *num.* 11. quod quilibet prætendens juriſdictionem in aliquo Regni loco, debet neceſſariò probare 214
titulum ipſius, alioquin ſuccumberet ex ſola præſumptione juris (quod ex quo intrà fines ſint feudi exiſtentia, pariter quoad juriſdictionem in eis fundet intentionem) quæ Regem comitatur, ipſique aſſiſtens eſt, cum omnia quoad juriſdictionem ei ſubjecta dicantur niſi exempta probentur, ſic tenet *Afflict. in cap.* 1. *de controv. inveſtituraque, & in Conſtitut. Regni, ſi dubitatio.* cum multis aliis relatis per *Azeved. ad d. l.* 2. *tit.* 1. *lib.* 4. *numero* 2. *nov. compilat. Maſtrill. lib.* 3. *de magiſtrat. cap.* 2. *numero* 11. *&* 17. *Anton. Padilla in l. altius, C. de ſervit. & aqua. numero* 4. 215
& 6. facitque, ut, cum agatur de juriſdictionalibus, quæ ſolent ab ipſo Rege concedi, vel aliud quid ſimile, præſumptio ſit contrà poſſidentem, & unuſquiſque teneatur oſtendere titulum ſuæ poſſeſſionis, tradunt *Gloſſ. & DD. in c. contrà morem* 100. *diſtinct.* per privilegium Principis ſupremi, vel per immemorabilem, cujus vigore illud allegari poſſet, *Card. de Luca tit. de feud. diſc.* 132. *numero* 14. *lib.* 1. *in Supplement. p.* 1. *Luc. de Pen. in l.* 2. *C. de fundis limitroph. lib.* 11. qui notabiliter docet, quod, ſi 216
aliquis reperiatur regalia in terris demanii poſſidere, cogendus erit illa dimittere, niſi privilegium legitimum oſtendat, *Gram. conſil.* 9. *Peregrin. de fideicommiſſ. art.* 52. *numero* 139. *Maſcard. de probat. concl.* 1377. *num.* 32. *Capiblanc. in pragm.* 11. *de Baron. numero* 50. quin etiam poſſeſſorem poſſe tali juriſdictione ſpoliari, ſi, fa- 127
cta monitione, titulum non oſtenderit, *Reg. de Pont. conſil.* 40. idem *Capiblanc. tit.* 1. *de Baron. cap.* 77. *num.* 20. *Grat. forenſ. diſcept. cap.* 431. *numero* 14. ſuper quo dicto videatur *Card. de Luca* illud multipliciter, & doctè declarans *in tit. de feud. diſc.* 40. *numero* 2. *& diſc.* 43. *à numer.* 13. *lib.* 1. *tit. de regalib. diſc.* 138. *numero* 3. *diſc.* 171. *ex numero* 8. *diſc.* 174. *à numero* 2. *& diſc.* 178. *à numero* 6. *lib.* 2. ea ſcilicet ratione, quia 218
præſumptio juris transfert onus probandi ad reum, *l. ſive poſſidetis, C. de probat. ubi Gloſſ. Cutell. deciſ.* 1. *orat.* 1. *numero* 10. *&* 11. ubi ponit praxim; *& orat.* 4. *numero* 9. Siquidem, cum hæc ſit poſſeſſio turbans Regii Fiſci poſſeſſionem, poſſiden- 219
tem quippè non juvat, niſi de titulo doceat juxtà ſingularem *Bald. doctrinam in l. vis ejus, C. de probat.* qua attenta ſic per S. C. judicatum refert *
Cap. deciſ. 77. *numero* 3. *Grammat. deciſ.* 81. *nu.* 12. *Cacheran. deciſ. Pedemont.* 34. *Dom. Reg. Rovit. in pragmat. de feud. numero* 34. *& ex Petr. Hun. Avend.* fundavit *Covar. practicar. qq. cap.* 1. *numero* 9. *in fine*, quod, qui dixerit, ſe juriſdictionem aliquam habere aliquo in loco, Civitate, vel Villa exercendam, id plane optimè probare debeat, ſi velit obtinere, alioquin ſuccumberet ex ſola præſumptione juris, quæ Regi omnino ſuffragatur.

Juriſdictionis quippè ea eſt qualitas, & natura, 220
ut nè præſumatur, niſi probetur, apertiſſimè *Innoc. III. in Cap. cùm in jure peritus* 31. *de offic. delegat.* qui ſequentibus Boiacènſ. Epiſcopo ſciſcitanti reſp. *ſuper quo tibi hujuſmodi damus reſponſum, quòd niſi de mandato Sedis Apoſtolicæ*

certus

certus extiteris, exequi non cogeris, quod mandatur. ſ quitur *gloſſ. ibidem* vero *ſuper mandato. l. 1. ubi Bald. C. de mandat. Princip. Federic. de ſen. conſ. 130. numero 2.* perpendit *S. Rom. Rot. deciſ. 19. de præben.* adducta per *Card. Creſcent. deciſ. 13. de conceſſ. præben.* per quam ſic dictum
* fuit in una Carthaginen. translationis penſionis 19. Junii 1666. coram R. P. D. Manzanedo apud *Marcheſan. de commiſſ. par. 1. fol. 638. dec. 43. numero 2.* & in una *Tuden. Benefic. de Roſel. Decembris 1594. coram R. P. D. Penia* apud eundem *deciſ. 52. numero 1. & ſeq.* apud *Card. Cavaler. deciſ. 644. num. 1.* & apud *Duran. deciſ. 6. num. 1. p. 1.*

221 Quemadmodum de qualitate feudali, quæ, cum ſervitutem ſapiat, non præſumitur, niſi probetur, ut diffusè deduximus nos ſuprà *num. 150. cum ſeqq.* quibus addo, *tex. in cap. 2. ſi de feud. defunct. milit. Afflict. deciſ. 129. numer. 1. Capyc. in inveſtitura feudal. verbo, feuda Allodialia col. 2. Cancer. p. 1. variar. cap. 9. num. 29.* Eundem *D. Montan. de Regal. verbo Poteſtas conſtituendorum fol. 140. ſub numero 20. in fine, & verbo Argentariæ fol. 263. numero 11.* Quo-
222 niam de Regalibus Supremi Principis eſſe dicitur, id eſt Regis privativè ad ſubditos ex *text. in l. 1. ff. de offic. præfect. prætor. & in l. 1. ff. de conſtitutionibus princip.* mediatè ex Dei conceſſione, quatenus, *omnis poteſtas à Deo eſt*, ut *Apoſto-*
223 *lus*, inquit, ad *Roman. 13.* ibi *Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. Non eſt enim poteſtas, niſi à Deo, quæ autem ſunt, à Deo ordinata ſunt.* & ad *Tit. 3.* ibi *Admone illos principibus, & poteſtati ſubditos eſſe*; & nos docet Supremus ille Rex Regum Chriſtus Dominus *Joann. 19.* ibi *Non haberes poteſtatem adverſum me ullam, niſi tibi datum eſſet deſuper.* & *D. Petrus 1. 2.* teſtatur *ibi ſubjecti igitur eſtote omni humanæ creaturæ propter Dominum, ſive Regi, quaſi præcellenti*, à quo cunctis rebus fuit præpoſitus. *Geneſ. 1. 28. ibi Dominus Deus Adæ primo parenti omnium animantium Imperatori* (ait) *creſcite, & multiplicamini, & replete terram, & ſubjicite eam, & dominamini piſcibus maris, & volatilibus Cœli, & univerſis animantibus, quæ moventur ſuper terram.* de qua re videndus eſt *Covar. practic. qq. cap. 1. numero 6.* qui animadvertendum, inquit, hæc omnia eſſe intelligenda de poteſtate civili, non ſpirituali, cùm ſpiritualis à Deo ipſo ſupernaturaliter immediatè proceſ-
224 ſerit, de qua ſpirituali poteſtate doctiſſima, elegantiſſimaque adeſt *reſponſio 2. p. 4. Illuſtr. D. mei Epiſcopi Marant. not. DD. Reg. Valenzuel. in aureo illo tract. contrà Venet. p. 5. à numer. 225. fol. 309. Tap. in comment. ad conſtitut. Regni, poſt Mundi Machinam, lib. 1. juris Regni numer. 21. Dominus Præſes Merlinus tom. 1. forenſ. controv. cap. 13. n. 6.*

225 Immediatè verò ex collatione ipſi à populo facta, ut *J. C. Ulpianus* loquitur *lib. 1. inſtit. in d. l. 1. ff. de conſtit. Princip. Quod Principi placuit* (inquit) *legis habet vigorem.* utpotè cum lege regia, quæ de Imperio ejus lata eſt, populus ei, & in eum omne ſuum Imperium, & poteſtatem contulerit, cujus verba exponit ibidem *gloſſ. Imperio.* Transferendo de populo ad principem. *Ei*, id eſt, ad ejus honorem. *In eum*, id eſt, ad ejus onus, ut ſuſtineat onus condendi jura. *Imperium.* Merum, & mixtum. *Poteſtatem.* id eſt, Juriſdictionem. *Contulerit.* & tranſtulerit abdicativè à ſe, exponit *Andreas in proœm. conſtit. Regn. col. 3.* nec longè ab hoc ſenſu abiit *Aurelius Archadius Chariſius magiſter libellorum lib. ſingul. de offic. præfect. prætor. in d. l. 1. ff. de offic. præfect. prætor.* ut idem *D. Præſes Merlin. ſubnectit numero 9.* & notat *Camill. de Larath. in ſuo theatro feudali tom. 2. dilucid. 38. p. 11. nu. 8. in fin.* ut de Regalibus itaque nulli dubium eſt ad ipſum pertinere. *Covarr. pract. quæſt. cap. 4. numero 2. Pereyr. de manu Regia tom. 2. lib. 2. tit. 1. §. 16. cap. 37. numero 3. Afflict. in conſtit. Regn. quia frequenter numero 13. D. R. de Font. dec. 2. & conſ. 30. numero 13. lib. 1. Larath. ubi ſuprà, latiſſ. D. Montan. in tract. de Regal. in prælud. q. 2. ſub numero 3. ubi numero 4.* rationem reddit, quod non ex alio ad Regem ipſum Re- 226
galia pertineant, niſi quia Regna ſunt de jure gentium, *Reg. 1. 8.* & cauſa præſtationis Regalium concurrit in quolibet regnante, ut dictum eſt ſuprà ampliatione 2. etiam in Regibus recognoſcentibus ſuperiorem; nam eo ipſo quòd erigitur Regnum, Regalia uti annexa Regno acquiruntur Regi, *Bald. & Martin. de Laud. in hoc text. Regner. Sixtin. in tract. de Regal. lib. 1. cap. 4. numero 18. Ferrar. Montan. de feud. lib. 5. cap. 7. verſ. igitur. Andreas in proœm. conſtit. col. 22. verſ. ſi transfertur Imperium, & col. pen.* hæc ipſe, & *q. 3. ſub numero 3. in fine, & in verbo mulctarum à numero 1. & in verbo poteſtas conſtituendorum n. 1. & 18. & in tract. de Regal. offic. n. 76. D. Reg. Rovit. conſ. 72. n. 8. vol. 2. D. Laganar. in add. ad comment. Dom. Reg. Rovit. in pragm. 3. n. 28. de ordin. judic.*

Quin imò oſſibus Supremi Principis juriſdictio- 227
nem hujuſmodi firmiter inhærere dicitur ad incolumem ſervandam ſibi debitam reverentiam in ſupremi dominii ſignum, ut perpendit idem *Dom. Præſes Merlin. d. controverſ. 72. numero 9.* & an- 228
te eum idem *Larath. d. dilucidat. 38. numero 6.* dicens, quòd hæc juriſdictio eatenus apud Principem eſt, ut, licèt alteri ab eo concedatur, tamen ſemper inhæret oſſibus concedentis jure ſuperioritatis, & in eo tanquam in origine ſervatur, ut dixit *Anchar. conſ. 310. Cacher. deciſ. 30. numero 6.* & naturaliter penès ipſum reſide- 229
re, veluti in fonte, à quo fluit poteſtas, & juriſdictio, prout flumina à mari, per reſcripta, & conceſſiones, *Bald. in cap. un. §. ad hæc col. 2. verſ. nota hic, & col. 1. verſ. ex præmiſſis, & in l. qui ſe patris, C. unde liberi, Iſer. in cap. 1. verbo poteſtas creandorum, quæ ſint regal. Bellug. in ſpeculo Principum rub. 22. numero 1. Suarez Alleg. 7. numero 1. Molin. de primogeni. cap. 25. numero 12. Covar. d. cap. 1. numero 9. D. Regens Valenz. conſ. 200. numero 30. vol. 2.* idem *Mont. ubi ſuprà verbo bona vacantia ſub numero 4. in fin. D. Præſes Merlin. d. cap. 13. numero 9. tom. 1. Aliique*, quos congerit idem *Larath. ubi ſuprà n. 3. & 7. D. Reg. Sanfel. deciſ. 72. numero 17. lib. 1. Laganar. ubi ſup. in rub. de feud. num. 3. Rota in recent. dec. 639. n. 23. p. 18. tom. 2.*

Adeò quòd de Regalibus primi capitis erit cen- 230
ſenda, ut ponderat *Covar. d. cap. 1. ſub n. 9. verſ. Secundo hæc, in fine*, firmavitque ex *Bald. Abb. Alex. Aliiſque, Cutel. d. deciſ. 1. orat. 1. numero 3. & 7.* quos omnes recenſet idem *D. Præſes Merlin. d. cap. 13. numero 12.* Quod namque hujuſmodi ſint majora Regalia, videas idem *Larath. tom. 2. dilucid. 42. p. 11. & tom. 1. dilucid. 12. p. 2.* ſciens, quòd minora reſpicientia potiùs materiam burſalem, quàm honorificam, penès Baronem, ſeù feudatarium reſidere poſſunt. *Card. de Luca tit. de feud. diſc. 64. ſub numero 6. lib. 1. & tit. de regalib. diſc. 168. ex numero 7. lib.*

2. &

2. & licet in *text. in d. cap.* 1. quæ ſint regalia, juriſdictio formaliter non enumeretur, attamen virtualiter in poteſtate illa creandi ad juſtitiam Magiſtratus, quæ inter majora regalia numeratur, eſt expreſſa *Peregrin. de jure fiſci lib.* 1. *cap.* 1. *numero* 10. *Cujac. d. cap.* 1. *quæ ſint regal. Vultejus de feud. cap.* 5. *Larath. ubi ſuprà numer.* 13.

232 Quibus haud dubium eſt juriſdictionem, & Imperium pro juſtitia expedienda competere, ſunt enim Magiſtratus in poteſtate ad *tex. in l. eum qui ff. de juriſdict. omn. judic.* quoniam Rex creando Ma-

233 giſtratus, pariter eis juriſdictionem tribuit, ex quo ad civiles, vel criminales cauſas conſtituit, idcirco penès ipſum juriſdictio omnis, Imperiumque reſidet ad *text. in l. nemo plus juris, ff. de regul. jur.* nam & ipſe Supremus eſt Magiſtratus Regum, *d. cap.* 1. 8. *ibi da nobis Regem, qui judicet nos: & Divus loquitur Apoſtol. ad Rom.* 13. ibi *Dei miniſter eſt vindex in iram ei, qui malum agit.* quod advertit idem *Montan. d.* §. *multarum ſub numero* 2. & ſequentibus, loquens Regalia in *text. noſtro* non eſſe numerata taxativè, ita quod præter expreſſa in *text.* non ſint alia Regalia: dum aliunde poſſunt deduci, ſcilicet ex jure Romano, à quo plura *DD.* deduxerunt, ut *Chaſſan. in catalog. glor. mund. p.* 5. *conſiderat.* 24. *Afflict. in text. noſtro in princip.* ſic ipſe.

234 Proinde ea Principibus ſuperiorem recognoſcentibus haud debetur, docent *Cancer. par.* 2. *variar. cap.* 2. *ſub numer.* 113. *Montan. in prælud. dict. quæſt.* 2. *ſub numer.* 4. *Laganar. in d. rub. de feud. numero* 2. cum in his, quæ de regalibus ſunt, juris reſiſtentiam habeant, probat idem *Laganar. in d. pragm.* 1. *de offic. Bajuli in verſ. uſque ad numer.* 22. *numero* 7. 8. & 10. uti à ſimili de clericis dicitur, qui, cum reſiſtentiam juris

235 communis, & municipalis habeant, juriſdictionem volentibus exercere, titulum exhibere tenentur, declarat *Felin. cap. licet Heli. numer.* 15. *verſ.* 4. *de ſimon. per tex. expreſſum in cap. ordinarii, de offic. ordinar. in* 6. ſequiturque *Maſcard.*

236 *de probat. concluſ.* 1377. *numero* 10. Niſi ſpecialiter ei fuerit conceſſa, ut ex Imperiali lege cavetur in *d. cap.* 1. *Quæ ſint Regalia*, ibi, *niſi quæ ſpecialiter quibuſdam conceduntur*, & in *Conſtit. Regni, Ea quæ ad ſpeciale decus.* ſic probant *Andr. in prælud. Conſtitut. Reg. col. pen. & fin. & in d. Conſtit. Ea quæ, Afflict. in Conſtit. in locis demanii, numero* 6. *& deciſ.* 122. *Joann. Vincent. de Ann. alleg.* 29. *numero* 15. *& alleg.* 52. *Petr. de Gregor. par.* 7. *q.* 3. *Garſ. Maſtrill.* relati per eundem *Petr. de Gregor. de Magiſtrat. lib.* 4. *c.* 16. *numero* 11. *& lib.* 1. *c.* 14. *numero* 6. huncque in modum præd. verb. *text. in d. cap.* 1. *quæ ſint Regal.* intellexit *Cancer.* ex aliis comprobans opinionem hujuſmodi *lib.* 2. *variar. cap.* 2. *num.* 125. tametſi Caſtrum fuerit conceſſum cum omnibus Regalibus, *Capiblanc. in prag.* 8. *numero* 88. *par.* 1. *de Baronib. Gallup. in meth. feud. par.* 1. *cap.* 3. *numero* 24. *& 25. Larath. de dilucid.* 98. *par.* 11. *numero* 4. *Joann. Jacob. Annichin. in ſuis lucubrationib. reportatis* per *D. Joan. Mar. Novar. in* 3. *t. de Gravamin. vaſſall. gravamin.* 27. quem refert, ſequiturque *D. Reg. Capyc. Latr. conſult.* 2. *numero* 1. 2. & 3. *t.* 1. & in terminis *d. Conſtitutionis, Ea quæ*, ſic conſuluit *D. Marcell. Marian. conſ.* 48. *ſub numero* 4. *t.* 2. quòd in Re-

237 gno nemo exercere poteſt juriſdictionem, niſi ex ſpeciali privilegio Regis, apertiſſimis verbis in terminis *d. Conſtitutionis, Ea quæ*, firmavit idem *Præſes Merlin. d. cap.* 13. *ſub numero* 95. quòd res, quæ ſpeciali jure ad Regem pertinet, ab eo non niſi per ſpecialem conceſſionem ſeparari poteſt.

Cum illius ſit Regalium generis, quæ poſſunt 238
in alium transferri, uti ſeparabilia à corona, Regiſque perſona, non autem, quæ ſunt ab ejus diademate Regio inſeparabilia, de quibus latiſſimè agit idem *Montan. de regalib. in prælud. q.* 3. *à numero* 6. quem refert, & ſequitur idem *Laganar. in dict. rub. de feud. numero* 4. firmavitque *Cancer. p.* 2. *variarum cap.* 2. *numero* 124. cum dixit, Regalia verò, quæ non competunt Principi in ſignum ſupremæ juriſdictionis, ſed tantùm Principi reſervata in ſignum 239
ſupremæ ſuæ dignitatis; ita ut nullus alius, præter Principem, ea exercere valeat, *de quibus per eum*, ſunt conceſſibilia, ut not. *Suar. in d. cap. ſi vero aliqui allodiarii, numero* 38. *Jacob. Cal. in Præro. mili. num.* 27. *Bellug. in ſpecul. Princip. rub.* 22. §. *& quia nu.* 40. 41. *Vincent. de Franch. deciſion.* 125.

Rationem excipe ab eodem *Montan.* qui, poſt- 240
poſita *Iſerniæ* ratione, *in prælud.* inquit, quòd Regalia ſunt de natura Regni, & ideo dicuntur Regalia, eſt enim proprium Regis habere Regalia, nimirum ſi conceſſo Regno tranſeant Regalia, quod deficit in Comitatu, Ducatu, aliiſque feudis dignitatum, quæ non habent pertinentias, niſi quatenus à concedente, vel conſuetudine ſit eis præfixum, & conceſſum. *Innoc. in d. cap. cum ad ſedem, Oltrad. conſ.* 174.

Ex quibus rejicienda videtur ſententia illa, 241
v. 3. Demanialia omnia territoria intrà fines feudi exiſtentia, quoad juriſdictionem univerſalem eſſe in Baronis dominio, non autem reſpectu dominii directi, & utilis, quam ſequuntur *Soccin. conſil.* 29. *vol.* 3. *verſic. aliquando, Hoſtienſ. in cap. ſi diligenti, ubi Abb. de præſcript. Guid. Pap. ſingular.* 661. *Afflict. deciſ.* 267. *numero* 4. *Boer. ſing.* 44. *Anton. Gabriel. commun. concluſ. concluſ.* 9. *Covar. in regul. peccatum* §. 1. *p.* 2. *numero* 8. *de regul. jur. Jacob. Maur. alleg.* 16. *numero* 7. *per tot. alleg.* 35. *numero* 5. *& alleg.* 62. *numero* 4. *Cancer. p.* 1. *variar. cap.* 11. *ſub numero* 31. *Ludovic. à Peguera in repet. cap. Item ne ſuper laudemio, prælud.* 1. *numero* 56. qui de communi teſtatur. Quoniam Jure Hiſpano atten- 242
to, uti rationi innixo, ut ſequitur *Avendan. de exeq. mand. c.* 4. *verſ. tamen fol.* 49. nec quoad juriſdictionem præſumuntur territoria illa eſſe in Baronis dominio, niſi oſtendatur privilegium, vel conſuetudo centenaria, aut quadraginta annorum. Imò ſemper juriſdictio præſumitur Regis Caſtellæ, qui habet intentionem ſuam fundatam, niſi contra probetur: ſed terræ Regis præſúmuntur, antequam concedat; differt tamen juriſdictio ab ipſis terris, ſecundùm *Bal. in l. procuratore, C. mandat.*

Enim verò cum Regalia prædicta competant 243
ipſi Regi in ſignum ſupremi dominii, & authoritatis, per generalem conceſſionem haud tranſlata cenſentur, imò reſervata, ut probat *Alex. Raudens. deciſ. Piſan.* 18. *verſ. non omitto in fine*, quòd, licèt Princeps conceſſerit in feudum terras, aut Caſtra, cenſetur ſibi ſua regalia reſervaſſe, latè *Roland. à Valle conſil.* 1. *per tot. vol.* 2. idem ex authoritate *d. Alex. Raudens.* aliorumque voluit *Cancer. ubi ſup. c.* 11. *num.* 316. & 317. dicens, quòd Rex aliquid concedendo, non cenſetur ſibi abſtuliſſe, quod ſibi competit in ſignum ſupremæ authoritatis, imò ex tali conceſſione reſervatum cenſeatur, cùm certum ſit ei

nunquàm

nunquam per quamcumque generalitatem cenſeri derogatum, ut per *Joann. Andr. ad ſpeculat. tit. de juriſd. omni. judic. Suarez alleg.* 7. *num.* 9. ſubnectens, quod Princeps concedendo alicui ali-
244 quod oppidum, ſeù Civitatem cum mero, & mixto Imperio, & omnimoda juriſdictione, tantùm cenſetur conceſſiſſe illud merum, & mixtum Imperium, de quo loquitur *text. in l. Imperium, ff. de juriſd. omn. judic.* quæ eſt juriſdictio legis ordinaria, & non ſupremum, merum, & mixtum Imperium, quod competit ratione ſui univerſalis dominii, & ſuperioritatis, not. *Baſſagu. in reſponſ. pro Fiſci procuratore Sabaudiæ, quod eſt poſitum poſt deciſ. Anton. Theſaur. verb. non obſtat itaque & paulò inferiùs*, & noſter *Oliba. in uſualium namque cap.* 14. *numero* 121. facit *tex. in c. quoad translationem, de offic. deleg.* & apud nos in *Conſtit. fin. tit. de empt. & vendit.* Hæc ipſe, idem poſt alios not. *Montan. ubi ſuprà*,
245 unde conceſſo ſimpliciter caſtro, juriſdictio non intelligitur conceſſa, ex *Andr. in cap. Imperialem, §. præterea ſi inter duos, de prohibit. feud.*
246 *alienat. per Frideric.* docet *D. Præſes Merlin. d. cap.* 13. *numero* 13. Præſertim quòd ut vindex ſpretæ ſui reverentiæ, eſt tranſlatio iſta juriſdictionis, idcircò ſpecialis, non generalis requiritur conceſſio ut tranſlata dicatur, extendit idem *Merlin. t.* 2. *cap.* 72. *numero* 11. ſubdens ex doctrina ejuſdem *Iſern. in cap.* 1. *numero* 3. *de Capitan. qui Cur. vendid.* multa ad propoſitum cumulantis, quòd nulla clauſula porrigitur ad ea, quæ ſpeciali jure concedenti competunt, apertiùſque tradit *ſub numero* 13. quod ſi Princeps
247 concedat vaſſallo omne jus, quod ſuper feudo habet, non cenſetur tranſtuliſſe id, quod ei tanquam Principi competit, *Peregrin. de jur. Fiſc. lib.* 1. *tit.* 3. *numero* 7. *Schrader. de feud. p.* 5. *cap.* 2. *numero* 52. conferunt tradita per *Jo. Vincent. de Ann. alleg.* 29. *numero* 3. *Surd. conſil.*
248 152. *numero* 36. ut regulare exiſtimans, *t.* 1. *cap.* 99. *numero* 25. quòd in generali conceſſione non veniant, quæ jure ſpeciali, ſive diverſo, ad Principem ſpectant, ex *tex. in l.* 1. *ff. de offic. curſ. D. Regens de Pont. conſil.* 63. *numero* 31. *vol.* 1. *Gaſpar Klock. in tract. de contribut. cap.* 3. *numero* 171. idemque fundavit poſt alios *D. Reg. Galeot. t.* 1. *forenſ. controverſ. controverſ.* 53. *numero* 7.

249 Cùm ergo perquam dilucidè conſtet Regem fundatam in ſuo Regno in juriſdictionalib. omnibus intentionem habere, à Baronibus, aliiſque Principibus inferioribus ipſum ut ſupremum Dominum recognoſcentibus, ea exercentibus in Demanialibus territoriis intrà fines feudi exiſtentibus, tituli exhibitionem eorum poſſeſſionis expetere poterit, ut ex aliis obſervat *Cancer. p.* 2. *variar. cap.* 11. *numero* 326. *Laganar. in d. rub.*
* *de feud. numero* 6. qui de obſervantia R. C. teſtatur, iſti etenim jus aliquod acquirere neque-
250 unt ſine conceſſione, authoritateque Principis, probant *D. Reg. Tapp. de conſtit. Princip. in rub. cap.* 4. *numero* 10. *& deciſ.* 1. *numero* 1. *Afflict. in c.* 1. *notab.* 1. *quis dicatur Dux, in Conſtit. Reg. cum ſatis numero* 11. *Borell. de præſtant. Reg. Cathol. cap.* 21. *num.* 14. *Maſtrill. de Magiſtrat. lib.* 3. *cap.* 2. *numero* 19. & poſt alios ex *tex. in l.* 1. *§. ait prætor verſ. permittitur, ff. de aqu. quotid. & æſtiv. d. Conſtit. Ea quæ ad ſpeciale decus*, tradit *D. Reg. Rovit. conſil.* 58. *à numero* 6. *vol.* 1. unde poſſeſſionem eorum prætendentes, titu-
251 lum validum, & efficacem exhibere debent, notat ex *tex. in l.* 2. *§. quædam, ibi, nam proprietatis cauſam continet hoc interdictum, ff. de interd. & extraordinar. action. & d. l.* 1. *§. permittitur. D. Reg. Galeot. t.* 1. *controv. controv.* 14. *n.* 8. *&* 10. Ad obtinendum nempè in hoc poſſeſſorio juriſdictionis, haud ſat erit poſſeſſoris actus probare, niſi adminiculum juris accedat, probat in ſpecie *Oſaſc. deciſ.* 25. *numero* 10. quod
253 maximè procedit in rebus incorporalibus, in quibus ſemper cumulari ſolet petitorium, & poſſeſſorium ex *Afflict. deciſ.* 155. *numero* 2. obſervat *D. Reg. Capyc. Latr. deciſ.* 183. *numero* 17. *lib.* 2. & ex traditis ante eum per *D. Reg. Galeot. citata controv.* 14. *numero* 14. *&* 68. deſumitur. Cùm igitur magis in jure, quam in facto fundetur, ut ponderat *Choppin. de civium Pariſienſ. morib. lib.* 3. *cap.* 11. *in fine*, & poſt alios *D.*
254 *Præſes Merlin. d. cap.* 13. *numero* 25. ad ejus juſtificationem ipſiuſmet tituli, ſivè cauſæ poſſeſſionis requiritur exhibitio, ad *tex. in l.* 1. *§. quædam. ff. de interd. in l.* 3. *§. hoc autem ff. de itiner. actuque privato*, à quo titulo pendere poſſeſſionis juſtitiam, ex *Sylv. de feud. recogn. q.* 23. *n.* 44. *Kinchen. d. cap.* 135. *& de inveſtitur. paction. partium, par.* 3. *cap.* 1. *numero* 228. dixit idem *Reg. Galeot. dict. controv.* 15. *numero* 32. & latè à *n.* 28.

Alioquin ſola poſſeſſio tàm in judicio petitorii, quàm poſſeſſorii nil ei, qui hujuſmodi Regalium, 255
aut juriſdictionalium poſſeſſionem habet, prodeſſet, ſi titulum non exhibeat, ſequitur idem *Reg. Rovit. citat. conſil.* 58. *numero* 7. cum ſine titulo in iſtis non detur, ex *Gloſſ. Pan. Anan. Felin. Rebuff.* aliiſque tradit *Grat. t.* 2. *forenſ. diſcept. cap.* 397. *numero* 43. *&* 44. & propterea non ſufficit poſſeſſio ſine titulo, ut probat *tex. cum gloſſ. verb. competere, in d. l.* 3. *§. hoc autem*, ibique *Bar. Alex. in l. naturaliter, §. nihil commune, numero* 19. *ff. de acquir. poſſeſſ. Rub. conſil.* 167. *numero* 2. *col.* 2. *Cæpoll. de ſervit. ruſtic. prædior. cap.* 1. *numero* 41. *Bellamer. deciſ.* 17. eſtque *viden. Card. de Luca in locis adductis ſuprà numero* 217. qui generaliter in omnibus juribus, quæ nonniſi ex conceſſione Principis poſſideri poſſunt, loquitur, poſſeſſio enim à cauſa 256
proprietatis non conſideratur ſejuncta, nec regalium, juriſdictionaliumque poſſeſſio poteſt eſſe à Prætore, & jure defenſa, niſi cum titulo habito à Principe, prout latiſſimè cumulat *Peregrin. poſt Luc. de Penn. conſil.* 2. *numero* 2. *cum ſeq. vol.* 1. nempè, cum illius poſſeſſores juris reſi- 257
ſtentiam habeant, poſſeſſio ſine titulo in judicio poſſeſſorio, & lite pendente nihil eis opitulatur, in puncto inquit, *Rol. conſil.* 89. *numero* 36. *vol.* 2. quòd poſſeſſor, cui jus commune reſiſtit, poterit ab ea turbari, & violenter expelli, ad inſtar 258
poſſidentis vi, clam, vel precario, idemque comprobat *Peregrin. citat. conſil.* 2. *numero* 12. quòd, ubi ſpoliato reſiſtit jus circà rem, ad cujus reſtitutionem reſtitui petit, ut puta, quia talis ſit, quod ab eo poſſit abſque legitimo titulo, & è contrà jus commune aſſiſtat ſpoliatori, in poſſeſſione ejuſdem rei ſpoliatus non reſtituitur, niſi doceat verum titulum ſui privilegii ad *tex. in cap. cum perſonæ de privileg. in* 6. *& in cap. decimas de reſtit. ſpoliat.* in quibus terminis, di- 259
xit idem *Præſes Merlin. d. cap.* 72. *numero* 21. quòd in his, in quibus Princeps fundatam habet de jure intentionem, non ſufficit allegare quaſi poſſeſſionem, niſi titulus oſtendatur, quodque ante eum ex doctrina *Afflict. in l. Imperialem, §. illud, numero* 31. *de prohibit. feud. alienat. per Frideric.* adnotavit idem *Reg. Galeot. d. controverſ.*

troverſ. 14. *numero* 13. dicens, quòd quotieſcunque præſumptio militat contrà poſſidentem, poſſeſſionis argumentum, hoc eſt titulum docere cogitur.

260 Neque minori perverſione conſequentia notaretur, ſi ex parte Baronis ageretur, ex quo domanialia illa intrà fines feudi exiſtunt, juriſdictio acquiſita in feudo, etiam quoad ea adepta dicatur. Perverſa inquam conſequentia eſſet: nam domanialia ipſa, quamvis ſint intus feudum ſituata, de eo tamen nihil participabunt, ut de ſacco, & farina exemplificat *Bald. in cap.* 1. *nu.* 11. *de capitan. qui cur. vend.* de diverſitate caſtri à territorio loquens, quia licèt farina in ſac-
261 co ſit, non tamen venit ſacci appellatione, nec è contrà, ut egregiè à ſimili firmat Doctiſſimus J.C. *Camill. de Medic. conſil.* 149. *numero* 9. juxtà *d. Bal.* doctrinam, cujus dicta commendavit, ſuitque ſequutus *D. Præſes Merlin. t.* 2. *forenſ. controverſ. cap.* 72. *numero* 17. & cùm ſit materia odioſa, non præſumitur, ex *Bal. in l.* 1. *C. de*
262 *mandat. Princip.* undè expreſsè exaudienda erit, nec diſtendenda ex *Alex.* 111. *in cap. ſuper eo* 25. ibique ſcribentes *de offic. delegat. Gayl. practic. obſervat.* 48. *num.* 21. *Grat. t.* 1. *forenſ. diſcept. cap.*
263 170. *num.* 29. namque abſque ſpeciali Principis conceſſione Baroni non tribuitur, prout & de delegato judice dicitur, cui abſque ſpeciali Pa-
264 pæ authoritate non conceditur, docet *Alex.* 111. *in cap. prætereà* 5. *de offic. delegat. Dom. Cardinalis Mantica deciſ.* 185. *num.* 8. In his enim ju-
265 riſdictionibus reſiſtentiam juris habentibus tantum intelligitur præſcriptum, quatenus poſſeſſum, ut per *Abb. in cap. auditis numero* 9. *&* 23. *de præſcript. & in cap.* 1. *numero* 5. *de relig. domib.* Cùmque ſuper domanialibus hujuſmodi à Rege titulum Baronem ex generali illa conceſſione haud præſumatur habere, exercendo in feudo juriſdictionem, non acquirit quaſi poſſeſſionem in alio ejuſdem ſpeciei, ex ſuprad. juris regula, eatenus poſſeſſum, &c. ut in ſpecie inquit *Boer. deciſ.* 227. *num.* 4. & doctè admodum docet *D.*
266 *Reg. Sanfelic. deciſ.* 62. *num.* 19. quod juriſdictio omnis qualitas eſt accidentalis, quæ naturaliter homini non ineſt, & ita competit in uno caſu, & non competit in alio, ut dicebat *Bal. in l.* 2.
267 *col.* 12. *C. deſert. & aqua.* Unde dicens ſe eam habere, ea neceſſariò probare tenetur, ut dixerunt *Gloſ. ibidem, & DD. in cap. ſi forte de elect. in* 6. *Abb. in cap. poſtquam col. fin. de elect. Dec. conſil.* 22. *col. fin. lib.* 9. idem *Sanfelic. citat. deciſ. num.* 88. & in hiſce noſtris terminis ex variis J. C. authoritatibus fundavit, *Covar. practic.*
268 *qq. cap.* 37. *numero* 1. quod dominus alicujus Villæ, Civitatis, vel Caſtri habens juriſdictionem in eis, quoad paſcua publica, nullum jus habet, tametſi uti eis poſſit, ut habitator, vel
269 incola illius loci & illic habitet, cum publica hujuſmodi rerum adminiſtratio apud Univerſitatem reſideat, & ſub ejus dominio, *l. in tantum, §. univerſitatis, ff. de rer. diviſ. l.* 2. *C. de operib. public. l. duumvirum, C. de decurion. l. omne territorium C. de cenſib.* ſequiturque aliis comprobans *Oter. in tract. de paſcuis cap.* 9. *num.* 14. quod, licet juriſdictionem in toto territorio exercere poſſit, ut in *l. pupillus, §. territorium, ff. de verb. ſig. l. bene à Zenone, C. de quadrienn. præſcript.* non tamen, quoad paſcua publica quid juris habet; *Abb.* & alii in *cap. nimis, de jur. jurand. & in cap. ſi diligenti, de præſcription.*

270 Ex his itaque ſecundo diſtinctionis membro fit locus, quoniam, ſi Baro de petitorio contenderet proprietatem domanialium territoriorum intra fines feudi exiſtentium, ex vulgato illo communi dogmate, quod, quicquid eſt intra fines feudi, feudale cenſeatur, prætendendo nimirum, quia demanialia prædicta à d. generali dogmate, per ſpecialem illam libertatis præſumptionem exiſtimentur exempta, niſi aliis probetur conjecturis, per tituli ſcilicet exhibitionem, quod ſub generali dogmate ſint, Baro obtinere poterit minimè, majoris enim ponderis eſſe videtur præ- 271
ſumptio in ſpecie, quàm in genere ex *Iſern. in Conſtit. Reg. ſi vaſſallus* 2. *col. Bal. in cap.* 1. *§. naturalis ſi de feud. fuer. controv. inter domin. &*
agnat. quippè ſatis eſt generale dogma illud, il- 272
laque in ſpecie libertatis præſumptio eſt duplicata, ſcilicet præſumptio poſſeſſionis, & libertatis, potentior ad elidendam illam generalem, tamquam debilem arg. *l. diverſ. ff. de in integ. reſtitut.* docet *Affict.* magiſtraliter quæſtionem hanc pro, & contra examinans in *cap.* 1. *de controverſ. inter maſcul. & fœmin.* oſtenditque non inargumentosè *Bonifac. VIII. in regul. gener. de*
regul. jur. in 6. quod præſumptio generalis do- 273
minii, quæ ex incluſione, ſive confinium comprehenſione oritur, vincitur prorſus ex ſpeciali poſſeſſione, uti ex *Hoſtienſ. Jo. Andr. & Abb. in dict. cap. nimis, & cap. ſi diligenti* in ſpecie deducitur, *Alciat. in l.* 1. *num.* 11. *ff. de acquir. poſſeſſ. Bertrand. conſ.* 241. *num.* 1. *lib.* 1. *& conſ.* 39. *col.* 1. *& conſ.* 138. *num.* 1. *lib.* 2. *Affict. deciſ.* 267. *uum.* 4. *Burgos. de Paz conſ.* 16. *num.* 13. ubi alios cumulat.

Fundamentalis quippè ratio, quam pro noſtræ 274
firmitate ſententiæ *Iſern.* refert, ita premit, ut in tranſverſum agentem intellectum retinere haud valeat: Quod videlicet Baro, aut quilibet alius Regis noſtri vaſſallus de jure Regni rem, quæ in allodio poſſidetur, in feudalem vertere qualitatem non poteſt, ut in *cap.* 1. *§. ſi vero contingeret, num.* 50. *verſ. dic, quod hoc fecerat, & verſ. in Regno Siciliæ de pac. juram. firm. in cap.* 1. *nu.* 6. *an ille, qui interfic. fratr. dom, ſui, & in cap.* 1. *num.* 10. *verſ. hodie de novo, & num.* 11. *de controverſ. feud. apud Par. ter.* proſequi videtur *Capyc. in inveſt. feud. ver. limito ſexto f.* 155. 1. *col. Reg. de Ponte conſ.* 11. dum, *num.* 8. firmavit, quòd, quicquid per Baronem feudo ad- 275
ditum fuerit de per ſe ſubſiſtens, ipſimet feudo non accreſcit, nec feudale efficitur, *cap.* 1. *§. è contrario, de inveſtitura de re alien. fact.* apertiſſimeque *num.* 9. *& conſ.* 95. *num.* 20. *vol.* 1. perpenditque *Camill. de Medic. conſ.* 6. *num.* 58. *conſ.* 76. *num.* 3. & poſt alios *Reg. Rovit. conſ.* 67. *num.* 1. *qui n.* 2. defectus poteſtatis prædictæ infeudandi, etiam ad R. C. extendit, idcircò in cauſa reclamationis, tum ex defectu poteſtatis, tum etiam aliiſque ex cauſis decretum per ipſam emanatum, per quod ex burgenſatica in feudali ſuit Caſalis S. Georgii qualitas alterata, petiit revocari.

Aſſertioni proindè per Baronem ipſum factæ 276
ex ſuprà dicta juris præſumptione, quod feudale cenſeatur quicquid eſt intra fines feudi, ſtandum eſt minimè; nempè ſi ejus naturam alterare non valeat, ergo ſuper eo prohibetur fateri, probat idem *Camill. de Medic. d. conſ.* 76. *num.* 9. *&* 11. *& d. conſ.* 6. *num.* 59. ex regula *text. ubi Bart. in l. & ſi fortè ff. de caſtrenſ. pecul. l. qui teſtamentum ff. de probation. & DD.* plenè in *l. ſi donatione, C. de collationibus* regulare *numer.* 6. exiſtimans eſſe in omni eo, de jure à lege, vel ab homine limitatam habet poteſtatem, ut ejus

aſſertioni

aſſertioni non credatur, niſi illa probetur aliunde, juxta tradita per *Afflict. in tract. de jure protomiſ. verſ. niſi quis col. penult. & in cap. 1. col. 4. de alienat. feud. patern.* ſubnectens *numer. 61.* quod ex iſta confeſſione per indirectum obviaretur legis diſpoſitioni, & fieret per Baronem feudum de allodio, quod non eſt ferendum, ad *text. in cap. compromiſſum de elect. in 6. & ex dictis per Gemin. in cap. 2. §. contractus, de rebus Eccle-*
277 *ſiæ non alienan.* & per *Bart. in dict. l. & ſi forte*, addens *n. 62.* quod malitiis hominum, ejuſque fraudibus eſt obviandum, ad *text. in l. in fundo, ff. de rei vindicat.*

Tametſi de jure communi feudorum ſuſtinendum videretur, idem *Capyc. ubi ſup. verb. infeudat etiam, fol. 152. Camill. de Medic. d. conſ. 76. n. 3. & conſ. 53. n. 11. 12. 13. Reg. de Pont. d. conſ. 11. n. 9. Reg. Rovit. d. deciſ. 42. n. 28.*

278 Quam ob cauſam ad obtinendum in petitorio, tituli requiritur allegatio, ut probet, ut idem *Camill. de Medic. conſ. 152. n. 16. & 17.* & quod obtinere petenti adverſus præſumptionem illam, quod libera bona omnia præſumuntur, ſicuti à natura liberè fuere creata, ex not. per *Bald. in §. inter filiam, num. 2. ſi de feud. defunct. milit.* ut *numer. 15.* incumbit probandi onus ea eſſe feudalia, deinde cum Regio aſſenſu conceſſa, ex dictis per *Camerar. in l. Imperialem, lit. M. fol. 40. de prohibit. feud. alien. per Frideric.* ſequuntur *Marin. de Caramanic. in addit. ad conſtit. D'guum, Grammatic. in addit. ad Conſtitut. ſi dubitatio, Reg. de Pont. conſ. 97. n. 9.*

279 Potiſſimum quod eorum poſſeſſio, eo deficiente, ſubſequi haud poteſt, ut verbis illis ſentire videtur *Præſes de Franch. deciſ. 56. num. 12. & deciſ. 183. num. 1.* quod in Regno Barones habent quædam domanialia tam ex privilegio, quàm ex vetuſta conſuetudine, idem *Camill. de Medic. conſ. 122. n. 11.* quod titulus ex poſſeſſione præſumitur, & præallegatus *Reg. de Pont. d. conſ. 97. nu. 8. & 25. Reg. Capyc. Galeot. t. 1. controverſ. cont. 7. n. 61. verſ. Quæ conſtat*, ex quo arguit *Montan. de regalib. verb. Argentariæ, nu. 10.* quod ſi eorum poſſeſſio ſine Principis privilegio,
280 ſive ſine Principis conceſſione, ut ſcribit citat. *Reg. Galeot. d. verſ. Quæ conſtat)* permiſſa eſt, minimè ergo inter Regalia numerari: & *col. 2. verſ. in Regno autem, &c.* ex illa conſtitutionis Regni, Dignum, verborum ſerie, ideo domanialia nuncupentur, quia de dominio Regis ſunt, ibi, *ut omnes Civitates, Caſtra, Caſalia, Villas, & quicquid in eis, intus, aut foris, eſſe domanium, aut de domanio conſuevit*, prout inter regalia adnumerat citat. *Reg. Galeot. n. 60. verſ. Et ſic quamvis.*

281 Proindè, ut feudalia à Barone poſſideri valeant, requiritur, quod in feudum, adjecto onere fidelitatis juramentum præſtandi, expreſsè fuerint conceſſa; quaſi quod ad ſenſum *Camerar. in d. l. Imperialem col. 1. lit. E. fol. 41.* quem ſequitur
282 *Rovit. deciſ. 42. n. 29.* cum tunc videantur propriam habere naturam feudi; ſubſtantiale exiſtimans feudorum Auriga ille *Iſern. Noſter* eſſe ipſum fidelitatis juramentum, à quo denominationem recipit, ut in *cap. 1. §. hujus autem generis, n. 9. verb. ſed ſi infeudetur, ex quib. cauſ. amitt. in cap. 1. §. ſed nec eſt alia juſtior. numer. 38. quæ ſit prim. cauſ. benefic. amitt. & in cap. 1. §. ſed & plures, num. 81.* & *§. nulla, in princip. per quos fiat inveſtit.* cujus doctrinam fuerunt ſequuti *Reg. de Pont. conſ. 2. num. 313. & conſ. 67. Camill. de Medic. conſ. 2. n. 54. 55. & 56. conſ. 3. n. 16. & 17. conſ. 6. num. 32. & 33. & conſ. 95. n. 21. Reg. Rovit. d. deciſ. 42. n. 11. deciſ. 72. n. 29. & conſ. 39. n. 6.* ex ratione, quam *n. 7. & 9.* reddit, quia, ſublata fide, per neceſſariam con- 283
ſequentiam auſertur feudalis qualitas, impoſſibile addens poſſe feudum eſſe ſine fide.

Inhabilem abſolutè denominationem in feudum 284
exiſtimantes ad qualitatem feudalem inducendam, niſi ſubſtantialia ipſius concurrant, cum non ex denominatione qualitas contractus præſumi debeat, ſed ex ejus requiſitis ſubſtantialiter accedentibus, ut tradit idem *Reg. de Pont. conſ. 30. n. 8. & conſ. 95. n. 9.* ſcilicet ſi contractus venditionis appellatur donatio, non ex hoc talis erit, ſic è contra, ad *text. in l. ſi uno, ff. locat. Afflict. deciſ. 80.* ubi 285
Addentes, idemque ſi in integrum reſtitutionis deficiat ſubſtantia, ac definitionis ejuſdem, ergo nec nomen eſſe debet; item ſi matrimonii ſubſtantialia deficiant, pariter nomen, quod ex illis fluit, deficere debet, not. *D. meus Epiſcop. Marant. part. 4. reſponſ. 58. n. 26. & reſponſ. 96. n. 31.* pro- 286
prieque in conceſſione feudi, ut feudalis non judicetur, quando ſubſtantia contractus aliud demonſtrat, ex *Bald. in l. liberti, libertæque C. de oper. libert.* tradit idem *Reg. de Pont. d. conſ. 30. num. 9. & dict. conſ. 95. num. 7.* quod doctrina *Iſern. in d. §. hujus autem generis, num. 9.* confirmatur, 287
ut ſi feudum cenſeatur liberè datum, quando ſimpliciter fuerit conceſſum, nullo expreſſo ſervitio, cum non ſit de ſubſtantia feudi ſervitium, ſed fidelitas *dict. §. ſed nec alia juſtior.* ita libereque conceſſum dicitur, nulla expreſſa fidelitate, ſequitur idem *Camill. de Medic. dict. conſ. 6. num. 32.* hujuſmodi enim verba, inquit idem *Iſern. in dict. §. ſed alia juſtior. num. 38.* in nihilo præjudicant, alio non conſtito, & videntur eſſe, ſicuti ſunt verba in ſtipulatione, ut *arma, virumque cano*, proſequitur idem de *Pont. dict. conſ. 30. num. 11. & dict. conſ. 95. num. 9.* qui 288
notat, quod nomen prædictum, *in feudum*, imponitur ad amplitudinem territorii elegantiori vocabulo denotandam; Nullius proinde erit conſiderationis denominatio, ſubſtantialibus deficientibus, ut ipſemet *dict. conſ. 3. n. 10.* concludit, utque philoſophorum verbis utar, materia, & forma deficientibus, & eſſe rei deficit, 289
quod conſtat ex illis; & præter philoſophorum verba habetur *Innocent. III. in c. tua nos duxit 26. in fin. de ſponſalib. & ibidem Gloſ. verb. nec forma, Covarr. de ſponſalibus part. 1. cap. 3. §. 1. n. 1.* Quin nec nomen eſſe debet, ſi ſubſtantia 290
deſideretur ex *Auguſtin.* dictis *in can. quæ ipſis ſacerdotibus diſtinct. 38. ibidemque Gloſſ. verb. vix, dicens*; ubi res deeſt, nec nomen habebitur, expreſſis docuit verbis *Grat. t. 1. forenſ. c. 96. n. 14.* quod contractus non ſumit robur à nominatione partium, ne ſit inſpiciendum nomen illius, ſed effectus, qui ex ſubſtantia inſtrumenti colligitur, *Roman. conſ. 509. num. 1. uſque ad 7. Bal. in l. Imperator colum. 3. ff. de ſtat. homin. in l. 2. n. 2. C. commodat. & in l. inſulam de præſcript. verb. idem Marant. part. 3. reſponſ. 59. n. 9. & reſponſ. 96. n. 30. 31. & 32. p. 4.*

Cum tantæ nimirum energiæ ſit d. juris præſump- 291
tio, quod allodiale cenſeatur, quicquid eſt intra fines feudi, ut per *Camill. de Medic. conſ. 117. n. 8. conſ. 134. à num. 1. & Reg. de Pont. d. conſ. 30. num. 19. & conſ. 95. n. 1. Boſſ. in tit. de Principe n. 242. Clar. in §. feudum q. 18. n. 2.* latè *Maſcard. de probat. t. 1. concluſ. 79. n. 7. Surd. conſ. 151. n. 66. & conſ. 311. n. 6. & 52.* (*eſtque viden. D. Balduc. ad Ramon. conſ. 20. ex n. 1. l. 1. Rocca diſp. jur. c. 57. & 510. lib. 1. Rota in rec. dec. 452. n. 11.*

p. 13. *cor. Duran. dec.* 28. *à num.* 25. *& cor. Burat. dec.* 276. *n.* 4. *& deciſ.* 426. *n.* 4. *junĉta Addit. à n.* 12. *ad* 17.) Adeò quod ad ſenſum ſupra
292 dictorum *DD.* per generalem illam inveſtiturarum formam, de qua per *Capyc. in inveſtit. feudal. ſuis in locis*, haud eſt præſumendum habuiſſe prædia, quæ in territorio infeudato poſſident, vigore illius inveſtituræ, ita ut, non obſtantibus illis verbis, prædia præſumantur allodialia, *Alex. conſ.* 55. *n.* 19. *vol.* 4. *Decian. conſ.* 33. *n.* 5. *vol.* 1. idem *Surd. d. conſ.* 39. *n.* 12. *Natta conſ.* 313. *n.* 2. *Rolan.*
* *conſ.* 46. *n.* 65. *&* 67. *vol.* 9. *Sola ſuper decret. Sabaud. gloſ.* 1. *num.* 13. *&* 14. *part.* 4. ſic determinatum referens, *Menoch. conſ.* 379. *num.* 79. qui ampliat *lib.* 3. *de præſumpt. præſumpt.* 89. *n.* 6. etiam ſtante quaſi poſſeſſione ſervitutis, & ex dilucidatis per *Camerar. in l. Imperialem lit. E. & Q. fol.* 37. adnotavit *Reg. Rovit. deciſ.* 72. *n.* 15. quod niſi ex verbis conceſſionis factæ à Rege conſtet de
293 alia natura, & qualitate eis inſita, remanent Burgenſatica, prout erant penès Regem. Quippè quæ hærent ſupremæ poteſtati, in generali conceſſione non veniunt *l.* 1. *ff. de offic. ejus cui mand. eſt juriſd.* concordat *text. in cap. in generali, ſi de feud. fuer. controv.* ubi generali diſpoſitione non venit feudum, firmavitque hoc ipſum *Iſern. in cap.* 1. *de pac. jurant. firm.* ubi uti generalia verba exiſtimans illa communis inveſtituræ, dixit in eis non venire ea, quæ ſunt de regalibus, docuitque *Alberic. in l. fin. C. de jur. omnium inveſt.* quod conceſſo caſtro, non venit jus Regium, quod Rex habet in illo caſtro, & ex aliorum authoritate *Reg. Sanfelic. deciſ.* 66. *n.* 4. *t.* 1. ubi in regalium conceſſione, ſpecifica requiritur nominatio.

294 Fitque id multò magis veriſſimum, quod eorum primordialis natura burgenſatica eſt, non feudalis, & ſecundum jus Romanum earum ſucceſſio regulatur, ſecundum quam jure feudi non cenſetur, *Gloſſ.* eſt doctrina, in *conſtitut. Reg. Ut de ſucceſſionibus in p. gloſſ. & in Conſtit. ſi quando contigerit*, §. *etſi contigerit*, quin nec feudalem habent conſuetudinem, exque *dict. Gloſſ.* authoritate ſic ponderat *Luc. de Penn. in l.* 1. *C. de impen. lucrat. deſcript. Camerar. in l. Imperialem lit. L. verſ. ſed tunc fol.* 39. *Pariſ. de Put. de re integr. feudor. verſ. Ponte n.* 15. *fol.* 6. *à tergo. Urſill. ad Afflict. deciſ.* 129. *Reg. de Pont. dict. conſ.* 30. *n.* 47. *Reg. Rovit. deciſ.* 42. *n.* 5. *&* 25. *Larat. in Theatr. feud. p.* 7. *dilucid.* 18. *n.* 1. *t.* 1.

295 Ea demum ſupra relata juris concluſio, quod feudale cenſeatur quicquid eſt intra fines feudi, locum utique haberet, poſſidente Barone prævio titulo ex expreſſa conceſſione acquiſito, ut ſuprà demonſtravimus, ac de eis alia non apparente poſſeſſione, tunc in ejus ſiquidem dominio domanialia territoria eſſe præſumerentur, cujus ſunt fines feudi, ut ex *Andr.* doctrina *in cap.* 1. *in add. de controv. inter maſc. & fœmin.* ſic fundat *Camill. de Medic. conſ.* 66. *n.* 1. ſufficientem, dicens, hujuſmodi præſumptionem ad obtinendum ex ejuſdem *Andr.* verbis *in* §. *cum autem, verſic. ſi vero, in princip. poſt num.* 6. *de controv. inveſtit.* per ipſum recitatis, quòd, ſi totum feudum eſt meum, erunt etiam & ſingulæ partes, & ejuſdem juris, quia turpis eſt pars, quæ ſuo non congruit univerſo, *cap. quo jure* 8. *diſtinct.* ex prædictis *Andr.* verbis, *num.* 2. concludit, adeò quòd, ſi totum eſt feudum, ſingulæ partes erunt feudales, ut univerſo correſpondeant, ſequiturque ex aliis *D. Conſiliarius Staiban. Jun. forenſ. reſol.* 12. *n.* 13. *p.* 1.

296 Secus ergo, ubi conſtat de domanialibus ipſis aliquem in poſſeſſione eſſe, originalis eſt *Andr.* doctrina, *in c.* 1. *in addit. de controv. inter maſcul. & fœmin.* his loquens, *item ſemper inſpicitur, an ſit in poſſeſſione, vel quaſi tenendi allodium, vel feudale*, per cujus tramites ita *Afflict. in dict. cap.* 1. *notab.* 5. *verſ. ſed pro declaratione*, de communi, ac praxi per varias definitiones approbata teſtificans quæſtionem prædictam diſ- *
putat, deciſumque in illa pluries allegata *deciſ.* 267. ubi latiſſimè, *Urſill. in addit.* refert, & not. *Peregrin. de jur. fiſc. lib.* 4. *tit.* 3. *n.* 29. *Raudenſ. deciſ. Piſan.* 18. *num.* 4. *Cancer. poſt alios lib.* 1. *variar. c.* 11. *ſub n.* 34. *verſ. quod diximus, & lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 59. *&* 60. *Reg. de Pont. conſ.* 11. *n.* 5. *vol.* 1. *Pariſ. de Put. de reintegr. feud. c.* 11. *incip.* Pone quod petitur, *Petr. de Greg. de conceſſion. feud. p.* 2. *q.* 7. *n.* 14. *&* 15. & huic citata verba *Andr.* accommodando ſenſui explicat *D. Reg. Rovit. conſ.* 101. *à* 297
n. 5. *uſque ad* 9. *qui n.* 1. ſic videtur ſentire dum ex eodemmet *Andr.* aliiſque per eum adductis, inquit, quòd non data diverſitate tituli, Barone poſſidente omnia territoria intrà fines feudi ſita, præſumuntur feudalia, & ſucceſſivè tranſeunt cum dicto feudo, ſivè ad ſucceſſorem univerſalem in feudalibus, ſivè ad dominum feudi in caſu devolutionis, ex recitata per *Natt.* ratione, *conſ.* 289
506. *num.* 23. quòd pluralitas actuum acquiſitionis non præſumitur, etiam ſi unica cauſa ex intervallo præceſſerit, ut in ſpecie ſequitur *Gaſpar. Theſaur. l.* 3. *forenſ. qq. q.* 105. *n.* 26. *& Menoch. lib.* 3. *de præſumpt. præſumpt.* 103. *in fin. in* 2. *capite, &* obſervat *D. Reg. Sanfelic. deciſ.* 189. *à n.* 1. *uſque ad* 5. ad unguem *d. D. Reg. Rovit.* conſilium tranſcribendo, deciſionemque pariter referendo.

Poſſeſſionem namque etiam importare videtur 299
præſumptio illa in ſpecie, quòd allodiale, quicquid eſt intrà fines feudi, cenſeatur, ex quo de præſumptione poſſeſſionis eſt duplicata, ut idem *Afflict.* tradit in *d. cap.* 1. *n.* 11. *de controv. intrà maſcul. & fœmin.* data idcircò poſſeſſione, Baro ea uti feudalia avocando, ad tituli exhibitionem adſtringitur.

Quin imò nec juris aſſiſtentiam Baroni videtur 300
habere domaniali illa uti feudalia poſſidens, ex quo intrà confines feudi exiſtunt, quia profectò Baro non ex eo poterit ab hujuſmodi obligatione exhibendi titulum ſe eximere; cum feudalia haud præſumi debeant, ex quo intrà fines feudi ſunt, reſpondit ex authoritate *Hoſtienſ. in c. nimis, de jur. jurand. Camill. de Medic. conſ.* 117. *num.* 4. rationem reddens, quia multa allodialia ſunt in dicto feudo, & jure primævo omnis terra libera eſt, niſi in quantum violentia eſt illata; in propriiſque noſtris terminis, ſubdens *num.* 10. & 11. quod ſic firmavit *Afflict. citata deciſ.* 267. quod, etiam ſi eſſet probatum territorium feudale, & non probatur, quod eſſet feudale de tali feudo, quod nihil agenti opitulabitur, nam poterit eſſe feudale de alio feudo cum non inconveniat unum feudum habere territorium, & terras in alio feudo ſeparato, *Iſern. in cap.* 1. *n.* 2. *qualit. Vaſſall. jur. deb. fide. idem Afflict. deciſ.* 334.

Nimirum feudum omne, nedum in ſe con- 301
tinet feudalia, & ſubfeudalia, at burgenſatica illa, quæ tàm ſunt feudo redditicia, quàm ab omni onere libera, ut in terminis probant *Camerar. in l. Imperialem fol.* 39. *de prohib. feud. alienat. per Frideric. Frec. lib.* 2. *de ſubfeud. auth.* 24. *poſt n.* 6. *Jo. Michal. in addit. ad Troiſ. rit.* 50. quos refert, ſequiturque *Reg. Rovit. d. conſ.* 101. *num.* 17. 32. *&* 35. *& Reg. Sanfelic. citat. deciſ.* 189. *n.* 30. *in & fine.*

fine, & 35. non tamen uti feudalia, ſed ſub burgenſatica eorum natura, non de per ſe, ſed uti feudi membra, ut ex *Pariſ. de reintegrat. feud. cap. juxtà præmiſſa quæro*, & *Camerar. in d. l. Imperialem lit. G. H.* obſervant ſupra dicti *DD. Reg.* nihil de ejus natura participantia, ut deduximus nos ſuprà *n.* 260. & 261.

Nullam itaque fundatam in eis intentionem, tamquam feudalibus, Baronem habere, non ab re concludimus.

302 Quemadmodum de Rege firmavit, *Iſern. in l. Imperialem*, §. *illud*, *col.* 3. *verſ. non eo ipſo*, & *in conſtitut. Reg. ſi dubitatio*, relatis per *Camill. de Medic. conſ.* 117. *n.* 1. quòd fundatam quoad res intrà fines ſui Regni, haud præſumatur habere intentionem, & poſt alios not. *Cancer. par.* 1. *variar. cap.* 11. *n.* 32.

Ut ergo uti feudalia domanialia hujuſmodi Baro prætendere valeat, ſuam habet, vel per expreſſam conceſſionem, ut demonſtravimus, vel per legitimam præſcriptionem fundare intentio-
304 nem; Prout dominium prædictorum dicta Univerſitas N. ex immemoriali poſſeſſione vim tituli, privilegiique conceſſi à Principe habente, ut per *Ann. dict. allegation.* 68. *num.* 5. & *Dom. Regent. de Pont. dict. deciſ.* 2. *numero* 8. *Camill. de Larath. in Theatr. feudal. dilucidat.* 20. & 21. *part.* 8. *tom.* 1. (*Saminiat. contr.* 22. *numero* 28. 29. *lib.* 1. *D. Balduc. ad Ramon. conſ.* 24. *in obſ. nu.* 22. 28. *lib.* 1.) fuerit adepta; ſicque Univerſitas in illius eſſe dominio dicebatur, ex traditis per *Mierez de Major. quæſt.* 20. *part.* 4. *Bobadill. lib.* 2. *cap.* 16. & *lib.* 5. *cap.* 4. *Urſill. ad Afflict. deciſ.* 290. *Joann. Beſſian. in conſuetudin. Alver. tit. de paſturagiis artic.* 1. *Cancer. dict. cap.* 4. *n.* 60. 61. & 62. *Capiblanc. in dicta pragmatic.* 11. *de Baronibus* relatum per *d. Dom. Regent. Sanfelic. deciſ.* 76. *n.* 5.

305 Jus proindè fidæ, atque diffidæ ad eam ſpectabit, cum territorii dominium obtineat univerſi, ut diffusè docent idem *J. C. excelſus Dom. meus Epiſcop. Murant. part.* 2. *reſponſ.* 31. *à n.* 17. *cum ſeqq. D. Reg. Sanfelic. deciſ.* 8. *per tot. t.* 1.

306 Quæ per quod temporis curriculum legitimè inducta dicatur, & quid, quando præſcribitur contra Regem, vide, quæ poſt antiquiores diſertiſſimè differunt, *Domin. Montan. de regalib. in prælud. quæſt.* 5. *numero* 31. & 32. *Dom. Reg. Rovit. in ſua Apoſtilla ejus propria manu ſcripta in margine Conſtitution. Conſuetudinem pravam*, quam tranſcripſit in *addit. ad eundem Dom. Regent. Dom. Laganar. in pragmatic.* 1. *de fid.* & *authorit. memorial. Dom. meus Joan. Baptiſta Hodierna Legum Doctor celebratiſſimus in obſervation. ad deciſion. Surd. in deciſ.* 1. *Larath. ubi ſupra*, *dilucid.* 81.

D. Joſeph Spera J. C. Neapolit.

CAPUT XLII.

ARGUMENTUM.

Decretum bis declaratum, & in rem judicatam tranſactum, num aliter ad inſtantiam partis per eoſdemmet judices declarari poſſit. Quid per ſucceſſores in prædeceſſorum locum ſuccedentes, & an in territorio Baronis licitum ſit uti jure paſcendi, aquandi, lignandi, ac pernoctandi tam quoad uſum, quàm quoad induſtriam, *eſt Reſponſum Juris V. J. D. Fabii Supini, cujus fit mentio ſuprà in c.* 40. *n.* 99. *recentioribus Auctoritatibus adauctum.* Adnectuntur *Duo Alia Reſponſa*: Alterum de damnis datis à beſtiis, earumque retentione, & actione competente contrà Dominos illarum: Alterum circa diviſionem, quando, & ex quibus præſumendam.

SUMMARIUM

Alphabeticè compoſitum.

28 *Abſurdum evitandum.*

14 *Argumentum à ſimili validum.*

26 *Argumentum à contrario ſenſu fortiſſimum in jure.*

20 *Beneficium Principis laxam admittit interpretationem.*

24 25 *Beneficium Principis ut amplietur, ad omnia ſuperiora facienda eſt relatio, etſi in alia diſpoſitione fieri minimè deberet.*

13 *Bina decreti declaratione facta, nulla alia fieri debet.*

14 *Sicuti bis revocari poteſt interlocutoria, ità bis quoque declarari poteſt, & non ultrà.*

22 *Clauſula in fine poſita refertur ad omnia præcedentia. Ad quæ fieri debet relatio*, ibid.
A ſequentibus declarationem recipit. ibid.

16 *Condecens eſt, ut prædeceſſorum geſta ſerventur, ut de Principis ſucceſſore. Secus in his, quæ continentur in actis, vel ex interpretatione, & declaratione legali procederent.* ibidem.

29 *Conſuetudine, & Præſcriptione induci an poſſit lignare, & paſcuare in alieno territorio.*

5 *Contenta omnia in ſcriptura, ad quam fit relatio, cenſentur in ſcriptura referente in eſſe: Amplia.* ibid.

40 *Deciſio Cauſæ.*

6 *Decreti declaratio, an ſit decretum perimere, an autem verba illius ambigua declarare. Quid per viam appellationis, vel de plenitudine poteſtatis Principis.* ibid.

8 9 *Decreti extenſio quando facienda ſit. Quando juxtà privilegii verba.* ibid.

13 *Decreti bina declaratione facta, nulla alia fieri debet.*

14 *Decretum bis declaratum, & in rem judicatam tranſactum, num aliter ad partis inſtantiam per eoſdem Judices declarari poſſit. Quid per ſucceſſores in prædeceſſorum locum ſuccedentes numero* 15.
An in Baronis territorio licitum ſit uti jure paſcendi, aquandi lignandi, ac pernoctandi tam quoad uſum, quàm quoad induſtriam. n. 16.

7 *Decretum abſque informatione emanatum, ſed ex ſola privilegii auditione Univerſitati conceſſi, quid operetur.*

38 *Dictio Tantùm, taxativa eſt, quæ extenſionem non habet.*

10 *Exceptione rei judicatæ obſtante, & oppoſita, an ſit audiendus amplius reus.*

13 *Ex duobus illatis ad ſui favorem quis provideri petens, & proviſus quoad unum, in aliis cenſetur prohibitus.*

29 *Immemorabile tempus vim privilegii, conceſſioniſque operatur, & n.* 30. 31.
Immemorabilis poſſeſſio tribuit jus pleniſſimum poſſidenti ex fortiori cauſa, quæ excogitari poſſit. ibid. n. 30. 31. 32. *ubi circa ligna, & paſcua habenda in alieno territorio, & n.* 33. *ubi de aqua hauriendâ.*

28 *In Imperatore imperfecta locutio non eſt præſumenda, qui ad latus habet viros doctiſſimos.*

19 *Indefinita loquutio æquipollet univerſali.*

36 *Interpretatio ſemper ſumi debet, per quam contrarietas, & repugnantia tollatur.*

6 *Judex, ut Principis delegatus, ad declarationem Decreti an procedere poſſit.*

32 *Jus paſcendi quando, & quomodò præſcribatur.*

Et in ſpecie de lignandi ſervitutibus, remiſſivè: ac hauriendi aquam. n. 33.

5 *Omnia contenta in ſcriptura, ad quam fit relatio, cenſentur ineſſe in ſcriptura referente.*

3 *Paria ſunt, ſi per ſe aliquid certum eſt, vel per relationem ad aliud.*

32 *Præſcriptione, & Conſuetudine, an induci poſſit lignare, & paſcuare in alieno territorio.*

20 *Principis beneficium laxam admittit interpretationem.*

Apud Principem debet eſſe manſurum. n. 21.

25 *Principis beneficium, ut amplietur, ad omnia ſuperiora eſt facienda relatio, etſi in alia diſpoſitione fieri minimè deberet.*

2 *Qui totum dicit, nihil excludit.*

23 *Relatio, ſi ad præcedentia fieret tantùm, ſtricta Principis beneficii reſultaret interpretatio, contrà ſui naturam, nempè ad proximà tantùm, quo in caſu pohibita eſt.*

4 *Relatio cenſetur cum eiſdem qualitatibus facta, & ut omnia in relato contenta repetita videantur in referente.*

Nec diſponentis intentio dicitur adverſari. ibidem.

3 *Relatum eſt in referente cum ſuis qualitatibus omnibus.*

De tenore ejuſdem dicitur eſſe. n. 4.

Una, eademque vis eſt, & potentia. ibid.

4 *Relatum magis, quàm referens attenditur.*

37 *Scripturæ pars debet per aliam declarari.*

5 *Sententia, quando incerta eſt, & ſe ad acta refert, in quibus actibus certitudo adeſt, ſententia tunc clara dicitur.*

37 *Superiora reſtringunt ſequentia.*

31 *Tempus immemoriale vim privilegii, conceſſioniſque habet.*

14 *Valet argumentum à ſimili.*

27 *Verba* Pro utilitatibus ante dictis, *quid importent.*

Verba Pro uſu, & pro utilitate ante dictis, *quid ſignificent. eod. num.*

Verbum Ante dictis, *præcedentium eſt relativum, operaturque ac ſi aliquid nominatim fuiſſet expreſſum. eod. num.*

Singula ſingulis refert. ibid.

37 *Una ſcripturæ pars debet per aliam declarari.*

13 *Uno modo permiſſum, conceſſum minimè videtur, ſi alio modo fiat.*

18 *Vox* ſuis, *dominium denotat.* ſuum *dicitur, in quo quis proprietatem habet.*

RESPONSUM JURIS.

Fabii Supini Neapolit.

MAgnificus N. Pappa Coda utilis Dominus Caſtelli Pagani noviſſimè ſupplicationem obtulit petens declarari decretum S. C. prolatum in favorem Univerſitatis, & hominum Terræ Apricenæ *Quod conſerventur in poſſeſſione paſcendi, aquandi, pernoctandi, & ligna incidendi*, ut intelligatur reſpectu lignorum, quæ ſunt neceſſaria ad uſum tantum, non autem reſpectu lignorum, & animalium, quæ tenentur per homines Terræ Apricenæ pro induſtria, ut alteri vendantur.

Et ſanè ex duobus ejus aſſumptum fundare videtur. Primò ex deciſione S. C. de qua *Frecia de ſubfeud. lib. 2. authorit. 46. numero 3.* ubi teſtatur in cauſa D. Vincentii Coſſæ cum vaſſallis ſuis Terræ Vairani ad ſui relationem Sacrum Conſilium determinaſſe, quod poſſint * paſcere animalia quoad uſum, non autem, ut exteris vendantur, idemque ſubnectit in aliis fuiſſe cauſis decretum, cujus deciſionis ſunt memores *Rendell. de Paſc. part. 2. cap. 3. fol. 64. verſiculo, & ſecundum, Jo. Bapt. de Thor. in compend. deciſ. part. 1. verbo vaſſalli quamvis.* Secundo ex articulis ejuſdem Univerſitatis Apricenæ, ubi videtur poſitum, quod pro uſu prædictorum civium liceat incidere ligna, & animalia paſcere, ut Magnificus ejus Advocatus ponderat in nono articulo, & licet pro parte ejuſdem Magnifici N. pendeat reclamatio ejuſdem decreti, & ſit proceſſus inſtructus, tamen Magnificus Advocatus ejuſdem Domini N. dicit habere decretum pro confirmato, cum habeantur articuli Univerſitatis pro verificatis, & fiat prædicta declaratio, & videtur hæc oratio aliquorum aures demulcere.

Quibus non obſtantibus (ſalva pace ejuſdem) in contrarium ſe habet veritas, ut nullo pacto petita declaratio fieri debeat, quod (ni fallor) luce clarius demonſtratur, nam decretum eſt clarum contrà prædictum Magnificum N. & alia 1 declaratione non indiget ad *tex. in l. ille, aut ille, §. cum in verbis, ff. de leg. 3. Alex. conſ. 110. n. 6. lib. 4. Socin. conſ. 160. n. 47. lib. 2. Ciarlinus t. 1. forenſ. controver. cap. 54. n. 5.*

Verba enim decreti ita ſe habent. Quod univerſitas conſervetur in poſſeſſione paſculandi, aquandi, pernoctandi, & alia faciendi, prout in memoriali, comparitione, & articulis; in Univerſitatiſque comparitione, ut fol. 6. aſſeritur, quod ſunt in poſſeſſione paſcendi omnia, & quæcunque eorum animalia, & ſic comprehendunt etiam animalia, quæ tenentur pro induſtria, *de quibus Card. de Luca tit. de ſervit. diſc. 40. numero 6. lib. 4. cum Add. ad Capyc. Latro. deciſ. 66. tom. 1. Bonden. ad Oter. de paſc. c. 26. §. licet eandem.* idemque legitur in comparitione fol. 22. & ponitur in 2. 34. articulis fol. 55. in quibus etiam de poſſeſſione incidendi quaſcunque arbores tam fructiferas, quàm infructiferas fit mentio non ſolum pro uſu, ſed etiam pro commoditate, ut aliis vendantur, quia alienam hoc in caſu non præſtant conjecturam dictiones illæ (omnia, & quæcun- 2 que) quæ, ſicuti univerſalitatem important, & nihil excludunt *vulg. reg.* qui totum dicit, nihil excludit, juxtà *text. in l. Julianus, & in l. teſtatorem in princip. ff. de leg. 3.* notant *Anton. Theſaur. deciſion. 199. Plot. de in lit. jurand. §. 1. n. 14. Cavalcan. de uſufruct. mulier. relict. cap. 1. n. 82. Menoch. de recup. poſſeſſ. remed. 15. nu. 294.* ita natura ſupra dictarum dictionum latiſſima eſt omnia comprehendens, & ſic pariter incluſionem animalium, quæ pro induſtria tenentur, compre- * hendere debent, utque ex *Sacr. Roman. Rota* habetur *in una Civitatis Caſtellæ fideicommiſſi. 14. Maii 1607. coram S. memo. Ludoviſ. deciſ. 315. numero 10. & 11.* idem operantur, ac ſi de ſingulis eſſet ſpecialis facta expreſſio, quæ etiam dictiones ad mentem *Caſtrenſ. conſ. 275. n. 8. lib. 2.*

Card.

Card. Tuſch. lit. D. concluſ. 252. numero 5. ſunt plurium collectivæ, de quarum effectu latè obſerva apud *Anton. de Amat. t. 1. reſ. 70. numer. 18. Barb. action. 241. & 317. Bonden. colluct. legal. 8. num. 31. & ſeqq. vol. 2.* alioquin ſupervacaneæ conditiones præfatæ appoſitæ viderentur, juxtà perpenſa per *Borrell. conſ. 33. n. 34.* operabuntur igitur id, ad quod aſſumptæ fuerunt, ut animalia pro induſtria comprehenſa videantur.

3 Augetque conjecturam præcedentem, hæc & ipſa, quia decretum refert ſe ad comparitionem, & ad articulos, unde operatur ac ſi expreſsè de prædictis loqueretur decretum, paria enim ſunt, ſi per ſe aliquod certum ſit, vel per relationem ad aliud, ut ex pluribus fundat *Dec. in l. certum num. 3. ff. ſi cert. petat.* juxtà illud vulgatum axioma, relatum eſt in referente cum ſuis qualitatibus omnibus, *Cravett. conſ. 45. numer. 4. Socin. conſ. 27. n. 12. & conſ. 62. num. 24. lib. 4. Surd. deciſ. 212. numero 14. & deciſ. 291. numer. 17. 18.* doctiſſimus *D. Card. Mantic. deciſ. 137. num. 6. Grat. t. 3. forenſ. diſcept. 501. numero 16. 17.* * *Joſeph Seſſe deciſ. Aragon. 115. n. 74. S. Roman. Rot. deciſ. 35. n. deciſ. 187. nu. 7. deciſ. 457. n. 2. p. 1. recentiorum, & p. 2. deciſ. 373. n. 7. & 447. num. 5.*

4 Quin imò de tenore ejuſdem dicitur eſſe *cap. cum Bertoldus, extr. de re judic.* & ibi notat *Abb.* atque una, eademque vis eſt, & potentia *Bald. in l. ſi prior, ff. ſolut. matrim. D. Reg. Lanar. conſ. 76 num. 2. verſic. ex hoc infero*, ex quo magis relatum, quam referens attenditur *Robert. Ma-* * *rant. conſ. 67. num. 2. Sacr. Rot. Roman. deciſion. 121. numer. 6. par. 1. diverſor.* & apud *D. Card. Mantic. deciſ. 352. num. 2.* plenè *Barboſ. axiom. 201. Bonden. colluct. legal. 19. num. 150. & colluct. 34. n. 26. vol. 2. Rota in rec. dec. 279. nu. 9. p. 10. cor. Gregor. dec. 439. nu. 1. cor. Roxas. dec. 149. ſub num. 4.* cenſetur enim cum eiſdem qualitatibus facta, ut omnia in relato contenta repetita viderentur in referente, idem *Card. Mantic. deciſ. 336. num. 3. Ludoviſ. deciſ. 286. num. 3. & 522. num. 9. & 10. Franc. Merlin. deciſ. Lucenſ. 9. numero 9. Gratian. tom. 3. forenſ. cap. 414. n. 8. 9. & 10.* & quidem de verbo ad verbum, ac ſi oculis corporeis legeretur, *D. Palma Nepoſ. alleg. 131. num. 9. lib. 2. Rota in recent. dec. 25. numero 6. p. 17.* nec diſponentis intentio dicitur adverſari, idem *Ludoviſ. d. deciſ. 286. numero 10.*

5 Undè dixit *Socin. conſ. 188. incip. viſa bulla col. 3.* quod omnia contenta in ſcriptura, ad quam fit relatio, cenſentur ineſſe in ſcriptura referente, ſequitur idem *Barboſ. ubi ſuprà num. 2. 3. & 4.* & in propria materia, quando ſententia eſt incerta, & refert ſe ad acta, in quibus adeſt certitudo, quod ſententia tunc dicatur clara, notat *gloſ. in §. curare, verb. poſſibile, inſtit. de action. Bart. in l. 3. C. de ſentent. quæ ſine cert. quantit. profert. & in d. §. curare Jaſon. n. 53. & ſeq.* juſtificationemque recipit ab eiſdem, ut obſervat *Illuſtr. & Reveren. Dom. Alexand. Sperell. deciſ. 95. numero 17. tom. 1. & deciſ. 139. numero 57. tom. 2.* ita ut, ſi non juſtificaretur ab actis, eſſet notoriè injuſta, *Poſt. reſol. 58. numero 24. Comes Bonden. colluct. legal. 6. num. 63. ubi concord. vol. 1. Rota in rec. dec. 67. num. 13. p. 8. cor. Buratt. dec. 251. num. 3. cor. Papa Gregor. XV. Ludoviſ. deciſ. 1. num. 4. ubi Add. cor. Papa Alex. VIII. Otthobon. dec. 153. n. 5.*

6 Fruſtrà igitur petitur declaratio prædicti decreti, poſtquam clariſſimum eſt concedere declarationem hujuſmodi, nil aliud eſſe niſi decretum perimere, non autem verba ambigua declarare, quod limitatur niſi per viam appellationis, vel de plenitudine poteſtatis Principis concederetur, ut obſervant *Bart. in l. ab exequutore 2. column. & ibi Imol. &* omnes *Doctores, ff. de appellat. Urſill. ad Afflict. deciſ. 215. num. 3. Gallupp. in prax. par. 3. quæſt. 2. num. 9.* judex enim hoc in caſu, ut Principis delegatus ad declarationem petitam procederet, ut perpendit in cauſa inquiſitionis Marci della Greca Forjudicati Regiæ Audientiæ Salerni recol. ſemper memor. *Dominus Præſes Franc. Merlin. t. 1. forenſ. controv. cap. 15. n. 1.* *

7 Quodque prædictum decretum per S. C. modo ſit prædicto prolatum, ut Univerſitas Terræ Apricenæ conſervetur in poſſeſſione paſcendi animalia non ſolum ad uſum deſtinata, ſed etiam pro induſtria, & incidendi ligna pro uſu, ut aliis vendantur, apparet clariſſimè ex proceſſu, nam primum decretum in hac cauſa fuit abſque ulla informatione emanatum, at ex ſola editione Privilegii prædictæ Univerſitati conceſſi, quo attento, fuit dictum, quod Univerſitas manuteneretur in poſſeſſione paſcendi, & incidendi, *argum. eor.* quæ notat *D. Reg. Sanfelic. deciſ. 62. n. 161. tom. 1.*

8 Utque dictus magnificus Pappacoda ab hujuſmodi decreto gravatus, ſupplicationem porrexit aſſerendo, quod homines Terræ Apricenæ deberent abſtinere à pernoctatione, ab aquando, ac ab inciſione ultra uſum, quaſi quod relatione decreti ad acta non obſtante, extenſio etiam quoad induſtriam locum ſibi non haberet, ut legitur fol. 29. verum his minimè refragantibus, per decretum, quod ſubſequitur fol. 30. prolatum die 27. Januarii 1540. fuit proviſum, *quod Univerſitas valeat uti jure paſcendi, & ligna incidendi*, admittendo etiam quoad induſtriam locum ſupra dictum decretum habere, ſicque non dixit decretum pro eorum uſu, ſed juxtà Privilegii verba, in quo conceditur, quod poſſint uti ad uſum, & utilitatem, quod apparet fol. 27. Propterea magnificus N. ab ipſomet S. C. fuit excluſus. Poſtmodum capta informatione de anno 1542. aliud fuit emanatum decretum, ut legitur fol. 257. quod eo magis, quoad uſum, & utilita- 9
tem fuit intellectum, quia ex præcedentibus aperiebatur, ad *tex. in l. ſi ſervus plurium, §. fin. ff. de legat. 1. in l. fulcinius 7. §. quid ſit autem latitare, ff. quib. ex cauſis, &c. & in l. apud Celſum 4. §. 1. ff. de doli except. Afflict. deciſio. 319. Cravett. conſ. 319. 11. Oſaſc. deciſ. 90. num. 191. Dom. Præſes de Franch. deciſ. 213. num. 59. ibique Domini Addentes S. Rota Romana deciſ. 101. numero 17.* per *Farinac. poſt primum volum. conſilior.* & apud *Sanct. memor. Gregor. XV. deciſ. 169. numero 6. Illuſtriſſ. Epiſcop. Marant. part. 1. reſponſ. 24. n. 81. 103. 104. & 105. & reſponſ. 40. n. 69.*

Ex prædictis ergò exaudienda haud eſt pars 10
adverſa, obſtante eo magis rei judicatæ exceptione oppoſita, ut fol. 445. ex qua litibus finis imponitur, *Bart. in l. fin. ff. pro ſuo :* eſtò quod ſumus in uno ex requiſitis, quæ debent concurrere in hujuſmodi exceptione, *de quibus Niger de except. c. 12. §. 27. numero 11. Bellon. de jur. accreſc. c. 9. q. 45. numero 70. 71. Giurb. dec. 20. numero 1. & dec. 59. numero 12. Cenſal. deciſ. 6. numero 1. dec. 22. numero 35. & dec. 35. num. 24. cum Aliis per Bonden. colluct. legal. 4. numer. 59. & ſeqq. vol. 2.* & plenè obſervat *Gallupp. ubi ſuprà*

prà par. 2. cap. 13. Scacc. de ſentent. & re judic. gloſ. 14. quæſt. 12. numero 2. 3. 4. 30. & 44. qui
11 *quæſt. 2. ſub numero 7.* ait quod res judicata æquat quadrata rotundis, creat nova, & vetera tollit, & habetur pro veritate, adeò ut amplius non ſit quærendum de veritate negotii, alioquin nullus eſſet litium finis, ſed ex litibus lites fierent, ſequitur *Ciarlin. tom. 1. forenſ. cap. 5. nu.* 54. & nonnulla adnotavit idem *D. Epiſcop. Marant. par. 3. reſponſ. 41. à numero 14. & ſeq. reſponſ. 81. numero 87. & part. 4. reſponſ. 39. num.* 22. & 23. *Bonden. colluct. legal. 6. n. 59. vol. 1. & colluct. 5. n. 141. vol. 2. Rota in rec. deciſ. 509. n.* 15. *p. 18. tom. 2.*

12 Quæ quidem exceptio etiam in facto fundatur, nam inter alia petita deinde fuit facta inſtantia, quòd fieret prædicta declaratio inciſionis quoad uſum tantum, ut fol. 31. & 37. & ſequutæ ſunt duæ declarationes. Una ſub die 28. Januarii 1542. ubi dicitur declarando dictum decretum, *quod poſſint contenta in eo cum ſuis animalibus tantum*, & in hoc caſu fuit prolatum decretum ad favorem noſtrum reſpectu induſtriæ, & commoditatis, ſed fuit emanatum contrà nos reſpectu animalium, quæ ad ſocidam tenebantur, quod declarativum decretum legitur fol. 265. & fuit emanatum ad declarationem prædicti decreti, ut fol. 257. de quo hodie per magnificum Pappacoda petitur declaratio. Altera fuit ſub die 13. Februarii ejuſdem anni, ut fol. 266. quo tempore S. C. providendo decrevit, *quod homines Terræ Apricenæ poſſint facere ciſternas pro eorum uſu tantum, & eorum animalium*; excludendo induſtriam, dum de ea nil fuerit proviſum, quoad uſum verò paſcui, lignaque incidendi firmum remanere decretum, reſpectu utilitatis, ſeù induſtriæ, ut noviſſimis temporibus firmavit *Rendell. de paſc. Regiis part. 3. cap. 8. fol. 191. &* 192.
13 *& cap. 7. fol. 183.* etenim ex duobus illatis ad ſui favorem quis provideri petens, & quoad unum pro eo providetur, quoad alia cenſetur prohibitum ad *text. in l. cum prator, ff. de re judic. in l. maritus, C. de procurator. in l. quod labeo ait, ff. de compenſat. & in l. cum ità legatum, ff. de condit. & demonſtrat. & in cap. non ne, cum ſimil. de præſumpt. Barboſ. in d. l. cum prætor in princip. num. 36. Ugolin. de offic. & poteſt. Epiſcopi cap. 14. §. 9. numero 1. in princ.* latè *Barboſ. axiom. 193. per tot. Gambs. in theſaur. juriſpr. lib. 3. c. 38. axiom. 12. tom. 1. Manſ. conſult. 46. num. 13. lib. 1.* ſicuti uno modo permiſſum, conceſſum minimè videatur ſi alio modo fiat, *l. ſtatu liberum 11. §. ſtichum, ff. de legat. 2.* idem *D. Epiſcop. Marant. p. 2. reſponſ. 24. n. 4.* quippè, cum bina, de qua nunc agitur dicti decreti præceſſerit declaratio, nulla alia igitur, fieri de-
14 bet. Porrò vera, communiſque opinio eſt, ſicuti revocari bis interlocutoria poteſt, ita & declarari, non ultra, *Alex. in l. quidquid adſtringende num. 9. ff. de verb. obligat.* & deſumitur ex notat. per *Muſcatell. in prax. par. 2. gloſ. demandatur num. 40. & 41.* à ſimili ducendo argumentum, quod & ſecundum Ariſtotelica præcepta, atque S. C. quoque regulas admittitur, ad *text. in cap. translatio, ubi Dec. numero 8. & Abb. de Conſtitut. in l. non poſſunt, ff. de legib. Barboſ. in locis argumentandi loc. 101. numero 1. alios referens.*

Duplici ergò ex capite de prædicta decreti declaratione haud eſt agendum, tùm quia eſt clarum, ut patet per relationem ad acta, ad quæ expreſsè ſe refert, & ex ſimili declaratione facta in primo decreto. Tùm etiam quia, quod per binas declarationes in hoc eodem decreto petitas, pars adverſa fuit excluſa, ſed tantùm obtinuit per ſe declarationem quoad animalia ad ſocidam recepta, & quoad uſum aquæ ciſternarum, ut aliis non vendatur.

Præterea eſto, quòd S. R. C. ad petitam de- 15
clarationem faciendam teneretur, cum præſentes Domini, à quibus pro petitis ſatisfieri debeat, ſint ſucceſſores in officio illorum Dominorum, qui protulerint dictum decretum in aula, in qua reſidebat quondam Dominus Jo. Franciſcus Brancia Commiſſarius, adhuc prohibetur, ut obſervat *Bartol. in l. inter ſtipulantem, §. primo, ff. de verb. oblig. Bald. in l. ex facto, ff. de vulg. Caſtrenſ. in l. hæredes palam, §. ſi quid poſt num. 4. in fin. ff. de teſtam. Gabriel. commun. concluſ. tit. de reg. jur. concluſ. 3. num. 71. &* 72. *Surd. conſ. 339. num. 11. conſ. 426. num. 27. & 44. lib. 3. & conſ. 281. num. 30. lib. 2. cum aliis per Becc. conſ. 3. numero 44. lib. primo.* Cùm condecens ſit, ut ſuorum prædeceſſorum geſta ſerventur, ut de Principis ſucceſſore latè fundat *Gratian. tom. 3. forenſ. diſcept. cap. 599. num.* 21. & 22. *Manſ. conſult. 392. à nu. 30. D. Balduc. ad Ramon. conſ. 25. num. 52. & num. 54. lib.* 1. ſecus in his, quæ continentur in actis, vel ex interpretatione, & declaratione legali procederent, ut in ſpecie diſtinguit idem *Gratian. tom. 4.* *
forenſ. cap. 698. à n. 16. uſque ad 12. & tom. 5. cap. 559. à n. 24. uſque ad 28. qui juxtà per eum diſtincta concluſum refert.

Quam ob cauſam nullum dubium eſt, quòd 16
hodie ex deductis in proceſſu alia fieri minimè poſſit declaratio, quàm quod homines terræ Apricenæ, vigore privilegii ipſis conceſſi à Friderico Imperatore, animalia propria tàm ad uſum, quàm ad induſtriam deputata paſci valeant, & ſimiliter ad uſum, & induſtriam incidere ligna, cujus Privilegii conceſſi diſpoſitio taliter canit: *De Munificentia noſtræ gratiæ concedimus, ut in tenimentis Civitatis Caſtelli Pagani, & Sancti Nicandri uti poſſint liberè paſcuis pro animalibus ſuis ſine affidatura, & jure aliquo exſolvendo, & quod liceat ejuſdem fidelibus noſtris in tenimentis terrarum ipſarum liberè ligna incidere, & habere ad uſum, & utilitatem eorum, præterquam in defenſis noſtris, quas neminem ingredi volumus pro utilitatibus ante dictis.*

Permittere nempè videtur Imperator uſum paſ- 17
cui tàm quoad animalia ad uſum, quàm quoad induſtriam, ut ex apertis privilegii verbis deſumitur, ibi, *uti poſſint liberè paſcuis pro animalibus ſuis*, ſimpliciter enim, non autem taxativè dicendo ad proprium uſum deputatis, Imperator fuit loquutus, proinde tàm de animalibus pro uſu, quàm pro induſtria intellexiſſe haud eſt dubitandum: eo magis, quia ſua dicuntur omnia animalia prædicta, ſiquidem ex verbis illis, *pro animalibus ſuis*, Imperator intellexerit de animalibus, quæ in dictorum civium ſunt pleno 18
dominio, nam, ſi virtutem dictionis illius (*ſuis*) perpendimus, dominium denotare dicimus, ſuum enim dicitur, in quo quis proprietatem habet, ad *text. in §. cum in ſuo ſolo, inſtit. de rer. diviſ. ubi gloſ. in l. quintus, §. argento, ubi Bart. numer. 3. ff. de aur. & argent. legat. not. Cald. Pereira de emption. & vendit. cap. 3. num. 2. & cap. 10. num.* 2. *Barboſ. dict. 397. num. 1.* indè in materia favorabili, eadem ratione militante, procedit Ariſtotelica illa regula, quam ut in caſu, de quo agitur, approbat *J. C. Paulus in l. ſi plures, ff.*

de

de legat. 3. & Pompon. in l. ſi pluribus hæredibus, ff. de legat. 2. quod indefinita loquutio æ-
19 quipollet univerſali, ſequitur *Bart. in l. omnes populi num. 57. ff. de juſtit. & jure, Cagnol. in l. 1. num. 10. ff. de reg. jur.* idem *D. Epiſcop. Marant. in celeberrimo tractatu pro jurib. Eccleſ. Juvenac. num. 215. fol. 73. & part. 3. reſponſ. 36. & par. 4. reſponſ. 33. numero 62. (Bonden. colluct. legal. 44. num. 199. & colluct. 45. num. 101. vol. 2.)* ſcilicet ac ſi Imperator dixiſſet *cum omnibus animalibus ſuis.*

20 Eoque fortius, quòd hoc eſt beneficium Principis, quod latam admittit interpretationem, juxtà *tex. in l. 3. ff. de Conſtit. principum, ubi Jaſ. colum. penult. & in cap. cum dilecti de donat. Valaſc. conſult. 58. n. 11. Card. Tuſc. practic. concl. tom. 1. lit. B. concluſ. 49. nu. 1. Sanctarell. variar. par. 1. quæſt. 4. nu. 32.* latè *Barboſ.* qui alios refert, *axiom. 36. num. 1. D. Reg. Capyc. Latr. deciſ. 71. n. 13. tom. 1. (Giurba dec. 23. numer. 10. & de ſucceſ. feud. §. 1. gloſ. 3. num. 38. Solorzan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 10. num. 40. Antunez. de donat. reg. lib. 2. cap. 7. num. 6. & cap.*
21 *13. num. 28. tom. 1.)* decet autem conceſſum à Principe beneficium eſſe manſurum, ex regula decet conceſſum *de reg. jur. in 6.* inquit idem *D. Epiſcop. Marant. part. 1. reſponſ. 39. num. 54. & 55. (ac benè D. Balduc. ad Ramon. conſ. 25. ex num. 58. lib. 1.)* quod ex perpenſione illorum verborum (*ad uſum, & utilitatem eorum*) firmum redditur, ex quibus conceſſionem paſcendi animalia, lignaque incidendi non ſolum pro uſu proprio, ſed etiam pro induſtria factam fuiſſe apertiſſimè demonſtratur, ſiquidem verba illa ſunt relativa ad omnia præcedentia, etiam ad jus paſcendi, non ad proxima tantum, maximè quia in omnibus eadem eſt ratio, juxtà *vulg. regul. tex. in l. talis ſcriptura, §. fin. ff. de legat. 1.* ubi *Bartol. in l. fin. de reb. dub. & in l. 1. C. de liber. præt.*
22 quod clauſula in fine poſita refertur ad omnia præcedentia, idem *Bart. in l. prætor, §. eritque hæc ff. de vi bonor. rapt. cap. 2. requiris de appellat.* ubi *Abb.* approbant *Capyc. deciſ. 108. à num. 9. Boer. deciſ. 146. p. 1. Afflict. deciſ. 248. à num. 10. (Manſ. conſult. 80. n. 6. lib. 1. & conſult. 610. num. 17. lib. 7. Altograd. conſ. 88. à n. 18. lib. 1. plenè, & Magiſtraliter D. Balduc. ad Ramon. conſ. 81. num. 11. & ſeqq. lib. 3. D. Palma Nepos alleg. 292. n. 4. lib. 3. Rota cor. Cavaler. dec. 148. num. 7. cor. Merlin. dec. 883. nu. 10. cor. Carril. dec. 266. num. 5. & in rec. dec. 633. nu. 18. p. 18. tom. 2. & dec. 366. nu. 16. p. 19.)* ad quæ fieri debet relatio, *Surd. deciſ. 212. & dict. deciſ. 288. à num. 30. Oſaſc. deciſ. 147. num. 16. & deciſ. 167. num. 8.* idem *D. Epiſc. Marant. p. 1. reſponſ. 22. n. 5. 6. 7. & 8.*

Quò fit, quod, cum in Principis beneficio ſi-
23 mus latiſſimè interpretato ex ſuperius traditis; ſi relatio ad omnia præcedentia fieret tantum, ſtricta dicti beneficii reſultaret interpretatio contra ſui naturam, nempè ad proxima tantum, quo in caſu prohibetur, *text. eſt* ſecundum verum *Innoc. & Abb.* intellectum *in d. c. cum dilecti*, ſequitur *Alex. conſ. 48. ſub nu. 6. verſic. præter, volum. 1. Jaſon in l. 1. limit. 5. Cod. de liber. præter. Rebuff. in l. ſi quando, Cod. de bon. vacantibus libr. 10.* & meminit *Joannes Anton. Novar. ad tres libr. Cod. in d. l. ſi quando num. 6.* qui allegat *tex. in l. hac ſaluberrima, Cod. de Princip. agent. in reb. lib. 12. Jaſon in l. fin. ff. de conſtit. Princip. & in l. 1. ff. de juriſd. omn. judic.*

24 Idcircò à contrario ſenſu ſumpto argumento, ut Principis beneficium ampliaretur ad omnia ſuperiora, eſt facienda relatio, tametſi in alia diſpoſitione fieri non deberet, quod argumenti genus validiſſimum eſt in jure noſtro, inquit *Maſcard. de probat. concluſ. 1151. ex vulg. l. 1. §. hujus rei, ff. de offic. ejus, & l. cui teſtamento, §. mulier*, ubi *gloſ. ff. de teſtam. DD. omnes in d. l. 1. §. ſi hujus rei*, ſequuntur *Everard. in topic. legal. loc. 4. Fuſc. ſingul. 86. lit. A. Card. Tuſcus practic. concluſ. tom. 1. lit. A. concluſ. 498. Antonin. de Amat. variar. reſol. reſ. lut. 1. numer. 4.* Recolend. 25
memor. *Dom. Reg. Valenzuel. J. C.* peritiſſimus *conſ. 11. numero 68. conſ. 36. numero 29. & conſ. 44. numero 18. vol. 1. Gratian. ubi ſupra tom. 1. cap. 995. numero 1.* præcipuè in caſu noſtro, de quo agitur, addimus *per Jaſon. in d. l. 1. num. 55.* ea quibus apertiſſimè deſumitur. Rationem red-
dit idem *Maſcard. tom. 3. concluſ. 1286. numero* 26
65. & 66. Nam fortiſſimum in jure eſt argumentum à contrario ſenſu, eo quia dicitur mens legis, canonis, vel ſtatuti *gloſ. in d. §. mulier*, quæ dicit ſenſum contrarium pro lege accipi, quod *n. 67.* limitat non procedere in caſibus, de quibus per eum ad notat. per *Jaſon. & Bart. in d. l. 1. D. Præſ. de Franch. deciſ. 86. numero 17. deciſ. 72. numero 9. deciſ. 486. numero 6. ex deciſ. 537. nu. 10. 13. & 16.* latiſſimè *Barboſ.* qui alios refert *in loc. argu. loc. 27. per tot. D. Epiſcop. Marant. part. 3. reſponſ. 68. à numero 66. reſponſ. 81. à numero 84. & par. 4. reſponſ. 54. numero 22. & 23. doctiſſim. D. Reg. Capyc. Latr. tom. 1. deciſ. 24. nu. 17. & 18. & Sanfelic. par. 2. deciſ. 256. numero 12. & Illuſtriſſ. D. Sperell. deciſ. 110. numero 54. deciſ. 132. numero 78. deciſ. 143. numero 19. & deciſ. 150. numero 30. & deciſ. 165. numero 29.* &, quod probatur cum hoc argumento à contrario ſenſu, dicitur probari per textum, & caſum legis, *Bonden. colluct. legal. 50. numero 63. vol. 2. Rota cor. Duran. dec. 445. numero 55. tom. 2.*

Clarior etiam ſupra dicta propenſio redditur ex 27
ſubſequentibus privilegii verbis ibi (*pro utilitatibus ante dictis*) ex quibus verbis ut Imperator oſtenderet, ſe in permiſſione juris paſcendi de paſcuis animalium, & inciſione lignorum intellexiſſe, in prohibitione ipſiuſmet juris in Regiis defenſis, ut intelligeretur quoad præmiſſa, utitur dictione (*ante dictis*) quæ præcedentium eſt relativa, operaturque, ac ſi aliquid nominatim fuiſſet expreſſum, ut ex *Bartol. in l. qui liberis, §. hæc verba in fin. ff. de vulgat. & Surd. conſ. 123. num. 13. & conſ. 315. numero 3.* notat *Barboſ. dict. 35. & Gratian. dict. c. 20.* ſi enim voluiſſet, quod tantum inciſio lignorum eſſet ad uſum, & utilitatem, & paſcua eſſent ad uſum tantum, utique dixiſſet pro uſu, & utilitate ante dictis, & ſingula ſingulis retuliſſet, & non pro utilitatibus ante di- 28
ctis, nam ex eis perfecta non reſultaret loquutio, quæ non eſt præſumenda, maximè in Imperatore, qui habet ad latus tot Viros doctiſſimos *argum. in l. teſtam. omnia, C. de teſtam. & l. plautius, ff. de aur. & arg. legat.* & latè ex nonnullis juribus, atque deciſionibus fundat idem *D. Epiſcopus Marant. par. 4. reſponſ. 35. n. 70. qui n. 71.* ut abſurdum inquit abjiciendum.

Quo ad uſum quippè, utilitatemque, id eſt 29
induſtriam factam fuiſſe conceſſionem ab Imperatore Friderico Univerſitati, hominibuſque Terræ Apricenæ tàm paſcendi animalia, quàm ligna incidendi clariſſimè ex prædictis, privilegii verba demonſtrant; præterquam quod adeſt immemorialis poſſeſſio Univerſitatis per teſtes in plena

Rota perlectos verificata, quæ tribuit poſſidenti
30 jus pleniſſimum ex fortiori cauſa, quæ excogitari poſſit, ut ex pluribus J. C. authoritatibus latè firmat idem *Illuſtriſſ. Dom. Sperell. deciſ. 69. &*
31 *deciſ. 12. tom. 1.* quod immemoriale tempus vim privilegii, conceſſioniſque operari tradit, *Rendell. de paſcuis Regiis par. 3. cap. 1. verſic. operari fol.*
32 137. qui *cap. 8. fol.* 191. inquit conſuetudine, præſcriptioneque induci poſſe liceat lignare, & paſcuare in alieno territorio, *Pariſ. conſ. 27. & conſ. 69. vol. 1. Craſſ. commun. opin. de ſervit. paſcend. Hieron. de Mont. de ſinib. quæſt. 32. Joann. Petrus Surd. deciſ. 236.* ubi latè, & doctè de jure paſcendi quando, & quomodo præſcribatur, & in ſpecie de ſervitutibus lignandi in nemoribus habetur *per Chaſſan. in conſuet. Burgund. deſ. foreſt. 2. §. 2. verſ. Uſaige de byſ.* quod præſcriptione im-
33 memoriali, vel conſuetudine jus hauriendi aquam valeat acquiri, latiſſimè ſcripſit idem *D. Novar. in l. uſum aquæ Cod. de aquæ ductu lib. 11.*

34 Obſtaculum deindè primò faciunt minimè in contrarium objecta, unica enim reſponſione tolluntur, v. 3. illa habere locum, cum de jure paſcendi competente vaſſallis in domanio Baronis ageretur, ut obſervat *Luc. de Penn. in d. l. uſum aquæ*, conſuluit *Beltr. conſ. 1. n. 2. volum. 3.* & ex pluribus firmavit idem *Rendell. ubi ſupra par. 2. cap. 3. ex 19.*

35 Neque obſtaculum ſecundò facit in nono articulo, quo ad uſum pro parte Univerſitatis fieri mentionem, quia cum in ſecundo, tertio, & quarto articulis fiat mentio de poſſeſſione Univerſitatis non ſolum pro uſu, ſed etiam pro utilitate, ſuppletur, & interpretatur ex iſtis, cum
36 ſemper ſumi interpetratio debeat, per quam contrarietas, & repugnantia tollatur, ut ex antiquioribus firmavit *Gratian. tom. 3. forenſ. cap. 539.*
37 *numero 15.* qui *numero 16.* ſubjungit, cum etiam una pars ſcripturæ debeat declarari per aliam, & per ſuperiora reſtringantur ſequentia, *Bartol. in l. quiſquis, ff. de legat. 3. Roman. ſingul. 605. Jaſon. conſ. 69. column. 2. lib. 3.* cum aliis per *Cravett. d. conſ.* pro genero *n. 299. & 309.*

38 Eoque magis, quod in dicto nono articulo non fuit adhibita dictio taxativa illa (*tantum*) quæ ad non expreſſa extenſionem impedit, ut per *Barboſ. dict. 401.* qui latè de vi, & effectibus hujus dictionis pertractat, propterea non negatur, quin etiam utilitatem in prædictis juribus paſcendi, & incidendi, Univerſitas habeat.

39 Idcircò omni jure concludendum eſſe videtur prædictam Univerſitatem, & homines Terræ Apricenæ abſolvi debere ab impetitis pro parte dict. monaſterii in nova ſupplicatione per eum oblata, debeantque confirmari decreta in favorem Univerſitatis prædictæ prolata, hoc etiam annuente parte adverſa, quæ, quod decreta prædicta pro confirmatis habeantur, conſenſum præſtitit.

Fabius Supinus Neapolit.

DECISIO.

40 *DIE 7. Julii 1562. per Sacrum Regium Conſilium, referente Regio Dom. Conſiliario Antonio Aurificio deciſum fuit. Quod liceat uti etiam cum pecoribus emptis, ſeu cauſa mercimonii, vel lucri, &c.*

Sequitur *Aliud Reſponſum.*

ARGUMENTUM.

De damnis datis à beſtiis, & de actione competenti damnum paſſo adverſus Dominum animalium. Traditur quoque non obſcurè an, & quando ſit permiſſa animalium retentio, & quomodò facienda ſit damni æſtimatio.

SUMMARIUM.

41 *Bos* lege Moſaica *morte punitur propter homicidium.*

42 *Porcus pariter ob homicidium ſuſpenditur, & de exemplo* in Burgundia.

43 *Taurus lapidatur ob homicidium* lege Moſaica.

44 *Aves eadem pœna mortis punitæ ſunt ob homicidium.*

45 *Animal vivum* lege XII. Tabularum *pro noxa datur, aut æſtimatio noxæ, id eſt damni dati, & quando*, n. 46. 47. 49.

48 *Actio pro damno dato datur contrà eum, qui cauſam damni dedit.*

49 *Dominus quandò teneatur de damno dato à beſtiis*, & n. 50. 55. & ſeqq.

51 *Statutum, vel Conſuetudo in pœnis damnorum datorum, eſt primo loco attendenda.*

52 Statutum Faventiæ *imponit pœnam pecuniariam Domino pro damno dato à beſtiis, proùt &* Stat. Eugub. & Ferrar. n. 53.

54 *Actio de pauperie locum habet in damno dato ab animalibus, qui connaturali feritate nocuerunt.*

55 *Actio de paſtu pecoris contrà dominum quando locum habeat.*

56 *Dominus non tenetur ad damnum illatum ſine ejus dolo, culpa, & negligentia.* & numero 57. 58.

59 *Animalia pro damno paſturagii retineri non poſſunt.* & num. 60. *Contrà num. 61. intelli-ge ut* ibid.

62 *Animalia damnificantia, conſuetudine in aliquibus locis retinentur, & reſtituuntur* ex praxi *omnium ferè* Tribunalium, *præſtita cautione de ſolvendo damno*, num. 63. *proùt & facto præcepto, etiam ſine clauſula de illis reſtituendis, præſtita dicta cautione.* num. 64. 65.

66 *Damnum liquidari debet, mediante æſtimatione Peritorum, & acceſſu ad locum.* numero 67. 68.

69 *Æſtimatio damni facienda eſt, habito reſpectu ad tempus damni dati, non verò ad tempus recollectionis, &* num. 70.

71 *Status præcedens ſegetis damnificatæ probari debet, ut conſtet de damno in ſpecie, &* n. 72.

73 D. Comes Vincentius Bondenus *laudatur.*

74 *Juramento damni paſſi quando credatur, &* num. 76.

75 *Animalium retentio quando ſit licita, &* numero 77.

78 *Actio criminalis quando detur pro damnis datis: Et quando ſola actio civilis.* numero 79.

80 Reverendiſſ. D. Joann. Bapt. Anguiſola olim Gubernator Faventiæ *laudatur.*

Actum fuit per *Noſtrum Oter. in cap. 13. ac ibi in Notis* de Damnis datis, maximè ab Animalibus, prout & de iſtorum retentione, aliiſque hujuſmodi materiam reſpicientibus: Ac omnia latè

latè fuerunt examinata *à Reverendiſſimo Epiſc. de Zaulis ſuprà in cap.* 38. 39. ac aliqua etiam tacta in *Capitib. ſubſequentibus* : Aſt, cum *multùm doctè* ſcripſerit *de more* circà rem iſtam *Præſtantiſſimus D. meus, nunc Auditor Rotæ Ferrar. Antonius Gabriel. Calderonus J. C. Faventinus*; dantur hìc *Illius ſcripta*, ſic ſe habentia.

RESPONSUM JURIS.

D. Auditoris Calderoni.

OBſervandum eſt pro reſolutione præſentis articuli, quod pro delictis illatis à jumentis, & animalibus, diverſæ proditæ ſunt actiones. Aut enim beſtia præter naturalem feritatem commota nocuit, ut ſi equus calcitroſus calce percuſſerit, aut bos cornu petere ſolitus cornu petierit, & an-
41 tiquitus lege moſaica etiam morte puniebatur animal brutum, ſi quid morte dignum commiſiſſet, ut de bove habetur in *Exod. cap.* 21. his verbis. *Si bos cornu percuſſerit virum, aut mulierem, & mortui fuerint, lapidibus obruetur, & non comedentur carnes ejus, dominus quoquè bovis innocens erit. Quod ſi bos cornupeta fuerit ab heri, & nudius tertius, & conteſtati ſunt dominum ejus, nec recluſerit eum, occideritque virum, aut mulierem, bos lapidibus obruetur, & dominum illius occident; Quod, ſi pretium fuerit ei impoſitum, dabit pro anima ſua, quicquid fuerit poſtulatum. Filium quoquè, & filiam ſi cornu percuſſerit, ſimili ſententiæ ſubjacebit. Si ſervum, ancillamque invaſerit, triginta ſiclos argenti domino dabit, bos verò lapidibus opprimetur. Si bos alienus alterius bovem vulneravit, & ille mortuus fuerit, vendent bovem vivum, & dividunt pretium, cadaver autem mortui inter ſe diſpertient. Si autem ſciebat, quod bos cornupeta eſſet ab heri, & nudius tertius, & non cuſtodivit eum dominus ſuus, reddet bovem pro bove, & cadaver integrum accipiet*, de qua meminit etiam *Petrus Quæſada contr. forenſ. cap.* 14. *n.* 20.
42 & de porco ſuſpenſo in patibulo ob homicidium in puerum habetur apud *Guido Pap. dec. Delphin.* 238. ubi ità atteſtatur, ſe vidiſſe in Burgundia, quod improbat *Clarus in quæſt.* 99. *n.* 8. ubi *Add.* & relatum eſt per *Bonfin. ad Banniment. general. cap.* 72. *num.* 3. & de tauro, qui hominem occiderat, lapidato, ejuſquè carnibus projectis, ità
43 diſponentibus *Legibus à Moyſe* promulgatis, de quibus *Fara in epitom. Orbis terr. tit. de Judic. verſ. ſi taurus. pag.* 61. *in fin.* atque de avibus interfectis, quæ hominem pariter occiderant, juſſu Con-
44 cilii Vormatienſis, teſtis eſt *Petr. Erodius lib.* 3. *rer. Judic. tit.* 16. *cap.* 1. *poſt princ.* quos refert *Calvin. de Æquit. cap.* 268. *n.* 34. *lib.* 3.

Lege verò *duodecim tabularum* prodita eſt noxalis actio, qua, aut animal vivum, quod noxam commiſit, aut æſtimatio noxæ, hoc eſt delicti, &
45 damni dati, quaſi ex delicto quadrupedis præſtanda eſt, ut teſtatur *Ulpianus Servium ſcripſiſſe in l. prima ff. ſi quadrupes pauperiem feciſſe dicatur*: & ſtatuit *Juſtinianus Imperator lib.* 4. *Inſtit. tit.* 9. *eod tit. in princ.* & ibi inquit *Oinotom. n.* 1. 2. 3. 4. & 5. *Mynſinger. litt. A. B. & C. Franciſcus Balduin. ver. contrà naturam, & Faber ibidem in princ. & Inſtitutiſtæ* omnes, *Bald. in l.* 1. *ff. eod. Aretin. de malef. tit. de damn. dat. nu.* 11. *Antonel. de loc. legal. lib.* 3. *cap.* 20. *quæſt.* 2. *num.* 25. *Calvin. de Æquit. cap.* 268. *n.* 4. & *n.* 33. *lib.* 3. *Carpzov. practic. crimin. p.* 3. *cap.* 131. *n.* 17. *Modern. Zaul. Epiſcop. Verul.* poſt hæc ſcripta viſus in *obſervat. ad ſtatut. Favent. Rub.* 7. *n.* 3.

Quæ tamen juris traditio locum habet, quoties animalis ferocia fuerit ſpontanea, & ex ſe commota, ut docent *Oinotom. in d. tit. de qua-* 46
drup. n. 5. & *ſeq. Franc. Balduin. ibidem d. verbo contrà naturam, Calvin. de Æquit. d. cap.* 268. *n.* 10. & *num.* 22. nam, ſi ab alio ſit concitata, ceſſat hæc actio, & aliæ actiones ſuppetunt in concitantem, ſeù concitantis Dominum, *l.* 1. §. 2. *ff. ſi quadrupes pauper. feciſſ. dic. l. qua actione*, §. 47
proinde ff. ad l. Aquil. Oinot. ibidem nu. 5. *Franc. Balduin. ſub verbo moventur. Calvin. de Æquit. d. cap.* 268. *num.* 23. ubi, quod ſemper in eum, qui damni cauſam dedit, actio dirigatur, quia is damnum dediſſe videtur *d. l.* 1. §. 4. & 7. *ff. ſi* 48
quadrupes pauper. fec. dic. & Inſtitutiones omnes *hoc eod. tit.*

Cæterùm, ſi ex generali, & naturali conſue- 49
tudine quadrupedes damnum dederint, ut ſi bos depaſcatur obvia gramina, aut porcus glandes, aut canis carnes, nulla eo nomine prodita eſt actio, quia nihil contrà naturam ſui generis deliquit, quod in hoc judicio neceſſarium eſt, & datum in hoc caſu contra Dominum tantummodò actio, quatenùs ex eo paſtu factus eſt locupletior *l. qui ſervandarum ff. de præſcript. verbis*, & docet *Franciſc. Balduin. in d. tit. ſi quadrupes pauper. fec. dic. d. verbo contrà naturam verſ. & ſiquidem.* & ſcripſit *Faber in eod. tit. ſi quadrupes pauper. fec. dic.* quem ibidem ſequitur *Angel. n.* 3. *poſt Florian. in l.* 1. §. 1. *ff. eod. tit. Calvin. de Æquit. d. cap.* 268. *n.* 18. *lib.* 3.

Si verò damnum dederint non quidem contrà 50
naturam, ſed ex paſtu, Domini tamen, vel paſtoris culpa immiſſa, vel ob cuſtodiam non ſatis diligenter adhibitam, & locus erit actioni de paſtu pecoris *d. l. qui ſervandarum* §. *fin. de præſcript. verb. & l. Quintus Mutius ad legem Aquiliam, Mynſinger. in d. tit. inſtit. ſi quadrupes pauper. feciſſ. dic. ſub lit. F. Franciſ. Balduin. eod. tit. ſub verbo contrà naturam, verſ. quod ſi in meo, Aret. de malef. d. tit. de damn. dat. n.* 64. *Antonel. de loc. legal. lib.* 3. *d. cap.* 20. *quæſt.* 2. *n.* 25. *in fin.* ubi de mala cuſtodia Domini, *Zaul. d. obſervat.* 7. *n.* 1. ubi quod Dominus teneatur ad damni emendationem tàm in foro Poli, quàm in foro fori.

Et hæc procedunt de jure communi in ani- 51
malibus manſuetis, de quibus noſter eſt ſermo, niſi aliter conſuetudine introductum ſit, vel ſtatuto loci fuerit diſpoſitum, quo in caſu ad mores regionis, in qua verſamur, ſivè ad leges municipales erit recurrendum, *l.* 21. *C. de noxalibus*, & advertit *Fernandez de Otero in tractat. de paſcuis cap.* 13. *n.* 2. ex quibus modò certa pœna indicta eſt, ut occurrit in ſtatuto noſtro Faventiæ *Rub.* 52
7. *lib.* 9. in quo pœnæ pecuniariæ impoſitæ ſunt Dominis pro damnis datis ab eorum beſtiis, modò ultra pœnam damni emendatio præſcribitur, ut in ſimili *Statuto Eugubii Rub.* 10. *lib.* 6. & in 53
Statuto Ferrariæ lib. 4. *Rub.* 11. & in ſimilibus ferè *per totam Italiam* vigentibus, ordinatis ad providendum in generali damnis frequenter inferri ſolitis ab animalibus ob negligentiam, & malam curam eorum cuſtodum, & dominorum.

His autem præmiſſis, dubitandum non eſt de injuſtitia ſubhaſtationis equi Caroli Blanchedæ executati ex abrupto ad inſtantiam cuſtodis Arcis Civitatis Faventiæ ſub prætextu, & præſuppoſito fuiſſe repertum in terris de juribus ejuſdem Arcis hordeo ſeminatis, & damnum eum paſſum fuiſſe in iiſdem terris ex paſtu præfati animalis.

Aut

Aut enim prætenditur animal deberi pro noxa, & ob id licitam fuiſſe in eo executionem ad effectum ſibi ex hoc capite appropriandi pretium, & erronea eſt prætenſio, quia hujuſmodi actio
54 proveniens *ex ſuprà allegata lege duodecim tabularum* locum ſolùm habet in iis animalibus, quæ commota feritate, id eſt contrà naturam nocuerunt, ut benè declarat *Franciſc. Balduin. in d. tit. inſtit. ſi quadrupes pauper. fec. dic. in verbo contrà naturam, Oinotom. eod. tit. ſi quadrupes, &c. n. 9. & Faber. Bald. Aretin. Antonel. & Calvin. ſuperius citati in §. lege verò duodecim tabularum.*

55 Aut prætenditur damni ſatisfactio actione de paſtu pecoris, quia damnum nulla naturali feritate commotum illatum ſit, ſed ſecundùm naturam, propter diminutionem patrimonii, juxtà diſpoſitionem *l. fin. ad l. Aquiliam, & d. l. qui ſervandarum §. final. ff. de præſcript. verb.* nequè hujus legis diſpoſitio locum ſibi vindicare poteſt, quia equus in præſenti miſſus juxtà conſuetum à Domino ad paſcendum in proprio prato ſepe circummunito, exivit de nocte, & ſuo naturali motu, & inſtinctu (ſi verum eſt in aſſerto prædio fuiſſe repertum) ad depaſcendum intravit in dicto agro ſeminato, ſed aperto; actio autem de paſtu pecoris non habet locum, niſi in caſu, in quo animal fuerit à domino immiſſum in agro alieno, & culpa domini damnum fuit illatum, ex literaliter traditis in *d. l. qui ſervandarum §. ſi glanſ.* ibi *eamque immiſſo pecore depaſ-*
56 *cam*, &, ibi, *gloſſ. de paſtu, proprium nomen actionis, quæ habet locum, cum in tuo tuam glandem meo pecore depaſco*, & in puncto *Aretin. de Malef. tit. de damn. dat. num. 64.* propter quod nedum ceſſat dicta actio, ſed ceſſante dolo, culpa, atque negligentia Domini, ad nullum damnum ipſum tene-
57 ri per practicam *Baldi in tit. de ſtat. quæſt. 6. n. 2.* concludit *Papienſ. in ſua prax. in forma inquiſit. in verb. contrectando in addition. verſ. deinde quæritur in fin.* & firmant *Amanel. de Claris ſingular. 80. Bonacoſſ. quæſt. criminal. in verb. de damn. dat. verſ. ſtatuto cavetur, Carpan. ad ſtatut. Mediolan. par. 2. cap. 363. n. 4.* cum aliis ibi allegatis, *Thoro in ſupplement. in verb. pœna damni, fol. 475. Petrus Quæſada contr. forenſ. cap. 14. n. 24. Calvin. de æquit. d. cap. 268. n. 20.*

58 Aut verò juxtà aliquorum opinionem prætenditur ſolùm refectio, & emendatio damni, ſaltem pro eo, quo factus fuit locupletior ex paſtu dominus animalis, ſeù ad ratam tantummodò æſtimationis damni, nequè ex hoc capite licita erat retentio, minuſque licitatio animalis.

59 Quia, præterquam quod in ſententia quamplurium, animalia in alienis paſcuis, ſeù agris inventa, pro damno paſturagii, retineri non poſſunt, ut ex textu in *l. quamvis alienum 40. ff. ad l. Aquiliam* in iis verbis. *Itaquè, qui pecus alienum in agro ſuo deprehenderit, non jure id includit*, defendunt *Bart. in l. ampliùs §. de his autem ff. de damn. infect. Cæpol. de ſervit. ruſtic. præd. cap. 9. n. 30. Boſſ. in prax. crim. in tit. dat. n. 10. Antonel. de loc. legal. 3. cap. 20. n. 15.* & latiſſimè *Calvin. de Æquit. cap. 268. num. 5. & 6. lib. 3.* ex rationibus ibidem per
60 eos allegatis, quia hoc eſſet ſibi propria authoritate jus dicere contrà *l. 1. Cod. ne quis in ſua cauſa jus ſibi dicat*, & quia majus eſt periculum in retentione animalium, quàm in aliis rebus.

61 Indubitatum eſt in ſententia etiam contraria illorum, qui ſuſtinent, quòd permiſſa ſit retentio, ut hoc procedat ad effectum tantùm ſciendi, cujus ſint animalia, non autem donec ei ſolvatur damnum, cùm, acquiſita notitia Domini, illicò ſuas poſſit damnum paſſus movere actiones contrà Dominum pro damno, ut benè diſtinguendo voluerunt *Speculator tit. de action. §. 1. verſic. ſed ponè invenio pecudem tuam, numero 59. Bald. conſ. 35. vol. 4. Faber. in inſtit. d. tit. ſi quadrupes pauper. feciſſ. dicat. numero 5. Angel. de Aret. in tractat. de malefic. in gloſ. verbo, & Cæleſtem veſtem, col. 1. Gandinus in tractat. de malef. tit. de furibus, verſ. pone n. 1. Plot. de in litem juran. §. 53. n. 7. & 8. Boſſ. d. tit. damn. dat. n. 10. Cæpoll. de ſervit. ruſtic. præd. d. cap. 3. num. 30. Carpan. ad ſtatut. Mediolan. lib. 2. cap. 369. num. 9. Antonel. de loc. legal. d. cap. 20. num. 15. & 16. Ant. Fernandez de Otero in tractat. de paſcuis cap. 13. nu. 21. & ſeq. Mareſcot. var. reſolut. lib. 2. quæſt. 112. n. 2. Surd. de aliment. tit. 8. privileg. 62.* optimè *Calvin. de Æquit. d. cap. 268. num. 7. & ſequen.* ubi quòd hoc ſolùm procedit de æquitate, & idem affirmat *Merlin. de pignor. & hypothec. lib. 1. tit. 2. q. 14. num. 12. 13. & 14. Sabell. in ſumm. diverſ. tractat. §. animal, n. 2.* ubi quòd de jure hæc ſit verior ſententia, *Conciol. ad Statut. Eugub. Rub. 10. num. 2. lib. 6.* & nuperrimè tenuit *D. Raynald. in obſervat. crimin. civil. & mixt. cap. 15. §. 4. 5. & 6. numer. 35. 36. & ſeq. lib. 2. ubi alios dat concordantes.*

Quæ concluſio nullam admittit difficultatem, 62
quoties per dominum animalium ſtatim oblata eſt cautio de ſolvendo damno, & de ſtando juri, & judicatum ſolvendo, in hoc enim caſu, non attenta etiam quacumque conſuetudine in aliquibus locis retinendi animalia pro noxa, de qua teſtantur *Papiens. in pract. in forma inquiſitionis d. verbo contrectando n. 4. Gerhard. Feltman. in tractat. de incluſ. animal. cap. 2. per tot. Joann. Graken. de authorit. privat. claſſe 3. cap. 3. numer. 4. Grat. dec. 57. num. 12. & diſcept. 80. num. 9. Oter. de paſcuis cap. 13. n. 24. Rendel. in tractat. de paſc. def. par. 4. cap. 4. Pigant. ad ſtatut. Ferrar. Rub. 11. nu. 10. lib. 4. Bonfin. ad bannimenta generalia cap. 72. n. 3. Raynald. d. cap. 15. num. 48. Card. de Luc. de juriſdict. & foro competen. diſc. 66. num. 8.* ubi de praxi *Regni Neapolitani*, 63
quia ſufficienter per hujuſmodi cautionem eſt conſultum damnum paſſo, animalia nempe *ex Practica omnium ferè Tribunalium*, reſtituuntur, data cautione de ſolvendo damno, vel diffida, ne pereant ſub hoſpitio, ut per *totam Æmiliam ſervari vidi*, & poſt hæc ſcripta *Ipſemet* ſervavi *in Guberniis quamplurium inſignium Civitatum Status Eccleſiaſtici, quibus ſpatio duodecim annorum præfui*, & generaliter de hac praxi teſtes ſunt *Capyc. dec. 95. numer. 7. Paul. Chriſtin. deciſ. Belgic. 168. numero 5. vol. 2. & dec. 178. numero 13. vol. 2. & deciſ. 94. numero 28. vol. 5. Ricc. collect. 3719. Calvin. de Æquitate cap. 268. numero 8. lib. 3.* ubi citat Alciatum idem tenentem, *Sabell. in ſumma in §. animal. 29. num. 2. verſ. imò, Vincent. Maxill. ad conſuetud. Barenſ. Rub. ſi animal in hominem, vel in aliud damnum dederit, nu. 4. verſ. quæro de quæſtione, & n. ſequent.* ubi laudat hanc proviſionem, quæ fit per ſuperiorem jubentem, quòd, ſtante fidejuſſione præſtita per Dominum animalium de ſolvendo, quicquid fuerit judicatum, animalia ipſi Domino reſtituantur, nulla etiam 64
appoſita clauſula in præcepto, *quod ſi ſenſerit ſe gravatum*, cui æquiori opinioni ſe ſubſcribit etiam *D. Raynald. in obſervat. civil. Criminal. & mixt. d. cap. 15. num. 46.* ubi inquit, quòd ſemper præceptum eſt juſtum etiam, abſque dicta Clauſula, quia fidejuſſio habetur loco animalium ſe- 65

queſ-

queſtratorum; *d. l. ſi fidejuſſor.* §. *ſi ſatisfactum ff. qui ſatis d.* cog.

Ex quo, non ſine maxima injuria recuſata fuit cautionis præſtatio, nedùm perſiſtendo in retentione animalis poſt oblationem ſatisdationis, verùm procedendò ad ulteriora præcipitanter, & nullo juris ordine ſervato ad publicam equi licitationem, ad quam eo minùs procedi poterat, cùm non conſtaret de damno in ſpecie paſſo, prævia legitima æſtimatione, mediante acceſſu, & electione peritorum, ut opus erat, *ex text. in l.* 66 *1. ff. ſi menſor falſ. mod. dixerit*, & ex doctrina *Oter. de paſcuis cap. 15. num. 19. & ſeq. ubi Comes Bonden. in Notis. §. pro liquidatione. qui ſe ipſum allegat in ſuo ſpectatiſſimo Opere de jure municip. lib. 2. obſerv. 25. §. quod & ſi requiratur, cum multis ſeqq. D. meus Epiſc. Verul. Modern. Zaul. ad Statut. Favent. in obſervat. ad Rub. 3. num. 5. num. 6. 7. & ſeq. lib. 5.* & in terminis diſponit *Statut. Faventiæ ead. Rub. 3. & Rub. 13. de damn. inſpiciendis. verſ. & ſi aliqua dubita-* 67 *tio. l. 5.* ac ſimile *Statutum Mediolani* relatum per *Carpan. cap. 375. & ibi Addit. num. 135.* & pariter *Statutum Ferrar. lib. 4. rubr. 35. cujus me-* 68 *minit D. Comes Bonden. in Notis ad Oter. d. c. 15. §. ac peculiariùs :* & conferunt in hujuſmodi materia æſtimationis *Pacion. de locat. cap. 34. §. 5. num. 35. Gratian. diſcept. foren. 874. num. 33. & ſeq. Rot. coram Burat. dec. 70. num. 4. & coram Dunoz. Jun. dec. 1008. n. 14. & Cæteri paſ-* 69 *ſim*; habito tamen reſpectu ad tempus damni dati, quo ſeges conſumpta fuit, non verò ad tempus futurum, in quo bladum eſſet maturum, nequè ad quantitatem ſolitam, quæ colligi pote- 70 rat, quia antequàm colligeretur, perire poterat, & judicia non poſſunt eſſe ſuper futuris, ut *communiter obſervarunt Mynſinger. in d. tit. ſi quadrupes pauper. fec. dic. num. 9. Ricc. collectan. dec. p. 1. collect. 103. ad l. Quintus Mutius. ff. ad l. falcidiam. Viu. dec. 280. per totam, Cravet. conſ. 40. num. 10. Menoch. de arbitr. Jud. caſ. 149. num. 21. Clar. lib. 5. §. fin. quæſt. 82. num. 13. tit. de pœnis Statut. Carpan. ad Statut. Mediolan. cap. 375. num. 135. p. 2. Grat. dec. 57. per tot.* & ibi *Scoppa in obſervat. 57. num. 5. & ſeq.* ubi plures alios refert in hanc ſententiam conſpirantes. *Antonel. de loc. legal. lib. 3. cap. 20. quæſt. 2. num. 26. & 27. Diana p. 3. tractat. 6. reſol. 6. Sabell. §. damnum 2. num. 7. Oter. d. cap. 13. à n. 5. cum pluribus ſeqq. & ibi Comes Bonden. in Notis §. ac circa & ſeq. ubi eſt viden. Romaguer. in Addit. ad Conciol. ad Statut. Eugub. lib. 6. Rub. 10. n. 10. Modern. Zaul. ad d. Rub. 3. lib. 5. num. 33. ubi de veriori, cum concordantib. Mareſcot. var. reſol. lib. 2. c. 16. n. 7. Fragoſ. de regimin. Reipubl. p. 1. lib. 7. diſp. 19. n. 46. verſ. dicendum tamen, Giurb. dec. 105. n. 5.*

71 Rurſus, attenta difficultate liquidandi damnum in ſpecie, nam, cum ex actis Curiæ appareat de querela porrecta duobus diebus antea contrà incertas perſonas de damno paſſo in jiſdem bladis ſeminatis, neceſſaria erat probatio ſtatus eorum in die antecedenti, alias nedum dif- 72 ficilis, verùm impoſſibilis redditur probatio, & liquidatio damni ex jis, quæ habentur apud *Seraphin. dec. 952. num. 2. Buratt. dec. 839. numer. 1. & 12. Bononien. primogenitura Veneris 26. Maii 1656. coram R. P. D. Bich. impreſſ. dec. 33. num. 12. poſt tom. 1. collect.* Celeberrimi, & *Eminentiſ-* 73 *ſimi noſtri ævi Juriſconſulti D. Mei Comitis, & Equitis Bondeni nunquam ob excelſam ejus doctrinam ſatis laudati.*

Fortius non conſtito, niſi per juramentum cuſ- 74 todis dictæ Arcis repertum fuiſſet animal in dictis terris, atque, quod hic agatur de prætenſione refectionis damni non modici, ſed præter formam *Statuti rub. 8. lib. 5.* ubi mandat, ut credatur damno affecto ſolum de quantitate *viginti bonorum*, & quod ultrà dictam quantitatem per alias legitimas probationes illud ſit juſtificandum; *ac in obſerv. plenè, ac doctè Concivis, & D. meus Reve-* 75 *rendiſſ. de Zaulis Epiſc. Verulan.* propter quod ſequitur veriſſima, & incontroverſibilis propoſitio, quòd, non conſtito concludenter de damno, minus de captura animalis in prædio damnificato, non eſſet licita retentio, neque juridica executio, & licitatio ex *Bertr. conſ. 62. num. 1. lib. 2. Surd. conſ. 561. n. 26. in fin. verſ. quinimò, ubi licèt lib. 4. Grat. diſcept. 80. n. 9. & de-* 76 *ciſ. 75. verſus finem*, & Scoppa *ibidem in obſerv. 57. n. 11.* ubi, quòd nihil operatur juramentum damnum paſſi, niſi priùs conſtet, quod verè 77 paſſus ſit damnum, & ſequitur *D. Raynald. d. cap. 15. num. 55.* ubi inquit, quòd tria omninò ſint neceſſaria pro valida animalium retentione, nempè quod ignotus ſit Dominus animalium, quòd conſtet de damno, & quòd animalia capta ſint in fundo damnificato, aliàs de jure retentio non competit, licèt primum requiſitum non ſervari in praxi dicat *cum multis D. meus Comes Bonden. ad Oter. de paſc. c. 13.* ubi *in c. 1. allegat DD. firmantes* idem requiſitum; ſed in §. *non recipitur*; eos refellit, *Secundùm praxim*; *pro qua alios plures adducit.*

Denique placeat animadvertere pro nullitate 78 omnium actorum actionem criminalem fuiſſe intentatam, quæ tantummodo locum ſibi vindicat in caſu, quo damnum datum ſit dolo, lata, vel levi culpa, ſine quibus non committitur delictum, ut ex dicto *Ant. de Nigr. in cap. Regni 235. verſ. & ſimiliter fol. mihi 241.* à tergo, ſcripſit *Mauſon. de cauſ. execut. ampliat. 15. num. 18.* in quo ſenſu loquuntur quoque *Dec. conſ. 550. n. 3. Vermigl. conſ. crim. 336. num. 4. & 5. Raynald. d. cap. 15. n. 80. & 81. Novar. de gravam. Vaſſallor. p. 2. gravam. 64. D. meus Epiſc. Verul. de Zaul. ad Stat. Favent. lib. 5. d. rubr. 8. num. 12. ubi concord. tom. 2. Cortiad. dec. 35. num. 79. tom. 1.* at, remoto dolo, & lata, vel levi culpa, civiliter tantùm agi poteſt, ut addit idem *Ant.* 79 *Niger loco citato*, & pulchrè *Mauſon d. ampliat. 15. num. 19. & Carpan. ad Statut. Mediol. cap. 375. num. 136. p. 2. Pignatel. conſult. 96. ſub n. 10. tom. 1. Novar. d. gravam. 64. n. 1. 2. D. Epiſc. de Zaul. ubi proximè.*

Ideoque non tantùm ex capite injuſtitiæ, quàm nullitatis executionem eſſe revocandam cenſeo; *Salvo ſemper ſaniori judicio.*

Antonius Gabriel Calderonus Juriſconſultus Faventinus.

Illuſtriſſ. & Reverendiſſ. D. Joannes Baptiſta An- 80 *guiſſola Gubernator Faventiæ digniſſimus, Præſul integritate æquè, & doctrina valde præditus*, auditis ſuperallegatis rationibus favore Blanchedæ militantibus, mandavit, *præſtita cautione de ſtando juri, & judicatum ſolvendo in judicio civili, reſtitui pecuniam retractam ex licitatione equi ſub haſta, ad effectum illum reluendi*, ut apparet *ex actis criminalibus ſub die 26. Junii 1683. & ex fidejuſſione præſtita ſub eadem die per acta Pauli Æmilii Riccii Horarii ad Civilia ejuſdem Civitatis.*

Sequitur

Sequitur *Aliud Reſponſum.*

ARGUMENTUM.

An diviſio inter Fratres præſumptionibus, & conjecturis probetur, & quibus, latè diſcutitur.

SUMMARIUM.

81 Gloſ. in l. pen. C. com. divid. *notabilis appellatur* à Salicet.
82 *Diviſio inter fratres probatur præſumptionibus, & conjecturis.*
83 *Item per tacitos actus.*
84 *Frater vendens aliqua bona, nulla facta communionis mentione, pro Domino ſe gerit, ideoque ex tali actu diviſionis inter ipſum, & alios fratres conjectura deducitur.*
85 *Frater aſſerens vendere bona pro ſolvendis debitis communibus cum aliis fratribus, tenetur docere de exiſtentia debitorum, ac ea utique ab aliis fratribus contracta fuiſſe.*
86 *Frater tenetur rationem reddere de pecuniis ad eum perventis ex alienatione bonorum, quæ aſſerit vendidiſſe pro ſolvendo communi ære alieno.*
87 *Confeſſio emanata in precibus plenam probationem conſtituit adverſus confitentem.*
88 *Confeſſio omnibus aliis probationibus prævalet.*
89 *Confeſſio nullo prætextu à confitente impugnari valet.*
90 *Præſertim, quando aliquibus adminiculis roboratur.*
91 *Et quando eſt geminata.*
92 *Notarii verba dicuntur verba contrahentium.*
93 *Error adverſus confeſſionem geminatam allegari nequit, & de ratione, n.* 94.
95 *Confeſſio plenè probat, quamvis in abſentia partis, ac verbis enunciativis peracta.*
96 *Vendere nemo poteſt ultima bona, niſi omnia alia ad eum ſpectantia prius vendiderit.*
97 *Neque ſuam partem, niſi prius à communione receſſerit.*
98 *Communione pendente inter fratres, quilibet ad inſtar ſocii partem habet in qualibet parte.*
99 *Diviſionis præſumptio deducitur ex alienatione facta ab uno ex fratribus, quando bona uti ſua diſtraxit.*
100 *Relatum eſt in referente cum omnibus qualitatibus.*
101 *Communioni repugnat, quod unus ſit Dominus certæ partis, ac alter alterius, cum ſocii habent partem ſuam in qualibet gleba.*
102 *Diviſio probatur verbis enuntiativis.*
103 *Inſtrumenta plura etiam in facto recenti, ac inter alios celebrata probant.*
104 *Diviſio effectu comprobatur à fratribus, quando bona ſeparatim ab eis alienantur.*
105 *Diviſio probatur ex ſeparata fratrum habitatione.*
106 *Communis res unius tantum eſſe nequit, numero* 26.
107 *Diviſio præſumitur inter fratres ſecuta, quando unus pluries nomine proprio bona acquiſivit, eaque uti propria in cataſtro deſcribi fecit.*
108 *Solutio debiti, quod, concurrente communione, æquè ſpectare ad omnes fratres, ſi ab uno tantum fiat, ex ea diviſionis præſumptio colligitur.*
109 *Patientia mutua poſſidendi bona inducit præſumptionem diviſionis.*
110 *Poſſeſſio, ac perceptio fructuum ſeparata per decennium inter præſentes, & vicennium inter abſentes probat diviſionem inter fratres.*
111 *Etiamſi probatio per inſtrumentum eſſet neceſſaria.*
112 *Et ea concurrente, impoſſibile eſt novam diviſionem obtinere.*
Limita n. 113. *declara ut n.* 114. *& ſeq.*
114 *Ad probandum aliquid, ſi præſumptiones admittantur, binæ ſufficiunt.*
115 *Diviſio quod non probetur ex longa poſſeſſione, ac fructuum perceptione ſeparatim facta, ſi partes ſint inæquales, quando concluſio iſta non procedat, & ſeq.*
116 *Diviſio etiam præſumptivè probata remanet, non obſtante inæqualitate, quando inæqualitas non aſcendit ad dimidiam.*
117 *Amplia etiam, quando concurrit longum tempus, decennii ſcilicet inter præſentes, ac vicennii inter abſentes.*
118 *Amplia pariter, quando aliqua præſumptio cum tempore concurrit.*
119 *Diviſionis inæqualitatem objiciens eam probare tenetur.*
120 *Pretium bonorum ab altero fratre venditorum compenſari non debet, ſed ipſorum bonorum habenda eſt ratio.*
Amplia, ut n. 121.
122 *Contrahentibus licet ſe invicem decipere, uſque ad dimidiam juſti pretii.*
123 *Læſio ultrà dimidiam quando adeſſe dicatur.*
124 *Bona in diviſionibus inter fratres æſtimari ſolent pretio rigoroſo.*
125 *Inæqualitate diviſionis concurrente, compenſatio in pecunia in dubio facta præſumitur.*
126 *Ex meliorationibus ab aliquo fratre in quibuſdam bonis factis oritur præſumptio diviſionis.*
127 *Commune quod eſt negligi, proprium autem diligi ſolet.*
128 *Mali juris præſumptio naſcitur contra eum, qui jura ſua experiri differt.*
129 *Exitus cauſæ.*
130 D. Comes Vincentius Bondenus *laudatur.*

Dum adeſſet contentio, an probata foret diviſio aliquorum pratorum, & paſcuorum inter fratres, pro oſtendenda diviſione, afferebantur motiva aliàs deducta *per D. Advocatum Nicolaum Camerinum Carpen. ob ejus inſignes animi dotes, & virtutes ſemper commendandum :* Subjiciuntur idcircò *Ejus ſcripta* tenoris ſequentis.

RESPONSUM JURIS.

D. Nicolai Camerini I. C. Carpenſis.

NOtabilem dixit *Salicet. in l. pen. C. com. divid. gloſ. primam ejuſdem legis* partem contrà Ruſticos, & Mechanicos, qui, diſſipatis eorum portionibus electione ſibi, vel ſorte obventis, nedum juris divini, ac humani, verum etiam fraterni ſanguinis proditores, aliorum partem ſubdividere quærunt; quotieſcumque ſuper diviſione, jam de bono, & æquo peracta, nullum monumentum reperitur. Deteſtabilem hujus generis actum Joſeph Malvetius, & ipſe molitur, eumque totis viribus ad praxim redigere ſtudet; aſt irrito ſanè conatu. 81

Etenim, cum in ſcripturarum, ac Inſtrumentorum 82

torum defectu, aliis quoque probationibus communionem inter fratres diremptam, doceri poſſe decreverint *Imperatores Diocl. & Maxim. in d. l. pen.* & ſignanter præſumptionibus, & conjecturis, velut antiquioribus relatis, docuerunt *Bero. q.* 90. *num.* 8. *Cephal. conſ.* 396. *num.* 18. *Gabriel. conſ.* 4. *in princip. lib. p. Theſaur. deciſ. Ped.* 205. *num.* 3. *Gratian. cap.* 951. *n.* 30. *Cyriac. contr.* 650. *num.* 7. *Rot. coram Buratt. deciſ.* 799. *num.* 10. *in recent. deciſ.* 89. *num.* 1. *cum ſeq. deciſ.* 258. *num.* 4. 5. *p.* 17. *& dec.* 300. *num.* 5. *repetita in dec.* 83 358. *num.* 5. *p.* 18. *Sabell. Jun. in addit. ad ſummam ſui Patris, §. diviſion.* 13. *tom. p.* ſicuti, & per tacitos actus, quemadmodum litteris commendarunt *Bald. & Ang. in l. qui in aliena, ff. de acquir. hæred. per Text. in l. itaque ff. pro ſoc. Rim. Sen. conſ.* 367. *num.* 3. *& per tot. Cephal. d. conſ.* 396. *n.* 7. *& pariter per tot. &c. Alex. conſ.* 92. *num.* 3. *utique per tot. l.* 2. *Rota in recent. deciſ.* 127. *n.* 17. *p.* 7. *deciſ.* 220. *ſub n.* 4. *& deciſ.* 358. *n.* 5. *p.* 18.

Omni procul dubio partem adverſam, ſuis partibus receptis, à communione cum Joanne, & Franciſco ejus fratribus receſſiſſe liquidò apparebit, & præſumptiones, & conjecturæ mox recenſendæ, ac alia hucuſque in actis producta in veritatis concilio debita ponderatione dignabuntur.

84 Prima itaque præſumptio diviſionis inter DD. Fratres ſatis aperta reſultat ex alienatione binarum petiarum terræ per Adverſarium ejus jure proprio facta Dominico Pacchiono, *uſque de anno* 1661. *rogitu D. Joſeph. de Muratoribus*, ex qua quidem alienatione, inter ipſum, ac cæteros ejus fratres diviſionem præcepiſſe ad oculum patet, cum nulla facta communionis mentione, rerum venditarum ſe ſolum pro Domino gerat, *Crot. conſ.* 218. *lib.* 2. *Rota in novis deciſ.* 481. *ſub n.* 2. *verſ. coadjuvatur p.* 4. *in recent. deciſ.* 125. *n.* 5. *p.* 6.

85 Secunda promanat ex alienatione alterius Bubulcæ terræ facta per eumdem Adverſarium *de anno* 1664. Hieronym. de Bergamaſchis *ex publ. documento D. Hyppolith. Viani*, quæ licèt autumetur facta pro ſolvendis debitis communibus cum illius pretio, partim ſoluto, abſque ulla debitorum juſtificatione, partimque ab ipſo alienante 86 recepto: Nihilominus, exemplato per compulſum ejuſdem venditionis Inſtrumento, partes erunt Adverſarii per legitimas probationes de vera, ac reali dd. debitorum exiſtentia docere, eaque ab aliis fratribus contracta fuiſſe, quemadmodum & rationem reddere de pretii reliquatu ad ejus manus pervento, uti *ex relato inſtrumento* depromitur.

87 Tertiam redolent preces per adverſarium, uſque *de anno* 1667. Sereniſſimo Mirandulæ Duci porrectæ, in quibus de neceſſario C. S. beneplacito ſupplicavit pro alienandis ejus ultimis bonis; quæ ſanè confeſſio, quod bona in precibus deſcripta eſſent ultima ejuſdem Adverſarii, *ex omnium DD. placito*, ſuperlativam probationem contra ſupplicantem conſtituit, velut in punctualibus terminis deciſum exhibet *Text. in l. cum precum* 9. *C. de liber. cauſ.* ac innumeris conſultò prætermiſſis, docuerunt *Dec. conſ.* 273. *in princ. Mareſcot. var. reſol. cap.* 12. *num.* 51. *lib. pr. & cap. pr. num.* 51. *lib. pr. & cap.* 12. *num.* 51. *lib. pr. & cap. pr. num.* 116. *l.* 2. *Ridolphin. in praxi p.* 3. *cap.* 3. *num.* 64. *ubi plures, D. Bonden. collect. leg.* 26. *num* 3. *vol.* 2. *de Angel. de confeſſ. lib.* 2. *q.* 1. *ex num.* 17. *Oſaſch. deciſ.* 138. *n.* 3. *Marta vot. Piſan.* 5. *num.* 10. *Surd. conſ.* 61. *n.* 32. *Rot. coram Cavaler. deciſ.* 33. *ſub n.* 1. *& deciſ.* 608. *ſub n.* 3. *cor. Bich. dec.* 378. *p.* 5. *cor. Roxas dec.* 24. *n.* 3. *cor. Buratt. deciſ.* 100. *n.* 18. *cor. Merlin. dec.* 776. *num.* 6. *apud contr. de* 88 *ciſ.* 58. *num.* 1. ubi plures aliæ congeruntur: & meritò, cum partis confeſſio quibuſcunque publicis documentis, teſtium depoſitionibus, cæteriſque aliis probationibus omninò prævaleat, *ad vulg. Text. in c. per tuas, extra de prob. in l. licet generaliter, C. de non n. pec. Rim. Jun. conſ* 747. *n.* 100. *Bec. conſ.* 202. *num.* 26. *Cravet. conſ.* 217. *num.* 9. *cum ſeq. d. Angel. de confeſſ. lib.* 1. *q.* 1. *num.* 16. *Rot. coram Ludoviſ. deciſ.* 357. *num.* 3. *verſ. cum confeſſio apud contr. deciſ.* 27. *num.* 4. *deciſ.* 33. *n.* 5. *deciſ.* 67. *n.* 4. *poſt D. meum Com. Bonden. collect. legal. vol.* 1. *dec.* 81. *n.* 8. in ſubjecta materia, *Cephal. conſ.* 248. *n.* 40. in tantum, ut nullo prætextu à confitente valeat impugnari, *Gratian. cap.* 187. *n.* 41. *c.* 89 754. *n.* 40. *contr. cauſ.* 28. *n.* 5. *Rota apud D. Bonden. deciſ.* 64. *n.* 11. *vol.* 1.

Quæ omnia fortius in caſu noſtro procedere de- 90 bent, tum quia ipſa eadem confeſſio ex præcedentibus relatis alienationibus doloſè hucuſque per adverſarium ſilentio prætermiſſis, inconcuſsè roboratur, tum quia replicata fuit in inſtrumento 91 ſuper ſubſecuta dd. bonorum alienatione ſtipulante mediante precum inſertione, ac earum lectura in actu publicationis ejuſdem Inſtrumenti à Notario peracta, cum perindè ſit, ac ſi 92 ab eodem Adverſario preces ipſæ lectæ fuiſſent, quippe verba Notarii, partis verba dicuntur, *Bald. in l. Errore, C. de teſt. Menoch. conſ.* 87. *num.* 49. *ubi plures, Rim. Jun. conſ.* 814. *num.* 24. Quo ſtante, præter quod ad- 93 verſus confeſſionem error allegari nequit, ex quo attenta geminatione, confeſſio deliberata præſumitur; juxta notata in *c. ex litteris de di-* 94 *vort. & per Gloſ. ac DD. in c. fin. de jur. jur. in* 6. *de cujus geminationis viribus plenè de Angel. de confeſſ. l.* 1. *q.* 8. *limit.* 4. *per tot.* non valentibus tamen ad impediendam allegationem, & probationem erroris confeſſionis, ut per eundem *lib.* 3. *q.* 20. *n.* 21. *& Cyriac. controv.* 35. *n.* 17. 18.

Ex ea inſuper verbis, licèt enunciativis, & 95 in abſentia partis emanata, perfectæ probationis gradus elicitur, ut poſt *Bart. Ang. & Abb.* doctè probat *Montan. de Tut. cap.* 38. *num.* 162. *Genua de verb. enuntiat. q.* 1. *à num.* 22. *lib.* 2. *Gratian. d. cap.* 587 *num.* 41. *ubi plurimos refert. De Angel. de confeſſ. lib.* 2. *q.* 3. *num.* 8. *cum Peguer. deciſ.* 139. *num.* 3.

Ideoque ſtante confeſſione prædicta, nemo in- 96 ficiari poterit, quin ex ea concludenter diviſio probata remaneat, cum nemo ultra bona diſtrahere poſſit, niſi omnium aliorum venditione ſe- 97 cuta, nec ſuam partem alienare, niſi prius à communione recedat, quippe inter fratres, hac pen- 98 dente, unuſquiſque eorum ad inſtar ſocii partem habeat in qualibet parte bonorum, *Rim. Sen. conſ.* 219. *n.* 17. *Calvin. de Æquit. cap.* 128. *n.* 104. *Felic. de Societ. cap.* 26. *num.* 32. *verſic. & reſpondetur, cum aliis adductis à Rot. in recent. deciſ.* 125. *n.* 7. *p.* 6. *Zuchar. deciſ. Lucenſ.* 59. *n.* 24.

Quarta inſequitur, & colligitur ex ſubſecuta 99 venditione bonorum, quæ in dd. precibus ſua ultima eſſe pars adverſa declaravit, prout *ex rogitu D. Alexandri Ferrarii de anno* 1667. *in actis producto.*

Quintam exhibet obligatio D. Joſeph de in- 100 veſtiendo pretio dd. bonorum, ad formam, ac tenorem dictæ ſupplicationis, ad quam, cum ſe referant contrahentes, omnia, quæ in ea continentur unanimi voto approbaſſe dicuntur, ſi quidem cuncta quæ ſunt in termino, ad quem

fit relatio, in termino referente cum omnibus qualitatibus repetita cenſentur, *l. ſi ita ſcripſero, ff. de condit. & demonſtr. Altograd. conſ. 6. n. 22. l. 1. Rot. coram Cavaler. deciſ. 94. num. 7. apud Ramon. deciſ. 44. num. 57. lib. 1. coram Bich. deciſ. 357. num. 7.*

101 Sexta eruitur ex ſæpius iterata vocatione Jo: & Franciſci pro confinantibus dd. bonis alienatis, & de qua in præfato ejuſdem Ferrarii Inſtrumento, quæ ſane inter contrahentes, diviſionem per antea fuiſſe celebratam, liquidiſſimè probat, cum ex tali vocatione ab eiſdem fratribus emiſſa, ad ſenſum pateat, quod Joſeph in bonis cohærentibus aliis ab ipſo venditis nullam partem habebat, & conſequenter, quod inter eos nulla erat communio, quippe illi repugnat, quod alter ex fratribus in ea viventibus cohæreat alicui corpori, cum in omnibus, & qualibet eorum parte, omnes, prout diximus, ſuam partem retineant, optimè ad rem videnda *Rot. in recent. d. deciſ. 125. n. 7. p. 6.*

102 Quæ pluries iterata vocatio, etſi expreſſa verbis enuntiativis, adhuc ejus operativa virtute potitur, cum verba enunciativa inter partes plenæ probationis gradum conſtituant, *ad Text. in l. optimam 14. & ibi Bart. in ſum. C. de contrah. & commit. ſtip. plenè Ramon. conſ. 37. n. 316. ubi plures dat concordantes*, in terminis. *Bald. in l. cum aliquis 21. ſub n. 4. C. de jur. delib. Alexand. d. conſ. 92. ſub num. 6. in 2. cum aliis per D. meum Com. Bonden. colluct. legal. 4. num. 56. vol. 1. Rot. cor. Cavaler. deciſ. 276. num. 3. cor. Peñia dec. 466. n. 6. cor. Coccin. dec. 242. n. 3. cor. Duran. dec. 387. l. 2. n. 9. & dec. 416. n. 12.*

103 Septima deducitur ex pluribus aliis Inſtrumentis, in quibus diverſis petiis terrarum D. Joannem, & Franciſcum ſeparatim cohærere probatur, ut patet ex tribus Inſtrumentis per D. Vianum receptis uſque de *annis* 1680. 1687. 1688. & ex aliis tribus à D. Joſepho de Muratoribus ſtipulatis de annis 1674. 1677. 1679. quæ ſanè inſtrumenta communionem inter DD. Fratres de Malvetiis excludunt, cùm licèt in facto recenti, ac inter alios celebrata, ob eorum pluralitatem optimè probent cohærentia bona ſeparatim ad eoſdem Franciſcum, & Joannem pertinere, *Jaſ. conſ. 114. col. pen. lib. 1. Socin. Sen. conſ. 187. num. 4. lib. 2. Peregrin. de fideicom. d. art. 44. n. 19. Fuſar. de ſubſt. q. 618. n. 26. & 28. ubi plures dat concordantes.*

104 Octava dimanat ex alienationibus terrarum per Joannem pariter factis Franciſco Fratri, de quibus ex binis Inſtrumentis præfati D. Viani receptis de anno 1680. & reſpectivè 1687. Etenim quando plures Fratres bona per eos poſſeſſa diſtrahunt, effectu diviſionem comprobare dicuntur, *Rot. in noviſ. de deciſ. 481. ſub num. 2. verſ. coadjuvatur p. 4.* ubi, quod diviſionis præſumptio, de qua per *Gloſ. in l. pen. C. com. divid.* comprobatur ex effectu ſubſecuto, cum Jo. Baptiſta Domum, uti propriam obligaverit, & Magdalena de Caſali diſpoſuerit.

105 Nona inſurgit ex ſeparata eorundem Fratrum habitatione, quæ ex documentis in proceſſu regiſtratis apertè probatur *Alex. d. conſ. 92. ſub n. 6. verſ. & in dicta ſcriptura lib. 2. Fontanel. de pact. nupt. clauſ. 4. Gloſ. 9. num. 116. p. 2. Cyriac. d. contr. 650. num. 8. 9. Rot. coram Seraphin. deciſ. 747. num. 1.* ubi de fratre, qui ad aliam Civitatem ſe contulit, *in recent. d. deciſ. 89. ſub n. 5. p. 17. cum pluribus utrobique congeſtis.*

Decima fluit ex alienatione cenſus facta per D. 106
Joannem *de anno 1673. die 21. Februarii ex rogitu D. Doct. Jacobi Paſii*, in quo ipſe Jo. aſſerit ſe verum Dominum, juſtum, ac legitimum poſſeſſorem certæ petiæ terræ: quod de directo communioni repugnat, cum res communes verè unius tantum eſſe non poſſint, *Bald. in l. p. num. 1. C. qui teſt. fac. poſſ. & in l. 1. n. 1. C. de com. rer. alien. Adden. ibid. lit. A. ubi alios refert, Abbas conſ. 83. n. 1. & ſeq. p. 2.*

Undecimam præſtant quamplures emptiones fa- 107
ctæ per eumdem Franciſcum ejus nomine proprio, ſemperque in *Æſtimi Codice* ſub ſuo nomine tantum regiſtratæ, veluti probant plura *ex Inſtrumentis ſuperius indicatis. Paul. Chriſtin. deciſ. Belgic. 181. n. 4. vol. 2. Rota coram Seraphin. d. deciſ. 747. ſub num. 3.* ubi de eo, qui apothecam uti propriam adminiſtravit, bona plura tàm mobilia, quàm immobilia nomine proprio emit, nomineque proprio negotiatus eſt, bona empta nomine ſuo deſcribi fecit in cataſtro.

Decimam ſecundam affert ſolutio reſidui totius 108
dotis ad omnes fratres ex omni jure ſpectantis facta Eliſabeth communi ſorori per eumdem Franciſcum in ſumma ſcutorum quinquaginta quinque *ex Inſtrumento dicti D. Viani ſtipulato de anno 1691.* Ex qua quidem ſolutione rectè colligitur eumdem Franciſcum in diviſione cum cæteris pro partium æqualantia totum dicti reſidui debitum ſibi accollaſſe, ne præſumatur, quod proprias ſubſtantias jactare voluerit, contrà *l. cum de indebito ff. de prob.* in terminis *Rot. deciſ. 58. n. 19. p. 17.*

Decima tertia depromitur ex diuturna patientia 109
partis adverſæ, quæ per viginti annos, & ultrà, donec DD. Joannes, & Franciſcus vitalibus auris gaviſi fuerunt, ſemper paſſa fuit, per eos illa bona poſſideri, quorum diviſionem modò iniquè prætendit, quæ juncta cum reciproca eorumdem Fratrum patientia in permittendo pariter Adverſario liberam ipſius bonorum alienationem, ſatis ſuperque ſufficit ad inducendam communionis diviſionem, *l. itaque ff. pro Soc. Bald. & Ang. in l. qui in aliena, ff. de acquir. hæred. Rim. Sen. d. conſ. 367. num. 3. & per tot. Alex. d. conſ. 92. per tot. lib. 2.* ubi de communi, *Cyriac. d. contr. 650. n. 8.* latiſſimè *Cephal. d. conſ. 396. à n. 7. & per tot. &c.*

Decima quarta elicitur ex diuturna poſſeſſione 110
bonorum, cum illorum fructuum perceptione ſeparatim per vicennium, & ultrà ab eiſdem fratribus habita, veluti ex relatis precibus, ac documentis apparet, & expreſsè in recenti additione facta libello pars adverſa fatetur ibi, *Et ad ſolvendum, ac tradendum præfato Joſepho eoſdem fructus perceptos, & qui veriſimiliter percipi potuerunt à die, quo dictus Joſeph ſe perſonaliter à ſupra ſcriptis ejus fratribus ſeparavit.* Ex quarum ſanè concurſu diviſionem inter fratres optimè probari dixit *Gloſ.* communiter approbata in *d. l. pen. C. com. divid.* cujus opinionem amplexati fuerunt, innumeris ſtudiosè prætermiſſis, *Bart. Ang. Bald. Port. Pet. de Peru. Cæpol. Joan. And.* ac alii, quos refert, ac ſequitur *Theſaur. d. deciſ. 205 num. 1.* ubi ſic deciſum fuiſſe teſtatur, *Aret. in §. fin. inſt. de ſoc. juſ. in l. ſi certis annis col. 3. verſ. ſexto facit, C. de pact. & latius in §. quædam n. 40. inſt. de pact.* aſſerens *utrobique hanc magis communem, Caſtrenſ. conſ. 126. num. 2. in 2. Alciat. reſponſ. 32. n. 10. tom. 1. lib. 2. Crot. 290. num. 8. lib. 3. Socin. Sen. conſ. 164. ſub n. 22. in 2. Gallin. de verb. ſignif. lib. 5. cap. 18. num. 181. Corn. conſ. 90. num.*

17. lib.

17. *lib.* 2. *Alex. d. conſ.* 92. *per tot. &c.* ubi de communi. *Rim. Sen. d. conſ.* 367. *per tot. & priùs conſ.* 292. *num.* 70. *& ſeq. Cephal. d. conſ.* 396. *per tot.* ubi pariter de communi, à qua in judicando, & conſulendo non eſt recedendum, *Alb. conſ.* 11. *n.* 24. *Annibald. ibidem lit. E. ubi de communi pluresque dat concordantes, Dec. conſ.* 79. *ſub n.* 5. *ubi de communi. Menoch. conſ.* 87. *n.* 77. *l.* 1. *Marcabrun. conſ.* 76. *n.* 120. *Moz. de contract. tit. de nat. Soc. num.* 46. *fol. mihi* 113. *Gabriel. d. conſ.* 4. *in princ. lib.* 1. *Vermigliol. conſ.* 249. *num.* 9. *Gratian. cap.* 951. *num.* 18. 30. *&* 31. *Merend. contr. jur. lib.* 20. *c.* 45. *n.* 7. *cum ſeq. & per tot. Rota coram Seraphin. deciſ.* 1318. *n.* 2. *coram Burato deciſ.* 799. *n.* 8. *in recent. deciſ.* 127. *num.* 19. *p.* 7. *& d. deciſ.* 220. *n.* 2. *p.* 18. *Gamma deciſ.* 321. *n.* 5.

111 Quæ diviſionis præſumptio adeo potens eſt, ut per illam ipſa diviſio probata remaneat, quando etiam illius probatio per inſtrumentum à lege requiritur, *Fontanel. d. Gloſ.* 9. *ſub n.* 116. *Gamma d. deciſ.* 321. *n.* 5. *Rim. Sen. d. conſ.* 367. *n.* 5. *&*

112 *ſeq.* ubi propterea, quod impoſſibile eſt in illius concurſu novam diviſionem obtinere.

113 Et licet aliqui opinati fuerint *hanc receptiſſimam DD. ſententiam* ſibi locum non adſtruere, quando portiones à fratribus poſſeſſæ inæquales apparent. Nihilominus præter quod eorum placita caſui noſtro applicari nequeunt, ex quo præter ſeparatam bonorum poſſeſſionem, ac fructuum perceptionem, onerum ſuſtentatio, totque aliæ præſumptiones, & conjecturæ concurrunt, duæ quarum ſatis ſuperque ſufficiunt, juxta re-

114 gulam generalem, per quam, ubicumque ad probandum præſumptiones admittuntur tàm in civili quàm in criminali judicio binæ ſufficiunt, *Anna. conſ.* 49. *per tot. &c. Decian. conſ.* 100. *num.* 11. *lib.* 2. *Cravet. conſ.* 134. *nu.* 39. *Cephal. conſ.* 287. *n.* 40. *Farinac. conſ. crim.* 109. *n.* 25. *Bajard. ad Clar. §. Falſum n.* 233. *Maſcard. de prob. concl.* 740. *n.* 45. *Ludovic. in com. concl.* 45. *verſ. ampliatur ſexto, verſ. & eſt maximè, & verſ. ſtat. igitur. Conciol. alleg. for.* 91. *n.* 9. *ubi plures.*

115 Ea inſuper ſibi tantum vindicant locum, vel quando alter ex fratribus nihil de ſubſtantia communi recepit, ad tradita, poſt *Bald. Corn. & alios*, per *Moz. de contract. d. tit. de nat. ſoc. ſub num.* 46. *verſ. intellige. Maſcard. d. concl.* 526. *num.* 12.

116 Vel, quando objecta inæqualitas ad dimidiam aſcendit, ſecùs, ſi minor exiſtat, quemadmodum diſtinguendo latè, ac ſimiliter probat *Rim. Sen. d. conſ.* 367. *per tot. &c.* ſicque agitur de maxima inæqualitate gravi præjudicio, ac magna læſione, prout abſque dubio requiritur ad elidendam ipſius diviſionis præſumptionem; quemadmodum egregiè declarant *Alex. d. conſ.* 92. *num.* 4. *& ſeq.* ubi alios adducit. *Simon. de Pretis conſ.* 137. *n.* 12. *Gratian. d. cap.* 951. *num.* 18. *Gabriel. de præſump. concl.* 1. *n.* 30. *cum aliis pluribus apud eos numeratis.*

117 Vel, quando poſt habitationis, aut bonorum ſeparationem, breve temporis curriculum interceſſit; ſecus autem, quando non modicum tempus, ſed decennium inter præſentes, ac vicennium inter abſentes effluxit, nam iſto in caſu, non obſtante etiam maxima inæqualitate, diviſio præſumptivè probata remanet. *Salycet. in d. l. pen. C. com. divid. Aret. in §. fin. col. fin. inſt. de ſoc. But. in c. pervenit col.* 23. *de cenſ. Jaſ. conſ.* 2. *col.* 10. *vol.* 3. *& conſ.* 172. *col.* 3. *vol.* 4. *Alex. d. conſ.* 92. *n* 5. *& ſeq. Ruin. conſ.* 117. *in fin. lib.* 3. *Theſaur. omninò vidend. d. deciſ.* 205. *num.* 3. (ubi reprobat *Menoch. in præſumpt.* 60. *lib.* 3. *& Ruin. in conſ.* 162. *n.* 17. *in* 3. contrarium ſentientes) *Gratian. d. c.* 951. *n.* 18. à quo pariter cum *Theſaur. Jun.* (idem *Menochius* reprobatur) *Vaſq. contr. Illuſtr. lib.* 2. *c.* 61. *n.* 27. *& ſeq. ac alibi.*

Vel, quando ſolum tempus præfixum ad præ- 118
ſumendam diviſionem concurrit; ſecus verò, ſi præter illud, aliqua alia præſumptio intercedat; nam tunc pariter præſumptiva diviſionis probatio inter fratres, dato etiam maximè inæqualitatis obice, in omnimodæ firmitatis robore manet, prout doctiſſimè differit, ac probat *Ludovic. dec. Luc.* 38. *num.* 29. 30. 31. *ubi dat concordantes.*

Quamobrem, cum hypotheſi noſtræ adaptentur omnes limitationes *ſuperius* recenſitæ, in eaque præter lapſum viginti annorum, & ultrà, nec dum unica, ſed quamplures urgentiſſimæ præſumptiones, & conjecturæ concurrant; profectò inficiari non poteſt, quin pro principali noſtro res undique clara ſit, omnique certamine careat.

Eoque maximè, nam, præter quod eidem parti adverſæ incumbit onus objectam inæqualitatem probandi, juxta plenis numeris edocta per *Me-* 119
rend. d. cap. 45. *num.* 2. *& per tot. Rot. deciſ.* 58. *num.* 18. *p.* 17. *& d. deciſ.* 220. *num.* 3. *p.* 18. *Recent.* illius objectum omninò diluitur, ſi quidem certum eſt, quod ex nullo juſtæ rationis motivo 120
adverſarius prætendere queit compenſare pretium bonorum ab eo venditorum, veluti unius partis reſpectu ſe offert in actis, cum non pretii, ſed ipſorum bonorum habenda ſit ratio, & quanti 121
æſtimata leguntur *in Inſtrumento anni* 1660. per eum producto, non quanti exindè per ipſum alienata fuerunt, ſivè poſt ipſam æſtimationem decreverint, ſivè non.

Hujuſque dilemmatis partes ea inelidibili ra- 122
tione probantur, quia, ſi decreverunt in valore, adhuc nullo Juris prætextu illorum pretii compenſationem valet exhibere, nam pari decremento cæteri fratres quoque ſubjecerunt: Si autem non decreverunt, utique eadem pretii oblata compenſatio injuſta patenter agnoſcitur, nam ſi viliori pretio ejus partem bonorum alienavit, ſibi tantùm imputare debet, vel quia nemo ad hoc illum coegit, vel quia in ejuſdem alienationis contractu licuit emptoribus uſque ad juſti pretii dimidiam illum decipere, *D. Bonden. col-* 123
luct. 31. *num.* 24. *ubi concordantes vol.* 1. abſque ulla ſpe redintegrationis, cum hæc nunquam debeatur, niſi deceptio dimidiam excedat, ſicque niſi enormiſſima læſio concurrat, quæ ſolùm adeſſe dicitur, quando venditor non recipit dimidium juſtæ æſtimationis, habito reſpectu ad infimum pretium, quemadmodum magiſtraliter docet *Tamburin. in Decalog. l.* 8. *tr.* 3. *cap.* 7. §. 11. *n.* 14. *tom.* 2. *D. Bonden. d. colluct.* 31. *n.* 31. *ubi* de veriſſima opinione, quam optimis rationibus latè comprobat, ac tuetur *numer.* 32. *&* 33. *vol.* 1. *cujus meminit D. Palma Nepos. alleg.* 211. *num.* 7. *& alleg.* 218. *num.* 2. *ubi ait, quòd infinitos cumulat. lib.* 3. *Rota in rec. dec.* 698. *num.* 11. *p.* 18. *tom.* 2.

Ideoque ſi accuratè omnia bona per d. Joſeph 124
alienata conſiderentur, quanti æſtimata fuerunt *in præfato Inſtrumento anni* 1660. ſi perpendatur, quòd bona in diviſionibus rigoroſo pretio inter fratres æſtimari ſolent, ex quo nemini tunc præjudicium infertur, prout dicebat *Illuſtriſſimus D. Gallianus à Secretis Sereniſſimi D. D. Ducis Mutinæ in ejus Reſponſo in cauſa Sora, &*

Bellincina num. 127. *Typis edito in eadem Civitate Mutinæ anno* 1680. Si ponderetur, quòd ipſe Joſeph nihil ſolvit pro dote ipſius ſororum, ac demum ratio habetur ad pecunias eidem ſolutas ab Ant. Malvetio, ut eas ſolveret pro parte ſpectante ad ipſum Antonium in ſolutione dotis Eliſabet Malvetiæ alterius ex earum ſororibus, ut *ex Inſtrumento dicti Vianni ſub die octava menſis Auguſti* 1663. *celebrato*, quæ poſteà nullatenus per eum ſolutæ fuerunt, ut *ex relato Inſtrumento ipſiuſmet D. Vianni confecto de anno* 1691. ultra quod penitùs objecta inæqualitas evaneſcet, neceſſariò inſuper fatendum erit diviſionem inter eoſdem fratres omninò præceſſiſſe, dictum-
125 que Joſeph juſtam ejus portionem habuiſſe, partim in bonis ſtabilibus, partim in pecuniis, ac partim mediante ſolutione dd. dotium pro ratis ad eum tangentibus, cum etiam in dubio, concurrente inæqualitate, compenſatio in pecunia facta præſumatur. *Salycet. in d. l. pen. C. com. divid. Aret. in d. §. ult. Inſt. de Soc. Jaſ. d. conſ.* 2. *col.* 10. *lib.* 3. *Theſaur. d. deciſ.* 205. *n.* 3. *Gratian. d. cap.* 951. *n.* 18. *Merend. vidend. d. c.* 45. *n.* 8.

Quæ omnia magis, ac magis inoffenſo pede
126 procedunt, tùm attentis meliorationibus, cum non modicis ſumptibus, factis per dd. Joannem, & Franciſcum in bonis per eos poſſeſſis, veluti ocularis eorum inſpectio demonſtrat, ex quibus paritèr diviſionem præceſſiſſe depromitur, *Rot. in recent. d. deciſ.* 220. *num.* 5. *p.* 18. ea ratio-
127 ne, quia ſicuti, quod eſt commune pluribus, negligi, ita, quod eſt proprium, diligi ſolet. *Ad Gloſ. margin. in l.* 2. *C. quando, & quibus quart. pars. l.* 10. per ea verba: *Utinam non uſque ad vitium propria diligamus.*

128 Tùm, ſtante oblonga taciturnitate partis adverſæ uſquequò è vivis ſublati fuerint præfati Joannes, & Franciſcus de facti ſerie optimè inſtructi, ex qua contrà eumdem adverſarium non boni Juris præſumptio reſultat. *Boer. deciſ.* 118. *num.* 21. *Alex. conſ.* 183. *ſub num.* 17. *lib.* 6. *Paris. conſ.* 83. *n.* 27. *l. p. Menoch. conſ.* 422. *n.* 42. *Manent. deciſ.* 46. *n.* 14. *cum aliis congeſtis à Cyriac. contr.* 264. *n.* 13.

Ex quibus Clientem noſtrum ab indebitè petitis fore, ac eſſe abſolvendum unà cum expenſarum victoria ſine ulla hæſitatione concluditur.

Proùt *ità de Menſe Novembris Anni* 1693. *abſo-*
129 *lutus fuit ab Illuſtriſſimo Domino meo Comite Vincentio Bondeno, qui tanquàm Juriſprudentiæ miraculum, ac verum integritatis exemplar, præteritæ*
130 *nedùm ætatis, verum etiam futuræ, præclaro ejus virtutis lumine, lumen extinguit :* Dum erat *Auditor Generalis Mirandulæ in Actis Notar. Alex. Petacini.*

Nicolaus Camerinus J. C. Carpenſis.

CAPUT XLIII.

ARGUMENTUM.

Emphyteuſim Eccleſiaſticam eſſe hæreditariam, & tranſire ad legatarios, & hæredes etiam extraneos, ponderatis clauſulis in Inveſtitura contentis, pluribus *DD. & Deciſionibus* rejectis, ſeù conciliatis, ac neglecta diſtinctione de acquiſitione facta à primo acquirente titulo lucrativo, non autem oneroſo, *in hoc Reſponſo* demonſtratur, & concluditur: Tacta etiam *Conſuetudine Genuæ*, redigente bona emphyteutica, Eccleſiaſtica, ad inſtar allodialium. Refellitur ex profeſſo *Manent. dec.* 60. In hac Cauſa ſcripſerunt ex adverſo *DD. Petrus Joannes de Torre, & Aloyſius Manſ.* ut *in iſtius conſult.* 716. *&* 717. *lib.* 8. non attingentes tamen principales *Articulos Cauſæ.* Eſt Reſponſio *ad Deciſ. Rotæ Genuen. nunc impreſſ. penès ipſum D. Manſ. conſult.* 718. *eod. lib.* 8.

SUMMARIUM.

1 *Aſſignatio transfert dominium.* & n. 2. 3.
4 *Inſtrumentum habens pro ſe, habet intentionem fundatam, & ab eo rejicitur omnis diſcuſſio fori* n. 5. *tanquàm à caſu legis.* n. 6.
8 *Emphyteuſis ex pacto, & providentia non alteratur à licentia alienandi conceſſa, nec à clauſula* ad habendum, &c.
9 *Emphyteuſis nequit alienari ſine conſenſu domini, etiamſi adſit facultas alienandi, & alienata poteſt recuperari à vocatis* n. 11.
10 *De defectu conſenſus domini in alienatione poteſt opponi à tertio intereſſato, declara* n. 73. & ſeqq. *nec talis conſenſus præſtitus eſt operabilis poſt jus alteri quæſitum,* n. 12. *declara* n. 80. 81. 82. 83.
13 *Hæredum, & ſucceſſorum appellatione quinam veniant.*
15 *Emphyteuſis Eccleſiaſtica conceſſa* in perpetuum *eſt tranſitoria ad hæredes extraneos, declara* n. 6. 3. *ſubdeclara* n. 18. 19. *& ſic, ſi ſit data facultas alienandi cuicunque* n. 34.
20 *Emphyteuſis quando conſideretur ut locatio, & ut talis conſiderata eſt tranſitoria ad extraneos* n. 21.
22 *Emphyteuſis Eccleſiaſtica tranſit ad extraneos, ſi adſit pactum, ut dominus directus præferatur cum aliquo defalco: ſi in facultate data ad alienandum ſint excepta aliqua loca, & perſonæ* nu. 23. *ſi ſit conventum de laudimio ſolvendo per acquirentes eam* nu. 24. *ſi contineat clauſulam.* Et quibus dederit n. 26. cum ſeqq. & nu. 31. *ſi ſit conceſſa pro hæredibus quibuſcunque* nu. 32. *amplia* ut n. 33.
25 *Expreſſum id dicitur, ſi illud tantùm ſit verificabile.*
28 *Argumentum ab effectu eſt validum: de ſpeciebus ad genus, & è contrà* nu. 29. 30.
35 *Obſervantia transferendi emphyteuſim Eccleſiaſticam in extraneos denotat illam eſſe hæreditariam* & nu. 36.
37 *Emphyteuſis Eccleſiaſticæ qualitas deſumitur à motivis junctim ſumptis ad effectum etiam, ut tranſeat ad extraneos,* & n. 39. 40. *ubi etiam de emphyteuſi ex pacto, & providentia.*
41 *Opinio magis communis conſtituit approbatam concluſionem.*
42 Menoch. conſ. 545. & Bertazzol. conſ 104. *n.* 73. *refelluntur, & contrà eos fuit judicatum,* & n. ſeqq. *ubi declarantur.*
46 Bellon. conſ. 30. *declaratur.*
47 *Doctori aliquid firmanti in tractatu magis eſt ſtandum, quàm firmanti in conſiliis.*
48 Spada conſ. 183. lib. 3. *rejicitur,* & n. 49.
50 Manſ. conſult. 166. & conſult. 258. *declaratur.*
51 *Clauſula* ad habendum, &c. *non extenditur ultrà generationes, pro quibus eſt facta conceſſio.*
52 Andreol. contr. 253. *reprobatur, & contrà eum fuit judicatum.*
53 Rota in rec. dec. 427. p. 9. & dec. 209. p. 10. *declaratur,* & n. 54. Rota cor. Cerro dec. 226. 271. *declaratur* ibid.

56 *Afferuntur plures conciliationes, quibus ſalvantur* DD. & Auctoritates *ſtantes pro non tranſitu emphyteuſis Eccleſiaſticæ ad extraneos, etiam concurrentibus clauſulis, & pactis aliud ſuadentibus*, & ſeqq. uſque ad 61.

62 *Solemnitates in conceſſione rei Eccleſiaſticæ quando non requirantur.*

63 *Feminæ veniunt appellatione hæredum quorumcunque*, & n. 64. *ubi de ratione.*

65 *Aſſignatio eſt omninò valida, concurrente poteſtate, & voluntate aſſignantis, ac capacitate aſſignatarii.*

66 *Conſenſus domini directi ne deficiat, deſumitur ex ſola ſcientia, & patientia*, & n. 67. *ſatis eſt, ut priùs præſervetur, deindè ſuperveniat.* n. 68. *quando non ſit neceſſarius*, n. 70. & ſeqq.

69 *Solito loci, in quo fit contractus, præſumuntur contrahentes ſe conformaſſe*, & n. 151.

70 *Alienandi facultas ſi ſit data emphyteutæ, non requiritur conſenſus domini in alienatione*, & n. 71. 72. 73.

74 *Conjecturis non eſt opus in claris.*

79 *Inveſtitura deindè conceſſa præ ſe fert aſſenſum.*

82 *Emphyteuſis Eccleſiaſtica hæreditaria poteſt conſtitui in dotem, etiam ceſſante ſubſidio.*

83 *Conſenſus domini directi favore dotis poteſt impetrari poſt mortem dotantis, & in aliis caſibus, de quibus* n. 87. & ſeqq.

84 Conſu tudo Genuenſ. *redigens bona emphyteutica Eccleſiaſtica ad inſtar allodialium affertur: eſt valida* n. 85. *& operatur, quod eadem bona tranſeant ad extraneos* num. 86. *& quid ulteriùs operetur* n. 87. 88. & ſeqq. & n. 150. *ac quandò nihil faciat* ex n. 142. *vide de ea*, n. 179. 180.

89 *Alienandi facultas una conventionalis, alia conſuetudinaria producit id, quod aliàs de jure non præſtaretur.*

91 *Retrotractio quando permittatur, etiam quoad conſenſum domini directi.* & n. 92. *& generaliter quando non permittitur*, n. 119. 120. 121. *declara* ex n. 122.

93 *Aſſenſus domini poſt mortem vaſſalli præſtitus non operatur in præjudicium vocatorum, & tertii, cui ſit jus quæſitum, ſed declara*, n. 94. 95.

94 *Aſſenſus vigore* conſuetudinis *redigentis bona ad inſtar allodialium non eſt gratia, ſed oritur ex obligatione.*

97 *Jus vocatorum in inveſtitura ceſſat, ſi inveſtitus diſponat de bonis vigore* conſuetudinis *ergà alios, etiam extraneos.*

98 *Hæres hæredis tenetur ſervare factum defuncti, etiam quoad bona ſua propria, amplia* num. 99. 100.

101 *In bonis emphyteuticis hæreditariis nullum jus habet ille, qui non eſt hæres defuncti, limita, ſi bona ſint mixta*, n. 102. *declara*, n. 103. & ſeqq. ac n. 107. 108. *ubi diſtinguitur.*

105 *A feudo, & emphyteuſi, etiam non expreſſis quando ſit excluſus filius ex diſpoſitione patris*, & n. 106. & 118.

110 *Legitima* ex Stat. Genuæ civ. lib. 5. c. 12. §. ſalvis ſemper. *vult, quod legitima poſſit relinqui ſine titulo inſtitutionis.*

111 *Clauſula* omni meliori modo *ſupplet titulum inſtitutionis in legato legitimæ facto per patrem, & ordinato à Statuto.* & n. 112. 113. *declara* n. 114. 115.

115 *Entia non ſunt multiplicanda ſine neceſſitate.*

116 Fachin. conſ. 110. ſub num. 8. *examinatur, & rejicitur.*

117 *Clauſula*, proùt litera jacet, *in Statuto quid operetur.*

118 *Excluſio filii ab emphyteuſi hæreditaria pendet à voluntate patris teſtantis.*

119 *Conditio ſuſpenſiva ex quibus verbis importetur pro impedienda retrotractione* & 120. 121. & ſeqq. *& reſolutiva, ex quibus deducatur*, n. 129. 130. & ſeqq.

123 *Ceſſante cauſa, ceſſat effectus.*

125 *In conditionibus voluntariis inſpicitur merum factum.*

126 *Teſtator non cenſetur velle quidquam diſponere fruſtranèè.*

127 *Argumentum*, ſi teſtator interrogatus fuiſſet, ita reſpondiſſet, *eſt validum.*

128 *Declaratio, quando poſſit validè fieri uno, & altero tempore.*

135 *Conſenſus quando ex laudatione, ſeù aliis deprehendatur* & ſeqq.

138 *Inveſtitura continet clauſulam*, ſine præjudicio juris tertii, *declara* n. 139. 140.

139 *Reſervatio intelligitur, quatenùs jus reſervatum competat*, & n. 140.

141 *Primus acquirens ex titulo lucrativo, & titulo oneroſo, quid poſſit facere de bonis ſibi conceſſis, & in quibus caſibus*, & n. 145. cum ſeqq.

Manent. dec. 60. *affertur: non applicatur huic caſui, & declaratur, in quibus terminis procedat.* à n. 158. ad 168. *rejicitur, & habet contrà ſe omnium ſententiam*, n. 169. 173. *in quibus caſibus poſſit habere locum*, n. 171. 172. 174.

144 *Doctoris* auctoritas *articulum examinans, nec habens contradictorem, eſt tanquàm caſus legis.*

145 *Titulus lucrativus ceſſat ex ſolutione magni laudemii, ſeù ex obligatione annuæ penſionis ergà emphyteutam diſponentem*, ex num. 146. 147.

151 *Emphyteuta diſponens de re emphyteutica cenſetur ſe conformare* conſuetudini *loci, & qualitati hæreditariæ ipſius rei.*

Diſpoſitio ut ſuſtineatur, præſumitur facta ex titulo meliori, & efficaciori competente. ibidem.

152 *Pater quando de bonis emphyteuticis poteſt diſponere ad favorem extranei, magis poteſt prælegare illa uni filio.*

155 *Dominium rei legatæ recta via tranſit in legatarium etiam ignorantem, & n.* 156.

156 *Dominii titulus eſt perpetuus, uti irrevocabilis.*

157 *Legatum eſt ad hæredes legatarii tranſmiſſibile.*

175 *In dubio cenſendum eſt pro validitate aſſignationis, & cujuſlibet actus: pro dote in dubio eſt judicandum*, n. 176. *& pro reo, ac poſſeſſore*, n. 177.

178 *In dubio pro revocatione ſententiæ eſt ſtandum; amplia*, n. 179. 180.

180 *Utilitati publicæ, & commerciis eſt favendum.*

181 Manſ. conſult. 716. (*quæ eſt* Petri Joannis de Torre) & conſult. 717. l. 8. *notatur.*

Quædam bona paſculiva de Juribus Eccleſiæ fuerunt conceſſa in emphyteuſim *perpetuam* alicui *pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus ſuis ex eo natis, & naſcituris de legitimo matrimonio maſculis tantùm*. Cum autem primus acquirens diſpoſuerit de bonis ipſis ad favorem fœminæ filiæ ſuæ, & diſceptaretur, An validè, vel nulliter pro definitione contentionis attuli ea, quæ aliàs *in*

Reſponſionem Deciſioni Rotæ Genuenſis exaraveram in ſimili caſu (dempta qualitate bonorum) per modum infra ſcriptum.

RESPONSUM JURIS

Comitis Vincentii Bondeni.

ANNUENTE DEO.

JANUEN. EMPHYTEUSIS.

IN

CAUSA UTRINQUE SPINULA

RESPONSIO

Ad Deciſ. Almæ Rotæ Januen.

DEciſionem Almæ Rotæ Januenſis *nunc impreſſam penès D. Manſ. conſult.* 718. *lib.* 8. editam *in cauſa utrinque Spinula* vertente inter D. Dominicum Patruum Actorem, & D. Mariam Magdalenam Ream conventam, qua decuit veneratione, ſuſcepi: Eandem maturiori quo debui ſtudio, ac diligentia funditùs conſideravi: A Equivocis & Facto, & proindè in Jure conſiſtentibus valdè ſcatentem in pluribus inveni: Et quò magis præjudicialem juribus D. Mariæ Magdalenæ ipſam exiſtimavi: eò promptiùs juſtitiam ad favorem illius, non obſtantibus motivis, & fundamentis elaborato calamo in contrarium adductis, evidenter militare non dubitavi.

Quandoquidem ad propulſandum D. Patruum Adverſarium ſatis exuberanter fuit, eſtque inſtrumentum aſſignationis de Domo, ac Domuncula controverſis factæ D. Nepti per olim D. Hieronymum ejus Genitorem *ſub die* 17. *Decembr.* 1686. cum ſubſequuta inveſtitura, & conceſſione deindè reportata à Vener. Capitulo, & Canonicis Collegiatæ S. Mariæ Vinearum, per quod jus omne dominii requiſitum ad hunc effectum in illam fuit dubio procul tranſlatum *ex l. ſi pluribus, ff. de leg.* 2. *D. D. in l. ſi conſtante. ff. ſolut. matrim. Alciat. & aliis in l. aſſignare. ff. de verb. ſignific. Nevizan. conſ.* 84. *n.* 7. *Cephal. conſ.* 135. *num.* 7. *lib.* 1. *& conſ.* 399. *n.* 26. *lib.* 3. *Pariſ. conſ.* 33. *n.* 26. *lib.* 3. *Menoch. conſ.* 201. *num.* 6. *verſ.* eſt itaquè facta aſſignatio, cujus natura, & ſignificatio eſt, ut cenſeatur tranſlatum dominium, *lib.* 3. *& conſ.* 663. *n.* 7. *lib.* 7. *Natta conſ.* 496. *ſub nu.* 5. *lib.* 3. *Altograd. Sen. conſ.* 8. *num.* 13. 14. *lib.* 1. *Brunor. in locis commun. litt. V. num.* 36. *Barboſ. de dict. uſufreq. dict.* 42. *n.* 1. *& ut in Mea collect. leg.* 14. *num.* 188. *vol.* 1. *Giurba dec.* 24. *num.* 19. *verſ.* ſic etiam verbum *aſſignavit*, quod dominii tranſlationem importat, *Rota apud Poſt. de ſubhaſt. dec.* 205. *num.* 3. *cor. Pamphil. dec.* 240. *num.* 2. *cor. Cerro dec.* 234. *n.* 2. *ad fin. tom.* 1. *in rec. dec.* 130. *ſub n.* 5. 6. *p.* 5. *dec.* 157. *n.* 28. *p.* 6. *dec.* 59. *nu.* 5. *verſ.* factæ per verbum *aſſignamus* importans tranſlationem dominii *p.* 10. *dec.* 376. *n.* 13. *p.* 14. *deciſ.* 218. *n.* 16. *p.* 18. *& dec.* 305. *n.* 3. *p.* 19.

Et in quo inſtrumento, juncta eadem inveſtitura, & conceſſione ipſa D. Maria Magdalena habebat, ac habet ſolidiſſimè intentionem fundatam, *l. cum precibus, C. de probat. l. ſi, & Præſes. C. de præd. minor. Alex. conſ.* 37. *num.* 16. *lib.* 2. *Cephal. conſ.* 180. *num.* 14. *& conſ.* 225. *nu.* 20. *lib.* 2. *Natta conſ.* 177. *in princ. Cyriac. contr.* 18. *n.* 22. *& contr.* 182. *num.* 4. *tom.* 1. *contr.* 204. *nu.* 39. *tom.* 2. *ac contr.* 588. *n.* 13. *tom.* 4. *Manſ. conſult.* 41. *ſub n.* 8. *lib.* 1. *Add. ad Salon. conſ.* 39. *nu.* 5. *verſ. habet enim. Turret. conſ.* 32. *num.* 14. *lib.* 3. *Altograd. conſ.* 50. *nu.* 8. *lib.* 1. *Bellon. deciſ.* 122. *n.* 1. *Milanenſ. dec.* 8. *num.* 22. *verſ. imò facit. lib.* 2. *Rota cor. Coccin. dec.* 1201. *num.* 1. *tom.* 3. ita ut, eo viſo, ſuper illius bono jure, nulla opus eſſet, nec ſit diſcuſſione fori. *Rimin. Jun. conſ.* 6. *nu.* 40. *lib.* 1. *Altograd. d. conſ.* 50. *n.* 9. *Roland. conſ.* 46. *nu.* 13. *lib.* 4. *Ruin. conſ.* 128. *n.* 1. *lib.* 4. *Natta conſ.* 145. *in princ. lib.* 1. *Milanenſ. d. deciſ.* 8. *n.* 123. *Sperel. dec.* 27. *nu.* 15. *tom.* 1. cum diceretur extare caſus legis, ſuper quo nullatenùs dubitandum veniebat, *Bald. conſ.* 215. *nu.* 3. *in fin. lib.* 2. *Roland. d. conſ.* 46. *n.* 15. *Cravet. conſ.* 31. *in fin. lib.* 1. *Bec. conſ.* 74. *n.* 19. *Surd. conſ.* 186. *nu.* 7. *Cyriac. contr.* 37. *nu.* 10. 12. *tom.* 1. *Contr. diſcept.* 62. *ſub num.* 2. *lib.* 1. *Tiraquel. de retract. §.* 2. *gloſ. à numer.* 20. 22. *in fin. ubi amplè, Parexa de univ. inſtrum. edit. tit.* 1. *reſol.* 3. *§.* 2. *num.* 4. *Sperel. d. dec.* 27. *num.* 18. *Rota cor. Mantic. deciſ.* 47. *nu.* 2. *& dec.* 302. *num.* 2. *cor. Arguel. dec.* 73. *n.* 16. *cor. Zarat. dec.* 14. *n.* 3. *& in recent. dec.* 286. *n.* 3. *p.* 11. *& dec.* 116. *nu.* 1. *p.* 15.

In nihilo adverſante nullitate hujuſce aſſignationis elevata *in Deciſ. §. nullitas donationis*; ex eo, quod dictus D. Hieronymus non haberet licentiam alienandi in extraneos in præjudicium vocatorum, cum licentia attributa in Inſtrumento Inveſtituræ conceſſæ Hyacintho ejus Patri recipienti *pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus ſuis ex eo natis, & naſcituris de legitimo matrimonio maſculis tantùm*; inter quos continetur D. Adverſarius; quamvis ampla, & generalis, & cum clauſula *Ad habendum, & quicquid placuerit faciendum*, ubi emphyteuſis eſt ex pacto, & providentia, ſeù mixta (ut ſaltem mixtam hanc fuiſſe firmaverat antecedenter *Deciſio in §. prætereà ex abundanti*) non alteravit naturam ipſius emphyteuſis, ſed ad illius limites reſtricta fuerit, ita ut in extraneos ea alienari non potuerit, & ſi alienatio ſequuta fuerit, poſſit per vocatos, nuncque D. Adverſarium vindicari; allegatis ad hoc *Menoch. conſ.* 545. *n.* 5. *Bertazzol. conſ. civil.* 73. *n.* 14. 15. *Bellon. jun. conſ.* 30. *per tot. Spada conſ.* 183. *n.* 8. *& ſeqq. lib.* 3. *Manſ. conſult.* 166. *n.* 19. *lib.* 2. *& conſult.* 258. *n.* 14. *lib.* 3. *Andreol. contr.* 253. *num.* 6. *Rota in rec. dec.* 427. *à num.* 12. *p.* 9. *& dec.* 209. *nu.* 4 *p.* 10.

Stante etiam defectu conſenſus Domini directi, qui, ſuppoſita quoque facultate alienandi, intervenire debebat per *tex. in l. fin. ubi D. D. C. de jur. emphyt. Mel. ad Caſtil. de alim. c.* 62. *nu.* 15. *Fulgin. tit. de alien. q.* 1. *à numer.* 1. & de quo, ſicuti potuit opponi per D. Adverſarium ob ejus proprium intereſſe, *Mel. alleg.* 34. *n.* 1. *alleg.* 66. *n.* 9. *& alleg.* 101. *n.* 12. *lib.* 2. *Gratian. diſcept.* 815. *n.* 13. *Gobius conſult.* 95. *ſub n.* 41. 42. *& de permiſſ. feud. alien. q.* 3. *n.* 73. *Rota penès Cenc. de cenſib. dec.* 74. *n.* 9. *& dec.* 345. *numero* 6. 7. ità, eo ceſſante, potuerit idem D. Adverſarius agere ad emphyteuſis recuperationem, tanquàm nulliter alienatam. *Roſenthal. de feud. cap.* 9. *concl.* 58. *numero* 44. *Oſaſch. dec.* 172. *numero* 25. 26. *Theſaur. dec.* 99. *numero* 19. licet quoquè poſt alienationem, ſivè diſtractionem ex cauſa dotis (utique nullam; dum aderant bona paterna pro eadem dote conſtituenda, & ceſſabat ſubſidium; ex *Fulgin. tit. de alien. q.* 1. *n.* 268.) fuerit ipſe conſenſus obtentus, ac ſanè inoperabiliter, poſt jus quæſitum

12 situm præfato D. Adversario, ob prædecessum Patris assignantis: *Surd. cons.* 382. *à n.* 79. *& à n.* 92. *usque in fin. Conciol. alleg.* 46. *n.* 36. 37. *Galeot. contr.* 1. *n.* 89. 90. *lib.* 1. *Pignatel. contr.* 81. *n.* 17. *tom.* 2. *Gob. d. q.* 3. *nu.* 49. 50. *Fulgin. tit. de contract. emphyt. q.* 24. *num.* 11. 12. *in fine, & tit. de alien. q.* 1. *n.* 234. Ut de his omnibus agit *Decisio §. quinimò suppositа cum duob. seqq.*

Nullitas etenim prædicta illicò removetur, si præcognoscatur.

13 Tùm emphyteusim, ut suprà concessam, ponderata diligenter ejus formula, fuisse, ac esse verè hæreditariam, utpotè hæredes, & successores continentem, habita sic ratione successionis ex jure civili quoad primos, & successionis ex jure prætorio quoad secundos, quidquid esset, si istis latiorem significationem denotantibus omissis, illos duntaxat strictiorem intellectum habentes comprehenderet, per tradita *à Silvan. cons.* 30. *num.* 11. *ubi, quod est clarissimum lib.* 1. *Curt. Jun. cons.* 148. *numero* 15. *Bero. cons.* 65. *numero* 95. *lib.* 1. *Cravet. cons.* 131. *sub numero* 8. *lib.* 1. *Grat. cons.* 55. *n.* 31. *lib.* 1. *cum pluribus aliis apud Menoch. cons.* 87. *n.* 15. 16. *lib.* 1. *& cons.* 160. *n.* 42. *ubi de magis communi, & n.* 44. *lib.* 2. *Faria ad Covar. var. resol. lib.* 2. *c.* 18. *n.* 51. *Mans. consult.* 2. *à n.* 36. *lib.* 1. *Tranchedin. consult.* 21. *ex nu.* 22. *consult.* 22. *n.* 5. *& consult.* 95. *n.* 11. 12. *Cyriac. contr.* 146. *à n.* 2. *lib.* 1. *Rocca disput. jur. c.* 66. *n.* 28. *& seqq. lib.* 1. *Gratian. discept.* 451. *à n.* 16. *ad* 21. *lib.* 3. *Giurb. de success. feud. prælud.* 4. *sub nu.* 19. *Caldas. de nomin. emphyt. lib.* 2. *q.* 22. *nu.* 12. *cum seqq. & q.* 24. *n.* 14. *Marin. de feud. lib.* 1. *tit.* 5. *de feud. hæredit. sub n.* 12. 14. 15. *Valasc. de jur. emphyt. q* 44. *n.* 18. *ubi de magis communi. Osasch.*

14 *decis.* 161. *sub numero* 2. & quoad bona præfati Vener. Capituli, & Canonicor. Collegiatæ S. Mariæ Vinearum *Rota Genuensis apud Belmont. dec.* 31. *à num.* 4.

Tùm pariter fuisse, & esse talem, ac transitoriam ad extraneos quoque, licèt de bonis Ecclesiasticis, & cum recensitis verbis, fortasse ob finalia, ad solos natos ex investito, hæredes tamen, & successores, directis, stantibus clausulis in parte dispositiva sitis, & pactis eidem peculiariter adjectis; veluti

Primò,

15 Quia ipsa emphyteusis fuit concessa *in perpetuum*, repetita sæpè, ac sæpius qualitate istius perpetuitatis, sic enim pro transitu emphyteusis Ecclesiasticæ etiam ad extraneos, vigore hujusce clausulæ, dixerunt *Grilenzon. cons.* 144. *nu.* 1. *& seqq. Marta cons.* 57. *à n.* 21. *Gargiar. cons.* 7. *n.* 20. *& cons.* 44. *nu.* 8. *lib.* 2. *Gabr. cons.* 76. *sub n.* 7. 12. *lib.* 2. *Spada cons.* 182. *nu.* 2. *lib.* 3. *Altograd. cons.* 22. *ex n.* 6. *lib.* 1. *Severin. post Scalion. ad pragm. Regni. alleg.* 26. *n.* 10. *Mel. alleg.* 14. *nu.* 6. *lib.* 1. *& alleg.* 71. *n.* 6. *ac alleg.* 72. *nu.* 3. *lib.* 2. *Mans. consult.* 156. *n.* 26. *lib.* 2. *Palma consult.* 68. *n.* 1. *Tranchedin. consult.* 21. *ex num.* 24. *& consult.* 95. *n.* 13. *ubi concord. Urceol. consult.* 32. *n.* 23. *lib.* 1. *Gobius consult.* 51. *n.* 13. *ubi, quod de hoc non est hæsitandum. Et consult.* 91. *nu.* 7. *Caren. resol* 152. *numero* 3. *Faria ad Covar. resol.* 17. *num* 17. *lib* 2. *Sabel. resol.* 58. *num.* 13. *Cyriac. d. contr.* 146. *n.* 10. *Ciarlin. contr.* 180. *n.* 24. *lib.* 2. *Ego ipse in colluct. leg.* 34. *n.* 7. *vol.* 1. *D. Boscolus penes Torre de success. in primogen. resp.* 2. *n* 92. *tom* 2. *Card. de Luca tit. de emphyt. disc.* 32. *n.* 5. *vers. tertiò quia. lib.* 4. hancque sententiam pluries admisit *Rota viden. apud D meum Balduc. post cons. Ramon. dec.* 87. *à numero* 6. *ad* 11. *lib.* 2. *ut cor. Zarat. dec.* 95. *num.* 22. *cor. Merlin. dec.* 506. *num.* 6. *& dec.* 871. *num.* 8. *cor. Priolo dec.* 218. *n.* 4. *cor. Cavaler dec.* 293. *num.* 3. *cor. Dunozet. Jun. decis.* 748. *n.* 20. *tom.* 2. *cor. Roxas dec.* 444. *nu.* 1. *cor. Caril. dec.* 246. *nu* 3. *& in recent. in annot. ad dec.* 26. *nu.* 15. *ubi concord. p.* 3. *dec.* 286. *n.* 4. *p.* 4. *tom.* 3. *dec.* 548. *n.* 9. *p.* 5. *dec.* 381. *n.* 6. *& sub nu.* 8. *p.* 9. *dec.* 54. *num.* 24. *p.* 16. *dec.* 225. *nu.* 1. 2. 22. *p.* 17. *& dec.* 332. *num.* 9. *p* 19.

Non curato, quod *in decis.* (post firmatam con- 16
clusionem *in §. intelliguntur de hæredibus*, quod emphyteusis Ecclesiastica concessa *pro hæredibus suis* admittit duntaxat filios descendentes, ita ut non sit transitoria ad extraneos; allato *Pacion. de locat. c.* 53. *n.* 37. *cum aliquibus decisionibus Rotæ*, ac signanter *cor. Sanctiss. Alex. VIII. Otthobono decis.* 42. *n.* 4. *& alibi, ut per Balduc. d. dec.* 87. *n.* 1. ubi, quod est indubitatum axioma, *ex Card. de Luca tit. de emphyt. disc.* 31. 36. *lib.* 4. præcisim subdatur *in sequenti §. etiam, quod addita* per 17
hanc clausulam *in perpetuum* ampliari quidem numerum, sed non qualitatem successorum, quod est ac dicere se habere sanè ad descendentes investiti in perpetuum, ast non extendere vires suas ad admittendos hæredes extraneos, ex *Cephal. cons.* 400. *n.* 21. 22. *Mans. consult.* 166. *n.* 19. *lib.* 2. *Marta vot.* 38. *n.* 7. *Magon. dec. Lucens.* 12. *n.* 12. *Rota post Salgad. Labyr. creditor. dec.* 18. *n.* 20. 21. *eadem ac cor. Cerro dec.* 226. *à n.* 23. *tom.* 1. *& in recent. decis.* 381. *n.* 3. 4. 5. *p.* 5. *cum aliis apud D. Balduc. d. dec.* 87. *n.* 18. 19. 20.

Cum non tantum in contrarium stent longè *plu-* 18
res Doctores, cum quibus, & alii innumeri per eos recensiti conveniunt, longèque *plures Rotæ decisiones*, dum ultrà adductas, *Aliæ concordantes* afferri possent; adeò ut in allegatis ex adverso nullatenùs sit sistendum, ut plenè videre est *in d. dec.* 87. *Balduc. n* 21. *& seqq. ac n.* 31. 32. *ubi concord.* Verum *Auctoritates ipsæ, & decisiones contrariæ* (omissis pro nunc aliis declarationibus) possint duntaxat locum habere, si nulla alia circumstantia, & conjectura concurrat cum eadem clausula *in perpetuum* posita in investitura, secus ea, ut in 19
præsenti, ex mox dicendis concurrente, quantumvis levi, nam tunc emphyteusim *in perpetuum* concessam transire quoque ad extraneos, & vim hujusce clausulæ non restringi ad solos descendentes, neque eorum numerum solummodò ampliare, sed etiam qualitatem successorum augere, declaratur cum ipso *Cephal. cons.* 9. *sub num.* 13 *& seqq. lib.* 1. *à Mantic. de tacit. lib.* 22. *tit.* 19. *nu.* 21. *in fin. tom.* 2. *Ciarlin. contr.* 180. *n* 24. *Tranchedin. d consult.* 21. *n.* 26. *Mans. consult.* 2. *num.* 43. *lib.* 1. *Gobio consult.* 11. *n.* 14. *& consult.* 91. *n.* 37. *Pacion. de locat. c.* 53. *nu.* 16. *Card. de Luca tit. de emphyt. disc.* 59. *in fin. lib.* 4. *Fulgin. eod. tract. tit. de contract. emphyt. q.* 1. *num.* 13. *in fin. Boscol. d. respons.* 2. *nu.* 94. ubi subdit tanto fortiùs, si gravissimæ conjecturæ concurrant, & plures, ut in hoc nostro casu, ac sequuta fuit *Rota* „ *in recent. d. dec. in adversum adducta* 381. *n.* „ 6. *& infra*, ibi, in hoc articulo, si cum con- „ cessione facta pro hæredibus *in perpetuum*, ad- „ sit aliqua conjectura etiam levis, emphyteusis „ est transitoria ad hæredes extraneos *p.* 5. *& dec.* 54. *à numero* 24. *ad* 29 ubi post hinc inde rem discussam, sic ait. „ Ponderarunt Do- „ mini plures, & urgentes conjecturas, quæ „ etiam leviores ad hunc effectum multum re- „ levant, *p.* 16. *& dec.* 225. *numero* 20. ibi, „ quando in concessione facta pro hæredibus *in*

„ *perpetuum* adeſt aliqua conjectura etiam levis, „ tunc emphyteuſis tranſire dicitur ad extraneos, „ *p.* 17. *ac dec.* 52. *n.* 4. *verſ.* nihilominus, quan- „ do, ut in propoſito cum clauſula *in perpetuum* „ concurrit aliqua etiam levis conjectura, tunc „ emphyteuſis etiam Eccleſiaſtica eſt tranſitoria „ ad quoſcunque *p.* 19. *& cor. Coccin. dec.* 1888. „ *numero* 9. *verſ.* ſi cum conceſſione facta pro „ hæredibus *in perpetuum*, adſit aliqua conjectura „ etiam levis, emphyteuſis eſt tranſitoria ad „ hæredes extraneos, *tom.* 4. *cum aliis penes* „ *Balduc. ſemper viden. ubi proximè.*

20 Secundò (confirmando ſic nunc tradita) quia hæc domus, & domuncula non fuerunt ſimpliciter traditæ, & conceſſæ in emphyteuſim, ſed verè etiam in locationem, ut in Inſtrumento, ibi *in primo. locaverunt, & ex cauſa locationis perpetuæ, & in §. promittentes.* verſ. *eidem M. Hiacintho, & dictis hæredibus, & ſucceſſoribus ſuis locationis titulo in perpetuum dimittere*, & ibi, & acceptans hujuſmodi locationem: ac ibi, *dicto locationis titulo in perpetuum, ut ſuprà tenere:* & ibi, *dictas domum, & domunculam præſentis locationis:* rurſus ibi, *& ipſi intelligantur à jure præſentis locationis:* etiam ibi, *in loco D. Hiacinthi in præſenti locatione:* ac ibi, *recipiat*

21 *inſtrumentum locationis à Capitulo:* qua locatione ſtante, & per partes octies ſaltem repetita, negari non poteſt, quod talis conceſſio non ſit tranſitoria ad hæredes extraneos, *Ruin. conſ.* 161. *à n.* 21. ubi *n.* 23. ſubdit hoc eſſe veriſſimum, neminemque invenire contradicentem *lib.* 1. de quo, aliiſque pluribus meminit *Mantic. d. lib.* 22. *eod. tit.* 19. *num.* 27. *Roland. conſ.* 96. *à nu.* 24. *lib.* 1. *Burſatt. conſ.* 60. *nu.* 23. *lib.* 1. *Gobius d. conſult.* 11. *n.* 16. *Ciarlin. contr.* 180. *n.* 31. *Fajard. alleg.* 43. *n.* 66. *D. Boſcol. in d. reſp.* 2. *n.* 138. 139. *Pacion. de locat. d. c.* 53. *n.* 96. *Card. de Luca tit. de emphyt. diſc.* 30. *n.* 2. *verſ. conceſſa verò*, ubi ſic deciſum, recedendo ab antecedenter deciſis *lib.* 4. *& in ſupplem. ibid. p.* 2. *Surd. dec.* 198. *ſub an.* 3. *Beltramin. ad Gregor. dec.* 529. *nu.* 21. *Rota in recent. deciſ.* 232. *à n.* 9. *p.* 9. *dec.* 79. *n.* 3. „ *p.* 16. *& d. dec.* 225. *ante num.* 24. *verſ.* eſſet „ nedum concepta verbis importantibus emphy- „ teuſis, ſed etiam contineret expreſſam loca- „ tionem ſæpius in eodem inſtrumento à parti- „ bus repetitam, qua ſtante, negari non po- „ teſt, quod non ſit tranſitoria hujuſmodi con- „ ceſſio ad hæredes extraneos, *ac ibi dantur concordantes p.* 17.

22 Tertiò, quia fuit conventum, quod vendere, donare, cedere, ac quovis titulo transferre volentes haſce domum, & domunculam, teneantur primò requirere Capitulum dominum directum, pro habenda prælatione, & defalco ſolidor. 20. & ipſo emere nolente, vel tacente, aut non reſpondente, poſt denunciationem per menſem, liceat illis *vendere, alienare, donare, & cedere cuicunque perſonæ voluerint*, ob iſtud enim pactum in priori parte prælativum, tanquam certè præſuppoſitivum facultatis alienandi conceſſionem de hiſce domo, & domuncula, fuiſſe, & eſſe hæreditariam tranſitoriam ad extraneos, ac contrahentes intellexiſſe dare, & reſpectivè accipere facultatem transferendi, etiam in ipſos extraneos, nullus eſt, qui contrarietur, ut inquit *Curt. jun. conſ.* 155. *nu.* 11. *verſ. præmiſſa clariora redduntur lib.* 1. cujus formalia verba afferuntur *à Boſcol. d. reſponſ.* 2. *numero* 128. 129. *Card. de Luca tit. de emphit. diſc.* 29. *numero* 3. *verſ.* quarto clariſſimè „ ex alio pacto, ut in caſu alienationis teneatur emphyteuta requirere dominum, illumque „ præferre pro duodecim denariis minus juſto „ pretio, hoc enim ad oculum oſtendit aliena- „ bilitatem, *& diſc.* 31. *nu.* 15. ubi, quod ex „ hoc pacto reſultat argumentum hæreditariæ qualitatis, *lib.* 4. *Rota penès Caſtald. conſult.* 238. *in fin. verſ. & demum tom.* 2. *ac in recent. dec.* 26. *ſub n.* 6. *p.* 3. *dec.* 510. *n.* 2. 3. *verſ.* & procul du- „ bio, ſtante pacto, quod volente conceſſionario „ domum vendere, & Monachi debeant in ven- „ ditione præferri, cum etiam vigore *hujus clau-* „ *ſulæ* cenſeatur permiſſa alienatio emphyteuſis, „ prout emphyteutæ videbitur, & placuerit. *p.* „ 13. *dec.* 332. *n* 11. 12. ibi, & demum conceſſa „ legitur facultas alienandi cum prælatione ad fa- „ vorem Capituli Domini directi, ex qua facul- „ tate quoque inſurgit qualitas emphyteuſis he- „ reditariæ. *p.* 19. *& cor. Priolo dec.* 218. *nume- ro* 3.

Quartò, quia in ipſomet pacto tradente facul- 23 tatem alienandi, excipiuntur nonnullæ perſonæ, & loca, ibi, *non tamen perſonis, ſeu locis à jure prohibitis, ſivè nobili, Eccleſiæ, potenti, Hoſpitali, aut Univerſitati*, hæc enim exceptuatio, ac limitatio in certis caſibus, firmat regulam generalem in contrarium, & conſtituit emphyteuſim merè alienabilem, conſequenter hæreditariam, ac ad extraneos tranſitoriam. *Bertazzol. conſ. civil.* 5. *ſub nu.* 15. *Giovagnon. conſ.* 44. *n.* 78. *lib.* 2. *Boſcol. d. reſp.* 2. *n.* 130. 131. 132. *Card. de Luca d. diſc.* 29. *nu.* 3. *verſ. & tertiò clariùs. Pacion. de locat. d. c.* 53. *n.* 88. 89. *Rota in recent. dec.* 16. *n.* 3. *& d. dec.* 26. *n.* 6. 7. *p.* 3. *ac poſt Torre de pact. futur. ſucceſſ. dec.* 81. *ſub n.* 34. 35.

Quintò, quia itidem fuit conventum, quòd *quo-* 24 *tieſcunque dictas domos, vendi, alienari, vel in alium proprio titulo transferri contigerit, præterquam in hæredes ſucceſſores, habeant dicti DD. Canonici, & Capitulum ratione conſenſus, & pro recognitione dominii dictorum bonorum ſolid.* 2. *monet. Genuæ pro qualibet libra totius pretii &c. intrà menſem à die venditionis, ſeu alienationis factæ, aut poſſeſſionis habitæ numerandum &c. toties quoties de uno in alium deambulaverint, præterquam in hæredes, & ſucceſſores prædictos, & teneatur perſona illa, in quam pervenerint, niſi fuerit ex hæredibus, & ſucceſſoribus prædictis, retinere à dicto Capitulo inſtrumentum locationis intrà menſem &c.* hinc namque provenit, cum laudemium, ſive capſoldum reſervatum non debeat ſolvi à comprehenſis in conceſſione, neque ab iiſdem (poſt apertam ipſis conceſſionem, debeat recipi novum inſtrumentum locationis, quod pro certo conjiciatur, hujuſmodi conceſſionem fuiſſe merè hæreditariam ad extraneos etiam tranſitoriam, ut poſt *Mart. conſ.* 57. *num.* 9. 19. 11. & alios arguit *Boſcol. in præcitato reſponſ.* 2. *n.* 134. „ *verſ.* in laudemii, ſub nomine capſoldi reſer- „ vatione, quocunque alienationis in caſu, hinc „ enim petitur quale quale argumentum, per- „ miſſam intelligi alienationem in extraneos, qui „ ſolùm, non verò deſcendentes tenentur ad „ laudemium Domino perſolvendum, *& n.* 135. *ubi concord.* quod nunc redditur fortiſſimum, ac indubitatum motivum, ob ſpecialem expreſſam exceptuationem comprehenſorum in conceſ- 25 ſione à dicta ſolutione laudemii, & receptione novi inſtrumenti intrà menſem, apertè in eodem pacto conventam; dum, ſi ob eam de comprehenſis, & ſuis non fuit ſtabilita præfata reſervatio, inita pacti, neceſſariò in non comprehenſis, & extraneis verificari debet, cum quoad nullos

nullos alios ſit verificabilis, *l. 2. ff. de lib. & poſth. Surd. conſ.* 143. *n.* 39. *Pacian. conſ.* 82. *ſub num.* 7. *Cyriac. contr.* 128. *num.* 120. *tom.* 1. *Ego ipſe in collect. leg.* 28. *num.* 42. *vol.* 1. *& collect.* 49. *n.* 4. 41. *vol.* 2. *Torre de ſucceſſ. in primogen. q.* 50. *à n.* 29. *tom.* 2. *Rot. cor. Buratt. deciſ.* 310. *n.* 8. *& dec.* 504. *n.* 7. *ac in rec. dec.* 299. *n.* 10. *p.* 12.

26 Sextò, quia, ut dicebatur, nolente emere Capitulo Domino directo, firmatum fuit ſpecialiter quòd *tunc liceat D. Hiacintho, & dictis hæredibus, & ſucceſſoribus ſuis dictas domum, & domunculam vendere, alienare, donare, & cedere cuicunque perſonæ voluerint*, quæ verba æquipollere, & habere eandem naturam, quam habeat conceſſio illa *pro ſe, & quibus dederit*, peculiari obſervatione notatur cum *Menoch. d. conſ.* 111. *n.* 65. *verſ. tertium eſt caput, & n.* 66. *lib.* 2. *à D. Boſcolo in ſæpius allegato reſponſ.* 2. *n.* 104. *in fin. ac n.* 110. adde *Laderch. in celebri ſuo conſ.* 1. *n.* 16.
„ ibi, vereque non video quid referat, an quis
„ det licentiam alienandi, vel utatur verbis, qui-
„ bus dederit, *Spada in conſ.* 358. *numero* 56. *in*
„ *fin. & numero ſeq. lib.* 2.

27 Nec certè aliter nunc dici poteſt, cum in effectu nil differant inter ſe, quòd quis ſit inveſtitus, & receperit *pro ſe, & pro quibus dederit* bona contenta in inveſtitura, & conceſſione, ac quòd quis ſit inveſtitus, & receperit *pro ſe, & pro iis, quibus vendiderit, alienaverit, & ceſſerit* bona contenta in inveſtitura, & conceſſione; dum in hac poſteriori formula, quæ eſt in noſtro caſu, exprimuntur cum verbis, & titulis particularibus eædem ſpecies dationis, quæ comprehenduntur in priori formula concepta in genere, & cum verbo, ac
28 titulo generico dationis: ſuccedente proinde vel eodem effectu, à quo licet validè arguere. *l. debitor ff. ad Trebell. Valenzuel. conſ.* 25. *à n.* 18. *lib.* 1. *Barboſ. loc.* 41. *Everard. loc.* 21. 77. *Ego ipſe collect. leg.* 7. *n.* 35. *& collect.* 24. *n.* 81. *vol.* 2. vel potenti argumento, ſanè permiſſo, de ſpeciebus
29 ad genus, & de genere ad ſuas ſpecies, de quo utrobique, reſpectu primi *Everard. in loc. leg.* 7. *Barboſ. loc.* 104. ubi etiam allegat *Cantiuncul. loc.* 8. *Gammar. in dialect. legal. lib.* 1. *loc.* 8. *Marant. reſponſ.* 32. *nu.* 39. *p.* 4. *Roſenthal. de feud. c.* 4. *concl.* 32. *n.* 6. *tom.* 1. *Torre de ſucceſſ. in primogen. c.* 4. *n.* 37. *tom.* 1. & reſpectu ſecundi *Everard. loc.* 6. *Cantiunc. loc.* 7. *Gammar. eod. lib.* 1.
30 *loc.* 7. *Barboſ. loc.* 53. *Neguſant. q.* 100. *n.* 57. *Ridolphin. lib.* 2. *q.* 51. *n.* 22. *Ciarlin. controv.* 241. *n.* 12. *Monet. de commut. ult. volunt. c.* 9. *à n.* 453.

Conſequitur propterea in ſenſu *Omnium Sapientiorum*, emphyteuſim, ſive locationem, &
31 conceſſionem, licèt Eccleſiaſticam, quam examinamus, fuiſſe, ac ſine ulla difficultate eſſe merè, ac ſimpliciter hæreditariam, ad quoſcunque hæredes extraneos tranſitoriam; prout hoc importari à clauſula, *& quibus dederit*, latiſſimè fundatur, & demonſtratur à *Curt. jun. conſ.* 4. *& conſ.* 110. *n.* 27. *Roland. conſ.* 42. *n.* 10. *lib.* 1. *& conſ.* 55. *num.* 33. *lib.* 3. *Laderch. conſ.* 1. *n.* 16. *& ſub num.* 24. *Tranchedin. conſult.* 95. *num.* 14. *Montaquil. poſt Scalion. ad Pragm. alleg.* 28. *Mel. alleg.* 8. *nu.* 24. ubi, quòd tranſit abſque hæſitatione. *lib.* 1. *Rocca diſp.* 66. *n.* 17. 18. *in fin. lib.* 1. *Vela diſſert.* 15. *n.* 37. *D. Boſcol. d. reſp.* 2. *num.* 81. *ubi præter iſtos addit. Barboſ. clauſ.* 57. *num.* 4. *Mart. p.* 1. *clauſ.* 126. *& p.* 2. *clauſ.* 558. *num.* 1. *& conſ.* 57. *num.* 2. 3. *Mantic. de tacit. d. lib.* 22. *eod. tit.* 19. *n.* 24. *Monach. de feud. interpr. c.* 39. *D. Gobium de permiſſ. feud. alien. q.* 2. *num.* 42. *deciſ. Sicil. apud Card. de Luca de feud. nu.* 8. *lib.* 1. *Rotam penès Mel. obſ. forenſ. deciſ.* 6. *num.* 6. *cor. Merlin. deciſ.* 860. *n.* 15. *tom.* 2. *in recent. d. dec.* 26. *in Annot. num.* 11. 12. *p.* 3. *dec.* 548. *nu.* 8. *p.* 4. *tom.* 3. *dec.* 76. *n.* 20. *& 30. p.* 12.

Fortius, quia pactum præfatum ſe habens om- 32
ninò ad naturam conceſſionis transferendi hanc domum, & domunculam, in quos inveſtiri voluerint, prævalet, eſtque majoris efficaciæ, quàm ſit clauſula *pro ſe, & hæredibus quibuſcunque*, ut notabiliter obſervat *Boſcol. in ſæpè adducto reſp.* 2. *num.* 111. Unde nullo modo ambigi poteſt, quin exindè emphyteuſis, ſive locatio, de qua agitur, fuerit, ſitque prorſus, & abſolutè hæreditaria, complectens hæredes quoque extraneos; ita abſque ulla difficultate operante eadem clau- 33
ſula *pro ſe, & hæredibus quibuſcunque*, etiam ſi antecedenter fuiſſet dictum *pro ſuis filiis legitimis, & naturalibus deſcendentibus*; prout omiſſa confarcinatione longa, quæ fieri poſſet, anteà dixerat *idem Boſcol. eod. reſponſ.* 2. *nu.* 89. 90. *cum Manſ. conſult.* 166. *à n.* 31. *lib.* 2. *& conſult.* 293. *ex nu.* 23. *lib.* 3. cui in eadem cauſa ſcribentes conveniunt, *Saminiat. contr.* 12. *n.* 119. *& ibi Senator Calchus contr.* 15. *n.* 132. *tom.* 1. *cum pluribus apud D. Gobium de permiſſ. feud. alien. q.* 2. *n.* 35. *Urſin. de ſucceſſ. feud. p.* 1. *q.* 3. *art.* 1. *n.* 15 16. *Giurb. eod. tract. prælud.* 4. *nu.* 21. 25. *ubi innumeri propemodum cumulantur. Rocca d. diſput. jur.* 66. *nu.* 29. *lib.* 1. *Rota in recent. dec.* 280. *p.* 1. *& dec.* 225. *n.* 12. *p.* 17. *poſt contr. diſcept. dec.* 18. 19. *ac cor. Sanctiſſ. Regnante Alex. VIII. Otthobon. deciſ.* 265. *& paſſim.*

Ac quemadmodum, cæteris motivis huic rei 34
inſervientibus conſultò omiſſis, quòd præfatum pactum, ſeu dicta facultas alienandi cuilibet emere volenti, removeat in hac materia omnem difficultatem in reddenda emphyteuſi Eccleſiaſtica hæreditaria tranſmiſſibili in quoſcunque ſucceſſores ex-
„ traneos, *ex Laderch. conſ.* 1. *num.* 15. *ubi latè*,
„ & ſubdit neſcire, quomodo clariùs contrahen-
„ tes loqui potuiſſent, *Spada conſ.* 358. *ſub num.*
„ 56. 57. *lib.* 2. *Buccafer. conſ.* 1. *numero* 45.
„ *Gargiar. conſ.* 7. *num.* 21. *lib.* 2. *Menoch. conſ.*
„ 111. *ſub num.* 65. *& infra lib.* 2. *Cyriac. con-*
„ *trov.* 146. *num.* 11. *lib.* 1. *Caren. reſol.* 152. *nu.*
„ 4. *Cancer. p.* 3. *var. reſol. c.* 15. *n.* 125. 126. *de*
„ *quibus Boſcol. d. reſponſ.* 2. *n.* 101. *& ſeqq. Pa-*
„ *cion. de locat. c.* 53. *num.* 84. *verſ.* quia con-
„ tinent facultatem alienandi, inde ſequitur,
„ ut ubicunque conceſſa eſt talis facultas emphy-
„ teutæ, reſultet, ut emphyteuſis tranſeat etiam
„ ad extraneos, *Rot. cor. Buratt. dec.* 87. *nu.* 12.
„ *tom.* 1. *& in rec. dec.* 26. *ſub n.* 6. *p.* 3. *& dec.* 268.
„ *n.* 5. ibi, & expreſſa facultas donandi, & alie-
„ nandi, quia licentia alienandi per viam con-
„ tractus oſtendit Dominum extraneos non ab-
„ horruiſſe, & omnem in propoſito removet dif-
„ ficultatem *p.* 12.

Omnia motiva, & fundamenta hactenus allata 35
pro demonſtranda abſoluta qualitate hujuſce emphyteuſis, ſeu locationis, & conceſſionis hæreditaria, & tranſitoria ad extraneos, confirmantur adeo ab obſervantia retroactis temporibus ſuprà ſæculum decurſis *ab anno* 1565. citra quoad domum, & domunculam in illa comprehenſas, inconcuſsè habita, & ſervata, dum in tanto, & forte majori temporis ſpatio ad varias perſonas, utique extraneas, diverſis ex diſpoſitionibus devenerunt, ut dicta qualitas nequeat amplius in dubium revocari, ſed uti certiſſima, ac prorſus indubitata veniat habenda, cum qualitas eadem ſemel ipſis Domibus impreſſa ſemper

perdu-

36 perduret; & illæ ſemel factæ tranſmiſſibiles ad extraneos ſemper tales permaneant. Sic enim inter „ *Multos* firmiter reſolverunt in ſuis caſibus *Laderch. d. conſ.* 1. *num.* 16. *verſ.* accedit his obſervantia ſecuta, & conſuetudo alienandi hujuſmodi bona, *Gabr. conſ.* 66. *numero* 24. 57. „ & *conſ.* 76. *num.* 16. *lib.* 2. *Ruin. conſ.* 161. *n.* „ 33. *lib.* 1. *Tranchedin. conſult.* 95. *n.* 15. *verſ.* proterea cum pluries dictum ſedimen tranſiverit „ ad extraneos, &c. modò videtur non poſſe revocari in dubium, quin dictum ſedimen ad „ extraneos tranſire potuerit, & *numero* 16. *Caren. reſol.* 152. *num.* 5. *Saminiat. d. contr.* 12. „ *n.* 116. *verſ.* ſecundo, quia hujuſmodi verborum intellectui aſſiſtit ſucceſſiva obſervantia *ad* „ *num.* 120. 121. *cum ſeqq. Boſcol. d. reſp.* 2. *art.* „ 2. *num.* 240. & *ſeqq. ubi plenè*, ac etiam *valdè* „ *D. meus Balduc. poſt conſ. Ramon. dec.* 87. *nu.* „ 38. & *ſeqq. lib.* 2. *Rota penès Giovag. non. ſub* „ *reſp.* 44. *num.* 74. *lib.* 2. *poſt Mel. obſ. for. dec.* „ 32. *n.* 10. *cor. Celſo dec.* 5. *num.* 11. *cor. Caril.* „ *dec.* 246. *num.* 4. *cor. Merlin. deciſ.* 872. *nu.* 11. „ *tom.* 2. *cor. Priolo dec.* 218. *n.* 5. & *cor. Dunozet. jun. dec.* 748. *n.* 63. *tom.* 2. *cor. Sanctiſſ.* „ *Alex. VIII. dec.* 265. *n.* 58. & *in recent. dec.* „ 381. (ex adverſo allegata) *n.* 8. *verſ. ex prædictis uſque ad n.* 13. *p.* 5. *dec.* 452. *nu.* 13. *p.* 9. „ *dec.* 76. *n.* 31. 32. *p.* 12. *dec.* 510. *num.* 5. *verſ.* „ tùm ex obſervantia plurium annorum, à quibus hujuſmodi domus tranſivit in extraneos *par.* „ 13. *dec.* 54. *n.* 34. *verſ. accedit obſervantia*, & „ *n.* 35. *p.* 16. & *dec.* 55. *n.* 5. & *ſeqq. p.* 19. *quæ eſt in Bonon. Apothecar.* 5. *April.* 1677. §. *in propoſito præcipuam*, ubi omnia in hoc puncto optimè reaſſumuntur, & probantur *cor. Albergato*, & *in Bonon. fideic. de Gulinel.* 15. *Febr.* 1686. §. *fin. cor. Heruault.*

37 Idcircò, omnibus iiſdem motivis, & fundamentis, juncta potiſſimum iſta obſervantia inſimul unitis, prout uniri debere ad hunc effectum dignoſcendi, ac habendi veram qualitatem emphyteuſis, etſi Eccleſiaſticæ, *Omnes* concedunt, & traditur magis in ſpecie, ut iiſdem, imò minoribus concurrentibus, inſimul tamen junctis, & unitis deprehendatur inſallibiliter qualitatem ipſam eſſe hæreditariam, & vigore illius emphyteuſim Eccleſiaſticam, & quamcunque conceſſionem cenſeri, ac eſſe tranſitoriam ad quoſcunque ſucceſſores, quamvis omninò extraneos à *Laderch.* „ *d. conſ.* 1. *ſub num.* 16. *Surd. conſ.* 551. *num.* 11. „ 12. *Gobio conſult.* 91. *num.* 27. ubi, quòd Senatus habuit hoc pro indubitato, *Mel. alleg.* „ 32. *num.* 11. *lib.* 2. *Caldas de nomin. emphyt.* „ *lib.* 2. *qu.* 23. *n.* 53. *verſ. nihilominus*, *Boſcol. d.* „ *reſponſ.* 2. *n.* 140. 141. *Rota poſt contr. diſcept.* „ *tom.* 1. *deciſ.* 19. *n.* 4. *cor. Dunozet. Jun. d. dec.* „ 760. *n.* 3. 4. *tom.* 2. *in rec. deciſ.* 54. *n.* 30. 31. „ *verſ.* & omnia ſaltem ſimul juncta, ſi non ſingula de per ſe, eandem emphyteuſim ad extraneos etiam tranſmiſſibilem demonſtrarunt *p.* „ 16. & *d. dec.* 225. *n.* 28. 29. *verſ.* quæ ſimul „ juncta, non poteſt negari, quòd non ſufficiant „ ad hujuſmodi effectum. *p.* 17.

38 Atque in terminis propriis, & individualibus, quod ex concurſu circumſtantiarum, clauſularum, & ad minus præſumptionum, & conjecturarum, de quibus hactenus fuit habitus ſermo brevis (longior tamen, ſi opus eſſet, habendus) quòd tàm emphyteuſis Eccleſiaſtica propriè, ac ſimpliciter ex pacto, & providentia, utpotè conceſſa nulla hæredum facta mentione, ſed duntaxat *pro filiis*, ut filiis, & *deſcendentibus maſculis*, quam emphyteuſis pariter Eccleſiaſtica, mixta ob factam hæredum mentionem, & conceſſa *pro ſe*, *filiis*, *legitimis*, & *naturalibus*, & *deſcendentibus*, *hæredibus maſculis tantùm*, ſit, ac evadat ſimpliciter hæreditaria, tranſitoria ad hæredes extraneos, immutata propria natura, & aſſumpta diverſa qualitate, cum nullum fuerit quæſitum jus dictis filiis, & deſcendentibus maſculis in eadem emphyteuſi, & conceſſione comprehenſis, niſi ſub conditionibus adſervatis in præfatis clauſulis, & circumſtantiis ipſimet emphyteuſi adjectis, & niſi ſub ea lege poteſtatis, & facultatis alienandi, & transferendi illam in quoſcunque, licèt extraneos attributa cuilibet poſſeſſori, emphyteutæ, & conceſſionario; Unanimiter tradunt, edocent, & pro certiſſimo firmant *Omnes*, & *quotquot Doctores hucuſque allegati fuere*; *Omnia*, & *quæcunque Tribunalia*, & præſertim *Sacræ Rotæ Rom. in deciſionibus* pro ingenti numero indicatis, uſque adhuc laudata, & peculiariter adducta: Quorum Catalogum (exceptis per Nos exuberanter additis, qui illum longe majorem redderent) numericum, non parcens labori, efformavit *D. Boſculus in ſæpiſſimè recenſito reſponſ.* 2. *art.* 1. *per tot.* aſt ſignanter *ſub nu.* 142. *ac à num.* 197. *uſque ad* 217. *Doctoribus* contrarium ſentientibus, ſeu ſentire innuentibus, ſingillatim reſpondet. Hocque *Reſponſum*, ut dictum fuit eſt impreſſ. poſt *Torre de ſucceſſ. in primogenit. & majorat. Italiæ tom.* 2. & mirabiliter ſe habet *D. meus Balduc. editus*, *poſt hæc ſcripta apud conſ. Ramon. d. dec.* 87. *nu.* 17. *ubi dat concordantes cum deciſionibus Rotæ*, *ac per tot. lib.* 2.

Nobis ſatis eſſe debet reſpondere *Doctoribus*, & *deciſionibus per Rotam Genuæ in ſua deciſione* §. *Nullitas donationis*, exiſtimatis contrariis noſtro Aſſumpto: Quos tamen non afficere Aſſumptum ipſum manifeſtè patet: Nam

Generaliter contrà illos ſtant alii longè majores numero, & pondere in judicando paſſim canonizati, ac in re iſta facientes, nedum magis communem ſententiam ſemper anteponendam opinioni quorundam, licèt ab aliquibus ex ipſis immeritò forſan nuncupatæ communi; ſed conſtituentes approbatam Concluſionem, ut in terminis inquit *Caſtald. conſult. forenſ.* 200. *nu.* 23. & *conſult.* 238. 239. ubi, & *Doctores*, & *Deciſiones permultas* cumulat, ac ſic etiam judicatum teſtatur *tom.* 2. 41

Specialiter autem, quoniam

Menoch. conſ. 545. & *Bertazzol. in civil. conſ.* 73. in eademmet Cauſa ſcribentes habent oppugnatorem in ipſa *Laderch. conſ.* 1. atteſtantem in fine juxtà per eum ſcripta fuiſſe judicatum, quod certè eſt credendum, cum nullibi ex profeſſo appareat recepta opinio *Menoch.* & *Bertazzol.* appareat autem ſententiam *Laderch.* paſſim fuiſſe approbatam, & ſignanter *à S. Rota Romana*, ut advertit *Rubeus in ſingular. ejuſd. Rot. p.* 3. *verb. Laderchius Imolenſis* §. 1. *per tot. tom.* 2. Ulteriùs uterque *Menoch.* & *Bertazzol.* contrarium ad id, quod ubi ſuprà ſcribunt, ſcripſerunt in aliis eorum conſiliis, ut, Quoad *primum* patet *in conſ.* 40. *lib.* 1. *conſ.* 111. *lib.* 2. & *conſ.* 704. *lib.* 8. & Quoad *ſecundum* patet *in ſuo conſ. civil.* 50. quemadmodum diligenter animadvertit *Boſcol. d. reſponſ.* 2. *n.* 200. 202. 203. ubi aliæ quoque ponderationes pro illis evitandis. Additur, & advertendum proponitur, quòd „ *in caſu Menoch.* & *Bertazzol.* tractabatur de emphyteuſi antiqua, ut „ *Ille* inquit apertiſſimè *num.* 12. *in fine verſ.* cæterum, cum hic caſui noſtro non conveniat, 42 43 44

ex quo

„ ex quo nos verſamur in emphyteuſi nova, ſed „ antiqua, & *numer.* 13. *Iſte* verò præſupponit in themate Facti poſito *in princ. conſil.* In caſu autem noſtro agitur de emphyteuſi nova, quæ, 45 quantùm diſtet ab antiqua, *Omnibus* eſt notum; ac ſubindè quanti ſpernenda ſit illatio ab una ad alteram, uti à diverſis, abundè ſuadet *vulg. l. Papianus ff. de minor. l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acq. poſſeſſ. cum concordantibus apud Barboſ. axiom.* 114. *Gambſ. in theſaur. jur. lib. 9. c. 5. axiom.* 1. *tom.* 1.

46 *Bellon. conſ.* 30. non merebatur allegari, & cum ipſe pariter loquatur in terminis conceſſionis factæ *in feudum nobile, rectum, gentile, antiquum, avitum, & paternum, ut ſub numero* 35. & cum clauſula, *ita quod in omnibus, & per omnia ſapiat naturam nobilis, recti, antiqui, aviti, & paterni.* ut *ſub num.* 38. atque ideò intret reſponſio proximè allata, exoriens à diverſitate conceſſionum, & caſuum; latè, ac præciſiùs perpenſa *à Boſcol. d. reſponſ.* 2. *num.* 211. ſubdente *in fine*, ceſſantibus circumſtantiis concurrentibus in caſu, in quo *Bellonus* conſuluit, & poſito caſu, conceſſionem fuiſſe factam *pro filiis deſcendentibus*, cum facultate alienandi explicitè, ut quia legatur in conceſſione, aut implicitè, quia ei ſint adjectæ clauſulæ *ad habendum*, ſive *& quibus dederit:* Eundem *Auctorem*, non per modum conſulentis, ſed per modum tractantis ex profeſſo materiam, ſtetiſſe in ſententia, quam hactenùs veriſſimam, & tanquam approbatam *ab Omnibus* Concluſionem vidimus, *in ſuo celebri opere, & tract. de jur. accreſc. c.* 10. *q.* 29. *n.* 74.

47 *cum ſeqq. tom.* 3. Et eſt certum, quòd potiùs eſt ſtandum *Doctori* aliquid firmanti in tractatu, quàm in conſiliis, ob veritatem in illo prærequiſitam, in iſtis affectatam. *Manſ. conſ. ult.* 280. *ſub n.* 196. 197. *lib.* 3. *Theſaur. q. forenſ.* 1. 7. *n.* 24. *lib.* 4. *Sperel. dec.* 646. *n.* 79. *tom.* 2.

48 *Spada conſ.* 183. *lib.* 3. Per quinque obſervata motiva removetur à *Boſcol. ubi ſuprà num.* 208. & verè, dum *ipſe Spada* loquitur in terminis clauſulæ *ad habendum &c.* poſitæ in parte executiva conceſſionis examinatæ, attendi non debet; quia nec caſui noſtro applicatur, & idem *in*

49 *anteced. conſ.* 182. firmavit ex profeſſo contrarium, quando talis clauſula eſt appoſita in parte diſpoſitiva.

50 *Manſ. conſult.* 166. *à num.* 19. *lib.* 2. & *conſult.* 258. *ſub n.* 13. 14. *lib.* 3. non congruit præſenti materiæ, quoniam ſe continet cum *Rota in rec. dec.* 74. *ſub num.* 4. *& ſeqq. p.* 6. *eadem ac cor. Merlin. dec.* 532. *tom.* 2. in cujus caſu conceſſio non erat concepta, ut in noſtro caſu, abſolutè pro hæredibus, & ſucceſſoribus maſculis, ſed reſtricta ad tertiam generationem, ob quam reſtrictionem, effectus clauſu-

51 læ *ad habendum &c. ac ſimilium*, ultrà eandem generationem non extenduntur, nec operantur, ut plenè firmatur *in ead. dec.* 74. ac tradit ipſe *Manſ. in conſult.* 166. *num.* 20. ſubdens *in nu.* 21. contrarium, quandò, ut modò conceſſio non eſt arctata certis perſonis, & gradibus, quod & ait *ipſamet dec.* 74. *numero* 13. ac notatur *ab Epiſc. Rocca diſput. jur. c.* 66. *n.* 22. *lib.* 1.

52 *Andreol. contr.* 253. ultrà oppugnatores *Melium, & Eugenium*, quos habere obſervat *Boſcol. in d. ſuo reſp.* 2. *num.* 213. eſt omninò parvi faciendus, cum contra illum ſemel, & bis judicaverit *Rota Romana*, ut teſtatur *Card. de Luca*, qui & ipſe ſuccubuit *tit. de feud. diſc.* 11. *num.* 2. *& ibi in ſupplem. p.* 1. *ac Deciſiones ſunt in recent. la* 94. *&* 237. *p.* 12. quarum poſterior eſt repetita poſt *Mel. obſ. forenſ. dec.* 134.

Rota in rec. dec. 427. *p.* 9. *& deciſ.* 209. 53 *p.* 10. quarum prior eſt poſt *Salgad. labyr. creditor. dec.* 78. ac ſunt *eor. Card. Cerro dec.* 226. *& dec.* 271. *tom.* 1. ſe fundat in prohibitione alienandi, quæ non eſt in noſtro caſu appoſito conceſſioni, ut notatur etiam à *Boſcol. d. reſponſ.* 2. *num.* 226. ac ideò non mirum ſi clau- 54 ſulæ *ad habendum*, *in perpetuum*, *& cæteræ* non fuerunt in ſuo caſu conſideratæ, neque operabiles; dum à præexiſtenti eadem prohibitione vires earum enervantur, ac taliter eliduntur, ut conceſſio non egrediatur proprios terminos, & limites, ſed intrà illos, neglectis iiſdem clauſulis, contineri debeat, ut latè dicitur *in ipſiſmet binis Deciſionibus.*

Ex hiſce Reſponſionibus, & ex motivis tactis 55 in examinandis clauſulis, & circumſtantiis cadentibus in hac Facti ſpecie, ob quas conceſſio, & emphyteuſis, ſive locatio iſta fuit, eſtque reddita hæreditaria ſimpliciter, ac abſolutè tranſitoria ad hæredes etiam extraneos, proficue colligi poſſunt aliquæ Conciliationes, quibus evitari valeant *Auctoritates, & Doctores*, ſi qui ultrà proximè recenſitos in adverſum, unà quoquè cum *Aliis Deciſionibus* allegarentur, ut quidem allegari, ſed inutiliter poſſent: Dicitur igitur

Quod *Omnes Doctores, & Deciſiones* loquen- 56 tes in caſibus, in quibus Clauſulæ præfatæ, ſeù conſimiles eſſent poſitæ in executivis, aut in parte executiva conceſſionis, & inveſtituræ, potiùs ex ſtylo Notariorum, quàm ex voluntate partium, nequeunt attendi, nec poſſunt obſtare; cum in caſu præſenti ipſæmet Clauſulæ fuerint poſitæ in diſpoſitivis, & parte diſpoſitiva conceſſionis, ac emphyteuſis, ſeù locationis, & in vim pacti ſpecialis inter partes firmati peculiariter deductæ.

Quod pariter *Omnes Doctores, & Deciſiones* 57 loquentes in terminis caſuum, in quibus, licet ſint appoſitæ dictæ Clauſulæ in parte diſpoſitiva conceſſionis, adeſt tamen & in ea prohibitio alienandi, nequeunt adverſari; cum in caſu noſtro deficiat talis prohibitio, ac adſit, imò ſit expreſſa facultas alienandi.

Quod ſimiliter non poſſunt officere *Doctores*, 58 *& Deciſiones* ſcribentes, & ſequutæ in caſibus conceſſionis, & emphyteuſis limitatæ ad certas perſonas, certos gradus, certaſque generationes, dum in hoc caſu non legitur talis reſtrictio, imo ſæpe ſæpius fuit appoſita, & repetita clauſula *in perpetuum.*

Quod itidem non adverſantur *Doctores, & De-* 59 *ciſiones* ſuper Caſibus Clauſularum cæterarum, vel, ſi extenſarum adſit in iis reſtrictio, *prout de ſimilibus rebus de jure fieri ſolet, & debet*; ſeu *ſecundùm naturam hujuſmodi inſtrumentorum.* Cum in hoc noſtro caſu, Clauſulæ ſint extenſæ, nec in illis legatur aliqua reſtrictio.

Quod demum D. D. & Deciſiones loquentes 60 in caſibus, in quibus fuit facta conceſſio ſine debitis ſolemnitatibus, nec adeſt lapſus temporis, incipiendo à prima, & primordiali radice, & conceſſione, ob quod illæ debeant cum obſervantia præſumi, non poſſunt allegari in contrarium, veluti non afficientes hunc caſum, in quo adſunt inveſtituræ, & conceſſiones uſque *ab anno* 1565. & forte longe ſuprà, ac agitur de conceſſione, & inveſtitura, ſeu locatione Domus, & Domunculæ, non devolutarum, ſed per contractum tranſlatarum, ac prorsùs ſolitarum concedi; quo caſu nullæ deſiderabantur ſolemnitates, ut *Omnes ſciunt*, ac traditur *à Turricel. de reb.*

Eccleſ.

Eccleſ. non alien. c. 15. §. 2. *numero* 14. ubi affert *multas Rotæ Deciſiones*, & ſignanter *cor. Pegna dec.* 843. *numero* 12. *tom.* 1. *cor. Merlin. dec.* 756. *numero* 1. 3. *& dec.* 764. *ſub numero* 3. *tom.* 2. *in recent. dec.* 282: *numero* 18. *p.* 6. *dec.* 243. *numero* 1. *p.* 7. *& dec.* 29. *num.* 42. *p.* 8.

61 Prout harum, & conſimilium Conciliationum non fuerunt immemores *Multi ex DD. ſuperiùs per diſcurſum adducti*, eaſdem propriis caſibus, ſuper quibus ſcripſerunt accommodantes; ac præciſim, cæteris omiſſis, *D. Gobius conſult.* 91. *n.* 21. *cum pluribus ſeqq. Boſcol. d. reſponſ.* 2. *art.* 1. *à numero* 175. *ad* 197. *& Epiſc. Rocca d. diſput. jur.* 66. *à numero* 20. *ad* 26. *lib.* 1. ac illæ etiam ſparſim promiſcue habentur in *Deciſionibus Rotæ ſuprà latè recenſitis.*

62 Et ex iſtis remanet evidentiſſimè comprobata, junctimque vindicata qualitas hujuſce emphyteuſis, ſive locationis, ut ſcilicet fuerit, ſitque ſimpliciter, & abſolutè ex concurſu recenſitarum circumſtantiarum, & clauſularum reddita hæreditaria, ac facta tranſitoria ad hæredes, & ſucceſſores extraneos, ac quidem etiam ad fœminas, licet *pro maſculis tantùm* conceſſa, cum ex hoc non reſtringatur operatio, & vigor earundem circumſtantiarum, & clauſularum, prout impor-

63 tantium tranſitum *ad quoſcunque*, ſub quibus comprehenduntur etiam fœminæ penitus extraneæ, ut *plurimi* ex jam adductis *D. D.* concludunt; cum quibus ſtare communem, & magis communem opinionem *Scribentium* ait multos allegans *Decian. conſ.* 24. *numero* 47. *lib.* 1. *Boſcol. d. reſponſ.* 2. *& d. art.* 1. *per tot. & numero* 160. *Rotæ poſt Contr. d. dec.* 19. *ſub numero* 19. *ead. ac cor. Dunozet. jun. dec.*

64 748. *numero* 14. 16. 19. ubi reddit rationem, loquendo in ſtrictioribus terminis feudi, quia feudi, ut ſuprà conceſſum, & circumſtantiarum, tanquam prorsùs hæreditarium debet judicari, ſicuti judicantur cætera bona allodialia; unde dubium non eſt tranſire in fœminas etiam extraneas, in quas tranſire bona allodialia eſt certiſſimum, *& dantur concordantes tom.* 2.

65 Conſequenter remanet quoque eliſa, elevata, & objectata nullitas aſſignationis harum Domorum facta D. Mariæ Magdalenæ: Dum de voluntate, ac poteſtate patris aſſignantis, & de capacitate aſſignatariæ non eſt amplius ullo modo ambigendum, & ſubinde cuicunque difficultati, & dubitationi locus præcluditur; ex notatis in proximioribus terminis à *Rota poſt Statil. de ſalu. dec.* 172. *numero* 7. *eadem, ac cor. Buratt. dec.* 87. *n.* 10. *tom.* 1. *ac generaliter paſſim.*

66 Et quoad conſenſum Capituli Domini directi,

Vel ille intervenit ſecundùm atteſtationem Procuratoris ejuſdem Capituli, jurejurando firmatam in Proceſſu exiſtentem, licet in *Deciſione* non memoratam, cui Procuratori, veluti de re ad ſuum munus, ac officium ſpectante plenè eſt credendum, ejuſque dicto ſtandum, etiamſi dixiſſet,

67 Capitulum duntaxat ſciviſſe fieri, & fuiſſe factam ipſam aſſignationem, cum ad iſtum effectum non deficiendi, conſenſum afficiat ſcientia, & patientia; ad *Gozzadin. conſ.* 62. *numero* 2. *Menoch. conſ.* 1094. *n.* 20. *lib.* 11. *Honded. conſ.* 31. *n.* 35. *lib.* 2. *Surd. conſ.* 1. *n.* 90. *lib.* 1. *Gobius de permiſſ. feud. alien. q.* 3. *num.* 64. 65. *ubi concord. Capyc dec.* 100. *nu.* 6.

68 Vel fuit ſatis aſſignationem fuiſſe factam cum præſervatione dicti conſenſus, iſto poſtea ſubſequuto, juxtà notorium ſolitum communiter ſervatum in Civitate Genuæ, in hiſce rebus peculiariter attendendum, & ſpectandum, & cui tam Domini directi concedentis, quàm inveſtiti conceſſionarii omninò ſe conformare voluiſſe eſt cenſendum ſpecialiter *Pariſ. conſ.* 13. *numero* 53. *lib.* 1. *Burſatt. conſ.* 50. *numero* 25. *lib.* 1. *Decian. conſ.* 123. *numero* 48. *lib.* 3. *Menoch. conſ.* 554. *num.* 19. *lib.* 6. *Surd. conſ.* 198. *numero* 7. 8. *lib.* 2. *& conſ.* 382. *ſub numero* 17. 18. 19. 20. *lib.* 3. *Cyriac. contr.* 581. *numero* 15. 16. 59. *lib* 4. *Schrader. de feud. p.* 5. *c.* 2. *numero* 45. *tom.* 1. & generaliter reſpectu omnium contractuum, & contrahentium, *Anſald. conſ.* 26. *numero* 69. *Biloct.* 69
conſult. 18. *ſub num.* 5. *à Ponte conſ.* 53. *num.* 17. *Berett. conſ.* 25. *numero* 6. *Honded. conſ.* 52. *num.* 26. *lib.* 1. *Burſatt. conſ.* 256. *num.* 14. *Gayl. obſ.* 8. *num.* 6. *lib.* 2. *Barboſ. de præſcr. l.* 2. *num.* 353. *ubi Append. Boſſ. de dote c.* 8. *ſub num.* 80. *Gambſ. in theſ. jur. ſpr. lib.* 3. *c.* 62. *axiom.* 2. *Add.* 2. *ad Reyger. in alio theſaur. jur. verb. conſuetudo n.* 16. *tom.* 1. *Schrader. de feud. p.* 10. *ſect.* 4. *ſub nu.* 96. *tom.* 2.

Vel talis conſenſus non fuit neceſſarius; Spe- 70
ctata diſpoſitione juris, in ſenſu communi *DD.* ſancientis (quidquid dicatur in *Deciſ.* §. *quinimò ſuppoſita*) quod, data, ut nunc facultate alienandi, & transferendi bona emphyteutica in quoſcunque, alienatio illorum, & translatio fieri poteſt ſine conſenſu Domini directi, eoque irrequiſito, ut in ſpecie emphyteuſis etiam ut plurimum Eccleſiaſticæ, *Jaſ. in l.* 3. *num.* 4. *C. de jure emphyt. Ruin. conſ.* 81. *num.* 6. *& conſ.* 213. *num.* 6. 7. *lib.* 1. *Menoch. conſ.* 111. *numero* 67. *lib.* 2. *& conſ.* 361. *num.* 38. 39. *lib.* 4. *Dec. conſ.* 390. *numero* 8. *Pariſ. conſ.* 2. *numero* 23. 29. *lib.* 1. *Burſatt. conſ.* 429. *num.* 5. *Port. conſ.* 144. *num.* 14. *Cephal. conſ.* 3. *num.* 123. *lib.* 1. *Becc. conſ.* 88. *num.* 11. 23. 24. 39. *& ſeq. lib.* 1. *Gobius conſult.* 141. *ſub num.* 20. 21. *Ego ipſe colluct. leg.* 49. *num.* 268. *vol.* 2. *Mel. alleg.* 1. *num.* 6. *& alleg.* 50. *num.* 13. *lib.* 2. *Fulgin. de jur. emphyt. tit. de alien. q.* 1. *numero* 144. 151. 282. *Mantic. de tacit. lib.* 22. *tit.* 19. *n.* 24 *tom.* 2. *Corbul. de caduc. ob cauſ. alien. limit.* 2. *Caroc. de locat. & conduct. tit. de locat. emphyt. q.* 1. *num.* 3. *Valaſc. de jur. emphyt. q.* 38. *num.* 23. *rursùs D. Gobius de permiſſ. feud. alien. q.* 2. *ſub numero* 42. *Urſel. in examine Apum. concl.* 154. *nu.* 51. *verſ. licet tamen tom.* 2. *Sperel. dec.* 120. *num.* 17. *ubi de communi, & magis communi cum multis concordantib. tom.* 2. *Dexart. dec.* 27. *num.* 16. *Rota cor. Carrill. dec.* 258. *num.* 12. *in recent. dec.* 170. *num.* 16. *p.* 9.

Non curatis *Auctoritatibus in Deciſ. ubi ſuprà* 71
allegatis, tanquam non dicentibus id, ad quod allegantur, ſed ſimpliciter loquentibus in terminis generalibus, & regularibus, ut ſcilicet emphyteuſis non poſſit alienari ſine conſenſu Domini, ac eo irrequiſito, quod *& per Nos* admittitur; ſed illicò ſubditur iſtud limitari, nec procedere, quando in conceſſione emphyteuſis, maximè per clauſulas adjectas redditæ hæreditariæ, fuit data, & conceſſa inveſtito facultas alienandi, dum, ea data, non requiritur in alienatione 72
ullus conſenſus, nec ulla requiſitio domini directi, ut nunc firmavimus, allegando ſpecialiter *Melium, & Fulgin.* (*quorum auctoritatibus* utitur *Deciſio in d.* §. *quinimò ſuppoſita*) hanc limitationem, ſeu declarationem, uti incontrovertibilem afferentes, ac firmantes, retorquendos ideò contrà *ipſammet Deciſionem.*

Neque etiam talis conſenſus fuit neceſſarius, ſpectatis

spectatis claris verbis instrumenti concessionis, &
73 investituræ positis in pacto facultatis datæ de alienando *cuicumque personæ valuerint* (post interjectam parentesim complectentem personas, & loca, quibus non liceat alienare) sic se habentibus *sine expressa, & obtenta licentia à dicto Capitulo, &c.* quorum vigore cessat omnis dubitatio, prout semper cessare, quando extat pactum inter partes firmatum, de quo constat per publicum instru-
74 mentum, *Omnes sciunt*, & desumitur *ab Allegatis suprà in initio*, §. *& in quo instrumento. ad fin.* ac intrat vulgatum dictum, quod in claris non est opus conjecturis, præsumptionibus, & probationibus, cum rei per se satis apertæ demonstratio ulterior addi non debeat, *l. continuus. §. cum ita. de verb. obligat. l. ille aut ille. §. cum in verbis. ff. de leg. 3. l. 1. ff. de rest. in integr. l. 1. §. fin. ff. de dot. præleg. & l. si is, qui §. fin. ff. de reb. dub. cum concordan. per Gambs. in thesaur. jur. lib. 3. c. 22. axiom. 2. vers. sic clarum tom. 1.*

Vel ad summum non est verum, quod de defectu istius consensus potuerit, possitque opponi
75 per D. Dominicum adversarium, ne dum quia non extat, stante præmissa facultate data ad alienandum, ut inquiunt *Omnes modo adducti*, ac speciatim *Menoch. d. cons. 111. nu. 67. vers. &* „ hinc intelligimus vanam esse exceptionem, „ quam objicit, hanc alienationem factam fuisse,
76 „ domino directo non requisito: Non enim objici hæc exceptio potest, cum manifestè constet „ jam datam fuisse hanc alienandi facultatem, „ *lib.* 2. Sed & quia (subdit *idem Menoch.*) ad ipsum non pertinet objicere hanc exceptionem, sed ad solum ipsum D. Episcopum Dominum directum, quod & dixit *in cons. 129. num. 31. 32. cons. 158. num. 91. eod. lib. 2. & cons. 1094. numero 17. lib. 11. Alex. cons. 106. sub num. 4. lib. 4. Natta cons. 473. numero 14. lib. 2. Roland. cons. 57. n. 10. lib. 3. Cephal. d. cons. 3. n. 122. & cons. 455. n. 73. Surd. cons. 1. n. 85. 86. lib. 1. cons. 305. n. 51. & cons. 351. n. 42. lib. 3. Bursatt. cons. 40. n. 37. lib. 1. Galvan. cons. 8. sub num. 61. Cravett. cons. 713. num. 11. lib. 4. Buccafer. cons. 2. nu. 23. Rimin. jun. cons. 513. num. 79. Gratian. discept. 511. n. 6. & disc. 599. num. 24. lib. 3. Monach. de recta feud. interpret. c. 53. sub n. 38. Gobius de permiss. feud. alien. q. 3. n. 73. Boscol. in contr. feud. penes Card. de Luca sub tit. de feud. art. 4. à numer. 24. ad 32. lib. 1. Mozz. eod. tract. rubr. ex quib. caus. feud. amit. nu. 154. ubi concord. & testatur de communi, Scacc. de judic. lib. 2. c. 9. 1504. nu. 1536. & 1547. Mangil. de evict. q. 56. numero 29. 30.* hancque sententiam sequitur *Rota in recent. dec. 463. n. 5. p. 2. & cor. Bichio dec. n. 18. tom. 1.*

Neglectis idcircò adductis in contrarium *in Decis. quæ revidetur. §. quamvis vers. verius tamen*,
77 Cum (demptis *Melio*, & *Gobio* loquentibus in terminis *Consuetudinis Mantuanæ* requirentis assensum Domini directi pro forma, quorum opinio non est tuta, ob pugnantes rationes, & auctori-
78 tates in adversum) *Gratian. & Decis. Rotæ allegatæ*, quæ etiam sunt post *Statil. de Salu. interd. dec. 104. & cor. Cavaler. dec. 253.* procedunt, & loquuntur in casibus, in quibus appositum fuerat speciale pactum de non alienando (contrarium suadentes, si pactum hujusmodi non adfuisset, fortiùs, si imò, ut in præsenti, pactum de alienando extitisset) inferendo proinde, quod, cum alienatio sine assensu dicatur nulla, & invalida ipso jure, non denegetur aliis pro eorum interesse de ea excipere, ut bene declarat *idem Gratian. in allegat. discept. 855. sub numero 17. 18. 19. lib. 5.* & antea præcisius dixerat *Menoch. d. cons. 158. numero 92. lib. 2.* Ac conveniunt *Omnes superius recensiti.*

Vel ultra prædicta, quod tanto magis est abjicienda ista exceptio, cum D. Mariæ Magdalenæ 79
assignatariæ, fuerit à Domino directo post dictam assignationem, facta investitura, quæ dubio procul præ se fert assensum, si qui requirebatur, dum operatur, illum satis censeri præstitum eidem assignationi, *ex Schrader. cons. 14. n. 150. Gobio consult. 30. num. 6. Conciol. alleg. 46. ante nu. 37. lib. 1.* estque notissimum

Non refragante, talem investituram, sive conces- 80
sionem habentem vim assensus fuisse sequutam post mortem Patris assignantis, & sic post jus quæsitum D. Patruo Adversario, ut inquit *Decisio in §. Nec dictæ M. Mariæ Magdalenæ.* Quoniam opinio D. D. in objecto, seu in hoc loco *Decisionis* allegatorum (demptis *Regnicolis* loquentibus super particularibus Constitutionibus *Regni Neap.* earumque vi) non est vera, quando tractatur de emphyteusi hæreditaria omninò alienabili, & cum facultate disponendi, ac transitoria ad extraneos, nàm tunc dispositio de ea facta ab initio fuit valida, præsertim accedente, ut modo, præservatione assensus, & iste potest intervenire post mortem disponentis, ac operatur etiam per viam retrotractionis in præjudicium omnium, cum in hujusmodi emphyteusi non habeatur aliqua consideratio vocatorum, & comprehensorum in ea, neque juris per illos prætensi, cum ex forma, & natura insita feudo, ac emphyteusi ab initio sit, ut ad instar bonorum allodialium de ea potuerit disponi per quemcunq; acquisitorem, & possessorem, & sic, quod assensus Domini (quatenus requisitus) potuerit etiam supervenire post mortem illius, qui de ipsa emphyteusi, seu feudo disposuit, non alio modo iisdem vocatis, & comprehensis possit dici jus ullum quæsitum, quàm sub ea lege, qua emphyteusis fuit concessa; atque ita, ut post factam dispositionem, tale jus dicatur ablatum, & præjudicium inde resultans non veniat considerandum, tamquam habens originem radicatam in tempore, quo jus de præsenti non erat quæsitum, & quo illi poterat præjudicari à possessore feudi, & emphyteusis: Adeo ut etiam practicetur, quod 81
disponens constituat procuratorem ad impetrandum assensum, etiam post mortem ipsiusmet constituentis & in locis, quibus opinio D. D. *Adversantium* admittitur, successor in feudo cogatur, & compellatur ad præstandum proprium consensum, & eo non præstante, præstatur ex officio, ad hoc, ut dispositio plenarium consequatur effectum, ut cum innumeris promiscuè hæc habentur, & firmantur, ultrà antiquiores apud *Bursatt. cons. 29. numero 34. cons. 40. sub num. 1. ad 47. & cons. 76. ex numero 49. lib. 1. Manent. cons. 42. numero 54. lib. 1. Mel. alleg. 80. sub numero 7. lib. 2. Gratian. discept. 599. à n. 1. & fermè per tot. lib. 3. Cyriac. contr. 720. lib. 4. Gregor. de concess. feud. p. 6. q. 8. numero 9. & seqq. Rocc. de offic. rub. 13. §. 6. à numero 91. ubi concord. de Ponte de potest. Pro-Reg. tit. 6.* „ §. 1. *à numero 22.* ubi, quod non est hæc no- „ va practica, sed est practica, & decisio *Juris-* „ *consultorum antiquorum*, tempore, quo leges „ non nauseabantur, termini non ignorabantur, „ & existimabant scire res per causas, *Card. de* „ *Luca tit. de feud. disc. 37. in fin.* ubi, quod „ opinio prædicta adversans procedit in feudis „ de sui natura non alienabilibus, in quibus assen- „ sus tanquam omninò necessarius animat, & in- „ format actum alias ipso jure nullum, non au-

„ tem, quando non versamur in istis terminis, *Manent. de contract. livellar. q.* 18. *numer.* 79. *cum multis seqq.* ubi omnium meliùs loquitur, & comprobat solidius, *Marin. resol. quotid. lib.* 2. *c.* 43. *sub num.* 8. *& seqq. ac ad Reverter. dec.* 79. *sub n.* 7. 8. & utrobique plures casus decisos affert, *tom.* 1.

82 Eoque minus est nunc curanda opinio *DD. ex adverso adductorum*, quia assignatio, de qua agitur, fuit facta *in causa dotis* Mariæ Magdalenæ (& quidem valide, etiamsi Pater assignans habuisset bona allodialia, ac cessasset subsidium, dum fuit facta de istis Domibus, bonis quidem obnoxiis emphyteusi, seu locationi, sed prorsùs hæreditariæ, quo casu non intrat ponderatio subsidii, & existentiæ bonorum allodialium, ut declaratur *à Melto alleg.* 1. *num.* 86. ubi, quod „ hoc casu non requiritur exclusio *lib.* 2. *Gobio* „ *consult.* 100. ubi in fine, quod sic aliàs fuit „ per Me judicatum (& vere *in Causa Eleonoræ* „ *Capasanctæ cum J. C. Ghidino die* 19. *Januar.* „ 1680. *in actis Cancell. Sivelli*,) & sententia fuit *à Senatu Mantuæ* confirmata, *eodem D. Gobio referente* 15. *Junii ejusd. anni in actis ipsius Sivelli, Rota cor. Sanctiss. Alex. VIII. Otthobono dec.* 42. *num.* 11. quippè verum sit assensum favore dotis po-

83 tuisse, ac posse etiam impetrari post mortem dotantis, nullatenùs attento quoruncunque præjudicio, ac jure, ex plenissimè traditis à *Loffred. cons.* 31. *Molphes. cons.* 3. *à Ponte cons.* 26. *num.* 10. *lib.* 1. *cons.* 75. *num.* 38. *lib.* 2. *Mel. obs.* 87. *num.* 1. *ubi concord. Ursel. concl.* 154. *ex n.* 77. 79. *tom.* 2. *Card. de Luca tit. de feud. disc.* 26. *num.* 18. *& disc.* 109. *sub num.* 11. *ubi de magis communi. lib.* 1. *& tit. de dote disc.* 211. *supplem. p.* 2. *Gobius d. q.* 3. *sub num.* 60. *ibi Manent. de contract. livell. d. q.* 18. *num.* 93. *Franch. dec.* 86. *& 620. ubi alter de Luca. nu.* 8. *Marin. ad Reverter. dec.* 228. *à num.* 4. *tom.* 1. *& decis.* 513. *num.* 2. *tom.* 2. *Gizzarel. dec.* 2. *num.* 8. *ubi Mel. num.* 26. *& de Angelis. num.* 11. *cum concordantibus penès eos.*

84 Indubitata, & extra omnem difficultatem ponuntur omnia, quæ hactenùs circa qualitatem harum Domorum, circa validitatem assignationis earum examinatæ, & circa conclusionem D. Patrui, prorsùs redduntur, & fiunt, attenta, & spectata *Consuetudine in Civitate Genuæ*, ubi eædem Domus sunt sitæ, redigente bona emphyteutica ad instar allodialium, de qua, & si notissima, ac in *Dec.* quæ revidetur, admissa *in §. respectu verò. & sub §. non obstat, quòd dictus*; testantur *Bandinel. & Ventura in Voto apud Mans. consult.* 291. *num.* 14. *lib.* 3. *Boscol. post Torre de succes. in primogen. respons.* 2. *art.* 2. *numer.* 234. *in*

85 *fine. Belmont. dec.* 31. *num.* 8. ubi etiam, quòd „ fuit probata, & loquitur in terminis bonorum „ Capituli Colleg. S. Mariæ Vinear. Vigore „ etenim talis Consuetudinis, cujus validitatem hodiè *omnes universaliter concedunt*, inter quos plurimi super consimili *Scribentes* cumulantur ab *Altograd. jun. contr.* 5 *num.* 75. *lib.* 1. *Cyriac. contr.* 581. *ex num.* 12. *lib.* 4. *Fulgin. de jur. emphyt. tit. de divers. q.* 22. *num.* 4. *& tit. de alien. q.* 1. *num.* 250. *Salgad. labyr. creditor. p.* 1. *c.* 2 §. 2 *à n.* 55. *Gobio de permiss. feud. alien. q.* 1. *à num.* 8. *ad* 11. *Cardin. de Luca tit. de emphyt. disc.* 8. 9. 29. *num.* 3. *in fin. lib.* 4. *Rota coram Burat. decis.* 87.

86 *num.* 8. *tom.* 1. bona hujusmodi fuerunt, sunt que reddita, & effecta hæreditaria, alienabilia, & cum facultate de illis quomodolibet disponendi ad favorem quoruncunque (demptis exceptuatis in investituris) & transitoria ad extraneos, ut *Omnes* de illius viribus agentes incontrovertibiliter admittunt, ac pro certissimo præsupponunt, ac satis est scire, quòd talia bona sint redacta, ea mediante, ad instar allodialium; cùm de consequenti sciatur idem judicium esse de illis, ac de istis, ut *de se patet.* Quod si est verissimum, debent etiam esse verissima ea, quæ diffuso calamo superiùs exaravimus in prostrationem Motivi ex adverso, circa qualitatem istarum Domorum elevati.

Et successivè in nihilo etiam rursus obesse po- 87
test, quòd assensus Capituli Domini directi, & investitura reportata à D. Maria Magdalena, successerit post mortem Patris assignantis, quia ipsiusmet *Consuetudinis*, inter alios suos operandi effectus, ille unus est, quòd nedum suppleat consensum vocatorum, & comprehensorum in Concessionibus, ubicunque illo opus fuisset, *Gabr. cons.* 83. *sub num.* 58. *lib.* 1. *Manent. de contract. livellar. d. q.* 18. *n.* 97. *vers. item si verum, Gobius de permiss. feud. alien. q.* 5. *numer.* 21. sed efficit, quòd, concurrentibus saltem circumstantiis, de quibus in nostra concessione superiùs latè deductis, & discussis, assensus Domini directi potuerit, 88
possitque subsequi, etiam post mortem ipsiusmet emphyteutæ disponentis, modò assignantis, cum tunc ex duplici concursu tàm ejusdem *Consuetudinis*, quàm facultatis alienandi derivantis à dictis circumstantiis nequeat denegari iste effectus.

Tùm, quoniam ex duplici permissione alienan- 89
di altera conventionali, & altera consuetudinaria, debet tale quid produci, quod aliàs de jure præstandum non foret, *Bart. in l. non impossibile, ff. de pact. Bald. in c.* 1. §. *præterea de Cap. Conradi, de quibus in istis terminis à Ponte cons.* 81. *à n.* 58. *ad* 62. *l.* 1.

Tùm quoniam assignatio prædicta, vigore utriusque 90
que permissionis, & facultatis alienandi fuit in sui radice, & ab initio valida, cùm eadem permissio, ac facultas fuerit affirmativè concessa, ibi *tunc liceat dicto Hiacintho, & dictis hæredibus, & successoribus suis dictas Domum, & Domunculam vendere, alienare, donare, & cedere cuicunque personæ voluerint &c.* non autem negativè, ut *non liceat vendere nec alienare nisi cum consensu Domini, &c.* Undè datur intelligi assensum, qui 91
debet supervenire, tendere ad corroborationem dictæ assignationis, non verò illam tunc inducere, sicque stare in signum honoris, & præeminentiæ, ac subindè potuisse, & posse impertiri, etiam post mortem assignantis, quemadmodum ostenditur *à de Ponte cons.* 2. *num.* 4. *& seqq. & cons.* 81. *per tot. ac plenissimè per Manent. de contract. livellar d. q.* 18. *num.* 78. *vers. notandum est cum multis seqq.* ubi affert, & exornat alia motiva, junctimque *plures congerit D. D. concordantes.* Et confert Conclusio, quòd ea, quæ tendunt ad 92
corroborandum, & confirmandum actum jam factum, sunt permittenda, licèt ad eundem actum de novo faciendum denegarentur, ex his, quæ habentur penès *DD. & Decisiones* concedentes ideò retrotractionem, de quibus in *Mea colluct. leg.* 39. *à numer.* 108. *vol.* 1. cujus meminit *Urceol. consult.* 62. *sub num.* 9. *lib.* 12. *Annot. ad Pamphil. dec.* 274. *num.* 10. *Rota cor. Sanctiss. Alex. VIII. dec.* 155. *numer.* 23. *& dec.* 240. *num.* 28. *in recent. dec.* 206. *num.* 3. 4. *p.* 10. *dec.* 154. *num.* 9. *p.* 11. *& dec.* 113. *n.* 13. 14. *p.* 19.

Tùm quoniam unicum *Doctorum adversan-* 93
tium,

93 *ſantium*, maximè *Regnicolarum* fundamentum, pro inefficacia, & inoperabilitate aſſenſus præſtiti poſt mortem vaſſalli nunc emphyteutæ, in eo conſiſtit, quòd non poſſit retrotrahi in præjudicium vocatorum, & cujuſvis tertii, cui jus fuerat priùs quæſitum, cùm ipſe aſſenſus ſit gratia ſemper ſine tertii præjudicio concedenda, & nunquam in tertii præjudicium operabilis, ut, *Cæteris omiſſis*, traditur *à Staiban. jun. reſol. forenſ.* 1. *à n.* 75. *ad* 78. *lib.* 1. *& ab Epiſcop. Rocca diſput. Jur. c.* 62. *n.* 39. 45. 46. quibus in locis *catervatim DD.* afferuntur *l.* 1.

Proindè, cùm ex vi iſtius *Conſuetudinis* aſſenſus non ſit gratia, & Dominus teneatur illum omninò concedere ex promiſſione, & ortu obligatio-
94 nis, *à Ponte conſ.* 2. *num.* 7. *& infrà lib.* 1. *Cavagnol. conſult.* 67. *num.* 22. *lib.* 1. *Bardellon. conſ.* 93. *num.* 68. *Mel. alleg.* 4. *num.* 15. *lib.* 1. *alleg* 13. *num.* 3. *alleg.* 39. *num.* 10. *& ſeqq. ac alleg.* 100. *n.* 2. 7. *lib.* 2. *Manent. de contract. livellar. q.* 3. 45. *Surd. dec.* 344. *à n.* 54. 56. 57. *Rota cor. Gregor. dec.*
95 520. *num.* 4. fateri oportet non minùs poſſe validè concedi, & impetrari poſt mortem, quàm impetratum, & conceſſum operari retrotractionem ad præjudicium cujuſcunque, neglecto quolibet ſuo prætenſo jure, ſive præjudicio, prout ſuadetur à ratione ceſſante, & latè probatur à de *Ponte d. conſ.* 81. *& Corſet. apud Gregor. de feud. p.* 6. *q.* 7. *& obſervat Manent. eos ſequens in d. q.* 18. *ſub n.* 83. 84. *ac ſparſim.*

Cæterùm, ut omnis dubitatio penitùs tollatur,
96 & conquieſcat animus Domini Adverſarii, nec in blanditiis, quod inveſtitura, & ſic aſſenſus fuerit obtentus poſt jus illi quæſitum, res amplius verſetur, animadvertendum proponitur in Facto ipſam inveſtituram fuiſſe conceſſam *die* 24. *Decembris* 1686. tempore, quo adhuc non erat extincta linea maſculina D. Hieronymi Patris aſſignantis, ex quo imò *ſub die* 14. *Januar. Anni ſubſequentis* natus fuit Filius maſculus poſthumus: Propterea, ſi tempore conceſſionis inveſtituræ adhùc durabat linea maſculina Patris aſſignantis, eſt contrà manifeſtam veritatem, & patentem notorietatem Facti, dicere fuiſſe ante illudmet tempus quæſitum aliquod Jus D. Adverſario, dum & eſt certum jus, ſi quod adfuiſſet, competiiſſe Ventri prægnanti, & deinde Poſthumo: Et eſt pariter certum nihilum in eo competiiſſe D. Adverſario, qui etſi vocatus, ac comprehenſus in paterna Inveſtitura,
97 & Conceſſione eatenus tamen potuit jus aliquod, vigore illius habere, quatenùs de Domibus aliter non fuiſſet diſpoſitum, cum ejus excluſione, quando enim inveſtitus uſus fuit, ut nunc, beneficio *Conſuetudinis*, & pacto alienandi, etiam in extraneos, inſerto in inveſtitura, diſponendo ad favorem aliorum, licèt non vocatorum, tunc ceſſat quodcunque jus aliàs competens vocatis, & expirat omnis effectus eorum vocationis, *Peregr. conſ.* 31. *numer.* 1. *& conſ.* 53. *num.* 4. *lib.* 1. *Manent. conſ.* 100. *num.* 29. *lib.* 2. *Spada conſ.* 358. *à num.* 56. *lib.* 2. *ac conſ.* 183. *num.* 74. *lib.* 3. *Manſ. ſive Bandinel. & Ventura in Cauſa Januenſ. conſult.* 291. *num.* 12. 14. 15. *& conſult.* 293. *ſub num.* 12. *lib.* 3. *Cyriac. contr.* 581. *ex num.* 29. *lib.* 4. *Palma Nepos alleg.* 132. *num.* 21. 22. *lib.* 2. *Mell. alleg.* 28. *num.* 18. *ubi concord. & alleg.* 63. *n.* 28. *lib.* 2. *Boſcol. in d. ſuo reſponſ.* 2. *art.* 1. *num.* 158. *Raudenſ. de analog. lib.* 1. *c.* 34. *ſub numer.* 37. 38. *Gobius de permiſſ. feud. alien. q.* 6. *ſub num.* 53. 54. *Bellon. de jur. accreſc. c.* 10. *q.* 29. *num.* 74. *& ſeqq. lib.* 3. *Gratian. dec.* 65. *num.* 1. *Dexart. dec.* 27. *num.* 2. *Rota cor. Buratt. dec.* 87. *n.* 8. *cum ſeqq. tom.* 1.

Ac inſuper, Aut D. Adverſarius eſt hæres Infantis Poſthumi, Aut non.

Si primum, tanquam hæres hæredis illius, qui aſſignationem fecit D. Mariæ Magdalenæ, tenetur eam inviolabiliter obſervare, etiamſi ipſa 98
fuiſſet facta de propriis bonis ejuſdem Adverſarii, ſeu in quibus habuiſſet aliquod jus ac potuiſſet ſuccedere. *l. unum ex familia, §. ſed ſi uno, & §. ſi rem ff. de leg.* 2. *Ruin. conſ.* 112. *d.* 13. 14. *lib.* 4. *Valaſc. conſult.* 69. *ex n.* 19. *Menoch. conſ.* 89. *num.* 62. 66. 67. *lib.* 1. *Rocca diſput. jur. c.* 51. *n.* 121. *ubi concord. lib.* 1. *Mantic. de conject. ult. volunt. lib.* 9. *tit.* 1. *num.* 21. *& tit.* 9. *à nu.* 1. *Rota in diverſ. dec.* 110. *à n.* 22. *p.* 2. *& in rec. dec.* 484. *num.* 1. *p.* 5. *cor. Pegna dec.* 407. *à nu.* 2. *tom.* 1. *cor. Duran. dec.* 484. *num.* 1. *tom.* 2. *& cor. Dunozet. jun. dec.* 47. *n.* 1. *tom.* 1.

Præſertim, cùm tractetur de diſpoſitione, ſive aſſignatione facta per defunctum propriæ filiæ, ac ſatis eſſet, ſi fuiſſet perſona aliqualiter con- 99
juncta, *l. prædia. C. de fideic. l. cum rem alienam, C. de leg. Menoch. d. conſ.* 89. *num.* 124. *Rocca d. c.* 51. *num.* 122. *Rota in rec. dec.* 484. *num.* 2. *p.* 5. *cor. Pegna d. dec.* 407. *n.* 3. *& cor. Dunoz. jun. d. deciſ.* 47. *n.* 2.

Quas Auctoritates & ſi loquentes reſpectu hæredis immediati, procedere tamen etiam reſpectu 100
hæredis mediati, & ſic hæredis eodem jure adſtricti ad ſervandum factum defuncti, ac hæres primus, magiſtraliter, ac doctè demonſtrat *Menoch. d. conſ.* 89. *à num.* 126. *ad* 136. latè etiam *Cephal. conſ.* 393. *à num.* 58. *ad* 67. *lib.* 3. quorum meminit *Rota cor. Pegna dec.* 974. *n.* 5. *& dec.* 981. *n.* 2. 3. *tom.* 2.

Si ſecundum, planum eſt nullum prorſus com- 101
petiiſſe, nec competere jus ipſi D. Adverſario, cùm res verſetur circà bona ſimpliciter, & abſolutè hæreditaria tàm vigore conceſſionis eorum, quàm *Conſuetudinis Januenſis*, in tantum, ut, cum alio jure non potuerint transferri in Infantem poſthumum (ſi tamen poſt dictam aſſignationem potuiſſent transferri, quod nefas eſt cogitare) ſi D. Adverſarius non eſt iſtius hæres, nihil ei in hujuſmodi bonis competiit, nec competit, *Alex. in l. ſi mihi, & Titio num.* 19. *ad fin. ff. de verb. oblig. & conſ.* 10. *num.* 11. *l.* 3. *ac conſ.* 161. *ſub num.* 2. *lib.* 7. *Cenſal. conſ.* 5. *Roland. conſ.* 3. *ſub num.* 152. *lib.* 1. *Surd. conſ.* 181. *num.* 31. *lib.* 3. *Pariſ. conſ.* 28. *n.* 5. *lib.* 1. *Gabr. conſ.* 85. *num.* 15. *lib.* 1. *Burſat. conſ.* 49. *num.* 58. 59. *lib.* 1. *Ludovic. dec. Lucenſ.* 19. *num.* 40. 42. *Afflict. dec.* 392. *n.* 20. *Rota poſt Statil. de ſalu. dec.* 172. *n.* 10. *cor. Buratt. dec.* 87. *n.* 13. *tom.* 1.

Non refragante, quòd, cùm inveſtitura, & 102
conceſſio horum bonorum, ſive domorum in ſua formula præ ſe ferat emphyteuſim mixtam, ſatis fuerit D. Adverſario, tanquam de ſanguine verius vocato, & comprehenſo, quod per ſe non ſteterit, quo minus fuerit hæres Patris acquirentis in re familiari, ut ait *deciſ.* quæ revidetur §. *præterea ex abundanti in fin. cum Altograd. conſ.* 25. *lib.* 1. *Menoch. conſ.* 1043. *l.* 11. *n.* 18. *Fulgin. tit. de contract. emphyt. q.* 3. *ſub n.* 9. *Card. de Luca tit. de emphyt. diſc.* 9. *n.* 7. *l.* 4. *Rota in rec. dec.* 482. *n.* 12. *& dec.* 449. *n.* 5. *p.* 5.

Nam cùm jam viſum fuerit ſolam formulam 103
hujuſce inveſtituræ non debuiſſe attendi pro habenda illius vera natura, & qualitate, ſed ex adjectis clauſulis, & pactis, juncta etiam *Conſuetudine Januenſi*, illam debuiſſe obtineri, ac

ſubindè, iſtis ſunditùs conſideratis, concluſum fuerit talem fuiſſe, & eſſe naturam, & qualitatem hujuſce emphyteuſis, ut fuerit, ſitque merè, & abſolutè hæreditaria dignoſcitur, ſuppoſitum factum *in deciſione*, quod ſit mixta, non ſubſiſtere, nec eſſe verum, ac proinde concluſionem objectatam non applicari. In omnem caſum dicitur, imò ſtetiſſe, ac ſtare per D. Adverſarium, quominus
104 ſit hæres ſui Genitoris acquirentis emphyteuſim in re familiari, dum pinguia legata ſibi ab eo facta *per ſua legitima, trebellianica, e per qualſivoglia cauſa, neſſuna eſcluſa, che poteſſe pretendere ne beni, & heredità di detto Signore*; triplici inſtrumento cum actuali juramento acceptavit, quietando Fratrem hæredem univerſalem, at hæreditario nomine ſtipulantem, & acceptantem: ex hac enim geminata, & triplici acceptatione horum legatorum reſultat D. Legatarium abdicaſſe à ſe hanc emphyteuſim, ad eamque noluiſſe amplius admitti, perinde ac, ſi illi ſpecialiter renunciaviſſet, quemadmodum enim, ubi Pater
105 tacitat aliquem ex filiis in relicto ſibi pacto pro omni eo, quod poſſet conſequi in ejus bonis, tàm ratione legitimæ, quàm ex quacunque alia cauſa, intelligitur etiam excludere à feudo, & emphyteuſi, licèt de eis non fiat ſpecifica mentio *ex Ruin. conſ.* 37. *ſub n.* 12. *verſ. ex alio quoque lib.* 1. *Gabr. conſ.* 85. *num.* 18. *lib.* 1. *Præt. conſ.* 48. *ſub n.* 16. *lib.* 2. *Dec. conſ.* 389. *in fin. lib.* 2. *de quibus Manent. conſ.* 42. *n.*7. *l.* 1. *Cyriac. controv.*
106 128. *num.*70. *& ſub num.*79. *tom.* 1. Ità filius legatarius acceptando tale legatum nequit contravenire diſpoſitioni paternæ, nec amplius poteſt conſequi emphyteuſim expoſcentem qualitatem hæreditariam, à qua voluit ſe abſtinere, & cui imò renuntiavit, in tantum, ut non relevet, quòd comprehenſus in inveſtitura admittatur, licèt non ſit hæres, quando non ſtat per eum, quin ſit, quia in caſu iſto D. Dominicus filius tacitatus ſe excluſit, acceptando legata pro omni eo, quod ex quacunque cauſa petere poſſet in bonis patris, ut hiſce verbis reſpondet, & concludit poſt multos, & cum multis *Cyriac. d. controv.* 128. *n.* 67. ac præciſius *n.* 81. *verſ. ſicuti nec etiam.*

Neque rurſus refragante, quòd licèt D. Ad-
107 verſarius non fuerit hæres univerſalis Patris, fuerit tamen in legitima, quæ nequit alio titulo, quàm hæreditario dari, hocque ſufficiat ad effectum ſuccedendi in emphyteuſi mixta, maximè, quando non agitur inter inveſtitum in re certa, ſeu in legitima, & alium hæredem univerſalem, ſed in concurſu Domini directi ad impediendam devolutionem, ex pluribus adductis *in deciſ. §. prætereà, & ex abundanti verſ. ideoque cum ſeqq.* inter quos promiſcuè adnumerantur *Roſenthal. de feud. c.* 1. *membr.* 2. *concl.* 22. *n.* 3. *ubi gloſ. lit. C. & c.*9. *membr.* 2. *concl.* 73. *n.*19. *Fuſar. de ſubſt. q.* 341. *n.*9. *Merlin. de legit. lib.* 2. *tit.* 1. *q.* 6. *num.*9. *Card. de Luca tit. de emphyt. diſc.* 9. *n.*13. *l.* 4. *Mel. alleg.* 61. *n.* 29. *lib.* 2. *alter de Luca ad Gratian. diſcept.* 372. *num.* 14. *tom.* 2. *Rota in rec. dec.* 482. *n.* 9. 10. *p.* 5.

Removentur ſiquidem omnia iſta ex ſolo motivo proximè allato de renunciatione cauſata ab
108 acceptatione dictorum legatorum, ob quam D. Adverſarius ab illa ſe excluſit, ut latè ponderat *Cyriac. d. contr.* 128. *ſubdens nu.* 80. ſtare in contrarium *communem opinionem*, ut ſcilicet hæres in re certa non admittatur ad emphyteuſim requirentem in ſucceſſore qualitatem hæreditariam, quidquid ſecus ad emphyteuſim ex pacto, & providentia, ſola ſanguinis conjunctione contentam, ac *Multos* dat hanc partem, & diſtinctionem firmantes; quibus jungi poſſunt in propriis terminis emphyteuſis etiam Eccleſiaſticæ conceſſæ *pro ſe hæredibus & ſucceſſoribus ſuis* loquentes plurimi allegati à *Fulgin. tit. de contract. emphyt. q.* 1. *n.* 20. *ubi de magis communi ac tit. de ſucceſſ. q.* 17. *Fuſar. d. q.* 341. *n.* 9. ubi, quòd *DD. contrarii* loquuntur in re non tranſitoria ad extraneos, *& num.* 11. *Ciarlin. contr.* 8. *num.* 73. *& innumeri alii* cum hac eadem diſtinctione procedentes adducti, & ſequuti à *Covar. reſol. lib.* 2. *c.* 18. *ſub n.* 5. *ubi latè Faria à n.* 91. *Caldas de jur. emphyt. lib.* 2. *q.* 4. *n.* 9. accedit *D. Gobius de permiſſ. feud. alien. q.*7. *n.*2. 3. ubi, quòd *Senatus Mantuæ* ſic judicavit *in cauſa utrinque Rota* 23. *Jun.* 1667. *in actis Cancellar. Thomaſini.*

Quod certius nunc debet admitti, cùm legitima fuerit in rebus certis relicta D. Adverſario, 109
ut cum *Caldas d. q.* 24. *num.* 9. *& Covar. d c.* 18. *ſub n.* 5. advertit *ibid. Faria in Addit. n.*92. *in fin.* ad quem locum ſe remittit *num.* 114. *in fin.* & abſque ullo titulo inſtitutionis, quem potuiſſe omitti, diſponit *Stat. Genuæ in civil. lib.* 5. *c.* 12. *§. ſalvis ſemper fol. mihi* 181. ubi vult, quòd ſtante etiam 110
caſu inſtitutionis non factæ, diſpoſitio nullo modo poſſit dici nulla: in tantum, ut D. Adverſarius fuerit ſitque ſimplex legatarius, carens qualitatibus competentibus hæredi inſtituto in re certa, ſeù in legitima, aut in aliquibus rebus certis pro legitima; ideò ad hunc effectum nullatenus conſiderandus, ut volunt *Omnes proximè recenſiti.*

Neglectis, quæ circà hæc conſiderantur *in deciſ.* 111
§. non obſtante, & ſeq. ubi ſummatim cenſet tàm partem legantem pro legitima, & cum clauſula *omni meliori modo* (ſi ſit adjecta legato) quàm *Statutum* prædictum non dicens, quòd id quod filio relinquitur, non ſit hæreditarium, ſed, quòd teſtamentum valeat, etſi filius non fuerit inſtitutus, voluiſſe ſupplere titulum inſtitutionis, & quòd legatum pro legitima, ſeu legitimæ ſuccedat loco inſtitutionis ex *Multis allatis*, & præſertim quoad patrem *Fachin. conſ.* 100. *n.*10. *l.* 1. *Gob.* 112
conſult. 1. *n.*81. *repetit. in mea colluct. legal.* 32. *n.* 81. *vol.* 2. *Merlin. de legit. l.* 5. *tit.* 2. *q.* 4. *n.* 6. *Rota poſt Torre de ſucceſſ. in primogen. dec.* 59. *n.* 33. *tom.* 3. *cor. Burat. deciſ.* 847. *num.* 3. *tom.* 3. *& in rec. dec.* 254. *n.* 10. 11. *p.* 14. *repetita apud Manſ. conſul.* 253. „ *n.* 59. *lib.* 2. & quoad Statutum *Fachin. d. conſ.* 113
„ 100. *n.* 8. *verſ.* ex hoc enim ſequitur, quòd, „ cùm hoc teſtamentum conditum fuerit in *Ci-* „ *vitate Genuæ*, ubi *Statutum* extat, quòd va- „ leat teſtamentum, licèt in eo filius non fuerit in- „ ſtitutus: ſed quòd legitima ſuccedat loco inſti- „ tutionis, ſequitur hujuſmodi teſtamentum vale- „ lere, licèt in eo filius non fuerit inſtitutus, *l.* 1.

Quoniam tradita reſpectu Patris, poſſunt quidem procedere in terminis Patris teſtantis in lo- 114
co, in quo ſervatur diſpoſitio juris communis expoſcentis titulum inſtitutionis: ſed non patris teſtantis *Genuæ*, & alibi, ubi *Statutum* non deſiderat hujuſmodi titulum: In primo enim caſu eſt neceſſaria ſuppletio talis tituli, ut ſuſtineatur teſtamentum, ad quem effectum *Doctores* acuunt ingenia, ut oſtendant verbum *lego*, & clauſulam *omni meliori modo* ſupplere ipſum titulum putantes ſatius eſſe ſuſtinere teſtamentum paternum, quàm admittere filios ad illud infringendum ex capite defectus inſtitutionis, prout *apud illos* videri poteſt, ac conveniunt *Manent. conſ.* 34. *num.*31. *lib.* 1. *Bardellon. conſ.* 44. *num.* 4. *lib.* 1. *Deciau. conſ.* 35. *n.*1. *lib. pr. Cyriac. contr.* 405. *num.* 23.

lib.

lib. 3. Gobius d. conſult. 1. numer. 134. ſive in d. mea collect. 32. nu. 134. Giurb. ad conſuet. Meſſan. c. 6. gloſ. 2. ſub num. 1. Marta de ſucceſſ. legal. par. 4. q. 7. art. 1. n. 18. tom. 2. Rota in rec. dec. 280. n. 33. p. 9. eſt in impreſſ. cor. Bichio dec. 177. nu.
115 *29. tom. 1.* In ſecundo autem caſu, ubi ſumus, & non eſt neceſſaria ſuppletio dicti tituli inſtitutionis, non ſunt confingendæ, ſive perquirendæ operationes verborum, & clauſularum, illam importantium, cùm multiplicarentur entia ſine neceſſitate, quod non licet. *vulg. l. 3. §. 1. ff. naut. caup. ſtabul. Venturin. conſ. 33. n. 102. Cyriac. contr. 461. n. 13. tom. 3. Gambſ. lib. 5. c. 12. axiom. 3. tom. 1. Ego ipſe collect. leg. 48. n. 83. vol. 2.*

Reſpectu autem *Statuti* eſt ſatis dicere *Fachineum* ubi ſuprà non benè dixiſſe, illius vigore, le-
116 gitimam ſuccedere loco inſtitutionis, cùm iſta non fuerit curata *à Statuto* contento teſtamentum ſuſtineri, illa etiam non facta, nec concepta, ſecundùm leges, ſed prout voluerit teſtator, dummodò non contrà bonos mores, ut *in d. cap. 12. §. omnis autem*: ac idcircò dixit falcidiam debitam de jure naturæ locum etiam habere in caſu inſtitutionis non factæ, & ſuccedere loco cujuſvis nullitatis, ut *in d. §. ſaluis ſemper*: non autem dixit ſuccedere loco inſtitutionis, ut opinatus fuit *Fachineus*, cujus dicta in hoc ſunt parvi
117 facienda, veluti dantia *eidem Statuto* extrinſecum intellectum non permiſſum, nec ex identitate, nec majoritate rationis, nec aliqua alia occaſione, vel ratione, ſed accipiendo, *prout littera jacet*, ex ſancitis per *ipſum Stat. Genuen. lib. 1. cap. 16.* de qua clauſula, ejuſque viribus (ultrà cumulatos per *Me in collect. leg. 25. nu. 63. 64. vol. 2.*) agitur præcisè in terminis *ab Altograd. jun. contr. 48. num. 70. lib. 1. Chartar. deciſ. Genuen. 5. num. 19. & deciſ. 66. num. 23.*

Sicque manifeſtò patet tradita ubi ſuprà *in deciſione* eſſe negligenda, veluti minus vera, nec applicabilia: & prorſus firma ſtare ea, quæ prædiximus, legata in rebus certis pro legitima facta D. Adverſario, non continere titulum inſtitutionis: ob idque fore inoperabilia ad effectum ex adverſo excogitatum.

118 Semper tamen erit verum pro evertendis quibuſvis ponderationibus factis, ſeu in hoc propoſito faciendis in contrarium, quòd valde dependet à voluntate, & diſpoſitione Patris Teſtatoris tota reſolutio admiſſionis, nec ne inſtituti in re certa ad emphyteuſim requirentem in ſucceſſore qualitatem hæreditariam: Adeo ut, cum in noſtro caſu liquidiſſimè conſtet (quod ſufficeret, etiamſi per ſolas conjecturas conſtaret) Patrem noluiſſe, quòd ad illam admitteretur D. Adverſarius ejus filius, quia eam expreſſè prælegavit D. Hieronymo alteri filio, ac hæredi univerſali Auctori D. Mariæ Magdalenæ: & quia etiam ipſum D. Adverſarium cum legatis ei factis pleniſſimè tacitavit, vanum, atque omninò injuſtum eſt, quod hodie ex tali titulo pertentet admitti ad hujuſmodi emphyteuſim, à cujus conſequutione, imò eſt prorſus repellendus, quemadmodum concludunt *Natta conſ. 475. ſub n. 16. ad ſeqq. ubi plures cumulat conjecturas lib. 2. Gabr. conſ. 75. ſub n. 13. & ſeqq. lib. 1. & cum eis D. Gobius de permiſſ. feud. alien. q. 7. n. 7. 8. 9.*

Sublato tàm ample præcipuo, ac primario objecto facto contrà validitatem, & ſubſiſtentiam præfatæ aſſignationis: Cætera facillimè corruunt, & removentur, dum

Non officit ipſam aſſignationem fuiſſe factam
119 *Cum declaratione etiam, quòd præſens aſſignatio valeat, & ſuum ſortiatur effectum, modò intrà bimeſtre laudetur ab Illuſtriſſ. Auguſtino Lomellino, ſecus habeatur, tanquam facta non fuiſſet*: & cum hæc laudatio ſequuta fuerit poſt mortem Aſſignantis, ſicque poſt quæſitum jus D. March. Adverſario dicatur nulliter facta, nec ejus effe- 120
ctus poſſit retrotrahi in illius præjudicium ex vi dictorum verborum importantium conditionem ſuſpenſivam, ut inquit *deciſ. in §. qua pariter ratione, cum Galganet. de condit. p. 1. c. 102. num. 3. & p. 1. c. 1. q. 90. numero 1. 2. Magon. dec. Florent. 5. numero 9. in fin. Rota in rec. dec. 107. à numero 1. p. 12.* impedientem ex toto retrotra- 121
ctionem in præjudicium præfati juris quæſiti, dùm & res non erat amplius in dominio aſſignantis ex *Bec. conſ. 113. numero 65. 66. & conſ. 115. numero 3. 4. Spin. conſ. 14. numero 14. 18. Rota cor. Ubald. dec. 682. in fin. tom. 2. cor. Comitulo dec. 54. ex nu. 20. ad 23.* „ *eud. ac penès* „ *Poſth. de manut. dec. 68. numero 13. de qui-* „ *bus in d. §. pariter ratione*, ubi *in fine* ſubdi- „ tur ad hoc conferre omnes, quos antea alle- „ gaverat pro nullitate aſſenſus Domini dire- „ cti.

Siquidem, cum *deciſo* profiteatur, eadem ra- 122
tione, qua fuit cenſita nullitas aſſenſus, & denegata retrotractio illius, cenſeri, & debere nullam laudationem aſſignationis prædictam, ac denegandam ejus retrotractionem; ſat eſſet pro reſponſione remiſſio ad ea omnia, quæ ſuprà ſunt dicta pro removenda hujuſmodi ratione; taliter, ut cum ex illis iſta funditùs ceſſaverit, ceſſare & nunc deberet objectum in ea fundatum. *vulg. c.* 123
cum ceſſante, de appell. l. adigere §. quamvis ff. de jure patr. l. ſi pater ff. pater ff. de hæred. inſt. l. generaliter, C. de Epiſc. & Cleric. l. cum te C. de pact. in empt. cum concord.

Veruntamen placet addere nihilum eſſe, quod ponderatur, laudationem ſequutam fuiſſe poſt 124
mortem Aſſignantis, cum ſufficiat ſequutam fuiſſe in tempore deſignato, & intrà tempus præſcriptum ab illo; dum in conditionibus mentivis, & voluntariis, qualis eſt iſta à nulla neceſſitate, ſed à ſola mente, & voluntate eam apponentis recta, ac in eſſe deducta, aliud non attenditur, nec ſpectandum venit, niſi merum factum, ut nempè adimpleatur, aut purificetur, quidquid exindè proveniat, etiamſi effectus juris non obtineatur, *l. qui hæredi; & l. Mævius ff. de condit.* 125
& demonſtr. l. filius familias §. cum quis ff. de leg. 1. Annan. conſ. 22. Menoch. conſ. 243. ſub nu. 13. 24. 25. lib. 3. Decian. conſ. 77. ſub num. 4. lib. 4. Altograd. conſ. 46. num. 11. & ſeqq. lib. 1. Redenaſch. conſ. 19. ſub num. 47. & ſeqq. ac nu. 52. lib. 1. Cyriac. contr. 424. num. 11. lib. 3. Rocca diſp. 25. nu. 12. & diſp. 42. nu. 17. lib. 1. Ego ipſe collect. leg. 50. num. 133. vol. 1. Rot. cor. Roxas „ *dec. 418. n. 6. verſ.* ea ratione, quia in condi- „ tionibus voluntariis merum factum inſpicitur, „ licèt juris effectum non ſortiatur.

Et dum aſſignans non erat certus ſe adhuc vi- 126
cturum per bimeſtre (intra quod facienda erat dicta laudatio) cum nec ipſe ſciret arcana Dei, in cujus manibus ſtat vita, & mors hominis; inanis eſt rurſus conſideratio ipſa eandem laudationem fuiſſe ſequutam poſt illius mortem; nam eſt cenſendum eam quoque potuiſſe tunc fieri, ne alias, cum mors potuerit ipſum prævenire, ut prævenit, illam fruſtrà nec adjeciſſet, contra *l. hæc ſtipulatio §. divus, ff. ut legat. ſeu fideicom. nom. cau. l. non cogendum §. Sabinus ff. de procur. l. 1. ff. ad municip. & l. 1. ff. quod met. cauſ. Rot. cor. Tribus Summis Pontificibus Gregor. XV. dec. 516.*

n. 4. 5. *Innoc. X. dec.* 530. *ſub n.* 3. *& Alex. VIII.*
127 *dec.* 29. *ſub num.* 39. 40. Eſſque pluſquam admittendum, quod, ſi aſſignans fuiſſet de hoc interrogatus, ita reſpondiſſet, ne proviſio contenta in eadem laudatione per eum præordinata eluſoria redderetur, prout, eo præmoriente, reddita fuiſſet; quod argumentum *ab omnibus* conceditur, *l. fin. ff. de poſth. hæred. inſt. l. Titius §. Lucius, ubi DD. ff. de liber. & poſth. l. cum ref. ff. de leg.* 1. *l. qui gravi, ff. de jur. codicill. Barboſ. loc.* 121. *ſub nu.* 1. 7. *Ego ipſe collect. leg.* 19. *nu.* 29. *ubi concord. vol.* 1. *collect.* 12. *nu.* 25. *& collect.* 42. *num.* 70. *vol.* 2. *Capon. diſcept.* 311. *num.* 19. *tom.* 4.

128 Ac ultro inſuper eſt fatendum, quod D. Mariæ Magdalenæ aſſignatariæ competebat jus proreportanda hac laudatione in tempore præfinito, durante vita Patris aſſignantis; pariter igitur, & competiit poſt mortem Patris, eodem tempore nondum expirato; cum vires declarationis, ſive pacti appoſiti, quoad talem laudationem non minus ſe haberent in primo tempore, conſiderato, ut in præſenti, quam in ſecundo aſſumto, ut futuro *ad l. hæredis §. filia, ff. de pactis l.* 1. *C. eod. Staiban. jun. reſol.* 167. *numero* 44. *& reſol.* 169. *nu.* 17. *lib.* 2. *Amat. deciſ. March.* 58. *nu.* 17. *Rota in recent. dec.* 149. *num.* 2. *p.* 7.

Sicuti autem verum non eſt laudationem præfatam fuiſſe requiſitam, ut conditionem dictæ aſſignationis ſimpliciter ſuſpenſivam (& ſic ea, quæ ſuper illa *in deciſ.* fundantur, officere nequeunt) cum imò fuiſſe deſideratam, ut conditionem reſolutivam, denotent illa clara verba, *ſecus ha-*
129 *beatur, tanquam facta non fuiſſet*, quæ de ſui natura reſolutionem aſſignationis in caſu non ſequutæ ipſius fundationis, apertè continent, ex ipſomet ſolo ſenſu edocente, quod niſi fuiſſet aſſignatio perfecta, non potuiſſet dici, quod in caſu non ſequutæ laudationis, debuiſſet haberi, tanquam facta non fuiſſet, cum id, quod non eſt,
130 rumpi non poſſit; & etiam edocente, ex illis verbis importari diſceſſum ab aſſignatione oſtendentem conditionem fuiſſe reſolutivam, *ex multis Menoch. conſ.* 388. *num.* 17. 18. *lib.* 4. *& conſ.* 494. *num.* 2. *cum pluribus ſeqq. lib.* 5. *Tiraquell. de don. at. revoc. verb. revertatur nu.* 283. *& de retract. convent. §.* 2. *gloſ. unic. num.* 74. *Galganet. d. q.* 90. *num.* 2. *ubi concord. Rota cor. Buratt. dec.* 110. *num.* 2. *tom.* 1.

131 Junctо potiſſimum juridico reflexu, quod declaratio adjecta circa hujuſmodi laudationem non fuit appoſita ſubſtantiæ aſſignationis, quæ ut lectura inſtrumenti ſe habet, fuit omninò purè facta, nec in hoc cadit ulla dubitatio: Idcircò, cum deinde poſt plura alia in eodem inſtrumento exarata appoſitionem plurium clauſularum, & expreſſionem cauſæ, ob quam Pater aſſignans ad illam devenit, fuerit in longiſſimè diverſa oratione, non verò in eadem, qua facta fuit aſſignatio, adjecta ipſa declaratio, requirens laudationem præfatam,
132 utique eſt fatendum, fuiſſe appoſitam reſolutioni aſſignationis, *ad gloſ. in l.* 2. *ff. de in diem addict. Crot. conſ.* 138. *num.* 7. *verſ.* & ſic in diverſa ora-
» tione appoſuit prædictam conditionem, ergo
» prædicta conditio ſtat reſolutivè, non autem
» ſuſpenſivè, *tom.* 1. *Socin. ſen. conſ. ult. ſub n.*
» 2. *lib.* 3. quos, & alios, quos allegat, ſequi-
» tur *Surd. conſ.* 527. *ſub num.* 19. 20. *verſ.* &
» tunc dicitur reſpicere reſolutionem, quando
» non apponitur in eadem oratione, *lib.* 4. la-
133 » tè *Bruſſell. de condit. lib.* 4. *tit.* 5. *Galganet.*
» *eod. tract. p.* 2. *cap.* 1. *q.* 5. *num.* 3. *verſ.* aut
» apponuntur ad limitationem beneficii jam con-
» ceſſi, ſeu diſpoſitionis præambulæ, ſcilicet,
» ut duret in eventum, ſeu in effectum alicujus
» cauſæ, & inducunt conditionem extinctivam
» diſpoſitionis præcedentis, *Rot. cor. Buratt. d.*
» *dec.* 110. *ſub num.* 1. *juncto num.* 3.

Ita nec quoque eſt verum laudationem præ- 134
dictam ſequutam fuiſſe poſt jus quæſitum D. Dominico Adverſario, dum in facto conſtat Illuſtriſſ. Auguſtinum Lomellinum laudare debentem operam dediſſe, ut Capitulo Vinearum Dominus directus concederet inveſtituram D. Marchioniſſæ Magdalenæ aſſignatariæ, & eo inſtante, ad illiuſque inſtantiam (ſic atteſtante eodem Capitulo) hujuſmodi inveſtituram fuiſſe conceſſam *ſub die* 24. *Decembr.* 1686. tempore, quo adhuc non erat extincta linea maſculina Patris aſſignantis, ex quo ut ſuperiùs dicebatur, natus poſtea fuit poſthumus: Unde, repetitis hic, & nunc jam ſuprà traditis, circà effectus cauſatos à prægnantia ventris relicta, & à ſucceſſiva nativitate iſtius poſthumi, pro excluſione dicti prætenſi juris quæſiti, ſatis innoteſcit laudationem fuiſſe factam, nondum hoc jure quæſito, cum ab inſtantia debentis laudare illa ſatis, ſuperque eliciatur, ſi non per actum expreſſum in actu publico (deinde ex abundanti, & ad majorem probationem ſubſequuto *ſub die* 25. *Januar.* 1687.) per actum tamen æquipollentem, & ſic tacitum, dum ipſa inſtantia importavit conſilium ſaltem, & cooperationem, & ita conſenſum inveſtituræ faciendæ poſtea factæ de Domibus contentis in 135
aſſignatione, cujus proinde laudatio demanavit; arguendo à traditis *in c. nuper. de ſent. excom. in c. arbitri de arbitr. c. litteris, de tranſact. l. fin. in princ. ubi gloſ. ff. de inoff. teſtam. Roman. in l. quæ dotis, ff. ſolut. matrim. Caſtr. in l. ſi is, qui, §. ſi litteris in fin. ff. de inoff. teſtam. Tiraquel. de l. connubial. verb. expreſ. gloſ.* 7. *num.* 23. *cum ſeqq. ubi latè exemplificat, & de retract. lignag. §.* 1. *gloſ.* 9. *num.* 158. 159. *ubi concord. Gallerat. de renunc. lib.* 5. *c.* 10. *nu.* 4. *& ſeqq. ubi plenè pariter cum multis exemplis tom.* 1. *Panimol. dec.* 11. *num.* 12. *tom.* 1. *Rota cor. Buratt. dec.* 566. *n.* 19. *tom.* 2. Et quòd proveniat laudatio à conſen- 136
ſu taliter præſtito, & è contra conſenſus à laudatione deprehenditur *à Corſeti in ſuis ſingul. verb. Minor, ſi ex diſpoſitione ante fin. & Socin. ſen. conſ.* 291. *ſub num.* 12. 13. *lib.* 2. prout eos ad- 137
ducit *Tiraquel. d. gloſ.* 9. *ſub num.* 159. Ac ſanè magis favore dotis, jam quòd præfata aſſignatio fuit in cauſam dotis facta, ut in proximis terminis notat *cum l. ſi ſervus ff. de donat. inter vir. & ux. idem Socin. ſen. eod. conſ.* 291. *ſub nu.* 13.

Nec refert, quòd inveſtitura Domorum aſſigna- 138
tarum habeat in ventre clauſulam reſervativam, *ſine præjudicio juris tertio competentis*, ſive *ſaluo jure tertii*, ut obſervat *deciſ. in §. fin. cum Conciol. alleg.* 46. *num.* 40. 41. *lib.* 1. *Fulgin. tit. de var. caduc. q.* 12. *num.* 32. *& tit. de contract. emphyt. q.* 39. *Barboſ. de clauſ. uſufreq. clauſ.* 139. *n.* 8. *Cyriac. contr.* 36. *n.* 5. *tom.* 1. *Rota in diverſ. dec.* 231. *num.* 2. *p.* 4. *& in recent. dec.* 325. *num.* 4. *p.* 6. Quoniam, cùm hactenus fuerit viſum nullum competiiſſe jus D. Marchioni Adverſario, hujuſmodi clauſula redditur inutilis, & nullius 139
momenti, tanquam cadens ſollummodo ſuper aliquo jure reſervabili, & competenti, non autem, quando nullum jus eſt reſervabile, nec competens, *Cravet. conſ.* 15. *nu.* 2. *& conſ.* 29. *num.* 8. *Gabr. conſ.* 196. *nu.* 4. *lib.* 1. *Ego ipſe collect. leg.* 48. *nu.* 68. *vol.* 1. *Mel. obſ.* 97. *n.* 19. *Rubeus in*

ſing.

sing. p. 4. clauſ. 754. nu. 3. tom. 2. Barboſ. d. clauſul. 139. ſub n. 5. Cenſal. dec. 16. num. 60. Rota cor. Gregor. dec. 85. ſub num. 23. cor. Pegna dec.
140 *732. nu. 5. & dec. 738. num. 3. tom. 1. cor. Bichio dec. 175. ante num. 7. tom. 1. & in recent.*
„ *dec. 57. num. 3.* ubi, quòd reſervatio ſemper
„ intelligitur, prout de jure, & quatenus jus re-
„ ſervatum competat. *p.* 19.

Neque etiam adverſatur oppoſitus defectus poteſtatis in D. Hieronyma Aſſignante, pro facienda hac aſſignatione ejus Filiæ, illum eliciendo, cum prælegatum Domorum aſſignatarum nequiverit eidem fieri per D. Hiacinthum ſuum Patrem, & quidem

141 Non, uti primum acquirentem, dum fuit acquirens ex liberalitate, & non titulo oneroſo (cum nihil fuerit ſolutum Domino directo, nec doctum de meritis, quæ loco pretii potuiſſent haberi,) *ad Gratian. diſcept. 372. num. 1. Mareſcot. var. reſol. 74. lib. 1. Fulgin. tit. de contr. emphyt. q.*
„ *24. num. 18. Boſcol. penès Card. de Luca ſub*
„ *tit. de feud. in contr. art. 2. à num. 110.* ubi,
„ quòd eſt famigerata conciliatio unanimi *Doctor.*
„ voto probata, & numericè multos adducit unà cum *plurimis Deciſ. Rotæ*, quibus adduntur (*in noſtra deciſione. §. quia tanquam Pater, & ſeqq.*) *deciſ. 55. à num. 14. p. 10. dec. 111. nu. 12. & deciſ. 166. numer. 6. p. 11. dec. 306. num. 1. ac dec. 360. num. fin. p. 19.*

142 Nec minùs uti inveſtitum cum facultate alienandi ipſi attributæ in inveſtitura, & ex vi recenſitæ *Conſuetudinis* vigentis in *Civitate Genuæ* alienandi emphyteutica bona ad inſtar allodialium: Dum tali non uſus fuit facultate alienando in extraneos, qui poſteà novam acceperint inveſtituram à Domino directo, antiqua prorsùs ſublata, ſed prælegando filio comprehenſo in ipſamet paterna inveſtitura, cui cum ea continuavit, ita ut, omiſſis diſputationibus, præjudicium, quod (mediante tali prælegato) aliis vocatis, & comprehenſis illatum fuit, quod *D. D.* non dicunt debere eſſe perpetuum, non extinxerit omne illorum jus, ſed duraverit dumtaxat, quouſque permanſit, & viguit in linea capaci prælegatarii, qua extincta, ut modò reſpectu maſculorum, iidem vocati, & comprehenſi (inter quos D. Patruus)
143 debuerint admitti ad ſucceſſionem, excluſo domino directo, ad eamque ſubinde debeat modò admitti idem D. Patruus, ſecundùm *Manent. deciſ. 60.* & per rationes ibidem allatas, & aliàs excogitatas *in Deciſione hujus cauſæ. §. reſpectu verò facultatis, cum pluribus ſeqq.* ubi DD. Auditores totis viribus ad comprobandum Aſſumptum iſtud inſudarunt, exiſtimantes, ut anteà profeſſi fuerunt, ab illo præſentis Cauſæ reſolutionem dependiſſe: ſubdentes *in §. authoritate, quia*, doctrinam iſtam *Manent.* uti punctualem plenè articulum examinantem, & ſine contradi-
144 ctore, tanquam caſum legis ſore habendam, neque ab ea in judicando recedendum cum *Gratian. diſcept. 581. num. 29. Rota in recent. dec. 721. nu. 2. p. 2. dec. 122. num. 10. p. 5. & dec. 536. num. 33. p. 13.*

Reſpondetur etenim,

145 Non eſſe verum in Facto, D. Hiacinthum fuiſſe primum acquirentem ex titulo lucrativo (retorquendo taliter diſtinctionem poſitam *in Deciſione*) quia, ob tranſlationem iſtarum Domorum in eum factam ſe obligavit ad ſolutionem ingentis annuæ penſionis ergà emphyteutam transferentem, illius vita durante, ſolvitque conſiderabile laudemium Capitulo Domino directo pro inveſtitura in rationem de quinque pro centenario; quo caſu ceſſare titulum lucrativum, & verificari titulum oneroſum (etiamſi dicta annua penſio non domi- 146
no, ſed transferenti fuerit promiſſa, ac annuatim ſoluta, cùm in hac materia pari paſſu incedant onus aſſumptum ergà Dominum, & onus ergà emphyteutam diſponentem nunc transferentem bona emphyteutica, *Peregr. conſ. 22. ſub n. 6. lib. 2. Fachin. conſ. 14. num. 2. lib. 1. Surd. conſ. 427. ſub num. 13. Decian. conſ. 58. ſub nu. 49. lib. 2. Menoch. conſ. 458. ſub num. 18. lib. 5. Reuſner. conſ. 11. num. 65. lib. 3. Galvan. conſ. 8. num. 28. 37. 42. & ſeq. q.* quos, & alios, quibus addo *Cyrocch. diſcept. 78. ſub num. 52. tom. 1. Gobium de permiſſ. feud. alien. q. 7. ſub num. 13.* refert, ac ſequitur *Boſcol. apud Card. de Luca ſub tit. de feud. in contr. art. 3. num. 58. ad 81. & pluribus ſeqq.* (ubi regiſtrant verba *Rotæ cor. Merlin. dec. 699. ex num. 31. tom. 2.*) ſatis 147
traditur, & firmatur cum *Alex. in l. ſi mihi, & Titio. num. 13. ubi Imol. nu. 2. ff. de verb. oblig. à Gratian. diſcept. 511. ſub num. 11. 12. lib. 3. Rocca diſp. 68. numero 18. 24. lib. 1. Surd. dec. 290. num. 4. & à numero 22. Panimol. dec. 126. num. 27. tom. 2.*

Neque eſſe applicabilem ipſam diſtinctionem 148
ſuper titulo lucrativo, non oneroſo, quando, ut in præſenti inveſtitura, & conceſſio non eſt facta nominatim pro filiis, eorum nominibus expreſſis; nàm ceſſante hac nominatione, pater primus acquirens quocunque titulo, etiam lucrativo acquirat, poteſt diſponere de nova emphyteuſi acquiſita in præjudicium ſuorum filiorum non nominatorum, expreſſis ipſorum nominibus, & Concluſio objectata procedit ſolummodò, intervenientе hujuſmodi expreſſa nominum filiorum nominatione, non autem ea, ut modò, ceſſante; quemadmodum *Multis, multiſque allegatis* concluditur *à Boſcol. d. contr. feud. art. 2. à num. 134.*
„ *ad 140. Epiſc. Rocca diſput. jur. c. 68. ſub nu.*
„ *10. verſ.* quidquid; ibi, quorum ſententia po-
„ teſt procedere, quoties agitur de præjudicio
„ aliorum, qui propriis nominibus in inveſtitu-
„ ra fuerunt vocati, atque adeò principaliter
„ contemplati *lib. 1.* accedit *Rota poſt Mel. ob-*
„ *ſerv. forenſ. dec. 131. numer. 4. verſic.* tollitur
„ difficultas, quia ex inveſtitura, & litteris con-
„ ſtat Comites Alex. & Georg. fuiſſe nominibus
„ propriis expreſsè vocatos, & æqualiter con-
„ templatos, & ipſi propterea habent jus ab aliis
„ omninò independens, quia nominati nomine pro-
„ prio, cenſentur æquè principaliter contem-
„ templati, & ideò ceſſat omnis quæſtio de pri-
„ mo acquirente, qui aliis nomine proprio vo-
„ catis præjudicare non poteſt, & *nu. 5.* ubi longa congeries *D. D.* habetur, *tom. 1.* repetita poſt *Zuff. de proceſſ. legit. dec. 31. ſub n. 3. 4. & in recent. dec. 213. ſub num. 6. 7. 8. 9. p. 12.*

Ac prorsùs diſtinctionem fore, nunc abjicien- 149
dam; cùm verſemur in terminis emphyteuſis, & conceſſionis comprobatæ ſimpliciter hæreditariæ, quæ à cæteris rebus hæreditariis, & allodialibus nullatenùs diſcriminatur, adeo ut, ſivè nova, ſivè antiqua non patiatur ipſam diſtinctionem, quin per Patrem uni ex Filiis, imò & cuilibet extraneo prælegari poſſit *Aldobrandin. conſ. 3. à num. 86. lib. 1. Menoch. conſ. 2. numer. 278. & ſeq. conſ. 161. ſub num. 1. & conſ. 504. num. 8. Buccafer. conſ. p. num. 44. 45. Mareſcot. var. reſolut. lib. 2. c. 120. num. 16. ac Aliis apud Gobium d. q. 7. n.*
„ 11. 12. ubi, quòd de hoc nulli dubium eſt, &
„ ponit pro indubitato, & ait *Clar. §. emphyteu-*

„ *ſis. q.* 162. *ſub num.* 1. *verſ.* his præmiſſis, quòd in hoc nulla eſt apud *ſcribentes* controverſia.

150 Quod ſanè abſque ulla difficultate fortius eſt, attenta *Conſuetudine Januenſi*, qua ſtante, non intrat dicta diſtinctio, ſed res eſt per ſe nimis explicita, & clara, *Gozadin. conſ.* 75. *num.* 15. & *ſub numero* 17. *Gabr. conſ.* 85. *ante num.* 5. *lib.* 1. *Gobius ead. q.* 7. *num.* 45. 46. 47. *ubi concord.* ac præſupponunt *Omnes* de viribus ejuſdem *Conſuetudinis* agentes.

Atque demùm non fuiſſe dicibile, uti non ſubſtentabile, nec admiſſibile elevatum motivum, 151
quòd Hiacinthus non uſus fuerit qualitate Inveſtituræ, & jure Conſuetudinis; dum uni ex Filiis, non autem alicui extraneo dictas Domos prælegavit: Nam non ſolùm ſuperiùs obſervatum fuit quemlibet in ſua diſpoſitione tangente talia bona cenſeri ſe conformaſſe hujuſmodi *Conſuetudini*, nuncque additur, & etiam qualitati hæreditariæ inveſtituræ, utpotè præ ſe ferenti titulum pinguiorem meliorem, & efficaciorem ad propriam diſpoſitionem ſuſtinendam, arguendo à traditis per *Innocent. in c. dudum*, *ſub num.* 2. *de decim. paſſim ſequutum à D. D. quos unà cum plurimis Rotæ deciſionibus congeſſi in Mea collect. legal.* 14. *nu.* 36. *& collect.* 28. *nu.* 117. *vol.* 2. jungitur, *& in recent. dec.* 329. *num.* 11. *p.* 15. *dec.* 204. *numer.* 18. *p.* 18. *cor. Card. Cerro dec.* 884. *num.* 14. *ac dec.* 922. *num.* 9. *tom.* 3. Verùm nec aliquis unquàm ex *D. D.* materiam hanc diſcutientibus pro- 152
poſuit motivum ipſum, nec dubitavit, quòd, quando Pater pro libito poteſt diſponere, ut modò, ad favorem extraneorum, nequeat etiam diſponere in præjudicium filiorum ad favorem unius ex ipſis; quinimò hoc facilius debere admitti, & dubio procul formam conceſſionis patrem poſſe immutare tradunt *Iſern. & Alii in c.* 1. *tit. de alien.* „ *feud. patern. & cum pluribus Ripa Mant. reſponſ.* „ *mihi* 36. *nu.* 176. *verſ.* de quibus pater acquiri „ rens, etiamſi eſſent ex pacto, & providentia, „ poteſt indiſtinctè diſponere, etiam in extraneos „ in præjudicium filiorum, & agnatorum, & „ multò magis uni filiorum prælegare *tom.* 1. ac inquit cum *Cumia in c. ſi aliquem. verb. antiquis. num.* 182. *Boſcol. in d. ſua contr. feud. penès Card. de Luca art.* 2. *ſub num.* 143. & eodem arguendi genere multò magis utitur in hoc *Gobius d. q.* 7. *num.* 46. eſtque dictum *Omnibus* obvium.

153 Quod autem ſubditur *Doctores* non aperire præjudicium illatum aliis filiis ob cauſam prælegati uni ex illis duntaxat per Patrem facti, debere eſſe perpetuum, minus verè, minuſque juridicè ſubditur, ac dicitur: Cùm tàm ab Illis hoc dici, & aperiri manifeſtet pro *Omnibus Gobius in d. q.* 7. *ante num.* 46. *verſ. agnatis perpetuò excluſis*, ac conveniunt *Alii apud Torre de ſucceſſ. in primogenit. q.* 6. *num.* 31. *& ſeqq. p.* 2. *& Cæteri*, *de quibus infrà*; quàm à juris diſpoſitione hoc idem provenire, & proindè *à D. D. Omnibus* hæc præ- 154
ſupponi ſuadeat titulus dominii (quod in prælegatarium recta via certiſſimè transfertur, *l. à Tizio. ff. de furt. Pichard. in §. itè demum*, *Inſt. de hæred. quæ ab int. defer. Cephal. conſ.* 49. *numer.* 7. *Anna conſ.* 113. *num.* 1. *lib.* 2. *Surd. conſ.* 253. *nu.* 24. *& conſ.* 300. *ex num.* 1. *lib.* 2. *Caſtil. tom.* 5. *c.* 112. *num.* 36. 38. *Cyriac. contr.* 248. *à num.* „ 1. *& contr.* 319. *num.* 18. *lib.* 2. *Epiſc. Rocca* „ *diſput. jur. c.* 49. *num.* 8. 9. ubi amplia, etiam „ ignorante prælegatario, *lib.* 1. *Rota cor. Bichio* „ *dec.* 590. *numero* 5. *tom.* 2.) qui quidem titu-
155 lus dicitur, eſtque perpetuus, ſeù irrevocabiliter datus, *arg. l. ſivè poſſidetis. C. de probat. l. ait Prætor. §. ſed quod Papinianus. ff. de minor. l. ei*, 156
qui. ff. de hæred. inſt. Gambſ. in theſ. juriſp. lib. 4. *c.* 47. *axiom.* 15. *tom.* 1. *Add.* 2. *ad Reyger. in alio Theſ. jur. verb. dominium. n.* 14. *tom.* 1. ſuadeatque natura ipſiuſmet prælegati ſimpliciter abſque onere reſtituendi alteri facti, tanquàm ad hæredes, quos perpetuos jura agnoſcunt, ejuſdem prælegatarii tranſmiſſibile, *l. unic. §. in noviſſimo. C. de caduc. tollen. l. ſi poſt diem. ff. quando dies leg. ced. Surd.* 157
d. conſ. 253. *num.* 25. *lib.* 2. *Cyriac. d. contr.* 340. *num.* 27. *Mantic. de conject. ult. volunt. lib.* 11. *tit.* 23. *in fine.*

Hinc deberet ceſſare promotum, junctimque jactum fundamentum *in præallegata deciſ.* 60. *Ma-* 158
nenti. dum motivum illius excitationis ex hiſce ceſſare, non ambigitur: Sed quoniam in eo mordicùs inſiſtitur in *Deciſione*, quæ revidetur, non eſt abs re, licèt citrà neceſſitatem, obſervare tantum diſtare caſum *ipſiuſmet Manenti* à caſu noſtro, quantum diſtat Cælum à Tartaro: Quod illicò patet, quia

In Illo non tractabatur de emphyteuſi merè hæreditaria ſimplicitèr tranſitoria ad quoſcunque 159
etiam extraneos: in iſto verò de tali emphyteuſi, ſeù locatione agitur.

In Illo non apparebat avum teſtatorem nominatim bona emphyteutica reliquiſſe ſuis filiis hæ- 160
redibus univerſalibus: in Iſto, de hoc clariſſimè apparet.

In Illo nepos avi teſtatoris fuit ejus hæres, ſaltem, mediante matre, ut inquit *ipſe Manent. ſcri-* 161
bens in cauſa ſuæ Deciſionis in conſ. 19. *nu.* 11. *lib.* 1. de quo meminit *in deciſ. ſub num.* 14. in Iſto D. Adverſarius non fuit hæres Teſtatoris, imò per acceptationem legati tacitantis eum, ab illa ſe retraxit.

In Illo ceſſavit cauſa excluſionis ab hæreditate 162
Teſtatoris, quia Hoſpitale vocatum, nec voluit, nec potuit, uti incapax ſuccedere, *idem Manent. d. conſ.* 19. *ante num.* 32. *ad ſeqq.* in Iſto ſemper duravit cauſa excluſionis D. Adverſarii.

In illo Filii hæredes univerſales, qui obtinue- 163
rant emphyteuſim, de ea nullatenùs diſpoſuerunt: in Iſto extat diſpoſitio, mediante aſſignatione præfata.

In illo nulla fuit cauſa favorabilis diſponendi: 164
in Iſta diſpoſitio fuit facta in cauſam dotis.

In Illo agebatur de devolutione bonorum ad 165
Dominum directum: in Iſto nec per ſomnium talis devolutio excitatur, ſed tractatur duntaxat ad ſuſtinendam validitatem aſſignationis factæ per patrem D. Filiæ, quæ ad repellendum D. Adverſarium utitur, ac uti poteſt omnibus juribus competentibus ejus Patri, à qua cauſam habet.

In Illo Dominus directus inveſtiverat perſo- 166
nam prorsùs extraneam, & potentiorem, *teſte eod. Manent. d. conſ.* 19. *ſub num.* 15. in iſto inveſtita eſt Neptis deſcendens à Filio primi acquirentis.

In illo nihil actum, ſeù conſideratum fuit reſ- 167
pectu virium, & effectuum *Conſuetudinis* redigentis hujuſmodi bona ad inſtar allodialium: in Iſto verò operationes illius & deducuntur plenè, ac vigent indubitanter.

Ex hiſce, aliiſque fortaſsè differentiis, & di- 168
verſitatibus palpabiliter utique inter iſtos Caſus præexiſtentibus, num potuerit fieri aliquod fundamentum pro reſolutione præſentis *Cauſæ ſuper d. dec.* 60. *Manent.* quam tanti fecit *Alma Rota Januenſ.* ut eam aliis rationibus *ab Auctore iſto* non pertactis latè muniverit, & eam habuerit, tanquàm doctrinam individualem, & punctualem,

Cauſam

Cauſam iſtam decidentem, *Omnium* pro negativa certiſſimè erit judicium, cùm, & ſic velint *Omnia jura ſatis vulgata, & nota.*

169 Et, quia *ipſamet Rota Januenſ.* dixit *in §. authoritate. in fine Doctrinam iſtam Manent.* eſſe ſine contradictore: Non pigeat ſcire doctrinam imò ipſam habere contrà ſe Communem, & magis communem opinionem *Doctorum*, ac *Res judicatas*, retentis quoquè puris terminis, in quibus tractetur de devolutione bonorum ad favorem Domini directi (in quibus tamen non eſt mo-
„ dò inſiſtendum) videri poteſt penès *Burſatt.*
„ *conſ.* 80. *ex num.* 21. ubi ſic judicatum, *lib.* 1.
„ *Cyriac. contr.* 112. *num.* 62. ubi, quòd aliqui
„ adverſantes habent contrà ſe receptam ferè *Om-*
„ *nium* ſententiam, & ob id de eis non eſt cu-
„ randum: teſtatur de communi, & magis com-
„ muni: ac multos dat concordantes, & *in fin.*
„ ait ſic pro devolutione judicatum, & *contr.* 128.
„ *num.* 62. ubi alios addit, *lib.* 1. *Mel. alleg.* 69.
„ *num.* 8. ubi ſic judicatum *lib.* 2. *Actolin. re-*
„ *ſol.* 14. *numero* 32. 33. 36. ubi ſic judicatum,
tom. 1. *Maceraten. var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 34. ubi pariter ſic judicatum, *cum multis aliis adductis à D. Gobio conſult.* 149. *n.* 30. *Garzon. de fœ-*
„ *min. ad feud. recipien. ampl. ult. f.* 22. ubi
„ Reſponſum plenum juribus, & rationibus in-
„ ſerit *Knich. de veſt. pact. c.* 3. *Roſenthal. de feud. c.* 7. *concl.* 44. *num.* 18. *& ibi gloſ. tom.* 1. *cum innumeris concordantibus per Intrigliol. eod. tract. art.* 2. *nu.* 100. *cent.* 2. *Carolus Ant. de Luca de linea legal. art.* 21. *ſub num.* 25. ubi pari-
„ ter ità judicatum, *lib.* 1. *Torre de ſucceſſ. in*
„ *primogenit. q.* 6. *à num.* 31. *ad* 34. ubi de ve-
„ riori, & in Tribunalibus magis recepta opinione, *p.* 2. ac innuit *Rota in rec. dec.* 37. *n.* 2. *p.* 8. *& dec.* 239. *num.* 13. *p.* 15.

Ac ad tollendum omnem dubitandi ſcrupu-
170 lum, ſi fortè adhuc, quod non creditur, ſuper-eſſet, animadvertitur, quòd ad ſummum *Opinio Manenti, & Aliorum* cum ea pertranſeuntium, poteſt procedere, & habere locum.

Vel, quoad emphyteuſim purè ex pacto, &
171 providentia, non autem, quoad emphyteuſim ſimpliciter hæreditariam, qualis eſt præſens, & ſic officere nequit, *ex Cirocch. diſcept.* 58. *ſub numero* 33. cujus meminit *Actolin.* ſequens hanc diſtinctionem *d. reſol.* 14. *num.* 37. *in fin.*

Vel, quando tractatur de ſuccedendo alteri,
172 quàm ei à cujus ſucceſſione quis fuit ſemel validè excluſus, non autem, ut nunc, quando iſte, putà Dominus Adverſarius, prætendit ſe quodammodò ſucceſſorem illius, (nempè Patris) à quo fuit jam ſemel validè excluſus, & ità pariter obſtare non poteſt, ſecundùm firmata *à Burſat. conſ.* 80. *numero* 10. *ubi de communi, lib.* 1. *Menoch. conſ.* 331. *num.* 61. *lib.* 4. *Intrigliol. d. art.* 2. *n.* 132. *ubi plures allegat, Surd. dec.* 95. *num.* 27. *ubi pariter dat concordantes.*

Secluſis hiſce duobus caſibus, qui poſſunt in præſenti ad firmandam excluſionem Domini Adverſarii applicari, & ſiſtendo in Concluſionibus
173 Juris, & Juſtitiæ neglectis ſtylis particularibus aliquorum locorum, nulla prorsùs eſt habenda ratio de *præfata Deciſ.* 60. *Manenti*, reſpectu reſolutionis capiendæ in Cauſa iſta.

Et verè, ut aliquid diſcurſui donetur, cùm
174 hodiè Dominus directus non ſit in Cauſa, nec ipſe quidquam quoad Domos iſtas deducat, aut prætendat, conjici prudenter non poteſt, quare *Rota* tàm fixè reſtrinxerit Articulum pro decidenda ipſa Cauſa in examine materiæ contentæ *in dicta Deciſione Manenti*, tàmque inſudaverit pro comprobanda illius opinione exclamata individua, & punctuali iſtius noſtri caſus: Dum ſemper, ac pro parte D. Domini Adverſarii fuiſſet dictum, ac dicatur *Non eſt locus devolutioni harum Domorum ad favorem Domini directi*: Ergò *ſpectant ad ipſum, rti comprehenſum in inveſtitura earum per Patrem recepta*: Fuiſſet data, & daretur reſponſio *Tranſeat, citrà præjudicium veritatis*: ſed, quod exindè ſequatur. Ergò *ad eundem D. Dominicum etiam ſpectant, excluſa, & rejecta Domina Maria Magdalena*, hoc abſolutè fuiſſet negatum, & negaretur: ea negationis iſtius ratione adducta, quia ipſæ Domus ſunt penes eam, mediante aſſignatione de illis facta ipſi per D. Hieronymum ejus Patrem, qui voluit, ac potuit illas ſic ipſi aſſignare: Qua negatione ità data, cum hoc ſubſequuto ratiocinio; Articulus Cauſæ non fuit, neque eſſe poterit, *An excludendus ſit dominus directus à devolutione, & admittendus D. Dominicus Adverſarius*: dum iſte articulus nihil habuit, nec habet commune cum negatione prædicta vallata recenſito ratiocinio, ut ſenſui patet: Sed Articulus fuit, & eſſe duntaxat poterit, *An aſſignatio harum Domorum facta Magnif. Mariæ Magdalenæ fuerit validè facta, & ſic valida ad repellendum D. Dominicum Adverſarium.*

Undè, cum latiſſimè hucuſque per veras, certas, ac indubitatas juris, & juſtitiæ demonſtrationes fuerit comprobata validitas hujuſce aſſignationis (& etiam ex abundanti fuerit declinatum à *dicta Deciſione Manenti.*)

Nil aliud remanet, niſi, quòd, eadem aſſignatione ſtante, recedatur *à Deciſis*, abſoluta eadem 175
Domina Maria Magdalena aſſignataria à petitis adversùs eam per Dominum Dominicum ejus Patruum Adverſarium, etiamſi adeſſet aliquod dubium: Cum & in dubio cenſendum veniat pro validitate, & ſubſiſtentia aſſignationis, prout & cujuſvis alterius actus, *l. quotiès. ff. de reb. dub. l. ſi quando. ff. de leg.* 1. *Roman. conſ.* 180. *à n.* 4. *Surd. conſ.* 44. *num.* 21. *Barboſ. axiom.* 12. *nu.* 17. *Gambſ. lib.* 1. *c.* 25. *axiom.* 45. *ubi latè tom.* 1. *Scacc. de appell. q.* 3. *numero* 3. 4. *Menoch. præſ.* 34. *ſub num.* 11. 12. *lib.* 3. *Giurb. dec.* 36. *num.* 18. *Thomat. dec.* 197. *num.* 10. *tom.* 2. Maximè 176
factæ, ut nunc, in cauſam dotis, pro qua itidem in dubio eſt judicandum, *l. in ambiguis. ff. de jur. dot. Honded. conſ.* 64. *num.* 33. *lib.* 2. *Poſt reſol.* 106. *num.* 71. *Ego ipſe collect. legal.* 6. *ſub num.* 69. *vol.* 1. *Donad. de renunc. c.* 27. *n.* 107. *tom.* 1. *Capyc. dec.* 176. *num.* 22. Et rursùs, maximè concurrente favore filiæ ex conventæ, & poſſeditricis qualitates utiquè in dubio attendendæ, atque præponderantes, *l. favorabiliores. ff. de* 177
re judic. l. Arrianus. ff. de act. & obligat. Ego ipſe collect. leg. 39. *num.* 130. 131. *vol.* 1. *Calvin. concl.* 781. *& concl.* 865. *ac de æquit. lib.* 2. *c.* 119. *num.* 32. *Rota cor. Buratt. dec.* 315. *num.* 5. *tom.* 1. *cor. Bichio dec.* 317. *num.* 45. *tom.* 1. *ac alibi.*

Non obſtante ſententia jam lata in contrarium, 178
dum pariter in dubio pro revocatione ſententiæ eſt pronunciandum, *Cabal. conſ.* 85. *num.* 8. *& conſ.* 118. *num.* 6. *lib.* 1. *Conciol. alleg.* 16. *num.* 34. *lib.* 2. *Rota Lucenſ. poſt Torre de ſucceſſ. in primogen. dec* 15. *num.* 68. *tom.* 3. Potiſſimùm, quando ſententia eſt talis, qua læditur jus publicum, ut modò, dùm per ſententiam contrariam vulnerantur expreſsè ſaltem effectus, & vires *Conſuetudinis vigentis Genuæ*, pro redactione bono 179
rum emphyteuticorum, etiam Eccleſiaſticorum ad inſtar

inſtar allodialium in commodum univerſale pro utilitate ſubditorum, & pro commercio publico, qua caſu conſimiles ſententias ſic læſivas fore obliterandas favor Reipublicæ exclamat, qualitas ipſius *Conſuetudinis expoſcit*, & utilitas commercii redundantis ad majorem conſervationem Status, & ſubditorum vehementiſſimè cogit, ex cumulatis per *D. D.* de eadem *Conſuetudine* agentes, junctis notatis in *l. 2. ff. de nund. Pigant. ad Stat. Ferrar. lib. 2. rubr. 14. nu. 1. tom. 1. Stracc. de mercat. p. 3. tit. 1. ſub num. 16. cum Aliis adductis in Mea colluct. legal. 19. num. 204. 205. vol. 2. Leoncil. dec. 42. num. 12. Rota cor. Duran. dec. 294. num. 2. tom. 2.*

180

Neque attentis Scriptis pro parte adverſa per *D. D. meum Petrum Jo. de Turre, & Aloyſium Manſ. in iſtius conſult. 716. & 717. lib. 8. edit. longè, poſt hæc exarata*, veluti præcipuos Cauſæ Articulos non percutientibus, ut illorum demonſtrat lectura; ulteriori ideò reſponſione non indigentibus; ac, in omnem caſum, facillimè ex firmatis ſuprà *in hoc Reſponſo*, refellendis.

181

Quare &c. *ſalvo &c.*

Comes Vincentius Bondenus Eques
Chriſti J. C. Argentanus.

CAPUT XLIV.

ARGUMENTUM.

Agitur de derogatione fideicommiſſi probanda, allatis interim multis præſumptionibus pro detegenda falſitate illius: & quandonam probata dicatur obreptitia, & ſubreptitia, deducendo multa ſuadentia obreptionem, & ſubreptionem illius: Quando corruat ex defectu poteſtatis Principis derogantis, ac plura circà hanc Principis poteſtatem deducuntur: Ac tangitur materia *Auth. res, quæ, C. comm. de legatis.*

SUMMARIUM.

1 *Immiſſio conceditur fideicommiſſario, concurrentibus requiſitis ibi recenſitis.*

2 *Fideicommiſſi ſubſtantia dicitur deſtructa per derogationem illius factam à Principe*, & nu. 3.

4 *Bona fideicommiſſi ſemel legitimè evulſa ex cauſa dotis vigore* Auth. res, quæ, C. comm. de leg. *perpetuò remanent libera.*

6 *Negativa ex inſpectione, & lectura ſcripturæ probatur.*

7 *Conceſſio gratioſa quomodo probari debeat.*

8 *Reſcripta, & gratiæ, ſub qua forma expediebantur tempore* Ducum Ferrar.

9 *Derogatio fideicommiſſi quando dicatur facta ſolum initiativè.*

10 *Gratia conceſſa contrà ſolitum ſtylum, & formam uſitatam eſt ſuſpecta de falſitate.*

11 *Falſitatis ſuſpicio in civilibus pro falſitate habetur: ex quibus augeatur, ſeu ſuperaddatur.* numero 12. 13. 14. 15. 16. 18. 19. 21. 22. 24.

15 *Falſitas potius præſumitur, quàm inveriſimilitudo.*

17 *Princeps non conceſſiſſet gratiam, ſi ſciviſſet falſitatem cauſæ, propter quam petebatur.*

20 *Scriptura falſa in una parte præſumitur falſa in totum.*

23 *Falſitatis præſumptio oritur contrà eum, de cujus commodo, ſeu decore agitur.*

24 *Singula, quæ non proſunt, juncta juvant ad detegendam falſitatem.*

25 *Derogatio fideicommiſſi corruit ex tacitis qualitatibus, quæ erant narrandæ Principi, & quænam ſint.* numero ſeqq. ac numero 46. 47. 48.

26 *Teſtamenti ſcientia non infert notitiam contentorum in eo.*

27 *Fideicommiſſi ſcientia non infert ſcientiam ſpecificam illius qualitatum.*

28 *Scire aliquid ſine ejus qualitatibus eſt neſcire.*

29 *Princeps, etiam procedens ex motu proprio, quando cenſeatur circumventus.* & nu. 30.

31 *Dos eſt prius detrahenda ex fideicommiſſo univerſali, quàm ex fideicommiſſo particulari.* & numero ſeqq. *ubi exemplificatur*, ac num. 34. 43. 44.

33 *Legitima non detrahitur à fideicommiſſo particulari.*

34 *Doti non tribuitur majus privilegium, quàm legitimæ.*

35 *Fructus fideicommiſſi cenſentur ſufficientes ad dotem, pro evitanda fideicommiſſi everſione.* & num. 36.

37 *Bona libera quando dicantur ſufficientia, pro ſatisfacienda dote.* & ſeqq.

39 *Dictio* niſi *poſt negativam deſignat affirmativam.*

40 Auth. res, quæ C. comm. de leg. *non habet locum, extantibus bonis liberis.* & num. 41. 42. 43. 44. Manſ. conſult. 659. lib. 7. *notatur* eod. num. 40.

42 *Datio in ſolutum dicitur venditio, ſeu vicem illius habet.*

45 *Subreptio inducitur, ſi non ſit expreſſum, quod retraxiſſet Principem à conceſſione, vel difficilius conceſſiſſet.* & num. ſeq. *evitatur, ſi ex narratis poſſint colligi ea, quæ erant exprimenda. numero 49. declara, ut ibid.* & nu. 50. 51. *cujus ſit naturæ in materia gratioſa.* num. 53.

52 *Derogatio fideicommiſſi ſubreptitia non ſuſtinetur.*

55 *Obreptio, exprimendo falſum, eſt malignantis naturæ, & cauſat nullitatem.*

56 *Princeps Supremus quid poſſit, & non poſſit facere circà ultimas voluntates, & fideicommiſſa.* & nu. 57. *ubi de defectu poteſtatis, quoad fideicommiſſa particularia.* & num. 59. *ac generaliter de materia, ubi concurrat juſta, & publica cauſa.* nu. 60. & ſeqq. *ac ubi Princeps proceſſit* de plenitudine poteſtatis, num. 68. & ſeq. ac num. 73. 74.

58 Card. Sacratus Ferrarien. *quando fuerit creatus.*

69 *Gratiæ cenceſſæ* de plenitudine poteſtatis *à Vaſſallis poſt devolutionem feudi ſunt parvi momenti.*

70 *Derogatio fideicommiſſi ſuſtinetur, & quando, ſi adſit cambium, & recompenſa*, & ſeqq.

72 *Princeps propter privatam utilitatem non poteſt adimere dominium alicui, etiamſi interveniat cambium.*

73 *Alienandi bona fideicommiſſi facultas non poteſt concedi à Principe, ut ſubrogentur bona ſita in alio ſtatu*, & num. 74. 76. *de ratione* num. 77.

78 *Derogatio fideicommiſſi corruit ob non ſervatam illius formam; exemplifica; ut ibi.* & num. 79.

80 *Emptor quando debeat eſſe ſollicitus de inveſtimento*

ſtimento demandato in diſpenſatione conceſſa ad alienandum, & num ſeqq.

81 Surd. dec. 156. *rejicitur.*

85 *Provinciarum diverſitas in Principe ad quid conſideretur.*

86 *Excuſſio quando debet fieri, non eſt facienda extrà Provinciam in alia Provincia, licet ſubjecta eidem Principi.* & nu. 87. 91.

88 Remin. jun. conſ. 402. lib. 4. *rejicitur.*

90 *Eventus futuri quando ſint habendi in conſideratione.*

92 *Mortalium cuncta incerta.*

93 *Permutatio bonorum fideicommiſſi particularis, etiam utilior eſt interdicta, ſi adſit particularis prohibitio alienandi.* & n. 94.

95 *Conſenſus vocatorum ad fideicommiſſum quando operetur, vel non in præjudicium conſentientium, & ſucceſſorum.* & ſeqq.

99 *Fideicommiſſario ſucceſſori eſt concedenda immiſſio, non obſtante quòd fuerit per anteceſſores præſtitus conſenſus pro alienandis bonis fideicommiſſi*, & num. 100.

Cùm diſceptaretur, an eſſet valida, nec ne derogatio facta per Principem Supremum cuidam particulari fideicommiſſo, cui fuerant ſuppoſita certa bona Prativa, & Paſcuiva, pro ſatisfaciendo quodam reſiduo dotis debitò fœminæ deſcendenti à fideicommittente, addita etiam clauſula, quòd per emptorem dictorum bonorum fieri deberet inveſtimentum in aliis bonis ad favorem ſucceſſorum: Et pro nullitate dictæ derogationis inſiſteretur: Ad effectum, ut hujuſce rei veritas ſedulo haberetur, deduxi contenta *in ſequenti Reſponſo* ad amuſſim conveniente caſui prædicto, mutatis Principum, rerum, ac partium denominationibus.

RESPONSUM JURIS

Comitis Vincentii Bondeni.

Annuente Deo

FERRARIEN. FIDEICOMMISSI

Pro

D. MARCHIONE

JULIO SACRATO

Cum

D. D. FRATRIBUS

DE COSTABILIBUS.

1 QUòd, circumſcripta poſteriori ſententia lata in præſenti cauſa *ſub die* 15. *Julii* 1683. ſit ſtandum priori ſententiæ *ſub die* 13. *April.* 1682. adeo ut, prævia illius confirmatione, ſit exaudiendus D. Marchio Julius Sacratus in petita immiſſione in poſſeſſionem Palatii controverſi, nullatenus eſt verendum.

Juſtitia etenim ejuſdem prioris ſententiæ ipſam immiſſionem concedentis exuberanter manifeſtatur à juſtificatione requiſitorum, nempe exiſtentiæ fideicommiſſi (utique particularis prædordinati à D. D. Jacobo Sacrato *die* 10. *Martii* 1507. & Aldrovandino ejus filio *die* 19. *Martii* 1530. *ex rog. Benedicti Codegorii Notar. Ferrar.*) pertinentiæ, & purificationis illius ad favorem præfati D. Marchionis agentis, ac identitatis dicti Palatii, quibus concurrentibus, nulla cadit hæſitatio in decernenda eadem immiſſione; *Ex vulg. l. fin. C. de edict. Divi Adr. tollen.* ac dicebam *Ego ipſe in collect. legal.* 33. *num.* 90. *ibiq; Torre num.* 108. *vol.* 2. *Rota in rec. dec.* 304. *num.* 1. *& ſeqq. p.* 13. *dec.* 136. *num.* 9. *& dec.* 332. *num.* 1. *p.* 15. *dec.* 54. *nu.* 1. *& dec.* 79. *num.* 3. *p.* 19. *ac in Bonon. fideicommiſſ.* 13. *Januar.* 1691. *& 9. Maii* 1692. §. 1. *cor. Hervavult. & in Interamn. fideic.* 15. *Januar.* 1694. *in princ. cor. Benincaſa, n.* 9. *Jun. ejuſdem anni* §. *exiſtentia ſi quidem, cor. Emerix. ac in Roman. fideic.* 18. *Martii* 1695. §. *quoniam ex luculenter cor. Card. Tauruſio.*

Neque adverſatur præcipuum, verius unicum partis adverſæ fundamentum jactum ſuper dero- 2
gatione fideicommiſſi, cujus vigore nunc agitur, facta per olim Sereniſſ. Ducem Ferrariæ, *die* 10. *Novembr.* 1547. cum diſpenſatione Comitum Pompei, & Aldrovandini de Sacratis poſſeſſorum dicti Palatii in vim talis fideicommiſſi, ad illud alienandum, & vendendum, juxta per eos ſupplicata, ſucceſſivaque deinde alienatione, & venditione per eos facta Comiti Alphonſo de Trot- 3
tis *die* 18. *Novembr.* 1547. *ex cog. D. Baptiſtæ Sarachi Notar. Ferrar.* per quam derogationem dicitur deſtructa fideicommiſſi ſubſtantia, perindè ac ſi nunquam dictum Palatium fuiſſet ei ſubjectum, eodem propterea ſemper ad excluſionem ſubſtitutorum, & vocatorum remanente libero, *Gratian. diſcept.* 765. *à num.* 36. *& diſcept.* 766. *ex num.* 1. *tom.* 4. *Cyriac. contr.* 307. *à num.* 35. *tom.* 2. *Marta de ſucceſſ. legal. p.* 4. *q.* 16. *art.* 3. *n.* 37. *tom.* 2. *Rodulphin. alleg.* 180. *nu.* 32. 33. ubi, quòd fideicommiſſarius nullam deſuper controverſiam amplius movere poteſt, *D. meus Palma Nepos alleg.* 201. *num.* 1. 2. *lib.* 3. *& alleg.* 387. *nu.* 24. 25. *lib.* 4. *Rota in rec. dec.* 336. *à num.* 7. *p.* 4. *tom.* 2. *dec.* 93. *nu.* 1. *p.* 10. *& cor. Alex. VIII. Otthobon. dec.* 249. *nu.* 1. *cor. Cavaler. dec.* 430. *cor. Roxas dec.* 41.

Potiſſimùm, cum ad hujuſmodi alienationem, 4
& venditionem fuerit in vim hujuſce derogationis deventum, pro ſolvenda dote ſororis venditorum ex deſcendentibus à præfatis Teſtatoribus fideicommittentibus, intrante ſic diſpoſitione *Auth. res, quæ, C. commun. de legat.* quæ operatur, ut itidem bona aliàs ſubjecta fideicommiſſo, ab eoque ſemel legitimè evulſa perpetuò remaneant libera ab illius nexu, nec amplius ad idem redeant, excluſis ita quibuſcunque ſubſtitutis, & vocatis, *Cancer. var. reſol. tit. de tranſmiſſ. c.* 21. *num.* 210. *Salgad. labyr. creditor. p.* 3. *c.* 4. *num.* 28. *Peregrin. de fideic. art.* 42. *ſub num.* 20. *Card. de Luca eod. tit. diſc.* 193. *num.* 3. *lib.* 10. *Boſſ. de dote c.* 16. *num.* 228. *Roſignol. eod. tract. diſp.* 3. §. 18. *nu.* 3. *tom.* 1. *Merlin. de legit. lib.* 3. *tit.* 1. *q.* 9. *num.* 45. *cum ſeqq. Rot. cor. Zarate dec.* 72. *nu.* 15. *& dec.* 87. *num.* 6. *cor. Roxas dec.* 117. *n.* 35. *& ſeqq. ac cor. Bichio dec.* 41. *nu.* 5. *tom.* 1. *repetita poſt Merlin. de legit. dec.* 131. *num.* 7. *ac alibi, ut poſt. Torre de ſucceſſ. in majorat. dec.* 64. *n.* 5. *tom.* 3. quæ eſt *in Roman. fideic.* 1. *April.* 1686. §. *nec refragatur verſ.* cujus vigore, dote „ ſemel extracta, & ſeparata à fideicommiſſo, ſi „ ea ſemper libera remanſiſſet, *cor. Hervavult.*

Quoniam triplici motivo, fundamentum iſtud deſtruitur.

Tum, quia *de aſſerta derogatione, & diſpenſatione non conſtat.*

Tùm,

Tùm, quia, *quatenus de ea conſtaret, foret tamen obreptitia, & ſubreptitia.*

Tùm, quia demùm *illa non potuit validè concedi in præjudicium vocatorum ad dictum Palatium, ſicque D. Marchionis Julii Actoris.*

MOTIVUM PRIMUM.

De non exiſtentia aſſertæ derogationis ob illius præſumptam falſitatem.

PRimum comprobatur ex inſpectione, & lectura reſcripti hujuſmodi derogationis, & diſpenſationis, dum de nulla ſubſcriptione Sereniſſ. Ducis, minuſque de ulla ejus juſſione pro illo expedienda, ſaltem per modum atteſtationis alicujus ex Miniſtris, apparet: quam ſanè negativam ſic ex inſpectione, & lectura ſcripturæ ſatis probari *Omnes* concedunt cum *Bart. in l. Titiæ textores nu. 2. ff. de leg. 1. & in l. fin. num. 2. C. de reb. cred. Trentacinq. var. reſol. lib. 2. tit. de fid. inſtr. reſol. 2. num. 3. vol. 1. Rota in rec. dec. 235. nu. 4. p. 4. tom. 2. cor. Buratt. dec. 683. num. 2. cor. Gregor. XV. dec. 416. num. 5. 8. cor. Alex. VIII. dec. 114. nu. 4. & dec. 123. num. 18.* ſubindè nullibi aliter docto, hujuſmodi prætenſam derogationem, ac diſpenſationem fuiſſe factam, ſeu ſaltem expeditam, mandante ſaltem, aut jubente præfato Sereniſſ. Duce, de illa nullatenus eſt curandum, tanquam de non exiſtente in rerum natura, ſeu non præſumenda, utpotè conſiſtente in facto, cum deficiant atteſtationes, & documenta, per quæ, & ſi non neceſſaria ad eſſentiam gratiæ, conceſſio tamen illius probari deberet, *Andr. in c. 1. de prohib. feud. per Lothar. Giurb. conſ. 57. num. 16. Maſtril. de Magiſtr. lib. 3. c. 7. num. 59. Antunnez. de donat. regiis lib. 1. c. 4. num. 3. 4. 11. Afflict. dec. 253. numer. 8. Franch. dec. 62. num. 3. Cabed. dec. 3. num. 6. tom. 1. & dec. 39. num. 4. tom. 2. Rota apud Caſſador. tit. de cauſ. poſſeſ. dec. 4. num. 2.*

In nihilo refragante elevata ſubſcriptione *prædicti D. Baptiſtæ Sarachi* ſub dicta derogatione appoſita: quia, cùm ſit ſimpliciter facta per modum ſcribendi, ibi, *Baptiſta Sarachius ſcripſit*; nec contineat aliquid aliud, propter quod deprehendi valeat; ſcriptionem prætenſæ derogationis fuiſſe factam, jubente Principe, ut ſi dictum fuiſſet, poſt illud verbum *ſcripſit*, immediatè *Mandante D. N. Duce:* vel propter quod deſumi poſſet verè eandem derogationem fuiſſe factam ab ipſo Principe, ut ſi adeſſent illa verba *Ita eſt*, quibus ſecundum formulam tunc temporis ſolitam Miniſter poſt reſcripta continentia gratias utebatur.

Potius nocet parti adverſæ, quàm faveat; dum hinc exoritur quædam ſaltem juſta ſuſpicio, non ſolum talem derogationem non fuiſſe factam, niſi enuntiativè per modum ſolius ſcriptionis, ſeu extenſionis illius non autem ſequutam fuiſſe perfectè per modum propriæ conceſſionis emanatæ à Principe: ſed ulterius, quod, ſi inſiſtatur, illam fuiſſe perfectam, & completam, eandem eſſe affectam falſitate, veluti contrà ſolitum ſtylum, & contrà formam uſitatam evidenter relaxatam, cum inde ſuſpicionem falſitatis ſuccedere inquiunt *Port. conſ. 96. numer. 9. Dec. conſ. 108. num. 63. Menoch. conſ. 199. nu. 6. lib. 2. & de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 20. nu. 16. 17. 20. 21. tom. 2. ac plurimi apud Farinac. de falſit. & ſimul. qu. 153. num. 159. 162. Chartar. deciſ. crim. 40. nu. 32. Franc. Marc. deciſ. 743. num. 1. & deciſ. 1161. nu. 4. tom. 1.*

Quæ ſanè ſuſpicio falſitatis ſufficit modò, dum civiliter agitur, ad talem derogationem rejiciendam, cum in civilibus ſola iſta ſuſpicio falſitatis pro falſitate habeatur, ac admittatur, *ad l. jubemus C. de probat. Alex. conſ. 57. ſub num. 6. lib. 1. Grat. conſ. 60. num. 9. lib. 2. Caren. reſol. 120. num. 16. & reſol. 194. num. 3. Sabel. in ſumm. diverſ. tract. verb. falſitas num. 5. verſ. quod in civilibus tom. 2. Menoch. de præſumpt. lib. 1. q. 99. num. 5. tom. 1. Rota cor. Innocen. X. deciſ. 653. num. 11. cor. Alex. VIII. d. dec. 123. numer. 19. cor. Celſo dec. 21. num. 15. & dec. 280. num. 10. „ cor. Ubago dec. 1. nu. 22. 23. & dec. 52. num. „ 10. & in rec. dec. 272. nu. 19.* ubi, quod talis „ ſuſpicio in civilibus habetur pro concludenti falſitatis probatione *p. 11. dec. 206. num. 5. p. „ 15. dec. 32. num. 7. p. 16. ac dec. 108. numer. „ 19.* ubi, quod hujuſmodi ſuſpicio falſitatis ſuf- „ ficit in civilibus pro adimenda fide ſcripturis „ *p. 19.*

Augeretur, ſi opus eſſet, hujuſmodi ſuſpicio, imò multiplicarentur aliæ, conſiderando,

Quod primò multa continentur adeo inſolita in ſcriptione dictæ derogationis, ut vix excogitari poſſit ſupremum Principem illa aſſeruiſſe, imò (ipſis bene penſatis) nec aſſerere potuiſſe; dum præſertim circa cauſas venditionis Palatii, illas affirmavit veras, & comprobavit utiles, & neceſſarias Pupillis ſupplicantibus pro derogatione fideicommiſſi, & diſpenſatione ad alienandum, cum hoc peragere non ſuerit munus Principis, ſaltem ſecundum laudabilem uſum, & ſolitum, pro conſervatione ſupremæ Majeſtatis ſemper ſervatum; ſed ſolius Judicis Communis Ferrariæ, qui illud etiam in interpoſito ſuo decreto explevit. Unde ex hoc modo inſolito videtur, quod augeatur dicta ſuſpicio falſitatis, ni forte verius alia ſuperaddatur per ea, quæ traduntur *à Rimin. jun. conſ. 58. ex nu. 23. lib. 1. Dec. d. conſ. 108. num. 63. Menoch. de præſumpt. lib. 5. præſ. 20. à num. 16. 20. tom. 2. Maſcard. de probat. concl. 740. num. 37. tom. 2. & Aliis allatis à Farinac. de falſit. & ſimul. d. q. 153. num. 162. Genua de ſcript. priv. lib. 1. q. 6. num. 14.*

Quod ſecundò eſt nimia, ac evidens inveriſimilitudo, quod, ſi fuiſſet facta à Principe dicta affirmatio, & comprobatio cauſarum in aſſerta derogatione, Judex præfatus interim voluiſſet eaſdem cauſas canonizare in ſuo decreto, quod amplius non erat opus, ſi jam Princeps ipſas antea, ut ſuprà affirmaſſet, ac comprobaſſet; ut de ſe liquet: Ideo potius falſitas eſt præſumenda quàm hæc inveriſimilitudo *ex Cravet. conſ. 56. n. 19. Eugen. conſ. 23. numero 54. verſ. quarto pro eod. lib. 2. Menoch. de præſumpt. lib. 5. d. præſ. 20. à numer. 12. Genua d. q. 6. num. 26. Farinac. d. q. 153. à nu. 176.* ſequitur *Rota in rec. dec. 219. n. 12. p. 16.*

Quod tertiò, cum inter cauſas comprobatas pro neceſſariis primaria ea fuerit (recenſita quidem in precibus) ut poſſet deveniri *de jure* ad alienationem iſtius Palatii pro ſolvenda dote conſtituta, quamvis illud fuiſſet ſubjectum fideicommiſſo particulari, dum tamen aderant alia bona, ne dum ſubjecta fideicommiſſo generali, ſed & imò libera ſupplicantium, quòd ſanè repugat omni juri, & juſtitiæ, *ut inferius dicetur*, ac *Omnes ſciunt*, adeo ut hinc apertè reſultet cauſam hanc fuiſſe, ac eſſe falſam: aſſequimur, quod ſi Principi fuiſſet

pi fuiſſet manifeſtata falſitas, & inſubſiſtentia talis cauſæ, non deveniſſet, uti juſtitia plenus, ejuſdem & claro lumine præfulgens, *l. inter claras, C. de ſumma Trin. & Fide Cathol. Ego ipſe colluct.* 44. *n.* 246. *vol.* 2. *Rubeus de teſtam. c.* 2. *n.*
18 83. ad aſſertam derogationem, in tántum, ut inde oriri præſumptionem falſitatis ipſiuſmet derogationis, eruatur *à Cravet. conſ.* 862. *n.* 11. *relato à Menoch. d. præſ.* 20. *n.* 42. *Genua d. q.* 6. *n.* 53. *Tuſch. litt. F. concl.* 44. *n.* 66. *tom.* 3.

19 Quod quarto in fine ejuſdem aſſertæ derogationis dicitur Principem fuiſſe motum, *attento maximè conſenſu præſtito per dictos attinentes, & fideicommiſſarios:* & tamen de tempore ſcriptionis illius, nempè *ſub die* 10. *Novembr.* 1547. nullus fuerat, nec erat præſtitus aſſenſus per attinentes ipſos, dùm ſolummodò, ſi quis adfuerit, intervenerit poſt aliquos dies, ſcilicet 15. & 18. *ejuſd. menſ. Novembr.* Ita ut cum hinc deprehendatur non ſola ſuſpicio falſitatis; ſed reſultet in hoc vera falſitas; intret illa univerſalis Concluſio, quod diſpoſitio, & ſcriptura falſa in una parte, præſumitur falſa in totum *arg. vulg. l. cum de indebi-*
20 *to. ff. de probat. Pariſ. conſ.* 90. *n.* 29. *lib.* 1. *Port. conſ.* 94. *num.* 26. *Farinac. conſ.* 11. *n.* 29. *in fin. lib.* 1. *ac de falſit. & ſimul. q.* 150. *n.* 334. *Gratian. diſcept.* 563. *n.* 35. *lib.* 3. *Gait. de credit. c.* 2. *tit.* 5. *à num.* 895. *Ego ipſe colluct. legal.* 42. *num.* 78. *vol.* 1. *Ferentil. ad Burrat. dec.* 344. *ſub litt. A. Rota cor. Greg. dec.* 79. *n.* 2. 6. *& in rec. dec.* 1. *ex nu.* 9. *p.* 6.

21 Quod quinto Serachius erat tunc temporis Factor Generalis D. Ducis, ut apparet ab extractione regiſtrata in fine inſtrumenti alienationis iſtius Palatii, ac ſubſcripta *à Notar. Joan. Maria de Calceolariis:* Quodque ejus medio fuit deventum ad compoſitionem inter Matrem, & Tutricem Pupillorum alienantium, ac D. de Paſqualettis creditorem dotis, & interuſuriorum, ſtante compromiſſo in illum facto per partes, ut dicitur *in dicto inſtrumento*, §. *de quo quidem. in fine.* Quod *idem Sarachius* fuerat ante dictam diſpenſationem deſtinatus *Notarius* ad ipſum inſtrumentum rogandum, cujus & minutam extenderat; ut adſtruitur in ſupplicatione porrecta D. Duci: Quod tandem idemmet Sarachius fuit ille ipſe, qui hujuſmodi ſupplicationem extendit, ac porrexit Suæ Celſit. ut eruitur ab eadem ſupplicatione, ibi, *per me Battiſta Saracho.*

22 Unde, cum etiam fuerit ſcriptor aſſertæ diſpenſationis, nec auſus fuerit atteſtari, illam ſcripſiſſe de mandato Suæ Celſ. minuſque in ea fuerit appoſita atteſtatio hujuſmodi facta, ut moris erat, ab aliquo Miniſtro: Intrat meritò ſuſpicio non levis dictam diſpenſationem non fuiſſe commiſſam à D. Duce, ſed tantummodò ſcriptam ab ipſomet Sarachio, ac inde adhibitam, ut de-
23 cori ſuo, aſſequuto in facta compoſitione prædicta inter partes, conſuleret, ac pinguem mercedem *ex rogitu dicti inſtrumenti*, una etiam cum aliis ſubſequutis, retraheret: Eruendo hinc etiam ſatis præſumptionem falſitatis, quæ à commodo, ut eſt conſervatio decoris, & à lucro, ſeu ſpe unius, aut alterius, bene derivat *ex Alber. in l. Divus, num.* 3. *ff. ad l. Cornel. de falſit. & in l.* 1. §. *ſi quis ità ff. ne quid in loco publ. Grat. conſ.* 19. *ſub num.* 14. 15. 16. *l.* 1. „ *Honded. conſ.* 96. *n.* 13. 61. *lib.* 2. *Farin. d. q.* 153. *à* „ *n.* 209. 211. ubi, quod ad hoc ſufficit, quod „ quis crediderit reportare lucrum, ſive commodum, licet actu non reportaverit.

Ex quibus ſaltem inſimul junctis juxtà *vulg.* 24 *regulam* ſingula, quæ non proſunt &c. ſicuti dubitari non poteſt non unam ſolam ſuſpicionem falſitatis dictæ aſſertæ derogationis, ſed plures, ac plures reſultare, & concurrere, ita magis intrat Concluſio poſita ſuperius, quod cum ſimus in civilibus, de falſitate illius non ſit verendum; Sicque in effectu de eadem derogatione non conſtet *juxta vulg.*

Cæterum, ſi per poſſibile hæc omnia ceſſarent, ſuccedit

MOTIVUM SECUNDUM.

De nullitate aſſertæ derogationis propter defectum voluntatis Principis derogantis, ſtante ſubreptione, & obreptione ejuſdem derogationis.

SEcundum eſt Motivum, quo dicitur præfa- 25 tam derogationem fuiſſe, ac eſſe ſubreptitiam, & obreptitiam, ac ſubindè nullius momenti: quod patet;

Quia fuit quidem narratum in precibus D. Duci porrectis Palatium iſtud cum ſuis pertinentiis fuiſſe ſuppoſitum binis fideicommiſſis præordinatis à Jacobo, & Aldrovandino de Sacratis; ſed non fuerunt expreſſæ omnes qualitates, & circumſtantiæ in illis contentæ, ac ſignanter, quod tractabatur de fideicommiſſis particularibus, de Palatio, in quo fideicommittentes habitabant, de prohibitione illud vendendi, & alienandi quocunque titulo, & quod ſemper inſervire debebat pro uſu, & habitatione deſcendentium pro honore Domus in infinitum: quas ſanè qualitates debuiſſe exprimi non ambigitur; licet alias in prætenſa derogatione fuerit dictum 26 D. Ducem habuiſſe nota, & cognita ipſamet fideicommiſſa; cum exindè non inferatur ad notitiam, & ſcientiam earundem qualitatum, & circumſtantiarum; prout dicimus, quod ex ſcientia teſtamenti nequit inferri ad ſcientiam, ac notitiam contentorum in eo, ac onerum in ipſo exiſtentium, *Socin. jun. conſ.* 98. *ſub num.* 1. *lib.* 2. *Gratian. diſcept.* 788. *nu.* 11. *tom.* 4. *Rota poſt vol.* 2. *Mear. colluct. legal. deciſ.* 96. *num.* 13. *& in recent. deciſ.* 268. *n.* 3. *part.* 2. *deciſ.* 157. *n.* 21. *part.* 8. *deciſ.* 419. *n.* 21. *part.* 13. *& deciſ.* 735. *n.* 20. *part.* 18. *tom.* 2. ac præciſius, quod ex ſcientia fideicommiſſi non inferatur ad ſcientiam ſpecificam omnium illius qualitatum, *Balduc. ad* 27 *Ramon. conſ.* 27. *n.* 61. *tom.* 1. *Rota poſt Torre de pact. futur. ſucceſſ. deciſ.* 199. *n.* 13. *& in rec. d. deciſ.* 735. *ſub n.* 18. 19. *ubi concord. & n.* 26. *part.* 18. *tom.* 2. *deciſ.* 242. *n.* 7. 8. *par.* 19. *ac cor. Bichio dec.* 305. *n.* 28. *tom.* 1.

Et tamen ad hoc, ut vera ſcientia dicatur ha- 28 beri, requiritur, ut ſpecificè quoque habeatur de omnibus, & ſingulis circumſtantiis, & qualitatibus actus, de cujus agitur ſcientia, cum alias ſciens illum ſine iſtis non dicatur ſcire, *Cravet. conſ.* 187. *num.* 14. *Alex conſ.* 114. *num.* 4. *lib.* 1. *Natta conſ.* 162. *num.* 23. *Tiraquel de retract. lignag.* §. 36. *gloſ.* 2. *nu.* 30. *Oſaſch. deciſ.* 176. *num.* 4. *cum aliis in Mea colluct. legal.* 45. *num.* 37. *volum.* 1. & *colluct.* 29. *num.* 30. *vol.* 2. ubi *quamplures Rotæ Deciſ.* allegantur ac *innumeræ aliæ* jungi poſſent, ut *in recent. deciſ.* 486. *n.* 8. *part.* 18. *tom.* 2.

Cumque recenſitæ qualitates, & circumſtan- 29

tiæ eſſent talis potentiæ, ut, ſi D. Dux illas ſingillatim ſciviſſet, dubio procul ad dictam derogationem non deveniſſet, iiſdem bene penſatis, ſit cenſendum, quod noluiſſet evertere diſpoſitionem iſtam tàm ſpecialem ad deſcendentium favorem, ac domus, ſeu familiæ fideicommittentium decorem in infinitum enixè factam, & ſanè cum maximo præjudicio, ac damno perpetuo inde reſultante, adeo ut opus ſit dicere ipſum
30 D. Ducem fuiſſe circumventum, licet motu proprio, & ex certa ſcientia procedentem, *ad l. 2. §. merito & §. ſi quis à Principe. ff. ne quid in loc. publ. Dec. in c. cum omnes. in 2. lect. n. 10. de conſtit. Ruin. conſ. 30. à n. 1. l. 1. Ego ipſe collect. legal. 26. n. 37. vol. 1. Rota in diverſ. deciſ. 50. num. 9. part. 2. & in recent. deciſ. 4. num. 2. part. 8.*

31 Nec fuit quoque in ipſiſmet precibus expreſſum Fideicommittentes reliquiſſe plurima alia bona, ex quibus, licet ſuppoſita fideicommiſſo univerſali debebat priùs detrahi prætenſum reſiduum dotis, & cum iiſdem, ſeù eorum pretio perſolvi aſſertum æs alienum (quatenus privilegiatum) antequam deveniri poſſet, at deveniretur ad alienationem dicti Palatii ſubjecti fideicommiſſo particulari favore Deſcendentium, & pro decore Familiæ in perpetuum, cum in hac materia ita ſe habeat fideicommiſſum univerſale ad fideicommiſſum particulare, ſicuti ſe habent bona libera ad fideicommiſſum univerſale; adeo ut quemadmodum, iſtis extantibus, nihil poteſt detrahi de illo : ſic, ipſo fideicommiſſo univerſali extante, nihil poſſit detrahi de fi-
32 deicommiſſo particulari, *Cenſal. ad Peregr. de* „ *fideicom. art. 42. §. undecimo declaratur. verſ.* „ ſed obſerva hìc, quod ubi res aliqua particula- „ ris eſſet ita illuſtris, ut per eam familiæ decor, „ ſplendor, & honor conſervaretur, tunc non eſſet locus alienationi illius rei particularis *fol. 278. in impreſſ. Venet. & ibi dantur concordan.* cum quibus *Petra de fideicom. q. 8. n. 493. & 494. Odd. eod. tract. q. 42. art. 1. à nu. 8. & q. 46. art. 9. Boſſ. de dote cap. 15. n. 176. 177. tom. 2.* plenius *Card. de Luca eod. tit. de dote diſc. 145. numer. 9. lib. 6.* ubi inter alia motiva, inquit, quod etiam pro le-
33 gitima filiorum affecta ſunt bona patris, & nihilominus, ceſſante fraude, illa non eſt detrahenda de fideicommiſſo particulari, *ea Surd. deciſ. 316. à n. 10. pluribuſque Aliis cumulatis à Gobio conſult. 121. num. 33.* ubi allegat *Me in collect. legal. 41. num. 39. 40. vol. 1.* addo & *in collect. 47. n. 226. vol. 2.* ubi etiam dantur *Deciſ. Rotæ, inter quas, poſt Cenſal. ad Peregr. de fideic. deciſ. 29. n. 16. & deciſ. 43. n. 11. cor. Celſo deciſ. 108. num. 13. & deciſ. 124. num. 11. cor. Dunozet. jun. deciſ. 800. num. 2. & deciſ. 846. num. 24. tom. 2. cor. Ubald. deciſ. 270. la 1. n. 2. & in recent. deciſ. 185. n. 14. part. 5. deciſ. 301. ſub numer. 6. 10. par. 7. deciſ. 12. numer. 37. & deciſ. 363. numer. 31. part. 10.* igitur non debemus majus privilegium tribue-
34 re doti, quàm legitimæ : Nimis enim durum, ac irrationabile videtur, ut parens, qui, ſoluta filiis legitima, de jure abſolutus eſt dominus reſtantium bonorum cum arbitrio projiciendi etiam in mare, ne dum non poſſit ea univerſaliter eximere ab hoc onere dotis, ſed neque licentiam habeat præſervandi quædam bona particularia, quæ vel ob conſpicuam qualitatem, vel particularem affectionem perpetua conſervatione in agnatione digna reputaverit, proinde omnino firmandum videtur, ut ad inſtar legitimæ dos de fideicommiſſo particulari alienari prohibiti non detrahatur, niſi in ſubſidium bonorum fideicomiſſo univerſali ſubjectorum. Sunt verba *Card. de Luca* qui rejectis *Auctoritatibus contrariis*, utpotè incidenter, & ſine fundamento loquentibus, allegat in ſpecie *Rotam in Bonon. prædii 1. Junii 1665. §. ſecundò reſpondebatur, & 17. Martii 1666. §. nec poſſunt juvari. cor. Bourlemont.* quarum poſterior eſt *in recent. deciſ. 441. ex num. 2. part. 14. & benè cor. Dunozet. jun. deciſ. 846. tom. 2. ac poſt Cenſal. ad Peregr. de fideicom. deciſ. 48.* confirmatoria præcedentis *in rec. deciſ. 363. n. 35. ac per tot. par. 10.*

Pariter neque fuit expreſſum in ipſiſmet preci- 35
bus reſiduum dictæ dotis (non curatis aliis debitis, ſine ulla prærogativa) potuiſſe ſatisfieri cum fructibus cæterorum bonorum Fideicommittentium, abſque eo, quod deveniri opus eſſet ad alienationem iſtius Palatii particulari fideicommiſſo ſuppoſiti, ac ſpecialiter prohibiti alienari, ob Familiæ, ac Domus decorem perpetuum : dum tamen non ſolum cenſendi erant fructus ipſi ſufficientes ad dictam ſatisfactionem, ut ſic evitaretur fideicommiſſi interverſio, *Card. de Luca d. diſc. 145. num. 92. §. benè verum. verſ. quodque fructus. Rota poſt Merlin. de pign. deciſ. 137. num. 17. repetita in rec. dec. 438. numer. 41. verſ. præcipuè cum. par. 9. tom. 2.* & eſt *cor. Arguel. deciſ. 26. n. 38.* ſed, quando poterat cum
illis ſatisfactio hujuſmodi dari, non erant diſtra- 36
henda bona fideicommiſſi, etiam generalis, & ſic multò minus alienandum erat præfatum Palatium ſubjectum fideicommiſſo particulari, *ex l. mulier, §. cum proponeretur, ff. ad Trebell. Hodiern. contr. 31. num. 5. 6. Giurba obſ. 89. num. 14. Card. de Luca d. diſc. 145. num. 9. ſub §. ponderando etiam, & n. 92. ubi concord. ac tit. de fideic. diſc. 160. num. 14. lib. 10. cum multis Deciſionib. Rotæ*, & in iſtis terminis *Valdaura obſ. 106. n. 8. in fin. Molin. de primog. lib. 4. c. 6. n. 15. & alii paſſim.*

Inſuper expreſſa non fuit quantitas, ſeu va- 37
lor bonorum ſupplicantium omninò liberorum, ac nulli reſtitutioni ſubjectorum, ſed de illis fuit facta ſola mentio ſub involucro, & tamen certum erat in facto hujuſmodi bona fuiſſe tunc temporis ſufficientia ad ſatisfactionem dicti reſidui dotis, ac ſolutionem æris alieni, juxtà tenorem inſtrumenti alienationis hujuſce Palatii, §. *& pro potiori* ibi, *& omnia alia eorum bona, quæ nunc habent, & poſſident nulli reſtitutioni ſubjecta, ſaltem pro rata ſupplementi valoris ipſarum rerum :* Animadvertendo, quod reſtans pretium dicti Palatii poſt ſatisfactionem, & ſolutionem præfatam erat inveſtiendum in rebus emendis ad favorem vocatorum in fideicommiſſo particulari ipſius Palatii : undè, ſi bona libera erant iiſdem rebus addenda pro ſupplemento valoris talium rerum, ad hoc, ut pro integro pretio Palatii vocati eſſent cauti, & regreſſum haberent, ut dicitur *in eod. inſtrumento*, in precibus porrectis D. Duci, ac in prætenſa derogatione.

Neceſſariò eademmet bona erant ſufficientia 38
pro danda dicta ſatisfactione, & facienda alia ſolutione, ut ſenſui patet; ac ulteriùs clarè manifeſtatur *in eodem inſtrumento, §. hanc autem verſ. & cum non haberent*; ubi dicitur, quod venditores non habebant modum ſatisfaciendi dictis creditoribus, *niſi per alienationem bonorum ſuorum immobilium*; fatentes ſic, quod habebant bona immobilia (non comprehenſo hoc Palatio) ſufficientia ad dictam ſatisfactionem, vi- 39
gore illius dictionis *niſi*, quæ ſequens poſt negativam,

vam, ut nunc, affirmativam deſignat, ac importat, *l. actione, C. de tranſact. Barboſ. dict.* 217. *numer.* 5. *cum Aliis in Mea collect. legal.* 38. *num.* 73. *vol.* 1. *collect.* 38. *n.* 271. *& collect.* 49. *num.* 34. *&* 204. *vol.* 2. *Rota cor. Buratt. dec.* 84. *num.* 3. *cor. Bich. deciſ.* 228. *num.* 6. *cor. Arguel. dec.* 17. *n.* 31. *cor. Dunoz. jun. deciſ.* 748. *n.* 45. *tom.* 2. *cor. Alex. VIII. dec.* 182. *n.* 4. *& in rec. deciſ.* 6. *n.* 3. *par.* 15. *cum innumeris poſt Torre de ſucceſſ. in majorat. deciſ.* 20. *n.* 15. 20. *tom.* 3.

40 Propterea certiſſimum junctim quoque erat, quod non poterat deveniri, nec erat deveniendum ad alienationem iſtius Palatii, cum nec etiam diſtrahi potuiſſent bona fideicommiſſi univerſalis, ex contextu *Authent. quæ, C. commun. de leg.* ubi adeſt ſpecialis ſedes præſentis materiei, & ex traditis *ibid. per Scribentes*, & per *Omnes alios DD.* tum ſuperius recenſitos, tùm ab eis copiosè allegatos, adeo ut dixerit *Card. de Luca tit. de dote d. diſc.* 145. *ſub n.* 64. quod iſta eſt communis *Omnium* traditio, intellectus indubitatus, & receptiſſimus; ac quod eſſet fatuitas de hoc hodie dubitare; cum innumeris apud *Redenaſc. conſ.* 29. *ex n.* 104. *lib.* 1. *Cammarat. reſponſ.* 44. *num.* 21. 22. *lib.* 1. *Urceol. conſult.* 6. *n.* 9. *lib.* 1. ac proximus *Valdaura obſ.* 106. *n.* 8. *in fin. Giurban. obſ.* 89. *num.* 2. *& in Mea collect. legal.* 3. *num.* 4. *ac ibi Append. vol.* 1. *Rota in iſtis terminis in recent. deciſ.* 304. *num.* 17. *part.* 13. *cor. Roxas deciſ.* 375. *numer.* 2. *& deciſ.* 392. *num.* 10. *cor. Alex. VIII. deciſ.* 83. *n.* 11. *& alibi paſſim, ut in Roman. fideic.* 18. *Martii* 1695. §. *quo enim ad dotem. cor. Eminentiſſ. Tauruſio:* Et de qua re extat pleniſſima *Deciſio Senatus Mantuæ in cauſa Recordata, & Bona per Me Relatorem extenſa, & adeò rationibus, juribus, auctoritatibus, & doctrinis munita*, ut evidentiſſimè inſubſiſtentia *Deciſionis antecedentis extenſæ per olim D. V. Præſidem Bertum, à qua jure merito per Senatum fuit receſſum*, demonſtraretur, ac, tanquam *Regina Deciſionum nuncuparetur, edita ſub die* 16. *Julii* 1685. *in Actis Cancellar. Senat.* Contra quam, & ſi inſurrexerit *D. meus Manſ. vir in legali facultate celeberrimus*, & profeſſus fuerit *in ſua conſult.* 659. *lib.* 7. pro veritate declinare *ab Ea*, & adhærere *priori Deciſioni extenſæ à D. Berto:* Pace tamen *Tanti Nominis* ſit dictum, vix *in ead. conſult.* ſunt tacta leviuſcula motiva, minùs obumbrata tenuiora fundamenta *ipſiuſmet Deciſionis*, taliter, ut adhuc in firmiſſimo ſuo robore conſiſtere non dubitetur: ac quiſque facilè percepiſſet, ſi *D. Manſius* pro ejus benigniſſimo more *in Omnibus ſuis Voluminibus* ſervato, imprimi curaſſet *Utramque Deciſionem*, ac deinde *Illius Scripta* perlegiſſet: *Aſt hæc locum magis opportunum habebunt.*

41 Et ex hoc remanebat, ac remanet eliſum, quod expreſſum principaliter fuerat per ſupplicantes D. Duci tenutam partis melioris hujuſce Palatii fuiſſe jam habitam à D. Paſqualetto pro dote eorum Sororis; quodque junctim continetur in inſtrumento alienationis ejuſdem Palatii *d.* §. *hancque alienationem*; quod, ſcilicet, non ſolùm inſtabatur pro adjudicatione illius partis, ſed quod & omninò veniebat ſibi adjudicanda: Dum, ſi ob exiſtentiam bonorum liberorum non poterat deveniri ad diſtractionem, & alienationem ejuſdem Palatii, *ut nunc vidimus*, & erat, eſtque indubitatum; nec etiam poterat (factis opportunis oppoſitionibus, iiſque per colluſionem cum parte adverſa non neglectis) deveniri ad elevatam adjudicationem in ſolutum, quæ dicitur venditio, ſeù alienatio, ejuſque vim, & vicem ſuſtinet; *Cyriac. contr.* 311. *num.* 16. *lib.* 2. *Cenc. de cenſib. q.* 66. *num.* 24. *Poſt. de ſubhaſt. inſp.* 44. *num.* 42. *Leotard. de uſur. q.* 12. *ſub num.* 3. *Merlin. de pignor. lib.* 5. *q.* 4. *ſub numer.* 1. *Fenzon. ad Stat. Urb. lib.* 1. *cap.* 194. *num.* 63. *cum Cæteris in Mea collect. legal.* 6. *n.* 54. *vol.* 1. *Rota cor. Buratt. deciſ.* 650. *num.* 5. *tom.* 2. *cor. Pap. Gregor. XV. dec.* 425. *n.* 9. *cor. Pontifice Alex. VIII. dec.* 55. *num.* 18. *& in rec. deciſ.* 261. *num.* 19. *part.* 7. *ac deciſ.* 77. *num.* 3. *part.* 19. 42

Tandem non fuit expreſſum, quod, diſtracto, 43
& alienato hoc Palatio, non exiſtebat in hac Civitate Ferrariæ, quæ tunc temporis erat caput *Statuum*, & Dominiorum D. Ducis, & nunc eſt Dominans totius Ferrariæ cum reſidentia Eminentiſſ. Legati Sedis Apoſtolicæ, habitatio aliqua coæqualis, & propria ad conſervandum ſplendorem, ac decorem Familiæ, & Domus vocatorum ad fideicommiſſum ipſius Palatii, tàm enixè exoptatum à Fideicommittentibus, 44
ut nedum idem fideicommiſſum particulare ordinaverint, ſed & prohibitionem alienationis ſpecialiter indixerint: quo fit, ut ad ejuſdem Palatii alienationem deveniri eò minus, minuſque potuerit, reſiſtente non tantum quacunque legis diſpoſitione, ſed aperta Fideicommittentium mente, & voluntate, qui ſummo ſtudio voluerunt illud ad finem prædictum conſervari, ne ad extraneos perveniret; in nihilo operante favore dotis, ſeu alio quocunque, cum adhuc, eo non refragante, alienatio illius tanquam corporis magis pretioſi, & cujus conſervatio fuit potiſſimè deſiderata, nullatenus, concurrentibus jam ſuprà deductis, tentanda, minuſque permittenda erat, *ex Card. de Luca tit. de fideicom. diſc.* 160. *n.* 4. *& diſc.* 161. *n.* 8. qui utrobique dat concordantes *lib.* 10. & conveniunt *Add. ad Molin. de primogen. lib.* 4. *c.* 3. *num.* 4. *verſ. nos verò. Cenſal. ad Peregr. de fideic. d. art.* 42. *declar.* 11. *verſ. ſed obſerva. fol. mihi* 278. *col.* 1. *Rota cor. Dunozet. jun. deciſ.* 846. *n.* 33. 36. *verſ. tùm quia evidens eſt, & num.* 37. *ac ferè per tot. tom.* 2.

Ex iſtis omnibus non expreſſis Principi ſubſe- 45
quitur ſaltem iis inſimul junctis evidens, claraque ſubreptio prætenſæ derogationis, cum ſit undique certum, quod, ſi illa fuiſſent Suæ Celſ. expreſſa, aut hujuſmodi derogationem non conceſſiſſet, aut difficilius ad eam deveniſſet, quod eſt ſatis pro inducenda ſubreptione, *c. dudum, de elect. c. poſtulaſti, &c. ſuper litteris, ubi Fagnan. à numer.* 10. *de reſcript. Larrea alleg.* 91. *numer.* 5. *Andreol. contr.* 366. *ex num.* 8. *cum Aliis in Mea collect. legal.* 4. *num.* 123. *& collect.* 26. *numer.* 36. *vol.* 1. *Gobius conſult.* 93. *numer.* 7. *Card. de Luca tit. de dote diſc.* 8. *num.* 2. *lib.* 6. *Rota in recent. dec.* 204. *num.* 43. *p.* 8. *deciſ.* 238. *num.* 12. *& Annot. ad deciſ.* 254. *n.* 46. *par.* 9. *deciſ.* 122. *n.* 3. *par.* 16. *deciſ.* 372. *n.* 6. *par.* 17. *deciſ.* 159. *n.* 3. *& deciſ.* 179. *n.* 12. *par.* 18. *cor. Priolo deciſ.* 391. *n.* 3. *cor. Buratt. deciſ.* 576. *num.* 7. *tom.* 2. *cor. Bichio deciſ.* 302. *num.* 5. *tom.* 1. *cor. Dunozet. jun. deciſ.* 731. *num.* 45. *tom.* 2. *cor. Alex. VIII. deciſ.* 115. *n.* 3. *& paſſim alibi*, cum ſit Concluſio, in qua nemo eſt, qui dubitat, & *Omnes DD.* unanimiter conveniunt, ut ait *Salgad. labyr. creditor. par.* 1. *cap.* 37. *à* 6. *& à num.* 15. *ac cap.* 38. *à num.* 49. cujus memini *Ego ipſe in d. collect.* 4. *ſub num.* 123.

46 Prout in proximis terminis reſpectu tacitæ, ſeù non expreſſæ ſufficienter qualitatis fideicommiſſi particularis, *Rota cor. Bichio deciſ.* 559. *num.* 36. *in fin. & numer.* 27. *tom.* 2. *& in rec. deciſ.* 204. *num.* 12. *par.* 13. *ac deciſ.* 188. *num.* 1. ubi „ præcisè de non facta narratione Principi, Do„ mum fuiſſe ſuppoſitam particulari fideicommiſ„ ſo cum prohibitione alienationis, ut perpetuò „ remaneat in familia. *par.* 16.

47 Et reſpectu non expreſſionis claræ aliorum bonorum, tam fideicommiſſo univerſali obnoxiorum, ſed ſub particulari prohibitione alienationis expreſſim ordinatæ, quoad quædam bona particularia reſervata pro honorifica conſervatione memoriæ defuncti non comprehenſorum, *Rota cor. Peutinger. deciſ.* 152. *à n.* 3. *& per tot.* pluries confirmata, etiam *cor. eod. deciſ.* 367. *n.* 9. *verſ. deindè dicta licentia, & ſeqq.* (quæ eſt repetita poſt *Cenſal. Peregr. de fideic. deciſ.* 49.) *deciſ.* 457. *ubi pulchrè, ac deciſ.* 476. *& cor. Priolo deciſ.* 53. *ac in rec. deciſ.* 75. *nu.* 1. *par.* 9. *& deciſ.* 363. *num.* 23. *par.* 10. rurſuſque *poſt eund. Cenſal.* 48. *ubi plenè*, quas fore magiſtrales, & cum illis paſſim in Curia procedi, obſervat *Card. de Luca tit. de fideic. diſ.* 165. *numer.* 3. 4. *ubi ſatis clarè. lib.* 10.

48 Et reſpectu tacitæ qualitatis hujuſmodi bonorum, licèt tractaretur de perſolvenda dote, *Rota cor. Dunozet. jun. dec.* 301. *n.* 2. *verſ. ſubreptio, ac n.* 3. *tom. p.*

49 Neque evitari poteſt talis ſubreptio ex eo, quod ex generalitate verborum ſupplicationis ſatis colligi, ac innoteſcere potuerint omnia prædicta. Quia hæc Concluſio admittenda non eſt in hujuſmodi gratiis tertio præjudicialibus, niſi talis ſit narrativa, ex qua inferantur per neceſſe, quæ ſpecialiter non fuerunt expreſſa, ut hiſce loquitur verbis, *Rota in recent. d. deciſ.* 363. *num.* 25. *part.* 10. *& d. dec.* 186. *n.* 3. *par.* 16. aliàs ex hujuſmodi verborum involucro, ac generalitate, Princeps de facili poſſet circumveniri, ut ſubditur in *ipſa dec.* 363. *num.* 26. & bene *cor. Peutinger.*

50 *d. deciſ.* 152. *ex num.* 7. dicens, *num.* 8. quod in „ concedente ſufficit quidem cogitatio generica „ ad evitandam ſubreptionem in his, quæ ſunt „ juris, ſecus in his, quæ ſunt facti, quemadmo„ dum eſt habere bona libera, & ſunt alia ſupe„ rius recenſita, alioquin nullus daretur caſus, „ in quo de ſubreptione opponi poſſet in his, quæ „ in facto conſiſtunt, quod prius dixerat *eadem* „ *Rota cor. Mellin. dec.* 46. *n.* 22.

51 Ultra quod, cum ſimus in caſu, in quo ea, quæ ut ſuprà fuerunt tacita, nec expreſſa, ſi Princeps illa ſciviſſet, retraxiſſe eum veriſimiliter à concedenda derogatione prædicta, ceſſat præfata Concluſio, dum non ſufficit ſcientia generica, *Rota cor. Priolo deciſ.* 198. *n.* 16. 17. *poſt Torre de pact. futur. ſucceſſ. deciſ.* 142. *n.* 11. 12.

52 Proindè reſultare nullitatem aſſertæ derogationis cauſatam ab hac ſubreptione, dubitari nequit, prout admittunt *Omnes Auctoritates, & Deciſiones ſuperiùs allegatæ*, quibus & innumeræ addi poſſent, niſi vitium ſuperfluitatis interdiceret: in quod non incidit ſcire, quod in propriis iſtis noſtris terminis ſæpiùs ſic cenſuit *Rota ubi ſuprà, §. proùt in proximis, & cor. Peutinger. d. deciſ.* 152. *num.* 4. *verſ.* ex quo, dicitur, quod ex unico hoc fundamento derogatio fideicommiſſi non ſuſtinetur, quod ità aliàs reſpondit *Rota ibi adducta nunc poſt Farinac. de ult. volunt. deciſ. & in recent. deciſ.* 261. *num.* 13. *part.* 7. additur *cor. Dunozet. d. deciſ.* 301. *numero* 2. 3. *tom. p.*

Et etiam, quòd, cum agatur de materia gratioſa, ſubreptio adeò eam ipſo jure ex defectu voluntatis Principis inficit, ut non naturaliter, nec moraliter poſſit eſſe valida, ex cumulatis *in Mea colluct. legal.* 25. *nu.* 35. *vol. p. Oldra. de reſcript. prælud.* 9. *n.* 32. *Rota de execut. Litter. Apoſtolic. c.* 5. *n.* 20. *in fin.* 53

Ac rursùs quoque magis nullitatem iſtam provenire, & operari, dum non ſolùm ex tacitis, & non expreſſis, Principi ea cauſatur, ſed etiam ab ipſiſmet falsò expreſſis, ſaltem quando dictum fuit, loquendo de hoc Palatio, *perche per la conſtituzione della dote di detta loro Sorella deſcendente delli predetti M. Gaſparo, & Aldrovandino ſi puole alienare di ragione delli beni ſujetti fideicommiſſi:* dum reſpectu iſtius Palatii ſubjecto particulari fideicommiſſo ob præexiſtentiam bonorum, nedum fideicommiſſi univerſalis, verum & liberorum de juribus ſupplicantium, hoc erat omninò falſum, *ut ſuperiùs vidimus*; intrante proindè obreptione, ex cujus malignanti natura fuit itidem, & validiùs cauſata prædicta nullitas, *ad c. dudum, il 2. de elect. &c. ſi proponente, de reſcript. l.* 1. §. *hæc verba, ff. ne vis fiat. Fagnan. in c. ſuper litteris, ex n.* 5. *de reſcript. Ego ipſe colluct. legal.* 16. *n.* 83. *ubi concord. vol. p. Rota in rec. deciſ.* 496. *à n.* 2. *p.* 5. *tom.* 2. *deciſ.* 94. *n.* 60. *part.* 7. *coram Card. Cerro deciſ.* 249. *n.* 21. *& deciſ.* 313. *n.* 7. 8. *tom.* 1. *coram Ubald. jun. deciſ.* 139. *tom.* 3. *coram Papa Innoc. X. deciſ.* 611. *n.* 7. 16. *& alibi*, ac in propriis terminis rursùs *in recent. deciſ.* 304. *n.* 7. 8. *p.* 13. 54 55

MOTIVUM SECUNDUM.

De invaliditate aſſertæ derogationis ob defectum poteſtatis in Principe derogante.

TErtium in omnem caſum ſuccedit Motivum, per quod dicitur derogationem ipſam ex defectu quoque poteſtatis Principis corruere, & comprobatur. 56

Nam licèt quoad ſolemnitates teſtamentorum, eorumque formalitates præſcriptas à legibus juris communis, poſſit Princeps Supremus, quidquid ſibi libuerit, tum reſpectu alterationis, & immutationis, tum reſpectu omnimodæ caſſationis, & oblationis, veluti totaliter ſub ejus poteſtate cadentes, tanquàm emanatæ à jure poſitivo, quod nedum alterari, ſed in totum tolli ab ipſo Principe poteſt: Attamen, quoad jus quæſitum ex teſtamentis, & diſpoſitionibus teſtatorum in perfectam voluntatem tranſactis, veluti à jure gentium deſcendens, ſeù in jure gentium radicatum, nequit Princeps illud auferre, quia non poteſt tollere effectus ab humana lege ante ejus revocationem perfectè deductos; ac conſequenter non poteſt derogare fideicommiſſis, cum derogatio iſta tendat, & ſe habeat ad deſtructionem teſtamentorum, ac juris quæſiti, illis mediantibus; ſicque ſucceſſive derogatio, de qua agitur, nullius debet eſſe momenti, ex defectu quoque poteſtatis in Principe derogante; prout tam quoad natos, quibus ſit idem jus delatum, quàm quoad naſcituros, quibus competit idem jus in ſpe fundata in providentia teſtatorum legibus undique approbata, *Fulgoſ. conſ.* 61. *num.* 5. 6. latiſſimè *cum Multis Manſ. conſult.* 49. *ſub n.* 13. *& ſeqq. lib.* 1.

Andre-

Andreol. contr. 413. *num.* 23. 24. ubi alios addit. *tom.* 6. *Molin. de primogen. lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 31. *ubi Add. verſ. cauſa verò, & ſeq. Olea de ceſſ. jur. tit.* 3. *quæſt.* 4. *nu.* 36. 37. *Serbar. de purit. ſangu. par. p. qu.* 7. *à nu.* 119. *Mieres. de major. part.* 2. *in init. à nu.* 460. *& ſeqq. tom. p.* copioſius *Giurba de ſucceſſ. feud. §.* 2. *gloſſ.* 8. *num.* 26. *declar.* 3. *verſ. teſtantium verò. Roxas de incompatibilit. p.* 7. *c.* 1. *numero* 54. & poſt diſcuſſam ſatis materiam traditur inter cæteros à *Forſter. de ſucceſſ. ab inteſt. rubr.* 1. *Dauth. de teſtam. rubr. de mut. teſtam. num.* 191. *Biuh. de union. prol. c.* 3. *à num.* 44. *de quibus, & aliis Torre de pact. futur. ſucceſſ. lib.* 1. *c.* 5. *num.* 38. *&c.* 12. *numer.* 72. *ac lib.* 3. *c.* 1. *numero* 10. & diſtinguendo, ut nunc, contrarias *DD.* ſententias, *de ſucceſſ. in primogen. & majorat. Ital. c.* 32. §. 3. *numero* 34. *& ſeqq. ac* §. 8. *à num.* 85. *ad* 93. *tom. p. Antunnez de donat. regiis, lib.* 2. *c.* 11. *ex numero* 64. 76. *tom. p.*

57 Magis, quia ſumus in caſu, in quo tractabatur, & tractatur de fideicommiſſo particulari prærordinato, ut ſuprà in hoc Palatio ad Familiæ decorem in perpetuum ſub prohibitione alienationis; ut, ultrà *plures ex proximè adductis DD.* adeſt punctualis doctrina *Molin. de juſt. & jur. diſp.* „ 649. *numero* 4. *verſ.* Neque item debere con- „ cedi ejuſmodi facultates ad alienandum do- „ mos antiquas inſtitutoris majoratus, deputatas „ habitationi eorum, qui ad eum majoratum vo- „ cantur, de quibus eſt veriſimile inſtitutorem ma- „ joratus, ſi adeſſet, repugnaturum, præſertim, „ cum inde aboleri poſſet ex parte memoria inſti- „ tutoris *to.* 3. & ante eum dixerat *alter Molin. de* „ *major. lib.* 4. *c.* 4. *nu.* 12. *in fin.* ubi alienatio „ conſimilium domorum plurimum familiæ con- „ ſervationi adverſatur, atque ſucceſſoribus infe- „ ſta eſſe ſolet: & obſervabant *Addentes ad eum* „ *eod. lib.* 4. *c.* 3. *nu.* 4. *verſ.* nos verò; maximè „ fore denegandam hujuſmodi alienationem, ſi „ domus (ut in noſtro caſu) palatium, vel anti- „ qua habitatio alicujus veteris, ac nobilis familiæ „ ſit, quæ ſi alienaretur, maximum damnum circa „ ſplendorem ejus, vel decorem eſſet paſſura, quia „ hujuſmodi antiquæ habitationes multum confe- „ runt ad honorem, & ſplendorem familiarum, „ & elegantius cum *Tiraquel. de nobilit. c.* 37. *n.* „ 23. *Ottalor. eod. tract. c.* 4. *ex num.* 8. *p.* 2. & „ *Garg. pariter de nobilit. gloſ.* 18. *num.* 28. & *ſeq.* loquitur *Rota in recent. dec.* 372. *n.* 4. 5. ubi pulchrè *p.* 1. quæ edita fuit coram *R. P. Franciſco Sacrato* de hac Nobiliſſima Familia Ferrar. qui

58 electus fuit Archiepiſcopus Damaſcenus *die* 5. *Novembr.* 1612. à Paulo V. & creatus Cardinalis Eminentiſſ. *die* 19. *Aprilis* 1621. à Gregor. XV. & eſt repetita penes *Marcheſan. de commiſſ. p. p. fol.* 1099. ac poſt *Mangil. de ſubhaſt. dec.* 77. *numero* 8. 9. 10. 11. ubi etiam dantur *concord.* quod eſſe adeo verum, & firmum, ut, ſi qui ſint *ſcribentes* contrariam opinionem ſequentes, eos loquutos fuiſſe, & loqui *contra rationem mo-*

59 *ralem, naturalem, ac civilem*, dixerit, poſt allata plura fundamenta, *& plurimas recenſitas Auctoritates Molin. de primogen. lib. p. d. c.* 8. *numero* 31. *verſ. quæ omnia ſumme notanda erunt.*

60 Nec adverſatur, quod concurrente legitima, juſta, & publica cauſa (qualis eſt cauſa dotis) neceſſitatem, ac utilitatem præ ſe ferente, & ut in præſenti eam interveniſſe manifeſtet tàm tenor ſupplicationis, & derogationis, quàm contextus inſtrumenti alienationis iſtius Palatii, non pro-

cedant, nec habeant locum modò tradita, ſecundum univerſaliter edocta per *DD. etiam ex hactenus allegatis*, ac additur *Urce l. deciſ. Florent.* 3. *nu.* 9. ubi cum multis ſuſtinet ſufficere etiam privatam utilitatem; & maximè *cum Cyriac. controv.* 364. *à numero* 30. *ad* 40. *Altograd. jur. contr.* 1. *num.* 64. *& contr.* 46. *ſub nu.* 44. *lib.* 1.

Quandoquidem *ipſimet DD.* univerſaliter quo- 61
que volunt, & firmant eatenus ex tali cauſa poſſe concedi derogationem fideicommiſſi, etſi particularis, cum facultate illud alienandi, quatenus ipſa cauſa neceſſaria, ſeu neceſſitatem importans præcedat *ad l. filius familias §. Divi ff. de leg. p. l. cum fidei ff. de fideic. libert. Bologn. conſ.* 43. *col.* 3. *Socin. ſen. conſ.* 10. *n.* 12. *lib.* 3. *Celſ. conſ.* 55. *n.* 9. *& conſ.* 117. *n.* 6. *de quibus Molin. de primo-* 62
gen. lib. 4. *c.* 6. *n.* 1. neque eidem cauſæ, neceſſitatem quoque præcisè publicam importanti aliter provideri poſſit, adeo ut ea (non faciendo talem derogationem, & alienationem) non ſequatur, nec ſuum ſortiatur effectum: Secus, quando, ut in 63
hoc caſu, propter exiſtentiam aliorum bonorum, tàm fideicommiſſo univerſali ſubjectorum, quàm etiam liberorum, *prout in ſuperioribus dictum fuit*) aliter hujuſmodi cauſæ provideri poſſit, & ea ſequi, ac ſuum effectum obtinere valeat, prout edocent *Cravet. conſ.* 276. *numer.* 7. *Ruin. conſ.* 108. *numero* 29. *lib.* 2. *Bellon. jun. conſ.* 66. *n.* 5. *Altimar. ad Rovit. conſ.* 15. *nu.* 9. *lib.* 1. *Afflict. contr.* 22. *nu.* 7. *Caſtil. de tertii decim.* ſivè *quotid. contr. c.* 41. *n.* 193. *verſ. ſed pro majori tom.* 7. *Adden. ad Molin. de primogen. lib.* 1. *d. c.* 8. *num.* 28. *verſ. ſecundò non ſufficit. Larrea alleg.* 3. *n.* 13. *lib. p.* plenè *Antunnez de donat. regiis lib.* 2. *d. c.* 11. *à nu.* 72. *ad* 75. *in fin. tom.* 1. *Capyc. dec.* 51. *n.* 13. 14. Ac in noſtris terminis conferunt, ne- 64
dum *Molin. de primogen. lib.* 4. *c.* 3. *ſub nu.* 3. *& c.* 6. *à num.* 2. *Antunnez d. c.* 11. *à numero* 99. Sed conveniunt *Omnes DD. adducti ſuprà in §. nec fuit quoque*: nec non *deciſiones allatæ in §. prout in proximis, & ſeqq. numero* 31. 46. *cum ſeqq.*

Quod, ſi objiciatur, eſto neceſſitatem ceſſaſſe, 65
adfuiſſe tamen utilitatem: reſpondetur, *DD. proximè allegatos* eodem modo loqui de neceſſitate, ac de utilitate; ita ut ſi neceſſitas, quatenus adfuiſſet, nihil operaretur; minus operari poſſit utilitas: In hac enim materia, licet pro ſupplicantibus, & alienantibus viſum fortaſsè fuerit, alienationem hujus Palatii redolere eorum utilitatem, non erant tamen perſonæ, ac voluntates illorum ſpectandæ, ſed perſonæ, & mentes fideicommittentium, qui cum tali Palatio voluerunt conſulere favori deſcendentium, ac ſplendori, & decori familiæ in perpetuum, & optimè ſciviſſent aliter diſponere, ſi mediante illius valore forſitan in aliis bonis ſtabilibus magis fructiferis implicando, voluiſſent utilitatem ſucceſſorum in conſideratione haberi; quod, cum non diſpoſuerint, ſed poſtpoſita hac aſſerta utilitate, magis reſpexerint proprium, ac ipſorum ſucceſſorum, & familiæ ſplendorem, & decorem, penes ipſos, & prudentiores quoſcunque in majori, quin imò maxima exiſtimatione habitum, de eadem prætenſa utilitate non fuit, nec eſt curandum; dum hodie eadem per D. Marchionem Julium ſucceſſorem, non talis cenſeatur, ſed potius „ verum damnum dijudicetur; ſic verificata „ conſideratione *Molin. de primogen. lib.* 4. *c.* 4. *n.* „ 10. *verſ.* Item conſtat non eſſe, quoad hoc conſi- „ derandam voluntatem majoratus poſſeſſoris, ſed

„ inſtitutoris, à quo bona dependent: cum ipſe
„ poſſeſſor dominus ſolum temporalis ſit, bona-
„ que, eo mortuo, in alium devolvi debeant,
„ qui forſan illud, quod iſte utile exiſtimat,
„ damnoſum, atque inutile eſſe exiſtimavit.

66 Quin imò ex hoc, quod fuit actum, non de neceſſitate, & utilitate verè publica, ſed de neceſſitate, ac utilitate privata ſupplicantium, ut dicitur in aſſerta derogatione, ibi, *declarans venditionem dictæ Domus, & ædificiorum neceſſariam fore, & admodum utilem dictis Pupillis*: & deinde recenſetur ab ipſis venditoribus *in inſtrumento alienationis §. hanc autem*, ibi, *& cùm non haberent modum ſatisfaciendi dictis de Paſqualettis, & dicto D. Carolo, niſi per alienationem bonorum ſuorum immobilium, nec haberent bona immobilia, quorum alienatio minus ſibi afferret præjudicii, quàm alienatio ſupra dictarum rerum* (nempè Palatii, Stabuli &c.) ac rurſus canonizatur in Decreto Judicis interpoſito ſuper hac alienatione, ibi, *declarans cauſas, ob quas impulſi fuerunt facere præſentem alienationem juſtas fore, & omninò neceſſarias, ac utiliſſimas ipſis Pupillis.*

67 Datur intelligi, non potuiſſe per Principem deveniri ad dictam derogationem, nec concedi facultatem alienandi ipſum Palatium, cum everſione fideicommiſſi ſuper eo, ut ſuprà particulariter præordinati: Quia ceſſat objectatum fundamentum publicæ neceſſitatis, & utilitatis, in quo dicebatur conſiſtere poteſtas Principis, pro concedenda dicta derogatione; quæ poteſtas ſubindè deficit, ubi, & in caſu, in quo adſit, & concurrat ſola neceſſitas, ac utilitas privata, quæ non ſufficit ad talem derogationem concedendam, ut concedunt *Omnes*, qui objectum efformarunt, & admittunt cum plurimis *Larrea alleg. 115. n. 36. tom. 2. Altimar. ad Rovit. d. conſ. 15. numer. 10. lib. 1. Mendoz. de pact. lib. 1. c. 5. num. 53. Marquez. in Gubern. Chriſt. lib. 2. c. 29. Petra de poteſt. Princip. c. 24. num. 16. Maſtril. de Magiſtrat. lib. 3. c. 4. numero 346. Antunnez. d. c. 11. num. 33.*

68 Non attento, quòd Princeps, ſive Dux in dicta derogatione proceſſerit *de plenitudine ſuæ poteſtatis, ac auctoritate ſua ſuprema, & principaliori, qua publicè fungitur*, cùm adhuc hujuſmodi derogatio facta, ob privatam neceſſitatem, & utilitatem non ſuſtineatur, ut inquiunt *DD. nunc adducti*, inter quos *Larrea multos dat concordantes*; & ait in hoc caſu verificari, fuiſſe proceſſum, non de plenitudine poteſtatis, ſed potius de plenitudine tempeſtatis. *Oſuald. ad Donel. lib. 5. comment. c. 3. in not. litt. A.* Et ulteriùs quid-

69 quid fuiſſet, ſi durante dominatu iſtius Ducatus Ferrariæ in dicto Duce, ejuſque legitimis deſcendentibus, agere de hac plenitudine poteſtatis oportuiſſet, ſanè, poſt devolutionem ejuſdem Ducatus ad S. Sedem Apoſtolicam, de uſu hujuſmodi poteſtatis ſibi per Vaſſallum ipſius S. Sedis exercito, nullatenus eſt curandum, ejuſque effectus (nec in hoc caſu operabiles) ſunt omninò irrelevantes, ac inoperabiles, ut in ſpecie *Card.* „ *de Luca tit. de regalib. diſ.* 148. *num.* 16. ibi, „ unoque caſu quandoque hujuſmodi defectum „ in foro deducere conſuevi, atque à ſapienti- „ bus viris deductum vidi, quando ſcilicet, de- „ voluto feudo, atque ceſſato Principatu de ge- „ ſtis illius Principis diſputari occaſio dederit co- „ ram Domino directo, ut ſequutum fuit in pro- „ viſionibus, & Decretis Ducum Ferrariæ, & „ Urbini cor. Papa, & in ejus Curia, poſt jam „ ſequutam devolutionem, ac ceſſatum Princi- „ patum *lib. 2.*

Minus officere poteſt, quod ad favorem ſuc- 70
ceſſorum, & vocatorum ad hoc Palatium vigore dicti fideicommiſſi particularis, intervenerit cambium, ſeu recompenſa, mediante inveſtimento reſidui pretii ipſius Palatii, quod ſuperfuit, poſt ſolutam dotem, & ſatisfactum æs alienum, in aliis bonis ſtabilibus fructiferis; ac mediantibus aliis bonis liberis Pupillorum ſupplicantium, & alienantium, pro ea rata, quæ erogata fuit in ſolutione dictæ dotis, & æris alieni; ita ut pro toto integro pretio, ac valore ejuſdem Palatii dicatur interveniſſe præfatum cambium, & recompenſam: quo caſu nequit controverti derogatio dicti fideicommiſſi, & ſucceſſivè validitas alienationis ſubſequutæ per ſubſtitutos, & vocatos ad illud, ut *pleniùs ſe habent DD. maximè ex ſuperiùs, & hactenus recenſitis.*

Reſpondetur etenim, objectum iſtud ex pro- 71
prio contextu retorqueri; ſi enim pro ſatisfacienda dote, & ſolvendo ære alieno aderant bona libera Pupillorum, non potuit deveniri ad alienationem Palatii vinculati particulari fideicommiſſo, & ſpeciali prohibitione alienationis, ut *ſuprà in præcedenti motivo*, nec concedi derogationem ipſius fideicommiſſi, cum tali caſu dicatur conceſſa, non ex cauſa ſufficienti publicæ neceſſitatis, ſeu utilitatis; ſed ſolummodo ex cauſa privatæ utilitatis, ob quam nullo modo Principem poſſe adimere ſuum, & dominium alicui, etiamſi pro privato jure intervenerit cambium, traditur cum *cæteris à Larrea d. alleg. 115. n. 36. & n.* 40. ubi pro defectu poteſtatis Principis in dero- 72
gandis teſtamentariis diſpoſitionibus, ceſſante publica cauſa, licèt etiam in conſequentiam veniente à cauſa utilitatis privatæ, ſi quoque tractaretur de augendo ſplendore familiæ, notabiliter loquitur, *lib. 2.*

Additur, quòd, cum ex adverſo non ſit do- 73
ctum, fuiſſe factum inveſtimentum pro cambio, & recompenſa in hoc Ducatu Ferrariæ, neque in eo exiſtere bona dictorum pupillorum pro rata reſiduali ejuſdem cambii, eo minus objectum procedere poteſt; cùm non potuerit concedi facultas alienandi hoc Palatium ſitum in iſta Civitate Ferrariæ, ubi ſubrogentur bona exiſtentia in alio Statu, cùm inde remanſiſſet extincta in hoc memoria fideicommittentium, & ceſſatus decor, ac ſplendor Familiæ, pro cujus perpetua conſervatione tàm enixè fuit diſpoſitum. *arg. l. ſi fidejuſſ. §. ſi neceſſaria, ubi Alex. num. 3. & Jaſ. nu. 8. ff.* „ *qui ſatisd. cog.* & notatur à *Molin.* in fortiori- „ bus terminis *de juſt. & jur. diſp. 649. nu. 4.* ibi, „ Qua eadem ratione concedi non debet facul- „ tas, ut alienetur res majoratus exiſtens in Pro- 74
„ vincia, in qua erat ſolum, domiciliumve in- „ ſtitutoris, ut ſubrogetur res in alia Provincia „ exiſtens, quando dubium eſſe poteſt, an id „ gratum eſſet futurum inſtitutori majoratus, ſit- „ que etiam futurum cæteris ſucceſſoribus in eo: „ ac tradit *alter Molin. de primogen. lib. 4. d. c.* „ 4. *num.* 13. ibi, ſed illud obſervandum eſt, „ ne ad res alias ſubrogandas extrà illam Pro- „ vinciam, in qua res majoratus ſitæ erant, fa- „ cultas concedatur; ex eo namque ſolet majo- „ ratus inſtitutoris memoria deperire, ſed ita, „ ut in eodem loco, vel ſaltem in eadem Pro- „ vincia ſubrogentur: *& rurſus*, ibi, cùm enim „ ea (nempe res majoratus) ad conſervandam me- „ moriam familiæ inſtitutoris dirigatur, conſe- „ quens eſt, ut in alia Provincia facienda non ſit: *ibique* rationem mox & ſubjiciendam addu-

cit;

cit; de qua etiam *Card. de Luca tit. de dote diſc.* 145. *nu.* 9. §. *minuſque adverſus, verſ. quoniam particulare, & §. ſeq.*

75 Et licèt ſint producta ex adverſo tria inſtrumenta celebrata de *anno* 1554. *ſub dieb.* 23. *Januar.* 10. *Februar. & 16. April. ex rog. Notar. Jo. Mariæ Calciolariis Ferrarien.* in quibus conſtare dicitur de præfato inveſtimento pro ſc. 3709. & pro *lib.* 472. ſalvo veriori calculo, facto in bonis ibidem contentis, ac præciſim ſubrogatis ad favorem ſucceſſorum, & vocatorum ad dictum Palatium vigore prædicti fideicommiſſi particularis; & juxtà demandata in derogatione hactenus examinata; ac ſecundùm peculiariter conventa in inſtrumento venditionis ejuſdem Palatii.

76 Nihilo minus ſemper viget motivum proximè allatum, pro non curando hujuſmodi inveſtimento, utpotè facto *in territorio Herberiæ Ducatus Mutinenſis*, & ſic *extrà Civitatem, Statumque Ferrariæ:* & fortiùs, cùm fuerit factum auctoritate propria privata; ſi enim validè non poterat fieri auctoritate publica hoc eſt, demandari per Principem, ut fieret extrà hanc Civitatem, & Statum, *ut vidimus*; minus indubitanter potuit fieri legitimè ab alienantibus auctoritate propria privata, *ut de ſe patet.*

77 Ac ſemper obſtat, quòd ex tali inveſtimento non æquè memoriæ fideicommittentium, ac ſplendori, & decori Familiæ per eos ſummè in perpetuum contemplato, conſultum videtur, nec eſt, ut præmonebat *Molin. de primogen. lib.* 4. *d. c.* 4. *n.* 13. *in fin. verſ. cum ex hoc, ac Card. de Luca ubi ſuprà*; qui benè ponderat, quòd particulare fideicommiſſum, & particularis alienandi prohibitio, peculiarem rationem affectionis, vel conſpicuitatis habere cenſetur, cui per reintegrationem in æquivalenti non ſuppletur; & op-
„ timè accedit *Rota in rec. dec.* 41. *nu.* 39. ibi,
„ præter quam aliæ etiam vigent in hoc caſu
„ præjudicii rationes, nempè ſpecialis affectio-
„ nis, & conſervationis memoriæ teſtatorum ab
„ eis enixè conſideratæ, ob quas intereſt, ne
„ diſtrahantur, ac tranſeant ad extraneos *p.* 10.
„ *& cor. Dunozet. jun. dec.* 846. *num.* 36. *verſ.*
„ tum, quia evidens eſt peculiaris affectionis,
„ ac differentiæ ratio ſuper hac Domo, quam
„ tanto ſtudio ille voluit conſervari, atque alie-
„ nari prohibitionem pro ejus memoriæ conſer-
„ vatione, & familiæ decore: ideoque plurimum
„ intereſt, ne diſtrahatur, aut ad extraneos perve-
niat. *tom.* 2.

78 Eo etiam non prætermiſſo, quòd, cùm in dicta derogatione non fuerit aliqua data dilatio ad faciendum iſtud inveſtimentum, illud utique celeriter erat faciendum, & ita de tempore alienationis: Unde, cùm fuerit factum poſt annos ſex, & ultrà, conceſſa interim dilatione emptori ad ſolvendum reſiduum pretii, nec etiam in ipſa derogatione permiſſa; ex hoc quoque eadem alienatio fuit nulla, & invalida, ut in propriis terminis inveſtimenti pro reintegratione fideicommiſſi, ponderando inobſervantiam formæ individuæ, firmatur *à Rota cor. Peutinger. deciſ.* 457. *à n.* 11. *ad* 15. *& in recent. deciſ.* 363. *ſub n.* 16. 17. *part.* 10. *& deciſ.* 304. *n.* 14. *part.* 13. *ac meminit Urceol. dec. Florent.* 3. *n.* 6.

79 Ita ut, ſtante dicto defectu inveſtimenti in hoc Statu, ac eo etiam deinde poſt plures annos contra formam facto, quod proinde haberi debet pro non facto; nequeunt DD. Adverſarii habentes cauſam à ſucceſſoribus emptoris Palatii ſe ſe auxilio præfatæ derogationis juvari, ſicuti idem emptor non juvaretur, cum ſit perindè, ac ſi idem Palatium non fuiſſet alienatum, ac conſequenter ipſi veniant obaudiendi, ac D Marchio fideicommiſſarius immittendus in poſſeſſionem illius, ex firmatis in hac materia *à Rota in recent. dec.* 186. *n.* 4. 5. *ubi concord. part.* 16.

Debuerat ſiquidem ipſemet emptor diligenter 80
curare, & eſſe ſollicitus, ut idem inveſtimentum rectè fieret, ac ſequeretur; dum tractabatur de alienatione Palatii ſubjecti fideicommiſſo particulari, ac prohibiti, tàm de jure, quam ex proviſione fideicommittentium alienari, licet ſub quadam derogatione, & conceſſione permiſſi, ut alienari valeret: cum non potuerit ipſe emptor eſſe ſecurus, ſicuti nec hodie habentes cauſam ab eo poſſunt eſſe ſecuri, niſi omnibus præſcriptis à valida poteſtate, & requiſitis à jure pro indemnitate vocatorum formaliter, ac ad amuſſim adimpletis, ne aliàs aperiatur via ſubvertendi fideicommiſſum, & fraudandi vocatos, ut
rejecta, ſeu declarata *Surdi deciſ.* 156. ac ſequu- 81
ta contraria *deciſ.* 31. *Manenti, poſt Rotam in recent. deciſ.* 278. *num.* 15. 16. *part.* 9. *deciſ.* 11. *ex nu.* 15. *deciſ.* 326. *nu.* 3. 9. *& deciſ.* 363. *ferè per tot. part.* 10. concluditur *in d. deciſ.* 186. *à n.* 6. *ad* 11. *part.* 16. quæ *ab annot. ibid. in calce* dicitur confirmata *in Roman. fideicomm.* 26. *Junii* 1671. *cor. Emerix.*

Potiſſimum, quia partes profeſſæ fuerant de- 82
veniſſe ad alienationem iſtius Palatii ex cauſa neceſſaria; quo caſu certius dici debet, quod emptor illius debebat eſſe ſollicitus de inveſtimento, & ut fieret utiliter, prout dictabat juris diſpoſitio, ac ratio præponderans ad favorem indemnitatis ſucceſſorum, & vocatorum ad idem Palatium; juxta ſententiam *Rotæ poſt Cenc. de cenſib. deciſ.* 8. *nu.* 10. 11. *& deciſ.* 287. *nu.* 4. *ac in recent. d. deciſ.* 186. *nu.* 7. *part.* 16. *cor. Buratt. deciſ.* 714. *n.* 1. 2. *& Ferentil. ad ejus deciſ.* 814. *nu.* 6. *tom.* 3. *cor. Alex. VIII. deciſ.* 124. *num.* 6. 7. *& pluries, ut in mea colluct. legal.* 38. *num.* 83. *vol.* 1.

Non curato, quod *Herberia*, ejuſque territo- 83
rium, in quo factum fuit inveſtimentum prædictum erat ſub dominio D. Ducis derogantis, tanquam etiam Ducis Mutinæ, ubi ſita eſt *eadem Herberia*, ac ideo videantur ceſſare *ſuperius allata.*

Nam ex eo quidem, quod *Herberia*, & ejus 84
territorium erat, nuncque eſt in Ducatu Mutinenſi, utique tunc, & modo ſummè diverſo, ac contra diſtincto ab hoc Ducatu Ferrariæ, ſtant in ſuo robore tradita, ac firmata pro inſubſiſtentia ejuſdem inveſtimenti ex motivis jam adductis procedentibus, quando omiſſa Provincia Inſtitutorum, & fideicommittentium, quorum memoriam, ac familiæ decorem voluerunt ibi conſervari, in alia Provincia diverſa, cum deperditione ipſius memoriæ, ac decoris in propria fuit malè factum inveſtimentum ad favorem vocatorum: neglecta conſideratione, quod utraque Provincia, 85
ſeu uterque Ducatus erat ſub eodem Principe, cum in hac materia, juxta dictamen rationis, & ſenſum *Doctorum*, non ſpectetur dominium Principis, quod etiam in valde longinquis partibus poteſt eſſe pro magnitudine ejuſdem dominii; ſed diverſitas Provinciarum, quæ in eo principaliter contra diſtinguuntur, quod merum imperium in unaquaque earum exercetur (ut *in Ducatu Ferrariæ, & in Ducatu Mutinenſi* exercebatur, nuncque exercetur) *ad l. cum in longi, C. de long. temp.*

præſcript. apud Pratejum in lexicon. verb. Provinciales, verſ. hodie, & Calvin. verb. Provinciæ hodie. Solorzan. in Politic. lib. 4. c. 5. in princ. confert *Roxas de incompatibil. lib. 7. c. 7. n. 16.*

86 Et videmus, quòd, ſi quis ſit obligatus ad faciendam aliquam excuſſionem, non tenetur illam facere in Provincia diverſa ab ea, in qua ipſe degit, licet utraque Provincia ſit ſub eodem Principe, ut præter generalia, de quibus *DD. in Auth. præſente, C. de fidejuſſ. Guttier. de juram. confirm. c. 23. num. 3. 4. Caroc. de excuſſ. par. 2. qu. 34. Pigant. ad Statut. Ferrar. lib. 2. rubr. 14. num. 28.*

87 *tom. 1. Rota in recent. deciſ. 14. num. 4. part. 2.* in propriis terminis de exiſtente Ferrariæ, ne teneretur ad excuſſionem bonorum poſitorum in territorio Terræ Carpi, licet tunc tàm Ferraria,

88 quàm Carpum eſſet ſub eodem Principe, & Duce latè conſuluit *Mercabrun. ab Anguill. conſ. 82. à n. 103. & ferè per tot.* juxta quod (rejecto *Rimin. jun. conſ. 402. lib. 4.*) fuiſſe judicatum teſtatur *Amat. deciſ. Ferrar. 34.*

89 Et additur, quòd, cum Ducatus Ferrariæ eſſet ſubjectus devolutioni ad S. Sedem Apoſtolicam dominam directam, qui caſus devolutionis fuit indè ſequutus, tanto minus redditur conſiderabilis exiſtentia utriuſque Ducatus, ſeu Provinciæ ſub eodem Principe, cum eveniente tali caſu, ut evenit, hujuſmodi exiſtentia nullius momenti in hac materia maxime haberi deberet; dum, *ultra jam dicta*, non tenebatur, prout nec tenetur D. Marchio fideicommiſſarius perquirere, minuſque acceptare inveſtimentum in alieno domi-

90 nio ſub diverſo Principe factum: & certum eſt, quod id, quod evenire, & contingere poteſt, ſpectandum venit ad retrahendum, quid debuerit fieri, ac fuerit in intentione rectè agendi in omni materia, quæ poſſit dependere à dubio, ita ut ſufficiat caſum potuiſſe evenire, *l. ſi voluntate. C. de reſcind. vend. Giovagnon. conſ. 76. n. 32. lib. 1. Æmilian. conſ. 129. n. 2. Cyriac. contr. 1. n. 35. Seſſe dec. 362. ſub n. 46. Rota in rec. dec. 377. num. 17. p. 15. dec. 100. n. 6. & dec. 276. n. 25 p. 18.*

91 Ac ſubinde retentis præfatis terminis excuſſionis, quod nempè eo minus fieri debeat ab eo, qui ad illam faciendam tenetur, dum poſt devolutionem hujus Ducatus Sereniſſ. Dux Mutinæ dominus *Herberiæ*, verus eſt Princeps diverſus, adeo ut exiſtens Ferrariæ non teneatur ad eandem excuſſionem de bonis ſitis in Ducatu Mutinenſi, in quo eſt *Herberia*, & prout de territorio Carpi ibidem exiſtentis deciſum ex hoc motivo amplè reliquit *Amat. d. dec. Ferrar. 34. per tot.*

92 Rurſuſque additur, quod nimis durum, & intolerabile eſſet, ſi cogi valeret D. Marchio ad ſe dirigendum ad aſſerta bona (quæ adhuc nec certa habentur) eaque vice Palatii prædicti ſuſcipere; dum & hoc idem tractu temporis ſaltem longiſſimi deberet dici de aliis ſucceſſoribus, & vocatis ad idem Palatium: & tamen ſecundum rerum humanarum viciſſitudines, ac ſortis adverſantis, verius inconſtantis ludibria, dum *Cuncta mortalium incerta*; ex *Tacit. in l. Annal.* bene *Loredan. rifleſſ. 96. cent. 1. & rifleſſ. 10. cent. 4. tom. 1.* poſſet dari caſus utique contingibilis, & ſic habendus in conſideratione, ut proximè dicebatur, quod aliquis ex illis eſſet ſine propria conſpicua Domo in hac Civitate Ferrariæ; & oporteret eum, vel cum dedecore mendicare Domum alienam egregiam juxta ſtatum ſuæ nobilitatis, pro eaque ſumptus, & penſiones valde graves ſubire; ſicque redditus dictorum bonorum taliter erogare, ut pro ſe ipſo ad nihilum aliud (quatenus etiam ſufficerent pro iiſdem ſumptibus, & penſionibus) inſervirent: Vel cum rubore ſe conferre ad potiunda eademmet bona extra hunc Ducatum, & extrà propriam Patriam, quo nil durius, ſeu crudelius dari poſſet: Dum tamen ex proviſione fideicommittentium prudentiſſima fuerat proſpectum ad evertenda hæc abſurda, & inconvenientia ſemper tanquam inhumanitatis gradus quoſdam, ac impietatis ſpeciem quandam continentia fugienda, & abjicienda: etiam ſi tractaretur (quod nunquam erit verum) de majori utilitate, & commoditate retrahenda à dictis bonis, quàm retrahi poſſet à Palatio præfato; ità ſuadente particulari affectione Fideicommittentium ad iſtud per eos emptum, & inhabitatum, ac uti conſpicuum in Civitate ad perpetuum decorem Familiæ deſtinatum; adeo ut nunquam debuerit, cum nec potuerit alienari propter particularem prohibitionem indictam, nec cum aliis bonis permutari, licet forte utilioribus, per tradita *ab Alba conſ. 97. nu. 12. Crot. conſ. 65. num.* 93
187. *lib. 1. Petra de fideic. q. 8. nu. 518. Peregr. eod. tract. art. 40. ſub nu. 33. & dec. 2. ſub nu. 4. Mantic. de conject. ult. volunt. lib. 7. tit. 8. ſub n. 23. ac de tacit. & ambig. convent. lib. 25. tit. 4. in fin. tom. 2. de quibus, & aliis Fuſar. de ſubſtit. q. 53. n. 3. & 9.*

Ac placet hìc afferre locum notabilem, etiam 94
pro demonſtrando defectu poteſtatis in derogando,
„ *Card. de Luca tit. de fideic. diſc. 273. in fin.*
„ *dicentis* in Secundo, ut non habeatur ſolum
„ reſpectus ad majorem utilitatem de præſenti,
„ & in fructu, ſed ratio habenda ſit æqualis, vel
„ melioris conditionis in perpetua conſervatione,
„ atque in decore, & nobilitate, adeo ut veriſi-
„ militer aſſiſtat, non autem reſiſtat teſtatoris vo-
„ luntas, & an, ſi viveret, approbaturus eſſet,
„ nec ne. *in ſupplem. p. 3.*

Demum non refragatur, quod ex conſenſu 95
vocatorum ad hoc Palatium proximè ſane ſucceſſorum fuit facta illius diſtractio, & alienatio; ac proinde ceſſent omnia objectata hucuſque, tam pro elidenda poteſtate Principis, qui derogationem cum facultate alienandi conceſſit, quàm pro demonſtranda invaliditate ipſiuſmet alienationis; veluti non attendenda, niſi quando ipſi vocati fuiſſent inviti, non autem, ut modò, conſentientes.

Si quidem talis conſenſus fuit præſtitus ex falſo 96
præſuppoſito validitatis derogationis, & non ſubreptitiæ, de qua ſubreptione non apparet, ipſos fideicommiſſarios conſentientes tunc aliquam habuiſſe ſcientiam, uti requirebatur ad valide præſtandum ipſum conſenſum ut in his terminis *Rota cor. Peutinger. dec. 67. nu. 8.* ſubdens *nu. 9.* quod conſenſus vocatorum, ſtante expreſſa alienationis prohibitione (de qua in hoc caſu) alienationem nullam validare non potuit, cum hujuſ- 97
modi prohibitio operetur, ut ipſi etiam alienantes alienationem impugnare valeant; quod dixit & *eadem Rota cor. Seraphin. dec. 334. nu. 6. tom. 1. cor. Mantic. dec. 91. num. 5. cum Cæteris in recent. dec. 75. uum. 9. p. 9. dec. 363. nu. 38. p. 10.*

Et inſuper, quidquid ſit, an conſenſus ille præ- 98
judicaverit fideicommiſſariis conſentientibus; certum utique eſt, quod non præjudicavit ſucceſſoribus ex eorum propriis perſonis venientibus, & ſic nunc D. Marchioni Julio, qui nec intervenit, neque, uti non natus, intervenire potuit eidem alienationi; qua ideo non obſtante, nec

attento

attento dicto prædeceſſorum conſenſu, eidem ſicuti rectè fuit per primam Sententiam juſtam conceſſa immiſſio petita, ita per ſecundam injuſtam malè fuit denegata *ex Peregr. de fideic. art. 22. ſub numero 75. Gall. de except. ſucceſſ.*
99 *tit. 2. except. 4. num. 123. & ſeqq. p. 3. Fuſar. de ſubſtit. qu. 318. nu. 113. & ſeqq. q. 560. num. 28. & q. 739.* ac per tradita in iſtis terminis *à Rota cor. Bichio dec. 559. ſub num. 4. tom. 2. cor. Peutinger. d. dec. 67. ſub numer. 9. 10.* ſeu *in rec. d.*
100 *dec. 75. n. 10. p. 9. dec. 304. p. 13.* & plenius *d. dec. 363. n. 39. 47. ubi concord. p. 10. ac d. dec. 186. p. 16.*

Atque ita, ſublatis prorſus omnibus effectibus, tam *objectatæ Derogationis*, quàm allatæ *Auth. res, quæ C. comm. de leg.* per latè tradita, & contenta *in iſtis TRIBUS MOTIVIS*, concluditur, ut ſuprà &c.

Salvo &c.

Comes Vincentius Bondenus Eques Chriſti J. C. Argentanus.

CAPUT XLV.

ARGUMENTUM.

Monetarum materia pertractatur, & ſignanter, an, & quando ſit dandus valor libr. marcheſan. currens de præſenti pro valore antiquo earum, & num ſit locus alicui reductioni, quatenùs exindè inſurgeret ad favorem creditoris annuæ penſionis in iiſdem libris conſiſtentis graviſſima læſio: Pleneque agitur de excluſione præſcriptionis centenariæ, ac immemorabilis in materia monetali, ac etiam generaliter.

SUMMARIUM.

1 *In claris non eſt opus conjecturis, nec argumentis, ubi & in re monetali.* ac n. 76.
3 *Sententia injuſta non meretur nomen ſententiæ.*
4 *Contractus verba ſunt ſemper ſpectanda in materia monetali.*
5 *Solutio facta de moneta non faciente valorem taxatum, & practicatum eſt contra juſtitiam,* & num. 14. *ubi de ratione,* & numero 20. 21. 35.
6 *In materia ſolutionum reſpectu monetarum, quales, & quando cadant difficultates, & quando ceſſent,* num. 7.
8 *Inſtrumentum facit rem claram.*
9 *Verba contrahentium ſunt teſtimonia mentis eorum.*
10 *Solutio conventa in certa moneta facienda pro aliqua re ei dicitur proportionata.*
11 *Moneta præciſa quando eſt poſita in obligatione; ſi tempore ſolutionis faciendæ reperiatur, eſt realiter ſolvenda: ſi non reperiatur, ut quia imaginaria, ſolvenda venit in aliis monetis conſtituentibus illius antiquum valorem de tempore obligationis,* & n. 12. 13. 37.
13 Cephal. conſ. 31. *aſſertur in terminis monetæ march.*
15 *Præſcriptio centenaria, & immemorabilis attendi debet, ſi ſolutiones debitæ fuerint factæ in monetis inferioris bonitatis, & valoris: declara, intellige, & limita, ut* in num. ſeqq. uſque ad n. 58.
17 *Titulus ab exactoribus alieno nomine, nec etiam coloratus dari poteſt contra eum, pro quo exactiones ſunt factæ,* & num. 48.
18 *Præſcriptio ceſſat, obſtante veriſimilitudine; etiamſi ſit centenaria, & immemorabilis: prout, & ceſſat, ſi conſtet de initio. numero 19. & ſi non fuerint integræ ſolutiones.* num. 20. 21. 35. 42.
21 *Solutionem recipiens in ſolidis novæ monetæ non æquivalentibus ſolidis monetæ antiquæ ſibi debitis ſibi non præjudicat, non obſtante quacunque longiſſima præſcriptione.*
22 *Scientia debiti proprii ex quibus inducatur: & maximè à ſolito continuato.* num. 23.
24 *Præſcriptio quando non poſſit induci favore Communitatis, & Populi,* & num. 38. 39. 87. 88. 89. 90.
25 *Præſcriptio non datur, nec currit contra poſſidentes, vel quaſi amplia* nu. 26. *quando non inducatur ex ſolutionibus cujuſdam monetæ.* n. 42. ad 45.
28 *Cauſa actus ſemper magis attenditur, quàm ipſe actus, ejuſque exercitium, exemplifica, ut* nu. anteced. & ſeq.
29 *Poſſeſſio partis, ſi cauſa ſit univerſalis, infert ad totum.*
30 *Præſcriptio deſtruitur ex actibus contrariis, & actibus diformibus, etiamſi ſit centenaria, & immemorabilis.* nu. 38. 39.
31 *Cauſa univerſalis exercita contra aliquos, poteſt exerceri contra cæteros ea adſtrictos, licet nunquam pulſatos: amplia, ut* n. 32.
33 *Argumentum à perſonis ad res eſt validum.*
34 *Præſcriptio in materia monetali quid importet; & ab ea quid reſultet.*
36 *Immemorabilis eſt effectu interveniente mala fide, & ſcientia proprii debiti.* & n. 88.
40 *Solvens de pluri, quàm ſit ſuum debitum, repetere poteſt, ſeu compenſare.*
41 *Recipiens minus, quàm ſit ſuum creditum, poteſt petere, quod deeſt.*
43 *Error facti, vel juris excludit initium, & progreſſus præſcriptionis.*
46 *Mala fides continuata excludit præſcriptionem.*
47 *Præſcriptio contra recipientem monetam inferioris valoris, quàm ſit moneta pro ſuo credito, quæ requiſita deſideret,* & n. 54.
50 *Præſcriptio impia, & irrationalis, etiam immemorabilis non eſt attendenda: exemplifica.* ibid.
51 *Contractus injuſtitia quando ad æquitatem ſit reducendus.*
53 *In actibus facultativis non currit præſcriptio, etiam mille annorum.*
54 *In actibus negativis non datur præſcriptio, etiam immemorabilis, niſi interveniant requiſita petitionis, delegationis, & acquieſcentiæ.*
55 *Præſcriptio non curatur in re clara, & certa.*
57 *Succeſſores non habentes ſcientiam crediti formati ab anteceſſoribus, non afficiuntur præſcriptione: maximè ſi ſint ſingulares.* n. 58.
59 *Conſuetudo, & præſcriptio quomodo differant, & à quibus dignoſcantur,* & ſeq.
62 *Immemorabilis, & centenaria operatur, ut poſſit allegari quilibet melior titulus abſque ulla controverſia illius, nec obſiſtente mala fide: declara prout & alios ejuſdem immemorabilis effectus.* nu. 63. & ſeqq.
68 Doctores *tractantes de materia monetali, ac de præſcriptione circa ſolutionem monetæ minoris,*

noris valoris, afferuntur, examinantur, & in hoc caſu nominatim rejiciuntur. & ſeqq. *uſque* ad 78.

80 *Vetuſtas erroris, & impietatis, quandonam ſit lapſus temporis, tàm præſcriptionis, quàm conſuetudinis,* & n. 71.

82 Stat. Ferrar. lib. 2. rubr. 132. de præſcrip. §. quod ſi creditum *affertur, & quod declaratur, & ſeqq.*

85 Statuti *verba clara non indigent interpretatione, nec argumentis.*

86 *Statutum non admittit fictionem, ſed benè veritatem.*

90 *Immemorabilis excluditur à ſolo tumultu, & rumore contrario.*

91 *Præſcriptiones in annuis præſtationibus tot requiruntur, quot ſunt anni, demptis annis viginti novem.*

92 *Reſtitutio in integrum ex clauſula,* ſi qua mihi juſta cauſa; *quando detur ignoranti modum ſolutionis ſibi faciendæ.*

93 *Solutio penſionum annuarum decurrendarum eſt integrè facienda, non obſtante quocunque lapſu temporis, etiam per ſæcula, quod fuerint factæ truncatæ.*

94 *Præſcriptio eſt præſidium iniquitatis, impietatis, & circumventionis.*

Nonnullis diſtractis Bonis prativis, & paſcuivis ſub convento pretio librar. marcheſan. olim in Civitate, & Ducatu Ferrariæ currentium, dilata ſolutione ad plures annos; addito pacto, quod ipſis elapſis, & ea non facta, quod talia bona intelligerentur ad uſum, ſive livellum annuum conceſſa, ſub præſtatione librar. biſcentum ſimilium quolibet anno: Cùm peteretur, poſt plurimos annos, decurſos idem livellus, ſecundùm valorem librar. marcheſ. antiquum (dum hodie amplius non reperiuntur) quamvis ſolutus in moneta uſuali, ita ut intrent termini quadragenariæ, ac longè ulterioris præſcriptionis.

Incidit diſceptatio, quomodò eſſet capienda in hoc reſolutio: Et ne in æquivocis res verſaretur, dixi conſideranda, quæ aliàs in *Reſponſo ſequenti* diligenter ſcripſeram.

RESPONSUM JURIS

Comitis Vincentii Bondeni.

Annuente Deo.

MUTINEN. SOLUTIONIS LIVELLI.

Pro

D. MARCHIONE JULIO DE SACRATIS

Cum

COMMUNITATE HERBERIÆ

Illuſtriſſ. & Sapientiſſ. P.

1 GRande piaculum in jure ſemper exiſtimavi, quod controverſia aliqua, circà Solutionem annuam *de lib.* 325. *monetæ Marcheſanæ* explicitè nimis, apertiſque verbis inter Anteceſſores D. March. Julii Sacrati, & Communitatem Herberiæ, loco ſtariorum 325. tritici pro annuo livello Molendini ipſi Communitati in emphyteuſim conceſſi, per inſtrumentum publicum conventæ, contrà omnem veritatem, & juſtitiam excitaretur: cùm nunquam in mentem ſenſati hominis cadere poſſe crediderim, quòd veritas ipſa, & juſtitia patens, ac manifeſta cavillari, & obtenebrari indebitè, tantique valuerit; ſciens aliàs in claris non eſſe opus ratiociniis, argumentis, conjecturis, & præſumptionibus, *vulg. lib. continuus. ff. de verb. oblig. & l. ille, aut ille. §. cum in verbis ff. de leg. 3. cum ſuis concordantib. apud Gambſ. in theſaur. juriſpr. lib. 3. c. 22. axioma 2. ad fin. tom. 1.* & in iſta re monetali, *Cravet. conſ. 47. n. 2. Spada conſ. 58. n. 4. lib. 3. Budel. de monet. c. 9. n. 4. Gobius eod. tract. q. 6. num. 22. Card. de Luca tit. de regalib. diſc. 126. ante num. 3. lib. 2. Rota in recent. deciſ. 165. numer. 9. p. 4. tom. 2. & coram Dunozet. ſen. deciſ. 139. num. 5.*

Undè, quemadmodum ſententias illas, quibus 2
in hunc ſenſum, bonum jus D. Marchionis conſiſtens in habendis *dictis libr. 325. Marcheſan.* quoad earum valorem, tùm Mutinæ, tùm Herberiæ, tùm aliis in locis Sereniſſ. Ducis in præſenti taxatum, practicatum, & currentem, agnitum, & canonizatum fuit, tamquam juſtiſſimas ſummopere ſum veneratus: Ità contrariam veluti de conſequenti injuſtiſſimam ſemper deſpicere debui, prout & *ab Omnibus* fore deſpiciendam, ideoque quatenùs mereretur nomen ſententiæ, quod non creditur, ità effectibus injuſtitiæ ſuadentibus, *arg. l. 4. §. condemnatum ff. de re judic. Poſt. reſol. 149. nu. 2. Pigant. ad Stat. Ferrar. lib. 2. rubr. 66. num. 58. verſ. conformitas. tom. 1. & in Mea colluct. legal. 6. num. 71. vol. 1. D. meus* 3
Palma Nepos. alleg. 301. nu. 2. lib. 4. Barz. deciſ. 34. num. 3. Rota poſt Zacch. de oblig. camer. deciſ. 106. n. 2. & in recent. deciſ. 38. nu. 2. p. 7. deciſ. 242. n. 1. p. 18. deciſ. 639. n. 27. ead. p. 18. tom. 2. & deciſ. 233. n. 2. p. 19. revocandam eſſe, nullatenus eſt verendum, *ex D. D. & Deciſionibus nunc allegatis, aliiſque in d. Mea colluct. 6. n. 73.* appoſitis.

Certum eſt, namque, præfatas libras, non, ut 4
libras in genere, & abſolutè, ſed, ut *libras* ſingulariter, & præciſim *Marcheſanas*, ſeù *Monetæ Marcheſanæ* fuiſſe conventas, & perantea, nuncque eſſe debitas, ſic convincente publico inſtrumento contractus, ſemper in hac materia ſpectandi, & attendendi, *ex Theſaur. de monet. p. 1. num. 42. verſ. ego tamen. Surd. conſ. 242. n. 5. lib. 2. Menoch. conſ. 49. num. 10. lib. 1. Bell. conſ. 77. num. 8. Bim. conſ. 324. num. 10. Coth. man. reſp. 36. ex num. 51. Mel. alleg. 40. num. 1. lib. 2. & obſ. forenſ. 15. n. 2. latiùs Gob. d. q. 6. n. 15. & ſeqq. ubi concord. Manſ. conſult. 391. punct. 3. lib. 5. Tondut. reſolut. civil. p. 1. c. 6. n. 11. Cenc. de cenſib. q. 85. n. 4. Rota in recent. deciſ. 225. n. 1. p. 16.*

Idcircò, ſi cenſeatur, ut cenſitum fuit, non *li-* 5
bras Marcheſanas, ſed *libras uſuales Mutinæ*, ſeu Herberiæ, non aſcendentes, nec facientes valorem illarum taxatum, practicatum, & currentem eſſe ſolvendas D. Marchioni adeò læderetur, ac læſum fuit jus, pactumque in contractum deductum, ut nihil deterius ad jugulationem juſtitiæ excogitari poſſet; ſi ea, quæ *in legibus, & per D. D.* circà hujuſmodi juris, pacti, & contractus effectus tàm anxiè traduntur, leviter quoque, ac peculiariter in re iſta penès proximè recen-

cenſitos, percurrantur; non omiſſis etiam *Bart. in l. Paulus. ad fin. ff. de ſolut. Colleg. Papienſ. poſt Brun. de monet. conſ. unic. nu. 6. ad med. Venturin. conſ. 45. num. 32. Cyriac. contr. 53. num. 2. & contr. 69. num. 22. lib. 1. Cancer. var. reſol. p. 2. c. 6. num. 141. in fin. Theſaur. de monet. d. p. 1. num. 72. Bellet. eod. tract. n. 25. Knich. de Saxon. non provoc. jur. c. 5. num. 362. Gob. d. q. 6. n. 22. Caſtil. quotid. contr. c. 10. nu. 45. & ſeqq. ac ante num. 60. tom. 4. Card. de Luca tit. de regalib. diſc. 35. num. 6. verſic. in hoc autem lib. 2. Boer. deciſ. 327. ſub n. 10. benè Larrea deciſ. 22. n. 7. tom. 1. Rota, ſive Annot. in recent. deciſ. 67. ex n. 35. p. 9. deciſ. 742. n. 23. p. 18. tom. 2. & deciſ. 329. ſub n. 1. p. 19.*

6 Tunc enim ſolùm cadunt difficultates in hac materia, quando poteſt adeſſe aliquod dubium, vel de qua moneta ſit facienda ſolutio, an in ſpecie, an in imaginaria, an in ea, quæ ſit majoris, vel minoris valoris, an poſt abolitionem unius, quænam ſit perſolvenda, & juxtà quem valorem, antiquum ne, an modernum currentem de tempore ſolutionis; vel demum quandò ſuper intellectu contractus reſcripti, impoſitionis, & ſimili dubitatio aliqua exoritur, ut proſequuntur *D. D. Omnes hactenùs adducti, & adducendi.*

7 Sed, quando eſt clara, & certa, tùm pactio inita, tùm mens contrahentium, tùm ſubjecta materia, circa quam verſatur moneta conventa, & ſolutio facienda, ut modo, nulla prorsùs nec difficultas, nec dubitatio excitari poteſt, ut *de iiſdemmet D. D. cæteriſque mox allegandis.*

Porrò in præſenti Facti ſpecie,

8 Habetur clara, & certa pactio, ut ſolutio ſit facienda *de lib. 325.* annuis *Marcheſan.* ſeu *monetæ Marcheſ.* ut pandit lectura inſtrumenti deſuper celebrati, facientis rem manifeſtiſſimam, *c. cum dilecti. de donat. l. quoties. C. de judic. & l. emancipatione. C. de fid. inſtr. & per D. D.* ubique *quos cum Deciſionibus congeſſi Ego ipſe in collect. legal. 1. num. 2. vol. 1. collect. 1. n. 74. vol. 2. & alibi* pluries, *ac in præcitatis Rotæ Deciſionibus.*

9 Habetur indubitata mens contrahentium elicita ab iiſdemmet verbis conventionis, per quæ nullum majus hujuſce mentis teſtimonium haberi poteſt, *Bald. in l. 1. C. de non nu. pec. Surd. conſ. 366. ante C. nu. 5. & ut in Mea collect. legal. 45. nu. 8. vol. 2. Rota coram Gregor. deciſ. 301. nu. 5.* & in hac monetali materia, *Cephal. conſ. 31. ſub nu. 11. lib. 1. Surd. conſ. 220. ſub num. 14. lib. 2. Gobius conſult. 25. nu. 6. ubi concord. Tondut. q. q. & reſol. p. 1. c. 13. ſub nu. 2. Pigant. ad d. Rubric. 132. nu. 2. cum pluribus per Anſald. de commerc. & mercat. diſc. 88. nu. 4. ubi dat etiam permultas S. Rotæ Deciſiones, inter quas in recent. deciſ. 430. ſub nu. 3. p. 4. tom. 1. & coram Priolo deciſ. 261. nu. 8. ubi concord.* videndus in alio themate D. meus Aud. Balduccius *in ſua pererudita deciſione, ſeu reſ. 78. per tot. tom. 3. Ramonii.*

10 Habetur itidem, ut clarum, quod reſpectu materiei, pro qua fuit conventa hæc ſolutio, ea fuit, ut pro quolibet ſtario tritici, quod fuiſſet debitum in quantitate 325. ſolveretur *una libra Marcheſ.* ſeu *monetæ Marcheſanæ*, taliter, ut conflaretur ſumma *lib. 325. Marcheſan.* habendo ſic contrahentes promiſſionem hujuſce monetæ, & ſummæ, uti proportionatam, correſpondentem, & correſpectivam ad onus dicti tritici, ad quod aliàs fuiſſet Communitas obligata, per congeſta in materia *cum Purpurat. in l. cum quid. ſub num. 170. ff. ſi cert. pet. & in conſ. 179. n. 5. lib. 1. ac Fabro de var. num. debit. c. 22. verſ. ego verò falſam. à Gobio conſult. 138. n. 15.*

Propterea ſubſequitur, cùm ſit univerſalis, ac 11
veriſſima Concluſio, quòd ubi ſingularis, & præciſa moneta eſt poſita in obligatione, ſi ea tempore ſolutionis faciendæ in rerum natura reperiatur, veniat realiter ſolvenda: ſi verò non reperiatur, ſitque moneta imaginaria, & fantaſtica, nec amplius in uſu, veniat ſolvenda in aliis monetis, conſtituentibus valorem illius antiquum de tempore obligationis, ſivè contractus; prout concedunt, & firmant *Omnes hucuſque allegati, & Cæteri apud eos*; ac generaliter *Quicunque* de hac monetali materia *Scribentes*, inter quos innumeri recenſentur *à Gallia conſ. 35. Valenzuel. conſ. 30. nu. 48. tom. 1. Raudenſ. conſ. 33. lib. 2. Surd. conſ. 220. lib. 2. Pacian. conſ. 101. num. 1. Roſa conſult. 54. ex num. 22. Gobio conſult. 138. ex num. 2. 3. 4. & de monet. q. 4. numer. 49. 50.* ubi de ratione reſpectu monetæ imaginariæ; cum *Lother. de re benefic. lib. 1. q. 39. à numer. 222. Tondut. reſol. civil. c. 1. num. 2. c. 6. numer. 14. & c. 3. num. 5. lib. 2. Card. de Luca tit. de regalib. diſc. 114. num. 2. diſc. 126. numer. 4. 5. diſc. 127. ſub num. 10. & diſc. 128. ſub num. 4. lib. 2. ac tit. de penſ. diſc. 34. ex num. 4. lib. 13. Pigant. ad d. Rubr. 132. num. 8. q. 10. 18. Cyriac. contr. 388. num. 10. 11. 12.* ubi in terminis annuarum penſionum. *Anſald. de commerc. & mercat. d. diſc. 88. Maſſol. de monet. qu. 1. & ſeqq. Larrea d. deciſ. 22. num. 5. ubi concord. & deciſ. 23. ſub num. 2. Maſtril. deciſ. 7. num. 7. lib. 1. Armenzan. deciſ. 49. num. 25. Beltramin. ad Gregor. deciſ. 42. num. 8. Rota poſt Cenc. de cenſib. deciſ. 214. & in recent. deciſ. 149. pag. 2. deciſ. 430. p. 4. tom. 1. deciſ. 42. num. 1. & deciſ. 165. ead. p. 4. tom. 2.* plenè *Annot. ad deciſ. 67. numer. 35. cum multis ſeqq. p. 9. & deciſ. 351. num. 2. p. 14. dec. 742. p. 18. & deciſ. 329. p. 19. coram Buratt. deciſ. 626. ubi Add. num. 6. 9. tom. 2. ac deciſ. 790. tom. 3. & alibi in locis ſuperiùs indicatis.*

Quod proinde, eſto non reperiantur hodie *li-* 12
bræ monetæ Marcheſanæ, ſeu *monetæ* ejuſdem qualitatis talem libram conſtituentes, veniant ſolvendæ aliæ monetæ valorem *ejuſdem libræ* facientes, & coæquantes, taliter ſi ſimplices uſuales ad illum non aſcendant, junctæ in tanta quantitate eum præferentes ſolvendæ veniunt, ut Veritatem hanc, & Juſtitiam agnoſcunt *Omnes nunc, & ſuperiùs congeſti*; ac fortè proximius in terminis iſtius *monetæ Marcheſanæ Cephal. conſ. 31.* 13
qui loquitur in terminis *ſolidor. 57. Marcheſ.* & per plura fundamenta concludit, *maximè num. 8. & ſeqq.* quòd, ubi iſti ſolidi non adſint, ſolvendi ſunt in tanta moneta ejuſdem bonitatis intrinſecæ, cujus ſolidi prædicti erant tempore contractus; ſive in aliis ſolidis novis, ſeu alia moneta, ſecundùm tamen æſtimationem, ac valorem dictorum antiquorum ſolidorum; in tantum ut ſi ſolidi novi hodie currentes ſunt deteriores, numerus debet augeri, & ſic numerus debet bonitatem ſupplere, *lib. 1.* quod ſummatim eſt id, quod traditur *per DD. Omnes modò adductos.*

Ea accedente fortiſſima, æquè ac juſtiſſima ra- 14
tione, quòd, ſi aliter diceretur, creditor nunc D. Marchio minus ejus credito reciperet, & debitor, modò Communitas proprio oneri, ac debito non ſatisfaceret, ſicque illa proportio, correſponſio, & correſpectivitas pactionata, & habita pro firma, & conſtanti inter partes non ſervaretur,

varetur, ſed in damnum, ac perniciem creditoris in parte elideretur, quod jura tamquam iniquiſſimum damnant prorſus, & abhorrent, ut præ cæteris *Cephal. d. conſ. 31. num. 12. verſ. nec eſt verum. verſic. & hoc penès me veriſſimum eſt. Pigant. add. rubr. 132. num. 18. verſ. quia debitor in effectu minus ſolveret, Gob. d. conſult. 138. num. 15. Cenc. de cenſib. d. q. 85. ſub num. 16. Rota in recent. deciſ. 742. num. 2. 3. p. 18. tom. 2. & d. deciſ. 329. nu. 14. 15. 16. p. 19. ac in aliis, de quibus ſuprà.*

Poſita hac certiſſima, & incontrovertibili Veritate in facto, & in Jure,

15 Officere non poteſt Partis adverſæ, & adverſantis Sententiæ fundamentum jactum in præſidio aſſertæ præſcriptionis centenariæ, à qua & immemorabilem exoriri prætenditur, exiſtimando, quòd cum per tantum temporis curſum fuerint loco *lib. 325. Marcheſ.* ſolutæ annuatim *libr. 325. Mutinenſes* longè inferioris bonitatis, & valoris, non teneatur ulterius Communitas, nec cogi poſſit ad ſolvendas *dictas libras 325. Marcheſan.* ſed D. Marchio contentari debeat, & ſatisfactus dicatur cum *lib. 325. Mutinenſib.* congerendo, & allegando ad hujuſmodi fundamentum comprobandum, *ultrà tex. in c. olim. de cenſib. multos DD. in Conſiliis, Tractatibus, & Deciſionibus.*

16 Quoniam hujuſmodi præſcriptio non potuit efficaciter intervenire.

Nec reſpectu Dominorum directi dominii præfati Molendini.

Nec reſpectu dictæ Communitatis.

Nec minus reſpectu monetæ ſolutæ, ſive exactæ.

Primum patet:

Vel, quia, cùm exactiones *dictarum librar. 325. Mutinens.* non fuerint factæ à Dominis directis præfati Molendini, longè nimis abeſt à veroſimili, quòd intervenerit aliquis titulus, qui non poterat dari, nec concedi ab exactoribus alieno nomine, uti apud eos non exiſtens, ita ut nec etiam aliquis titulus coloratus emergere potuerit, & ſemper nullius ſit momenti in hac materia *ad „ congeſtos per Gratian. diſcept. 441. numer. 10. „ tom. 3. reaſſumptos à Giurb. d. §. 2. eod. gloſ. „ 11. nu. 81. verſ.* nec titulus coloratus ſatis eſt, „ ſi ab eo proceſſit, qui poteſtatem non habuit, *& obſ. 71. ſub nu. 5. & in Mea colluct. legal. 48. num. 37. vol. 1. Guid. Pap. deciſ. 85. numer. 3. Rota penès Caſſador. ſuper reg. Cancellar. deciſ. 7. num. 37. coram Coccin. deciſ. 295. ſub numer. 5. tom. 1. coram Bichio deciſ. 455. num. 50. tom. 2. & in recent. deciſ. 124. num. 35. p. 11. ac deciſ. 298. à nu. 21. p. 17.* qua veriſimilitudine ſtante, eadem præſcriptio intervenire nequivit, & ceſſat iſtius efficacia, etiamſi centenariæ, ac immemorabilis, *ad Felin. in c. cum ex officiis. n. 13. verſ. ſecundò dico, de reſcript. Fagnan. in c. conſuetudines, ſub n. 51. de conſuet. Gabr. conſ. 163. n. 17. verſ. addo quod id. lib. 1. Cancer. var. reſol. p. 3. c. 3. n. 25. verſ. vel ſecundo. Giurb. de ſucceſſ. feud. §. 2. gloſ. 11. n. 77. ad fin. de quibus in Mea colluct. legal. 77. n. 7. vol. 2.*

17 Vel, quia, cùm habeatur initium iſtius negotii, de quo conſtat per publicum documentum, ſicuti impoſſibile eſt, ut dari valeat immemorabilis, ita ex veritate, & claritate ejuſdem initii, ac tituli in eo contenti ſuper ipſa immemorabili, prout nec ſuper centenaria, veluti præſumptionem ſemper veritati cedentem duntaxat importante, nec quidquam, quod non ſit vitioſum (attenta veritate dicti initii, ac allata inveriſimilitudine translationis alicujus tituli) continere valente, nullum fieri poteſt fundamentum, dum nec una, aut altera, ſeu neutra eorum induci potuit, ut ſit efficax ex *innumeris, qui poſſent adduci, apud Giurb. de ſucceſſ. feud. §. 2. gloſ. 11. num. 78. & ſub num. 81. ac d. conſ. 71. ſub num. 2. cum aliis in Mea colluct. legal. 14. n. 58. vol. 2. ac apud Panimol. dec. 10. ad not. 5. n. 11. tom. 1.*

Vel, quia ex aſſertis apochis receptionum ſactarum ab exactoribus hujuſce quantitatis neque deducitur, neque deduci poteſt Dominos directos iſtius Molendini recepiſſe id, quod ipſis fuit ſolutum pro perfecta, integrali, & completa ſatisfactione eorum crediti conſiſtentis in *dictis lib. 325. Marcheſanis uti Marcheſanis*, proindè contrà eos non fuit præſcriptio inducta, quæ ſit alicujus operationis; dùm iidemmet Domini recipiendo, quod fuit ipſis ſolutum, ſi integrè, quod debebatur, non fuit ſolutum, conſervarunt ſibi jus petendi reſiduum, ut in terminis recipientis ſolidos novæ monetæ non æquivalentes ſolidis monetæ antiquæ debitis, quaſi illi ſint pars iſtorum, ſeu ſe habeant, tamquam partem interpretativè, & ſubjectivè ad totum debitum, quod ſibi non præjudicet, ſed retineat, non obſtante quacumque longiſſima præſcriptione, conſtanter traditur, poſt *Bart. in l. ſæpius in fine principii ff. de aqu. pluv. arcen. Aret. conſ. 112. Purpurat. conſ. 383. col. penult. Bertrand. conſ. 261. ad fin. vol. 1. Socin. ſen. conſ. 145. col. penult. verſ. primum fundamentum lib. 1. à Surd. conſ. 220. num. 18. lib. 2. conſ. 454. nu. 37. lib. 4. Menoch. conſ. 1165. num. 52. lib. 12. Pacian. conſ. 101. à num. 3. ad 7. Cyriac. contr. 388. num. 24. lib. 2. Noguerol. alleg. 2. à nu. 91. Gobio de monet. q. 8. nu. 31. & ſeqq. ubi latè cum concordantibus. Coſta de jur. & fact. ignor. diſtinct. 63. num. 14. Cent. 1. Lotter. de re benef. lib. 1. q. 39. num. 231. Armenzan. deciſ. 49. num. 23. Cenc. de cenſib. q. 85. num. 37.* 20 21

Secundùm demonſtratur

Tùm ex eo, quod non eſt dabile in Communitate, ſeu Univerſitate, quæ per Adminiſtratores regitur, qualis eſt iſta Herberiæ, & per quam ne dùm deſignantur ſingulis fortaſſe annis onera, quæ veniant ſolvenda, ad hoc ut exindè quid expenſum, quidve remanſum fuerit, per redditiones rationum dignoſci poſſit, quod aut per retentionem inter ſuas publicas ſcripturas, aut ſaltem per relationem non adſit, ſufficit ſufficiens ſcientia tàm prioris contractus emphyteutici, quàm magis poſterioris tranſactionis ſequutæ inter illam, & Dominos directi dominii hujuſce Molendini, pro ſolvendis annuatim *lib. 325. Marcheſan.* ut de ſe patet; ac ſuadetur à continuato ſolito hujuſmodi Communitatum, per tradita *in l. ſi quis donaturus, ff. de uſufr. l. vel univerſorum. ff. de pignor. act. l. ut liberis, C. de collat. & concordantibus apud Barboſ. loc. 102. Everard. in topic. legal. loc. 64. Brunor. verb. argumentum. 5. Neguſant. q. 130. num. 19. Caſtil. contr. 80. num. 3. tom. 5. Rota in recent. deciſ. 596. num. 1. p. 1. deciſ. 334. num. 1. p. 2. deciſ. 249. num. 11. deciſ. 401. num. 10. & deciſ. 813. num. 18. p. 18. coram Bichio deciſ. 299. à num. 12. tom. 1. coram Seraphin. deciſ. 201. num. 8. tom. 1.* ac in iſtis terminis innuit *ſatis Deciſ. Senatus Mantuæ apud Gob. de monet. ſub qu. 8. n. 56.* 22 23

Proindè non eſt dabile, quod eadem Communitas potuerit unquam præſcribere, nuncque aliqua 24

quæ præſcriptione juvari valeat, dum ob ſcientiam prædicti ſui debiti ſemper in illa remanſerit vitioſa quæcumque quaſi poſſeſſio ſolvendi minus ſuo debito; admiſſa ſic in hoc caſu Sententia illorum, qui voluerunt Populum, & communitatem nullo tempore præſcribere poſſe, tàm viventibus primis, qui eundem Populum, ſive Communitatem conſtituebant, quàm iiſdem defunctis, viventibus ſucceſſoribus talem Populum, & Communitatem conflantibus, *de qua Barboſ. in lib. ſi quis emptioni in princ. num.* 21. *C. de præſcr.* 30. *vel* 40. *ann. Anton. Rubeus conſ.* 13. *num.* 15. *Menoch. conſ.* 447. *ex n.* 23. *lib.* 5. *Menchaca. contr.* 71. *num.* 5. *Manſ. conſult.* 128. *ex num.* 58. *lib.* 2. *Balb. de præſcript. p.* 3. *princ. p.* 1. *q.* 17. *Cravet. de antiq. temp. p.* 4. *ſect.* 1. *num.* 18. *Cavalcan. deciſ.* 45. *in Addit. num.* 59. *tom.* 1. *Capyc. deciſ.* 4. *ſub num.* 13. *& ſeqq. Laurent. deciſ.* 128. *à nu.* 24. & in iſtis propriis noſtris terminis *Surd. conſ.* 454. *n.* 43. *ubi concord. lib.* 4.

25 Tùm ex eo, quòd, cum *ex dictis ſuperiùs in §. vel quia ex aſſertis num.* 20. *apochis*; per receptionem librarum monetæ uſualis Mutinæ, Domini directi ſaltem continuarunt in quaſi poſſeſſione exigendi totum id, quod de pluri, habito reſpectu *ad libras Marcheſan.* ipſis verè debitas erat debitum, non potuit Communitas adverſus eos, uti poſſidentes, ſeu quaſi poſſidentes præſcribere, aut præſcriptionem aliquam nanciſci, *ad l. ſi is, cujus rem. ff. ex quibus cauſ. & l. cum notiſſimi. C. de præſcr.* 30. *vel* 40. *ann. Gratian. diſcept.* 602. *num.* 11. *tom.* 4. *Mel. alleg.* 10. *num.* 113. 121. *lib.* 1. *Ego ipſe colluct. legal.* 47. *num.*

26 60. *vol.* 2. *Rota penes Poſt. de manut. deciſ.* 310. *n.* 9. ubi quòd ſufficit poſſeſſio continuata etiam in minimo actu, *poſt Merlin. de legit. deciſ.* 130. *n.* 19. *& coram Gregor. deciſ.* 489. *n.* 11. 25.

27 Tùm ex eo, quod ſucceſſivè indubitatum eſt cauſam univerſalem exigendi *libras Marcheſan.* fuiſſe conceſſionem in emphyteuſim de hoc Molendino; ſubindè ex receptione *librar. Mutin.* minoris quantitatis tantum abeſt fuiſſe præju-

28 dicatum eidem cauſæ univerſali, ut imò ipſa inconcuſſa ſemper permanſerit, dum magis ſemper attenditur cauſa actus, quàm ipſe actus, & ipſius actus exercitium. *Giovagnon. conſ.* 9. *num.* 44. *lib.* 1. *Gratian. diſcept.* 425. *num.* 43. *Caren. reſol.* 239. *n.* 11. *Ego ipſe d. colluct.* 47. *n.* 45. *ubi concordan. Poſt. de manut. obſ.* 73. *num.* 15. *ubi dat Deciſiones Rotæ, quibus jungo coram Merlin. deciſ.* 727. *num.* 5. *tom.* 2. *coram Dunozet. jun. deciſ.* 92. *num.* 2. *tom.* 1. *coram Bichio deciſ.* 308. *n.* 2. 3. *tom.* 1. *coram Celſo deciſ.* 52. *nu.* 3. *coram Cerro deciſ.* 916. *num.* 10. *tom.* 3. *& in recent. deciſ.* 321.

29 *num.* 4. *p.* 15. Proindè ex præexiſtentia iſtius cauſæ univerſalis, & ex præſervatione illius, mediantibus dictis receptionibus, utique ſatis, quamvis in aliqua parte, ſeu quantitate; juxtà *ſenſum Rotæ allatum à Poſt. d. obſ.* 73. *ſub num.* „ 115. *verſ. ubi* quod ex poſſeſſione partis, ſeu „ quantitatis, quando cauſa eſt univerſalis, in„ ferri poteſt ad univerſalem, *Rota in recent.* „ *deciſ.* 254. *num.* 26. *p.* 19. impoſſibile eſt,

30 „ quòd aut centenaria, aut immemorabilis potuerit per Communitatem acquiri contrà hujuſmodi cauſam univerſalem, ne in totum poſſit exequi, & exerceri, veluti ſemper deſtructa, & excluſa ab ipſis receptionibus, tamquam actibus illi contrariis, ut dicebatur *in d. Mea colluct.* 47. *n* 46. *vol.* 2. *cum Sperel. deciſ.* 69. *n.* 5. 6. *t.* 1. *Card. de Luca tit. de juriſd. diſc.* 1. *ſub num.* 23. *diſc.* 3. *n.* 8. *lib.* 5. *Rota poſt Tondut. de penſ. deciſ.* 11. *num.* 9. *& deciſ.* 28. *num.* 11. *coram Carril. deciſ.* 270. *num.* 8. *coram Bichio deciſ.* 290. *num.* 32. *& d. deciſ.* 308. *n.* 7. *tom.* 1. *ac deciſ.* 528. *n.* 20. *tom.* 2. *& in recent. deciſ.* 304. *n.* 12. 13. *p.* 11. *& deciſ.* 176. *n.* 6. *p.* 12.

Tùm ex eo, quòd, ſi adverſus aliquos fuiſſet 31 exequuta, & exercita totaliter dicta cauſa univerſalis, ea ſanè potuiſſet etiam exequi, & exerceri totaliter contra cæteros eadem adſtrictos, etſi nunquam pulſatos, *l. vacuatis C. de Decur. l.* 10. *Natta conſ.* 283. *Surd. conſ.* 429. *num.* 42. 43. *lib.* 3. *Peregrin. de jur. fiſc. lib.* 6. *tit.* 8. *n.* 30 *Vaccar. penès Poſth. de manut. deciſ.* 646. *num.* 1. *Rota coram Seraphin. deciſ.* 561. *nu.* 2 *tom.* 1. *& ut in d. mea colluct.* 47. *num.* 53. pari igitur modo, 32 ſi fuit exequuta, & exercita pro ſola aliqua parte, & quantitate, ut in exactione *libr. Mutinen.* debet poſſe exequi, & exerceri pro reliquis, cæteriſque partibus deficientibus ad conſtituendas *libr. Marcheſ.* non obſtante, quòd nunquam fuerit in illis exequuta, & exercita (quod eſt magis, quàm ſola immemorabilis, & centenaria, ut ſenſui patet) inducendo *tex. in l. is, qui uſumfructum ff. quib. mod. uſusfr. amitt. Cravet. de antiq. temp. p.* 4. *ſect. materia iſta num.* 29. *Cyriac. contr.* 226. *nu.* 23. *Martin. de cenſib. c.* 8. *num.* 166. *Armenz an. deciſ.* 49. *num.* 23. etenim vali- 33 dum omninò eſt argumentum à perſonis ad res, *l. qui furere ff. de ſtat. homin. c. ſuper quibuſdam, de verb. ſignif. Laderch. conſ.* 37. *num.* 11. *Cephal. conſ.* 475. *num.* 10. *lib.* 3. *Rimin. jun. conſ.* 673. *num.* 6. *lib.* 6. *Everard. in topic. legal. loc.* 38. *Barboſ. loc.* 83. *n.* 1. *ubi concord. Ego ipſe colluct.* 17. *nu.* 85. *vol.* 2. *Rota in diverſ. deciſ.* 54. *n.* 7. *p.* 2. *& cor. Gregor. deciſ.* 488. *n.* 6.

Tùm ex eo, quòd *Omnes DD.* in hac mone- 34 tali materia, tàm *allegati primitùs in dubiis*, quàm deinde *in reſolutionibus*, ac poſtmodum *in reſponſionibus, & plurimi alii, qui potuiſſent ac poſſent adduci*, illud pro certiſſimo præſupponunt, quòd ex objectata præſcriptione aliud non reſultet, neque reſultare valeat, niſi quidem modus ſolvendi annuas præſtationes in diverſa moneta, quàm conventa, & ſic ſolvendi unam monetam pro alia, ſalva ſemper tamen ſubſtantia, ſive citrà præjudicium ipſius ſubſtantiæ earundem penſionum debitarum, quæ conſiſtit in illarum valore, & æſtimatione, ita ut effectus præſcriptionis ſe habeant, duntaxat ad modum ſolvendi, etiam in monetis deterioribus, non autem in minuenda ſubſtantia, ſeu valore debito, jam certo, ac determinato, ut *ultrà DD.* deſumitur quoque *ab ipſo c. olim de cenſib. in quo Doctores iidem*, 35 *ac Maſſol. de augm. monetæ q.* 9. *num.* 17. unicè fundantur, prout illius *aperta* præ ſe fert *Littera*, ac *Rota coram Celſo deciſ.* 56. *n* 9. & accedit evidens ratio, nam cum ſciens certum, ac determinatum valorem ſui debiti, ſi ſolvat minus illo, nec proprium debitum adimplet, nec ſatisfacit creditori, & quemadmodum iſti remanet ſalvum jus conſequendi reſiduum, ut *dicebatur ſuperiùs in §. vel, quia ex aſſertis apochis num.* 20. ita illi nulla poteſt ſuffragari tuitio reſultans alias à longiſſimo temporis curſu, tàm centum, & amplius annorum, quàm verè immemorabilis, ut po- 36 tè ſemper, ſine aliquo effectu operandi, ob malam fidem ex ſcientia ſui debiti derivantem, ſpectata juris canonici diſpoſitione abſolutè pro animarum ſalute ſervanda, ex firmatis *ultrà DD. allatos in mea colluct. legal.* 47. *numero* 19. *vol.* 2. *Carpzov. juriſpr. forenſ. p.* 2. *conſt.* 1. *de fin.* 7. *tom.* 1. in terminis

præſentis materiei *à Surd. d. conſ.* 454. *numero* 43. *Fachin. conſ.* 10. *numero* 26. *lib.* 1. *Cyriac. contr.* 388. *numero* 28. *Tondut. reſol. civil.* 4. *n.* 1. *verſ. quòd ſi verba contractus, & num. ſeq tom.* 1. *Noguerol. d. alleg.* 2. *num.* 88. *Loter. d. quæſt.*
37 39. *numero* 230. *Gob. de monet. quæſt.* 8. *ex num.* 20. *Anſald. de commerc. & mercat. diſc.* 89. *n.* 8. 9. qui loquitur in terminis ſolutionis factæ, & practicatæ per ſæculum, & ultrà, *ac dat concord.* Idcircò, ſi ſubſtantia, & valor *librar. March.* debitus ex contractu undique claro, & reſpectivè undique ſic temporibus hodiernis certus non poteſt dici præſcriptus, non eſt cur per Communitatem debitricem intendatur diminui, illum reducendo ad *libras uſuales Mutinenſes*, ſed venit ille ſolvendus in ea quantitate, quam nunc præ ſe fert quælibet *libra Marcheſana*, ut *concludebatur ſuprà in §. propterea ſubſequitur numero* 11. *ac latè proſequuntur Kloch. conſ.* 151. *lib.* 3. *Cruſ. de jur. offer. c.* 12. *n.* 21. *Berlich. concl.* 36. *n.* 5. *p.* 2. *& deciſ.* 152. *num.* 1. *ac deciſ. num.* 7. *cum aliis pluribus per Armenzan. deciſ.* 49. *num.* 11. *& ſparſim.*

38 Tùm ex eo, quod non tantùm Communitas ipſa agnoſcit veritatem valoris *libræ Marcheſan.* longè diverſi à valore *libræ uſualis Mutinenſis*, dum in ſolutionibus, quæ de illa fieri debent, maximè occaſione condemnationum, ſive contraventionum eidem Communitati, ſive Deputatis, aut repræſentantibus eam per condemnatos, ad inſtar ſolutionum, quæ fieri deberent Fiſco, ſervatur valor præſcriptus, nuncque notus, & certus in Terra Herberiæ, ac indubitanter pinguior, quàm ſit valor libræ Mutinenſis; ita ut, reſultando hinc ſolutiones, quæ de *libris Marcheſanis* fiunt, non eſſe univerſales, & uniformes, ſecundùm valorem
39 *librarum Mutinenſium*, ſed eſſe valde difformes, ac diverſas, nullus figi valeat pes in quocumque lapſu temporis centenarii, & immemorabilis, pro inducenda operativa præſcriptione nunquam cadente, ſi aliquis & ſi ſimplex actus difformis, ſeu contrarius interveniat, ut omiſſis generalibus in hac materia *per Boch. de*
40 *inſt. univ. menſur. p.* 1. *punct.* 1. *ſub n.* 4. *incert. de monet. q.* 11. *nu.* 37. 38. 80. 81. *de quibus Lotter. de re benef. l.* 1. *q.* 39. *n.* 235. Sed etiam non eſſet negatura, quòd, ſi ſolviſſet de pluri, quàm importaret valor *librar. Marcheſ.* illud plus repetere vellet, prout & poſſet, ſeu in futuris præſtationibus idem compenſare intenderet, non obſtante quocumque lapſu temporis, & obſiſtentia partis. *Cothman. conſ.* 34. *n.* 325. *lib.* 1. *Noguerol. alleg.* 2. *n.* 47. *Berlich. d. concl.* 36. *nu.* 35. *Gob. conſult.* 25. *n.* 12. *& de monet. q.* 6. *num.* 92. *Brun. eod. tract. limit.* 4. *nu.* 9. *verſ. ultimo eſt, ut mox alleg.* quo fit, ut pari modo debeat poſſe conſequi D.
41 Marchio totum id, quod in minori quantitate, quam ei debita, fuit per ipſam Communitatem ſolutum, ac ipſimet in futurum, ſpectato valore *libræ March.* debitum erit, & debebitur, ne ad imparia judicentur creditor, & debitor, ut in materia *concludit* „ *Pacian. conſ.* 101. *n.* 21. *verſ. ſed in noſtro* verſ. „ ergo; cùm manifeſtè appareat, quòd de ſcut. au„ reis partes pepigerunt, non poſſunt ſubſequen„ tes ſolutiones nocere veritati apparenti, & ſi mi„ nus fuit ſolutum, quàm importet ſcutus aureus, „ poteſt repeti, *Noguerol. alleg.* 2. *n.* 104. *ubi concord. & numero ſeq. Cyriac. contr.* 225. *numero* 26. 27. *ubi tamquam pulchrè loquentem allegat Saccam conſ.* 100. *numero* 8. *verſ. ex præmiſſis, & numero ſeqq. q. cum Surd. conſ.* 454. *ſub numero* 37. 28. *adde Monald. conſ.* 45. *ex n.* 6. *lib.* 1. *Noguerol. ubi proximè Gob. de monet. d. q.* 6. *numero* 91. 92. *Anſald. d. diſc.* 88. *numero* 12. *Armenzan. deciſ.* 49. *numero* 23.

Tertium denique ex propoſitis aſſumptis, quòd ſcilicet præſcriptio objectata non potuit intervenire, reſpectu monetæ ſolutæ, & exactæ, deducitur, & manifeſtatur.

Quoniam, non ſolùm moneta ipſa ſoluta non 42
attulit, nec importavit integram ſolutionem debitam pro valore *libr. Marcheſ.* ſicque intrant ad excludendam quamcumque præſcriptionem adducta latè *ſuperiùs §. vel quia ex aſſertis numero* 20. (quæ etiam confirmantur à firmatis *per Balmaſed. de collect. q.* 91. *numero* 8. *ubi concord.*) *& §. tum ex eo, quod ex dictis, ac ſeqq. ex nu.* 25. incrementum reſpectivè majus recipientia à motivo, quòd hujuſmodi moneta, ne dum dete- 43
rioris qualitatis, ſed & inferioris quantitatis ſoluta creditori, majorem quantitatem crediti habenti, per eumque recepta, ſive per errorem facti, ſive per errorem juris non fuit, nec eſt potens ad cauſandum initium, minuſque progreſſum, & complementum cujuſvis præſcriptionis, *Bald. in hac materia, in l. quæ fideicommiſſa ff. de leg. Buccafer. conſ.* 87. *ſub numero* 27. *Guid. Pap. ſing.* 990. *numero* 1. *Larrea alleg.* 68. *ſub numero* 26. 27. *lib.* 2. *Cyriac. contr.* 225. *numero* 20. 21. *lib.* 2. *Noguerol. alleg.* 2. *numero* 94. 95. 96. *Tepat. tit. de aug. valor. aur. in fin. tom.* 1. *Gob. de monet. q.* 8. *numero* 19. *in fin. Card. de Luca tit. de penſ. diſc.* 34. *ante numero* 15. *lib.* 13. Verùm & ipſa 44
moneta non fuit ſemper, & toto tempore objectato ejuſdem valoris, & bonitatis; licèt enim libra, ut imaginaria fuerit ſemper compoſita ſolidis viginti, nihilominus denarii, quibus ſolidi conflantur, plus, & minus per tempora valuerunt, potiſſimùm in Statibus Supremor. Principum Sæcularium, qui ſæpius pro bono regimine, & in ſublevamen ſubditorum mutationes monetarum indicunt, ut contrariis reprobatis *à Tondut. reſol. civ.* 1. *num.* 2. *& reſol.* 6. *numero* 14. *lib.* 1. *Sola de monet. caſ.* 10. *numero* 1. *Gobio eod. tract.* 4. *ex nu* 40. *Cenc. de cenſib. q* 85. *num.* 16. *Armenzan. deciſ.* 49. *num.* 19 20. 21. *Rota poſt Cenc. deciſ.* 214. *numero* 1. Et ſucceſſivè eadem 45
moneta, ejuſque ſolutio, & receptio nequivit inducere aliquam præſcriptionem ex *ſpecialiter edoctis à Bertrand. conſ.* 161. *vol.* 1. *Surd. conſ.* 454. *n.* 46. *verſ. quinto reſpondetur. Armenzan. d. deciſ.* 49. *n.* 23. *verſ. nec valet, ubi concord.*

Quoniam rurſus *libræ uſuales Mutinenſes* fue- 46
runt ſolutæ loco *librar. Marcheſan.* cum fuerint ſolutæ in exonus debiti, ad quod tenebatur, & tenetur Communitas ex cauſa conceſſionis ſibi factæ de Molendino, unde ſequitur, quòd ipſæ libræ uſuales ſic ſolutæ nullam potuerint inducere præſcriptionem ad favorem eas ſolventium, utpotè continuatam malam fidem habentium; *arg. à d. c. olim, ubi Fagnan. n.* 18. *de cenſ.* Potiſſimè, quia ad inducendam hujuſmodi præſcriptionem, 47
mediante ſolutione iſtarum *libr. Mutinenſium* loco *libr. Marcheſan.* requirebatur, quòd DD. directi dominii Molendini petiiſſent ipſas totas *libras Marcheſanas* 325. ſeu earum valorem ad æſtimationem antiquam, ſive etiam currentem: Quodque Communitas recuſaſſet illas ſolvere, ſeu talem earum æſtimationem dare ac obtuliſſet ſolvere, ac dare duntaxat *libras* 325. *Mutinenſes:* Et quòd tandem ipſi Domini hanc poſteriorem oblationem, & ſolutionem acceptaſſent, illique acquieviſſent: Alias iſtis requiſitis ceſſantibus, nulla potuit per ſolutionem talium libr. 325. Mutinenſium induci præſcriptio, *ut præter DD. & deciſiones de quibus in mea collect.*

14. *nu.*

14. *num.* 57. *vol.* 2. in termini monetalibus, & solutionum. *Rocca disput.* 149 *num.* 18. *& seqq. ubi* „ *plenè cum innumeris concordantib. lib.* 2. *Rota* „ *post Roderic. de ann. redditib. decis.* 18. *num.* „ 5. *vers.* unà cum petitione distributionis totius „ summæ, *& coram Priolo decis.* 261. *num.* 11. „ ubi de consimili solutione librar. 325. *& dantur* „ *concordantes.*

48 Quoniam demum hæc *libræ usuales Mutinenses* fuerunt factæ in manibus Agentium, seu Exactorum Dominorum directi dominii, ob idque nullum potuerunt, nec possunt parare, & gignere præjudicium ipsis Dominis, & causam habentibus ab illis; ex notatis, ultrà motivum valde urgens tactum *superiùs in §. Vel quia cum exactiones num.* 17. per *Surd. cons.* 454. 45. 46. *lib* 4. *Noguerol. alleg.* 2. *num.* 87. *Gratian. discept.* 560. *num.* 19. *lib.* 3. *Pigant. ad Stat. Ferrar. lib.* 2. *rubr.* 132. *n.* 25. *tom.* 2. *Gobium de monet. q.* 8. *n.* 35. *Rota in recent. decis.* 430. *n.* 4. *p.* 4.

49 Ex hisce omnibus saltem insimul junctis, etsi liquidissimè pateat, nullius esse momenti, ac relevantiæ objectatam præscriptionem, sive centenariam, sive etiam immemorabilem, dum illius

50 vires, & effectus, tot tantisque motivis hactenus adductis omninò prostrantur, & tolluntur: Ac satis sit, ne in aliquo attendi debeant, aut operari possint, quòd, si aliàs diceretur, eadem præscriptio nimium, nedum damnosa esset, & impia, ac irrationalis, ut potè auferens partialiter certam, ac determinatam annuam pensionem, tenuem quoque, respectu stariorum frumenti dimissorum, & eam reducens ad tenuissimam, penèque inanem quantitatem, utique irridendam, ac sanè contrà omnem justitiam, & contrà omnem evidentem, claramque veritatem, evaderet, quo casu, quantumvis immemorabilis non foret attendenda, *ad Paris. in c. cum à nobis num.* 6. *de præscr. & cons.* 27. *n.* 50. *cum seqq. l.* 1. *Ruin. cons.* 116. *num.* 13. *lib.* 4. *Nat. cons.* 5. *num.* 72. *lib.* 1. *& alios apud Gabr. tit. de præscr. concl.* 1. *num.* 36. *& in mea collect. legal.* 14. *n.* 71. *& collect.* 47. *n.* 53. *vol.* 2. *Hoied. de benef. incompat. p.* 1. *c.* 19. *n.* 9. *& p.* 2. *c.* 11. *n.* 6.

51 Ea accedente etiam æquitate desumpta ad evitand m injustitiam contractus, & illum ad æquitatem reducendum à *c. suggestum de decim & à traditis per Bosc. penès Manss. consult.* 392. *n.* 26. *lib.* 5. *Gob. de monet. q.* 6. *num.* 98. *Card. de Luca tit. de regalib. disc.* 42. *sub n.* 10. *l.* 2. *Thesaur. decis.* 229.

Nihilominus ad omnimodam ipsiusmet prætensæ præscriptionis, tàm centenariæ, & millenariæ, quàm immemorabilis, placet inter vortices juris subdere, quòd

52 Aut solutiones, in quibus fundatur Communitas, assumuntur respectu eas recipientium, tamquam actus affirmativi,

Aut tamquam actus negativi.

53 Si assumantur tamquam actus affirmativi, & tunc, cùm fuerit in facultate recipientium eas recipere, & non recipere, dum, posita incontrovertibili certitudine *libr. Marchesan.* debitarum, incontrovertibile etiam redditur, quòd actus recipiendi *libras Mutinens.* fuerint facultativi, cum potue int expleri, & non expleri, pro libito, & arbitrio recipientium; est certissimum *apud Omnes* nihil operari quemcumque lapsum temporis, etiam centum, mille, ac plurium annorum, & ipsam quoque immemorabilem, ut exinde agenti fuerit præjudicatum, cùm per eosdem actus facultativos non appareat, nec apparere possit juri proprio voluisse præjudicare; quemadmodum inter innumeros, qui allegari valerent, ponitur *per Surd. cons.* 127 *numer.* 81 *& seqq lib.* 1 *Massol. ratio.* 77. *Marin. resol.* 16. *lib.* 1. *Prat. discept.* 47. *lib.* 1. *& discept.* 50. *lib* 2. *Larrea alleg.* 50 *numer.* 27. *lib* 1. *Giurb. obs.* 161. *Castil. de tertiis, sive contr. forens. lib.* 6 *c.* 32. *Pecch. de aquæduct. lib.* 1. *c.* 4. *q.* 6. *& c* 7. *q.* 4. *Gob. de acquis. q.* 10. *num.* 34. *Card. de Luca tit. de servit. disc.* 25. *num.* 2. *disc.* 26. *num.* 4. *disc.* 29. *num.* 2. 3 *& disc.* 31. *num.* 2. 5. *lib.* 4. *Me ipsum in collect. legal.* 47. *num.* 74. 75. 76. *ubi maximam catervam DD. & decisionum tàm S. Rotæ, quàm aliorum Tribunalium congessi. vol.* 2.

Si verò assumantur tamquam actus negativi, 54
& tunc, cùm non constet de requisitis tactis *superiùs num.* 47. petitionis, scilicet, *librar. Marchesan.* & denegationis illarum, cum oblatione *librar. Mutinens.* subsequutæ acquiescentiæ petentium, & ipsas *libr. Mutin.* recipientium, itidem est certissimum nullam præscriptionem, etsi immemorabilem locum habere posse, *ex Larrea alleg.* 67. *num.* 33. *ubi de mille annis lib.* 2. *Post. de manut obs.* 10. *num.* 99. *& obs.* 53. *sub n.* 15. 28. *Me ipso collect. legal.* 4. *numer.* 177 *vol.* 2. *Capyc. Latro. decis.* 160. *n.* 16. *lib.* 2. *Franc. Leo. decis.* 20. *sub num.* 47. *lib.* 1. *Rota in recent. decis.* 150 *num.* 3. *p.* 3. *decis.* 335. *à n.* 3. *ad* 6. *& decis.* 544. *n.* 29 *p.* 18. *& decis.* 254. *n.* 25. *p.* 19.

Saltem consideratis iisdem actibus, uti versanti- 55
bus circà rem claram, & certam, quo casu in hac materia, *si verba contractus sint clara, & certa, non inducitur præscriptio*, sicque de præscriptione non est agendum, *Tondut. resol. civil. c.* 4. *sub num.* 1. 2. ubi, quòd præscriptio admittitur duntaxat, re existente dubia, *cum Thesaur. de aug. monet. p.* 2. *sub numer.* 67. *Boscol. apud Manss. consult.* 392. *ante num.* 18. *& numer.* 22. *vers. pondero octavo. lib.* 5. *Spada* 56
cons. 58. *n.* 5. *l.* 3. *ac Alii adducti ab Ansaldo de commerc. & mercat. disc.* 88. *num.* 9. *vers.* nihilominus „ communior opinio militat in oppositum, ex quo „ præscriptio dari non potest in re undique clara, *ubi subdit rationem, de qua suprà §. tum ex eo, quòd Omnes. versic. & accedit evidens ratio. ubi concord. ex n.* 35.

Maximè, cum simus in terminis, in quibus 57
plurimi adfuerunt successores, qui verisimiliter non habuerunt notitiam instrumenti continentis obligationem Communitatis indubitatam solvendi *libr. Marchesan.* per firmata in hac materia *à Cyriac. contr.* 388. *sub numer.* 25. 26. *lib.* 2. *Ansald. d. disc.* 88. *num.* 10. *vers. facilius autem, & num.* 11. *ubi concord.* & respectu D. Marchionis Julii, de quo in Causa, etiam considerati 58
tamquam successoris singularis, fit locus thesi, quod ei non obstat factum prædecessorum, cùm illud habere ratum non teneatur, *Anna alleg.* 92. *n.* 2. *Prat. discept.* 47. *n.* 40. *l* 1.

Quemadmodum autem omnia ista procedunt, si 59
quoque tractaretur de consuetudine, jam quod elevatur *per D. meum Cassium Scribentem* pro Communitate *in §. proprius autem ad terminos*, ut specialiter edocent *Tondut. Thesaur. & Cateri*; *quibus adduntur Cravet. de antiq. temp. sect. transeo nunc. sub num.* 17. *Faxard. alleg.* 33. *num.* 2058. *lib.* 2. *Lotter. de re benefic. lib.* 1. *q.* 39. *num.* 233. 60
& seq. ubi illam affert rationem, quòd in his, quæ non potest facere Princeps (ut in casu isto, cùm Princeps nequiverit tollere jus ex contractu acquisitum pro habendis *libr. Marchesan. prout Omnes sciunt,*) nec etiam potest operari consuetudo,

61 ne plus auctoritatis habeat, quàm ipſe Princeps, *Ant.Fab. de var. n. debit. ſolut. c. 7. num. 11.* Licèt, cùm fuerit actum, & tractetur de auferendo jure ſuo competente alicui, nempe anteceſſoribus D. Marchionis Julii, & nunc eidem D. Marchioni, non ſit verum, quòd adaptentur termini conſuetudinis, dum imò adaptari verè terminos præſcriptionis, etiamſi ſit Univerſitas, quæ velit auferre jus prædictum, citrà quamcumque controverſiam nunc admittatur *à Larrea, & adductis ab eo in alleg. 16. num. 3.* ubi, quòd „ præſcriptio eſt uſurpatio rei alienæ in eſſe pro„ ductæ, conſuetudo verò quædam forma intro„ ducta ex conſenſu populi, ſine uſurpatione „ juris alieni, *& num. 4. lib. 1. Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 21. ſub n. 124. 125. ubi de ratione, Garz. eod. tract. p. 5. c. 4. num. 98. Gall. de fructib. diſp. 3. art. 8. num. 52. Me ipſo collect. legal. 28. num. 84. ubi Multos affero vol. 2. Rota coram Pegna. deciſ. 754. num. 16. tom. 1. & deciſ. 1145. ſub num. 1. 3. 4. tom. 2. coram Seraphin. deciſ. 410. n. 1. tom. 1. coram Gregor. deciſ. 191. ubi Add. ſub num. 6. Poſt Roderic. de ann. reditib. deciſ. 18. n. 5. ac paſſim.*

62 Ita non ſunt habenda in conſideratione ea omnia, quæ de juribus, & effectibus centenariæ, & immemorabilis operantis, ut poſſit allegari quilibet melior titulus, quinimò ut præſumatur, eum interveniſſe, nulla amplius refricata quæſtione de eodem titulo, nec de mala fide, nec de cæteris aliis aliàs obſiſtere valentibus, *ad DD. in materia allegatos, & generaliter per Me in collect. legal. 28. n. 129. & ſeqq. & collect. 29. num. 3. & ſeqq. ubi latè concord. habentur. vol. 2. quibus addo Gall. de fructib. diſp. 9. art. 1. n. 31. ubi alios adnectit.*

63 Cùm iſta nimis vulgaria exuberanter tollantur à *ſuperiùs, hactenuſque deductis, & firmatis* demonſtrantibus: Vel non potuiſſe induci, & inductam ratione ſolius curſus temporis, ipſam centenariam, & immemorabilem fuiſſe, & eſſe nullius operationis, ac prorsùs inefficacem, ità ceſſantibus recenſitis ſuis qualitatibus, ut potè non dandis, ſine ea, uti ſubjecto ceſſante, ſeu non attendendis, ea inoperabili, ac inefficaci exiſtente; juxtà notiſſima DD. dicteria, de quibus *Scribentes in l. 4. ff. de act. empt. Bechtold. in Theſaur. juriſpr. lib. 15. cap. 3. axiom. 18. tom. 2. Barboſ. axiom.*

64 *196. Caſtil. contr. 168. ex num. 50. libr. 5.* Vel peculiariter, nec titulum aliquem etiam putativum per Communitatem potuiſſe acquiri, ut *in §. vel quia, cum exactiones num. 17. & infrà per diſcurſum*; ac obſtetiſſe eidem malam fidem, ſaltem de jure canonico, ut *ſub §. tùm ex eo, quod Omnes, n. 34.* concurrentibus etiam quoad utrumque notatis *à Larrea alleg. 13. ſub num. 35. & alleg. 15. num. 16. 17. lib. 1. ac alleg. 68. n. 24. cum ſeqq. l. 2.*

65 Ac præciſim, quòd in noſtro caſu non eſt dabilis aliqua bona fides, cum ſtatim ac Homines Communitatis ſcientes propriam obligationem ſolvendi in *libris Marcheſan.* ſolvere ceperint *in libris Mutinenſibus*, eam contraxerint, requiſitam tamen etiam in immemorabili ab initio, *Larrea alleg. 15. ſub num. 16. ubi remiſſivè dat concordantes. de quibus Caſtil. de tertiis, ſive*

66 *contr. tom. 7. cap. 26. à num. 24.* Et quod, ut in loco indicato ſuprà dicebatur, nec etiam dabilis aliquis titulus (nec etiam allegatus per Communitatem) qui tamen nedum exiſtimari debet idoneus, ſed etiam in figura ſaltem extrinſeca validus, *DD. in cap. in litteris. de reſt. ſpol. Larrea d. alleg. 68. ſub num. 5. ubi concord. libr. 2.*

Et proinde de præfatis viribus, & effectibus non 67
eſſe curandum; cùm nec potuerit Communitas poſſidere, minuſque poſſederit ſeu quaſi poſſederit in præſenti haſce annuas penſiones, ut in parte præſcribendas, prout requiri *ex l. 4. §. furioſus. ff. de uſucap. & aliis inquit Larrea* ſcribens pro arcenda immemorabili *d. alleg. 16. num. 9. cum Gilquen. de præſcript. p. 3. c. 2. n. 7.*

Sed quod plus eſt, nullus *ex DD.* contrà D. Marchionem per D. Scribentem pro Communitate allegati, eſt in objecto, minuſque ob defectum applicationis officere poteſt.

Surd. enim conſ. 335. lib. 3. ſcripſit, & loqui- 68
tur in caſu, quo Sereniſſ. Dux Ferrar. mandavit *de anno 1523.* quòd Civibus Regii, atque ibi habitantibus venderetur Sal ſolidis duodecim in ſingula pondera, & ex eo, quod *non conſiſtit, nec fuit probatus valor ſolidorum prædictorum*; ſed per tempus longiſſimum fuerint ſoluti ſolidi quatuordecim cum dimidio uſuales loco eorundem ſolidorum duodecim: eratque dubium, *an Princeps ſenſerit de eodem valore, vel non, & an de æſtimatione eadem, vel non*; Concludit *Surdus* tùm ſublatas fuiſſe hujuſmodi dubietates ex curſu dicti longiſſimi temporis; tùm potuiſſe induci, & inductam fuiſſe præſcriptionem. Quæ omnia 69
ſunt inapplicabilia caſui noſtro, in quo apertiſſimè conſtat de claro, & certo valore *libr. Marcheſan.* valde diſtante à valore *libr. uſualium Mutinenſium*, nec adfuit, minuſque adeſt aliqua dubietas de illarum æſtimatione, quæ imò, cum fuerit, ſitque nota Communitati, ſive Hominibus illius optimè ſcientibus differentiam illius ab æſtimatione *libr. Mutinenſ.* ſuggerit, nec ipſos Homines potuiſſe credere nullam adfuiſſe mutationem, & ſic ob illorum malam fidem non præſcripſiſſe, ut etiam innuit *idem Surd. eod. conſ. 335. num. 63. verſ. ſecundò reſpondetur, & num. ſeqq.* qui poſtmodum prædicta omnia communit ad evitanda quæcumque oppoſita *in ejus conſ. 454. lib. 4.*

Gabr. conſ. 164. lib. 1. loquitur & ipſe in caſu 70
quo Civitas, cùm eſſet libera, ſemper ſolvit onera quædam in denariis, ſolidis, ſive Bolonenis, ſecundùm æſtimationem per tempora ſolutionum currentem, & concludit poſt ſubjectionem ipſius Civitatis non potuiſſe eam onerari ſolutione alterius monetæ, ſeu ſolutione majoris quantitatis, *cum de mutatione parvæ in deterius non appareat*; ſubdens ideò *eſſe accipiendam parvam ipſam monetam ſecundùm æſtimationem temporis ſolutionis, ut num. 4. ad fin.* qui caſus ad ſenſum diſtat longiſſimè à noſtro, quinimò *tradita ab eod. Auctore* retorquentur, dum vult, quòd moneta non mutata in deterius, ſolvatur in eadem æſtimatione de tempore ſolutionis, quod eſt, ac ſi dixiſſet, *libras noſtras Marcheſanas* non mutatas eſſe nunc ſolvendas juxtà earum æſtimationem; non autem juxtà æſtimationem *l br. uſualium Mutinenſ.* inferioris valoris: Et in omnem eventum *idem* 71
Gabr. ubi ſuprà plenè rejicitur *à Surd. d. conſ. 454. num. 52. verſic. negotium non turbat, cum ſeqq. & in fine ait, non eſſe curandum de illius authoritate.*

Bertazzol. conſ. civil. 71. agit de caſu, quo 72
Stat. Bagnacaballi diſponit ſolutiones gabellarum, & pœnarum eſſe faciendas *in ſolidis Marcheſanis*; Et ſupponit, quòd in Romandiola mentione *ſolidi Marcheſani* veniunt ſolidi currentes,

ut in

ut in init. quod non convenit noſtro caſui, in quo *libra Marcheſana* maximoperè diſtat *à libra Mutinenſi*, ita ut non ſit verificabile, quòd mentione *libræ Marcheſanæ* veniant *libræ Mutinenſes*, & ſic evidenter *is Author* obſtare nequit.

73 *Venturin. conſ.* 45. totus, & latiſſimus eſt in comprobando, ſolutionem conventam genericè in libris eſſe faciendam in currentibus, & ſecundùm æſtimationem de tempore cujuſvis ſolutionis, potiſſimùm attenta præſcriptione: Undè ejus Concluſiones, & dicta, aut non congruunt; aut plus favent, quàm noceant facto noſtro, in quo conventa eſt *libra Marcheſana*, & dicitur, ipſam eſſe ſolvendam, non in *libra Mutinenſi*, ſed juxtà æſtimationem, & valorem illius nunc currentem, quod eſt idem ac firmare, quod firmavit *Venturinus*.

74 *Manſ. conſult.* 391. *& Boſiol. in ead. cauſa ibid. conſult.* 392. *lib.* 5. Scribunt pro Provincia Friniani Status Sereniſſ. D. Ducis Mutinæ, & concludunt intentionem Sereniſſimi fuiſſe, quòd ſolutio annua præſtanda per illam fieri deberet in moneta uſuali *Mutinen.* currenti, de tempore ſolutionis; vel quouſque liqueat de bonitate intrinſeca monetæ antiquæ, *de qua bonitate non fuit dictum*; vel attenta qualitate debiti conſiſtentis in libris genericè conventis, quæ ſemper conſtant pro qualibet viginti ſolidis; taliter ut poſt plurimas incertitudines, & dubietates, quæ exoriebantur ſuper intelligentia Gratiæ Principis, *ipſi Scribentes* ſe ſe applicuerint etiam fundamento præſcriptionis centum triginta annis decurſæ: Quæ non applicantur in præſenti, dum conſtat de certo, & claro valore *libr. Marcheſanæ*; nec debitum Communitatis conſiſtit in libris genericè prolatis, ſed *in libris Marcheſanis* ad contradiſtinctionem *aliar. librarum* præcipuè *uſualium Mutinenſ.*

75 *Gatt. conſ.* 17. loquens ſuper conventione de levando ſalem in rationem ſolidorum undecim monetæ currentis *Ferrariæ* pro quolibet pondere; ad nihilum ſervit, quamvis & ipſe recurrat incidenter ad præſcriptionem 140. annorum jam decurſam, cùm in ſuo caſu non conſtaret de qualitate intrinſeca ſolidi, ejuſque certa æſtimatione, & de utraque in noſtro caſu evidentiſſimè liqueat: ac inſuper *ipſe Auctor* non agnoſcat fundamentum præſcriptionis pro ſolido, *ut in fin.*

76 *Caren. reſol.* 68. examinat materiam vertentem, an, & quando verba adjecta ſcut. in auro *in ratione librarum ſex, & ſolidorum ſex pro quolibet ſcuto*, ſtent demonſtrativè, vel potius taxativè: & concludit, ſtare demonſtrativè; tollendo dubietatem articuli in jure (de quo latè *Gob. de monet. quæſt.* 6. *num.* 30. *cum multis ſeqq.*) & ſubdendo in facto, quòd in Civitate Cremonæ aderant duæ ſpecies ſcuti aurei, *ut num.* 5 Unde nihil facit ad rem noſtram, dum unica tantùm *libra Marcheſana* adfuit, & adeſt, quoad illius valorem, & æſtimationem, eaque fuit clariſſimis verbis in contractum deducta, ceſſant proinde qualibet dubitatione, ut inquit *idem Carena num.* 8. *cum Gratian. diſcept.* 560. *ex num* 15. *lib.* 3. *& pluribus allegatis* dictum fuit *ſuprà in initio n.* 1.

77 *Gobius in tract. de monet. quæſt.* 8. agit quidem de materia per extenſum; ſed tot, tantiſque declarationibus utitur, ut non curatis generalibus, certè faveat in ſpecialibus, repetitis *opportunè ſuperiùs*: cùm & veniat intelligendus *juxtà Auctoritates, quas allegat*, & quas loqui in aliquibus ex terminis proximè relatis, ſicque non officientibus *lectura earum* patefacit.

Deciſo verò Senatus Mantuani impreſſa *poſt* 78
eand. quæſt. 8. *Gobii* non alio poteſt ſuſtineri fundamento, niſi quia Communitas Volæ debitrix ſolvit *lib.* 69. 15. monetæ tempore ſolutionis currentis, non loco *Ducatorum* 15. aurei boni, & juſti ponderis, de quibus agebatur, ſed pro iiſdem *libris* 69. 15. non credens, nec ſciens teneri ad quidquam aliud, & præſertim ad ipſos *Ducat.* 15. quorum valor intrinſecus, nec fuit doctus, nec minus tactus *in ipſa deciſione*, uti requirebatur ex proximè dictis *circa Manſ. & Boſ ol.*) Unde poterant intrare notata *ab Henric. Boich. in cap. olim, num.* 2. *ubi, & Fagnan. num.* 18. *verſ. aut ſolvebant eos, de cenſib.* Quæ non conveniunt noſtro caſui, in quo *libræ uſuales Mutin.* fuerunt ſolutæ loco *libr. Marcheſan.* ut præmonitum fuit *ſuprà §. quoniam rurſus libræ*, & de illarum valore certo, claro, practicato, & currenti non ambigitur.

Alii verò, ſi qui ſint DD. qui in obicem da- 79
rentur; Aut non ſe extenderent ultrà caſus proximè pertactos: Aut nunquam loquerentur, quando adeo clara, & certa eſt obligatio, & moneta danda, ſeu ejus valor itidem, & clarus ſolvendus nequit controverti, ut undique veritas dignoſcatur, ac appareat: Nam tali caſu quilibet lapſus tem- 80
poris tàm in vim præſcriptionis, quàm conſuetudinis, veluti ſine veritate, & ratione eſt ſola vetuſtas erroris, *cap. veritate* 8. *diſtinct. Hoſed. de benef. incompat. p.* 1. *cap.* 19. *ſub num.* 8. *Ego ipſa colluct. legal.* 47. *num.* 148. *vol.* 1. *& confert Rot. poſt Pacichel. de diſtant. deciſ.* 45. *n.* 1. *in recent.* 81
deciſ. 404. *num.* 1. *p.* 16. quinimò vetuſtas impietatis, & iniquitatis, *Auth. ut Eccleſia Romana, Rimin. jun. conſ.* 238. *num.* 23. *Cyriac. contr.* 321. *num.* 80. *Rocca diſput.* 149. *num.* 56. *lib.* 2. *Ego ipſe colluct legal.* 48. *num.* 60. *vol.* 1. *benè Rota coram Merlin. deciſ.* 811. *n.* 4. *tom.* 2.

Conſideratio demum elicita pro parte Commu- 82
nitatis *per D. meum Caſſium ejus Advocatum à Stat. Ferrar. lib.* 2. *rubr.* 132. (quo utitur Terra Herberiæ) ut ſancitur, *quòd ſi creditum fuiſſet in genere puta in tot. libr. de Marcheſan nulla mora contracta liberetur* debitor *ſolvendo tot libras in moneta currenti tempore ſolutionis: intelligendo, quod dicitur de moneta currente tempore ſolutionis, ut non habeatur ratio valoris monetæ antiquæ, ſed novæ tantum, ſeu currentis.*

Tollitur non tantum à traditis per *Pigant.* 83
ad eand. rubr. 132. *ſub num.* 17. 18. *cum Surd. conſil.* 220. *lib.* 2. *& Rota poſt Cenc. de cenſib. deciſ.* 214. *à num.* 7 Verùm & à facto ipſo, cum hodie ex parte D. Marchionis Julii (relicta pro nunc diſquiſitione valoris antiqui *ad normam Concluſionis poſitæ ſuperiùs in §. Proterea ſubſequitur num.* 1. nec non admiſſa citrà veri noxam, non mora Communitatis debitricis) petatur duntaxat valor currens *libræ Marcheſanæ*, quem comparativum ad antiquum exiſtimat, & eſſe ei, tamquam clarum, certum, & incontrovertibilem ſolvendum por Communitatem non dubitat, vi- 84
gore etiam *dicti Statuti*, removentis in hoc omnem difficultatem; ex dictis *in mea colluct. legal.* 2. *n.* 57. *& colluct.* 50. *num.* 86. *vol* 1. *Rota in recent. deciſ.* 318. *n.* 14 16. *p.* 16. Et operantis quòd, cùm adſit certitudo veritatis debiti in ipſis *libris Marcheſanis*, valor illarum, ad quas indubitanter reſpexit, & de quibus loquitur, juxta ſaltem currentem quantitatem, tùm notam in Statu Sereniſſ. Ducis, tùm peculiariter practicatam, & admiſſam in loco Herberiæ, abſque ulla difficultate de 85
beatur: dum illius verba clariſſima nullis indigentia

argumentationibus, & interpretationibus ſic demonſtrant, *Gratian. diſcept.* 651. *nu.* 30. *& diſcept.* 769. *num.* 14. *Sabell. reſol.* 44. *num.* 6. *& reſol.* 45. *num.* 8. *Altograd. conſ.* 9. *ſub nu.* 41. *lib.* 1. *Barz. deciſ.* 32. *n.* 18. *& deciſ.* 57. *num.* 5. *Ego ipſe collect. legal.* 25. *num.* 100. *& collect.* 31. *num.* 12. 13. *ubi concord. vol.* 2. In tantum, ut pertentare, quòd valor currens debeat intelligi reſpectu *librarum Mutinenſium uſualium*, & non reſpectu *librar. Macheſanar.* nihil aliud eſſet, quàm velle, quòd *Statutum ipſum* admitteret fictionem,
86 & negligeret veritatem, quod eſt contrà omnem juſtitiam, & omnia principia juris volentia, quòd ſtatutum in ſuis verbis veritatem adſervet, nunquam regulariter fictionem admittat, *l.* 3. §. *hæc verba ff. de neg. geſt. Redenaſc. conſ.* 27. *num.* 5. *Trentacinq. de ſubſtit. p.* 2. *cap.* 3. *num.* 8. *Ego ipſe d. collect.* 25. *n.* 53. *Rota coram Duran. deciſ.* 36. *num.* 9. 10. *tom.* 1.

87 Et hinc etiam deſcendit, quòd, ſtante dicta diſpoſitione *Statuti*, nulla quoque potuit induci præſcriptio, quamvis centenaria, & immemorabilis: Vel quia Homines Communitatis ſcientes illam, prout in eorum Patria obſervatam, non poſſunt, nec potuerunt, niſi cum poſitiva mala fide deflectere à ſolutione valoris, ſaltem per tempora currentis *libr. Marcheſan.* dubitarum, ipſis itidem omninò noti, quo caſu, ut *ſæpius dictum*
88 *fuit ſuprà*, eadem præſcriptio initium, & progreſſum ſumere nequivit, ut etiam inquiunt *Silvatic. jun. conſ.* 34. *nu.* 23. *Manſ. conſult.* 143. *n.* 29. *lib.* 3. *Acoſta de privil. creditor. reg.* 1. *ampl.* 3. *num.* 129. *Salgad. de regia protect. p.* 1. *cap.* 1. *ſub num.* 34. *& p.* 3. *cap.* 10. *num.* 287. *Maſtril. de Magiſtr. lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 29. *Anſald. de commerc. & mercat. diſc.* 95. *num.* 22. *Belmont. deciſ.* 29. *num.* 35. *Cenſal. deciſ.* 80. *numer.* 33. *& alii in mea collect. legal.* 27. *num.* 61. *& collect.* 47. *num.* 19. *vol.* 2. *Rota in recent. deciſ.* 260. *n.* 26. *p.* 13. *coram Card. Cerro deciſ.* 469. *num.* 14. *deciſ.* 544. *num.* 12. *deciſ.* 587. *num.* 8. 9. *tom.* 2.
89 *& deciſ.* 662. *num.* 12. *tom.* 3. Vel quia ex præexiſtentia ejuſdem diſpoſitionis *Statutariæ* fuit ſemper in loco Herberiæ ſufficiens motivum, quod pro conceſſione molendini habita ſub annua recognitione *librar.* 325. *Marcheſan.* ſolvendus eſſet, ſi non antiquus, ſaltem modernus, & per tempora currens illarum (non autem *libr. Mutinenſ.* valdè differentium) valor; ſic remanente excluſa quacumque præſcriptione centenaria, millenaria, & etiam immemorabili, veluti excluſa à ſolo quoque contrario tumultu, ſeu rumore,
90 *Tondut. reſol. benef.* 104. *num.* 13. *in fin. tom.* 1. *Pecch. de aquæd. lib.* 1. *cap.* 2. *quæſt.* 3. *num.* 86. *Card. de Luca tit. de juriſd. diſc.* 3. *numero* 89. *lib.* 3. *& tit. de paroch. diſc.* 27. *num.* 7. *lib.* 12. *Panimol. deciſ.* 10. *adnot.* 5. *numer.* 8. *tom.* 1. *& alii in d. mea collect. legal.* 47. *num.* 23. *Rota in recent. deciſ.* 304. *ſub num.* 11. *p.* 11. *coram Coccin. deciſ.* 1102. *ſub num.* 5. *tom.* 2. *coram Roxas deciſ.* 470. *num.* 9. *coram Zarate deciſ.* 21. *num.* 12. *& coram Alex. VIII. Otthobon. deciſ.* 159. *à num.* 6. *ubi, quod eſt certum, ac alibi.*

Cæterum, ne ulla quidem prorſus remaneat in hac re ambiguitas, & dubitatio, tria adhuc animadvertenda proponuntur.

91 Quòd ſumus in annuis præſtationibus, in quibus, nedum tot præſcriptiones, quot ſunt anni, requiruntur, ſed ſemper ſunt immunes ab ipſa præſcriptione poſtremi ultimi 29. anni, (& ſic non eſt verificata, nec verificabilis aſſerta centenaria, cùm non ſint decurſi in ſenſu partis adverſæ, niſi ſoli anni centum, & tamen debuiſſent eſſe ſaltem centum viginti novem) ad tradita per *Card. de Luca tit. de credito diſc.* 140. *num.* 4. *libr.* 8. *Anſald. in hac materia, de commerc. & mercat. diſc.* 88. *num.* 13. 14. *Rota coram Bichio deciſ.* 33. *num.* 15. *& ſeqq. tom.* 1. *& in Romana cenſ.* 14. *Januar.* 1686. §. *validitas, coram Matthæio.*

Quòd in omnem caſum locus eſt reſtitutioni 92
in integrum ex clauſula, *ſi qua mihi juſta cauſa*; quemadmodum *poſt Surd. conſ.* 454. *nu.* 47. *Gob. de monet. quæſt.* 8. *à numer.* 37. *& Card. de Luca tit. de penſ. diſc.* 34. *numero* 15. 16. *lib.* 13. *additur & Noguerol. alleg.* 2. *num.* 89. *Rocca d. diſput.* 149. *numero* 66. *lib.* 2. *Manſ. conſult.* 168. *numero* 77. *& ſeqq. lib.* 2. *& conſult.* 243. *numero* 30. *lib.* 3. in iſtis terminis præſcriptionis per ſæculum, & ultra decurſæ firmatur *ab Anſald. d. diſc.* 88. *numero* 10. *& num.* 11. ubi præcisè reſpectu particularis ſucceſſoris, qui præſumitur ignorare modum ſolutionis faciendæ, & quod potuerit credere eo modo, & non aliàs ipſam ſolutionem fieri debere allegando *Surd. d. conſ.* 454. *num.* 39. 40. *Cyriac. contr.* 388. *numer.* 25. 26. *lib.* 2.

Quod tandem hodie praxis eſt omninò recepta 93
reſpectu penſionum annuarum in futurum decurrendarum nihil prorsùs ab illis eſſe demendum, ſed integras eas fore ſolvendas in quantitate conventa; non obſtante quocunque temporis ſpatio, etiam ſuprà ann. centum, in quo fuiſſent ſolutæ in aliqua parte diminutæ, ut, *Cæteris* conſulto *omiſſis*, per *Cyriac. contr.* 680. *in fine lib.* 4. *Manſ. d. conſult.* 143. *in fin.* ubi refert deciſionem *Anſald. d. diſc.* 88. *numero* 15. juncta ſerie caſus, ſuper quo ſcripſit, *& Card. de Luca tit. de credito, d. diſc.* 140. *numero* 5. qui *plura alia loca ſuorum Operum adducit*, inquiens ſic ſemper fuiſſe deciſum. *lib.* 8.

Prout ità pariter ſaltem decidi nunc ſperatur, 94
ne Communitas ipſa ſolo præſidio præſcriptionis munita in iniquitate, & impietate glorietur, nevè D. Marchio Julius contra omne jus naturale damnificetur, ac circumventione prematur; jam quod hæc omnia à præſcriptione reſultare, traditur præ aliis, *ſuperiùs* quoque allegatis *ab Epiſc. Rocca d. diſp.* 149. *numero* 56. 57. 58. *ubi con ord. lib.* 2. *Larrea alleg.* 28. *numero* 25. *lib.* 1. *Noguerol. alleg.* 31. *numero* 43. *in fin. Faxard. alleg.* 19. *numero* 28. *lib.* 1. *& alleg.* 37. *n.* 34. *lib.* 2. *Torre de pact. futur. ſucceſſ. lib.* 2. *cap.* 3. *nu.* 363. *Rota coram Merlin. d. deciſ.* 811. *n.* 4. *tom.* 2.

Et ex iſtis, aliiſque *per D. meum Coadvocatum Cauſæ Corridorium* egregie ſcriptis, & potiſſimùm in Facto diligenter animadverſis, pro demonſtrandis defectibus probationum requiſitarum pro parte Communitatis, Concluditur *ut ſuprà* pro *revocatione poſterioris Sententiæ, ac confirmatione priorum latarum ad favorem D. March. Julii de Sacratis &c.*

Salvo &c.

Comes Vincentius Bondenus Eques Chriſti
J. C. Argentanus.

Secundùm prædicta, poſt acerrimas diſputationes fuit judicatum *à DD. Factoribus Generalibus Sereniſſ. D. Ducis Mutinæ cum conſilio, & Voto Doctiſſimi D. Conſiliarii Thomæ Barilli. die* 19. *Decembris* 1693. *in Actis Notar. Joannis Franciſci de Buzzalinis Mutin.* Audio nunc, *aſt*
confuſim

confuſim ad ſonitum *cujuſdam tympanuli* ſenſum quendam diverſum (*hiſce tamen ſcriptis pro juſtis ſemper cognitis*) in re iſta, *alienis motivis Mihi ignotis*, fuiſſe captum : *ſed, an jure, vel injuria, ſcit DEUS Scrutator cordium.*

CAPUT XLVI.

ARGUMENTUM.

Gratia pro Datio Piſcium debito *Communitati Argentæ* regiſtrata *in cap. 9. Supplicationi* per eam porrectæ *Eminentiſſ. D. Cardin. Aldobrandino*, Tempore Devolutionis Status Ferrar. ad S. Sedem Apoſtolicam, cum ſubſequuta *Summi Pontificis* Confirmatione, pleniſſimè examinatur, ac veræ interpretationi ſubjicitur, & reſtituitur. Succeſſivè *Edictum* pro ſervandis viis ſolitis à Mercatoribus, & Vectoribus Piſcium, ad evitandas fraudes dicti Datii conceſſum *ſub die 15. Jul.* 1682. ipſi *Communitati*, per *Eminentiſſim. D. Cardin. Acciajolum Legatum Ferrariæ*, uti juſtiſſimum, ac ſummè neceſſarium, etiam ad reparationem ingentis præjudicii *Gabellæ Groſſæ Ferrariæ*, & *Cameræ Apoſtolicæ* demonſtratur, ac ab oppoſitionibus illi factis validiſſimè vindicatur.

Qua ſumpta occaſione multa, eaque inſigniora in materia Veræ interpretationis dandæ Conceſſionibus Principum : Præjudicii non inferendi, ac illati avertendi, & reparandi : Obſervantiæ interpretativæ : & Gabellarum, maximè, quo *ad Tranſitum Mercium*, afferuntur, & Caſui præſenti juridicè accommodantur.

Reſpondetur pleniſſimè *Voto Deciſivo R. P. D. Fatinelli de Fatinellis impreſſ. poſt Pigant. ad Stat. Ferrar. Vot. 6. quod eſt in Ferrar. Gabellæ Piſcium in 2. edit.* Et in fine regiſtratur *ſententia Eminentiſſ. & Reverendiſſ. Card. Acciajoli Legati Ferrar. revocatoria Sententiæ latæ per Eundem R. P. D. Fatinellum, poſitæ à Collectore Votorum in fine d. Voti 6.*

SUMMARIUM.

1 *Verba ſupplicationis* Communitatis Argentæ *pro Datio ſolito* Piſcariæ, & tranſitus Piſcium *afferuntur, & nu. 2.*

3 *Datium tranſitus Piſcium forenſium* Communitatis *prædictæ debetur, & quando, nu. 5. 6. 7. ſed hic tradita impugnantur per tot Alleg.*

4 *Demonſtratio addi non debet rei ſatis apertæ.*

5 *Verba*, quando però li peſci di tranſito non foſſero ſoliti di pagare alla Gabella Groſſa *appoſita in* Cap. ix. Gratiarum Argentæ, *interpretantur, quod ad* Gabellam Groſſam *Ferrariæ, & n. n. ſeqq. ac nu. 62. 63. fallit num. 9. 40. 41. 42. 52. & 55. ſunt applicabilia* Gabellæ Groſſæ Argentæ, *nu. 74. 81. 82. 83. ac nu. 203.*

10 *Quod procedit* à ſolito, *non porrigitur ad Statutum, & nu. 12. 16. 17. & ſolitum potentius operatur, quàm Statutum, nu. 13.*

11 *Verba in Gratiis valent quantum ſonant, nec plus diſponunt, quàm in eis legitur.*

15 *Argumentum à majori non conceditur in materia Gratiarum, & Conceſſionum.*

18 *Verba ubi non conveniunt, nec convenit diſpoſitio, & nu. 92. & ſeq.*

19 *Verba ſunt intelligenda ſecundum ſubjectam materiam, & eo reſpectu, quo fuerunt prolata, & nu. 20. amplia nu. 214. & ſeq.*

21 *Quod non poteſt verificari aliter, quàm uno modo, habetur pro eo expreſſo.*

23 *Verba ſunt intelligenda ſecundum locum, ubi actus venit explicandus.*

25 *Antecedentia declarant efficacius ſubſequentia.*

26 *Una pars diſpoſitionis alteram declarat.*

27 *Verba continuativa in oratione ſunt intelligenda, juxtà præcedentia, & ſic ſi fuerint etiam per modum adverſativum poſita, num. 28. & num. 86.*

29 *Dictio* però *latinè* tamen *eſt adverſativa, & exceptiva, ac habet vim repetendi præcedentia retentò eodem themate, & n. 30.*

33 *Exceptio eſt de regula, & ſub verbis regula comprehenditur.*

34 *Scientia alicujus rei, & actus, ex quibus deducatur, & nn. ſeqq.*

43 *Inveriſimilia non ſunt attendenda.*

44 *Interpretatio ſupplicationis eſt facienda ſecundum mentem Supplicantis, & pro illius utilitate, ac favore, numero 45. 54. ac numero 144.*

46 *Concedere Principem non præſumitur privilegium ſub conditione redolente dubitationem, & nu. 48. declara nu. 50.*

48 *Princeps debet occurrere ſubditor. litibus.*

49 *Interpretatio ſemper eſt ſumenda pro evitandis litibus.*

51 *Verborum intellectus ille ſumi debet, qui magis eſt aptus.*

53 *Gratia Principis non debet eſſe inanis, ſed cum effectu utilis.*

56 *Effectus magis eſt attendendus, quàm verba, & num. 57. 58. & ſic diſcretivè quo ad eundem, num. 59.*

60 *Verba interpretanda ſunt contrà eum, qui ſe fundat in illis, & nu. ſeq.*

64 *Non entis non ſunt qualitates, limita n. 70.*

65 Gabella Groſſa *reperitur in* Terra Argentæ.

66 *Aſſertioni Principis eſt ſtandum.*

67 *Nulla eſt differentia inter* Gabellam Groſſam, & Gabellam Generalem *Ferrariæ, & numer. 159.*

69 *Princeps, ſi voluiſſet, expreſſiſſet, ſicut in aliis expreſſit.*

71 *Fundamento ceſſante, ceſſat & ædificatum.*

73 *A cauſa motiva diſponendi regulatur, extenditur, & ampliatur diſpoſitio.*

75 *Verba* alla quale *ſunt relativa.*

77 *Conditio debet habere potentiam ad eſſe, & ad non eſſe, ad hoc ut verificari poſſit.*

80 *Deſinere non poteſt, quod nunquam eſſe cœpit.*

84 *Limitata cauſa limitatum producit effectum.*

85 *Locus ſolutionis materialiter non attenditur ad probandam duplicem* Gabellæ *ſolutionem, illum genericè aſſumendo.*

89 *Duplex Gabella non debetur in eodem Loco, pro eadem re, eodemque reſpectu.*

90 *Duplicatio ſolutionis* Gabellæ *pro tranſitu Piſcium in* Terra Argentæ *non poteſt verificari, & num. 105.*

91 *Conditio requirit extremum habile, ad hoc ut verificari poſſit.*

95 *Voluntas Principis concedentis privilegium, ut ſalvetur, eſt præferenda verborum ſignificationi : etiam ea deſtruendo, & etiam ſi res ſit in dubio, nu. 96. 97.*

98 *Paria ſunt tranſitum impedire, & Gabellam gravem imponere, & num. 99.*

100 *Conductor Gabellæ ob impoſitionem* novæ Ga-

bellæ, *sive superindictionem, potest petere remissionem pensionis.*
101 *Mercatores ob onus duplex impositum damnificantur, & maximum sustinent præjudicium, num.* 102.
103 *Solutio* Gabellæ *Piscium in* Terra Argentæ *non infert damnum, neque præjudicium* Gabellæ Grossæ *Ferrariæ, neque Mercatoribus, & num.* 104. 107. 117. 120. 126. 134. 135. 136.
106 *Voluntatis præsuppositio cessante, cessat & illa.*
108 *Probatio impossibilis, & irrelevans non admittitur.*
109 Eugen. conf. 72. sub num. 12. lib. 2. & cæteri D. D. in Toto allegati *loquuntur de* nova Gabella *imposita, ideò non applicabiles casui, nu.* 110.
111 *Quænam sit differentia inter* Gabellam *noviter concessam, & continuationem* Gabellæ *antiquæ.*
113 *Cessante diminutione patrimonii, seù juris quæsiti, cessat damnum.*
114 *Quod ab alterius voluntate dependet, non dicitur esse in alterius damno, & nn. seqq.*
118 Gabella Grossa *solvitur in Loco* Traghetti *ab immemorabili, & Datium pro transitu Piscium* Communitati Argentæ *pariter ab immemorabili solvitur, & num.* 119. *& nunquam fuit reclamatum à dicto* Datio *per* Gabellam Grossam *Ferrariæ num.* 126. *neque à Mercatoribus, nisi ab annis* 50. *circiter, ob prætensionem illius à non transeuntibus per Ejus Territorium num.* 119. 128. 129.
122 *Argumentum à communiter contingentibus valet.*
123 Gabella Grosse *Ferrariæ pro removenda* Gratia xix. Communitati Argentæ *concessa in ejus præjudicium plures fecit lites, & nn. seqq.*
127 *Argumentum ab usu Patris familias est validum, & à solito, n.* 132.
129 *Gabella non debetur ei, per cujus Territorium non fit transitus, & nu.* 268.
130 *Mercatores sunt sagaces, & vehementer reclamant pro se se eximendis à Gabellis.*
134 *Præjudicium quando non sit allegabile, nec habendum in consideratione, & nu.* 135.
137 *Interpretatio habita in* Voto *verborum Supplicationis* Communitatis Argentæ *pro obtinendo Datio transitus Piscium eidem infert præjudicium permagnum; imò usque ad illius extinctionem quo ad effectum, n.* 139. 148. 151. 177. 178. *ac reddit Concessionem elusoriam, nu.* 192.
138 *Communitas à præjudiciis est sublevanda, & nu.* 194.
140 *Tempora* Devolutionis Status Ferrar. ad S. Sedem Apostolicam *considerantur, & infrà.*
142 *Princeps est propter Populum, ejusque utilitatem, non Populus propter Principem.*
145 *Datium transitus Piscium à* Communitate Argentæ *fuit semper sub* Domino Ducum *Ferrariæ exactum, absque discrimine, quo tempore etiam* Gabella Grossa *in loco* Traghetti *exigebatur, & nu.* 146.
147 *Papa difficilius cæteris Principibus jus tertii aufert.*
149 Gabella Grossa *ubique locorum Ducatus Ferrariæ extenditur, & num. seqq. ac numero* 172.
152 *Paria sunt rem non habere, & inutilem habere.*
153 *Pisces possunt transportari* è Vallibus Comacli *ad partes* Romandiolæ *absque solutione* Gabellæ Grossæ Traghetti, *vel alterius Loci* Ducatus Ferrarien. *ex quo non redditur Datium* Argentæ *extinctum, num.* 157. 158. *contra num.* 163. 164. 167. 168. 169. 170. *& à num.* 172.
154 *Concessio Gabellæ est materia odiosa, & nu.* 196. *contra, quando Gabella est antiqua, num.* 197. *& seqq.*
155 *Concessio Gabellæ est strictissimè intelligenda, contra num.* 200.
156 *Exactio* Passagii, *quæ potest verificari in uno loco, est restringenda ad illum.*
159 *Sub* Gabella Grossa *multa continentur membra, quæ sunt ejusdem naturæ, & qualitatis num.* 160. *& ibi declara, ac nu.* 161.
162 *Magis, & minus non differunt specie.*
165 *Regulæ est standum, donec probetur contrarium.*
171 *Argumentum à sufficienti partium enumeratione valet.*
173 *Sententia* D. Auditoris *ad nihilum reddi Datium* Communitatis Argentæ, *cujus verba afferuntur num. seq.*
175 *Verba Sententiæ*, pro quo solvant Cameræ, ejusque Gabellario Gabellam Grossam, *comprehendunt omnes Locos, in quibus fit eidem solutio illius.*
176 *Indefinita æquipollet universali.*
179 *Differentia stans, inter loquutiones* solvere Gabellam Grossam, *&* solvere Gabellæ Grossæ, *affertur, & n. seqq. ac de effectu num.* 186. *& seqq.*
190 *A proprietate verborum non est recedendum: imò illi est standum, nu.* 193.
194 *Oppositorum natura est se ad invicem tollere.*
195 *Gabella solita, & antiqua est conformis dispositioni juris, & judicatur favorabilis.*
200 *Concessio favorabilis est latissimè interpretanda.*
202 *Parum, & nihil æquiparantur; & nullius sunt considerationis, nu.* 203.
204 *Confirmatio nil dat, neque facit de novo. & num. seq.*
210 *Observantia interpretativa proxima removet omnem dubitationem, amplia nu.* 212. *num.* 216. *limita num.* 213. *sublimita, numero* 214. *rursùs limita nu.* 217. *sublimita num.* 218. *& seqq.*
211 *Observantia in materia Gabellarum summè spectatur.*
223 *Clausula* citrà præjudicium &c. *quid operetur, & nu.* 226. 227.
225 *Observantia interpretativa elicitur à Decretis manutentivis.*
228 *Edictum* diei 15. Jul. 1682. *concessum per Eminent. SS. Legat. Acciajolum* Communitati Argentæ *pro evitandis fraudibus Datii Piscium affertur, & nu.* 229. *est consonum Justitiæ, æquitati, omni juris dispositioni, & praxi universali, nu.* 230. *quod latissimè ostenditur in nu. seqq. Defenditur ab oppositionibus ei factis, num.* 243. *cum seqq. & à num.* 267. *cum aliis multis seqq. per tale Edictum reparatur Camera Apostolica ab ingenti præjudicio, num.* 304. *cum seqq.*

ſeqq. ejus tenor eſt extenſus, nu. 324. fuit bis confirmatum. n. 325. & nu. 326.

231 Eminentiſſ. D. Card. Legatus Acciajolus *commendatur, & num. 232. 292. 302. & 322.*

233 *Princeps præſumitur juſtitia plenus.*

235 *Merces gabellabiles non poſſunt deferri per loca inſolita, & ſi deferantur, intrat pœna commiſſi, & num. 236. 272. 273.*

242 *Edictum juſtum eſt obſervandum, & ſi opus ſit, reiterandum, & nu. 254. 255. 303.*

246 *Conceſſum per importunas preces, quando aliquid dicatur: & è contra, num. 247. cum ſeqq.*

253 *Ratio ubi eſt eadem, cadit eadem juris diſpoſitio, & 315.*

255 *Locorum vicinorum conſuetudines, & ſolita debent ſpectari.*

256 *Utilitatis privatæ Mercatorum Piſcium ob eorum putrefactionem reſpectus, demonſtratur inanis, & nn. ſeqq. ubi latè.*

258 *Inſpectio ocularis ſuperat omnem aliam probationem.*

260 *Cauſa, & ratio inſubſiſtens non attenditur.*

264 *Argumentum à particulari ad univerſale non concludit.*

266 *Utilitas publica præfertur utilitati privatæ.*

274 Bertazzol. conſ. 207. in Crim. *affertur; & in caſu illius fuit demandata ſolutio duplicis gabellæ, nu. 275.*

276 *Doctrinæ in terminis amputant omnem difficultatem.*

278 *Reſcriptum Principis debet intelligi ſecundùm juris diſpoſitionem.*

280 Stat. Gabell. Groſſ. Ferrar. *circa* Gabellam *debitam* Argentæ *affertur, & numero* 281.

283 *In claris, non eſt opus inquirere cum argumentis.*

284 Stat. Gabell. Ferrar. *fuerunt confirmata à Papa.*

285 *Statutum, uti lex, eſt ſervandum: ubi illud adeſt, omnis diſputatio redditur inanis, n.* 286.

288 *Sententia debet interpretari, & declarari ſecundùm juris diſpoſitionem: lata contra caſum legis, tanquam injuſta, non attenditur. nu.* 290.

292 *Viſitationis Status tempore ad quid proſpiciatur.*

293 *Voluntas, & poteſtas, ſi concurrat, omnis actus perficitur.*

295 *Superfluitas potius toleratur, quàm injuſtitia: & quam, ut natura actus alteretur, & omittatur interpretatio adaptata ſubjectæ materiæ. num. 297. & quam, ut neceſſaria omittantur. nu. 300.*

303 *Principis proprium eſt privilegia conceſſa confirmare.*

306 *Experientia eſt rerum Magiſtra.*

308 *Bannimenta, ſive ordines primitus inſpiciuntur in materia Gabellarum.*

311 *Sententia injuſta eſt revocanda.*

313 *Interpretatio deſtructiva, & non conſervativa Gratiæ, eſt rejicienda.*

316 *Supplicatio* Communitatis Argentæ. *& num. ſeqq.*

321 *D. Jacobus Balducius laudatur.*

323 *Exitus cauſæ cum ſententia totaliter extenſa.*

Dicebam aliqua *in Meis Notis ad Oter. de paſc. cap.* 34. de Gabella debita *pro tranſitu*: Cùm autem pleniori calamo multa, eaque valdè inſignia, & notabilia deduxerim *in Reſponſo edito pro Communitate Argentæ contrà Mercatores Piſcium, & litis Conſortes*, quæ canonizata fuere *ab Eminentiſſimo, & Reverendiſſimo Card. Nicolao Acciaiolo Legato Ferrariæ obſequentiſſima ſemper veneratione commemorando*; Ut materia tàm practicabilis omninò ſciatur, ponitur hìc *Reſponſum* ita ſe habens.

RESPONSUM JURIS

Comitis Vincentii Bondeni.

ANNUENTE DEO

Ferrarien. ſeu Argentana Gabellæ, & Datii Piſcium.

Eminentiſſime, & Reverendiſſime Princeps.

VErba *Cap. Noni* Supplicationis *Communitatis Argentæ* porrectæ *Eminentiſſ. Card. Petro Aldobrandino Legato à Latere, & ſuperintend. Status Eccleſiaſtici* tempore devolutionis Ducatus Ferrariæ ad S. Sedem Apoſtolicam, pro Gratiis obtinendis, Eidem *Communitati* ſucceſſivè conceſſis *ſub die* 30. *Martii* 1598. & deindè à *Sanct. mem. Clemente VIII.* clementiſſimè confirmatis *ſub die* 16. *Jul. ejuſd. anni*; ſunt iſta. *Che conceda alla Communità, e con la libera adminiſtratione in perpetuo, per ſupplire alle ſpeſe della proviſione ſolita del Governatore, delli Medici, delli Maeſtri da Scola, & altre ordinarie, e ſolite, il Datio della Peſcaria à ragione di due, e mezzo per cento, cioè trè quattrini per libra di prezzo di peſce, che ſi venderà, & eſtraherà dalle Valli, e dal Territorio d'Argenta, à che particolarmente ſia obbligato il Venditore, ancorche foſſe patrono della Valle, e pagandoſi dal Venditore, il Compratore non ſia obbligato ad altro, come ne anco è converſo, eccettuandone però quello, che ſi venderà ad Argenta per ſervitio ſolamente della Terra, e non per mercantarlo, che non haurà da pagare coſa alcuna. E per il Tranſito del peſce foreſtiero freſco, e ſalato ſi paghi ſecondo il ſolito, quando però i peſci di tranſito non foſſero ſoliti di pagare alla Gabella Groſſa, alla quale non s'intenda pregiudicato, ne meno s'habbino da pagare due Gabelle.* 1 2

Reſcriptum fuit.

Conceſſum, ut petitur.

Sicuti autem à contextu finali horum verborum deducitur certiſſima Concluſio, quod pro Tranſitu Piſcis forenſis recentis, aut ſale conditi ſolvatur, & ſolvi debeat Datium favore *Communitatis Argentæ, juxtà ſolitum.* ibi: *E per il tranſito del peſce foraſtiero freſco, ò ſalato ſi paghi ſecondo il ſolito*, quæ verba ſunt tàm clara, ut in re iſta nequeat ulla alia deſiderari juſtificatio, cum & rei per ſe ſatis apertæ demonſtratio ulterior addi non debeat, *vulg. l. ille, aut ille §. cum in verbis, ff. de leg. 3. & l. continuus, §. cum ita, ff. de verb. oblig. l. 1. ff. de dot. præleg. Roland. à Valle conſ. 7. numero 1. lib. 3. cum congeſtis à Barboſ. axiom. 50. & meliùs, ac latius à Gambs. in theſaur. juriſprud. lib. 3. cap. 22. axiom. 2. tom. 1.* 3 4

Ita per D. Auditorem *Emin. Veſtræ* Judicem Gabella-

5 Gabellarum fuit cenſitum Concluſionem prædictam adeò nunc ſubjacere limitationi contentæ in ſubſequentibus verbis *ejuſdem Cap.* ibi *quando però i peſci di tranſito non foſſero ſoliti di pagare alla* 6 *Gabella Groſſa*; ex eo, quod ſit indubium pro piſcibus è Vallibus Comacli adductis ſolvi Cameræ Apoſtolicæ *Gabellam Groſſam*, maximè in Loco *Traghetti*, vigore *Stat. Gabell. magnæ Ferr. in Rubr. proviſione della Gabella Groſſa de peſci fol.* 41. & ex aliis motivis *in Ejus Voto deciſivo, ad indumentum ſanè, cumulatis*, ut Datium prædictum per Mercatores, & Vectores euntes per 7 *Paſſum Maronis, & Travæ*, aliaſque vias publicas illis bene viſas, nequaquam fore ſolvendum eidem *Communitati*, ejuſque Gabellario, & Officialibus pro tranſitu piſcium, etiam ſequuto *per Territorium ipſius Communitatis*, pro quibus ſolvitur Cameræ Apoſtolicæ, ejuſque Gabellario *Gabella Groſſa*, *judicaverit ſub die* 9. *Januar.* 1683. *in actis D. Bartoli Notar.*

8 Cæterùm poſitam Concluſionem firmiter adhuc ſubſiſtere, nec bonum jus *Communitatis* fore ita læſum, ut, prævia reformatione adverſantis Sententiæ, reparari juſtiſſimè non poſſit ab *Emin. Veſtra*, coram Qua fauſtiſſimo, ut firmiter ſperatur, omine cognitio hujuſce Cauſæ hodiè pendet à reſolutione Motivi ſuperiùs primario allati, & aliorum in adverſum ſecundariò adductorum, conſtantiſſimè creditur.

9 Eſto igitur, quod in Loco *Traghetti*, ſicuti, & in aliis Locis Ducatus Ferrariæ ſolvatur *Gabella Groſſa* pro Piſcibus tranſeuntibus; hujuſmodi tamen ſolutio limitationem excogitatam ad infringendam dictam Concluſionem, & ad impediendam exactionem Datii pro tranſitu eorumdem piſcium ad favorem *Communitatis Argentæ*, ſpectato, &, qua decet diligentia, plenè conſiderato *præfato Capitulo Nono*, importare nec poteſt, nec debet *per infra ſcripta Fundamenta.*

FUNDAMENTUM PRIMUM.

A ſolutione Gabellæ Groſſæ maximè in Loco Traghetti Ferrariæ, non applicabili Caſui præſenti.

10 PRimò; *Idem Cap. IX.* in recitatis verbis pro inducenda præfata limitatione loquitur de ſolutione *Gabellæ Groſſæ* fundata in *Solito*, ac à *Solito* derivante, ibi, *non foſſero ſoliti:* Subinde non eſt trahendum ad ſolutionem talis Gabellæ fundatæ in aliquo Statuto, & à Statuto demandatæ: cum verba ſubaudita, ut nunc, in Gratiis, & conceſſionibus ulterius non extendantur, quàm ut ſonant, & conceſſiones ipſæ tantum diſponant, quantum in illis legitur ſcriptum, interdicta qua-
11 cumque extenſione, etiam concurrente rationis identitate, vel majoritate, *l. commodiſſimè, ubi D. D. ff. de liber. & poſth. Cardin. de Luca tit. de feud. diſc.* 92. *num.* 7. *verſ. è converſo. ubi concord. lib.* 1. *& tit. de juriſdict. diſc.* 35. *num.* 10. *lib.* 13. *tit. de ſervit. diſc.* 61. *num.* 13. ubi, quod eſt axioma vulgatum, *lib.* 4. *Rota cor. Card. Cerro. deciſ.* 703. *numero* 3. *tom.* 3. *cor. Coccin. deciſ.* 2252. *num.* 7. *tom* 5. *in recent. deciſ.* 8. *n.* 7. *p.* 8. *deciſ.* 287. *num.* 23. *p.* 18. *& deciſ.* 251. *num.* 8. 9. *p.* 19.

12 Et ideò, ſi limitatio prædicta fuit efformata reſpectu potentioris ſolutionis Gabellæ, qualis eſt ea, quæ fundatur in *Solito*, quàm ſit ea, quæ fundatur in Statuto, dum certum eſt, quod po-
13 tentiùs, quoad effectum operatur ſolitum, ſive conſuetudo, quàm Statutum, *Ruger. conſ.* 27. *num.* 211. *lib.* 1. *Raudenſ. conſ.* 50. *num.* 69. *vol.* 1. *Gonzalez. ad Regul. Cancell. gloſ.* 45. §. 1. *nu.* 78. *Menoch. de arbitr. quæſt.* 71. *num.* 4. *Mart. de juriſdict. p.* 4. *cent.* 1. *caſ.* 63. *num.* 3. *tom.* 2. *Cravett. de antiq. temp. in princ. num.* 42. *Maſcard. de interpr. Stat. concl.* 6. *numer.* 89. *Giurb. ad Conſuet. Meſſan. in proœm. p.* 1. *ſub num.* 22. *ubi concord. Pigant. ad Stat. Ferrar. lib.* 1. *rubr.* 2. *nu.* 15. *tom.* 1. *& Rota cor. Coccin. deciſ.* 376. *num.* 5. 6. *tom.* 1.

Non poteſt, nec debet dici, quod eadem li- 14
mitatio etiam efformata fuerit reſpectu debilioris ſolutionis à Statuto derivantis, cum in hac *Conceſſionum* materia ſileat argumentum à majori ad 15
minus, ad *cap. cui non de Sacerdotali. de præbend. in* 6. *Hoied. de incompat. benef. cap.* 22. *à num.* 69. *Caldaſ. de nomin. emphyt. quæſt.* 11. *nu.* 65. *Monet. de diſtribut. p.* 2. *quæſt.* 64. *num.* 11. *cum aliis apud Barboſ. in loc. comm. argum. jur. loc.* 67. *numer.* 6. *& loc.* 68. *num.* 5. *de Philippo diſſert.* 13. *n.* 90. *ac eſt id, quod firmarunt Card. de Luca, & Rota in locis, ac Deciſionibus proximè indicatis.*

Undè, cum inſiſtatur ex adverſo, & admitta- 16
tur in *Voto* D. Auditoris *in §. & ſanè mihi*, quòd ſolutio *Gabellæ Groſſæ*, quæ objicitur *Communitati Argentæ*, & per quam intenditur factum eſſe locum prædictæ limitationi, derivet à *Stat. Gabell. Magn. Ferrar. in Rubr. Proviſione della Gabella Groſſa de Peſci eſtratti. fol.* 41.

Meritò illam nec applicari, nec officere ſua- 17
det non ſolùm differentia vigèns propriè inter Statutum, uti jus ſcriptum, ac ſolitum, ſeu conſuetudinem, uti jus non ſcriptum, de qua *D.D. in l. omnes Populi, ff. de juſt. & jur. ac in l. ſemper, §. legem, ff. de jur. immun. Alberic. de Stat. lib.* 1. *quæſt.* 1. *à nu.* 1. 2. *Fenzon. ad Stat. Urb. in inſcript. à numero* 1. *& alii paſſim*, ſed & à vulgato dicterio, quòd ubi verba diſpoſitionis non conveniunt, nec convenit, minuſque applicatur 18
ipſa diſpoſitio, *l.* 4. *§ toties, ff. de damn. infect. l. quod conſtitutum, ff. de milit. teſt. Tuſch. litt. D. concl.* 493. *Barboſ. axiom.* 73. *numer.* 16. *Ego ipſe collect. legal.* 23. *num.* 64. *vol.* 2. *Rota in rec. deciſ.* 20. *num.* 13. *p.* 8. *deciſ.* 94. *num.* 9. *p.* 16. *deciſ.* 83. *num.* 31. *p.* 19.

FUNDAMENTUM SECUNDUM.

A vera interpretatione finalium verborum Cap. ix. Gratiarum Communitatis Argentæ per Sanct. mem. Clem. VIII. conceſſarum.

SEcundò in *d. Cap. IX.* ſupplicatum fuit per 19
Communitatem Argentæ, ut ſibi concederetur, quòd Datium pro tranſitu Piſcium ſolvi eidem deberet *ſecondo il ſolito*, quod ſolitum indubitanter intellectum fuit pro ſolito vigente in *Terra Argentæ*, ſic ſuadente reſpectu, ſecundùm 20
quem fuit prolatum, cauſa ad quam fuit relatum, & ſubjecta materia, de qua tractabatur, *l. profectitia. §. fin. ff. de jur. dot. Dec. in cap. ſi pro debilitate, de off. deleg. Bechtold. theſaur. juriſprud. lib.* 19. *cap.* 8. *axiom.* 5. *& axiom.* 21. *ubi latè Barboſ. axiom.* 222. *num.* 8. *Ego ipſe collect.* 17. *num.* 41. 44. *vol.* 1. *Rota cor. Pamphil deciſ.* 626. *num.* 12. *cor. Gregor. deciſ.* 511. *à num.* 23. *cor. Dunoz et. jun. deciſ* 451. *nu.* 12. *tom.* 1. *cor. Alex. VIII. Orthobon. deciſ.* 44. *ſub num.* 18. *cor. Coccin. deciſ.* 655. *num.* 8. *tom.* 2. *& in recent.*

deciſ.

deciſ. 386. *num.* 15. *p.* 16. *deciſ.* 153. *num.* 29. *p.* 17. *deciſ.* 97. *num.* 6. *p.* 18. *deciſ.* 19. *num.* 18. & *deciſ.* 45. *num.* 11. *p.* 19.

21 Addito, quòd, cum prolatum *ſolitum* non potuerit verificari, niſi in ſolito erga *Communitatem Argentæ* ſupplicantem, hoc ipſum debuit haberi omnino pro expreſſo, & ſpecificato, *ad Bart. in l. ſi duo, num.* 3. *ff. de leg.* 1. *Rota cor. Peutinger. deciſ.* 468. *num.* 7. *cor. Priolo dec.* 234. *num.* 10. & *in recent. deciſ.* 501. *num.* 17. *par.* 18. *tom.* 2. *cum aliis in Mea colluct. legal.* 20. *ſub nu.* 113. & *colluct.* 28. *num.* 42. *vol.* 1. *addo Beckhold. in theſ. juriſprud. lib.* 17. *cap.* 23. *axiom.* 1. *tom.* 2.

22 Et, cùm ſolutio Datii debuiſſet fieri ipſimet *Communitati*, ſeu ejus Gabellario *ſecondo il ſolito*, utique non de alio, quàm de ſolito *Argentæ* fuit intellectum, jam quòd ibi actus dictæ ſolutionis

23 erat explicandus, *ad Bart. in l. ſemper in ſtipulationibus, ff. de reg. jur. cum cumulatis à Roland. conſ.* 100. *lib.* 3. *Mantic. de tacit. lib.* 3. *tit.* 13. *n.* 22. *tom.* 1. & *proximius Cardin. de Luca tit. de regalib. diſc.* 8. *nu.* 2. *lib.* 2.

24 Igitur, & illa ſubſequentia verba dictam limitationem importantia *non foſſero ſoliti*, fuerunt itidem intellecta, quod ſolitum in eadem *Terra Argentæ*, prout tangens ſolutionem *Gabellæ Groſſæ*, adfuiſſet.

25 Vel, quia ſic ab eodem verbo *ſolito* antecedenter prolato, ac *ut ſuprà* accepto debuit illud aliud ſubſequens *ſoliti* declarari, non ſolùm ex natura antecedentium majori vi ſemper, & efficacia declarantium ſubſequentia, *ad l. utrum, ff. de petit. hæred. l. ſi ſervum. §. fin. ff. de leg.* 1. *Pariſ. conſ.* 23. *num.* 118. *lib.* 1. *Cephal. conſ.* 156. *n.* 10. 12. & *conſ.* 351. *n.* 38. *Barboſ. axiom.* 222. *num.* 48. *repetit. apud Brechtold. in theſaur. juriſprud. lib.* 19. *cap.* 8. *axiom.* 37. *ubi concord. tom.* 2. *Ego ipſe d. colluct.* 17. *nu.* 42. *Rota poſt Cenc. de cenſib. deciſ.* 361. *numer.* 8. *cor. Coccin. deciſ.* 1125. *num.* 14. *tom.* 3. & *in recent. deciſ.* 445.

26 *ſub num.* 4. *p.* 3. *deciſ.* 346. *num.* 8. *p.* 15. ſed ex concluſione, quòd una pars diſpoſitionis, ſivè capitis adeò alteram declarat, & ſupplet, ut verba, quæ uno modo fuerunt accepta in una, eodem etiam modo accipi debeant in alia, *l. utrum, ubi D. D. ff. de petit. hæredit. Ruin. conſ.* 8. *num.* 11. *lib.* 5. *Socin. jun. conſ.* 46. *num.* 4. *lib.* 4. *Bertaz. conſ. Crimin.* 465. *num.* 25. *lib.* 2. *Maſcard. de gener. Stat. interp. concl.* 2. *à nu.* 112. *Caſtald. conſult.* 142. *num.* 38. *lib.* 1. *Caſtil. contr. tom.* 2. *cap.* 4. *num.* 11. & *cap.* 26. *à num.* 15. & *tom.* 3. *cap.* 15. *à num.* 30. *ac tom.* 7. *cap.* 14. *num.* 2. & *ſeqq. Rota in recent. deciſ.* 16. *num.* 5. *p.* 8. & *deciſ.* 3. *num.* 18. 19. *p.* 19.

27 Vel quia eadem ſubſequentia verba fuerunt appoſita continuativè ad orationem præcedentem; undè debuerunt, nuncque debent intelligi, prout ipſa præcedens oratio fuit intellecta; ne in eodem contextu idem verbum diverſimodè ſumeretur, modoque, contra omnem juris diſpoſitionem ſumendum veniat, *cap. cum in tua, de decim. l.* 1. *ff. de rer. permut. l. eum qui ædes, ff. de uſucap. Becc. conſ.* 112. *num.* 22. *lib.* 1. *Mandel. conſ.* 334. *num.* 18. & *ſeqq. Marcian. ſen. conſ.* 10. *num.* 16. *ubi latè lib.* 1. *Rota cor. Seraphin. deciſ.* 60. *numer.* 4. 5. *tom.* 1. *cor. Merlin. deciſ.* 429. *numer.* 14. *tom.* 1. *cor. Dunozet. jun. deciſ.* 929. *num.* 10. *tom.* 2. & *in rec. deciſ.* 144. *num.* 6. *p.* 18. & *deciſ.* 528. *num.* 14. 15. *ac deciſ.* 556. *n.* 15. *ead. p.* 18. *tom.* 2.

28 Vel, quia ipſamet verba fuerunt poſita adverſativè, & per modum adverſativum, *Quando però &c.* ac proindè tunc fuiſſe intellecta, nuncque intelligenda eſſe, retento eodem præcedenti themate, & in iiſdem terminis, ac ſervata abſque ullo diſcrimine antecedenti qualitate, & repetitione nullatenus dubitari poteſt, *Grat. conſ.* 15. *num.* 17. *lib.* 1. *Surd. conſ.* 315. *num.* 2. *lib.* 3. *Æmilian. conſ.* 35. *num.* 2. *lib.* 1. *Rimin jun. conſ.* 147. *num.* 61. & *conſ.* 487. *ſub numer.* 62. *Cyriac. contr.* 400. *num.* 121. 122. *lib.* 2. *Rota poſt vol.* 1. *mear. colluct. legal. deciſ.* 99. *num.* 3. *cor. Coccin. deciſ.* 267. *num.* 2. *tom.* 1. *cor. Priolo deciſ.* 70. *num.* 7. & *cor. Card. Cerro deciſ.* 737. *ſub num.* 3. *tom.* 3.

Et prout in terminis dictæ dictionis *però* latinè 29
tamen, ut ſcilicet, tanquam adverſativa retineat pariter eoſdemmet antecedentes terminos in eodem genere, ac repetat præcedentia, retento ſemper eodem themate, ita ut qualitas antecedens inſit in ſubſequenti cum eadem *dictione* efformata, *Bart. in l. mariti §. fin. ff. ad l. Jul. de adult. Soccin. jun. conſ.* 202. *num.* 14. *lib.* 1. *Alex. conſ.* 9. *num.* 4. *Sib.* 7. *Ruin. conſ.* 2. *num.* 9. & *conſ.* 41. *num.* 8. *lib.* 1. *Barboſ. de dict. uſufreq. dict.* 401. *num.* 2. *ubi concord. Rota in recent. deciſ.* 75. *num.* 4. *p.* 2. *cor. Gregor. deciſ.* 85. *num.* 9.

Magis, cum talis dictio *però*, ſive *tamen* im- 30
portet exceptionem, ſicque ponatur (prout, & poſita fuit in *d. cap.*) exceptivè à regula præcedenti, ac prius allata, *ex Bertrand. conſ.* 225. *lib.* 3. *Socin. jun. conſ.* 22. *num.* 8. *lib.* 4. *Vulpel. de præpoſit. litt. T. ſub hac dictione verſ. & ponitur cum aliis per Barboſ. d. dict.* 401. *num.* 1. & *in mea colluct. legal.* 24. *num.* 29. *vol.* 2. *Rota penes Cæſar. de Graſſ. deciſ.* 154. *numer.* 6. & *in recent. deciſ.* 9. *nu.* 13. *p.* 11. *ac cor. Dunozet. jun. deciſ.* 857. *ſub num.* 3. 4. *tom.* 2.

Ac ſubindè magis fateri oportet illa alia ſubſe- 31
quentia verba *non foſſero ſoliti*, fuiſſe intellecta, ac intelligi debere de ſolito vigente in *Terra Argentæ*, jam quod pro regula antecedenti fuerat prius allatum ſolitum ipſius *Terræ*; adeo ut ve- 32
rus ſit ſenſus ſupplicationis, quod pro tranſitu Piſcium forenſium ſolvatur Datium, juxta ſolitum in *Terra Argentæ*, quando tamen hujuſmodi Piſces pro tranſitu non eſſent ſoliti in *Terra Argentæ* ſolvere *Gabellæ Groſſæ*: ita affabrè ſatis demonſtrante theſi, quod exceptio eſt de regula, & ſub verbis regulæ comprehenditur, dum 33
uti detrahens regulæ, non poteſt ab illa detrahere, quod ſub regula non continetur, *l. nam quod liquidè §. fin. ff. de pen. leg. l. ult. C. quando ex fact. tut. Donel. ad l.* 1. *numer.* 16. *C. de condict. indeb. Tabor. apud Gambſ. in theſaur. juriſpr. lib.* 5. *cap.* 23. *axiom.* 25. *tom.* 1. *Rota cor. Dunozet. jun d. deciſ.* 857. *num.* 14. *cor. Coccin. deciſ.* 375. *num.* 10. *deciſ.* 463. *num.* 2. *tom.* 1. & *deciſ.* 844. *num.* 4. *tom.* 2.

Magiſque rurſus attenta notitia, ac ſcientia, 34
tàm in *Eminentiſſ. Concedente*, quàm in *Communitate Argentæ* conceſſionaria, de tempore conceſſionis contentæ in præfato *Cap. IX.* quod pro Piſcibus tranſeuntibus, ſive *di tranſito*, abſque ullo dubio ſolvebatur *Gabellæ Groſſæ* Ferrariæ, nedum in loco *Traghetti*, ſed in toto Ducatu.

Ipſam notitiam, & ſcientiam deducendo in *Emi-* 35
nentiſſ. Concedente; Tùm a reductione per ipſum in augmentum publicæ, & privatæ lætitiæ facta de eodem Datio tranſeuntium Piſcium a 20. ad quinque pro centenario æſtimationis, & per menſem cum dimidio circiter ante dictam conceſſionem (nempe ſub die *fæliciſſimæ Coronationis Clem.*

Clem. Pap. VIII. Sanctæ memor. 9. Febr. 1598.) ut in *Libro primo Privilegior. Ferrar. impreſſ. de ipſomet ann. 1598. fol. 5. 8.* repetit *in alio libro ſecundo impreſſ. de anno 1625. Titul. Pagamenti per l'entrata, uſcita, e tranſito della Gabella Groſſa à fol. 65. & ſeqq.* ac iterum repetit in fine *Stat. Gabellar. Plateæ Ferrar.* & utrobique regiſtratur Breve præfati *Clem. VIII.* ſuper confirmatione hujuſmodi, & aliarum reductionum.

36 Tum à præſcripta ſolutione facienda pro iiſdem Piſcibus contenta in *d. Titul. Pagamenti*, rubr. *Novo ordine generale del Tranſito fol. 52.*

37 ſecundum ea, quæ, uti fundata in geſtis ab aliquo (miſſis generalibus) colligi poſſunt à notatis *in l. non eſt ferendus, ff. de tranſact. Menoch. conſ. 73. num. 25. lib. 1. Lotter. de re benef. lib. 3. quæſt. 9. num. 49. tom. 2. Rota cor. Coccin. deciſ. 1338. num. 9. tom. 3. & deciſ. 2088. num. 49. tom. 4. cor. Dunozet. jun. deciſ. 770. num. 10. ad fin. tom. 2. & in recent. deciſ. 321. num. 9. p. 4. tom. 2.*

38 In *Communitate* autem, ſive Hominibus *Argentæ*, à vicinitate territoriorum, à qualitate ipſius Datii, veriſimiliter in notitiam, ac ſcientiam vicinorum cadentis, à notorietate ejuſdem, & à communi contingentibus, cum Datium ſit de his

39 rebus, quæ communiter cæteris innoteſcunt, juxta congeſta præ aliis *à Felin. in cap. litteris de præſumpt. Socin. reg. 220. fal. 2. Becc. conſ. 60. num. 40. lib. 1. Grammat. conſ. 36. num. 19. Farinac. conſ. 100. ſub nu. 18. lib. 1. Gabr. comm. concl. tit. de præſumpt. concl. 6. à num. 2. 26. & alibi Bechtold. in theſ. juriſpr. lib. 17. cap. 12. axiom. 5. 8. & lib. 19. cap. 15. axiom. 2. tom. 2. Rota in recent. deciſ. 336. p. 2. deciſ. 93. num. 100. p. 5. deciſ. 398. num. 11. p. 18. cor. Bichio deciſ. 30. num. 30. tom. 1. cor. Coccin. deciſ. 1715. num. 114. tom. 4.*

40 Qua ſcientia ſic ſtante, benè infertur comprobatio aſſumpti ſuperius facti. Cum nimium ſit inveriſimile,

41 Quod ex parte *Communitatis Argentæ* fuerint in ſupplicatione appoſita prædicta verba, *quando però i Peſci di tranſito non foſſero ſoliti di pagare alla Gabella Groſſa*, ea mente, & intentione, ut intelligerentur de ſolito ſolvendi *Gabellæ Groſſæ* Ferrariæ in alio loco Ducatus, quàm in *Terra Argentæ*, cum non tantum fuiſſet illicò fruſtratoria ipſa ſupplicatio, ex quo vigore horum verborum reſultaſſet in ejus ventre talis, & ita efficax conditio, ac limitatio, ut prorſus illius everſio inſtantanea ſucceſſiſſet.

42 Sed etiam idem Datium pro tranſitu Piſcium forenſium ab immemorabili purè, ac ſimpliciter competens, & debitum ipſimet *Communitati* fuiſſet expoſitum palpabili, & evidenti amiſſioni cum maximo ejuſdem *Communitatis*, & totius *Publici* damno, atque detrimento.

43 Quæ omnia adeo ſunt ſenſui inveriſimilia, ut ſicuti quamcunque interpretationem ipſis convenientem, prout abjiciendam, ac fugiendam ſuggerunt, *ad reg. inſpicimus, ubi pleniſſimè Pecch. & Niduſ. de reg. jur. in 6. Cephal. conſ. 249. num. 16. Otton. Tabor. ad Barboſ. axiom. 223. in fine. Bechtold. in theſaur. juriſprud. lib. 19. cap. 20. axiom. 3. ad fin. tom. 2. Rota in recent. deciſ. 99.*

44 *num. 39. p. 12.* ita interpretationem contrariam juxta dictum aſſumptum, uti ſupplicantium menti conſentaneam, ac damnum, & præjudicium eorum *Communitatis* evitantem, nec ſupplicationem porrectam fruſtraneitati, ac reſolutioni ſubjicientem omninò ſequendam, & amplexandam elevent, ac demonſtrent, *ad l. 3. §. 1. ff. de arbitr. l. cum de indebito ff. de probat. Barboſ. axiom. 130. num. 5. Cravet. conſ. 33. numer. 25. & conſ. 245. num. 9. Menoch. conſ. 121. nu. 42. & conſ. 123. num. 9. lib. 2. & conſ. 283. ſub num. 13. 14. lib. 3. Decian. conſ. 31. num. 50. lib. 1. Altograd. ſen. conſ. 22. num. 25. 26. 28. lib. 2. Rotæ in recent. deciſ. 26. num. 5. 6. & deciſ. 387. num. 9. p. 5. cor. Bichio deciſ. 262. numer. 28. tom. 1. cor. Priolo deciſ. 281. num. 5.*

Potiſſimum, cum ſupplicatio, & verba ſuppli- 45
cationis ſint ſemper intelligenda, ac interpretanda, ut non ſolum non præjudicent ſupplicanti, ſed ut illius utilitas, ac favor obtineatur, etiam ſi oporteret aliqua impropriatione uti, *ex Abb. in cap. conſuluit. 2. de appellat. Menoch. conſ. 630. ſub num. 6. lib. 7. Præt. conſ. 179. nu. 47. Rota apud Caſſador. tit. de reſcript. deciſ. 6. ſub num. 4. cor. Alex. 8. Otthobon. deciſ. 169. nu. 25.*

Iſtudque nimium inveriſimile cadit paritèr ex 46
parte *Eminentiſſ. Concedentis*, cum non ſit credendum ab ipſo fuiſſe factam conceſſionem cum ſubauditione dictorum verborum mente, ac intentione præfata ob incongruos indè dimanatos effectus, ac præſertim,

Quod jam certò ſciens Datium perſolvi *Gabel-* 47
læ Groſſæ Ferrariæ, & in Ducatu pro piſcibus tranſeuntibus, non deveniſſet ad dictam conceſſionem ergà *Communitatem Argentæ* ſub prædicta conditione redolente dubitationem circa hujuſmodi Datii ſolutionem, ſed illam potius denegaſſet, ne tractu temporis (ut exitus indè probavit) ſuſcitarentur lites, quibus ſemper Princeps 48
occurrere velle præſumitur, & debet, *Auth. ut divin. juſſ. C. de nov. Cod. facien. l. litibus, C. de agric. & cenſ. lib. 11. cap. finem litibus, de dolo, & contum. cap. cordi nobis, de appell. in 6. cap. placuit, diſt. 90. cum ſimilib.* & pro quibus evi- 49
tandis ſemper pariter eſt ſumenda interpretatio *Epiſcop. Marionus apud Conciol. alleg. 25. numer. 36. lib. 1. Rot. in recent. deciſ. 473. numero 16. p. 14.*

Quod, cum dicta verba, *ut ſuprà*, dubitatio- 50
nem in animo *Concedentis* præ ſe ferentia fuerint magis, ac certiùs adaptabilia ſolito verſanti in *Terra Argentæ* circa ſolutionem Datii prædicti, dum nullibi conſtat ipſum habuiſſe notitiam aliquam, aut ſcientiam illius, ſivè affirmativi, ſivè negativi, dicere opus eſt eadem verba fuiſſe ſubintellecta in *Conceſſione*, mente, ac intentione directa ad idem ſolitum *Argentæ*, non autem ſolitum Ferrariæ, & Ducatus, de quo, attentis prædictis, omninò certus erat, & cui ideò ipſamet verba reddebantur, ſi non abſolutè incon- 51
grua, ſaltem minùs adaptibilia, *ad l. quoties idem ſermo. ff. de reg. jur. Roman. conſ. 350. ſub num. 22. Tuſch. litt. V. concl. 98. num. 1. tom. 8. Barboſ. axiom. 222. num. 26. Rota Coccin. dec. 521. num. 13. tom. 2.*

Quod, ſi mens, & intentio *Concedentis* fuit 52
(ut præſumi debet, & materia ipſa ſubjecta expoſtulavit) in providendo, *Communitati* de proventibus, ac redditibus pro ſatisfaciendis expenſis, & oneribus in ſupplicatione expreſſis, utique neceſſariò eſt concedendum recenſita verba ad ſolitum *Argentæ* fuiſſe relata, cum alias ſi erga ſolitum Ferrariæ, & Ducatus fuiſſent emiſſa, jam ſtatim mens, ac intentio prædicta evanuiſſet, ut *paulo ſupra in §. cum nimium. nu. 41. & ſeqq.* obſervabatur; quod nullatenus fore dicendum, ſufficienter adducitur à natura gratiæ, & conceſſionis Principis, quæ non debet eſſe ina- 53
nis,

nis, ac fruſtratoria, ſed cum effectu permanens, & perpetua, *cap. decet, ubi latiſſimè poſt alios Nidus de reg. jur. in 6. cap. ſi cui nulla. de præben. pariter in 6. l. 2. C. de præpoſ. agen. lib. 12. de Philippo diſſert. 5. ex num. 21. Tamburin. de jur. Abb. tom. 1. diſp. 16. q. 5. num. 9. Rota cor. Rembold. dec. 558. num. 5. cor. Coccin. deciſ. 2148. numer. 3. tom. 4. & in recent. deciſ. 461. ſub num. 5. p. 1. ac deciſ. 707. n. 40. p. 18. tom. 2.*

54 Et quæ imò ſemper intelligenda, ac interpretanda venit, ut utilitati, & favori impetrantis ſecundùm illius intentionem deſerviat, *ex Abb. in cap. cum veniſſent. col. 2. de reſt. in integr. Pappon. conſ. 34. num. 13. Menoch. d. conſ. 630. num. 6. lib. 7. Bechtold. in theſaur. juriſpr. lib. 16. cap. 41. axiom. 7. tom. 2. Maſtril. de indult. c. 33. n. 15. Rota penes Caſſador. tit. de reſcript. d. deciſ. 6. n. 4.*

55 Ex quibus omnibus ad unum finem tendentibus ſaltem inſimul junctis, ſecundùm regulam *ſingula, quæ non proſunt, &c.* in quolibet articulo, in quo, ut nunc, per viam interpretationis proceditur, meritò aſſumendam, firmiſſima redditur Interpretatio illorum verborum *non foſſèro ſoliti de pagare alla Gabella Groſſa*, uti ſe habens ad ſolitum *Argentæ*, non autem Ferrariæ, ejuſque Ducatus.

56 Sanè promptiùs retinenda, cum per eam effectus contemplatus, tùm à *Communitate Supplicante*, tum à *Principe Concedente*, nempè, pro ſupplendis expenſis proviſionum expreſſarum pro Officialibus, ac indigentiis ipſius *Communitatis* utique habeatur, ac obtineatur, & pro quo habendo, & obtinendo ipſe potiùs eſt at-
57 tendendus, quam verba ſint ſpectanda, *ad l. inſulam. ff. præſcript. verb. l. ſi uno, ff. locat. Cuman. in l. ſi quis ante, §. 1. n. 3. 4. ff. de acq. poſſeſſ. cum aliis per Surd. conſ. 3. à num. 26. lib. 1. Menoch. conſ. 708. n. 15. Glorit. reſp. 1. p. 1. n. 118. Maceraten. reſol. 1. n. 7. lib. 1. Barboſ. axiom. 89. n. 4. Gambſ. in theſaur. juriſpr. l. 5. c. 4. axiom. 11. Rota cor. Bichio deciſ. 156. n. 4. tom. 1.*

58 Ac quidem indubitanter ſervanda, cum aliàs eadem verba, tanquam viſa nimis generica, ſeu indefinita fuiſſent adaptibilia cuilibet *Gabellæ Groſſæ*, quæ talis non tantùm in *Ducatu Ferrariæ*, ſed & in multis Provinciis Status Eccleſiaſtici nuncupatur, ut *Umbriæ*, *Marchiæ Anconæ*, & *Bononiæ*, de qua poſtrema *Venturin. conſ. 39. n. 18. 19. 27.* & ſic veluti impropriiſſima, quo ad *Communitatem* ſupplicantem, ipſaque verba proferentem; quo ad *Concedentem*, & *Conceſſionem* cum illorum ſubauditione; quo ad *Locum Argentæ*, & quod ad tempora tunc currentia, *ut de*
59 *ſe patet*, deriſui inſerviſſent, & ſeù nimis continentia, nihil concluſiſſent; pro qua abſurditate vitanda debent eadem verba intelligi, & accipi, *ut ſupra*, & ſic diſcretivè de ſolito ſolvendi *Gabellæ Groſſæ* in *Terra Argentæ* non autem alibi, & in aliis locis univerſim ſumptis, prout (omiſſis conſulto generalioribus) deſumi poteſt à proximiùs traditis, & ſi in alia materia, *Cardin. de Luca tit. de præemin. diſc. 9. numero 12. lib. 2.*

60 Et quatenus aliquod adeſſet dubium, quod non creditur, eſt certa Concluſio, quod, cum ex parte *Gabellæ Groſſæ* (ſivè Cameræ, ut promiſcuè dicitur in *Voto*) fundetur ejus intentio in verbis præcitatis, ſeu in *Reſcripto Conceſſionis* ſubauditis, contra eam, & quoſcunque ei adhæ-
61 rentes ſumenda eſt interpretatio, quia *Reſcribens, & Concedens*, ac deindè *Confirmans* potuiſſent apertius legem dicere. *vulg. l. veteribus. ubi Alberic. ff. de pact. Signorol. conſ. 90. num. 26. & in proximis terminis Cravet. conſ. 983. num. 62. 63. lib. 6. Menoch. conſ. 901. nu. 31 verſ. quarto, & ultimo lib. 10. Surd. deciſ. 288. n. 45. Rota in recent. de if. 242. n. 16. p. 8. deciſ. 153. n. 31. p. 17. cor. Gregor. deciſ. 128. n. 8.*

Nec videtur præfata, & hactenus firmata *Interpretatio* obnubilari ab his, quæ tradidit *Dominus Auditor in Ejus Voto*, in quo cenſuit Interpretationem dictorum verborum faciendam eſſe indefinitè, reſpectu tranſitus Piſcium, abſtrahendo à loco loci, in quo exigatur, dummodò exigatur pro tranſitu in illo itinere, quod Mercatores deferentes Piſces faciunt diſcedendo à Vallibus Comacli, & pergendo ad Civitates *Ferrariæ*, *Bononiæ*, *Mutinæ &c.* ut in *§. quia Gabella Groſſa. verſ. ſed intelligenda eſt.* 62

Præmittitur namque in *ipſo Voto Gabellam Groſſam* nunquam à Camera fuiſſe exactam in *Territorio Argentæ*, & nunquam fuiſſe membrum Cameratiæ *Argentanæ*, ſed Gabellæ Generalis Ferrariæ: & ſucceſſivè additur, prædicta verba non poſſe intelligi, reſpectu Datii pro tranſitu Piſcium in *Territorio Argentano*, cum non entis non ſint qualitates, nec prædicata, & non poſ- 64
ſit æſtimari bonitas loci, qui non extat, *l. ſi ſervum §. fin. ff. de act. empt. quod pluribus exornatur à Gambſ. in theſaur. juriſprud. lib. 5. cap. 12. axiom. 2. tom. 1. & à Bechtold. lib. 15. c. 3. axiom. 18. tom. 2.* 63

Verùm duplici in facto præmiſſum iſtud laborat æquivoco.

Altero, quod imò tàm ante tempus *Conceſſionis*, de qua agitur, *Gabella Groſſa* in *Terra Argentæ* reperiebatur, ut demonſtrant *Statuta ejuſdem Gabellæ*, ac præciſim *fol. 55. rubr. Infra ſcriptæ ſunt quædam proviſiones, & ſeqq.* quam tempore ipſius *Conceſſionis* in eadem *Terra* per Cameram Apoſtolicam *Gabella hujuſmodi Groſſa* exigebatur; ita fatente *Ipſomet Sanctiſſ. Clemente Papa VIII.* in *Brevi confirmationis* Gratiarum, & Donationis factæ *Communitati ejuſdem Terræ motu proprio, & ex certa ſcientia*, expedito *ſub Dat. Ferrar. 16. Julii. 1598* in illis clariſſimis verbis, *Prætereà Univerſitati Veſtræ redditum annuum ducentorum Soutorum monetæ ſuper* GABELLA GROSSA *nuncupata*, QUA CAMERA NOSTRA APOSTOLICA IN ISTA TERRA ARGENTÆ EXIGIT, *perpetuo pariter donamus &c.* ſuper qua re tanquam indubitata, vigore hujuſmodi aſſertionis Summi Pontificis, nefas eſt ulterius dubitare. *clem. unic. de probat. l. 1. §. cum* 66
urbem, ff. de off. Præfect. Urb. Laderch. conſ. 107. num. 2. Rimin. jun. conſ. 365. num. 27. lib. 4. Menoch. conſ. 147. num. 23. lib. 2. Latè Genuæ de enunciat. verb. lib. 2. quæſt. 4. num. 1. ubi concord. & ſeqq. Cardin. de Luca tit. de feud. diſc. 5. numer. 19. & diſc. 104. num. 14. lib. 1. Rota cor. Andrea deciſ. 56. num. 3. cor. Seraphin. deciſ. 388. num. 2. tom. 1. cor. Duran. deciſ. 154. num. 3. 4. cor. Merlin. deciſ. 838. num. 1. tom. 2. cor. Bichio. deciſ. 222. num. 16. tom. 1. & deciſ. 479. num. 17. tom. 2. cor. Coccin. deciſ. 236. num. 5. tom. 1. & deciſ. 1784. num. 59. tom. 3. cor. Innocent. 10. Pamphil. deciſ. 137. ubi plene Add. cor. Zarat. deciſ. 22. num. 6. cor. Roxas. deciſ. 273. num. 4. cor. Manzaned. deciſ. 855. num. 6. & in rec. deciſ. 220. num. 4. p. 9. deciſ. 181. nu. 6. p. 12. deciſ. 335. num. 12. p. 13. deciſ. 244. num. 7. p. 16. deciſ. 192. n. 13.

p. 18. *tom.* 1. *& deciſ.* 469. *num.* 16. *cad. p.* 18. *tom.* 2. *ac deciſ.* 354. *p.* 19. *& alibi paſſim.*

Altero, quod tunc temporis nulla aderat differentia inter *Gabellam Groſſam*, & *Gabellam Ge-*
67 *neralem*, ita ut, quemadmodum incognitum erat hoc nomen *Gabellæ Generalis*, cum in *Statutis*, *& Proviſionibus* de materia loquentibus nullibi legatur; ſic aliud nomen *Gabellæ Groſſæ*, ſeù Magnæ indiſcriminatim reſpectu quarumcumque mercium cujuſvis generis, ſpeciei, & qualitatis, pro ingreſſu, egreſſu, & tranſitu uſurpabatur, prout *eadem Statuta*, *& Proviſiones* liquidò oſtendunt; ac ulterius ſatis deſumitur à Tariffa, ſeù Taxa intitulata *Pagamenti per l'entrata*, *uſcita*, *è tranſito*, impreſſa *in fin. voluminis eorundem Statutorum*, in qua nulla fit mentio de *Gabella Generali*: ſicuti & à Brevi *Sanct. mem. Clemen. VIII.* pro confirmatione Gratiarum reductionis, & abſolutionis quarundam Gabellarum: ac tandem à *Capitulis Locationis*, *& Appaltus Gabellarum*, *impreſſ. una cum dicto Brevi in fine vol.* 1. *Privil. Ferrar.* in quibus itidem nunquam denominatio *Gabellæ Generalis continetur.*

Quinimò, cum in *præfatis Statutis*, *proviſioni-*
68 *bus*, *Brevi*, *Capitulis*, *ac etiam in Decreto ſuper Cognitione Cauſar. Gabellar. edito per Eminentiſ. Cardin. Caetanum Camerarium S.R.E. die* 20. *Nov.* 1598. *impreſſ. in fine Stat. Gabell. Plateæ à fol.* 247. illa ſola conſideretur, & afferatur differentia, unam nuncupando *Gabellam Groſſam*, *& Graſſam*, aliam verò *Gabellam Plateæ Civitatis Ferrariæ*, datur intelligi eandem unicam differentiam adeò ſimpliciter fuiſſe cognitam, ut ſi qua alia, ſta-
69 tuens, & Principes uti voluiſſent, ſanè illam expreſſiſſent, & non expreſſa, ipſos noluiſſe multiplicare denominationes, ſed ſiſtendo in ea unica expreſſa, ipſam tantummodo ad excluſionem cæterarum adhibere voluiſſe, taliter, ut præter eorum ſenſum, ac mentem, quælibet alia commentitia diſtinctio ſit nunc inanis, nec attendenda, *arg. à firmatis per Buccafer. conſ.* 31. *numero* 41. 42. *Venturin. conſ.* 39. *numero* 26. *Rodoer. conſ.* 3. *numero* 7. *Palmam Nepotem. alleg.* 50. *numero* 51. 52. *& alleg.* 63. *numero* 27. *lib.* 1. *cum aliis in mea collect. legal.* 40. *numero* 12. 13. *vol.* 1. *collect.* 9. *numero* 50. *vol.* 2. *Rota cor. Priolo deciſ.* 187. *numer.* 2. *cor. Innocent. X. Pamphil. deciſ.* 426. *numero* 6. *ac deciſ.* 524. *numero* 8. *& in recent. deciſ.* 274. *numero* 4. *p.* 18. *ac deciſ.* 340. *numero* 4. *p.* 19.

70 A quibus æquivocis ſic patentiſſimè detectis illud ſtatim conſequens exoritur motivum deinde additum, & eductum à deficientia entis, pro excludenda qualitate exactionis Datii debiti *Gabellæ Groſſæ* in *Terra Argentæ*, omninò corruere, & ſucceſſivè conſiderationem, quod prædicta verba nequeant intelligi, reſpectu ejuſdem Datii, uti in ipſo motivo ſolummodo jactam,
71 prorſus decidere, nec ullo modo ſubſiſtere poſſe, cum ſublato fundamento, illata per ſe ceſſent, & ex errore fundamenti corruptio maſſæ derivet, *ad l. nam origo ff. quod vi*, *aut clam*, *legi tecum*, *ff. de except. rei judic. Tuſc. litt. F. concluſ.* 513. *tom.* 4. *Barboſ. axiom.* 103. *ubi concord. Valenzuel. conſ.* 123. *numero* 42. *conſ.* 161. *numero* 1. *lib.* 2. *Honded. conſ.* 75. *numero* 50. *lib.* 2. *cum aliis Gambſ. in theſaur. lib.* 6. *cap.* 28. *axiom.* 1. 2. 4. *tom.* 2.

Et id, quod in *eodem Voto* ad comprobationem
72 interpretationis allatæ per D. *Auditorem*, & dicitur illam nempè ſuaderi à bina ratione adducta in præfatis verbis, ſcilicet, non præjudicandi *Gabellæ Groſſæ* Camerali, & non duplicandi Gabellam; cum ad iſtos effectus materialiter ſe habeat locus ſolutionis, dummodo ſolutio fiat pro eodem Piſce, qui transfertur è Vallibus Comacli ad dictas Civitates *Ferrariæ*, *Bononiæ*, *Mutinæ*, *&c.* pon-73 derata cauſa motiva diſponendi, à qua diſpoſitio ipſa regitur, extenditur, & ampliatur, ut *in §. Idque ſuadet cum Rota cor. Card. Cerro deciſ.* 419. *numero* 12. *tom.* 2.

Faciliter removetur.

Quoniam, cum ſuperiùs *in §. ſecundo in d. cap. cum multis ſeqq. à numero* 19. fuerit evidentiſſimè 74 oſtenſum præfata verba, *non foſſero ſoliti di pagare alla Gabella Groſſa*, referenda, ac intelligenda eſſe reſpectu ſolutionis *Gabellæ Groſſæ* in *Terra Argentæ* neceſſariò ſequitur, quod illa alia verba immediatè ſubſequentia, *alla quale non s'intenda pregiudicato*, à quibus prior ratio ex *Voto D. Auditoris* in adverſum elicitur, fore itidem referenda, ac reſtringenda, ad ipſammet *Gabellam Groſſam* in *Terra argentæ*, quod adeò eſt certum ex præcognita natura ejuſdem relativi *alla quale*, ut po- 75 tiùs ſupponendum, quàm comprobandum veniat ni fortè placerent in hac re, *tex. in l. à filio. §. teſtator*, *ff. de alim. & cibar. leg. l. Titia. §. fin. ff. de verb. oblig. l. ſcribit Quintus Mutius*, *§. fin. ff. de aur. & arg. leg. Bart. in l. ſi quis ſervum*, *§. ult. ff. de leg.* 2. *& in l.* 1. *§. ſed cum plures. ff. ſi fam. furt. fecer. Bald. conſ.* 495. *ſub numero* 15. *lib.* 5. *Ripa in l. re conjuncti*, *num.* 53. *ff. de leg.* 3. *Caſtr. conſ.* 283. *numero* 5. *& conſ.* 418. *num.* 2. *lib.* 1. *Pariſ. conſ.* 9. *numero* 16. *lib.* 3. *Roland. à Valle conſ.* 58. *num.* 23. *lib.* 3. *Surd. conſ.* 352. *numero* 22. *lib.* 3. *& conſ.* 460. *numero* 37. *lib.* 4. *Venturin. conſ.* 21. *numero* 37. *tom.* 1. *Fuſar. conſ.* 4. *numero* 32. *& conſ.* 195. *numero* 25. *ac de ſubſtit. quæſt.* 320. *numero* 82. *Peregr. de fideic. art.* 16. *numero* 24. *Cardin. de Luca eod. tit. de fideic. diſc.* 33. *numero* 10. *lib.* 10. *Gratian. diſcep.* 468. *n.* 72. *tom.* 3. *Rota cor. Coccin. dec.* 1218. 7. *tom.* 3. *cor. Card. Cerro. deciſ.* 641. *numero* 2. *tom.* 2. *cor. Dunozet. jun. deciſ.* 237. *numero* 1. *deciſ.* 557. *numero* 15. *& deciſ.* 564. *num.* 8. 9. *tom.* 1. *ac in recent. deciſ.* 183. *num.* 16. *p.* 8. *deciſ.* 66. *nu.* 14. *p.* 16. *deciſ.* 472. *nu.* 7. *p.* 18. *tom.* 1.

Proindè, cum nec idem Datium, nec aliquid aliud pro tranſitu Piſcium de tempore Conceſſio- 76 nis ſolveretur *Gabellæ Groſſæ* in *Terra Argentæ*, ut pro conſtantiſſimo in facto, & fortiùs in *Voto* habetur.

Sicuti conditio, ac limitatio proveniens à præcitatis anterioribus verbis, *quando però i Peſci di tranſito non foſſero ſoliti di pagare alla Gabella* 77 *Groſſa*, nequit dici verificata, & in eſſe deducta ob reſiſtentem impotentiam ad hujuſmodi verificationem parandam, ac ad actum reducendam, *arg. l. hæc enim*, *§. ſi Prætor*, *ff. de ſuſpect. tut. l. multum intereſt*, *C. ſi quis alteri*, *vel ſibi. cap. paſtoralis*, *§. quonam. de reſcript. cum aliis concordant. paſſim habendis*, *junctis notatis à Bald. in cap. coram numero* 8. *de offic. deleg. Bruſſel. de condit. lib.* 1. *tit.* 1. *Rota cor. Dunozet. jun. deciſ.* 651. *numer.* 15. *verſ.* juxtà naturam conditionis, „ quæ debet habere potentiam ad eſſe, & „ non eſſe ad hoc, ut illa verificari poſſit, *tom.* 1.

Ità ſubſequens proviſio ab aliis verbis immediatè adjectis, *alla quale non s'entenda pregiudi-* 78 *cato*, inefficax prorsùs redditur; cum præjudicium, cui reparari intendebatur, non potuerit, nec poſſit adeſſe, & evenire, veluti duntaxat eo caſu 79

ha-

habendum; quo ſolutio dicti Datii facienda *Gabellæ Groſſæ* in *Terra Argentæ*, per *Conceſſionem* fieri deſineret, ac ceſſaret, qui caſus dari nequivit, nec modò dari queit; cum nec deſi-
80 nere, nec ceſſare ea ſolutio potuerit, aut poſſit, quæ nunquàm eſſe cæpit, nec unquàm in eſſe fuit, *l. ſi in diem ff. de condit. & demonſtr. l. nam, & ſi, ff. de injuſt. rupt. & irrit. teſt. l. nulla fœmina, ff. de ſuis, & legit. l. decem, ff. de verb. oblig. Bechtold. in theſ. juriſprud. lib. 14. cap. 82. axiom. 2. ad fin. ubi concord. tom. 2.*

81 Et per conſequens non eſt abſolutè verum, ut in *Voto* dicitur, quod ad effectum non præjudicandi *Gabellæ Groſſæ* Camerali materialiter ſe nunc habeat locus ſolutioni Datii, dummodo ea fiat pro eodem piſce.

82 Cum ob reſtrictam conſiderationem hujuſce præjudicii, reſpectu ſolutionis in *Loco*, & *Terra Argentæ* quilibet alius locus veniat negligendus,
83 & ſic ſe habuerit, ſeque habeat quidem ad dictum effectum materialiter locus ſolutionis, & modò *Locus*, & *Terra Argentæ*, non autem alius, quicunque is ſit, ut potè ab Ipſomet Concedente non conſideratus, nec à cauſa motiva diſponendi ullo modo proveniens, ſeù & ipſa reſtricta, ac limitata ad eundem *Locum*, *Terram-*
84 *que Argentæ*, & non ad alium, intrantibus ideo ad retorquutionem objecti à tali cauſa dimanantis ſæpius congeſtis à jure, ut *in l. in agris, ff. de arq. rer. domin. l. cancellaverat, ff. de iis, quæ in teſt. delent. l. 2. ff. de ſerv. export. l. cum pater §. dulciſſimis, ff. de leg. 2. l. ex facto §. item quæro, ff. de vulg. & pupill. ſubſt. l. cum ab eo, ff. de contrah. empt. l. ultra C. de act. empt. cum concordantibus apud Brunor. à Sole in loc. commun. verb. cauſa. Gratian. deciſ. 56. n. 5. Carpz. deciſ. 50. num. 13. & deciſ. 53. num. 7.* propinquius *Machuca deciſ. 40. num. 44. 45. Rota cor. Cardin. Mantic. deciſ. 232. n. 9. & deciſ. 267. n. 4. cor. Coccin. deciſ. 2283. n. 96. & deciſ. 2288. n. 3. tom. 5. & in recent. deciſ. 261. n. 2. p. 16. & deciſ. 251. n. 9. p. 19.*

85 Pariterque non eſt abſolutè verum, quod dicitur in *Voto*, quod ad effectum non duplicandi Gabellam, ſivè ſolutionem Gabellæ ſe habeat materialiter locus ſolutionis, aſſumendo locum genericè.

86 Cum non tantum hic, & nunc cadant, & adaptentur in everſionem hujuſce dicti omnia proximè adducta, ex quo illa ultima verba ſubſequenter poſt prædicta appoſita, *ne meno s'habbino à pagare due Gabelle*, iiſdem omninò modis debeant intelligi, accipi, & reſtringi, quibus, ut ſuprà, antecedentia fuerunt intellecta, accepta, & reſtricta, veluti continuativè in eademmet oratione, ac periodo poſita, & adjecta; juxta jam firmata *in d. §. ſecundo in dicto c. cum ſeqq.*

87 Sed ulterius concurrat eſſe cenſendum, quod tàm per *Communitatem Argentæ* ſupplicantem, quàm per *Eminentiſſ. Concedentem* verba finalia prædicta fuerint prolata, & reſpectivè ſubaudita ſecundum juris concluſionem, quod duplex Gabella, ſive duplicatio ſolutionis Gabellæ non deberetur, nec eſſet facienda pro eodem piſce eodem reſpectu, & in eodemmet loco, & ſic
88 cum tunc tractaretur *de Loco*, *ac Tranſitu Argentæ*, quod de iſto, & non de alio fuerit intellectum, ut ſit ſenſus ſanè verus, quod, quando pro piſcibus tranſeuntibus ſolvi deberet Datium *Gabellæ Groſſæ* in *Terra Argentæ*, non deberet etiam ſolvi *Communitati* Supplicanti, ne itidem, eodemque loco duplex pro eodem piſcium tranſitu (qui eſſet idem reſpectus) ſol-
89 veretur Gabella; adeò ut, licèt ſit verum, quod ad effectum non duplicandi Gabellam, ejuſque ſolutionem ſe habeat materialiter locus ſolutionis, hoc tamen ſit verum, quo ad unum, eumdemque locum, nunc *Argentæ*, non autem quoad quemcunque alium locum, per quem tranſitus ipſorum piſcium ſuccederet, juxta generaliter edocta, ac univerſali uſu comprobata *à DD.* paſſim de materia tractantibus, & videndis apud *Burſat. conſ. 190. num. 54. Barboſ. in repert. verb. Gabella, concl. 18. Sabel. in pract. crim. eod. §. num. 56. Gerret. de Gabell. num. 247. Bertachin. eod. tract. p. 9. quæſt. 4. Guttier. in ſimili tract. quæſt. 19. Cyriac. contr. 99. tom. 1. Cardin. de Lu a tit. de regalib. diſc. 68. num. 12. & diſc. 97. n. 11. lib. 2. ac plenius diſc 173. in ſupplem. q 1. Rota in recent. deciſ. 628. p. 4. tom. 3. & deciſ. 118. p. 11. cor. Manzaned. deciſ. 842. de quibus Add. ad Pamphil. deciſ. 454. num. 16.* ac concordat *Stat. Gabellar. Platea Ferrar. tit. Modus exigendi gabell. piſc. rubr. 168. fol. 71.*

Et propterea, cum nulla alia Gabella ſolvere- 90
tur de tempore Conceſſionis, minuſque ſolvatur pro Piſcibus tranſeuntibus in *Loco*, & *Terræ Argentæ*, nihil obeſſe potuit, nec poteſt, quia *Conceſſio* ipſa ſuum planarium effectum ſortita fuerit, ac ſortiatur, dum nunquam verificari potuit, nec poteſt duplex gabella, ſivè ſolutio duplicis gabellæ pro eodem Piſce, eodem reſpectu tranſitus, & in eodemmet Loco, non volita in eadem *Conceſſione* ob carentiam extremi habilis 91
neceſſario prærequiſiti ad hoc, ut conditio, ſivè conditionatum verificari, ac poni in eſſe valeat, *l. ſi poſt §. fin. ubi gloſ. & l. ſi uſusfructus, ff. quando dies leg. ced. Bart. in l. quoties num. 4. ff. de novat. & de leg. & in l. nec utilem n. 5. ff. quibus ex cauſ. Matheſilan. ſing. 195. ſub n. 1. in addit. Galganet. de condit. & demonſtr. p. 2. cap. 1. quæſt. 85. nu. 2. Bruſſell. eod. tract. lib. 3. tit. 1. ſub. n. 18. 19. ac alibi.*

FUNDAMENTUM TERTIUM.

A non præjudicio Cameræ Apoſtolicæ, ſeù Gabellæ Groſſæ, nec damno Mercatorum Piſcium.

TErtiò ſucceſſivè dicitur, & advertendum pro- 92
ponitur, quod cum ex præmiſſis nequeat conſiderari, quòd per ſolutionem hujuſce Datii *Communitati Argentæ*, cadat, & eveniat aliquod præjudicium *Gabellæ Groſſæ*, nec damnum, ſivè onus duplex Mercatoribus, & Vectoribus Piſcium, fit manifeſtum, nullo modo, recitata poſtrema verba *dicti cap.* 9. poſſe deſervire contrà *Communitatem*; minuſque inſervire pro *Gabella Groſſa*, & Mercatoribus, ob ceſſantem il- 93
lorum verificationem juxtà *vulg. theſim* eductam à *l. 4. §. quoties ff. de damn. infect. Tuſch. litt. D. concl. 493. Barboſ. axiom. 73. num. 16. Rota deciſ. 83. num. 31. p. 19. coram Pamphil. deciſ. 728. num. 14.*

Nec refert, quòd in *Voto* dicatur (*§. reſpon-* 94
deo enim primò) certum fuiſſe voluntatem *Eminentiſſ. Concedentis*, & deinde *Summi Pontificis Confirmantis*, non præjudicandi per Conceſſionem *Communitati Argentæ* factam ſuæ *Gabellæ Groſſæ* Camerali, nec afferendi damnum Mercatoribus in duplicitate ſolutionis gabellæ, ac 95
ideò, ut voluntas ipſa ſalvetur, ſint nedùm improprianda, ſed etiam deſtruenda verba. *l. 3. in fin. ff. de adim. leg. l. in promittendo ff. de jur. dot. l. fin. C. quæ res pignor. oblig. poſ. Mantic. de tacit. lib.*

2. *tit.* 7. *num.* 2. 3. *tom.* 1. etiamſi ſolùm verſaretur in dubio, cum adhuc credendum ſit, Summum Principem noluiſſe præjudicare *Suæ Gabellæ*; ut in ſimili conceſſione, *Eugen. conſ.*
97 72. *n.* 12. *in fine lib.* 2. minuſque afferre damnum Mercatoribus; ad *Matheſilan. in l. unic. n.* 40. *C. de ſent. quæ pro eo Ferret. conſ.* 236. *num.* 4. *Mandel.conſ.*34.*n.*10.*l.*1.*Cephal.conſ.*58. *nu.*2.34. *de quibus Valenzuel. conſ.* 166. *num.* 92. *lib.* 2. *cum aliis apud Bechtold. in theſaur. juriſprud. lib.*14. *cap.*78. *axiom.* 3.

98 Ac præjudicium, ut evidens deducatur; Quo ad *Gabellam Groſſam*, quia ſi ultrà gabellam ſolvendam in alio Loco, & præſertim *Traghetti*, deberet etiam ſolvi alia *Communitati Argentæ*, Mercatores propter additionem iſtius *novæ Gabellæ* retraherentur à tranſvectione Piſcium, cùm
99 idem ſit impedire eorum tranſitum, ac gabellam gravem pro tranſitu imponere, ut *in Voto §. ideo ſi pro tranſitu*, cum *Menoch. conſ.* 901. *ſub num.* 60. 61. *lib.* 10. *Fontanel. deciſ.* 265. *n.* 11. *tom.* 1. uſque adeò, ut per ſuper indictionem *novi vectigalis*, teneretur Camera Apoſtolica remittere
100 penſionem Conductori *Gabellæ Groſſæ*, ob diminutionem Datii indè proventuram, ad *Capyc. Latro deciſ.* 194. *tom.* 2.

101 Et quo ad Mercatores ipſos, quia addendo onus oneri per eos noviter ſubeundum, ſuccederet tale damnum, propter quod, ſi grave eſſet
102 illos uno onere premere, multò gravius foret, ſi duplici ſuffocarentur, quod eſſet terribile præjudicium, *l. cogi. §. indè quæritur ff. ad S. C. Trebell. Barbat. conſ.* 1. *num.* 5. *lib.* 3. *Cravet. conſ.* 201. *num.* 23. *Cephal. conſ.* 154. *num.* 9. *Natta conſ.* 160. *num.* 34. *& conſ.* 447. *n.*14.*Conciol. alleg.* 28.*n.*3.*lib.*1.*Otton.Tabor.ad Barboſ. axiom.*169.*n.*1. *verſ.cum grave in Theſaur.juriſpr.l.*13.*c.*22. *axiom.* 7. *ad fin. tom.* 2.

103 Etenim obſervato, præfatam voluntatem *Eminentiſſ. Concedentis*, ac deindè *Sanctiſſimi Confirmantis*, non ex alio elici poſſe, quàm per ſubauditionem verborum in ſupplicatione *Communitatis Argentæ* contentorum, cùm in *Conceſſione*, ſivè *Gratia*, aut Reſcripto nihil omninò de elevato præjudicio habeatur, veluti ſe habente cum ſolis verbis *Conceſſum ut petitur*; neceſſariò venit admittendum, quòd eadem voluntas ſic per talem ſubauditionem elicita ad reparationem præju-
104 dicii *Gabellæ Groſſæ*, & Mercatorum parandam eſt, ac detegitur per ſuperius tradita, juſtiſſimè reſtricta ad *Gabellam Groſſam* poſitam in *Loco*
105 *Argentæ*, & ad Mercatores illùc cum Piſcibus tranſeuntes; ita ut eo ipſo, quòd eidem Gabellæ nullum præjudicium per *Conceſſionem* nunc examinatam, gignitur; uti demonſtrabatur ſuprà *in §. quoniam n.*74. *& ſeqq.*; minuſque duplicatio ſolutio-
106 nis gabellæ faciendæ per Mercatores inducitur; ex proximè præmonitis *in §. pariterque non eſt abſolutè n.*85. *& ſeqq.* voluntas per *Concedentem, ut ſuprà* emiſſa, fuerit quidem ſummè prudentialis, ſed æquè inefficax, ac inoperabilis, veluti carens præſuppoſito, ac materia, circà quam potuerit exerceri, & ſic bona voluntas, nullus effectus, *arg. l. quidam cum filius, ff. de hæred. inſtr. Cardin. de Luca tit. de donat. diſ.* 43. *num.* 3. *verſ.Solidam tamen l* 7. *Rota cor.Cavaler.deciſ.*635. *num.* 1. *cor. Dunozet. jun. deciſ.* 762. *n.* 6. *& deciſ.* 792. *num.* 16. *tom.* 2. *cor. Coccin. deciſ.* 1517. *n.* 17.*t.*3.*cor.Card. Cerro deciſ*34.*n.*44.*tom* 1.

107 Et hac eadem conſideratione tollitur ponderatio facta pro demonſtrando utroque præjudicio *Gabellæ Groſſæ*, & Mercatorum; cum, attenta reſtrictione ſuperiùs oſtenſa, nuncque repetita, ſemper ſit verum dicere, quòd, ſi nullum, propter *Conceſſionem* factam *Communitati Argentæ*, emergat præjudicium *Gabellæ Groſſæ*, nec Mercatoribus impoſſibilis ſit illius probatio, & ſi quæ allata, tanquam inadaptabilis, ni meliùs irrelevans, veniat reſpuenda; ad *l. fin. C.* 108 *quando prov. non eſt neceſſ. l. ad probationem C. de probat. l. duo ſunt, ff. de teſt. tut. c. in præſentia, de tranſlat.Epiſc.Bald.in l.multis, C. de liber.cauſ.& in l.matrem, C. de probat. Rota in recent.deciſ.*184.*n.*1. *p.*14. *deciſ.* 354. *num.* 7. *p.* 15. *deciſ.* 299. *num.* 1. *p.* 16. *deciſ.* 261. *n.* 4. *p.* 17. *deciſ.* 625. *num.* 6. *& deciſ.* 653. *num.* 7. *p.* 18. *tom.* 2. *cor. Pamphil. deciſ.* 246. *num.* 11. *& deciſ.* 347. *num.* 6. 7. *ac alibi paſſim.*

Ultrà quam quod advertendum proponitur; quòd Sicuti; Tàm *Eugen. in allegato conſ.* 72. *ſub n.* 109 12. *lib.* 2. adductus in *Voto* ad probandum, quòd etiam in dubio ſit credendum, *Summum Pontificem* noluiſſe præjudicare Suæ Gabellæ; quam *cæteri Omnes* congeſti pro afferenda probatione utriuſque præjudicii, ſcilicèt, Gabellæ, & Mercatorum; loquuntur in terminis *novæ Gabellæ*, ſivè conceſſæ, ſivè indictæ; adeo ut *per Illos* præcipua ſint jacta fundamenta in tàm alterabili qualitate conceſſionis, & reſpectivè indictionis talis *novæ Gabellæ*, ſeù *novi vectigalis*; ut eorum *Lectura* (quæ hìc inutiliter non reportatur) quinimò ipſamet verba ejuſdem *Voti* convincunt ſatiſque patefaciunt.

Ita, cùm in præſenti *Facto* non tractetur de ali- 110 qua conceſſione, ſeù indictione *novæ Gabellæ* pro Tranſitu Piſcium, ſed de continuatione illius, tanquam antiquiſſimæ, & jam per ante acta ſæcula, ac ab immemorabili vigentis in *Terra Argentæ*, ejuſque *Communitati* competentis, & debitæ, cum ſola præſcripta ſolutione ipſius, *juxtà ſolitum*, & ſic abſque ulla penitùs alteratione tam ſubſtantiali, quàm accidentali, nullatenus ea, quæ in adverſum fuerunt deducta ab *Iiſdem Doctoribus*, poſſunt nunc applicari, nec ab iis poteſt ad hanc ſpeciem ulla valida illatio deſumi, ex prægognita evidentiſſima differentia, ac diverſitate, militante inter conceſſionem, ſeù indictionem *novæ Gabellæ*, & continuationem *Ga-* 111 *bellæ antiquiſſimæ*, ac ab immemorabili ſolitæ, & conſuetæ, videnda, ne dum apud *Ipſoſmet Doctores*, ſed & penès *Galliæ conſ.* 94. *Larrea, alleg.* 30. 32. *lib.* 1. *Molfeſ. in ſumma Tract.* 12. *cap.* 22. *Fragoſ. de regim. Reipubl. Chriſt. p.* 1. *lib.* 3. *diſp.* 8. *Cardin. de Luca, tit. de regalib. diſc.* 75. *lib.* 2. *cum aliis per Add. ad Rot. cor. Pamphil. deciſ.* 323.

Præſertim etiam, cùm motivum ad demonſ- 112 trandum præjudicium *Gabellæ Groſſæ*, dum dicitur, quòd Mercatores retraherentur à tranſvectione Piſcium, non ſit concludens: nam

Si pro præjudicio exindè intendatur oſtendi 113 damnum; utique non concludit, cùm non ſequatur aliqua patrimonii, ſeù juris quæſiti ipſius *Gabellæ* diminutio, in qua ſola cadit verificatio damni; *ad l.* 3. *ubi Ripa nu.* 1. *in fine, ff. de damn. infect. Tuſch. litt. D. concl.* 4. *num.* 1. *Menoch. in proximis terminis in ex adverſo alleg. conſ.* 901. *n.* 39. *lib.* 10.

Si verò pro præjudicio intendatur oſtendi amiſ- 114 ſio lucri, & tunc pariter non concludit, cùm tranſvectio Piſcium dependeat ab arbitrio Mercatorum, quatenus eos tranſvehere velint, quo

caſu

caſu lucrum non eſſe conſiderabile, veluti ſic ab alterius arbitrio dependens, & lucrum hujuſmodi amiſſum non afferre damnum, nec præjudicium; deſumitur *à l. inde Neratius §. 1. juncta gloſ. ff. ad l. Aquil. & l. libertas negotiatoris, ff. de oper. libert. ac à traditis per Alberic. in l. ſi manifeſtè, C. de ſervit. Bald. in l. 1. oppoſ. 13. C. de ſent. quæ pro eo, quod inter prof. & conſ. 463. lib. 4 Signorol. conſ. 21. Curt. ſen. conſ. 33. Corn. conſ. 99. in fin. lib. 2. conſ. 268. lib. 4. Ruin. conſ. 74. ſub n. 16. lib. 1. de quibus magiſque plenè Menoch.* ex pluribus demonſtrans, retractionem voluntariam eorum, in quibus eſt poteſtas eundi,
115 & non eundi ad effectum afferendi præjudicium, non conſiderari, *d. conſ. 901. nu. 40. 41. 42.* ubi de hac materia tranſitus loquitur, *lib. 10.* & pro-
116 pinquiùs, ac in eodemmet caſu, ubi conventum fuerat, quòd *Præter deputatos à Sede, & Camera Apoſtolica, nullus alius poſſet ad Statum Ferrariæ ſal quovis modo in præjudicium Sanctitatis Suæ, & Cameræ, etiam per tranſitum conducere*, cum ipſo *Menoch.* priùs convenerant, multa ad rem deducentes, ac fortè fortiùs *Natta conſ. 661. 662. lib. 4. Cravett. conſ. 983. lib. 6. & Cephal. conſ. 539. lib. 4. ubi Scirotta apud Perremut. in conſtitt. Doctor. circà hoc conſ. Cephal. p. 3. tom. 1. fol. mihi 326. ac cum his Omnibus Florian. de S. Petro conſ. 10. cujus meminit Card. de Luca tit. de regalib. diſc. 82. n. 1. lib. 2.*

117 Sic etiam aliud Motivum (ex abundanti tactum) ad demonſtrandum præjudicium, ac damnum Mercatorum, uti proveniens à duplicitate oneris, nec pariter eſt concludens; tanquam militans duntaxat in novo, non autem in antiquo onere, alteri addito; ac in onere ſolvendo in eodemmet loco, eodemque reſpectu, *ut jam anteà plenè viſum fuit ſuperiùs.*

Minuſque unum, & alterum ex prætenſis præjudiciis venit conſiderandum in hac facti ſpecie.

118 Dum, ſi, ut in *Voto* dicitur, §. *& ſanè mihi*, Gabella *Groſſa* ſolita eſt ſolvi in Loco *Traghetti* ab immemorabili: Et certum eſt quoque, Datium pro Tranſitu Piſcium deberi *Communitati Argentæ*, ac per eam, ſeù ejus Gabellarium exigi, & exactum fuiſſe itidem ab immemorabili ſub quovis Dominatu Status Ferrarienſis.

119 Et nunquàm auditum, ſeù reclamatum fuit (niſi hiſce temporibus) quòd per exactionem Datii in *Terra Argentæ*, fuerit aliquod præjudicium *Gabellæ Groſſæ* allatum: minuſque, quòd per ipſam exactionem fuerit inducta duplicitas ſolutionis gabellæ, ad onus, & damnum Mercatorum (qui ſolummodò ab annis quinquaginta circitèr conqueſti fuerunt de ſolutione prætenſa ab illis, non tranſeuntibus per *Territorium Argentæ*, ut *in Voto §. nam anno 1635.*)

120 Oportet ſanè concedere, & quilibet prudens debet ultrò fateri: Vel elevatum præjudicium, ac excogitatam duplicem damnoſam ſolutionem gabellæ nunquam pariter adfuiſſe: Vel ſi adfuiſſet per modum in *Voto* contentum, non potuiſſe deduci per *Gabellam Groſſam*, nec per Mercatores ad impediendam *Communitati Argentæ* exactionem ſui præfati Datii.

121 Ab antecedentibus enim, concomitantibus, & ſubſequentibus in hac materia, & circà hanc materiam in tanto temporis ſpatio, quod utrinque immemorabile dicitur, totam iſtam conſiderationem comprobari, & juſtificari, non eſt verendum, ſi, præcognita Cameralium vigilantia, & Mercatorum occultatione ducatur, ut duci poteſt, ac debet argumentum à communiter 122
contingentibus, quod potentiſſimum eſſe, omnes profitentur, *l. certi condictio. §. ſi nummos, ff. ſi cert. pet. l. neque tales. C. de probat. Cravet. conſ. 270. numero 6. Spada conſ. 93. num. 11. conſ. 100. numero 6. & conſ. 101. numero 8. lib. 1. Eugen. conſ. 28. numero 78. lib. 1. Valenzuel. conſ. 77. numero 52. lib. 1. cum aliis per Everard. loc. 56. Gammar. loc. 20. lib. 1. Barboſ. loc. 20. ubi innumeros coacervat Rota in rec. deciſ. 142. numero 7. p. 7. deciſ. 48. numero 1. part. 16. deciſ. 145. numero 5. & deciſ. 401. numero 10. p. 18. cor. Coccin. deciſ. 1106. numero 6.*

Ac poſt devolutionem ejuſdem *Status Ferra-* 123
riæ ad S. Sedem Apoſtolicam, res ipſa edocuit: nam

Quo ad *Gabellam Groſſam*, paucis ab obitu 124
Sanct. mem. Clementis VIII. decurſis annis, pro illius parte fuit reclamatum apud Tribunalia Cameralia, tùm Ferrariæ, tùm Urbis, & demum acerrimè apud *fælic. record. Paulum V.* ſucceſſorem, ad hoc, ut tolleretur præjudicium Cameræ Apoſtolicæ, ſive dictæ *Gabellæ Groſſæ* proveniens à *Gratia, & Conceſſione XIX.* facta *Communitati Argentæ*, & per *ipſum Clem. VIII.* quinimò per *eundem Paulum V.* jam confirmata. Et 125
poſt inſertum tenorem hujuſmodi Gratiæ, & avocationem cauſæ, ac litis deſuper pendentis, per ſpeciale Breve idem *Paulus V.* ne dum moderatus fuit, ſed totaliter Gratiam præfatam, ut jura Cameræ omninò illæſa eſſent, abrogavit *ſub die 29. Decembris 1609. regiſtr. in vol. 2. privil. Ferrar. à fol. 138.*

Unde, ſi etiam *Gratia IX.* de qua nunc agitur, 126
conceſſa *Communitati Argentæ*, fuiſſet agnita, & potuiſſet dici præjudicialis juribus *Gabellæ Groſſæ*, utique Miniſtri illius ab ea quoque reclamaſſent, & quemadmodum pro tollenda præfata *Gratia XIX.* ex recenſita cauſa præjudicii omnem conatum adhibuerunt, ſic pro adimenda *hac IX.* ſi eandem cauſam præjudicii adſervaſſet, non tacuiſſent, ſed pari modo apud *Summum Pon-* 127
tificem, ſecundùm eorum ingenium diligentiſſimum uſum inſtetiſſent, ſumpto argumento à *l. ſi ſervus plurium §. fin. ff. de leg. 1. l. nummus ff. de leg. 3. & l. hæredes palam §. ſed & ſi notam ff. de teſtam. Spada conſ. 137. nu. 7. lib. 1. Barboſ. loc. 125. Rota in recent. deciſ. 584. num. 11. p. 1. cor. Andrea deciſ. 3. nu. 12.*

Quo etiam ad Mercatores, res & ipſa edocuit: 128
nam, dum paulò *ſupra* dicebatur, ipſos conqueſtos fuiſſe pro ſolutione Datii per Gabellarium *Communitatis Argentæ* prætenſa ab illis, non tranſeuntibus per ejus Territorium, exiſtimando 129
hinc ipſam ſolutionem fuiſſe indebitam, fortaſsè ex ratione, de qua in Voto. §. *præterea cum de jure, deſumpta à Bertaz. conſ. crim. 207. num. 2. lib. 1. Eugen. d. conſ. 72. num. 2. 3. 4. 15. lib. 2. Peregr. de jur. fiſc. lib. 1. tit. 1. nu. 22.*

Junctim etiam dictum fuiſſe, infertur, quod 130
ſicuti eſt ſolitum, & conſuetum Mercatorum, qui ſunt de genere perſonarum valde ſagacium, & querularum, contrà quoſcunque vehementer reclamare, maximè pro ſe ſe eximendis ab oneribus, & gabellis, licèt quoque juſtè, ac verè debitis, ut *quotidiè de re iſta Tribunalia perſtrepunt*: Ita, ſi ab eis fuiſſet etiam per ſolam umbram 131
cognitum, quòd ſolutio prædicti Datii facienda *Communitati Argentæ*, ſecum afferret elevatum præjudicium, ſanè non acquieviſſent per tempus

immemorabile ante devolutum Statum Ferrar. Sedi Apoſtolicæ, nec poſteà per annos ſupra octuaginta, illius exactioni, nec illud tanto temporis ſpatio verius ſemper ſolviſſent, arguendo ab eo-
132 rum tacto ſolito, & conſueto (juncta præſumptione de non jactando ſuo, ad *l. cum de indebito ff. de probat.* exornatam à multis penès *Barboſ. axiom.* 112. *Tiraq. de revoc. donat. verb. donatione largitus à nu.* 206.) ſecundum tradita *à Valaſc. axiom. jur. litt. A. nu.* 534. *Everard. loc.* 64. *Barboſ. loc.* 102. *ubi concord. una cum pluribus locis Solorzan. de jur. Indiar. lib.* 2. *cap.* 24. *num.* 82. *tom.* 1. *& lib.* 2. *cap.* 15. *ſub nu.* 33. 34. *tom.* 2. *Rota in recent. deciſ.* 596. *num.* 1. *p.* 1. *deciſ.* 334. *nu.* 1. *p.* 2. *deciſ.* 148. *ſub nu.* 9. 10. 19. *p.* 16. *deciſ.* 249. *nu.* 11. *p.* 18. *& paſſim.*

133 Et idcircò ex concurſu talium circumſtantiarum vim, & effectum deſumentium ab immemorabili, cujus infinitæ operationes ſunt omnibus notæ, & juncta ponderatione, quod poſt *Conceſſionem* nunc examinatam, de qua in *d. cap. IX.* ac per ſubauditum intellectum cum verbis *ejuſd. cap.* efformatam, tot ſubſequentes *Pontifices*, tot *Legati à Latere Ferrariæ*, tot *Miniſtri Camerales*, tot *Gabellarii Gabellæ Groſſæ*, & tot imò innumeri Mercatores, ac Vectores piſcium, ſciverunt *Communitatem Argentæ* exigere dictum Datium, & reſpectivè actualiter illud ſolverunt, pluribus etiam emanatis ad *Ejus* favorem Decretis manutentivis pro hujuſmodi exactione facienda, recenſitis in *Voto D. Auditoris.*

134 Videtur pluſquam eſſe certum, & ſic cenſendum fore exiſtimatur, elevatum præjudicium *Gabellæ Groſſæ*, & Mercatorum non adfuiſſe, nec adeſſe; & quatenus poſſibiliter adfuiſſet, non
135 fuiſſe, nec modo eſſe conſiderabile, nec deducibile ad effectum excogitatum in *Voto*; prout omiſſis generalibus in iſtis, ac fortioribus terminis, concludebatur cum *Roman. conſ.* 271. *num.* 4. *à Natta d. conſ.* 661. *nu.* 27. *verſ. & ulterius, ac num.* 29. *lib.* 4. *& cum Comenſ. conſ.* 162. *col.* 2. *verſ. parique modo, & Cravet. eo, ac d. conſ.* 983. *nu.* 8. *lib.* 6. *à Menoch. d. conſ.* 901. *num.* 57. *lib.* 10. *ac conducit Rota in recent. deciſ.* 118. *ſub nu.* 11. 12. *p.* 11. *& deſerviunt omnes alii congeſti infrà in fundam.* 5.

FUNDAMENTUM QUARTUM.

Ab ingenti præjudicio Communitatis Argentæ, ad extinctionem uſque ſui Datii Piſcium.

136 QUartò dicitur, & principaliter conſideratur

Quòd ſi in *Voto D. Auditoris* tàm inculcatè inſiſtunt ſuper motivo repellendi præjudicium *Gabellæ Groſſæ*, & Mercatorum, quod re vera, nec per dictam *Conceſſionem*, nec per ſolitam exactionem hujuſce Datii, ſive gabellæ in *Terra Argentæ*, modo aliquo detegitur, ac generatur, *ex hactenus traditis*: Multo magis inſiſtendum
137 eſt pro arcendo præjudicio Communitatis, & totius *Populi Argentæ*, quod indubitatum, & permagnum ab interpretatione præfatæ *Conceſſionis* in ipſomet *Voto* contenta apertiſſimè exoritur.

138 Ita ut, ſi utrinque cadere debeant conſiderationes ſuper hujuſmodi præjudicio, fortiores utiquè, ac validiores eas fore, quæ ſublevamini *Communitatis, & Populi Argentæ* adſiſtunt, nullatenùs ſit ambigendum.

Tangebatur namque ſuprà *in §. cum nimium ſit inveriſimile, & §. quod ſi menſ. num.* 41. *& ſeqq. ac nu.* 52. tale, tantumque præjudicium ab 139
interpretatione allata per D. *Auditorem* ſuccedere *Communitati*, ut perinde ſit, ac ſi Datium, de quo agitur, eidem competens, & debitum per ſæcula, & ab immemorabili, funditùs ablatum, & extinctum (quo ad effectum) remaneat.

Quod prorſus alienum fuiſſe à mente, ac in- 140
tentione, tùm *Cardinal. Legati Conſedentis*, tùm Papæ confirmantis (maximè ſpectata conditione illorum temporum devolutionis *Status Ferrariæ ad S. Sedem Apoſtolicam*, in quibus uberiores 141
Gratiarum theſauri diſpenſabantur ſubditis, & pleniùs verificabatur, quòd Princeps erat propter Populum, ejuſque utilitatem, non Populus 142
propter Principem; quodque Principatus non ob ſui, ſed ob utilitatem ſubditorum erat inſtitutus, ad *Mancin. de jur. Princip. lib.* 4. *Pariſ. de exceſſ. Baron. cap.* 1. *num.* 21. *Aguerr. in Apolog. p.* 2. *nu.* 224. *Garz. de expenſ. cap.* 21. *num.* 32. *Vult. conſ. Marpurg.* 35. *num.* 141. *lib.* 3. *Bechtold. in Theſaur. juriſpr. lib.* 14. *cap.* 78. *axiom.* 2. *tom.* 2.) neutiquam ſit dubitandum.

Fuiſſent etenim Tempora iſta ergà *Communita-* 143
tem Argentæ, non Tempora Gratiarum, ſed Tempora Infælicitatum, nec Tempora univerſalis Lætitiæ, ſed Tempora ærumnæ, & Calamitatis.

Jus namque Datii prædicti immemorabiliter 144
Eidem competentis, ac debiti, fuiſſet abſque ulla cauſa ſibi infæliciſſimè ablatum, & quod plus eſt, ſub motivo verborum in *Supplicatione* pro *Ejus* parte porrecta, ſemper utilitatem, ac favorem Supplicantis redolentium, duntaxat contentorum.

Quod quantum à cujuslibet rationabilis Viri 145
ſenſu abhorrere debeat, ſin aliud ſaltem id ſuadeat, quòd idem Datium ſub *Dominatu Principum Atteſtinorum*, *Ducumque Ferrariæ* inviolabili perpetuitate fuit ſemper (licèt in loco *Traghetti*, & alibi in Ducatu Ferrariæ ſolveretur *Gabellæ Groſſæ* pro tranſeuntibus Piſcibus) ipſimet *Communitati* conſervatum, dum nunquam læſum ab illis oſtenditur, quinimò intactum appareat ex 146
proviſionibus, de quibus *in Stat. Gabell. Magn. fol.* 102. & præciſius *à Ducali Reſcripto de an.* 1494. *enuntiato in Voto D. Auditoris ad finem.*

Unde fortius eſt cenſendum, fuiſſe pariter ip- 147
ſummet Datium eidem *Communitati* præſervatum à Summo Pontifice, quem difficilius cæteris Principibus tollere jus tertii, & alteri præjudicare velle, ob peculiarem ejus regulam *de jure quæſito non tollendo*, oſtenditur à *Cardin. de Luca tit. de regalib. diſc.* 4. *nu.* 10. *lib.* 2. *tit. de præemin. diſc.* 40. *numero* 4. *lib.* 3. *& diſc.* 70. *numero* 15. *lib.* 13. *Rota cor. Burat. deciſ.* 576. *& ibi Add. tom.* 2.

Extinctio autem dicti Datii, quo ad effectum, 148
retenta interpretatione per *D. Auditorem* allata, apertè dignoſcitur; dum non ſit dubilis caſus, quo illud amplius debeatur *Communitati Argentæ* ab aliquo Mercatore, ſeu Vectore Piſcium, qui eundo per vias publicas ipſi benè viſas (ex facultate attributa in *Sententia D. Auditoris*) etiam tranſeundo per *Territorium Argentæ*, non teneatur ſolvere Cameræ Apoſtolicæ, ejuſque Gabellario pro iiſdem Piſcibus *Gabellæ Groſſæ.*

Ex quacunque enim parte, ſuperiori, infe- 149
riori, & media Ducatus Ferrariæ, per quam ab ipſis Mercatoribus Piſces tranſvehantur, ſemper aliquo in loco dabitur, & datur ſolutio talis Gabellæ, ſive ex diſpoſitione Statutorum *Gabellæ Magnæ*,

Magnæ, ſive ex tenore *Chirographi Sanct. memor.*
150 *Pauli V. ſub* 29. *Decembr.* 1609. in quo diſponitur, quòd *Mercatores*, *ac quicunque alii*, *qui piſces*, *oſtrea*, & *alia hujuſmodi ad dictam Terram Argentæ*, & *illius Territorium*, *ac Riperiam Fili ex QUOCUNQUE LOCO adduxerint*, *vel inde ALIO detulerint*, *Gabellam*, *Datia*, *ac alia Regalia in dicto Loco Traghetti eo prorſus modo*, *quo ante &c. ſolvebant*, *ſolvere omninò debeant*, & *teneantur*.

151 Et conſequenter præfata extinctio, quo ad effectum, ne ſcilicet aliquid emolumenti, ac utilitatis ab eodem Datio proveniat amplius ad commodum *Communitatis*, & *Populi Argentæ*, plus quàm certa ſuccedit, ac dignoſcitur: uſque adeo, ut perindè ſit, ac ſi tale Datium, ſic inutile red-
152 ditum per ipſam *Communitatem* non haberetur, ex regula, quod paria ſunt rem non habere, & inutilem habere. *l. fin. C. de plagiar. cap. inter corporalia §. ſicut de translat. Epiſc. Galvan. conſ.* 35. *nu.* 6.

153 Neque eſt attendendum, quod dicitur *in Voto §. reſpondeo ſecundò*, *cum ſeq.* Piſces etiam aſportari è Vallibus Comacli, & deferri ad partes quoque Romandiolæ, quo caſu iter, ut plurimùm, habetur per *Territorium Argentæ*, abſque eo, quòd attingatur *Traghettum*, nec alius locus Territorii Ferrarienſis, in quo ſolvatur *Gabella Groſſa*, ſicque reſpectu hujus tranſitus, & itineris, ſit verificabilis, & operativa conceſſio facta *Communitati Argentæ*, abſque præjudicio Cameræ, quoad *Gabellam Groſſam*, & abſque duplicatione Gabellæ in damnum Mercatorum, & cum
154 ſimus in materia odioſa, qualis eſt conceſſio Gabellæ. *Jaſ. in l. fructus num.* 8. *ff. ſolut. matrim. Burſat. conſ.* 190. *nu.* 24. 28. 29. *lib.* 2. *Eugen. d. conſ.* 72. *nu.* 16. 17. *lib.* 2. *Valenzuel. conſ.* 52. *nu.* 61. *lib.* 1. *Urceol. conſult.* 73. *nu.* 14. 48. *lib.* 2. *Cyriac. contr.* 570. *nu.* 24. *Farinac. de furt. quæſt.* 173. *nu.* 52. ſufficiat, ut eadem *Conceſſio*,
155 ſtrictiſſimè intelligenda, etiam in minimo verificetur ex *Burſat. d. conſ.* 190. *nu.* 24. *Eugen. eod. conſ.* 72. *nu.* 18. 19. firmantibus, exactionem Paſ-
156 ſagii, quæ poteſt verificari in uno loco, eſſe reſtringendam ad illum, abſque comprehenſione
157 alterius: taliter ut hinc appareat, *Conceſſionem* iſtam nec poſſe dici ſuperfluam, & eluſoriam, nec minus Datium præfatum poſſe dici, quo ad effectum, prorſus extinctum, dum ſæpè verificatur in Piſce traducendo è Comaclo in Romandiolam: quam ponderationem adeo *D. Auditor*
158 potentem exiſtimavit, ut ſubdat, quòd ea, *quando cætera jam dicta*, & *dicenda ceſſarent*, *judicio ſuo amputat omnem difficultatem*.

159 Quoniam repetita prænotione allata ſuperiùs in *§. altero*, *quod tunc temporis nu.* 67. de nulla differentia inter *Gabellam Groſſam*, & Gabellam Generalem olim, & de tempore *Conceſſionis*, de qua nunc tractatur, in Statu Ferrariæ vigente: eoque addito, quòd *ſub Gabella Groſſa* multa continebantur, & continentur membra, quæ infimul cum ea in quacunque functione, etiam locationis, & conductionis, ut in *Capitulis Appaltus* facti ſub *die prima Auguſti* 1603. impreſſis in fine *vol.* 1. *Privileg. Ferrar.* ad conſtituendum unicum corpus, abſque aliqua eorum neceſſaria expreſſione (præterquam in ſpecificè nominatis in initio *dictorum Capitulorum Appaltus*) conſi-
160 derabantur, ac hodiè pariter conſiderantur, veluti eadem naturâ, & qualitate, iiſdemque regulis, & formis conſcripta; Exceptis locorum ſituationibus, in quibus, vel pro tutiori proventuum exactione, vel pro commodiori uſu Mercatorum, & tranſeuntium, deſtinata reperiuntur, prout in ſuo caſu obſervabat *Burſat. d. conſ.* 190. *nu.* 22. *lib.* 2. *Rot. cor. Dunozet. jun. deciſ.* 482. *nu.* 14. *tom.* 1.

Et exceptis fortaſsè minoribus ſolutionibus, 161
quandoque in locis horum membrorum faciendis *Gabellæ Groſſæ*, quas tamen non mutare ſpeciem, naturam, aut ſubſtantiam, *eſt in ore Omnium* per *l. fin. ff. de fundo inſtr.* à qua deſumitur *vulgatum dicterium*, quòd magis, & minus 162
non differunt ſpecie, nec diverſas ſpecies reales conſtituunt, de quo *Barboſ. axiom.* 140. *nu.* 6. *ubi plenius. Tabor. repetit. per Bechtold. in Theſaur. juriſprud. lib.* 11. *c.* 2. *axiom.* 4. *ubi concord. tom.* 2. *cum aliis concordantibus in mea colluct. legal.* 3. *nu.* 71. *vol.* 2. *Rota in rec. deciſ.* 160. *num.* 33. *p.* 4. *tom.* 2.

Dicitur, non eſſe verum in *Facto*, poſſe tranſ- 163
vehi per *Territorium Argentæ* aliquos Piſces, etiam è Vallibus Comacli aſportatos ad partes Romandiolæ, abſque eo, quòd non attingatur aliquis locus Territorii Ferrarienſis, in quo ſolvatur *Gabellæ Groſſæ*: cum enim in *Voto* nulla Via, nullumque iter peculiariter in hoc deſigne- 164
tur, licet illicò in medium afferre, quod, cum *Gabella Groſſa*, ſivè per ſe, ſivè per ejus membra ſe extendat ubique in Territorio Farrarienſi, aut vigore illius Statuti, aut vi Diplomatis *Papæ Pauli V.* ut & dicebatur *ſuprà in §. extinctio autem à nu.* 148. 150. niſi indicetur aliqua via ſpecialis, ſeù iter particulare, quod (circumſcripta ſupernaturali potentia, & miſſis inviis, ac deviis commercio hominum non accommodatis) peragrari valeat per modum in *Aſſumpto Voti* contentum, venit dicendum, idem Aſſumptum in *Facto* non eſſe verum, ſed ſtandum regulæ, donec eo probàto, poſſit dici probatum contrarium; 165
ad l. ſi ab ea parte, *ff. de probat. l. ſuus §. puto ff. de hæred. inſt. cap. fin. de reſt. ſpoliator. Dec. in l.* 1. *nu.* 5. *ff. de reg. jur. cum multis apud Bechtold. in theſaur. juriſprud. lib.* 16. *cap.* 22. *axiom.* 3. & *latiùs axiom.* 7. *tom.* 2. *Grevæn. ad Gayl. lib.* 1. *concluſ.* 36. *conſid.* 1. *Cardin. de Luca tit. de feud. diſ.* 6. *ſub nu.* 5. *lib.* 1. *tit. de fideic. diſc.* 70. *nu.* 8. *lib.* 10. & *tit. de judic. diſc.* 2. *num.* 19. *in fin. lib.* 15. *Nebelkr. deciſ.* 2. *ubi plenè*, *Rot. cor. Coccin. deciſ.* 1859. *nu.* 47. & *deciſ.* 1964. *nu.* 2. *cor. Priolo deciſ.* 406. *nu.* 6. & *deciſ.* 436. *num.* 13.

Et quamvis hac unica reſponſione remaneat 166
ſublatum *Motivum Voti*, ſic *ut ſuprà* præpotens exiſtimatum, ac pro antecedenti firmatum, & proindè cætera, tanquam poſita per modum conſequentis ex ſe ſe corruant; *vulg. l. veteres ff. de itin. actuque priv. l.* 1. *§. hujus ret. ff. de off. ejus Barboſ. axiom.* 30. *nu.* 2. *ubi plene Tabor. in addit. Rot. cor. Dunozet. jun. deciſ.* 208. *n.* 5. *tom.* 1. *cor. Coccin. deciſ.* 2299. *n.* 2. *tom.* 5.

Placet nihilominus pro uberiori veritate aſſequenda, magis ſpecialiter obſervare,

Quòd ad Territorium *Argentæ* cum Piſcibus 167
Vallium Comacli non poteſt perveniri, niſi,

Vel per *Viam ſuperiorem*, deſcendendo à Civitate Ferrariæ, aut alio Loco magis ſupra ad ipſum Territorium; & in hoc itinere ſuper Territorio Ferrarienſi (quod ordine retrogrado numquam fit ab Aſportantibus Piſces ab ipſis Vallibus) ac quatenus per poſſibile fieri contingeret, certum eſt, antequam perveniatur ad *Territorium Argentæ*, adeſſe Loca, in quibus ſolvitur *Gabellæ Groſſæ*; & proſequendo ad partes Roman-

diolæ, ſtatim tranſverſo eodem parvulo *Territorio Argentæ*, ac antequam ad ipſas partes perveniatur, tangitur *Riperia Fili*, in qua, abſque ullo dubio ſolvi debet *Gabellæ Groſſæ*; & ſic retenta *hæc ſuperiori Via*, Aſſumptum *Voti* non eſt verum.

168 Vel per *Viam inferiorem* aſcendendo à Mari per *Portum Primarii*, antiquitùs *Spineti*, ſeù *Spinetici* nuncupatum, aut ab aliquo alio circumvicinio Loco verſus partes Romandiolæ; & in hoc itinere tanguntur etiam Loca *Longaſtrini* (antiquitùs *Foveæ Pudulæ*) *Riperia Fili*, in quibus ſolvitur *Gabellæ Groſſæ*, nec pervenitur ad Territorium Argentæ; adeo ut etiam *hac inferiori calcata Via*, Aſſumptum *Voti* non ſit verum.

169 Vel per *Viam mediam*, diſcedendo à *Civitate Comacli*, ſeù ejus Vallibus, & ſe conferendo, aut ad *Longaſtrinum*, *Filum*, & *Baſtiam*, ac in iſtis Locis ſolvitur *Gabellæ Groſſæ*, antequam iter arripiatur ad partes Romandiolæ, imò antequam perveniatur ad *Territorium Argentæ*: aut ad Paſſum *Maronis*, & *Travæ*, & jam de iſtis extat *Sententia D. Auditoris*, pro obaudienda *Communitate Argentæ*: aut tandem ad *Turrim Bandi* ingrediendo *Foveam Marinam*; & in hoc itinere per *Territorium Argentæ*, licèt non adſit aliquis Locus, in quo ſolvatur *Gabellæ Groſſæ*, tamen ſi Piſces ab ipſo Territorio extrahantur ad partes Romandiolæ, neceſſariò, eo tranſacto, antequam perveniatur ad haſce partes, tangitur *Riperia Fili*, in qua ſolvitur *Gabellæ Groſſæ*, & ſic iſta etiam *Via media ſervata*, Aſſumptum *Voti* non eſt verum.

170 Undè, cùm nulla alia Via, nec ulla alia pars itineris detur, nec excogitari valeat in re iſta, de ipſomet Aſſumpto cum cæteris inde conſequutivè adductis, jure merito non eſſe curandum, ſatis ad hominem, per ſufficientem enumerationem partium præfatarum in dictis recenſitis Viis

171 conſiſtentium, juridicè convincitur, jam quod argumentum ſic deſumptum in omni diſpoſitione eſt fortiſſimum, & validiſſimum; ad *l. patre furioſo*, *ff. de his*, *qui ſunt ſui*, *l. obligationum ferè ff. de action. & oblig. Præt. conſ.* 49. *nu.* 7. *Pacian. conſ.* 37. *nu.* 35. *Glorit. conſ.* 4. *ſub nu.* 23. *Henriq. conſ.* 67. *nu.* 86. *Eugen. conſ.* 90. *nu.* 43. *lib.* 1. *cum multis aliis per Everard. in Topic. legal. loc.* 51. *Barboſ. loc.* 108. *Ceval. comm. concl. tom.* 4. *quæſt. ult. nu.* 182. *Argel. de legit. contradict. quæſt.* 2. *num.* 55. & *quæſt.* 5. *num.* 8. *Monach. deciſ. Florent.* 1. *nu.* 62. *cum pluribus in Mea collect. legal.* 38. *nu.* 12. *vol.* 2. *Rota in recent. deciſ.* 437. *nu.* 16. *p.* 18. *tom.* 2.

172 Ponderato eo inſuper, quod adhuc, & poſt quam Piſces ſunt tranſvecti ad partes Romandiolæ, pro illis ſolvitur *Gabellæ Groſſæ*, quæ, *ut ſuprà præmonebatur*, ad totum Ducatum Ferrariæ extenditur; & ſic etiam quod hujuſmodi Piſ-

173 ces tranſirent per *Territorium Argentæ*, nec forſitan in Locis, de quibus in enumeratione prædicta, eſſet per miraculum *eidem Gabellæ* facienda aliqua ſolutio, adhuc quoque verſaremur in caſu, quo Datium debitum *Communitati Argentæ*, nec ipſi, nec ejus Gabellario foret ſolven-

174 dum, attentis verbis *Sententiæ D. Auditoris*, ibi, *nec teneri* (Mercatores) *ſolvere aliquam Gabellam dictæ Communitati Argentæ*, *ejuſque Gabellario*, & *Officialibus pro tranſitu Piſcis*, *pro quo ſolvant*, *vel ſolvere teneantur Cameræ Apoſtolicæ*, *ejuſque Gabellario Gabellam Groſſam*, *etiam ſi tranſirent per Territorium Communitatis Argentæ*, *&c.*

175 cum ſub illis verbis, *pro quo ſolvant Cameræ*, *ejuſque Gabellario Gabellam Groſſam*, comprehendatur omnis Locus, in quo hujuſmodi ſolutio fiat, veluti nullus ſejunctus ab univerſalitate im- 176
portata ab ipſis verbis indefinitis, *l. ſi ſervitus*, *ff. de ſerv. urb. præd. l. ſi ita relictum & l. pluribus*, *ff. de leg.* 2. *l. Cæſar. ff. de public. cap. quia circa*, *de privileg. Thomas. regul.* 150. *Barboſ. axiom.* 123. *nu.* 1. 11. *ubi late. Add. Gambeſ. in theſaur. juriſpr. lib.* 9. *cap.* 37. *tit. de indefin. in princ. & in ampl.* 6. ubi quod hoc eſt verum in omni diſpoſitione. *to.* 1. *Ego ipſe collect. legal.* 44. *n.* 199. *vol.* 2. *Rota cor. Bichio deciſ.* 370. *nu.* 2. *tom.* 1. *& in recent. deciſ.* 79. *n.* 8. *p.* 17. *deciſ.* 747. *n.* 7. *p.* 18. *tom.* 2.

Et ita quocunque vertatur ſermo; quemadmo- 177
dum ſemper apparet, Aſſumptum *Voti D. Auditoris* non eſſe verum in *Facto*, ſic ſemper, & fortiùs dignoſcitur maximum præjudicium, quod contrà omnem juſtitiæ, & æquitatis normam, 178
& contrà mentem, tàm *Legati Concedentis*, quàm *Pontificis confirmantis*, magis *Communitatis ſupplicantis*, ſuccederet *eidem Communitati*, ad extinctionem uſquè hujuſce Datii, quo ad effectum, ſi annuendo *ipſi Voto*, declinaretur, quod nunquam fieri creditur ab Interpretatione hucuſquè tutata.

Ac ne incongrua dijudicetur loquutio ſæpius 179
in *hiſce ſcriptis* adhibita, quando pluries dictum fuit, ſolvere tenentur Mercatores *Gabellæ Groſſæ*, *ſolvi debere Gabellæ Groſſæ*; *ſolvitur Gabellæ Groſſæ*; *cum ſimilibus*, dum tamen videretur, fuiſſe dicendum; *ſolvere tenentur Gabellam Groſſam*, *ſolvi debere Gabellam Groſſam*; *ſolvitur Gabella Groſſa*, & *ſimil.*; quibus poſterioribus modis ſemper utitur *D. Auditor in Voto*, & uſus fuit *in Sententia.*

Supplicatur adverti;

Quòd ſicuti multùm inter ſe ſe differunt, & 180
præcipuè ad effectum materiei hodie examinatæ, bini termini loquutionum, & modi loquendi nunc recenſiti, cùm Poſterior præ ſe ferat, ac denotet 181
totam ſolutionem *Gabellæ Groſſæ* prout ſimpliciter, & integraliter impoſitæ, abſtractivè, à ſeparatis quibuſdam ſolutionibus, ad eam quidem pertinentibus, ſed in aliquibus Locis, ubi Membra illius exiguntur non integraliter ad reſpectum *totius Gabellæ* deſtinatis, ac fortaſſe diverſimodè 182
denominatis: Prior autem præ ſe ferat, ad denotet quicquid eidem *Gabellæ Groſſæ* perſolvitur in quacunque etiam modica quantitate, non ſolùm in Locis primariis, ubi ea exigitur, ſed & in Locis ſubordinatis de illius pertinentiis, ac membris, in quibus, ſub diverſa quoque denominatione, aliquid pro ea ſolvitur, & ſolvi debet: 183
Adeo ut, ſi in Iſto verificatur omne id (quantumcumque, & ſi minimum, ac ſub quavis appellatione ſit) quod pro *Gabella Groſſa*, ſeù ipſi *Gabellæ Groſſæ* ſolvitur, in Illo verificatur tota il- 184
la maſſa, licèt ſummè ingens taxata, ſuper mercibus, nunc Piſcibus, quæ ſolvitur, ut *Gabella Groſſa*, & quæ in ſubſtantia vocatur in *Statutis*, *Proviſionibus*, *ac Ordinibus* Ferrariæ, *Gabella Groſſa* prout hanc diverſitatem de ſe planam, certam, & litteraliter claram ſenſui cujuslibet ſatis patere, exiſtimatur.

Ita opus fuit *in hac conſultatione* uti priori il- 185
lo termino, jam quod, & eo uſa fuit, tàm *Communitas Argentæ* in *dicto Cap.* ix. ejus ſupplicationis, ibi, *non foſſero ſoliti di pagare alla Gabella Groſſa*, quàm uſus fuit *ſupremus Concedens* per ſubauditionem in Reſcripto deſuper edito; dum uterque reſpectivè dixit *di pagare alla Gabella*

bella Grossa, non *di pagare la Gabella Grossa.*

186 A qua quidem distinctione terminorum ille præ aliis resultat effectus, quod cum impossibile sit dari casus, & locus in Ditione, & Statu Ferrariensi, secundùm regularem, ac humanum modum eundi, in quo, dum ad *Territorium Argentæ* pervenitur, seù, post ibi perventum, ab eo disceditur, quocunque inde eatur, non sit aliquid pro Piscibus persolvendum *Gabellæ Grossæ*, sub aliqua denominatione (quæque illa sit, præ se ferens tamen solutionem ad commodum ejusdem *Gabellæ Grossæ*) ut est *incontroversum, ac incontrovertibile, spectatis Statutis, aliisque Pro-*

187 *visionibus, de quibus exuberanter supra:* Impossibile est etiam dari casus, quo (si attenderetur *Sententia D. Auditoris*, & obtinerent contenta in *Ejus Voto*) solvendum veniat Datium prædictum *Communitati Argentæ*, succedente sic ipsius Datii, quo ad effectum, totali extinctione, ut *jam demonstratum fuit.*

Junctimque ab ipsa distinctione alius effectus resultat, quòd

188 Quando *D. Auditor* in *Ejus Sententia*, & *Voto* usus fuit termino posteriori, & intendit cum eo (juncta interpretatione per *Eum* adhibita) firmare Limitationem adversantem intentioni *Communitatis Argentæ*, simulque ostendere, *Concessionem* Ipsi factam, non fuisse totaliter eluforiam, nec subindè attulisse decantatum præjudicium, ad extinctionem usque Datii *Eidem* competentis,

189 ac debiti, loquutus fuit contrà proprium, & litteralem tenorem supplicationis pro *eadem Communitate* efformatæ in *d. Cap. IX.* & contrà *Concessionem*, ex subaudito intellectu, continentem hujusmodi supplicationis tenorem (quod fieri non permittitur ex thesi, quod à proprietate verborum, eorumque propria significatione non est re-

190 cedendum, *l. cum lege. ff. de testam. l. 1. §. quod autem. ff. de alcat. l. non aliter. ff. de leg. 3. l. qui liberis. §. hæc verba, ff. de vulg. & pupil. subst.*)

191 Undè non mirum, si Motiva in *Voto* sub volamine hujusce modi loquendi allata, videntur comprobare justitiam *Sententiæ*, & successivè arcere ponderationem, semper præ oculis habendam, jactam super dicto maximo præjudicio *Com-*

192 *munitatis:* sed quando in *istis Scriptis* adhibetur prior terminus, & modus loquendi, ac intenditur cum eo (medio interpretationis allatæ) demonstrari Limitationem, de qua in *d. Cap. IX.* non adversari *Communitati Argentæ*, successiveque Interpretationem *D. Auditoris* reddere præfatam *Concessionem*, non minùs eluforiam, quàm adeò præjudicialem, ut inferat extinctionem, quo ad effectum Datii prædicti, adhibetur sanè ad

193 normam proprietatis verborum, ac tenoris supplicationis, & *Concessionis*, ut fieri debet, *l. 1. §. is, qui navem. ff. de exercit. act. l. 3. §. hæc verba ff. de neg. gest. l. Labeo. §. item Tubero. ff. de supel. leg. l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus.*

194 *ff. de verb. oblig. cap. ad audientiam. de decim.* Taliter, ut è converso non mirum, si justitia militans pro *Communitate*, ac insimul maximum Illius sæpissimè decantatum præjudicium (si aliter sentiretur) apertissimè detegatur, ac per evidentiam demonstretur.

195 Oppositorum namque ea est præcisa natura, ut sicuti se invicem tollunt, & ad positionem unius, sequitur detractio alterius, ita quod in uno affirmatur, ut justum, in altero negatur, ut injustum, & è contrà, *l. quæ ff. de acq. hæred. l. hæc verba. ff. de verb. signif. l. sed & si. §. si institor. ff. de inst. act. l. fin. §. fin. ff. de leg. 3. l. si ut proponis. C. de nupt. cap. non ne. de præsumpt. cum aliis vulg.*

Neque, si per possibile aliquandò (quod fo- 196
ret rarissimum, ac penè miraculosum) eveniret, ut Datium prædictum solveretur *Communitati*, seù Ejus Gabellario, posset dici, satis occursum fuisse inanitati *Concessionis*, ac tàm elevato præjudicio, attenta odiositate materiæ concessionis Gabellæ, strictissimè intelligendæ, ut in *Voto*, & cum eo supra *in §. neque est attendendum*, *numero* 153. 154.

Etenim non est in præsentiarum applicabilis odiositas ex adverso considerata.

Cùm non versemur in terminis *Concessionis* no- 197
væ Gabellæ, in quibus eadem odiositas cadit, sed in terminis *Concessionis*, qua ad summum importatur confirmatio antiquissimæ, ac immemorabilis Gabellæ solitæ, & debitæ pro publica utilitate *Communitatis*, *ac Populi Argentæ* (expressa etiam in *d. Cap. IX.*) in quibus non amplius 198
odiositas, quinimò favorabilitas, ac sanè permagna considerator, dum ei adsistit quoque dispositio juris communis, hujusmodi antiquas, & solitas gabellas approbantis, & sic excogitatam 199
odiositatem repellentis, ac favorem illius inducentis, *l. 1. ff. de loc. publ. fruen. l. universi, ibi solitæ præstationi, vel pensitationi l. ex præstatione. ibi more solito constitutas, l. vectigalia C. de vectig. & commis. Zuccard. in l. fin. à num. 35. C. de edict. div. Adr. tollen. Ancharan. cons. 264. num. 1. Bero cons. 137. num. 29. 30. lib. 3. Becc. cons. 96. num. 5. lib. 1. Gallin. cons. 94. num. 1. Roland. cons. 42. num. 25. lib. 3. Menoch. cons. 312. num. 2. lib. 4. & cons. 744. num. 2. lib. 8. Cyriac. contr. 26. num. 8. 9. tom. 1. Faxard. alleg. fiscal. 13. num. 7. p. 1. Possent. singul. 94. per tot. cent. 1. Parlador. rer. quotid. lib. 1. cap. 3. à n. 30. Girond. de gabell. p. 5. à numer. 2. Gutierez. eod. tract. quæst. 6. à numero 6. Surd. decis. 96. ante nu. 19.*

Proindè, nec etiam est applicabile illud di- 200
ctum, quòd hujusmodi *Concessio* sit strictissimè intelligenda.

Cùm imò tanquam præ se ferens favorem, *ut nunc vidimus*, veniat latissimè interpretanda, ex *Omnibus* in hac materia proximè adductis, ac præcisiùs *Parlador. Gutierez. & Possent.* ultrà plurimos alios generaliter loquentes cumulatos per *Inquisitorem Nidum in reg. 15. §. 2. de reg. jur. in 6. Barbos. axiom. 96. num. 4. ubi Tabor. in addit. penès Gamboz. in thesaur. jurisprud. lib. 6. cap. 11. axiom. 6. tom. 1.*

Sicuti nec tandem est applicabilis alia thesis, 201
quòd, ne *Concessio* dicatur eluforia, & præjudicialis, sufficiat aliquid, & si minimum operari: Cùm (præter dicterium, quod minimum, modi- 202
cum, parum, & nihil adeo æquiparantur, *l. quamvis ff. de condit. & demonstr. Nevizan. in l. minus. num. 2. ff. de verb. signif. Barbos. axiom. 151. & 175. & latiùs Bechtold. in thesaur. jurispr. lib. 11. cap. 31. cap. 41. ac lib. 14. cap. 7. tom. 2.* 203
ut nullius sint considerationis, *l. scio. ff. de in integr. rest. l. 4. in fin. ff. de Edil. edic. l. 37. §. 1. ff. de evict. l. 1. C. si adv. vend. pign. Barbos. axiom. 150. num. 1. Bechtold. d. cap. 31. axiom. 4. Menoch. cons. 96. num. 7. 8. lib. 1. Glorit. responsi. 1. p. 3. nu. 100.*

Non est verum, quod in hoc casu possit dici, 204
Concessionem aliquid operari ad præsentaneum effectum, ex quo, cùm fuerit *Concessio* confirmatoria Datii peranteà validè competentis, ac debiti

debiti *Ipſimet Communitati Argentæ* ex immemo-
205 rabili, cæteriſque titulis melioribus ſub ea comprehenſis, per ipſam nihil fuit datum, aut de novo conceſſum, quod ad aliquam operationem in re iſta factum, non jus reſpiciente trahi valeat, *ad l. ſi donatæ. §. 1. ff. de donat. inter vir. & uxor. l. more majorum. ff. de juriſdict. omn. judic. cap. inter dilectos. §. cæterum. in fin. de fid. inſtr. cap. veniens. §. nec obſtare de præſcr. optimè ad rem Glorit. reſp. 1. p. 1. nu. 154. & ſeqq. ac plenè Gambeſ. in theſaur. juriſpr. lib. 3. cap. 45. axiom. 2. Solorzan. de jur. Indiar. lib. 2. cap. 26. num. 48. 49. 50. tom. 2. cum concordantib. in Mea collect. legal. 26. num. 80. vol. 1. ac collect. 16. nu. 47. vol. 2. Maſſin. de confiſc. quæſt. 47. à nu. 152. Rot. cor. Innoc. X. Pamphil. deciſ. 124. ubi Add. numero 8. & deciſ. 680. num. 17. cor. Celſ. deciſ. 258. num. 15. cor. Coccin. deciſ. 1279. num. 11. tom. 2. cor. Otthobon. deciſ. 149. nu. 13. cor. Cerro deciſ. 542. nu. 7. tom. 2. & deciſ. 772. num. 7. tom. 3. ac in recent. deciſ. 229. n. 15. p. 19.*

206 Propterea fundamentum, *ut ſuprà* poſitum, ne dum ſuper inanitate *Conceſſionis*, ſed magis ſuper ingentiſſimo præjudicio *Communitatis* per modum *hactenùs* diſcuſſum demonſtrato, firmiſſimum ſtare non eſt ambigendum, & idem præjudicium, nunquam excogitatum à Supplicante, nec à *Concedente*, nunquam ad manifeſtiſſimam juris, juſtitiæ, ac æquitatis læſionem, fore tolerandum, conſtantiſſimè creditur.

FUNDAMENTUM QUINTUM.

Ab obſervantia interpretativa circà ſolutionem Datii Piſcium Communitati Argentæ, ejuſque Gabellario.

207 QUintò igitur, hiſce ſtantibus, quàm potens, quamque conſiderabile ſit aliud Motivum pro parte *Communitatis Argentæ* eductum ab obſervantia interpretativa, non eſt opus, ut ad aliquam comprobationem recurratur; niſi animadverti fortaſsè velit.

208 Quòd, cum ab ipſo tempore *Conceſſionis*, ad ſequentia fuerit exactum Datium, de quo tractatur, à *Communitate*, ſeù Ejus Gabellario, licèt adeſſent eædem, ac ipſiſſimæ ſolutiones faciendæ *Gabellæ Groſſæ*, à quibus & duplices ſolutiones Gabellæ non ſubeundæ à Mercatoribus, eruuntur, nunc in adverſum elevatæ, & licèt ſtatus rerum omnimodè, ut modò ſe habet, itidem, nihilo immutato, tunc, & ſucceſſivè ſe haberet;
209 benè ſequitur, eandem *Conceſſionem* fuiſſe juſtiſſimè nactam illam interpretationem, utiquè non tantùm proximam, ſed inſtantaneam cum tempore illius expeditionis, quod, non obſtantibus dictis ſolutionibus, ac duplici Gabella indè dimanante, Datium præfatum pro tranſitu Piſcium deberetur *Communitati*, per Eamque, ut antea immemorabiliter fuerat exactum, poſſet etiam juſtè legitimè, ac validè exigi; ita ut per hanc inter-
210 pretationem ſic obſervatam *ſuprà annos octuaginta* remanſerit, & nunc remanere debeat ſublata in re iſta omnis difficultas, & dubitatio; jam quod
211 in materia Gabellarum, Vectigalium, & Datiorum præcipuum Motivum reſolvendi dimanet ab hujuſmodi obſervantia, ſeù in ea majorem, ac peculiarem operationem habente, totumque faciente; ex *l. ſi publicanus. §. fin. ff. de public. l. fin. C. vectigal. nov. Jaſ. conſ. 20. numer. 14. lib. 1. Marcabr. conſ. 9. Bertaz. conſ. civil. 99. num. 9. 10. 11. Surd. conſ. 141. num. 45. Cravet. conſ. 294. Venturin. conſ. 39. nu. 17. 39. Cyriac. contr. 222. nu. 20. tom. 2. Capyc. Latro conſ. ult. nu. 66. 68. lib. 1. Faxard. alleg. 13. num. 16. 17. p. 1. Garon. in Comment. de onerib. cap. 9. Caren. reſol. 206. 207. cum multis Aliis congeſtis à Me in collect. legal. 33. nu. 20. & ſeqq. vol. 1. Card. de Luca tit. de regalib. diſc. 52. num. 3. diſc. 63. num. 13. diſc. 71. num. 7. diſc. 72. num. 4. diſc. 81. nu. 4. diſc. 97. nu. 12. & alibi ſæpiùs. lib. 2. Rota cor. Coccin. deciſ. 354. nu. 6. tom. 1. & in recent. deciſ. 118. ſub nu. 11. verſ. his autem p. 11.*

Etiam, ſi intellectus ab ipſa proveniens non 212
eſſet ſuſtentabilis, juri non congrueret, ac contrarius foret de jure verior; ex *Venturin. d. conſ. 39. num. 37. verſ. ſeptimo denique, & nu. 38. ac firmabam Ego ipſe collect. legal. 44. num. 24. vol. 1. & collect. 28. nu. 141. 142. collect. 29. num. 59. 60. ac collect. 50. à nu. 125. ad 128. ubi concord. vol. 2. Mantic. de conject. ult. volunt. lib. 11. tit. 8. num. 24. Add. ad Gregor. deciſ. 184. ſub num. 8. Rota in recent. deciſ. 375. nu. 9. p. 9. tom. 2. deciſ. 199. num. 13. p. 10. deciſ. 300. ſub num. 31. p. 12. deciſ. 216. num. 6. & deciſ. 520. nu. 8. p. 13. deciſ. 253. num 8. 9. p. 16. deciſ. 217. num 7. p. 17. deciſ. 9. nu. 19. 20. deciſ. 99. nu. 8. 9. & deciſ. 132. nu. 6. p. 19. cor. Buratt. deciſ. 944. nu. 6. tom. 3. cor. Roxas deciſ. 279. num. 7. 14. cor. Dunozet. jun. deciſ. 869. num. 11. tom. 2. con. Priolo deciſ. 46. n. 29. & cor. Alex. 8. Otthob. deciſ. 165. nu. 20.*

Nec ſunt alicujus momenti adducta in *Voto D. Auditoris* pro hac obſervantia removenda; nempè

Primò, Ea non eſſe opus in claris, prout nunc 213
eſt clara voluntas Papæ non concedendi præfatum Datium, ſi ſolvatur *Gabella Groſſa*, cui non intenditur præjudicari, & ne ſolvatur duplex Gabella, ad *Rotam in div. deciſ. 121. nu. 12. p. 1. & deciſ. 39. num. 11. p. 2. cor. Greg. deciſ. 184. num. 5. 8. cor. Coccin. deciſ. 615. num. 6. & deciſ. 859. nu. 6. tom. 2. cor. Bichio deciſ. 396. num. 25. tom. 1. cor. Peutinger. deciſ. 311. nu. 12.*

Quoniam, accepta Voluntate Papæ, ut verè 214
accipi debet, ſecundùm germanum ejus ſenſum allatum, ac oſtenſum ſuperiùs in *Secundo Fundamento per totum*; tantùm abeſt, ut poſſit dici clara ad effectum in *Voto* excogitatum, quod imò clariſſima dici debet ad Vota *Communitatis Argentæ*; pro qua in omnem caſum ab Objecto non enervantur vires obſervantiæ modò deductæ; cum ad ſummum negari nequeat, materiam, circà quam verſatur eadem Voluntas Papæ, fuiſſe 215
per ſuperiùs latiſſimè congeſta, ſuis ſaltem implicita dubiis, nec caruiſſe difficultatibus (ex contentis quoque in *Ipſomet Voto*, in quo per modum interpretationis proceditur) locum ideò effectibus obſervantiæ prædictæ patentiſſimè aperientibus, licèt etiam per eam extorqueretur, & im- 216
propriaretur verior ſignificatus, ac ipſa proprietas verborum, cum illi prævalere, ac præferri, etiam in Privilegiis, Conceſſionibus, & Conſtitutionibus Pontificiis, prout in quibuslibet aliis, tradatur cum *Bold. conſil. 11. lib. 1. & conſ. 128. lib. 3. Soc. jun. conſ. 25. numer. 12. lib. 2. Amic. conſ. 42. num. 18. & conſ. 138. num. 14. à Menoch. conſ. 390. nu. 20. lib. 4. Gratian. diſcept. 825. num. 14. Peregrin. deciſ. 53. à num. 6. Ego ipſe collect. legal. 35. num. 78. vol. 2. Add. ad Gregor. d. deciſ. 184. num. 8. in fin. Rota in recent. deciſ. 199. num. 13. p. 10. deciſ. 253. nu. 8. p. 16. deciſ. 441. num. 9. 10. p. 18. tom. 2. cor. Dunozet. jun. deciſ. 829. num. 9. tom. 2. cor. Priolo deciſ. 393. num. 6.*

7. *cor.*

7. cor. *Arguel. deciſ.* 96. *nu.* 8. & cor. *Bichio deciſ.* 464. *n.* 19. *tom.* 2. licèt quoque opus eſſet vim aliquam inferre verbis, *Spada conſ.* 54. *nu.* 37. *lib.* 1. *Ego ipſe colluct. legal.* 50. *nu.* 128. *vol.* 2. *Rota in recent. deciſ.* 5. *nu.* 19. *p.* 14. & cor. *Dunozet. jun. deciſ.* 937. *nu.* 28. *in fin. tom.* 2.

Secundò, ipſam obſervantiam fuiſſe difformem,
217 & variam, ob ſæpè non ſolutum dictum Datium, ſecundùm Teſtium depoſitiones; & ſit certum, quòd unicus actus contrarius deſtruit obſervantiam interpretativam, *Rota cor. Card. Cerro, deciſ.* 566. *nu.* 22. *tom.* 2. & *in recent. deciſ.* 223. *numero* 13. *p.* 19. *Ego ipſe colluct.* 8. *numer.* 201. *vol.* 2.

218 Quoniam, cùm ſolutio dicti Datii non fuerit facta ex eo, quod Mercatores prætendebant *non eſſere obligati, perche non paſſavano sù'l Territorio d'Argenta*; ut inquit Teſtis, cujus verba referuntur *in Voto, ſub §. nam anno* 1635. & ſic ex alia diverſa cauſa (promota ab annis fermè 40. poſt *Conceſſionem*) quàm quod, ut nunc, ex cauſa prædicii *Gabellæ Groſſæ*, & duplicitatis Gabellæ, adeò conticeſcit objectum, ut eadem
219 obſervantia proxima, & inſtantanea cum tempore dictæ *Conceſſionis ut ſuprà* (neglectis actibus contrariis, nec etiam ſufficienter probatis, minuſque *Communitati* inſciæ, ac jure pupillorum utenti prædicialibus) omninò vigeat, ac attendenda veniat, cum poſtquam *Conceſſio* præ-
220 fata ſpatio multi temporis interpretationem recepit ab obſervantia illi proxima, actus unus, vel alter remotus non valeat inſervire pro contraria obſervantia, & deſtruere jam inductam; ex *Cardin. de Luca tit. de regalib. diſc.* 72. *ſub n.* 5. 6. *lid.* 2. *præciſius Rota cor. Roxas deciſ.* 279. *n.* 12.
221 13. *cor. Carril. deciſ.* 170. *num.* 8. *verſ.* hoc tamen potuit „ fieri aliis particularibus reſpecti-
„ bus, & propterea prior obſervantia magis pro-
„ xima tempori reſervationis penſionis prævale-
„ re, & attendi debet, *cor. Duran. deciſ.* 36. *à n.* 38. *tom.* 1. *cor. Alex. VIII. Otthobon. deciſ.* 26. *nu.* 14. 15. *cor. Bichio, deciſ.* 295. *num.* 14. *tom.* 1. & *in recent. deciſ.* 266. *nu.* 21. 22. *p.* 15. *dec.* 172. *nu.* 24. 25. 26. *p.* 17.

222 Tertiò, talem obſervantiam, prout fundatam in decreto manutentionis pronuntiato de *anno* 1639. favore *Communitatis Argentæ*, nil poſſe operari, cùm idem decretum habeat in ventre
223 clauſulam *citrà prædicium jurium Cameræ*, operantem, ut quo ad Cameram perindè ſit, ac ſi manutentio *Communitati* conceſſa non fuiſſet; *ad Peregr. de fideic. art.* 48. *numer.* 17. *Surd. deciſ.* 333. *numero* 10. *Ludovic. deciſ. Peruſ.* 47. *nu.* 22.

224 Quoniam, obſervantia interpretativa, quæ adducitur modò pro parte *Communitatis*, non fundatur ſolummodo in decreto manutentionis per
225 *Eam* obtentæ (licèt aliàs ab hujuſmodi decretis ſoleat elici; *Rota in recent. deciſ.* 17. *num.* 2. *p.* 15. & *deciſ.* 152. *num.* 13. *p.* 19. *in Hiſpalen. decimar.* 24. *Januar.* 1678. *in fine, cor. Pauluccio.*) Sed in continuatis ſolutionibus dicti Datii *Eidem*, ſeu *Ejus* Gabellario factis à tempore *Conceſſionis* citrà de ſe liquidis, ac indubitatis: & ideò nihil hìc habet commune effectus præfatæ clauſulæ *citrà prædicium Cameræ*; quæ etiam in omnem
226 eventum, Vel redditur inoperabilis, ob ceſſationem talis prædicii, juxtà ſuperiùs in *Tertio Fundamento firmata ex nu.* 92. cum eatenus conſideretur, quatenus inferat prædicium, *Gratian. diſcept.* 980. *num.* 5. 6. *Rota apud Puteum deciſ.* 34. *nu.* 1. *lib.* 2. *cor. Merlin. deciſ.* 316. *ſub nu.* 25. *tom.* 1. & *cor. Priolo deciſ.* 44. *nu.* 15. *cum aliis multis hoc idem præſupponentibus, congeſtis in Mea colluct. legal.* 1. *nu.* 12. *vol.* 2.

Vel non eſt attendenda in præſenti, cum il- 227
lius virtus, & natura ſit operari in aliis, quàm in expreſſis, adeò ut ad exactionem hujus Datii in manutentione contentam non extendatur, cum de alio prædicio debeat intelligi, quàm de proveniente ab expreſſa conceſſione talis exactionis; *Honded. conſ.* 86. *nu.* 47. *lib.* 2. *à Ponte conſ.* 15. *nu.* 17. & *conſ.* 55. *nu.* 56. *lib.* 1. *Gabr. conſ.* 151. *à nu.* 29. *lib.* 2. *cum concordantibus per Barboſ. clauſ.* 157. *nu.* 5. *Rubeum in ſingular. p.* 4. *clauſ.* 754. *nu.* 9. *tom.* 2. *Cardin. de Luca tit. de feud. diſc.* 1. *nu.* 8. *lib.* 1. *tit. de regalib. diſc.* 8. *nu.* 6. *lib.* 2. & *tit. de juriſdict. diſc.* 34. *num.* 4. *lib.* 3. *Rota in rec. deciſ.* 720. *num.* 8. *p.* 3. *deciſ.* 549. *nu.* 10. *p.* 5. *tom.* 2. *deciſ.* 222. *nu.* 26. 27. *p.* 7. *deciſ.* 179. *num.* 19. *p.* 11. *deciſ.* 29. *nu.* 8. *p.* 14. *deciſ.* 103. *nu.* 6. *p.* 19. *cor. Card. Cerro, deciſ.* 579. *num.* 3. *tom.* 2. & *deciſ.* 685. *nu.* 11. *tom.* 3. *cor. Dunozet. ſen. deciſ.* 237. *num.* 5. *cor. Dunozet. jun. deciſ.* 131. *nu.* 8. *tom.* 1. *cor. Duran. deciſ.* 399. *num.* 13. *tom.* 2. *cor. Manzaned. deciſ.* 708. *nu.* 8. *cor. Coccin. deciſ.* 1439. *num.* 14. *cor. Peutinger. deciſ.* 422. *num.* 19. *cum concordantib. apud Sanct. Mem. Innocent. X. deciſ.* 124. *nu.* 5. & *ibi Adden. ſub num.* 9. *ac deciſ.* 629. *n.* 4. *in Roman. Vineæ* 19. *Febr.* 1663. *§. nec aliqua cor. Albergat. ac in Elnen. Obedient.* 21. *Jun.* 1677. *§. non obſtat cor. Calataiu.*

FUNDAMENTUM SEXTUM.

A juſtitia Edicti emanati ad favorem Communitatis Argentæ ſub die 15. *Julii* 1682. *vetantis Mercatoribus Piſcium itinera indirecta, ac inſolita.*

SExtò denique, & ſubſequenter ab hactenus 228
deductis, ac tutatis *Edictum Eminentiæ Veſtræ ſub die* 15. *Julii* 1682. emanatum ad hoc, ut Mercatores, & Vectores Piſcium eos ducerent, & ducere facerent *per le ſtrade ſolite dirette, & uſate*; declarando junctim, *che le vie indirette, s'intendano eſſere le ſtrade non uſate, come à paſſare dalla Trava, Marone, & altre dichiarate indirette con più Editti, & in particolare li* 15. *Nouembre* 1673. *riſpetto all'altre merci, delle quali la R. C. eſigge la Gabella nella Terra d'Argenta.*

Et ſic an hoc, ut in materia præſenti repara- 229
retur prædicio *Communitatis Argentæ*, obviaretur fraudibus, quæ in illius damnum à callidis Mercatoribus, & Vectoribus Piſcium committebantur, & committi poſſent, ac ut Datium ipſum, eidem ex cauſa utilitatis publicæ competens, & debitum, unà cum *Conceſſione* in ſuperioribus examinata, mediante actuali ſolutione ſuum plenarium gigneret effectum.

Veluti *Juſtitiæ, Æquitati, omni juris diſpoſi-* 230
tioni, ac praxi univerſali totius Italiæ, ac ſignantes Ducatus Ferrariæ omninò conſonum, & conveniens, *Juſtiſſimum* undique fuiſſe, ac inviolabiliter ſore ſervandum, certò certius eſt cenſendum.

Quemadmodum enim validiſſima militat præ- 231
ſumptio juſtitiæ, ac æquitatis pro *Ipſo Edicto*, tanquam emanato ab *Emin. Veſtra Principe Sapientiſſimo, æquè ac juſtiſſimo*, quem non minus omnia jura in ſcrinio pectoris retinere, quàm jus ipſum, ac legem animatam in Terris ſuſpici, ac demirari,

demirari, *Univerſus Orbis* agnoſcit, dum omnia ſic gerit, ut in illis legum candor, & rationis naturalis integritas perpetuò emicet, ac effulgeat, adeo ut ſeu ſacroſancta juſſa omnibus numeris juſtitiæ, æquitatis, integritatis, ac paternæ providentiæ verè abſoluta recipiantur, ac veneren- 232
tur; juxtà veritatem generaliter agnitam, de qua 233
in Auth. de Conſul. circà fin. gloſ. in l. prohibitum ff. de jur. fiſc. & per Bald. in cap. 1. num. 3. tit. apud quem, vel quos contr. feud. defin. & in l. omnes num. 87. ff. de juſt. & jur. ac in l. ſi teſtamentum C. de teſtam. Gomez in §. item ſi quis nu. 23. inſt. de act. Dec. conſ. 292. col. 2. Cravet. conſ. 103. ſub num. 14. Cephal. conſ. 468. ſub nu. 110. lib. 4. Pacian. conſ. 161. nu. 21. Alciat. de præſumpt. reg. 3. præſ. 8. Gail. obſ. 76. num. 11. lib. 2. Bechtold. in theſaur. juriſprud. lib. 14. cap. 78. axiom. 4. 5. tom. 2. de Philippo diſſert. 40. à num. 5. & à num. 85. ubi plenè Cammarat. reſp. 11. num. 41. lib. 2. Oldrad. jun. de litter. & reſcript. Princip. prælud. 6. num. 40. 47. Maſtril. de Magiſtr. lib. 5. cap. 6. num. 222. & deciſ. 241. à num. 16. cum aliis in mea collect. legal. 37. nu. 100. vol. 2. & ſpecialiter (quoad partem *Ipſius* 234
Edicti, qua mandatur perſolvi dictum Datium *Communitati Argentæ*) ſuperiùs evidentiſſimè comprobatam, & demonſtratam.

Ita eidem *Edicto*, quo ad aliam partem, in qua vetantur, *ut ſuprà*, viæ indirectæ,

Adſiſtit *communiſſima* traditio juris ſanctionibus 235
affabrè fulcita ſe habens, non eſſe permiſſum Mercatoribus, & Vectoribus Mercium gabellabilium, & pro quibus gabella, ſeu datium aliquod debetur, iter facere cum illis per loca inſolita, & inſueta, vulgò *fuor di ſtrada*, omiſſis viis uſitatis, ac regiis, per quas ducitur ad locum, in quo gabella, ſeu datium perſolvendum
venit; & ſi ſecus taliter præſumendum fore contrà Mercatores, & Vectores contrafacientes, ac 236
euntes per vias non tritas, obliquas, ac indirectas, ut nedum operam fraudandi ipſam gabellam, & datium conſultò præbere cenſeantur, ſed hinc tanquam fraudatores incurrant pœnas amiſſionis mercium, & commiſſi, ut applicando *tex. in l. eos §. ult. ubi gloſ. ff. de falſ. in l. Præſidibus, ubi Rebuff. C. de curſ. public. & in l. qui fiſcales, ubi Bart. num. 1. C. de navicul. lib. 11. traditur ulterius à Bald. in l. cum proponas, ubi etiam Salyc. C. de naut. fœn. idem Bald. in l. ſi quis non dicam verſ. conclude ergo C. de Epiſc. & Cleric. Bertrand. conſ. 116. ſub num. 8. lib. 2. Cravet. conſ. 115. num. 5. verſ. ſecundò principaliter lib. 1. Marcabr. conſ. 18. nu. 183. Giurb. conſ. 16. num. 16. ubi concord. Rimin. ſen. conſ. 33. num. 44. & ibi Rimin. jun. in addit. litt. N. lib. 1. Venturin. conſ. 39. num. 116. Tuſch. litt. D. concl. 26. num. 4. Tepat. tit. de commiſ. col. 2. Corſet. ſing. 16. numero 2. Muſcatel. in pract. crim. tit. ult. de extract. extra Regn. numero 26. 27. ubi Pratus in addit. alios congerit Maſcard. de probat. concl. 99. num. 2. concl. 473. num. 3. tom. 1. concl. 815. num. 28. & concl. 834. num. 23. 24. tom. 2. Alberic. de ſtat. lib. 2. quæſt. 4. ſub num. 8. Mauſon. de contraband. quæſt. 6. nu. 11. Farinac. de furt. quæſt. 173. num. 19. & in fragment. crim. litt. B. num. 64. ad fin. p. 1. Menoch. de præſumpt. lib. 5. præſ. 3. num. 108. tom. 2. Coler. de aliment. lib. 1. cap. 17. numero 24. Firman. de gabell. numero 158. 166. Bertachin. eod. tract. p. 9. princ. num. 18. Ripa de noct. temp. cap. 16. num. 50. Cardin. de Luca tit. de regalib. diſc. 153. num. 9. verſic. „ & ſic quem-*
„ admodum acceſſus per vias incommodas,
„ periculoſas, & inuſitatas maximum eſt fraudis
„ indicium, quod ſolum ad commiſſum ſuffi-
„ cere ſolet. *lib. 2. Guid. Papa deciſ. 572. nu. 3.*
Ac in effectu conveniunt omnes illi, qui benè exiſtimantes, pertranſeuntem cum rebus gabellæ ſubjectis, exiviſſe locum, ubi illa ſolvi debebat, dixerunt, eundem fraudatæ gabellæ incurriſſe, ſi omiſſo tali loco, ad alium ſe transferat (quod eſt in ſubſtantia dicere, hunc talem viam indirectam pertranſiiſſe,) ad *tex. in l. interdum §. dictio, ubi DD. ff. de public. & vectigal. Maſcard. de probat. concluſ. concl. 874. nu. 4. Conciol. verb. gabella reſol. 7. n. Sabel. in ſumma eod. verb. num. 25. verſ. quod vecturales, & num. 39. lib. 2. Gibalin. de univ. rer. human. negotiat. lib. 1. c. 7. conſect. 4. Farinac. de furt. q. 173. num. 17. Maſſin. de confiſc. q. 21. ex numer. 23. Ego ipſe collect. legal. 33. num. 2. 5. vol. 1. ac plenius collect. 3. per tot. vol. 2. ac me allegato, D. meus Anton. Gabriel. Calderonus Faventinus doctrina, ac nobilitate conſpicuus, nunc Almæ Rotæ Ferrar. Auditor omni laude digniſſimus, poſt D. meum Balduc. ad Ramom. dec. 61. numero 6. lib. 2.*

Adſiſtit quoque eidem Edicto, quo ad Duca- 237
tum Ferrariæ, *Stat. Gabellæ Magnæ Ferrar. rubr. 10. §. Proviſiones, & Cridæ. numero 3. fol. 31. 31.*

Adſiſtit Breve Papæ Pauli V. de quo ſuprà *in* 238
Fundam. tertio §. quo ad Gabellam Groſſam num. 124. revocatorium Gratiæ XIX. conceſſæ *Communitati Argentæ*, in qua continebatur, quod in extractione Piſcium, *ſia in libertà tenere quella ſtrada, e quel camino, che più piacerà, ne li Gabellieri, Datieri, ò altri delli Territorii, per i quali non paſſaranno, ne li toccaranno, poſſino pretendere, ne farſi pagare coſa alcuna:* ex revocatione enim hujus Gratiæ, in qua permittebantur itinera devia, & inſueta, benè firmari juſtitiam, ac ſubſiſtentiam iſtius Edicti, *palam omnibus redditur.*

Adſiſtit rurſus proviſio ab *Eminentiſſ. Legatis* 239
Ferrariæ ſæpiſſimè facta, ut in variis *Edictis* enunciatis in eodemmet noſtro *Edicto*, in quo ſpecialiter allegatur *Illud* emanatum *ſub die 15. Novembr.* 1673.

Et adſiſtit denique (generaliter loquendo) uni- 240
verſalis praxis, & uſus totius Italiæ, cum ubique ſint interdicta Mercatoribus, ac Vectoribus mercium itinera ſolita, ac inſueta, ne aliàs aperiatur locus fraudandi gabellas, & Datia, ut facillimè eveniret, ob ipſorum Mercatorum verſutiam, & nimiam calliditatem; ſicuti teſtantur, ac præſupponunt *Omnes Doctores ſuperiùs congeſti, & alii, ſi opus foret, congerendi.*

Idcircò, ſi tàm evidenti, ac ſolido juſtitiæ mu- 241
nimine ſemper collaudato, & univerſaliter admiſſo, ut finis exactionum vectigalium, ſemotis pro poſſibili fraudibus, obtineatur, validiſſimè fulcitur hoc ipſum *Edictum*; tantum abeſt, ut de illo non ſervando, ac revocando ſit agendum, quod imò pro ejus inviolabili obſervantia, & (ſi neceſſe eſſet) confirmatione, ac reiteratione veniat 242
cenſendum; ex *DD. in l. cunctos populos C. de legib. Alfonſ. de Caſtro de poteſt. legis pœn. lib. 1. cap. 5. Caſtro Pal. eod. tract. diſp. 1. punct. 14. tom. 1. Borrel. de Magiſtrat. Edict. lib. 2. cap. 2. num. 101. Ramirez, de lege Regia, ſeu de poteſt. Princip. §. 21. Vaſq. de ſucceſſ. creat. in præfat. lib. 1. n. 78 & à n. 90. tom. 2. & paſſim junctis aliis de materia tractantibus jàm ſuprà conglomeratis.*

In

In nihilo attentis, nec attendendis ponderatis in adverſum in *Voto D. Auditoris.*

243 Præſupponitur enim ex præmiſſis antecedenter in eo, conſtare de injuſtitia ejuſdem *Edicti*, & ſic *in §. conſequitur ex præmiſſis*, & apertè dicitur illud extortum in damnum Cameræ per importunas preces contra mentem *Emin. Veſtræ Principis Sapientiſſimi, ac Juſtiſſimi*, ſervandum minimè eſſe, imò & tanquam damnoſum utilitati privatæ, cum ſi Mercatores deferentes Piſces *Ferrariam*, *Bononiam*, *Mutinam &c.* iter facere tenerentur, relicta via *Travæ*, & *Maronis*, per *Territorium Argentæ*, ultrà duplicem Gabellam, facerent jacturam Piſcium, qui ob longitudinem itineris marceſcerent.

244 Verùm, cum *latiſſimè in ſuperioribus* fuerit oſtenſum, contenta antecedenter in *Voto* non eſſe vera, nec in facto, nec in jure, ac prætenſum damnum Cameræ non eſſe in re iſta deducibile, nec applicabile, & proinde ipſa antecedentia *Voti* quicquam non ſtringere, nec concludere, ut in *Fundam.* 2. 3. 4.

245 Aſſequimur ſucceſſivè, nec fore ſuſtentabile id, quod modò in ipſo *Voto* dicitur conſecutivè, præfatum *Edictum* extortum in damnum Cameræ per importunas preces, non eſſe ſervandum, juxtà *vulg. theſim* de non dando conſequenti, ſublato antecedenti, *de qua pluries ſuprà.*

246 Et verè nimis apertum videtur verbum illud, quod hoc *Edictum* fuerit *extortum per importunas preces*: quaſi hinc per *Emin. Veſtram* fuerit conceſſum, & ſi concedi prohibitum, & non concedendum, inconſultò, injuſtè, cum mero damno, & præjudicio alterius, ſed minus veris precibus ſolis inhiationibus *Communitatis* ſupplicantis conſtricta, invita, & ſine voluntate, uti educitur à *text. in l.* 1. *ubi Plat. n.* 7. *Valenzuel. n.* 40. *ff. de pet. bonor. l.* 1. 2. *C. ſi nupt. ex reſcript. l.* 2. *C. de Summ. Trin. cap. cum juventute de purg. canon. cap. fin. ubi gloſ. verb. importunitatem de reſcript. in* 6. *Amaya in l.* 2. *ſub n.* 15. 16. *C. de bon. vacantib. & in l. unic. n.* 56. *cum ſeqq. ubi latè C. de collat. donat. utrobique lib.* 10. *Cravet. conſ.* 10. *n.* 13. 17. *lib.* 1. *de Philippo diſſert.* 19. *n.* 31. *Sanchez de matrim. lib.* 4. *diſp.* 7. *Ponc. eod. tract. lib.* 4. *cap.* 5. *Petra de poteſt. Princip. cap.* 32. *n.* 273. *Cabrer. de metu. lib.* 2. *cap.* 3. *nu.* 34. 35. *Navarret. diſcurſ. politic.* 24. *ad fin. Card. de Luca, ſe referens ad tit. de regalib. diſc.* 148. *lib.* 2. *in tit. de judic. diſc.* 20. *n.* 12. *lib.* 15.

247 Dum tamen idem *Edictum* convincitur undequaque emanatum ſuper materia, ne dum non prohibita, ſed prorſus permiſſa, ac univerſaliter approbata, ſumma prudentia refertum, juſtitia evidentiſſima redolens, abſque alicujus damno, & præjudicio, ad preces veriſſimas, & ſubindè con-
248 ceſſum ab *E. V.* ſub plena deliberatione directa à diſpoſitionibus *juris*, traditionibus *Doctorum*, praxi indubitata *totius Italiæ*, uſu certiſſimo *Legationis Ferrarienſis*, & exemplis *Principum*, *ac Legatorum à Latere* antecedentium, *ut ſuperiùs eſt demonſtratum.*

249 Ita ut nequeat ullo modo dici *extortum per importunas preces*, ſed benè conceſſum comitante juſtitia, & æquitate, jam quod ſi conſimilibus *Edictis* non repararentur fraudes Gabellarum, & Vectigalium, & Mercatoribus, ac aliis merces, & res gabellabiles vehentibus liceret iter agere per vias ipſis benè viſas, de iiſdem Gabellis, & Vectigalibus pluſquam actum eſſet, *ut ſenſus patet.*

250 Et hodiè hoc ipſum verificaretur, quoad Datium Piſcium de juribus *Communitatis Argentæ*, de quo agitur: nam ſi deberet attendi *Sententia D. Auditoris* permittens Mercatoribus Piſcium vias quaſcunque ad eorum libitum; ac ſubindè, ſi ceſſare deberet providentiſſimum iſtud *Edictum*, jam Datium ipſum redditum eſſet aereum, nec ab eo proventus aliqui pro ſublevamine *Communitatis*, & *Populi*, ac ſatisfactione impenſarum in dicto *Cap. IX.* expreſſarum, ad quem effectum fuit impoſitum, & deſtinatum, amplius retraherentur, ut *nimium edocet ſenſus.*

Pro qua re evitanda, quemadmodum idem *Edi-* 251
ctum fuit conceſſum, & promulgatum, ita omninò ſuſtineri debet, ſicuti ſuſtinentur alia conſimilia Edicta emanata ad evitandas fraudes *Gabellæ Groſſæ*, non ſolùm in aliis locis Ducatus Ferrariæ, ſed in ipſamet *Terra Argentæ*, dum eadem 252
omninò ratio prohibitionis fraudum, qua illa emanarunt, ſuſtinentur, ac vigent, concurrit ad hoc, ut iſtud (& ſi conceſſum, ac emanatum pro Datio particulari longiſſimè minori, quo ad ambitum, non quo ad ſubſtantiam, reſpectu rei particularis, nunc Piſce, pro quo debetur, quàm ſit immenſa vorago *Gabellæ Groſſæ*) pariter ſuſtineri, & vigere debeat, intrante propterea eadem 253
diſpoſitione juris ad *vulg. l. illud ff. ad l. Aquil. de qua*, & *concordantibus per Barboſ. axiom.* 197. *n.* 3. 4. *ubi Tabor. penès Bechtold. in theſaur. juriſpr. lib.* 16. *cap.* 5. *axiom.* 13. *tom.* 1.

Uſque adeo, ut ſi etiam non adeſſent præfata 254
Edicta, quo ad *Gabellam Groſſam* in Ducatu Ferrariæ, ſed adeſſent, ac practicarentur in aliis Locis, Civitatibus, & Provinciis, præſertim adiacentibus, prout verè adſunt, & practicantur, ad- 255
huc idem *Edictum*, quo ad Datium Piſcis pro *Communitate Argentæ*, ſatis, ſuperque juſtificaretur, & ut juſtum, ac æquum (ſi non fuiſſet conceſſum) poſſet, & deberet concedi; nuncque, ut jam conceſſum, venit ſuſtinendum, ac inviolabiliter ſervandum, ex traditis *à Jaſ. in l. de quibus n.* 6. *ff. de ll. Coſtant. in l. n.* 36. *C. de fid. offic. lib.* 12. *Prat. reſponſ. crim.* 46. *n.* 56. 57. *& ſeqq. Menoch. conſ.* 228. *n.* 55. 56. *lib.* 3. *Bechtold. theſ. juriſpr. lib.* 17. *cap.* 49. *axiom.* 13. *in fine. Cardin. de Luca tit. de ſervit. diſc.* 2. *n.* 19. *lib.* 4. *Boer. deciſ.* 263. *n.* 9. *Rota in recent. deciſ.* 357. *n.* 49. *& ſeqq. p.* 11. *eadem ac cor. Coccin. deciſ.* 2194. *à n.* 36. 38. *to* 5.

Neque reſpectus utilitatis privatæ Mercatorum, 256
ob Piſcium putrefactionem ex cauſa longitudinis itineris conſideratus à *D. Auditore in Voto*, eſt ullo modo attendendus.

Quia nec eſt verus in *Facto*, nec ſubſiſtens in *Jure.*

Non in *Facto*, cum (loquendo de Mercatori- 257
bus Piſcium Vallium Comacli) à menſuratione itinerum à Civitate Comacli ad *Paſſus Travæ*, & *Maronis*, qui ſunt ex deviis, ac indirectis; & ab ipſa Civitate ad Paſſum *Longaſtrini*, portendendo *Argentam* versùs, qui eſt inter vias directas, ac conſuetas; nulla prorsùs, vel modica inter majorem, vel minorem longitudinem differentia dignoſcatur; ita ut (ſtante hac probatione, quæ 258
dicitur per ocularem inſpectionem, ſive viſionem locorum, omnes alias exuperans, *l. penult. ubi D D ff ſin. regund. Mazzol. conſ.* 91. *num.* 10. *Gravat. ad Veſtr. in prax. lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 26. *Coſta de remed. ſubſid. remed.* 101. *num* 6. *Poſt. de manut. obſ.* 101. *numero* 5. *Leoncil. deciſ.* 77. *numero* 2. *Rota cor Gregor. deciſ.* 575. *num.* 6. *cor. Alex. VIII. Otthobon. deciſ.* 62. *num.* 4. *& cor. Cardin. Cerro deciſ.* 410. *num.* 14. *tom.* 2.) nequeat pro veritate dici, quòd ex cauſa

majoris longitudinis itineris per Paſſum *Longaſtrini* permiſſum, Piſcium putrefactio ſuccedat.

259 Quod etiam ſatis deprehenditur, dum ſæculis ante actis, & poſt devolutionem Status Ferrariæ ad S. Sedem Apoſtolicam, hujuſmodi cauſa, non niſi præſentaneis temporibus, apparet deducta, ſed nec etiam in actis probata, cum verè, &
260 contra diſtinctè ad alios Paſſus prohibitos probari non poſſit; taliter ut de ea, veluti inſubſiſtenti, ac vana, nullatenùs ſit curandum, *arg. l. qui accuſare. C. de eden. l. actor. C. de probat. l. 1. C. de alien. judic. mut. l. ult. C. de rei vendic. cap. inter dilectos de fid. inſtr. & c. ult. de jure jur. cum ſuis concordan. paſſim habendis.*

261 Rurſus non eſt verus idem reſpectus in *Facto*; cum, quo ad Piſces coctos, ſale conditos, fumo lentè torrefactos, & aliis modis confectos, non ſit verificabilis elevata putrefactio in itinere juſtiſſimè ſervando, ut ſpectato brevi tempore, quo abſolvitur, ac attenta qualitate horum Piſcium valdè longiori tempore perdurantium,
262 eſt nimis ex ſe indubitatum, ac ſuggerit ratio naturalis ſemper in materia probationum potentiſſima, ſeu omnia inſinuans, ſemper loquens, cuncta rectè diſponens, & regina juris nuncupata, *Zaſ. in l. 84. numer. 11. ff. de verb. oblig. & conſ. 4. numer. 34. 84. lib. 1. Bald. conſ. 38. in fin. & conſ. 343. in princ. lib. 1. Cravet. conſ. 31. num. 5. vol. 1. Natta conſ. 532. n. 33. Hering. de fidejuſſ. cap. 7. a. 523. Coler. de proceſ. execut. p. 1. cap. 9. n. 31. cum aliis apud Bechtold. in theſaur. juriſprud. l. 16. cap. 5. axiom. 2. & 20. tom. 2.*

Non etiam in *Jure* dictus reſpectus eſt ſubſiſtens.

263 Vel, quia rectus à ratione, ſive cauſa putrefactionis Piſcium, quæ, cùm non ſit univerſalis, quo ad Piſces cujuſvis generis, ſed ad ſummum duntaxat particularis, quo ad aliquos Piſces recentes in calidioribus anni temporibus, utiquè
264 non concludit, ob interdictam argumentationem à particulari ad univerſale, *ex Curt. jun. conſ. 117. col. 1. Altograd. ſen. conſ. 62. ante n. 20. & conſ. 68. n. 101. lib. 2. in Mea colluct. legal. 34. n. 130. vol. 1. & colluct. 20. n. 11. verſ. tùm, quia arguit. vol. 2.*

265 Vel, quia fundatus in utilitate privata aliquorum Mercatorum, ſemper poſtponenda utilitati publicæ, ob quam tùm Datium Piſcium legitimè ab immemorabili debitum *Communitati Argentæ* fuit eidem confirmatum, tum *Edictum*, de quo nunc tractatur, fuit ab *Emin. Veſtra*, ne idem Datium defraudetur, juſtiſſimè conceſſum.

266 Et ob id, ut utrumque vigeat, ac adimpleatur, reſpectus dictæ utilitatis eſt abjiciendus, *l. ſi quis in gravi, §. utrum. ff. ad S. C. Syllan. l. utilitas. C. de primipil. l. unica. §. hinc autem. C. de caduc. tollen. l. jubemus. C. de Sacroſ. Eccl. c. bona. de poſtul. Prælat. cap. niſi. de renunc. & cap. licet. de Regular. Bechtold. in theſaur. juriſpr. lib. 19. cap. 48. axiom. prim. ubi pleniſſimè. tom. 2. Carpzov. juriſpr. forenſ. p. 1. conſt. 32. defin. 41. n. 5. Rota in recent. deciſ. 265. n. 39. p. 5. deciſ. 312. n. 4. p. 6. deciſ. 313. n. 28. p. 12. cor. Merlin. deciſ. 657. ſub n. 1. tom. 2.*

267 Minùs etiam relevat, quod *in Voto §. præterea, cum de jure*; dicitur, quòd ſi Mercatores tranſire modò cogerentur per *Territorium Argentæ*, juxtà tenorem *præfati Edicti*, læderetur per illud

Diſpoſitio juris jubentis, quòd nemo poſſit exi- 268
gere pedagium extrà ſuum Territorium, quod non cuſtodit, nec reficit, imò nec cuſtodire, nec reficere poteſt; *ad Bertazzol.* in terminis Gabellæ prætenſæ à Camerario *Argentæ*, *conſ. 207. num. 2. & per tot. lib. 1. Eugen. conſ. 72. à num. 3. 15. lib. 2. Peregrin. de jur. Fiſc. lib. 1. tit. 1. n. 22.*

Reſcriptum Ducale de anno 1494. productum 269
ex parte *Communitatis Argentæ* in proceſſu, ſe habens *Che ogni quantità di Peſce ſalato, ò freſco, che paſſa per detta voſtra Terra d'Argenta, debba pagare &c.*

Et inutiles, ac ventoſæ redderentur binæ Sen- 270
tentiæ conformes, quibus, ad favorem Mercatorum, & Aliorum in lite Conſortum, fuit dictum *de anno 1672. non licere Communitati Argentæ exigere Gabellam pro tranſitu Piſcium, qui realiter, & cum effectu non tranſeant, ac tranſportentur per Territorium ipſius Communitatis*, cum ſubſequuta re judicata, ut advertitur *in Voto. §. ſed interpoſita.*

Quoniam ſatis ſit dicere, *Animadverſiones* iſtas omnimodæ pugnare veritati: cum

Quo ad *Primam* (ultrà vulnerationem Senten- 271
tiæ *D. Auditoris* ab hac ipſa Animadverſione taliter importatam, ut certè corruere deberet, dum duriſſimè mandat, nec etiam ſolvendum eſſe Datium *Communitati Argentæ* pro tranſitu Piſcium per Ejus Territorium, quod verè cuſtodit, reficit, & conſervat) admittatur *communiter à DD.* diſtinctio, quòd aut Mercatores, Aliique deferen- 272
tes merces, & res gabellabiles, illas deferunt per vias ſolitas, directas, & uſitatas; & tunc ab illis nemo, per cujus Territorium non tranſeunt, poteſt exigere gabellam, ſive pedagium; & in hoc caſu ipſa *Animadverſio* cum *DD.* pro ea *allatis* bene procedit.

Aut Mercatores, aliique deferentes merces, & 273
res gabellabiles, illas deferunt per vias inſuetas, indirectas, & inuſitatas; & tunc, ſi eundo per vias ſolitas, directas, & uſitatas, debuiſſent aliquam gabellam, ſive pedagium perſolvere; utique ad illam, ſeù illud tenentur, etiam ſi non tranſiverint per territorium, ubi gabella ſive pedagium ſolvi debebat, cum itinerando per dictas vias inſuetas, indirectas, ac inuſitatas, perindè ſit, ac ſi per tale Territorium tranſiiſſent; ut volunt *DD. Omnes adducti ſuprà in §. Item eidem Edicto n. 236.*

Ac individualiter fuit judicatum in caſu, in 274
quo conſuluit *Bertazzol. d. conſ. 207.* pro *Animadverſione contraria* adductus; dum Cliens, pro quo ſcripſit, & qui non ſolverat Gabellam in *Terra Argentæ* ſolvendam, ex quo per ejus *Territorium* non tranſierat, ſed, omiſſis viis directis, ac uſitatis, ſe contulerat ad *Locum Faſſinatæ*, extrà *idem Territorium*, exiſtimans ſic ſe non ſubjectum ſolutioni dictæ Gabellæ, fuit quidem abſolutus à contrabanno, ex cauſis, & circumſtantiis excuſantibus ab incurſione illius per *Conſulentem* plenè *recenſitis*, & *doctè comprobatis*: aſt fuit condemnatus ad *ſolvendam gabellam duplicatam* (cùm vere ea, juxtà hanc diſtinctionem debuiſſet ſolvi;) ut teſtatur, ac obſervat *Claud. Bertazzol. Filius Conſulentis in fine ejuſd. conſ. 207.* 275

Quæ reſolutio tàm præciſa, & in terminis 276
propriis, reſpectu *Gabellæ Argentæ*, omnem amputat prorsùs difficultatem, *ſecundùm tradita à Fuſar. conſ. 24. numer. 61. Garen. reſol. 2. numer. 140. Cyriac. contr. 248. numer. 22.*

tom. 2. Grammat. vot. 198. num. 4. Surd. conſ. 533. ſub num. 18. 19. lib. 4. Urceol. conſult. forenſ. cap. 94. num. 34. vol. 2. Me ipſo collect. legal. 4. num. 80. 81. collect. 8. num. 210. & collect. 31. num. 96. vol. 2. Card. de Luca Theatr. verit. tit. de feud. diſc. 7. num. 8. lib. 1. & tit. de emphyt. diſc. 3. num. 7. 8. ac diſc. 28. num. 4. lib. 4. tit. de fideic. diſc. 74. ſub numer. 6. lib. 10. Sperel. deciſ. 85. num. 25. tom. 1. Medic. deciſ. Senen. 80. numer. 18. & deciſ. 99. num. 35. 36. Rot. in recent. deciſ. 214. num. 7. 8. p. 4. tom. 2. & deciſ. 66. num. 4. p. 15.

Quo ad *Secundam*; Reſcriptum Ducale allatum,

277 Vel recipit interpretationem à diſtinctione proximè adducta, & juxtà illam eſt intelligendum, ac aſſumendum, cùm ita ſe habeat juris diſpoſitio, ſecundùm quam reſcriptum quodlibet debet in-
278 telligi, *l. reſcripta C. de precib. Imper. offer. cap. 2. & cap. cauſam ubi DD. de reſcriptis, Corn. conſ. 17. num. 28. lib. 2. Dec. conſ. 436. ſub num. 6. Ferret. conſ. 19. nu. 17. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. §. 7. proœmial. nu. 111. & ſeqq. Rot. cor. Mantic. deciſ. 218. num. 3. cor. Seraphin. deciſ. 896. num. 4. tom. 1. cor. Coccin. deciſ. 361. ſub num. 1. 2. tom. 1. cor. Priolo deciſ. 349. num. 6. cor. Roxas deciſ. 132. nu. 16. cor. Card. Cerro deciſ. 146. n. 11. tom. 1. cor. Card. Celſo deciſ. 43. n. 4. & in recent. deciſ. 483. n. 24. p. 9. tom. 2. deciſ. 191. num. 6. p. 17. deciſ. 199. n. 16. deciſ. 254. num. 10. & deciſ. 282. n. 15. p. 18. tom. 1. ac deciſ. 682. n. 5. ead. p. 18. tom. 2.*

279 Vel eſt declarandum, ac interpretandum eo modo, quo utebantur *Principes Atteſtini in Dominatu Ferrariæ*, & ſic ſanè ad normam ipſiuſmet diſtinctionis, ut generaliter in loco adducto ſuprà *in §. Adſiſtit quoque num. 237.* & ſpecialiter reſpectu *Gabellæ Argentæ* ex tenore Capitulorum, ac proviſionum ſuper Fovea Conſandoli, ultrà Pa-
280 dum tranſmiſſ. *per Nicolaum March. Eſtenſem Regimini Argentæ* de *anno* 1424. 26. *Januar.* exemplat. *de anno* 1472. *die* 11. *Septembr.* & regiſtrat. *inter Stat. Gabell. Magn. Ferrar. fol.* 101. 102. ubi poſt erectum Paſſum ſuper eadem Fovea, ſancitur
281 per hæc verba *Item, che ogni mercantie, & ſiano di che conditione ſi voglia, le quali per alcun caſo, ò tempo ſaranno condotte per la detta foſſa in futuro del terreno di Medeſina, e delle altre terre del terreno di Bologna, ò veramente da Imola, e dell' altre terre, e lochi di Romagna, e foſſero uſuade eſſer condotte per li paſſi di Conſeleſe, e d'Argenta, ſiano tenute pagare tutti li Datii, e fondi di Nave, li quali ſolevano pagare nel terreno d'Argenta, e de Conſeleſe, accioche il Signor predetto, e le dette terre d'Argenta, e di Conſeleſe non ricevano danno alcuno in le loro intrade &c.*

282 A quibus verbis quemadmodum deprehenditur religioſiſſima mens, ac intentio hujus Principis, nolentis unquam inferre præjudicium *Gabellæ Terræ Argentæ*, ſed quòd ſolveretur eidem *per ogni mercantie, ſiano di che conditione ſi voglia*, directus, ratione ipſius Gabellæ, debiti, etiam ſi Mercatores, & mercium Vectores non tranſiiſſent per *Territorium Argentæ*, ſi tamen eædem merces eſſent ſolitæ deferri per illud, ut *contextus eorun-*
283 *dem verborum nimis clarus patefacit*, abſque eo, quod opus ſit argumentis ulterioribus ſubtilius inquirere: ex *vulg. l. continuus §. cum ita ff. de verb. oblig. Rota in recent. deciſ. 361. ſub num. 6. 7. p. 4. deciſ. 44. numer. 14. p. 11. deciſion. 318. à numer. 14. cum ſeqq. p. 16. deciſ. 185. num. 10. p. 19. cum aliis in mea collect. legal. 1. n. 34. 53. vol. 1.*

Ita in materia præſentanea omnis debet ceſſa- 284
re ſcrupulus, prout removetur, cum extet ſuper ea *præfata Sanctio municipalis* (utique confirmata à Sede Apoſtolica, ex obſervatis à *Rota cor. Merlin. deciſ. 687. num. 18. tom. 2.*) per quam, ad inſtar legis, ſemper ſervandæ *ad cap. cum veniſſent de eo, qui mitt. in poſſeſ. l. omnes Populi* 285
ff. de juſt. & jur. Alex. conſ. in l. 1. num. 2. C. ut quæ deſ. Advoc. Gratian. diſcept. 9. nu. 28. & diſcep. 572. nu. 10. Carpan. ad Stat. Mediol. in prælud. n. 5. 6. 14. Conciol. ad Stat. Eugub. in prælud. à num. 1. & ſeqq. cum multis in mea collect. legal. 2. nu. 49. 50. 51. vol. 1. ac me ibi allegato, Mazzon. apud Balduc. ad conſ. Ramon. deciſ. 65. num. 2. lib. 2. Rota in recent. deciſ. 250. num. 21. p. 6. deciſ. 102. num. 2. 3. p. 10. deciſ. 311. num. 13. 22. p. 11. deciſ. 503. num. 4. p. 14. deciſ. 76. num. 4. & deciſ. 471. num. 2. p. 15. d. deciſ. 318. à num. 15. p. 16. ac deciſ. 774. num. 5. p. 18. tom. 2. omnis umbra dubietatis excutitur, *Rota in recent. deciſ. 7. num. 14. p. 17. in Melevit. Commendæ 12. Januar. 1671. §. accedit aliud Statutum verſ. etenim caſus cor. Albergato*, & ea ſtan- 286
te omnis contentio, omniſque diſputatio redditur inanis. *Altograd. ſen. conſ. 9. ſub num. 41. lib. 1. Aldovin. conſ. 1. num. 27. Cyriac. contr. 702. num. 2. tom. 4. Sabel. reſol. 44. num. 6. & reſol. 45. num. 8. Ego ipſe collect. legal. 2. num. 57. vol. 1. Conciol. ad d. prælud. Stat. Eugub. num. 9. Barz. deciſ. 32. num. 18. & deciſ. 57. num. 5.*

Quo ad *Tertiam*; dixiſſem, quod ſi ex moti- 287
vo, quo vigente hoc *Edicto* redderentur inutiles, ac ventoſæ *Sententiæ* prolatæ de *anno* 1672. intenditur redargui idem *Edictum* de injuſtitia, & inſubſiſtentia: ex eodemmet motivo deberet etiam dignoſci injuſtitia, ac inſubſiſtentia ſententiæ *de hoc anno* 1683. latæ à *D. Auditore*, & de qua nunc agitur, dum per eam redditur inutile, ac ventoſum Datium Piſcium ergà *Communitatem Argentæ*, ut *latè fuit demonſtratum ſuprà in Fundament. 4.*

Verùm, cum ipſæ *Sententiæ* ad hoc, ut juſtæ 288
dicantur, & tanquam tales conſiderentur, debeant declarari, & interpretationem recipere à diſpoſitione juris, ſive municipalis. *l. Herennius ff. de evict. l. miles §. decem ff. de re judic. Bart. in l. ſi fundus §. in venditione ff. de vendit. Cravet. conſ. 45. n. 5. lib. 1. Pappon. conſ. 75. n. 23. Laderch. conſ. 99. n. 8. Giovagnon. conſ. 46. n. 18. l. 1. Cardin. de Luca tit. de præemin. diſc. 20. n. 18. lib. 3. & tit. de dote diſc. 29. ſub n. 13. lib. 6. Rota in diverſ. deciſ. 550. n. 5. p. 1. deciſ. 40. n. 10. & deciſ. 112. n. 2. p. 2. ac in recent. deciſ. 365. n. 18. p. 11. cor. Gregor. deciſ. 74. n. 7. & deciſ. 176. n. 3. cor. Alex. VIII. Otthobon. deciſ. 215. num. 18. cor. Bichio deciſ. 511. n. 22. deciſ. 574. num. 21. tom. 2. cor. Peutinger. deciſ. 84. n. 6. & deciſ. 466. n. 10. cor. Cerro deciſ. 291. n. 12. tom. 1.*

Liceat aptius dicere, quod ideo eædem Sen- 289
tentiæ, mandantes, non licere *Communitati Argentæ* exigere Gabellam pro tranſitu Piſcium, qui non tranſportentur per illius Territorium, veniunt declarandæ, ac intelligendæ, ſecundùm diſtinctionem *ſuperiùs* allatam, nempe, quando Piſces ſic non tranſportantur, eundo per vias directas, ſolitas, & uſitatas, non autem, quando ſic non tranſportantur, eundo per vias indirectas, inſolitas, & non uſitatas; cum viſum fuerit, juxtà

hanc diſtinctionem, ſe habere diſpoſitionem utriuſque juris communis, & municipalis; ita ut ſi aliter, diſcedendo ab ipſa diſtinctione (ut innuitur in *Voto*) vellent ipſæ *Sententiæ* intelligi, & declarari, nequirent amplius eſſe, ac dici juſ-
290 tæ, veluti juri non innixæ; imò contrà jus tàm commune, quàm municipale, & adverſus caſum ab utroque ſatis deciſum, apertè ſtantes; juxtà *tex. in l. 1. 2. ff. quando provoc. non eſt neceſſ. cap. 1. 2. ff. quando provoc. non eſt neceſſ. cap. 1. de re judic. memini in Mea collect. legal. 6. num. 69. 70. vol. 1. cum Pigant. ad Stat. Ferrar. lib. 2. rubr. 66. ſub n. 62. tom. 1. Magon. deciſ. Lucenſ. 62. n. 16. Amat. deciſ. March. 15. num. 43. Barz. deciſ. 117. num. 5. Chartar. deciſ. 132. num. 25. Manent. deciſ. 21. Rota cor. Pegna deciſ. 123. nu. 16. tom. 1.*

291 Per conſequens, cum pariter viſum fuerit, *Edictum*, de quo agitur, fore juſtiſſimum, ac prorſus conforme præfatæ diſtinctioni, uſque ad-
292 eò, ut non ſit incongruum cenſere, per illud remanſiſſe itidem declaratas ſufficienter eaſdem Sententias, jam quod in *Eminentia Veſtra Principe Summo in Legatione*, per quam poſterior ex illis, confirmans priorem, fuit prolata, non defuit in hoc voluntas, ſeù ſemper in quocunque actu ad juris ac juſtitiæ cenſuram directa, & maximè tempore conceſſionis talis *Edicti*, nempè in *Viſitatione Status*, in qua cum maxima providentia ad ſublevamen Populorum, ac in tollendis Subditorum præjudiciis proceditur, & in qua rectè verificatur, quod de Principe cecinit *Jo. Lauterbach. in Carmin.*

Avertit prompto nocitura pericula vultu;
Quæ vitioſa novat, lapſaque reſtituit.

293 Iunctimque adfuit poteſtas, quæ ſimul cum voluntate actum hunc, ſicuti & quemlibet alium, explere, ac abſolvere indubitanter valuit, *cap. cum Super de off. deleg. l. cum te. C. de donat. ante nupt. Redenaſc. conſ. 50. n. 31. & conſ. 67. n. 6. lib. 1. Cyriac. contr. 438. n. 79. tom. 3. Giovagnon. conſ. 30. n. 1. conſ. 31. n. 2. & conſ. 42. num. 26. lib. 1. Manſ. conſult. 49. num. 3. lib. 1. Surd. conſ. 270. n. 5. lib. 2. & deciſ. 62. num. 19. Caſtil. contr. tom. 4. cap. 5. à n. 1. Caren. reſol. 33. n. 22. reſol. 158. n. 3. & reſol. 205. n. 1. Actolin. reſol. 7. n. 62. Barboſ. axiom. 12. n. 28. Torre de pact. futur. ſucceſſ. lib. 1. cap. 5. n. 46. Roxas de incompatibil. p. 5. cap. 3. nu. 28. Ego ipſe collect. legal. 29. n. 17. 18. vol. 1. collect. 8. n. 22. collect. 40. n. 63. & collect. 43. numer. 26. vol. 2. D. meus Palma Nepos, Me relato alleg. 321. nu. 11. & alleg. 397. n. 1. lib. 4. Rota cor. Ubald. dec. 311. n. 4. tom. 1. cor. Merlin. deciſ. 814. nu. 1. tom. 2. cor. Dunoz. jun. deciſ. 32. n. 8. & deciſ. 678. n. 21. & in recent. deciſ. 208. n. 2. in fin. p. 4. ac deciſ. 297. n. 11. p. 15. deciſ. 337. n. 11. p. 16. & deciſ. 351. n. 20. p. 19.*

Dicendum & neceſſariò eſt, quòd ipſæ *Sententiæ* debent ſe uniformes reddere hujuſmodi *Edicto*, ut ita ex præmiſſis, juſtæ, ac juſtitia dictante latæ dignoſcantur.

294 Nec curandum eſt, quòd aliàs evadant inutiles, & ſuperfluæ, cum ſic intendendo, ut in *Voto*, ne ſe reddere habeant uniformes eidem *Edicto*,
295 ſtatim injuſtæ dignoſcantur; ac in jure ſit potiùs, magiſque toleranda ſuperfluitas, quàm injuſtitia, & pro ea evitanda non ſit de ſuperfluitate habenda ratio, *Cravet. conſ. 70. ſub num. 29. Cephal. conſ. 104. numer. 22. lib. 1. Tuſch. litt. S. concl. 894. num. 59. Barboſ. axiom. 216. num. 7. 10. Bechtold. in theſaur. juriſprud. lib. 17. cap. 71. axiom. 7. limit. 2. 5. Mantic. de tacit. lib. 2. tit. 12. num. 32. tom. 1. Conciol. ad Stat. Eugub. in prælud. num. 195. Maſcard. de Stat. interp. concl. 12. in fine. Rota in rec. deciſ. 203. num. 8. p. 4. cor. Burratt. deciſ. 206. n. 15. tom. 1. & confert. cor. Gregor. deciſ. 85. num. 22. 23.*

Ultrà quam quod, cum *ex hactenus traditis* 296
ſubjecta materia expoſcat, pro complemento juſtitiæ, & ad dictamen juris, tàm communis, quàm municipalis, quòd retineantur termini diſtinctionis prædictæ, ſucceſſivæque, quod vigeat, ac ſervetur præfatum *Edictum* ad normam illius expeditum, nihil facienda eſt objectio facta ſuper inutilitate, & ſuperfluitate dictarum *Sententia-* 297
rum, veluti deſpicienda potiùs, quàm ut natura actus alteretur, & quàm ut omittatur interpretatio adaptata ſubjectæ materiei *l. ſi uno ff. locati DD. in l. ſi familiæ C. famil. erciſc. Bald. in l. 1. ſub num. 4. C. commod. Dec. in l. quotiens col. 1. ff. de reg. jur. Ruin. conſ. 109. num. 4. lib. 1. Cravet. conſ. 923. num. 11. lib. 5. Mantic. de tacit. lib. 2. tit. 12. num. 25. in fin. tom. 1. Rota cor. Gregor. d. deciſ. 85. n. 21. & cor. Burat. d. deciſ. 206. ſup. n. 15. Annot. ad deciſ. 262. n. 125. p. 8. recent.*

Et rurſus eſt certiſſimum idem *Edictum* fore, 298
& eſſe neceſſarium pro aſſequendo effectu, ad quem Datium, de quo agitur, fuit inſtitutum, in avertendis, nempe fraudibus, quæ illi continuatim fierent, & committerentur; nec non pro obtinendo complemento juſtitiæ, tàm latiùs *ſuprà* in hac reductæ, ac firmatæ, & tandem pro ſervanda publica utilitate in *Terra*, *populoque Argentæ*, medio conſimilium *Edictorum*, ultrà utriuſque juris diſpoſitionem, in præſentanea Gabellarum, & Datiorum materia in praxi, uſuque univerſali ſolidiſſimè tutata, *ut de ſe*, & *ex præmiſſis innoteſcit.*

Undè inutilitas, ac ventoſitas dictarum Senten- 299
tiarum in *Voto* elevata in nihilo poteſt efficere, quin ipſum *Edictum* poſterius ſic neceſſarium vigere, & inviolabiliter ſervari debeat; cum meliùs 300
ſit aliqua, ut ſuperflua, ac inania concedere, quàm alia neceſſaria negligere, & omittere, *ad l. 56. ff. mand. l. 32. §. 6. ff. de aur. leg. 65. ff. de verb. oblig. l. 7. C. de donat. l. teſtamentum. 17. C. de teſtam. cap. non æſtimemus. 13. quæſt. 2. cum concord. apud Vult. conſil. Marpurg. 24. num. 79. lib. 3.*

Propterea, cùm nil afferatur, per quod juſti- 301
tia præfati Edicti obfuſcari, non quod (ut *in Voto D. Auditoris* nimis præſupponitur) aliquo modo, ſeu prætextu aboleri poſſit, de ſubſiſtentia ejuſdem *Edicti* ambigi nequit.

Et, cum undequaque, ut juſtiſſimum ſit *ſuperiùs* 302
comprobatum, ad quod fuiſſet ſatis advertere, illud conceſſum, & emanatum fuiſſe *ab Emin. Veſtra, in qua certatim juſtitia ſumma, æquitas maxima, & prudentia ſingularis adeò emicant, & effulgent, ut cum Claud.* in carmin.

Et quæ ſparguntur in Omnes,
In TE mixta fluunt, & quæ diverſa beatos
Efficiunt, collecta tenes.

Fit conſequens, quòd ideò ipſummet *Edictum* 303
veniat omninò ſervandum, ac ſi ſit opus, ampliſſimè confirmandum; ad ea, quæ traduntur ſpecialiter à *Cravet. conſ. 908. n. 1. Bec. conſ. 129. num.*

108.

„ 108. *lib.* 2. *Glorit. reſponſ.* 1. *p.* 1. *numer.* 154. „ *verſ.* cujus proprium eſt jura, ac privilegia „ conceſſa confirmare, & *p.* 2. *ſub num.* 8. & *ge-* „ *neraliter*, *paſſimque à Rota*, *ut cor. Cavaler. deciſ.* 98. *num.* 1. *cor. Coccin. deciſ.* 1260. *numer.* 1. *cor. Otthobon. deciſ.* 11. *num.* 1. *cor. Pamphil. deciſ.* 194. *num.* 1. & *in recent. deciſ.* 352. *num.* 1. *p.* 14. *deciſ.* 23. *n.* 1. *p.* 16. & *deciſ.* 162. *nu.* 1. *p.* 19.

304 Magis; quia eodem *Edicto* vigente, & obſervato, reparatur Camera Apoſtolica, ſeu *Gabella Groſſa* ab ingenti præjudicio, quod ipſo non vigente, nec obſervato, patitur, ac vehementer paſſura eſſet.

Quod quidem per evidentiam demonſtratur; nam

305 In poſteriori caſu, quod *Edictum* non obſervetur, Mercatores, & Vectores Piſcium ad *Civitates Ferrariæ*, *Bononiæ*, *Mutinæ*, *ac Loca ſimilia*, qui indubitanter *ſolvere debent Gabellam Groſſam Traghetti*, poſſunt ad libitum peragrare vias ſibi benè viſas, & ſic non tenentur tranſire per *Paſſum Longaſtrini*; quo tranſitu ceſſante, ceſſat & ſolutio Datii, quæ ibi qualiſcunque ſit ad commodum Cameræ, & *Gabellæ Groſſæ*, fieri, & ſubſequi debet, ac proindè ipſa Camera, ſeu *Gabella* remanet in hoc palpabili damno, & præjudicio, uſque adeò gravi, ut tale Datium fermè amiſſum, & quo ad effectum extinctum brevi tempore conſpiceretur; ex ipſamet

306 experientia rerum omnium magiſtra, *cap. quam ſit. de elect. in* 6. §. *quæ omnia. Inſt. de fidejuſſ. Barboſ. axiom.* 88. & *ibi Tabor. in addit. Cancer. var. reſol. p.* 2. *c.* 1. *n.* 74. *Robleſ. de repræſent. l.* 13. *c.* 17. *n.* 19. *Rot cor. Burat. deciſ.* 631. *n.* 9. *tom.* 2. & *in recent. deciſ.* 151. *n.* 1. *p.* 4. *tom.* 2. *ac deciſ.* 612. *n.* 10. *p.* 18. *tom.* 2.

307 In priori autem caſu, quo Edictum obſervetur, ſicuti Mercatores, & Vectores Piſcium ut ſuprà, & qui debent etiam ſolvere dictam *Gabellam Traghetti*, tenentur ire per vias directas, ſolitas, ac uſitatas, & ſic tranſire per dictum *Paſſum Longaſtrini*, ita dum ibi neceſſariò debent, tali attento tranſitu, ſolvere Datium præ-

308 fatum vigore Statutorum, & Ordinum de materia loquentium, in eaque primitùs reſpiciendorum; ad *Vermiglod. conſ.* 279. *n.* 6. *Bertachin. de gabell. p.* 9. *ſub n.* 13. *Ferret. eod. tract. ſub n.* 182. *de quibus in Mea collect. legal.* 33. *n.* 6. *vol.* 1. ac de ſe notiſſimum eſt.

Meritò ex obſervantia *ejuſdem Edicti*, eoque vigente, reparatur Camera, & *Gabella Groſſa* à damno, & præjudicio præfato.

309 Unde, ſi jura Cameræ ejuſque *Gabellæ Groſſæ* ſunt reſpicienda, ac illæſa ſervanda; utiquè in hoc inſiſtendum venit; ac quidem, ut abſque ulla difficultate, obſervantia inviolabilis hujuſmodi juſtiſſimi *Edicti* demandetur, ac vigeat; dùm, ea mediante, tractatur de tàm gravi negotio, in quo ad reparationem ingentis præjudicii, ac damni ipſius Cameræ, *ut ſuprà* ad oculum oſtendi, ac conſiſtentis in amiſſione unius Datii, manifeſtò proceditur.

310 Et ſi, ob motivum conſimile, licèt nec in *Facto*, nec in *Jure* verum, fuit viſum *Votum D. mei Fatinelli de Fatinellis Auditoris Eminentiæ Veſtræ*, *ejuſque Locumtenentis Civilis*, & *Judicis Gabellarum*, *viri non minùs doctrina conſpicui*, *quàm veneratione digni* pro juſtificatione *Sententiæ ab Eo latæ* contra *Communitatem Argentæ*, tam latè, ac inculcatè ſuper eo jactum.

Non erit vetandum, ob idem prorsùs Motivum 311
nunc omninò verum, quando aliqua ex præmiſſis ceſſarent, quod non creditur, quin (circumſcripta tali *Sententia*, uti nullo Juſtitiæ fundamento ſuf- 312
fulta; ad *Surd. conſ.* 99. *numer.* 19 *conſ.* 360. *num.* 41. & *conſ.* 379 *numer.* 27 *Gratian. diſcept.* 103. *in fin. Poſt reſol.* 149. *num.* 10. 14. *Me ipſum in collect. legal.* 6. *num* 71. 72. 73. *vol.* 1. *Rot. cor. Duran. deciſ.* 374. *num.* 2. *tom.* 2. *cor. Cavaler. deciſ.* 203. *num.* 5. *cor Pigna. deciſ.* 406. *tom.* 1. *cor. Card. Otthobon. deciſ.* 63. *num.* 13. & *deciſ.* 162. *numer.* 1. & *in recent. deciſ.* 267. *num.* 13. *p.* 6. *deciſ.* 38. *num.* 2. *p.* 7. *de iſ.* 67. *num.* 14. 20. *p.* 8. *deciſ.* 151. *numer.* 3. 4. *p.* 16. & *deciſ.* 293. *num.* 4. *p.* 19. & rejecta interpreta- 313
tione in *Voto* contenta, tanquam contraria omni juris diſpoſitioni, *ex latè ſupra deductis*, & non conſervativa Gratiæ *Communitati* conceſſæ, ut eſſe deberet, ſed deſtructiva illius; adverſus *cap. in his ubi Abb. num.* 2. *de privil. Anton. de Butrio in cap. dilecti in* 4. *oppoſ. de foro compet. Rota cor. Pegna deciſ.* 936. *n.* 3. *tom.* 2. *ex Typo Lugdun.*)

Junctim ſit concedenda ſtrictiſſima hujuſce *Edi-* 314
cti obedientia, ac demandanda punctualis illius obſervantia ad effectum, ut ex eadem ratione idem Jus triumphare videatur, *arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. l. nauta.* §. *fin. ff. de nauta. caup. l. à Titio.* 315
ff. de furt. l. illud. C. de Sacroſ. Eccleſ. Kloc. de contribut. cap. 13. *ſect.* 2. *à n.* 64. *de Philippo diſſert.* 8. *à n.* 29. & *diſſert.* 13. *n.* 34. *Cardin. de Luca tit. de feud. diſc.* 105. *n.* 5. *lib.* 1. *Rot. cor. Priolo deciſ.* 229. *n.* 28. & *cor. Cardin. Cerro*, *deciſ.* 26. *n.* 68. *tom.* 1. *ac alibi pluries.*

Ita ſanè ex parte *Communitatis*, *Populi & Ho-* 316
minum Argentæ obſequentiſſimè inſtatur.

Ac pro eorum exauditione humillimè ſupplican- 317
do *Emin. Veſtram*, ad hoc, ut ſi iis providentiſſimè adſiſtere, jam ex benignitate arriſit; nunc magis, ingruente majori periculo, *Eos* proſpi- 318
cere ex clementia non dedignetur: & ſi *ex Senec.* placito.

Regitur Fatis mortale Genus:

Saltem ex juſtitia, ac æquitate pientiſſimè in 319
Hoc caſu adminiſtranda,

Ipſi & *Aerumnis Fati* nè *ligentur acerbi.* Ut *ſu-* 320
prà Concluditur, &c. *ſub cenſura*, &c.

Comes Vincentius Bondenus
Eques Chriſti, *Senator Mantuæ*,
J. C. Argentanus.

Sententiam latam, juxtà firmata, & concluſa 321
in hoc Reſponſo Juris, cujus meminit & *D. meus ſemper laudabiliter concelebrandus Jacobus Balducius* (*jure merito*, *ob ejus eximiam virtutem*, & *integritatem*, *pro Auditore Inclytæ Rotæ Januenſ. nuperrimè* aſſumptus nedum pro reſiduali tempore triennii currentis in Alterius locum ſuffectus, ſed prævia ſpeciali derogatione pro ſubſequenti triennio omnium ferè DD. de Collegio Januenſi ſuffragiis favorabiliter electus, & confirmatus) *in ſuis doctiſſimis Obſervationibus ad Ramon. conſ.* 78. *numero* 5. *tom.* 2.) ſubjicere hìc opus fuit, ut detegatur revocatio *Sententiæ contrariæ* per *Collectorem Votorum*, *poſt Pigant. ad Stat. Ferrar. in* 2. *edit.* nimis appoſitæ, omiſſa valdè nimis mentione iſtius Sententiæ revocatoriæ prolatæ *à Juſ-* 322
tiſſimo, & *Sapientiſſimo Principe Card. Acciaiolo*

Eminentiſſ. Legato à Latere Ferrariæ: ſic ſe haben.

CHRISTI NOMINE INVOCATO

MDCLXXXIV.

Ind. VII. Die XXI. Auguſti.

Pro

COMMUNITATE ARGENTÆ

Cum

FLORINIS &c.

323 PRo *Tribunali ſedentes, & ſolum Deum præ oculis habentes per hanc Noſtram definitivam Sententiam in Cauſa, & Cauſis coram Nobis in ſecunda, ſeù alia veriori Inſtantia vertente inter Conſules Communitatis, ipſamque Communitatem Terræ Argentæ, ac Gabellarios dictæ Communitatis appellantes ex una, & D. D. Gabellarios Civitatis, & Ducatus Ferrariæ, & Joannem Mariam Lucianum, ac alios Mercatores piſcium appellatos ex altera, de, & ſuper prætenſa ab iſtis libertate non ſolvendi Gabellario dictæ Communitatis Argentæ Datium pro tranſitu piſcis, pro quo ſolvatur Gabella Groſſa Gabellariis Ferrariæ, extrà Territorium Argentæ, nec non ſuper prætenſa ab iiſdem libertate tranſeundi per paſſum Maronis, & Travæ, aliaſque Vias prohibitas tamquàm indirectas, tùm in Noſtris ad favorem Communitatis, tùm in Noſtrorum Anteceſſorum Edictis emanatis ad inſtantiam, & favorem Cameræ.*

Viſis videndis, & conſideratis conſiderandis, Dicimus, pronunciamus, & ſententiamus, malè fuiſſe, & eſſe judicatum per Judicem à quo, & benè appellatum pro parte Conſulum, & Conductorum etiam Communitatis Argentæ, & propterèa illius ſententiam infirmandam, & revocandam fore, ac eſſe, proùt *Nos per præſentem Noſtram* infirmamus, & revocamus, & pro infirmata, ac revocata haberi volumus, & mandamus, *& ſucceſſivè dicimus, & pronunciamus, non licuiſſe, neque licere mercatoribus, ac Vectoribus piſcis cum illo pertranſire per paſſum Maronis, & Travæ, aliaſque Vias in Edictis, tùm Anteceſſorum Noſtrorum, tùm Noſtris prohibitas, quas propterèa omnes, & ſingulas indirectas eſſe dicimus, & ſententiamus ad tenorem Edicti Noſtri dati ſub die 15. Julii 1682. quod in omnibus, & per omnia confirmamus, & approbamus, & in omnibus, & ſingulis ejus partibus obſervari mandamus. Declarantes perindè, Mercatores, & Vectores piſcium tranſeuntes per Territorium Communitatis Argentæ teneri ſolvere Gabellam ejuſdem Gabellario, ſive* ipſi Communitati; cui propterèa dicimus licuiſſe, & *licere pro dicto Tranſitu Datium exigere.*

Reſervantes Jura eidem Communitati, ſeù ejus Gabellariis pro exactione Datii eiſdem debitis à Mercatoribus, & Vectoribus piſcium per paſſum Travæ, & Maronis, aliarumque viarum prohibitarum, à die publicationis prædicti Noſtri Edicti juxtà liquidationem faciendam, & ità dicimus, & pronunciamus, partemque victam Victrici in expenſis condemnamus omni &c.

Ità pronunciavimus NOS NICOLAUS CARDINALIS ACCIAIOLUS LEGATUS.

Philippus Hieronymus Bartolus, Notarius &c.

Edicti autem enuntiati *in præfata Sententia*, de quo & pluriès actum fuit in *Reſponſo prædicto*, tenor eſt.

EDITTO

Per il Datio del Peſce della Communità d'Argenta.

NICOLO' CARD. ACCIAIOLI

Nella Città, e Ducato di Ferrara Legato à Latere &c.

HAvendo à Noi fatto ricorſo la Communità 324
d'Argenta, perche venghi rimediato alle continue fraudi, che ſi commettono in pregiudicio di eſſa Communità ſopra il Dazio del Peſce conceſſole dalla S. Mem. di Clemente VIII. nella devoluzione dello Stato di Ferrara alla S. Sede, facendoſi molti lecito di deviare dalle Strade ſolite, & uſate per non ſoggiacere à detto Dazio; e volendo Noi provedere alla di lei indennità nel miglior modo poſſibile, inherendo all'Editto di noſtro ordine fatto publicare dal Governatore d'Argenta il di 25. Maggio 1672.

Perciò col preſente publico Editto ordiniamo, & eſpreſſamente comandiamo, che ciaſcheduna Perſona di che ſtato, grado, e condizione eſſer ſi voglia, che conduca, ò facci condurre qualſivoglia mercanzia di Peſce, debba farla condurre, e portare per le Strade, ſolite dirette, & uſate per ſoggettarſi à detto Dazio, ſotto pena della perdita della robba, cavalli, carri, barche, & altri arneſi, ſopra che foſſe caricata, e di ſcudi cinquanta d'applicarſi per un terzo alla R. C. un terzo ad eſſa Communità, e l'altro terzo all'Inventore, ò Accuſatore, &c.

Et à tal effetto ordiniamo, che tutti quelli, che per vie indirette andaſſero con tal mercanzia di peſce, e che da gl'Eſecutori, o altri Inventori di Contrabandi foſſero trovati, ò ſi ſapeſſero che foſſero paſſati, s'intendano eſſer incorſi nella ſudetta pena. Intendendoſi, e dichiarandoſi che le vie indirette s'intendano eſſere le ſtrade non uſate, come à paſſare dalla Trava, Marone, & altre dichiarate indirette con più Editti, & in particolare ſotto li 15. Novembre 1673. riſpetto alle altre merci, delle quali la R. C. eſigge la Gabella nella Terra d'Argenta.

Nella qual pena vogliamo che cada ancora ciaſcheduna Perſona, che paſſando per le ſolite ſtrade non pagarà il ſolito Dazio del Peſce ſpettante alla Communità, ò ſuoi Conduttori.

Avertendo ogn'uno à non contravenire, perche contro gli Traſgreſſori ſi procederà non ſolo à querela, ò denuncia, mà anco ex Officio, e per Inquiſizione, & in ogn'altro miglior modò; Volendo che il preſente Editto publicato, & affiſſo che ſarà ne luoghi ſoliti di eſſa Terra d'Argenta aſtringhi ciaſcheduno, come ſe gli foſſe perſonalmente intimato, &c.

Del Caſtello di Ferrara queſto dì 15. Luglio 1682.

NICOLO' CARD. ACCIAIOLI LEG. &c.

Idem

325 Idem *Edictum* fuit etiam confirmatum *ab Eodem Eminentiſſ. Card. Acciaiolo Legato Ferrariæ, ſub die* 8. *Auguſti* 1686. Et rursùs, additis quoquè aliis Declarationibus favorabilibus Commu-
326 nitati Argentæ *ab Eminentiſſ. Succeſſore D. Card. Joſepho Renato Imperiali Legato à Latere Ferrariæ, ſub die* 1. *Aprilis* 1691. ita ut circà rem iſtam nulla ampliùs promoveri, & excitari valeat prætenſio in contrarium.

CAPUT XLVII.

ARGUMENTUM.

Fundi dotalis conſtitutio, etiam ſi fuerit dictum, bona tradi pro fundo dotali inæſtimata, ex quibus, hiſque multis clauſulis, & circumſtantiis diſcuſſis, ac ponderata qualitate ipſius fundi dotalis uti proprii, & improprii excludatur: Et quando nam idem fundus dotalis poſſit validè alienari, licèt conſtitutus in bonis feudalibus: ad huncque effectum cenſeatur data facultas marito ad illum alienandum: expenſa quoque, & examinata *Conſuetudine Mantuana.* Commutatio bonorum in dotem datorum an, & quando fieri poſſit in fundum dotalem. Lucrum dotale delatum *ex Statut. Mant.* quibus in caſibus poſſit haberi in bonis feudalibus datis in dotem, ſeu pro fundo dotali. Nonnulla de donatione inter virum, & uxorem tàm tacita, quàm expreſſa non ſuſtinenda afferuntur, etiam in terminis *Statut. Mant.* ac per viam ſimulationis. Hæredem teneri de evictione, ad quam tenebatur Defunctus, ad favorem Emptoris, quem & poſſe uti juribus venditoris, pro tuitione bonorum emptorum, concluditur.

SUMMARIUM.

1 *Remedium redintegrandæ non competit illi, qui non ſine conſenſu, licèt ſine ſolemnitatibus ad alienationem devenit.*

2 *Fundus dotalis in hac facti ſpecie excluditur, & num.* 3. 6. 7. *& ſi dictum ſit* per dote, & in conto di dote *num.* 4. & per ſicurezza in caſo di reſtitutione *num.* 5. *& per verba* dedit, tradidit, & in dotem aſſignavit *num.* 10. *& per clauſulam* præſenti, & acceptanti pro ſe, & hæredibus ſuis *num.* 11. ex clauſula ad haben. tenendum &c. *num.* 12. *ex clauſula* Jurium ceſſionis *num.* 16. *&* conſtitutionis Procuratoris *num.* 17. *& ſequen. ac* promiſſione evictionis *num.* 19. *nec non confeſſione receptionis ſtabilium unà cum pecuniis pro parte dotis. num.* 20. *& ut num.* 27. 34. 35. 36. 39.

8 *Actum exequens cenſetur ipſum cum omnibus ſuis qualitatibus explere.*

9 *Actus ſubſequens cenſetur factus, ſecundùm naturam præcedentis.*

21 *Sicut pecuniæ dici nequeunt in fundum dotalem ſolutæ, ità ex æquiparatione, nec ſtabilia.*

22 *Dos eadem diverſo jure cenſeri non debet.*

23 *Fundus dotalis excluditur* per promiſſionem generalem reſtituendi dotem habitam.

24 *Fundus dotalis in caſum reſtitutionis retrò accipitur, ſublata uxori quacumque actione contra bona Viri.*

25 *Actus declaratur ex mente agentis è verbis Inſtrumenti reſultante.*

26 *Proœmium declarat mentem, & intentionem agentis: reſtringit, & regit totam diſpoſitionem. num.* 28.

29 *Diſpoſitio ceſſat, ceſſante mente diſponentis.*

30 *Non eſt veriſimile, virum velle à ſe dominium bonorum pr priorum abdicare.*

31 *Veriſimile quod non eſt, non eſt credendum, nec attendendum ibidem, nec conſiderabile. n.* 32. *nec creditur verum ibidem.*

33 *Confitens, rem ſuam eſſe rem alterius, ſibi non præjudicat.*

37 *Error dignoſcitur, quando rem aliter ſe habere conſtat.*

38 *Ex errore apparet deficientia conſenſus, & actus inſubſiſtentia.*

40 *Pro Nobilibus ſemper eſt bene præſumendum.*

41 *Obſervantia alienandi bona arguit, ea non fuiſſe fundum dotalem.*

42 *Ad inducendam, & probandam qualitatem dotis excluſo fundo dotali, etiam leviorès probationes ſufficiunt.*

43 *Fundus dotalis præſumitur, cum nulla promiſſio quantitativa, vel æſtimatio illius præceſſit: ſive facta, ſive conventa, ut facienda. n.* 44. *declara n.* 46. *& ſeqq.*

46 *Æſtimatio bonorum in terminis dotis, quandonam miniſterio legis, vel Officio Judicis habeatur pro facta, & nu. ſeqq. ubi etiam de æquitate, & de actionibus ad id competentibus. nu.* 48. *& nu.* 50. *& nu.* 51. *ubi in terminis dotis conſiſtentis in mobilibus, & num.* 52. 53. *& ſeqq.*

49 *Pretium nullum, nullamve æſtimationem interveniſſe in contractu venditionis, & emptionis idem eſt, ac pretium, eamque æſtimationem fuiſſe remiſſam alicujus perſonæ arbitrio, ſi nulla æſtimatio ſequatur. Declara. num.* 56. *&* 57.

52 Statut. Mant. in rubr. de Dot. & Dot. reſtitut. & earum gabel. *affertur, & n.* 55.

54 *Contrahentes præſumitur ſe conformare diſpoſitioni Statuti.*

59 *Proviſio contrahentium facit ceſſare legis proviſionem. Declara n.* 60. *& ſeqq. ac n.* 65.

62 Franc. ab Eccleſ. conſ. 30. n. 2. inter conſil. feudal. diverſ. *affertur, & declaratur.*

66 *Fundus dotalis manifeſtatur à traditione bonorum inæſtimatorum cum verbis:* ita ut ſit fundus dotalis. *Declara circa fundum dotalem proprium, & improprium numeris ſeqq. & n.* 74. *Fundus dotalis quandonam cenſeatur traditus cum facultate conceſſa viro illum alienandi, & quandonam per uxorem poſſit alienari. n.* 77. *& ſeqq. ac n.* 82.

72 *Clauſula* Ad haben. &c. & quidquid &c. *importat facultatem alienandi.*

73 *Clauſula* fecitque, & conſtituit Procuratorem &c. *importat facultatem alienandi, & transfert dominium.*

76 Senat. Mant. deciſio in cauſa Agnella, & Gonzaga la ſeconda *declaratur, & num.* 116. *& ſeqq.*

79 *Obſervantia ſubſecuta mentem contrahentium declarat, & numeris ſeqq.*

81 *Et manifeſtat, qualis fuerit forma, & natura contractus; etiam in terminis fundi dotalis. num.* 82.

85 *Voluntas, & mens contrahentium attenditur potius, quàm ipſa veritas.*

87 *Dotis mutatio, & novatio de quantitate in ſpeciem non expedit uxori, & num.* 88. *& ſeqq.*

Nullum habet privilegium reſpectu bonorum feudalium, & num. 165.
92 *Uxor nullam habet actionem pro reintegratione fundi dotalis ad bona viri.*
93 *Abſurdum ſemper eſt vetitum, & prohibitum.*
94 *Viri utilitas quando reſultet à commutatione dotis.*
95 Statut. Mant. rubr. in quibus caſib. & qualiter uxores *aſſertur, & n.* 97. *&* 98.
96 *Negativa interventu ſolemnitatum probatur à lectura Inſtrumenti.*
98 *Uxoris obligatio pro viro eſt nulla, non ſervatis ſolemnitatibus* Statuti.
101 *Domini duo ejuſdem rei non poſſunt eſſe eodem tempore.*
102 *Bona viri quomodo transferantur in dotem Uxoris, & numeris ſeqq.*
104 *Conducens ab aliquo ſcienter rem propriam, tamquam alienam, quid agat.*
105 *Inveſtituram rei propriæ ſuſcipiens, quid agat.*
106 *Donatio inter virum, & uxorem eſt prohibita, ſive expreſſa, ſive tacita n.* 107. *etiam ex* Statut. Mant. n. 108. 109. *per eam non transfertur dominium in conjugem n.* 100. *poteſt revocari per donantem n.* 111. *eſt de natura ultimæ voluntatis n.* 112.
108 Statut. Mant. in rubr. de donat. inter vir. & uxor. *aſſertur. Et procedit etiam in donatione præſumpta. n.* 109.
112 *Voluntas hominis eſt ambulatoria uſque ad mortem.*
113 *Bona ut poſſint per mulierem tradi in fundum dotalem proprium, debent eſſe in illius dominio.*
114 Statut. Mant. in rubr. de Dote per marit. lucran. *aſſertur, & n.* 117.
115 *Bona feudalia quandonam non poſſint tradi in fundum dotalem.*
118 *Deciſum non dicitur, quod non fuit diſcuſſum.*
119 *Nemo velle præſumitur, quod facere non poteſt.*
120 *Voluntas eſt metienda à poteſtate.*
121 *Inveſtitura ex gratia ſpeciali, quando non ſit concedenda, & nu. ſeq. Declara nu.* 138. *& ſeqq.*
123 *Pater non poteſt minuere dotem filiæ promiſſam, etiam ea conſentiente. & num.* 142. *Limita, quando mulier eſt hæres patris. num.* 144.
124 *Inveſtitura bonorum conceſſa viro, & uxori in ſolidum ſuſtinetur tantum, quo ad commoditatem fundi dotalis.*
125 *Aut in caſu prædeceſſus uxoris abſque filiis.*
126 *Clauſula* in ſolidum *operatur, ut quis ſit Dominus in totum, & n.* 127.
128 *Refutatio feudi poteſt fieri, etiam ſine aſſenſu Domini in coinveſtitum, & n.* 130.
129 *Feudi, & emphyteuſis ceſſio, ac alienatio poteſt fieri in coinveſtitum* in ſolidum, *abſque conſenſu Domini: de ratione. n.* 130.
133 *Qualitas non expreſſa, cenſetur conſultò omiſſa.*
134 *In promiſſionibus, & contractibus omiſſum, reſpectu rei, loci, temporis, & perſonarum, pro omiſſo habetur.*
135 *Volitum id tantùm dicitur, quantum expreſſum.*
136 *Enunciativa facta in Inſtrumento, qualitatem non continens, uti erronea non obſtat.*
137 *Error referentis non attenditur, ſed quid ſit in relato ſpectatur.*
138 *Clauſula* ex gratia ſpeciali *in Inveſtitura indicat, præcedentem promiſſionem non adfuiſſe de inveſtiendo. Et juſtè ponitur, cum inveſtiuntur extranei, n.* 139. *& ſeqq.*
141 *Clauſula* in ſolidum *in Inveſtitura utriuſque conjugis demonſtrat, bona non fuiſſe in dotem conſtituta.*
143 *Suppoſito ceſſante, ceſſat diſpoſitio.*
145 *Contractus non recipit interpretationem ampliativam, ſed arctativam.*
146 Mel. allegat. 78. nu. 17. lib. 2. & Gob. conſult. 131. ſub n. 38. 39. *declarantur.*
147 *Conceſſum tantum dicitur, quantum expreſſum.*
149 *Geminationis vis qualis, & quanta ſit.*
150 Auctoritates *non applicabiles, ex defectu circumſtantiarum non attenduntur.*
151 *Fundi dotalis ad conſtitutionem requiritur in conſtituente dominium actuale, non habituale, & nu.* 152.
153 *Clauſula* in ſolidum *operatur, ut quis habeat dominium dumtaxat habituale.*
154 *Refutatio, aut ſpecies renuntiationis, aut ceſſio dicitur, quarum utraque donationem importat n.* 155. *quæ inter virum, & uxorem non valet, n.* 156.
156 *Uxoris permiſſio, ut conſtante matrimonio vir coinveſtiatur de ſuis bonis, importat donationem prohibitam.*
157 *Refutatio retinet qualitates ultimæ voluntatis particularis, revocabilis uſque ad ultimum, nu.* 159.
159 *Diſpoſita per ultimam voluntatem de re particulari, cenſentur revocata per alienationem illius, amplia, etiam ſi donatio eſſet nulla, ut n.* 160.
163 *Dominus directi poteſt ad preces Vaſſalli feudi naturam mutare, & de maſculino in fœminium convertere.*
164 *Fœmina eſt incapax feudi maſculini.*
167 *Hæres, & hæres hæredis non poteſt impugnare confeſſionem defuncti.*
168 *Dominium bonorum acquiritur per Emptorem, etiam non ſoluto pretio, ſi fuerit habita fides de pretio.*
169 *Emptor non poteſt impugnare factum Venditoris ſui auctoris. Amplia n.* 170. *&* 171. *Declara n.* 172. *& ſeqq.*
170 *Acquirens non poteſt impugnare factum proprium.*
175 *Donatio inter virum, & uxorem facta, conſtante matrimonio, præſumitur ſimulata.*
176 *Et impugnari poteſt, quando conſtet de ſimulatione, defectum conceſſus præ ſe ferente.*
179 *Simulatio poteſt allegari à ſucceſſore particulari, & univerſali, quando deducitur nullitas ex defectu conſenſus.*
181 *Inveſtitura erroneè ſumpta de propriis bonis, poteſt revocari.*
183 *Emptor poſeſt uti juribus Venditoris, & num.* 240.
185 *Factum proprium nullum, & inefficax poteſt impugnari.*
186 *Aſſertio erronea in nulla eſt habenda conſideratione.*
188 *Clauſula* rebus ſic ſtantibus, *cujus ſit efficaciæ.*
189 *Bona feudalia non ſimpliciter hæreditaria, cum ſolo aſſenſu Domini directi, poſſunt alienari, ſtante* Conſuetudine Mantuæ; *notæ etiam fœminis nu.* 190. *lippiſque, & tonſoribus*

bus num. 191.

192 *Inveſtituræ rem notoriam, & manifeſtam faciunt.*

193 *Bona feudalia in fundum dotalem conſtituta, eatenus talia durant, quatenus cum conſenſu Domini directi non alienentur, ſtante* Conſuetudine Mant. *de ratione nu. ſeq.*

194 *Conſuetudini cenſentur contrahentes inniti.*

195 *Ab aſſenſu Domini directi provenit omnis ſecuritas impetrantis.*

196 *Aſſenſus Domini directi animat, & ejus tempus attenditur; nec admittit retrotractionem, n.* 199. *præſtituſque validat actum, non præſtitus infirmat, n.* 197. *& ſeq.*

200 *Fundi dotalis alienatio pro ære alieno uxoris, aut alterius, cujus ipſa ſit hæres, ſolvendo ſuſtinetur, & ſeqq.*

202 *Clauſula* ſincerè, & fideliter, *ſive* pro jurato *ex ſpeciali* Ordine Mantuæ *validat contractus, & venditiones, tollitque objectionem fundi dotalis, & ſeqq. Fundi dotalis alienatio facta cum juramento ſuſtinetur: Dic idem, ſi cum clauſula* pro jurato *n.* 202. 203. *&* 205. *& cum diſpenſatione Principis n.* 206. *& ſeqq. & n.* 210. 211. 213.

206 *Clauſula*, aliquo non obſtante, *in Principis conceſſione derogat omnibus, quæ obſtare poſſent; etiam in alienatione fundi dotalis, numer.* 207.

208 *Minoris bona abſque ſolemnitatibus validè alienantur, cum diſpenſatione Principis, &* 209.

211 *Alienatio bonorum minoris, & bonorum dotalium parificatur.*

212 *Æquiparatorum eadem eſt natura, & determinatio.*

215 *In fœmina Nobili ſexus fragilitas non conſideratur; Et contrahens cum ea, ejuſque fidem ſequens, non debet remanere deceptus; ibid. & n.* 216.

217 *Dos poteſt alienari validè, uſque ad medietatem.*

219 *Mors juramenti vim habet.*

220 *Alienatio fundi dotalis quando convalidetur per mortem viri, & n.* 221. *Suſtinetur, quando mulier pervenit ad ſenilem atatem num.* 222. *non poteſt impugnari per mulieris alienantis hæredem n.* 223.

224 *Filius dicitur adire hæreditatem patris ex immixtione.*

225 *Quem de evictione tenet actio, eundem repellit exceptio. Amplia, etiam ſi eſſet hæres beneficiatus.*

226 *Alienatio fundi dotalis proprii ſuſtinetur, dum facta ſit in anſam neceſſariam, & pro ſe liberando ab uſuris.*

227 *Alienatio in dubio præſumitur facta ex cauſa neceſſaria.*

228 *Hæres non poteſt redarguere teſtatorem de mendacio; & ſeq.*

230 *Teſtator poteſt validè de bonis hæredis diſponere, & alienationes factas hæres non poteſt impugnare, n.* 232.

233 *Hæres tenetur factum defuncti ſervare: de ratione n.* 234.

234 *Actio, & paſſio non poſſunt ſtare in eodem ſubjecto.*

235 *Sub evictione ad favorem Emptoris cadunt bona alienantis, & ab illis hæres repellitur.*

237 *Heredis aditio firmat alienationes factas à defuncto.*

238 *Retentio facilius datur, quàm actio.*

240 *Emptor juribus Venditoris utitur ad ſe tuendum contrà poſteriores.*

Cùm plerumque dentur in dotem, & pro dote bona ſtabilia, etiam prativa, & paſcuiva; & ſæpè ſæpiùs eveniat, quod prætendatur, eadem bona fuiſſe data in fundum dotalem, & pro fundo dotali, ad effectum fruendi beneficiis, & privilegiis eidem ex diſpoſitione juris attributis. Hæcque materia fuerit per Me plenè, lateque examinata in ſequenti RESPONSO, Illud, ad uberiorem doctrinam aſſequendam, libenti animo ſubnectitur.

RESPONSUM JURIS

In Mantuan. prætenſi fundi dotalis.

Pro

D. Marchione Galla Strozzio.

Cum

DD. Giberto Ab Auſtria.

ARTICULUS PRIMUS.

Bona pulſata non fuerunt conſtituta, & data; ſecundùm voluntatem Contrahentium in proprium, ac verum fundum dotalem.

Non igitur ex Capite prætenſæ nullitatis alienationis bonorum pulſatorum, uti de aſſerto fundo dotali D. Donnæ Eleonoræ Matris ejuſdem D. Don Giberti, factæ abſque ullis ſolemnitatibus.

Quoniam, nedùm verſamur in terminis alienationis, non ex defectu conſenſus, ſed ad ſummum ex ſuppoſito defectu ſolemnitatum (ut dicitur) nullæ, & ſic nequit eſſe locus petitæ redintegrationi, ſeu avocationi ex intentato *remedio redintegrandæ*, cum, non obſtante hujuſmodi nullitate, fuerit, mediante traditione, tranſlata poſſeſſio in D. Marchionem Emptorem, à qua dum D. Donna Eleonora cecidit facto proprio, ad eam non poteſt competere redintegratio D. Don Giberto hæredi, jam quod nec competeret ejus Matri, & Auctrici defunctæ; *Ex Scribentibus l.* 1. *§. ſi vir uxori, ff. de acq. poſſeſſ.* cum quibus (ſecluſis *Nonnullis*, quorum veluti minùs rectè, & contrà veritatem loquentium, nulla eſt habenda ratio) generaliter ſtant *Cæteri DD. & Reſolutiones Supremorum Tribunalium*, ut videre eſt penès *Gabr. conſ.* 44. *num.* 12. *& conſ.* 51. *nu.* 13. *lib.* 1. *Palmaſen. conſ.* 79. *ſub num.* 24. 25. *Marta conſ.* 169. *num.* 5. 6. *Giovagnon. conſ.* 9. *nu.* 3. *& conſ.* 14. *num.* 16. 17. *lib.* 1. *Honded. conſ.* 20. *nu.* 39. 40. *lib.* 1. *Gratian. diſc.* 317. *à num.* 5. *lib.* 2. *diſc.* 483. *num.* 2. *& ſeqq. ac diſc.* 581. *ſub nu.* 19. *lib.* 3. *Pignatel. contr.* 27. *nu.* 41. *cent.* 2. *Anna alleg.* 131. *num.* 7. *q.* 2. *Manſ. d. conſult.* 588. *nu.* 6. 7. *Pontan. de ſpol. lib.* 3. *num* 20 *circà fin. Seſſe dec.* 29. *num.* 21. 22. *tom.* 1. *Giurba dec.* 24. *ſub numer.* 31. *ubi concord. Rota penès Achil. de Graſſ. tit. de reſt. ſpoliat. dec.* 15. *cor Seraphin. dec.* 1200. *numer.* 3. 4. *tom.* 2. *cor. Gregor. dec.* 194. *num.* 23. *ubi Beltramin. nu.* 27. 28. *cor. Buratt. dec.* 136. *num.* 21. 22. 23. *dec.* 301. *num.* 10. *tom.* 1. *& dec.* 574. *numer.* 6. *tom.* 2. *cor. Coccin. dec.* 66. *num.* 4. *cor. Pamphil. dec.* 3. *num.* 7. *ubi annot. num.* 9. 10. *cor. Cavaler. dec.* 473. *ſub num.* 4. 5. *& dec.* 503. *num.* 2. *cor. Peutinger. dec.* 332.

num.

num. 2. *cum multis ſeqq.* ubi removet *Deciſiones*, quæ videntur adverſari, repetita poſt *Contr. diſcept. dec.* 65. *num.* 2. *tom.* 1. *cor. Cerro dec.* 279. *num.* 6. 7. *tom.* 1. *& dec.* 393. *ſub num.* 2. 3. *tom.* 2. *cor. Priolo dec.* 12. *num.* 7. 8. *ubi concord. & in recent. dec.* 483. *numero* 9. *p.* 13. *alibi ſæpiſſimè.*

Cæterùm, nec etiam eſt verum ſimpliciter, dicta bona debuiſſe unquam haberi, & conſiderari, tanquàm proprium, verumque fundum dotalem D. Donnæ Eleonoræ: etenim

Primò:

2 Spectatis Capitulis matrimonialibus ſequutis *ſub die* 29. *Junii* 1648. cum D. Principe Mauritio ab Auſtria, tunc Sponſo D. Donnæ Eleonoræ, fuit in illis conventum, & firmatum, quòd, remanente (proùt remanſit) hæreditate univerſali, tàm paterna, quàm materna ad favorem ipſius D. Donnæ Eleonoræ, obligatus ſit D. Princeps, prævio inventario, *aſſicurar tutto per dote, & in conto di dote della ſudetta Signora Donna Eleonora, con quelle dichiarationi, che ſaranno ſtimate neceſſarie per ſicurezza in ogni caſo, che Dio non voglia, di reſtituzione.*

3 Ex quibus verbis fit certa excluſio fundi dotalis, quoad bona hæreditaria perventura ad D. Donnam Eleonoram.

4 Ut de illis verbis *per dote, & in conto di dote*, & ita non in fundum dotalem, uti è dote contradiſtinctum, dum ab iſta transfertur dominium in virum, ab illo autem nequaquam deſumitur, *tex. in l. ſicut* §. 7. *ff. quibus mod. pign.* ac apertè traditur *à DD. cumulatis, & ſequutis à Conciol. alleg.* 24. *num.* 13. *lib.* 1. cujus memini *Ego ipſe in colluct. leg.* 20. *nu.* 251. 256. *&* 309. *vol.* 2. *ac à Rota poſt Merlin. de legit. dec.* 184. *num.* 4. *eadem ac cor. Roxas dec.* 153. *num.* 3. *cor. Dunozet. jun. dec.* 421. *num.* 5. *tom.* 1. *& in rec. dec.* 55. *num.* 4. *p. p. ad dec.* 241. *num.* 6. *p.* 17.

5 Et de illis verbis *per ſicurezza in caſo di reſtituzione*, quæ omninò naturæ, & qualitati fundi dotalis, ſtantis periculo uxoris, omni ſemota illius ſecuritate in onus viri, repugnant, & junctim dicta bona debuiſſe pro dote aſſumi, tanquam ſub periculo, & damno viri cadente, ſatis habetur per *Cephal. conſ.* 351. *ſub num.* 28. *de quo in d. mea colluct.* 20. *num.* 257. *& per Rotam cor. Seraphin. deciſ.* 1332. *ſub nu.* 22. 23. *p.* 15. *ac dec.* 15. *nu.* 3. *verſ.* idemque demonſtrat, tùm aſſecuratio dotis ſtipulata in eodem inſtrumento ſuper omnibus bonis viri, qua opus non fuiſſet, ſi dominium non tranſiviſſet in virum, ſed domus tradita fuiſſet pro fundo dotali, qui eveniente caſu reſtitutionis retro accipiendus erat, ſublata uxori quacunque actione contrà bona mariti. *Et num.* 4. confirmata *in dec.* 187. *p.* 17. *ac dec.* 280. *nu.* 2. *in fin.* ibi, & aſſecuravit dotem ſuper omnibus ejus bonis, quod neceſſe non fuiſſet, ſi verè domus tradita fuiſſet pro fundo dotali. *p.* 18.

6 Spectato autem, & benè ponderato inſtrumento dotali celebrato *ſub die* 24. *Martii* 1667. *ex rogitu Notar. Jacobi Maphæi*, tot, tantæque circumſtantiæ in eo continentur pro dicta excluſione fundi dotalis, ut nonniſi cum aperta veritatis impugnatione, aliter dici poſſit.

Secundò,

7 Namque ſuggerit eam motiva cauſa deveniendi ad idem inſtrumentum, ſcilicet, quia D. Donna Eleonora conſcia, & bene informata de contentis *in præfatis capitulis*, voluit *promiſſionem per D. Marchionem ejus Genitorem factam exequutioni demandare*; atque ita bona, de quibus ſuprà, tradere, *per dote, & in conto di dote*, prout dicebatur in ipſa promiſſione, non verò in fundum dotalem; per ea, quæ *proximè dicebantur*: nam qualitates promiſſionis inſunt exequutioni illius, dum exequens actum, cenſetur ipſum cum omnibus ſuis qualitatibus explere, *arg. à traditis per Bald. in l. ſi duo ff. de acq. hæred. Becc. conſ.* 35. *num.* 11. *Surd. conſ.* 347. *numer.* 24. *lib.* 3. 9 *Barboſ. axiom.* 12. *num.* 3. Et actus ſubſequens cenſetur factus, ſecundùm naturam præcedentis, à quo regitur, & qualis fuit præcedens exequendus, talis dicitur, & eſt ſubſequens, qui eum exequitur, *Cravet. conſ.* 135. *ſub num.* 13. *lib.* 1. *Alex. conſ.* 156. *lib.* 6. *Tuſch. litt. A. ſing.* 25. *in fin. Tuſch. ead. litt. A. concl.* 130. *numer.* 1. 2. *Barboſ. d. axiom.* 12. *num.* 1. *in fin. & num.* 2. *Gambſ. in Theſaur. juriſpr. lib.* 1. *c.* 26. *axiom.* 32. *tom.* 1. *Rota in rec. dec.* 365. *num.* 1. *in fin. part.* 2.

Tertiò,

Eandem excluſionem fundi dotalis important 10 illa verba *Dedit, tradidit, & in dotem aſſignavit Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. D. D. Mauritio &c.* veluti tranſlativa dominii in virum, & ſic repugnantia fundo dotali, cujus dominium remanet penès uxorem, ut *ſuperiùs fuit tactum*, ac peculiarius traditur *à Conciol. d. alleg.* 5. *num.* 16. 17. *alleg.* 6. *num.* 29. *alleg.* 7. *n.* 15. *& alleg.* 24. *ſub n.* 12. *lib. primo, de quo in d. mea colluct. leg.* 20. *n.* 240. 241. *& à n.* 243. *vol.* 2. *Rota cor. Roxas dec.* 153. *n.* 2. *& in recent. dec.* 241. *n.* 4. *ac dec.* 349. *ſub n.* 2. *p.* 17.

Quartò,

Sic clauſula ſubſequens *præſenti, ac acceptanti* 11 *pro ſe, & ejus hæredibus*, excludit fundum dotalem tanquam præcisè uxori reſtituendum, non tranſitorium ad hæredes Mariti, *Honded. conſ.* 41. *n.* 7. *lib.* 1. *Ciroch. diſcept.* 66. *n.* 8. *& ſub n.* 46. *ac diſcept.* 80. *num.* 22. *Tondut. reſol. civil.* 52. *ſub nu.* 11. *tom.* 1. *cum aliis per me adductis in d. colluct.* 20. *numer.* 242. 248. 249. *Rota cor. Merlin. dec.* 517. *num.* 12. *tom.* 1. *in recent. dec.* 52. *n.* 12. *p.* 6. *d. dec.* 241. *n.* 7. *ac dec.* 349. *ſub n.* 2. *p.* 17.

Quintò,

Fortiùs accedente alia clauſula (poſita in par- 12 te diſpoſitiva) *ad habendum, tenendum, & poſſidendum, & quidquid dicto D. Don Mauritio, ejuſque hæredibus, deinceps perpetuò placuerit faciendum*; per quam ſimiliter excludi apertiùs qualitatem fundi dotalis, dixerunt *Andreol. contr.* 130. *num.* 8. *Conciol. ex Cirocch. in locis jam indicatis. Et cæteri per me adducti ubi ſuprà num.* 273. *& ſeqq. Card. de Luca tit. de dote diſc.* 158. *num.* 13. *lib.* 6. *Annot. ad Rotam cor. Pamphil. dec.* 2. *ſub nu.* 21. *cor. Rembold. dec.* 3. *num.* 8. *cor. Dunozet. jun. dec.* 421. *nu.* 4. *tom.* 1. *& in recent. dec.* 436. *nu.* 2. *p.* 4. *tom.* 2. *dec.* 376. *num.* 26. *p.* 14. *& d. dec.* 241. *num.* 8. *ac dec.* 349. *ſub numero* 2. *p.* 17.

Ponderata etiam præſervativa ibidem appoſita 13 cum illis verbis *Juris debito ſemper ſalvo*; cujus verus fuit, & eſt ſenſus (omiſſis uti inter ſe repugnantibus traditis, circà illam *à D. Gobio conſult.* 131. *n.* 31. *verſ. Eoque minùs, & Me ipſo d. colluct. leg.* 20. *num.* 270. 271. *vol.* 2.) quòd, ſequuta alienatione dictorum bonorum in vim facultatis competentis ex *hac clauſula* eſſet, ſitque ſalvum debitum alienantis, prout juris eſt, erga D. Donnam Eleonoram, eandem facultatem alie- 14

nandi

nandi tribuentem; dum ſic verificantur, & adimplentur qualitates debiti in alienante, & crediti in concedente facultatem alienandi; de quibus promiſcuè *D. D. in l. 1. ff. ſi cert. pet. & in l. ſi cui. ff. de verb. ſignific. Stanisl. in deffinition. univerſ. verb. debitum. Gait. de credit. c. 1. num. 13.*

15 Reſultante hinc fortiùs excluſione fundi dotalis, dum taliter reducitur ad quantitatem, nec curatur ſpecies, in qua verè, & ſubſtantialiter ille conſiſtit, ut *& dicitur infrà à n. 71. ad 83.*

Sextò,

16 Proùt, & concurrente *ceſſione, ac renunciatione jurium omnium, & quorumcumque facta marito*, rursùs *ſtipulanti, & acceptanti pro ſe, & ejus hæredibus, quot dicta D. Donna Eleonora habebat, tenebat, & poſſidebat; ſuique juris erant, & eſſe poterant, & potuiſſent, ante præſentem jurium ceſſionem*, cum Clauſula, qua *ipſa fecit, & conſti-*

17 *tuit maritum procuratorem irrevocabilem, potuitque ipſum in ejus locum, ſtatum, privilegium*, ut in rem propriam &c. cum facultate, ut *poſſit, & valeat, & omnia ſingula dicere, facere, & exercere in judicio, & extrà, proùt, & quemadmodum dicta D. Donna Eleonora facere poterat, & potuiſſet, ante præſentem procuratoris conſtitutionem*; quæ omnia evidenter reſiſtunt fundo dota-

18 li, *Roland. conſ. 64. à num. 10. & conſ. 86. num. 13. verſ. quarto accedit lib. 4. Giurb. ad Conſuet. Meſſan. clauſ. 15. gloſ. 1. p. 1. n. 17. verſ. & clauſula ponentes. Card. de Luca d. diſc. 158. num. 11. quorum cum Aliis memini Ego ipſe d. colluct. 20. à numer. 252. ubi & allegatur Rota poſt Merlin. de pignor. dec. 114. n. 2. & cor. Dunozet. jun. d. dec. 421. n. 4.*

Septimò,

19 Hoc idem præ ſe fert *promiſſio evictionis, & manutentionis bonorum, & cujuſvis eorum partis, utcunque ſequatur &c.* arguendo à notatis per *Guzman. de evict. q. 26. ſub nu. 10. & à num. 47. de quo in d. Mea colluct. 20. n. 255.* ubi etiam allegavi *Rotam in dictis deciſ. 15. & 17. utrobique n. 2. p. 17.*

Octavò,

20 Deprehenditur à conſideratione, quod in dicto inſtrumento, poſt tradita præfata bona, ut ſuprà, D. Don Mauritius faſſus fuit, ſe habuiſſe tempore nuptiarum ſcut. ſex mille; ac deindè ſubditur *Et hæc omnia, ſcilicèt, bona ſtabilia infra ſcripta, & pecunias in dotem, pro dote, ac nomine, & ex cauſa dotis dictæ D. Donnæ Eleonoræ Uxoris &c.*

21 Ex hac enim æquiparatione bonorum cum pecuniis oritur, quòd iſtæ ſicuti non fuerunt ſolutæ in fundum dotalem, ita & illa dici debent non fuiſſe tradita in talem fundum, ſed benè in dotem, & pro dote, ut ibi apertis litteris dicitur;

22 ac ne eadem dos diverſo jure cenſeatur, *Conciol. d. alleg. 7. n. 24. Cirocch. diſcept. 66. n. 15. Card. de Luca d. diſc. 158. n. 16. cum Aliis per Me ubi ſuprà ex n. 315. Rota in rec. dec. 69. nu. 12. p. 15. cor. Bich. dec. 151. n. 16. & dec. 350. n. 25. tom. 1.*

Nonò,

23 Convincitur à promiſſione facta ſub illis verbis, *Quam quidem dotem, ſic, ut ſuprà habitam ipſe D. Don Mauritius promiſit, & promittit &c. conſervare, dareque reddere, & reſtituere eidem D. ejus Uxori &c. ſub obligatione bonorum omnium ſuorum &c.* hac namque obligatione opus non fuiſſet, ſi bonorum dominium non tranſiviſſet in virum, ſed ea tradita fuiſſent pro fundo dotali proprio, qui eveniente caſu reſtitutionis retrò accipiendus erat, ſublata uxori quacunque actione contrà bona mariti; ut *poſt multos hoc ipſum firmantes*, reſpectu quoque præcedentium verborum *Quam quidem dotem &c. à Conciol. alleg. 5. nu.* 24
14. *alleg. 7. num. 20. 21. & alleg. 24. nu. 15. Marin. ad Reverter. dec. 43. num. 5. 6. tom. 1. Card. de Luca tit. de dote d. diſc. 158. nu. 14. 17. & in d. Mea colluct. 20. num. 256. 281.* firmatur præciſè ibidem *nu. 257. & à Rota cor. Dunozet. jun. dec. 700. num. 13. tom. 2. cor. Arguel. dec. 90. à n. 17. cor. Cerro dec. 874. à n. 4. tom. 2. & à nu. 10. tom. 3. & in rec. dec. 277. ſub n. 22. 23. p. 15. ac dec. 15. n. 4. p. 17.*

Hæc omnia jàcta ſuper tàm ſolidis juris fundamentis, & concluſionibus incontrovertibilibus, veritatem in re iſta ſufficienter demonſtrantibus incrementum maximum recipiunt, & ſummopere confirmantur.

Tùm ſpecialiter ex parte D. Donnæ Eleono- 25
ræ, quæ profeſſa fuit *in præcitato inſtrumento*, velle demandare exequutioni promiſſionem factam à D. Marchione ejus Genitore de Conſtituendo (nomine dotis) bona omnia *ipſius hæreditatis* ergà D. Principem Virum; ita ut *totus contextus ejuſdem inſtrumenti* ſe habuerit ad hujuſmodi bona cum hac qualitate hæreditatis paternæ, dum ſic clarè legitur in procemio, à quo mens, & intentio agentis peculiariter deprehenditur, & declaratur. *Bart. in l. cum hìc in princ. ff. de tranſact. & in l. fin. num. 3. ff. de hæred. inſt. Torre de ſucceſſ. in primogen. p. 2. q. 54. num. 1. & ibi in calce Oper. Boſcol. reſponſ. 2. nu. 337. Rota cor. Buratt. dec. 543. num. 11. tom. 2. cor. Celſo dec. 260. n. 9. 10. & in recent. dec. 205. n. 4. p. 16. ac dec. 213.* 26

Subindè fateri oportet, ipſam noluiſſe tradere 27
Viro, neque ſibi conſtituere bona controverſa in fundum dotalem, cùm illa non fuerint de juribus dictæ hæreditatis paternæ, ex quo per antecedentem eorum diſpoſitionem factam in perſonas ejuſdem D. Donnæ Eleonoræ, & D. Don Mauritio Jugalium in ſolidum, & in feudum decimale, *ex inſtrumento diei 7. Octobris 1649. ex rog. Notarii Ricciardi*; nec non reſpectivè alienationem illorum factam ipſimet D. Don Mauritio *de anno 1656. ſub die 10. Novembr. ex rogitu Notar. Monterotæ; & de anno 1664. die 9. Decembris rogat. Notar. Siſſa* per Patrem ab ea exierunt, nec in ea tempore mortis Patris reperiebantur, 28
ut *de ſe patet*: etenim, ceſſante iſta qualitate horum bonorum, ad quam vigore dicti procemii ſe reſtrinxit eadem D. Donna Eleonora, *Marta conſ. 22. num. 17. Cenſal. conſ. 5. nu. 8. Buccafer. reſp. 57. nu. 44. Ego ipſe colluct. legal. 10. num. 38. vol. 1. & colluct. 2. nu. 79. vol. 2. Rota poſt idem vol. 1. dec. 58. num. 7. poſt Salgad. Labyrint. cre-* 29
ditor. dec. 3. num. 19. ceſſare debuit, & ceſſavit mens, ac intentio illius, ſicque diſpoſitio, ut ſuprà præordinata, *Cephal. conſ. 548. n. 2. & ſeq. l b. 4. Gratian. diſcept. 558. ſub n. 24. 25. tom. 3. cum cæteris proximè relatis.*

Tùm etiam ex parte D. Don Mauritii, qui, 30
dum erat dominus iſtorum bonorum, non eſt veriſimile, quod voluerit abdicare à ſe dominium eorum, illud Uxori dimittendo, jam quod animadvertimus *ſuprà*, dominium bonorum in fundum dotalem conſtitutorum, penès Uxorem reſidere; & id, quod non eſt veriſimile, non eſt credendum, *Rimin. jun. conſ. 362. num. 15. Aldovin.* 31
conſ. 74. nu. 7. Catan. conſ. 18. n. 16. lib. 1. Conciol. alleg. 12. nu. 12. lib. 1. Ego ipſe colluct. leg. 44. num. 148. vol. 2. Barboſ. axiom. 223. num. 7.

Bechtold. in theſaur. juriſpr. lib. 19. *c.* 10. *axiom.* 1. *& ſub axiom.* 3. *verſ. & ideò*; ubi quod nec quoque eſt attendendum *ad l.* 1. *in princ. ff. quod met. cauſ. l. Titia cum §. qui in vita ff. de leg.* 2. *c. quia veriſimile de præſumpt. Dec. in c. propoſuiſti*
32 *ſub nu.* 14. *de probat. Pariſ. conſ.* 13. *nu.* 9. *lib.* 3. *& conſ.* 8. *nu.* 3. *lib.* 4. *Cephal. conſ.* 721. *num.* 48. *lib.* 5. quia nullatenùs conſiderabile, *Ruin. conſ.* 1. *nu.* 2. *in fin. lib.* 2. *Vult. conſ.* 21. *num.* 230. *tom.* 8. *Bechtold. ubi proximè verſ. neque etiam Barboſ. d. axiom.* 223. *ſup. numero* 7. dum non creditur verum, *Rota in recent. dec.* 13. *num.* 12. *p.* 19.

33 Cùm & ſit certum, neminem cenſeri ſibi velle præjudicare, proùt de confitente rem ſuam, eſſe rem alterius, ut ſibi non præjudicet, educitur *ex leg. cum falſa C. de fact. & jur. ignor. ubi DD. omnes & l.* 3. *§. ſubtiliùs ff. de condit. cauſ. dat. leg. aliquam rem ff. de acq. poſſeſſ. Ruin. conſ.* 40. *nu.* 12. *lib.* 1. *Curt. jun. conſ.* 17. *num.* 8. *Aretin. conſ.* 14. *nu.* 8. *Socin. jun. conſ.* 113. *num.* 3. *lib.* 1. *cum Aliis apud Andreol. contr.* 56. *num.* 19. *& nu.* 20. *ubi de ratione p.* 1. *Manſ. conſult.* 380. *ſub nu.* 26. *lib.* 6. *Alciat. de præſumpt. reg.* 3. *præſ.* 21.

34 Tùm ex parte Utriuſque quia certum eſt, in hoc utrumque ſaltem erraſſe: Uxorem ſanè, dùm exiſtimavit, bona præfata remanſiſſe in hæreditate paterna, ob idque cecidiſſe ſub promiſſione conſtituendi illa in dotem, ſeù ut prætenditur in
35 fundum dotalem: Virum autem, dum fortè putavit, quòd, cum eadem bona, uti feudalia Curiæ Podii, & ſic ſubjecta caducitatibus, eſſent de juribus D. Marchionis Soceri, ac domini directi, qui promiſſionem inveſtiendi filiam (ac reſpectivè Sponſam, & Uxorem) de omnibus caducitatibus ſuccedendis in eadem Curia, *in riguardo alla perſona di S. E. Spoſo*, emiſerat in Capitulis matrimonialibus §. *in oltre per moſtrare*; adhuc, poſt obitum illius, non obſtantibus acquiſitionibus de ipſis, ut ſuprà factis, deberent comprehendi in dicta promiſſione conſtituendi ea
36 in dotem: Quæ utique exiſtimationes fuerunt erroneæ; nàm hujuſmodi promiſſio non extende-
37 batur ad talia bona jam poſita extrà hæreditatem paternam, ut *ſuperiùs tangebatur*: quo fit, ut ſicuti hinc conſtat de errore utriuſque detecto ſtatim ac res aliter, ut modo ſe habet, *l. ſi poſt diviſionem. C. de jur. & fact. ignor. Valenzuel. conſ.* 129. *nu.* 21. *lib.* 2. *Cyriac. contr.* 35. *nu.* 19. *tom.* 1. *cum aliis in mea collect. leg.* 27. *num.* 75. *vol.* 1. *& collect.* 27. *num.* 98. *ac collect* 28. *nu.* 39. *vol.* 2. additur *Rota in recent. deciſ.* 60. *nu.* 20 *& dec.*
38 227. *num.* 17. *p.* 19. ita ſequitur, apparere defi cientiam conſenſus eorundem, junctimque inſubſiſtentiam aſſertæ conſtitutionis horum bonorum in fundum dotalem, *l. ſi per errorem ff. de juriſd. omn. judic. unita cum l. non fatetur ff. de confeſſ Cyriac. d. contr.* 35. *num.* 16. *& ſeqq. Rota in rec. dec.* 169. *num.* 11. 12. *& dec.* 346. *à numer.* 15. *p.* 19.

39 Tùm denique, quia Jugales ipſi, tàm in ſupplicando pro habilitatione vendendi hæc bona, quàm in illorum alienatione, non uſi fuerunt termino, quòd eſſent fundus dotalis, ſed quòd eſſent ſubjecta doti, aut eſſent de dote D Donnæ Eleonoræ, nec eſt præſumendum, ſi in præcitato antecedenti inſtrumento, habuiſſent mentem, ac intentionem conſtituendi ea in fundum dotalem, quinimo ſi ipſa ſic verè conſtituiſſent, quod qualitatem hanc tacuiſſent Sereniſſimo Domino, nec propalaſſent Emptori, cum aliter Celſ. Suam potuiſſent circumvenire, ac Emptorem decipere, quæ omnia repugnare ſublimioribus eorum Natalibus, & eximiæ ipſorum nobilitati, clarè depromitur à qualitate Nobilium, pro quibus 40
ſemper benè eſt præſumendum, & in quibus viget præſumptio ſummæ integritatis, ac ceſſat omnis ſiniſtra ſuſpicio fraudandi; *ex Felin. in c. ſuper his de accuſ. Luc. de Penna in l.* 3. *verſ.* 109. *C. de apoch. publ. lib.* 10. *Gratian. diſcept.* 625. *nu.* 27. *lib.* 4. *Menoch. de præſumpt. lib.* 5. *præſ.* 4. *nu.* 6. *vol.* 2. *de quibus in mea collect. leg.* 17. *num.* 32. 37. *vol.* 1. In tantum, ut cum dein- 41
de, abſque alia ulteriori expreſſione devenerit ad alienationem, utique demonſtrarunt mentem, & intentionem eorum fuiſſe, ut ipſa bona fuerint conſtituta ſimpliciter in dotem, non autem in fundum dotalem, ut in iſtis terminis, & ab hac obſervantia ſic arguebat *Rota in rec. deciſ.* 113. *nu.* 4. *p.* 3. *& dec.* 436. *ſub nu.* 4. *p.* 4. *tom.* 2. *relatis in dec.* 15. *nu.* 4. *verſ. tùm & clarius, ac num.* 5. *p.* 17.

Et per hæc inſimul unita (& cæteris quoque 42
inferiùs tradendis firmiter jungenda) conſtare de qualitate dotis, non autem de fundo dotali, cum ad ipſam qualitatem inducendam, ac probandam ſufficiant etiam leviores probationes, nullatenus eſt ambigendum, prout allegatis *Surd. conſ.* 94. *nu.* 26. *Menoch. conſ.* 98. *n.* 15. *& Gratian. diſcept.* 306. *n.* 34. *firmavit Rota in rec. dec.* 10. *ſub n.* 10. 11. *p.* 16.

ARTICULUS SECUNDUS.

Reſolvuntur objectiones nonnullæ in contrarium factæ.

NEque obſtant ea, quæ adverſus educta ſu- 43
periùs ab inſtrumento dotali in medium afferuntur, & potiſſimum

Quòd, cum nulla præceſſerit promiſſio quantitativa, minuſque æſtimatio bonorum prædictorum, vel conventa, vel facta, nequeant motiva illa attendi, & operari, ex quo *Doctores, ac Deciſiones*, maximè *Rotæ Romanæ* ea firmantes peculiariter inniti videantur hujuſmodi promiſſioni, aut æſtimationi; contrarium, ea ceſſante dicturi, ut *lectura oſtendit*, & pro conſequenti ſunt *jura undique vulg.*

Quoniam, licèt *in Doctrinis, & Auctoritatibus* 44
allegatis, fiat mentio, ut plurimum de dicta promiſſione, ſeu de æſtimatione, aut conventa, ut facienda, aut præcedenter facta; non eſt tamen, quod quando ſatis conſtat, ut nunc partes voluiſſe tradere, ac reſpectivè recipere bona in dotem, & pro dote cum obligatione recipientis de reſtituendo eum, *additis clauſulis translativis domi-* 45
nii bonorum, quæ dantur pro illa, quæ nihil aliud eſt in propoſito, quàm pretium, quo ipſa bona æſtimari debent, & æſtimantur, ut cum *Bald. in l. quoties nu.* 9. *in fin. C. de jur. dot.* notatur *ab omnibus honerus adductis, & inferiùs adducendis*, poſſit dici deficere æſtimationem, utpo- 46
tè ea, quæ miniſterio legis, vel officio Judicis debet haberi pro facta, juxta valorem ipſorum bonorum de tempore traditionis, & reſpectivè receptionis currentem.

In hac enim materia ad diſcernendum, nùm 47
bona tradita, & recepta, ſint in dotem, atque ideo translata, quoad eorum dominium in virum, & deinde ſubjecta reſtitutioni (eveniente caſu) quoad æſtimationem, non quoad corpora, vis non conſiſtit in conventa, vel facta eadem æſtimatione;

ſed

ſed conſiſtit in mente, & voluntate contrahentium, ſcilicet tradentis, & recipientis talia bona; dum enim ea, ut tradita, & recepta fuerint in dotem, cum *tot, tantiſque clauſulis*, quibus dominium in recipientem repetitis vicibus transfertur, neceſſariò vigore illius, debent conſiderari, ut æſtimata, adeo ut ſaltem de æquitate (omiſſo rigore juris ſtrictiſſimi) in nihilo obſtet, vel omiſſio, vel incertitudo æſtimationis, veluti declarandæ à natura actus, à ſolito, ab arbitrio boni viri, ſeu officio Judicis, juncto ſemper miniſterio legis, *ut, ſuprà*, quemadmodum (prætermiſſis *Scribentibus generaliter*) in ſubjecta materia, totum hoc motivum deſumitur, & fundatur in traditis cum *tex. in l. cum poſt §. gener. ff. de jur. dot. & in l. 3. C. de dot. promiſſ. à DD. in l. 1. ff. ſolut. matrim. Crot. in l. ſi quis pro emptore n. 65. ff. de verb. ſignific. Caroc. de locat. rubr. de merced. omiſſ. q. 2. à n. 6. ubi multos cumulat. ac de merced. incert. q. 4. à n. 1.* ubi pariter *ſub n. 3.* plurimos alios adnectit. *Pacion. eod. tract. c. 17. n. 34. Aſin. de execut. §. 7. c. 270. n. 8. verſ. ſecundo loco, & n. n. ſeqq. Spino de teſtam. gloſ. 10. princ. ex n. 15. Bald. Novel. de Dote p. 6. princ. privil. 9. 11. Boſſ. eod. tract. c. 8. n. 115. & ſeqq.* ubi rejicit contrarium tenentes. *Card. de Luca eod. tit. diſc. 69.*

48 *ex n. 4. 6. & 7. utrobique in fin.* ubi de danda actione præſcriptis verbis, vel concedenda æquitate, *ac num. 8. & diſc. 151. num. 11. &c. 158. n. 20. verſ. præterea, ac infra lib. 6. Card. Mantic. de tacit. & ambig. convent. lib. 12. tit. 12. to. 1. Calvin. de æquit. c. 138. num. 7. cum ſeqq. & per tot. lib. 2. Afflict. dec. 337. num. 9. 10. & ibi Urſil. in addit. num. 1. accedit Rota cor. Card. Seraphin. deciſ. 1207. num. 1. in fin. verſ.* non obſtat, quòd in caſu propoſito non conſtet de æſtimatione, quia ea cenſetur à lege facta pro pretio, quo tunc valebant. *tom. 2. & in recent. dec. 69. nu. 15. p. 15. & dec. 10. n. 3. verſ.* & quamvis in conſignatione ſtabilium non præceſſerit æſtimatio, per quam facta ſit emptio, & venditio, ea tamen cenſetur facta à lege pro pretio, quo tempore aſſignationis bona valebant. *p. 16.* Quod & convincitur; dum certum eſt in jure, & apud *DD. omnes inhærentes textui aper-*

49 *to in l. fin. C. de contrah. vendit.* quod idem eſt, nullum pretium, nullamve æſtimationem interveniſſe in contractu venditionis, & emptionis; ac idem pretium, eamque æſtimationem fuiſſe remiſſam, & collatam in aliquam certam perſonam, & ejus arbitrium, nullo deinde per eam pretio arbitrato, nec æſtimatione facta, quia, vel non potuit, vel noluit ſuper uno, & altera arbitrari; adeo ut exinde ipſe contractus ſit omninò irritus, ac habeatur pro non facto, ut præter *d. l. fin. cum aliis juribus, rationibus, ac auctoritatibus permultis*, plenè diſcuſſa materia, demonſtratur, & concluditur *à DD. congeſtis in mea collect. leg. 49. num. 18. verſ. ita ut, ſi idem pretium vol. 1. inter quos ſignanter Gratian. diſcept. 254. ubi de Luca num. 16. & diſcept. 318. lib. 2. Cyriac. contr. 255. num. 20. lib. 2. contr. diſcept. forenſ. cauſ. 6. tom. 1. Laurent. dec. 28. Surd. dec. 64. num. 13. & dec. 82. num. 114. Card. de Luca d. diſc. 158. n. 20. lib. 6. & tit. de empt. diſc. 4. à n. 8. lib. 7. Rota in recent. deciſ. 172. & 248. p. 6. cor. Merlin. dec. 567. confirmata dec. 605. tom. 2.*

50 Non ſic tamen eſt in contractu dotis, ſeu in terminis dotalibus, in quo etiam non facta aliqua declaratione pretii, ſeu æſtimationis bonorum viro traditorum per perſonam, cui, & in cujus arbitrium eadem declaratio fuerat remiſſa, & ita non obſtante, quod inde debuerit haberi ipſe contractus, ac ſi circà dicta bona nullum adfuerit pretium, nullave æſtimatio interceſſerit; Suppletur miniſterio legis (ubicunque, ut nunc, fuerit celebratus ipſe contractus dotis inter virum, & uxorem, *cum clauſulis* translativis, ut ſupra dominii bonorum in dotem conſtitutorum, & traditorum, in ipſum virum) pretium, & æſtimatio eorundem, juxtà valorem de tempore conſtitutionis, & traditionis ad arbitrium boni viri, ut colligi, & videri poteſt apud *Socin ſen. conſ. 47. ſub num. 8. lib. 1. & conſ. 60. lib. 3. Gratian. d. diſcept. 254. ſub num. 52. & ſeqq. Conciol. alleg. 6. num. 62.* ubi *in fin.* quod verè eſt communis opinio *DD.* in judicio ſequenda. *Et multos dat concordantes Giurb. ad conſuet. Meſſan. c. 15. gloſ. 1. num. 8. 9. 10. Rubeus in ſingular. p. 1. fol. mihi 527. num. 46. tom. 1. Cardin. de Luca tit. de dote d. diſc. 158. n. 20. verſ. ſecundo caſu*, ubi 51
benè conſiderat, quòd ſi fortè tota dos conſiſteret in mobilibus, ſi æſtimatio eorum miniſterio legis non haberetur pro facta, poſt aliquod longum temporis ſpatium, ob illorum deteriorationem, & forſan conſumptionem, mulier remaneret indotata; *& in verſ. ac tandem*; ſubdit *in fine*; quod infiniti, per viros verſutos parari poſſent laquei ſimplicibus mulieribus, earumque bona per uſum ita conſumi, abſque reſtitutionis incommodo, & periculo, *ac in verſ. ſeque neque relevat*; hanc eandem ponderationem adaptari doti conſiſtenti in ſtabilibus, inquit, quia frequentior quoque ſolet eſſe deterioratio, quàm melioratio rei per alienas manus gubernatæ, & idcircò aptanda eſt lex ad ea, quæ frequentiùs accidunt, plenè *Boſſ. eod. tract. de dote c. 8. n. 152. 153.* ubi hinc indè rationes, & *Doctores adducit*; & tandem *n. 154.* concludit, ſibi videri, nullo modo, ſaltem in praxi eſſe recedendum ab hac ſententia, utpotè communi, doti, & matrimonio favorabili, & ſolidioribus fundamentis fulcita. *Rota cor. Summo Pontifice Pamphil. dec. 2. nu. 4. ac dec. 397. n. 3. extenſa in rec. dec. 623. ſub n. 3. p. 1. ac alibi in locis ſuperiùs indicatis.*

Maximè, cum *in hac Patria Mant.* adſit *Stat. in* 52
rubr. de Dotib. & Dotium reſtitution. & ear. Gabell. quo cavetur, quod, *ſi res traditæ etiam inæſtimatæ datæ fuerint, res ipſæ per judicem, ſeù per æſtimatorem per ipſum aſſumptum æſtimentur, & æſtimari debeant, ſecundùm quam æſtimationem gabella ſolvi debeat.*

Et ſubindè fateri oporteat, quòd partes præ- 53
dictæ, quæ *tot reiteratis clauſulis* voluerunt, dominium dictorum bonorum fuiſſe translatum in virum ea recipientem, cogitaverint etiam de illorum æſtimatione, jam quod ſcientes, eam vigore *Stat.* fore faciendam, cum eo ſe conformare vo- 54
luiſſe, eſt cenſendum *l. ſi duo ff de acq. hæred. Decian. conſ. 30. n. 43. lib. 2. Scaccia conſ. 73. n. 73. Mantic. de tacit. lib. 3. tit. 8. n. 43. lib. 2. Ego ipſe collect. 48. n. 51. vol. 2. Ferentil. ad Buratt. dec. 838. n. 13. t. 3. Rota cor. Cavaler. dec. 583. n. 5. 9. & in recent. dec. 107. n. 5. p. 17. & dec. 392. n. 24. p. 18.*

Et ſucceſſivè, quòd omiſſio quoque æſtimationis talium bonorum in illorum conſtitutione, & traditione, nequeat eſſe in obj ct.

Etiam ſi ea debuerit fieri ad alium effectum, 55
nempè pro ſcienda quantitate gabellæ perſolvendæ, quàm ad effectum venditionis, & emptionis: cum nunc *Statutum ipſum* non inducatur, ad hoc, ut ex eo comprobetur præcisè effectus iſte poſtremus, ſed ad hoc, ut, ſtante mente, & voluntate partium, transferendi dominium dictorum bonorum, ut verè mediantibus *reiteratis clauſulis præmiſſis* cum ſubſequenti traditione, fuit

translatum, non poteſt dici defeciſſe illorum æſ-
56 timationem, nedum mandatam *à Statuto*, verùm & vigore, ac miniſterio legis volitam ab illis, perfectionem deindè totalem translationis ipſius dominii, & venditionis, ac emptionis præbentibus, mediante actuali traditione eorundem bonorum Viro facta ex traditis *à Rota cor. Summo Pontific. X. Pamphil. d. dec. 2. n. 6. ubi concord.* maximè *cor. Seraphin. dec. 1480. ſub n. 9. 10. tom. 2.*

57 Juncta etiam *in hac Patria* exiſtentia publicorum æſtimatorum, qui, ubi deficiat *lex*, conſtituunt pretium, ut indè venditio, & emptio valeat. *Peſſidon. de empt. & locat. lib. 2. dub. 3. n. 15.*

58 In nihilo refragante, quòd tàm D. Donna Eleonora dederit dicta bona, quàm D. Princeps Vir ea receperit expreſsè *inæſtimata*; quo caſu, cum pateat illorum mens, & intentio, inania, tacita argumenta ad eliciendum contrarium non ſunt adhibenda; & illa æſtimatio derivans à miniſterio, ſeù proviſione legis non eſt attendenda,

59 ſtante hac Conjugum ſive Contrahentium proviſione *l. cum ex filio ff. de vulg. & l. ult. C. de pact. Convent. Barboſ. axiom. 195. ex num. 1. ubi plenè Otton. Tabor. in Addit. reportat. per Bechtold. in theſaur. juriſpr. lib. 14. cap. 104. axiom. 5. tom. 2. Rota cor. Bichio dec. 650. nu. 15. tom. 2.*

60 Siquidem (ultrà reſponſionem *mox proximè dandam*, per quam obex iſte penitùs removebitur) cùm proviſio derivans à miniſterio legis in hac materia ſit ordinaria, & jure communi nitatur, non fuit ſublata per dationem, & receptionem dictorum bonorum inæſtimatorum, licèt præ ſe ferat proviſionem contrahentium; ex notatis per *Cyn. Bart. & Bald. in l. emphyteuticariis C. de jur. emphyt. Jaſ. in l. item, quia ſub numer. 4. ff. de pact. Alex. in l. ſi cum dotem ſub num. 4. ff. ſolut. matrim. cum aliis allegatis per Modeſtin. Piſtor. q. 48. n. 60.* ubi etiam de communi *p. 1. Novel. de dote p. 6. priv. 68. n. 1.*

61 Et eatenùs poſſet ſolùm attentari, non debere attendi æſtimationem inductam miniſterio legis, quatenus, Vel proviſio contrahentium fuiſſet concepta cum generali excluſione cujuſvis æſtimationis, tàm habitæ pro facta tempore dationis, & receptionis bonorum, quàm in futurum faciendæ, ſeu itidem habendæ quomodocunque pro facta;

62 quod brevius dicitur, bona ipſa ſemper debere eſſe inæſtimata, non obſtante quacunque eorum appretiatione, ſeu æſtimatione; ut in caſu Franciſci ab *Eccleſ. conſ. 30. n. 2. inter conſ. feudal. diverſ.* ubi conventum fuit, bona tradita ſemper obtinere debere idem jus in quocunque contractu, ſicuti ſi eſſent inæſtimata, cujus meminere *Menoch. conſ. 1209. num. 7. lib. 13. D. Gobius conſult. 131. n. 25. ac in eadem Cauſa Ego ipſe collect. leg.*

63 *20. n. 230. 231. vol. 2.* Vel eadem proviſio contrahentium fuiſſet prorsùs ſimplex, abſque adjectione ulla, cujus vigore non potuiſſet deveniri per virum recipientem ad diſtractionem talium bonorum, & devento ad illam, non ceſſaſſent ipſa bona eſſe ſub dominio uxoris ea tradentis; ſecùs è contra, ut in hoc caſu, dum propter concurſum circumſtantiarum *ſuperiùs* allatarum, nedum fuit diſceſſum à ſimplici proviſione, ſed fuit tàm ultra proceſſum, ut neceſſariò (adhibita per D. Prin-

64 cipem Virum facultate ſibi tradita circà talia bona, ut vere deindè adhibuit, ſicuti *latiùs mox dicetur*) fuerit opus miniſterio, ac proviſione legis, pro inducenda illorum æſtimatione; cui proviſioni cum non extiterit contraria proviſio contrahentium, quin imò cum illa convenerit, objectum proce-

dens duntaxat, ubi dicta facultas non fuiſſet adhibita, nec in eſſe deducta, adeo ut bona tradita reperirentur penès D. Principem, ſeù ejus Hæredes, nullatenus locum habere poteſt, ubi eadem bona, vigore ipſius facultatis exierunt à D. Principe, & fuerunt in alium, nunc D. Marchionem Stozzium, translata, apud quem modò reperiuntur; quemadmodum, juncta declaratione *paulò infrà tradenda*, ſatis deſumitur *à Surd. conſ. 34. n. 34. verſ. ſecundo, quia lib. p. de quo Barboſ. d. axi-*
„ *om. 195. verſ.* quando hominis proviſio cum le- 65
„ gis proviſione poteſt concurrere, nec illi contrariatur, & tunc legis proviſionem non facit deficere, *repetit per Bechtold. in theſaur. l. 14. d. c. 604. ſub axiom. 5.*

Minùs officit, quòd nedùm fuerit dictum, dicta 66 bona dari, & tradi *inæſtimata*, verùm, & additum fuerit, *ita ut ſit fundus dotalis*; quæ verba, tanquam clariſſima debent removere in hoc, & removent omnem dubitationem, ac omnem dubitandi ſcrupulum, operando, ac manifeſtando hæc bona *inæſtimata* fuiſſe fundum dotalem; ut in terminis inquiunt *DD. & Deciſion. S. Rotæ Roman.* cumulatæ *per Me extenſorem Deciſionis Senatus Mantuæ in Cauſa Agnella, & Gonzaga, regiſtrata in d. Mea collect. leg. 20. n. 229. vol. 2.* addo *D. Gobium, & alios per eum congeſtos d. conſult. 131. n. 18. verſ. è converſo autem, & n. 19.*

Reſpondetur namque, non ſolùm ex concurſu 67 recenſitarum qualitatum & circumſtantiarum ſuadentium multas, eaſque inſigniores in jure repugnantias, jam adductas, cum fundo dotali proprio, ac vero, non poſſe dicta bona, etiam data, & tradita *pro fundo dotali* ſeù *ita ut ſint fundus dotalis*, accipi, & aſſumi, ut fundus dotalis proprius, & verus, ſed ut improprius, & non verus, importans tantummodò ſpecialem hypothecam, & majorem cautionem pro uxore, adeò ut ſola nominatione, 68 & verbis, non autem effectu, & natura (ſemper præferenda) ſit talis, ut in conſimilibus terminis, & ad evitandum fundamentum jactum ſuper talibus verbis *pro fundo dotali*; ſeù, *ita ut ſint fundus dotalis*, ubicunque non fuit conventum (ut modò) quòd bona ſint fundus dotalis, ac taliter permaneant, ut in caſu reſtitutionis, illa ſola reſtitui debeant, & reſtituantur, latiſſimè comprobarunt *Menoch. d. conſ. 1209. num. 14. verſ. primo adfertur cum n. n. ſeqq. Concioll. alleg. 6. n. 37. 48. lib. 1. Aliique plures, quos Ego ipſe adduxi in d. mea collect. leg. 20. nu. 258. ubi etiam multas dedi Deciſiones Rotæ Romanæ, inter quas in recent. dec. 277. n. 18. 19. p. 15. dec. 77. p. 16. dec. 34. n. 25. p. 17. dec. 280. & dec. 379. n. 15. part. 18. addo, & dec. 392. ſub num. 1. 2. 3. 4. p. 19. ac Annotation.* 69 *ad Pamphil. dec. 2. n. 14. verſ.* Verba *pro fundo*
„ *dotali* non alterant contractum, nec tollunt
„ difficultatem, ubi diſputare contingat, an dos
„ conſiſtat in quantitate, vel potius in fundo,
„ cum valeant importare ſpecialem hypothecam,
„ quando aliundè colligitur, dotem in quanti-
„ tate fuiſſe conſtitutam, & non ſtrictè acci-
„ pienda, prout propriè intelligitur fundus dotalis,
„ ſed ita interpretantur, quòd res data ſit in ſolu-
„ tum, & in fundum dotalem, ſcilicet in cauſam
„ contractus dotalis, *cor. Card. Cerro deciſ. 874.* 70
„ *ſub num. 2. verſ. Domini ponderarunt*, quòd
„ verba *pro fundo dotali*, tunc tantummodò intel-
„ liguntur ſtrictè de proprio, & vero fundo dota-
„ li, quando nulla prorsùs contrarietas, vel repu-
„ gnantia concurrit, in quibus terminis loquun-
„ tur, & intelligi debent *Doctores, & deci-*
„ *ſiones allegatæ in præcedenti deciſione* (nempè

790. à

„ 790. à qua tunc receſſum fuit) aliàs autem con-
„ currente contrarietate, & repugnantia, proùt
„ hìc, præfata verba capiuntur pro fundo dota-
„ li largè, & impropriè, *tom.* 3. *& dantur con-*
„ *cordàn.*

71 Verùm, & de adjecta illa qualitate, *ita ut ſint fundus dotalis*, non eſſe in præſenti curandum: quia, etiamſi dicta bona tradita, ut ſuprà inæſtimata fuiſſent fundus dotalis, ſeu debuiſſent conſiderari, ut fundus dotalis; dum tamen fuerunt data D. Principi Viro cum facultate alienandi, & vendendi importata, ſine ullo dubio, tùm à clauſula
72 *Ad habendum &c. & quidquid deinceps perpetuò placuerit faciendum*, ex multis allatis *in Mea colluct. leg.* 17. *num.* 94. 95. *vol.* 2. *junctis Menoch. conſ.* 1. *num.* 128. *conſ.* 87. *à num.* 15. *ad* 19. *& conſ.* 88. *num.* 1. *lib.* 7. *ac conſ.* 361. *num.* 39. *lib.* 4. *Barboſ. clauſ.* 4. *à num.* 7. *Cæteriſque hìc allegatis ſuprà in §. quartò fortiùs, ac addun-tur Rubeus in ſingul. p.* 4. *clauſ.* 4. *§.* 4. *& clauſ.* 140. *numer.* 1. 7. 21. *& clauſ.* 310. *tom.* 2. *Conciol. alleg.* 7. *num.* 12. *& alleg.* 24. *numer.* 10. 11. *lib.* 1. *Gratian. diſc.* 588. *num.* 5. *lib.* 3. *D. Gobius conſult.* 141. *ſub numer.* 20. 21. *Rota poſt Pacific. de ſalv. interd. dec.* 172. *num.* 2. *& in recent. dec.* 74. *num.* 15. *p.* 6. *dec.* 305. *num.* 5. *& dec.* 312. *num.* 2. 3. *p.* 19. tùm, & à clauſula
73 *Fecitque & conſtituit eundem procuratorem ſuum irrevocabilem, poſuitque ipſum in ejus locum, ut in rem propriam*, per quam, unà cum translatione dominii, fuiſſe etiam datam facultatem alienandi, & pretium in propriam utilitatem convertendi, ajunt *Alex. in l. in provinciali. §. ſi ego. numer.* 9. *ff. de verb. oblig. Fulgoſ. conſ.* 202. *num.* 1. *verſ. ſed & dato, Menoch. conſ. dict.* 361. *ante num.* 39. *lib.* 4. *& d. conſ.* 1219. *num.* 10. *lib.* 13. *Rubeus in ſingul. p.* 4. *clauſ.* 536. *num.* 6. *tom.* 2. *Melius obſ. forenſ.* 107. *num.* 5. *Capyc. Galeot. contr.* 31. *numer.* 49. *lib.* 1. *Monach. de feud. c.* 38. *num.* 30. *latè Bertazzol. de clauſ. inſtr. clauſ.* 28. *& clauſ.* 24. *cum ſuis gloſ. Barboſ. clauſ.* 71. *Dexart. dec.* 28. *n.* 3. *Rota cor. Dunozet. jun. dec.* 421. *n.* 4. *tom.* 1.

74 Neceſſe eſt fateri, quòd iſtiuſmodi bona potuerunt tantùm conſiderari, aſſumi, & eſſe fundum dotalem, quouſque non fuerunt per D. Principem alienata, & quouſque ipſe uſus non fuit facultate ſibi data, & tributa illa alienandi; ſecùs autem poſt factam eorum alienationem, & poſtquam D. Princeps uſus fuit eadem facultate, ut in præſenti, nam hoc caſu nequeunt ampliùs talia bona conſiderari, & aſſumi, uti fundus dotalis, cum per ſubſequutam alienationem deſierint eſſe, nec ſint amplius talia; neque ulteriùs ſit tractandum de fundo dotali, utpotè, ex vi alienationis, non exiſtente ampliùs in rerum natura, cum ſucceſſiva ceſſatione omnium qualitatum, quæ de fundo dotali, & circà fundum dotalem habentur per *Jura & Doctores*, de eo loquentes; veluti, ſine ſubjecto non ſtantium; & ſublato ſubjecto corruentium; quemadmodum, ultra *Alios* firmat bene *Nonius conſ.* 52. *n.* 8. *& conſ.* 106. *ſub n.* 10. 11. 12. *verſ.* tunc ex clauſula *ad habendum &c.* cenſeri renunciatum juri fundi dotalis; cum alienatio eſt
„ ſubſequuta, non autem ante, *& n.* 13. *Ludo-*
„ *vic. comm. concl.* 10. *limit.* 12. *verſ.* fundus do-
„ talis inæſtimatus non deſinit eſſe dotalis, licèt
„ fuerit conceſſa licentia alienandi viro ejus ar-
„ bitrio, nam non dicitur ſemper eſſe in ejus arbi-
„ trio, ſed alienatione ſecuta, *Giurb. ad Conſuet.*
„ *Meſſanen. c.* 15. *gloſ.* 1. *n.* 16. *verſ.* ſi inæſtimatus
„ viro datus ſit fundus, cum alienandi licentia,
„ tunc fundi pretium reſtituendum eſt, ſi alienet,
„ aliàs dotalis ſemper res erit, *& dat concordantes.*

Ob quam ſanè Concluſionem (multis etiam 75
comprobatam *conſimilibus doctrinis*, per *eoſdem D. D.*) ſicuti ceſſant *Omnes Auctoritates, & Deciſiones Rotæ* remiſſivè *in contrarium adductæ*, in diverſis caſibus loquentes, & ſignanter cum eis redditur inadaptabilis *Deciſio hujus Senatus in Cauſa Agnella, & Gonzaga*, in cujus caſu D. Marchio 76
Vir non alienaverat bona ſibi tradita, nec uſus fuerat facultate alienandi ſibi tributa, ſed illa reperiebantur penès ejus Hæredes obligatos ad reſtitutionem: Ita ſequitur, cumulatis omnibus hactenùs allatis; Nunquam bona, de quibus tractatur, fuiſſe conſtituta, & data in fundum dotalem, ſaltem verum, & proprium, ex voluntate Contrahentium, nempè, Uxoris conſtituentis, & dantis, ac D. Principis Viri recipientis.

Et quatenus aliter poſſet dici, eadem bona ceſ- 77
ſaſſe, ac deſiiſſe eſſe fundum dotalem, ob alienationem ipſorum deinde ſequutam, & factam, juxta facultatem in illorum conſtitutione, & datione attributam, non tantùm per D. Principem Virum (ad hoc pluſquam ſatis, ſecundùm prædicta) ſed junctim à D. Donna Eleonora Uxore; 78
quæ huic alienationi accedendo (& quidem etiam interveniente diſpenſatione *Suæ Celſ. ut inferiùs reaſſumentur*) illud ſummè animadvertendum oſtendit, voluntatem, & mentem ſuam fuiſſe, dicta bona per eam conſtituta, & data D. Principi licèt inæſtimata, & cum expreſſione, *ita ut eſſent fundus dotalis*, non fuiſſe nihilominùs ſubjectata, & ſuppoſita regulis, ac legibus diſponentibus de vero, & proprio fundo dotali, cum aliàs fuiſſent inalienabilia, & tamen, uti alienabilia ex qualitatibus, *ut ſuprà* adjectis, ea cum Viro alienavit; ſuccedente indè obſervantia tali, ut benè firmatio Concluſionis ſuperiùs poſitæ dignoſca- 79
tur, dum apud *Omnes* in comperto eſt quòd qualis fuerit mens, voluntas, & intentio contrahentium, deprehenditur ab obſervantia poſtmodum ſubſequuta, ac per eos ſervata, *Spada conſ.* 262. *num.* 4. *& conſ.* 263. *num.* 6. *lib.* 2. *Rota in rec. deciſ.* 164. *num.* 11. *p.* 15. *dec.* 307. *num.* 12. 42. *p.* 18. *cor. Pegna deciſ.* 592. *num.* 7. *tom.* 1. *cor. Manzaned. dec.* 94. *n.* 21. *cor. Gregor. dec.* 511. *n.* 8. *cor. Buratt. dec.* 85. *n.* 4. *cor. Dunozet.*
„ *jun. dec.* 836. *n.* 23. ubi, quod ab obſervantia om- 80
„ nis removetur ambiguitas, & certa reſultat con-
„ ventionum, & voluntatis partium declaratio;
quod dictum fuit *per me reaſſumptum in colluct. leg.* 19. *n.* 54. *& colluct.* 20. *n.* 115. 116. *vol.* 1. *ac colluct.* 20. *n.* 208. *& colluct.* 50. 123. *vol.* 2. quibus 81
etiam in locis ſubdidi, quòd obſervantia manifeſtat, qualis fuerit forma, & natura contractus. *D. Gobius de monet. q.* 6. *ante n.* 38. *Mantic. de tacit. & ambig. convent. lib.* 2. *tit.* 1. *ſub n.* 5. *tom.* 1. *Rota cor. Pegna dec.* 105. *n.* 7. *tom.* 1. *& in recent. dec.* 456. *n.* 8. *ad fin. p.* 4. & in propriis terminis præ- 82
ſentis materiei, quòd bona non cenſeantur fuiſſe data, & conſtituta in proprium, verumque fundum dotalem (licèt non deeſſent motiva contrarium ſuadentia) ex vi obſervantiæ ſubſequutæ, nempe quando uxor, vel aſſenſit, vel non contradixit diſpoſitioni de illis factæ per maritum, tanquam de bonis in ſe ipſum ratione dominii, ac liberæ diſpoſitionis translatis, reſolvit *Rota in recent.* (adductis prius *dec.* 113. *num.* 4. *p.* 3. *& dec.* 436. *ſub num.* 4. *p.* 4. *tom.* 2. loquentibus in terminis quoquè fortioribus) *dec.* 15. *numer.* 4. *verſ. tùm, & clariùs obſervantia ſubſequuta, ac numer.* 9. *& dec.* 187. *nu.* 2. *verſ. quod benè agnovit;*

cum n. ſeqq. p. 17. *ac dec.* 280. *n.* 2. *verſ. quæ, & confirmantur ex eo p.* 18.

83 Si igitur ex hactenus latiſſimè traditis, & firmatis liquidò patet, bona nunc pulſata non fuiſſe ex mente, & voluntate contrahentium conſtituta, & tradita in proprium, verumque fundum dotalem D. Donnæ Eleonoræ, fit conſequens certiſſimum, Caput deductum ex adverſo ab hac qualitate, nec ſubſiſtere, nec attendi debere, quod & *in ſequenti Articulo confirmabitur.*

ARTICULUS TERTIUS.

Bona, de quibus agitur ex defectu poteſtatis non fuerunt conſtituta, ac data, ſive non potuerunt conſtitui, nec dari in proprium, verumque fundum dotalem.

84 LIcèt ſecundùm præcedenter allata ſatis innoteſcat, mentem, intentionem, ac voluntatem tàm Uxoris conſtituentis, & dantis, quàm Viri recipientis bona nunc controverſa fuiſſe, ne hujuſmodi bona eſſent proprius, & verus fundus dotalis, adeo ut ulteriori diſpoſitione non eſſet opus, quamvis etiam ſub motivo veritatis adverſantis aliquid deduceretur, cum adhuc magis mens, intentio, & voluntas prædicta, quàm ipſa veritas

85 attendi deberet, ut dicebat *Surd. conſ.* 315. *num.* 66. *lib.* 3. & adnotabam *Ego ipſe collect. leg.* 8. *n.* 53. *verſ. quod eſt adeò vol.* 1. *ac collect.* 45. *n.* 37. *vol.* 2. *cum Rota cor. Gregor. dec.* 265. *n.*5. *cor. Celſo dec.* 86. *n.* 7.

Nihilo minùs, quatenùs etiam partes voluiſſent aliter contrahere, & ſic conſtituere, ac reſpectivè recipere ipſa bona, ut fundum dotalem proprium, & verum: Hoc utique facere non potuiſſent.

86 Vel, quia cùm vigore Capitulorum deberent eadem bona conſtitui, & dari in dotem D. Donnæ Eleonoræ, & aſſecurari per D. Principem *per dote, & in conto di dote*; ut *dictum fuit in anteced. art.* §. *ſpectatis capitulis:* Non potuerunt deindè talia bona etiam de conſenſu, & voluntate Uxoris, imò per ipſammet, abſque concurſu ejus utilitatis, mutari in fundum dotalem proprium, & verum, valdè diſconvenientem à dote, & nomine dotis, ut *ibid. fuit dictum*, maximè conſtante jam matrimo-

87 nio, cum eſſet novatio, quæ Uxori dotis non expediebat, dum magis intererat, ac utilius reſultabat illi habere dotem in æſtimatione, & pecunia, ſemper aſſecuratam, ſemperque cautam, & tutam, quàm in ſpecie, & bonis ſtabilibus ob innumera pericula, & damna contingentia, nunquam regulariter ſecuram, & tutam: quemadmodum, inter *Multos per Me cumulatos in collect. leg.* 6. *n.* 50. *vol.* 1. *& collect.* 20. *n.* 377. ubi quod hoc *Omnes* regulariter agnoſcunt *vol.* 2. quibus additur *D. Gobius, alios adducens in conſult.* 131. *num.* 46. *& ſub num.* 54. 55. *Card. Cerro dec.*

88 874. *nu.* 8. 9. *tom.* 3. in propriis terminis, removendo fundamentum elicitum à voluntate partium, ſtante defectu earum poteſtatis in hoc propoſito, traditur *à Rota in rec. dec.* 241. *n.* 18. 19. 20. *&* » *dec.* 349. *n.* 3. *verſ.* & denique, quia immoran» dum non eſt in voluntate ſcrutanda, quando ma» nifeſtè deficit poteſtas commutandi dotem de pe» cunia, in verum fundum dotalem *& n. n. ſeq.* ubi » *n.* 8. quod ceſſat utilitas, cum mulieri utilius » longè ſit dotem habere in pecunia, quàm in fundo dotali *p.* 17.

89 Vel, quia, cùm tractaretur de bonis feudalibus, quæ, ultrà multas ærumnas, quibus ſubjacent cætera bona allodialia ſtabilia, illam maximam patiebantur, conſiſtentem in caducitatibus, & devolutionibus, per multa capita plerunque inſurgentibus, ut *eſt notiſſimum*: pluſquam evidens eſſe debet, quod fieri nequivit dicta commutatio, vigore cujus, ſicuti ad ſolam Uxorem 90
ſpectare debebant eadem bona redacta in fundum dotalem, ut *ſuperiùs animadvertimus*; ita ſuccedente aliquo ex ipſis capitibus caducitatum, ſeù devolutionum, remanſiſſet utique reſpectu talium bonorum penitùs damnificata, & indota- 91
ta, nullo privilegio dotis conſiderato; *ad Lanar. conſ.* 18. *n.* 5. *Roſenthal. de feud. c.* 9. *membr.* 1. *concl.* 18. *ac alios de quibus in d. Mea collect. leg.* 92
20. *num.* 299. cum & ipſi ceſſiſſet omnis actio, & ſpes progreſſus pro reintegratione ad bona Viri ſtante dicta qualitate fundi dotalis. *Gratian. diſcept.* 489. *n.* 7. *D. Gobius conſult.* 131. *n.* 44. *Rota in recent. dec.* 367. *n.* 11. *p.* 12. *dec.* 349. *n.* 8. *p.* 13. *dec.* 277. *n.* 23. *p.* 15. *dec.* 15. *n.* 4. *p.* 17. *& dec.* 352. *n.* 10. *p.* 19. Quod pro abſurdo ſanè ingenti, omni- 93
bus legibus exoſo, per eaſque vetito, ac prohibito fuit ponderatum poſt *l.* 1. *ff. de jur. dot. & l. unic.* §. *& cum Lex Julia C. de rei uxor. act. à Giurb. ad Conſuet. Meſſan. c.* 14. *gloſ.* 3. *ex n.* 1. *Aliiſque allatis per Me in collect. leg.* 6. *n.*18. *vol.* 1. *& d. collect.* 20. *n.* 300. *vol.* 2. *Rota cor. Bichio dec.* 394. *n.* 8. 9. *tom.* 1.

Tùm, ac quoniam hac commutatione, & no- 94
vatione, ob quam ceſſavit utilitas Uxoris, ſupervenit, ac reſultavit utilitas Viro, qui, ea mediante remanſit unà cum ſuis facultatibus liber, & exemptus ab omnibus damnis, & periculis, quibus dicta bona erant ſuppoſita, & propter quæ, non intereſſe Uxori, habere dotem in ſtabilibus, conſiderant *DD. & Deciſiones proximè adductæ, & de ſe patet*: Cum autem extet *in hac Patria* 95
Mant. Stat. ſub Rubr. in quib. caſib. & qualiter Uxor extenſ. penès Manſ. ſub init. conſult. 480. §. *& quia lib.* 5. quo inhabilitatur Uxor quemcunque contractum, & actum, in quo cadat utilitas, ſeù intereſſe ejus Viri, facere, & inire, niſi ſervatis ſolemnitatibus ibi præſcriptis: Et ſolemnitates iſtæ nec per umbram fuerint ſervatæ in dicta commutatione, & novatione, ut demonſtrat lectura in- 96
ſtrumenti deſuper celebrati, à quo indubitanter probatur hæc negativa. *Abb. conſ.* 61. *lib.* 1. *Giovagnon. conſ.* 27. *n.* 14. *lib.*2. *D. Saminiat. contr.* 1. *n.* 3. *lib.* 1. *D. Palma Nepos alleg.* 268. *num.* 31. ubi allegat *Me in pluribus locis quibus additur, & in collect. leg.* 26. *num.* 142. *ac collect.* 49. *nu.* 292. *ubi concord. vol.* 2. *Rota cor. Tribus Summis Pontificib. Gregor. XV. dec.* 416. *num.* 5. *Innocent. X. dec* 586. *n.* 2. *& Alex. VIII. dec.* 114. *n.* 4. *ac paſſim.*

Sequitur, eandem commutationem, & novatio- 97
nem, per quam fuerit inducta, & importata conſtitutio fundi dotalis proprii, & veri, non potuiſſe per D. Donnam Eleonoram Uxorem fieri; & factam nullius eſſe momenti, & roboris; ut proſequitur ſanciendo *Stat. in d. rubr.* §. 98
diſponimus, quòd extrà dictas cauſas, verſic. & ſi contrà fiat, non valeat contractus ipſo jure; ac peculiariter adnotarunt *Cyriac. contr.* 41. *à num.* 6. *lib.* 1. *contr.* 216. *numer.* 1. *& contr.* 295. *num.* 36. *lib.* 2. *ac contr.* 495. *num.*31. *libr.* 3. *Mareſcot. var. reſol. lib.* 2. *c.* 5. *n.* 16. *Surd. dec.* 164.

Tùm rurſus, quoniam bona nunc pulſata erant 99
in, & de dominio D. Principis Viri ex titulis enunciatis in *præced. artic. primo, verſ. ex quo per antecedentem n.* 27.

Unde, nullibi docto de ſubſequuta valida tranſ-

latione

100 latione eorundem in D. Donnam Eleonoram Uxorem, impoſſibile fuit, quòd illamet potuerint conſtitui, & dari in fundum dotalem, qui præſupponit dominium penès Uxorem, ne dum tunc præexiſtens, ſed etiam deindè continuans, ut *fuit ſæpius animadverſum*: reſiſtente certiſſima concluſione, quòd uno, & eodem tempore nequeunt eſſe duo domini ejuſdem rei, nec dominium illius apud duos reperiri, & adeſſe poteſt, *l. ſicut certo §. ſi duobus, ff. commod. Gratian. diſcept.* 900. *n.* 18. *l.* 5. *Sabel. reſol.* 13. *n.*8. *Ego ipſe colluct. leg.*7. *n.* 65. *vol.* 1. *& colluct.* 42. *n.* 106. *vol.* 2. *Rota cor. Cavaler. dec.* 147. *n.* 4. *& in recent. dec.* 127. *nu.* 46. *p.* 12.

101

102 Tùm ſucceſſivè, quoniam, *ex nunc tactis*, debet præſupponi, ſeù fingi aliquis titulus, quo mediante ſequuta fuerit translatio dictorum bonorum, ejuſque effectuatio per traditionem, ad favorem D. Donnæ Eleonoræ Uxoris, ad hoc, ut de illis diſponere potuerit per modum conſtitutionis fundi dotalis, ejuſque ſubſequentis dationis factæ

103 D. Principi Viro: Qui titulus cum non ab alio, quàm ab eodem D. Principe, tunc domino ipſorum bonorum provenire valuerit; eo ipſo, quod de illo non docetur, ut adhùc doctum non fuit, cenſendus eſt, quòd fuerit titulus cujuſdam donationis; ut in conſimilibus terminis de conducente ab aliquo ſcienter rem propriam, tanquam

104 alienam, ut conductio intret, ac conſideretur titulus in locatore, neceſſe ſit, quod ad favorem iſtius præceſſerit quædam donatio, *poſt aliquos allatos textus*, notatur ab *Alex. in l. ſi aliquam rem n.*10. *verſ. quæ concluſio ff. de acq. poſſeſſ. de quo Thoming. conſ.* 40. *n.* 41. *verſ. ut non immerito, & n.*53. *Poſſidon. de*

105 *empt. & locat. lib.* 2. *dub.* 13. *n.* 30. 31. & in aliis itidem partibus terminis de ſuſcipiente ſcienter inveſtituram rei propriæ per modum feudi, ſeù emphyteuſis, ut ad conſiderandum titulum in inveſtiente, oporteat, quòd ad ejus favorem fuerit occultata quædam donatio, deſumitur *à Burſat. conſ.* 46. *& nu.* 17. *lib.* 1. *Card. de Luca in ſuppl. tit. de feud. diſc.* 123. *nu.* 2. *verſ. atque pro ſpeciali p.* 1. *ac confert cum Aliis Poſſidon. d. dub.* 13. *n.* 34. 35.

Si ſic eſt (ut aliter eſſe non poteſt) dum ad dictam conſtitutionem, & dationem aſſerti dotalis, fuit deventum, conſtante jam per plures annos

106 matrimonio, obſtitit titulo, ut ſupra præſuppoſito, clara diſpoſitio juris *in l. hæc ratio §.* 10.
» ibi, Sciendum autem eſt ita interdictam inter
» virum, & uxorem donationem, ut ipſo jure
» nihil valeat, quod actum eſt, proindè, ſi cor-
» pus ſit, quod donatur; nec traditio quicquam
» valet, etſi ſtipulanti promiſſum ſit, vel accepto
» latum, nihil valet. Ipſo enim jure, quæ inter
» virum, & uxorem donationis cauſa geruntur,
» nullius momenti ſunt, *ff. de donat. inter vir. & uxor. cum multis concord. adductis per Paſſarel. de donat. lib.*1. *q.*7. *Torre de pact. futur. ſucceſſ. lib.*3. *c.* 13. *ubi concord. Rot. ibi in calce Oper. dec.* 148. *n.*4. 5. *& dec.* 182. *n.* 2. *ac in rec. dec.*37. *n.* 4. *& dec.*

107 352. *n.*2. *part.*14. *dec.*306. *n.*4. *p.*15. *& cor. Priol. dec.* 249. *ac paſſim alibi*, & quidem, ſivè dicatur, donationem fuiſſe expreſſam, ſivè tacitam, ut poſt *Socin. ſen. conſ.* 66. *ſub num.* 2. *lib.* 1. *& alios, benè Card. Mantic. de tacit. lib.* 21. *tit.* 1.
» 12 18. ubi ait, quòd abſurdum eſſet, ut
» quis tacitè efficere valeret, quod ei expreſsè

108 » licitum non foret, *tom.* 1. Obſiſtit, & ſtrictiùs diſpoſitio *Juris Municipal. Mant. in rubr. de donat. inter vir. & uxor.* ubi procedendo ad ampliationem juris communis, nec vult, hujuſmodi donationem confirmari morte donantis præmorientis, niſi ipſe *quandocunque, vel quomodocunque expreſsè duxerit confirmand.* & eſt *per extenſum impreſs. apud Manſ. ſub init. conſult.* 480. §. *Quoniam de facili lib.* 5., cujus & meminere *Cyriac.*
» *contr.* 377. *nu.* 15. *lib.* 2. *D. Gobius conſult.* 17. 109
» *num.* 9. ubi *num.* 10. ait, ex veriori, & ma-
» gis recepta ſententia, Statutum iſtud proce-
» dere etiam in donatione præſumpta ex *Corn.*
» *conſ.* 185. *ſub num.* 5. *lib.* 2. *Menoch. conſ.* 5. *num.* 35. *Tiraq. de retract donat. verb. donatione largitus n.* 75. *Rota apud Puteum dec.* 7. *n.* 2. *lib.* 3.

Quo fit, (nulla extante confirmatione) ſicuti 110 indubitatum eſt, ex hujumodi donationis titulo, non fuiſſe D. Donnam Eleonoram nactam iſtorum bonorum dominium ullum, ut omiſſis generalibus, adſtruitur *in l. ſed interim, ibi dominium remanet apud eum, qui donavit*, & *l. ſi extraneus*, ibi, *propriùs eſt, ut nullum adquiſitionis dominii ejus adferat impedimentum, ff. de donat. inter vir. & uxor.* ac notat *Mantic. tit.* 1. *num.* 13. *verſ. ſed licèt.*

Ità pariter indubitatum eſſe debet, per eam non potuiſſe eadem bona conſtitui, & dari in fundum dotalem proprium, & verum, ut potè neceſſariò requirentem dominium, non tantùm præſentaneum, ſed & ſucceſſivum in uxore, *ut diximus.*

Additur, quòd erat in poteſtate D. Principis 111 viri revocare donationem, ut ſuprà præſuppoſitam; *ex vulg. jur. in tit. ff. & C. de donat. inter vir. & uxor.* ac ex eo patenti motivo, quòd hujuſmodi dona- 112 tio nullam nanciſcitur aliam naturam, niſi donationis cauſa mortis, in qua libera, ac ambulatoria eſt voluntas donantis, uſque ad mortem; conceſſa ſic ipſi facultate pœnitendi *l.* 33. *ff. de donat. inter vir. & uxor. & l.* 1. *C. eod. Barboſ. in collect. c. fin. n.* 21. *eod. tit. Altograd. conſ.* 30. *n.*31. *lib.* 2. *Amaya obſ. jur.* 10. *n.* 11. *lib.*3. *Carpzov. in juriſpr. p.* 2. *conſt.* 13. *def.* 15. *n.* 2. *Mantic. d. lib.* 21. *tit.* 9. *n.* 1. 4. *ac tit.* 10. *Paſſarel. de donat. lib.* 1. *q.* 8. *n.* 2. 88. 92. *Torre de pact. futur. ſucceſſ. l.* 3. *d. c.* 13. *à n.*56. *Rota ibi in fin. Oper. d. dec.* 148. *n.*7. *cor. Priol. d. dec.* 249. *nu.* 8. *& cor. Pegna dec.* 1100. *tom.* 2. *ac Aliis ubique.*

Proinde bona præfata, quatenus comprehenſa 113 ſub tali donatione, non potuerunt conſtitui, & tradi in fundum dotalem verum & proprium, utpotè repugnantem revocationi, maximè ab alieno arbitrio, ut nunc viri, ſanè dependenti; ob quam nullum dominium conſiderabile (prærequiſitum tamen in conſtitutione hujuſmodi fundi dotalis) unquam fuit penès D. Donnam Eleonoram conſtituentem, *ad l. non quodcunque §.* 1. *ff. de leg.* 1. *Decian. conſ.* 48. *num.* 14. *vol.* 1. *Schrader. conſ.* 38. *num.* 10. *lib.* 2. *Cyriac. contr.* 245. *n.* 74. *lib.* 3.

Accedit demum natura, & qualitas eorundem 114 bonorum, utique feudalium non hæreditariorum: Qua ſtante, junctimque concurrente diſpoſitione *Stat. Mant. in rubr. de dote per marit. lucrand.* ubi ſancitur, quod non extantibus liberis Uxoris, vir *lucretur, & lucrari debeat totam dotem ſibi ab uxore conſtitutam, ſeu quovis alio modo per eam, vel ejus nomine conſtitutam, datam, ſeu etiam promiſſam.*

Non potuerunt eadem bona per D. Donnam Ele- 115 onoram, ſine domini directi aſſenſu, quem in facto non interveniſſe ultrò admittitur, conſtitui, & dari, licet inæſtimata in fundum dotalem, cum attento *dicto Statuto*, inducta fuiſſet alienatio,

tio, ac eveniente caſu, fundus ceſſiſſet lucro mariti, prorſus extranei, neque modo aliquo in inveſtituris comprehenſo, *ex relatis Scribentib. in c. 1. §. donare tit. qualiter olim feud. poter. alien. ac Bald. & Jaſ. in Auct. res, quo C. comm. de leg. Barboſ. in l. uſufructu num. 24. ff. ſolut. matrim. Burſatt. conſ. 132. nu. 21. lib. 2. Clar. §. feudum q. 36. ubi Narprect. in Addit. Roland. de lucr. dot. q. 54. Amad. de Laudem. q. 29. in princ. & cum aliis Cyriac. contr. 377. nu. 28. lib. 2. Curt. jun. de feud. p. 4. princ. reg. 1. q. 4. Card. de Luca tit. de dote diſc. 146. nu. 43. ubi concord. lib. 6. Boſſ. de dote c. 15. ſub n. 66. 89. Borrel. in ſumma dec. tom. 3. tit. 4. n. 268. Odd. de fideic. q. 42. art. 3. à n. 32. & concordant cæteri communiter, cum quibus ſtetit Senatus Mant. apud Surd. dec. 278. maximè n. 3.*

116 Nullatenus curato, quod idem *Senatus in cauſa Agnella, & Gonzaga* cenſuerit, bona tunc controverſa, etſi feudalia hujuſce naturæ, fuiſſe per Patrem Uxoris conſtituta in fundum dotalem illius, ut videri poſſet *apud D. Gobium conſult. 131.* ubi indicatur *Sententia Senatoria*, cujus & memini *Ego ipſe in obſ. 2. impreſſ. poſt collect. 20.* ubi *à n. 228. uſque ad 377.* habetur *Deciſio Senatus ſuper alia Sententia primitus lata vol. 2.*

117 Quoniam *in eadem cauſa* non fuit elevatus, nec diſcuſſus *Articulus*, nunc deſumptus à diſpoſitione *Stat. Patr. in d. rubr. de dote per marit. lucrand.* vigore cujus impeditur facultas conſtituendi, & dandi bona feudalia in fundum dota-

118 lem, *ut diximus*: Unde fit, quòd, ſi talis *Articulus* non fuit diſcuſſus, nec etiam fuit deciſus, ut obſervabam *in mea collect. leg. 49. n. 446. vol. 2. cum Bertazzol. conſ. civil. 31. n. 17. 18. Manent. dec. 27. n. 8. & aliis.*

119 Et ex iſtis, cum apertè liqueat, non potuiſſe D. Donnam Eleonoram Uxorem conſtituere, ac dare bona iſta in fundum dotalem verum, & proprium, minuſque potuiſſe D. Principem Virum illa, uti talia recipere, ſuccedit Vel ſolidum argumentum, eoſdem, nec voluiſſe ipſa bona ſic conſtituere, & reſpectivè recipere, dum nemo præſumitur velle, quod facere non poteſt. *l. ſi tibi ff. de opt. legat. Menoch. præſ. 142. nu. 7. lib. 4. Ego ipſe collect. leg. 35. nu. 3. vol. 2. Rota cor. Bichio dec. 256. ante num. 1. tom. 1. cor. Dunozet. jun. dec. 507. nu. 8. in recent. dec. 229. nu. 14. p. 15.*

120 *& dec. 90. nu. 15. p. 16.* Vel in nihilo officere poteſt, etiamſi ipſimet aliter voluiſſent, dum ex defectu poteſtatis, eſt inanis concurſus voluntatis, utpotè ab illa metiendæ *c. à nobis de ſent. excom. l. Lucius §. Imperatores ff. ad municip. Cyriac. contr. 222. nu. 38. lib. 2. Ego ipſe collect. leg. 26. nu. 33. vol. 1. collect. 10. num. 39. & collect. 37. nu. 28. vol. 2. Rota cor. Celſo dec. 116. num. 12. & in rec. dec. 291. nu. 17. p. 16. dec. 144. num. 15. p. 11.*

ARTICULUS QUARTUS.

Iterum objectiones aliæ in adverſum elevatæ reſolvuntur.

QUæ verò ad evitanda aliqua *ex hactenus firmatis* in contrarium conſiderantur, ſunt nullius momenti.

Talia primitus ſunt, quòd tituli, quibus bona iſta ante dictam conſtitutionem aſſerti fundi dotalis, fuerunt translata reſpectu quoque dominii in D. Principem Virum, pertracti enuntiativè ſuperius *in art. 1. ſub numero 27. & in proximo art. 3. numer. 99.* non ſint attendendi: ex eo, quòd

Reſpectu inveſtituræ conceſſæ eidem in ſoli- 121
dum cum D. Donna Eleonora Uxore *ex gratia ſpeciali, tanquam de re legitimè devoluta ad Curiam*, ſive ad Dominum directum, tunc D. Marchionem Joannem Sigiſmundum Gonzagam Socerum, & Patrem reſpectivè, cum clauſula *ita quod uno eorum decedente, alter ſuperſtes ſuccedat, & è contrà &c. ex rog. Notar. Ricciardi die 7. Octobr. 1649.* qualitates iſtæ debent haberi pro non appoſitis, ſtante præcedenti promiſſione facta per ipſummet D. Marchionem dominum directum in *Capitulis matrimonialibus ſequutis ſub die 29. Junii 1648.* de inveſtiendo D. Donnam Eleonoram filiam de omnibus caducitatibus quinimò etiam (ſecundùm enunciativam factam ab eo *de anno 1651. 19. Junii ex rog. Not. Alberæ*) de devolutionibus bonorum ad Curiam Podii: Vigore cujus antecedentis promiſſionis, non eſſe curandum

De clauſula prædicta *ex gratia ſpeciali*, elici 122
prætenditur ab obſervatis per *Melium alleg. 69. à n. 5. lib. 2.*

De clauſula *in ſolidum*, unà cum comprehen- 123
ſione D. Principis Viri in inveſtitura prædicta, erui dicitur à Concluſione, quòd Pater non poteſt minuere dotem ſemel filiæ promiſſam, etiam ea conſentiente, ob idque talis comprehenſio debet haberi pro non facta, allegando *Staiban. jun. reſol. 3. num. 20. & reſol. 73. n. 32. Card. de Luca tit. de dote diſc. 24. ex n. 20. lib. 6. Rotam in rec. dec. 250. n. 26. p. 6.*

Et quatenus hujuſmodi comprehenſio ſuſtine- 124
ri deberet, ſubditur, hoc tantum procedere poſſe; Aut, quoad commoditatem fundi dotalis, cujus vera, & propria domina erat Uxor, ut ex *Melio alleg. 78* (non autem 85.) *nu. 17. lib. 2.* traditur in materia iſta feudali (poſt recenſitos *DD.* generaliter loquentes) *à D. Gobio conſult. 131. ſub nu. 38. 39.* ac innuere videtur *Roſenthal. de feud.* non quidem *in loco in adverſum allegato*, ubi prorſus nihil dicit, *ſed in c. 9. membr. 1. concl. 9. n. 7. cum ſeqq. tom. 1.*

Aut in caſu prædeceſſus Uxoris, ſine filiis ad 125
hoc, ut exinde Vir obtinere poſſet abſolutè feudum, quemadmodum tangitur (non à *Roland. adducto*, qui nec verbum de hac re facit) *à Mel. & à D. Gobio dictis n. n. 38. 39.* ubi, quod inveſtitura de bonis feudalibus inæſtimatis traditis viro, contingere potuit ratione utilis dominii, quod durante matrimonio cum omni commoditate, reſideret penès virum ſub ſpe conſolidationis, etiam cum directo in caſum lucri dotalis, *ſecundum edocta ubique per DD.*

Ac denique dicitur, quod ſubſiſtente etiam in- 126
veſtitura cum valida comprehenſione D. Principis Viri, non inde tamen implicat, quin per D. Donnam Eleonoram Uxorem coinveſtitam in ſolidum, potuerint bona contenta in eadem inveſti- 127
tura conſtitui, ac dari in fundum dotalem, cum & ipſa, attenta ſolidali coinveſtitione, eſſet domina illorum in totum, per notata cum *Jaſon. in l. fin. n. 36. C. de jur. emphyt. Surd. conſ. 548. à n. 5. lib. 4. à Cyriac. contr. 324. n. 31. lib. 2. Card. de Luca tit. de regalib. diſc. 23. n. 4. lib. 2. Barboſ. de clauſ. uſufreq. clauſ. 72. n. 9. 14. Mart. eod. tract. part. 1. clauſ. 288.* & confert *Rota poſt Zacch. de oblig. camer. dec. 23.*

Quin & etiam potuerint ſic conſtituta recipi 128
per D. Principem Virum, dum mediante tali receptione, devenit ad quandam dictorum bonorum

refuta-

reſutationem, quæ ſine aſſenſu quoque domini directi validè potuit ad favorem ejuſdem D. Donnæ Eleonoræ Uxoris coinveſtitæ, quæ poterat comprobari cum *Capyc. Latr. conſult.* 140. *num.* 39. *lib.* 2. & *Card. de Luca tit. de regalib. diſc.* 23. *n.* 4.

129 Eliciente hoc idem *ab his Omnibus*, qui dixerunt, ceſſionem, & alienationem feudi, & emphyteuſis poſſe fieri, ſine Domini conſenſu in coinveſtitos, ſeù conſortes in eadem inveſtitura vocatos, quoties pluribus conceſſio facta fuit, in ſolidum, cum jure accreſcendi, ſeù non decreſcendi inter eos, cùm non dicatur fieri ad nolitos, & ignotos, ſed ad perſonas ſemel per Dominum approbatas; *de quibus plenè Honded. conſ.* 36. *n.* 2. *lib.* 1. *Rimin. jun. conſ.* 1. *nu.* 55. *Cirocch. diſcept.* 60. *numero* 57. *Clar.* §. *emphyteuſis q.* 14. *Viv. opin.* 241. *Mantic. de tacit. lib.* 22. *tit.* 28. *numer.* 45. 46. *tom.* 2. *Corbul. de cauſ. privat. ob alien.*

130 *limit.* 6. *Caroc. de locat. emphyt. q.* 6. *Fulgin. de jur. emphyt. tit. de alien. q.* 1. *num.* 193. *ſub nu.* 196. ubi quòd hæc alienatio potiùs dicenda eſt reſutatio, ſeu renunciatio, & *tit. de var. caducit. q.* 1. *ſub num.* 7. *ubi idem repetit. Donad. de renunc. lib.* 1. *c.* 13. *à numero* 100. *Surd. dec.* 343. *à numero* 11. *Ferentil. ad Buratt. dec.* 50. *ſub numero* 9. *tom. p. Rota in diverſ. dec.* 284. *num.* 2. *p.* 1.

131 Reſpondetur etenim, Promiſſionem antecedentem factam in *Capitulis matrimonialibus* de inveſtienda D. Donna Eleonora, non fuiſſe factam, ut indè bona, quæ concederentur, cedere deberent in cauſam dotis, ſeù fundi dotalis; nec minùs fuiſſe factam de bonis ex capite devolutionum, ſed ex capite caducitatum perveniendi ad Curiam: ibi, *In oltre per moſtrare il Sig. Marcheſe quanto ſia l'affetto verſo la ſudetta Signora ſua Figliuola in riguardo alla perſona di S. E. Sposo, promette d'inveſtire la ſopra detta Signora ſua Figliuola di tutte le caducità, che accaderanno*

132 *nella Corte del Poggio &c.* Quæ verba utramque partem hujuſce reſponſionis, etſi comprobent; redditur tamen prior evidens à contextu tàm antecedentis, quàm ultimi *ex iiſdem Capitulis*, ubi verè agitur de dote D. Donnæ Eleonoræ; in illo, eveniente caſu nativitatis aliorum filiorum D. Marchionis Patris; & in iſto, eveniente caſu, quo hæreditas univerſalis Patris, & Matris remaneret eidem D. Donnæ Eleonoræ:

133 Dum in neutro eorum fit ulla mentio, quòd dicta bona concedenda ei per inveſtituram debeant comprehendi ſub ejus dote, ſive eſſe dotalia; qua mentione, ſeù expreſſione ceſſante, certum eſt, qualitatem illam fuiſſe conſultò omiſſam; nam ſi Pater eam voluiſſet adeſſe, ſicque quod talia bona comprehenſa fuiſſent ſub dote, utique expreſſiſſet, quo non facto, eam noluiſſe adeſſe, nec bona hujuſmodi comprehenſa fuiſſe ſub dote, indubitanter eſt fatendum; cum in promiſſionibus, & contractibus omiſſum reſpectu rei, loci, temporis, & perſonarum habeatur pro omiſſo, *Socin. jun. conſ.* 142. *numero* 30. *vol.* 3. *Natta conſ.* 404.

134 *num.* 7. *Rimin. jun. conſ.* 492. *num.* 15. *de quibus Cyriac. contr.* 378. *num.* 17. & 18. *ubi de ratione tom.* 2.

135 Et ſicuti fuit conventum, quòd dicta univerſalis hæreditas caderet ſub dote, ità de dictis bonis fuiſſet dictum, ſi volitum fuiſſet; unde ſuccedit, quod tantum volitum, quantum expreſſum, *l. unic.* §. *ſi autem C. de caduc. tollen. Alex. conſ.* 170. *n.* 5. *lib.* 5. *Rota cor. Sanct. Mem. Innocent. X. Pamphil. dec.* 480. *ſub n.* 4. 5.

Non adverſante enunciativa facta per D. Marchionem Patrem *in d. inſtrumento* 1651. 19. *Jun.* 136
veluti nihilum de iſta qualitate dotalia continente, & tàm in hac, quàm in reliquis, uti erronea, ob relationem habitam *ad præfata Capitula matrimonialia*, in quibus nihilum itidem habetur, 137
circà eandem qualitatem, & minùs circà devolutionem dictorum bonorum venit negligenda, adeò ut intret concluſio, quòd error referentis non attenditur, ſed ſolùm quid ſit in relato ſpectatur, *Auth. ſi quis in aliquo C. de eden. Giovagnon. conſ.* 27. *num.* 68. *lib.* 2. *Gratian. diſcept.* 289. *num.* 1. *lib.* 2. *Glorit. reſp.* 12. *nu.* 24. *Bordon. de legat. c.* 1. *q.* 49. *num.* 184. *ubi etiam de ratione. Ego ipſe collect. leg.* 20. *num.* 265. *vol.* 2. *Rota cor. Coccin. dec.* 1067. *nu.* 8. *cor. Merlin. dec.* 543. *nu.* 12. & *in recent. dec.* 67. *n.* 13. *p.* 15.

Hoc præcognito, dicitur;

Clauſulam *ex gratia ſpeciali* prudenter, ac ju- 138
ſtè fuiſſe in dicta inveſtitura appoſitam; Tùm ex ceſſante ſuppoſito præcedentis promiſſionis de inveſtiendo pro bonis devolutis, in quorum termi-
nis res verſabatur; Tùm ex qualitate D. D. in- 139
veſtitorum, qui reſpectu talium bonorum erant prorsùs extranei, & ad hoc, ut poſſent ad illa admitti, indigebant gratia ſpeciali, dum tractabatur de bonis feudi omninò novi (ſtante jam eorum devolutione; & ſtante totali extraneitate ipſorum Dominorum Conjugum inveſtitorum) 140
ad quod ſine gratia ſpeciali admitti non poterant, & quod abſque ea obtinere non valebant, ut latè per *Melium ex adverſo allegatum*, reſpondendo objecto ſibi facto *in loco indicato*, *d. alleg.* 69. *numero* 7. *verſ. quia autem objectum*, & *n. n.* 8. 9. 10. *lib.* 2.

Clauſulam *in ſolidum* cum explicita comprehen- 141
ſione D. Principis Viri in inveſtitura ſuos debere operari effectus, cùm non ſit verum in facto, *ut vidimus*, præfata bona fuiſſe contenta in conſtitutione dotis D. Donnæ Eleonoræ; quæ non
potuerit diminui, *ex authoritatibus adductis*, cum 142
quibus, etiam in terminis dotis ſolummodò promiſſæ, conveniunt *Dec. conſ.* 35. quod magiſtrale nuncupatur *à Card. de Luca tit. de dote d. diſc.* 20. *numero* 21. 24. *Bart. de non melior. c.* 16. *numero* 12. *Paſchal. de patr. poteſt. p.* 1. *c.* 4. *à numero* 69. *Molfeſ. ad conſuet. p.* 6. *q.* 2. *n.* 19. *Fontanel. de pact. nupt. clauſ.* 5. *gloſ.* 8. *p.* 1. *à numero* 41. *tom.* 2. *Boſſ. de dote c.* 2. *num.* 106. 143
Marin. reſol. quotid. 92. *ubi Bedoer. lib.* 1. adeò ut, ceſſante veritate allatæ ſuppoſitionis, ſtatim inſurgat inſubſiſtentia concluſionis, cum ad iſtius eſſentiam requiratur priùs verificatio illius, *DD. in l. mancipia*, *C. de ſervit. fugit. Curt jun. conſ.* 165. *numero* 13. *Alt grad. conſ.* 36. *numero* 16. *Torre de pact. futur. ſucceſſ. lib.* 1. *c.* 28. *numer.* 3. *Rota cor. Burrat. dec.* 52. *numero* 4. *tom. p.* & *in rec. dec.* 654. *numero* 51. *p.* 4. *tom* 3. Ultrà 144
quam quod, cùm D. Donna Eleonora fuerit de indè hæres Patris ſui, ſilet motivum de non permiſſa patri dotanti diminutione dotis ſemel filiæ conſtitutæ, ſeù promiſſæ, proùt ſileret, ſi tractaretur de quacunque alia deteriori conditione ipſius dotis pariter patri interdicta; *ex l. aliud ff. de pact. dotal. Menoch. conſ.* 1285. *à num.* 7. 10. *lib.* 3. *Novel. de privil. dot. p.* 7. *priv.* 11. *n.* 15. *Magil. de evict. q.* 72. *n.* 19. 20.

Nec eſſe curanda ea, quæ ſubduntur, nem- 145
pè dictam comprehenſionem D. Principis Viri poſſe ſuſtineri ſolummodò, Aut, quoad commoditatem, Aut in caſu prædeceſſus Uxoris, ſine filiis: Quoniam, cùm eadem comprehenſio

non contineat aliquam ex hiſce reſtrictionibus, inaniter non debent confingi, nec ſubaudiri, cum contractus non recipiat interpretationem ampliativam, ſed arctativam, quia ſtrictè ad terminos expreſſionis in illis factæ ſunt intelligendi *l. quidquid adſtringendæ, ff de verb. oblig. Roland. conſ.* 58. *num.* 64. *& conſ.* 59. *nu.* 32. *lib.* 3. *Natta conſ.* 676. *ſub num.* 32. *& conſ.* 678. *num.* 22. *Rimin. jun. conſ.* 492. *n.* 13. *Menoch. conſ.* 32. *n.* 51. *Cyriac. d. contr.* 378. *n.* 16. 19. 21. *& ut paulo ſuprà dicebatur.*

146 Neque applicantur Domini *Melius, & Gobius in locis adductis*, veluti loquentes in caſibus, in quibus verè bona feudalia inæſtimata fuerunt data in dotem, ac in fundum proprium dotalem: quæ qualitas, ut ſæpè ſæpiùs *dictum fuit*, non congruit huic noſtro caſui; in quo tantùm abeſt, bona, de quibus agitur, fuiſſe data in dotem, & fundum dotalem, ut imò explicitè dicatur in inveſtitura, & comprehenſione D. Principis, illa fuiſſe data, & conceſſa *ex gratia ſpeciali*, ſanè neceſſaria, *ut vidimus*, per quam excluditur quicumque alius titulus, ſub quo dari potuiſſent, cum ſemper tantùm dicatur conceſſum, quantùm expreſſum, excluſa omni extenſione, *c.* 1. §. *ille*
147 *verò de fil. Presbyt. Ciarlin. contr.* 24. *num.* 28. *Rota cor. Bichio dec.* 558. *num.* 32. *cor. Celſo dec.* 216. *numero* 9. *de quibus in recent. dec.* 18. *n.* 16. *p.* 19.

148 Concurrentibus etiam renovationibus hujuſce inveſtituræ, ac comprehenſionis *in annis* 1652. *& 1666.* de quibus in actis, per quas, uti factas ad formam præcedentis, & cum relatione præ-
149 ciſa ad illam, bene demonſtratur enixa mens Domini directi volentis, ut non ex alia qualitate, quàm ab ea, quæ ab initio dedit cauſam ipſi inveſtituræ, ac comprehenſioni, bona iſta dicerentur conceſſa, ſpectata vi geminationis actuum; *ad l. Baliſta ff. ad S. C. Trebell. Amat. conſ.* 74. *numero* 24. *Valenzuel. conſ.* 102. *num.* 102. *Gratian. diſcept.* 651. *numero* 6. *& diſc.* 967. *numer.* 27. *Barboſ. axiom.* 105. *à numero* 1. *repetit. à Gambſ. in Theſaur. axiom. lib.* 7. *c.* 1. *tom.* 1. *plenè Gallerat. de renunc. lib.* 5. *c.* 5. *num.* 1. 2. *tom. p. Donad. eod. tract. c.* 9. *num.* 32. *tom.* 1. *cum Cæteris in Mea colluct. leg.* 50. *num.* 112. *vol.* 2. *Rota in rec. dec.* 524. *n.* 7. *part.* 12. *& dec.* 226. *n.* 6. 7. *p.* 19.

150 Ac ideò *Auctoritates prædictas* non applicari ex defectu ſaltem circumſtantiarum hinc inde cadentium, eſt pluſquam certum; ex firmatis *à Rota cor. Priolo dec.* 17. *n.* 17. *& in rec. dec.* 306. *n.* 56. *p.* 7. *dec.* 84. *ſub n.* 10. *& dec.* 337. *n.* 12. 13. *p.* 19.

Ac demum parvi facienda fore conſiderata, & educta; Tam ab inveſtitura *in ſolidum* de iſtis bonis conceſſis etiam D. Donnæ Eleonoræ Uxoris; Quàm à prætenſa refutatione ad illius favorem facta per D. Principem: Nam

151 Ceſſat Primum; dùm ad conſtituendum fundum dotalem verum, & proprium neceſſariò requiritur, quòd dominium ipſius fundi fuerit tempore conſtitutionis, & poſt eam, deindè permanſerit actuale penès conſtituentem, *ut pluries fuit ſuperiùs dictum*; quod ſanè dominium horum bono-
152 rum penès D. Donnam Eleonoram totaliter non aderat, cum vigore inveſtituræ, & conceſſionis *in ſolidum*, illud haberet duntaxat habituale, ut præſupponunt *Omnes in adverſum adducti*, & » ſignanter *Card. de Luca tit. de regalib. d diſc.* » 23. *nu.* 4 *verſ.* ac etiam quia data conceſſione » *in ſolidum*, totum jus habitualiter eſſe dicitur » penès ſingulos, *lib.* 2.

Ceſſat etiam Secundum, quoniam ſi præſumi 153
potuiſſet refutatio D. Principis Viri ad favorem D. Donnæ Eleonoræ Uxoris, utique durante matrimonio, eam præſumi factam, debuiſſet & ſic, dum ipſa fuiſſet, aut ſpecies renunciationis, aut particularis ceſſio, qua Vir perſonam ſuam de 154
medio ſuſtuliſſet, ut opinantur *Aliqui Feudiſtæ, & Cæteri de materia tractantes; ad Gallerat. de renunc. lib.* 1. *c.* 8. *numero* 2. *Donad. eod. trac. c.* 13. *nnmero* 105. *& ſeqq. lib.* 1. dubio procul ad inſtar donationis importatæ, ſive per renunciationem, ſive per ceſſionem, ſine aliqua cauſa 155
factam, ut omiſſis generalibus, deſumitur in terminis refutationis *à Bald. in c.* 1. *tit. de alien. feud. Andr. in c.* 1. §. *ſed & res. tit. per quos fiat inveſtit. Felin. in c. quæ in Eccleſiarum ad fin. verſ.* 156
Septima declaratio de conſtit. Marcel. Maur. alleg. 35. *numero* 10. nec valuiſſet, uti ex prohibitis inter Virum, & Uxorem, ut in iſtis propriis terminis concludit *Cyriac. contr.* 377. *à numero* 12. *ad* 18. ubi de permiſſione uxoris, quòd vir, conſtante matrimonio coinveſtiretur, ut ſcilicèt ea, tanquam quædam donatio, inter virum, & uxorem, viribus non ſubſiſtat *tom.* 2. & allegat in ſpecie *Lupum de donat. inter vir. & uxor. fol.* 25. *col.* 3. *ſub num.* 6. *verſ. ex quo Ego dixi in impreſſ. antiq. & fol.* 47. *col.* 2. *in nov. impreſſ. Lugdun.* Seu per ſubſequentem alienationem ipſorum bonorum factam D. Marchioni Strozzio per virum, aſſentiente Uxore, imò & ipſa alienante, revocata prorsùs fuiſſet; quemadmodum demonſtrabatur *in Anteced. Artic.*

Et quatenus refutatio *in ſententia aliorum re-* 157
tineat omnes qualitates ultimæ voluntatis, ſanè particularis, *ex Jo. Vincent. de Anna in repetit. c.* 1. *à n.* 229. *in rubr. tit. de vaſſal. decrep. ætat. Jo. Hieron. Maur. in Addit. ad d. alleg.* 35. *num.* 10. 11. *Larath. in Theatr. feud. p.* 12. *dilucid.* 68. *n.* 68. *tom.* 2.

Magis dici videtur, per dictam ſubſequentem 158
alienationem horum bonorum in ipſa refutatione contentorum eam fuiſſe ademptam, & revocatam, juxtà qualitatem ultimæ voluntatis ſemper 159
adimibilis, & revocabilis, uſque ad ultimum vitæ ſpiritum, ac pro adempta, & revocata habenda per voluntariam alienationem rei ſub ea particulariter facta comprehenſæ, *ad l. rem legatam l. cum ſervus. Et l legatum §. pater ff. de adim. leg. l. ſcribit §. item ſcribit ff. de aur. & arg. leg. l. fideicommiſſa §. ſi rem ff. de leg.* 3. *Gabr. conſ.* 102. *num.* 5. *lib.* 1. *Mantic. de conject. lib.* 12. *tit.* 6. *num.* 2. 3. *Menoch. præſ.* 167. *ex num.* 6. *lib.* 4. *Card. de Luca eod. tit. diſc.* 48. *nu.* 3. *& diſc.* 55. *num* 6. *lib.* 11. *Camarel. in tract. de legat. lib.* 3. *à num* 259. *& lib.* 4. *rubr. de* 5. *cauſ. adim. legata num.* 1. 2. *& ibi in c.* 2. *ubi la-* 160
tè, ac num. 10. extendit, etiamſi alienatio eſſet nulla, ſeu invalida, nam adhuc voluntas mutata præſumeretur, & diſpoſitio particularis, ut legatum, diceretur revocata, & adempta, *l. & ſi transferam ff. de adim. leg. Aretin. & Alex. in l. ſervum filii §. ſi idem ſervus ff. de leg.* 1. *Socin. conſ.* 104. *num* 11. *lib.* 3. *Mantic. d. tit.* 6. *nu.* 2. *ubi de communi Menoch. d. præſ.* 167. *nu.* 11. 12. 13. *ubi concord.*

Si iſta, ut ſuperiùs oppoſita contrà inveſtituram conceſſam D. Principi Viro, ac illius comprehenſionem ſolidalem in ea, ſunt prorſus nullius momenti.

Talia etiam eſſent, ſi quæ objicerentur con- 161
trà alios titulos acquiſitionum factarum *de Terris*

Boccazolæ

Boccazolæ medio venditionis, & emptionis, per eundem D. Principem Virum *de anno* 1656. 10. *Novemb. ex rogitu Monterot.* (cum ſucceſſiva inveſtitura *pro ſe, & ejus deſcendentibus*, ſequuta *ſub die* 21. *ejuſdem menſ. & ann. ex rog. Caroli de Salvatorib.*) *& de anno* 1664. *die* 9. *Decembr. ex rogitu dicti Siſſæ*; (cum pariter ſucceſſiva inveſtitura *pro ſe, & ejus deſcendentibus*, facta ipſimet D. Principi à Domino Commiſſario Curiæ Podii, *die* 30. *Decembr.* 1665. *ex rogitu dicti de Salvatoribus.*)

162 Potiſſimùm, cum hujuſmodi bona eſſent, ac ſint feudalia *pro maſculis tantùm*; qua concurrente qualitate ceſſarint fortiùs ex objectis ea omnia, quæ tradebantur pro dimiſſione, refutatione, donatione, translatione, & quavis admiſſione, ſemper tacita, nunquam expreſſa, de D. Donna Eleonora per D. Principem Virum, ſine ullo aſſenſu Domini directi, qui licèt ad preces Vaſſalli potuiſſet feudi naturam immutare, illudque de maſculino in fœmininum transfundere, *D. Gob. conſult.* 131. *nu.* 37. ubi allegat *Roſenthal. de feud. c.* 6. *concl.* 69. *num.* 21. *Georg. eod. tract. p.* 4. *q.* 5. *numero* 11. *Mart. de ſucceſſ. leg. p.* 4. *q.* 21. *art.* 19. *numero* 54. 55. *tom.* 2. hoc tamen non peracto, eadem D. Donna Eleo-

164 nora, uti fœmina erat horum bonorum, tanquam de feudo maſculino, incapax, & ad illa inadmiſſibilis, ab eis perpetuo excluſa; ad *Becc. conſ.* 101. *Bellon. conſ.* 44. *numero* 48. *Burſat. conſ.* 132. *numero* 44. *Cyriac. contr.* 671. *numero* 12. *Hartman. p.* 2. *q.* 38. *numero* 3. *Mel. alleg.* 63. *numero* 10. *lib.* 2. *de Luca tit. de feud. diſc.* 53. *numero* 2. *lib.* 1. *D. Gobius conſult.* 131. *numero* 12. *& conſult.* 149. *numero* 57. *Rota cor. Buratt. dec.* 206. *à numero* 2. *& in recent. dec.* 78. *p.* 14.

165 Non attento etiam titulo dotis, quæ nullum habet privilegium, ut feuda præſertim maſculina migrare poſſint in fœminam pro illius dote, *Bardellon. conſ.* 14. *numero* 32. *& conſ.* 173. *n.* 3. 4. *Pignatel. contr.* 59. *à numero* 18. *lib.* 2. *D. Gob. d. conſult.* 131. *numero* 13. *Card. de Luca d. tit. de feud. diſc.* 20. *numero* 2. *lib.* 1. *& tit. de dote diſc.* 146. *numero* 22. 23. *lib.* 6. *Borrel. in Summ. deciſ. p.* 3. *tit.* 4. *numero* 245. *Boſſ. de dote c.* 15. *à numero* 85. *Rota in recent. dec.* 260. *num.* 4. *p.* 4. *& ſuperiùs, ac alibi per Me tactum fuit ſufficienter.*

166 Non curato, quod dicitur ex adverſo, D. Principem non ſolviſſe pretium dictorum bonorum: Cùm ex lectura *dictorum inſtrumentorum* clarè pateat, D. Marchionem venditorem faſſum fuiſſe, hujuſmodi pretium habuiſſe, & recepiſſe; cui confeſſioni ſtandum eſt omninò per D. Don Gi-

167 bertum, uti hæredem hæredis ipſius D. Marchionis, ſeù non valentem illam impugnare, & redarguere, aut contrà eam quoquo modo venire, *l. ſi ſuperatus ff. de pignor. De Angel. de confeſſ. lib.* 1. *q.* 7. *eff.* 20. *numero* 6. *& lib.* 2. *q.* 7. *num.* 9. 13. *ac q.* 77. *numero* 2. *Rota in rec. dec.* 434. *numero* 1. *p.* 9. *& dec.* 185. *numero* 16. *p.* 10. *cor. Buratt. dec.* 275. *numero* 9. *dec.* 799. *numero* 3. *& dec.* 926. *numero* 4. *cor. Card. Celſo dec.* 220. *numero* 4. *ac dec.* 289. *numero* 11. *& cor. Sanctiſſ. Regnante Alexandro VIII. Otthobon. dec.* 64. *numero* 5. 6.

168 Ultra quàm, quòd non ceſſaret ex hoc, D. Principem non fuiſſe dominum eorundem bonorum, ac dominium illorum non fuiſſe translatum in ipſum, cujus fides in hoc per D. Venditorem fuit ſequuta, *Valenzuel. conſ.* 56. *numer.* 32. 33. *Altograd. conſ.* 9. *ſub numero* 4. 5. *lib.* 1. *Cyriac. contr.* 55. *numero* 1. *tom.* 1. *Amat. reſol.* 3. *num.* 43. *lib.* 1. *Merlin. de pignor. lib.* 2. *p.* 47. *num.* 1. 5. *Angel. ad Gizzarel. deciſ.* 39. *ſub numero* 1. *Chartar. dec.* 96. *numero* 8. *Rota in recent. dec.* 107. *ſub num.* 5. *p.* 3. *& Annot. ad dec.* 16. *num.* 94. 95. *p.* 18.

Aſt, cùm nihil aliud elevetur ex adverſo, quod relevet: Eoſdem titulos, ac eaſdem acquiſitiones in ſuis viribus, cum omnibus operandi effectibus traditis ſuperiùs *in Articul.* 1. *num.* 27. *& ſeqq. ac in Articul.* 3. *à num.* 99. *& infrà*, non eſt ambigendum.

Nequè refragari valet, D. Marchionem Stroz- 169
zium emptorem impugnare non poſſe confeſſionem, & factum D. Principis Viri, qui dicta bona in dotem acceptavit à præfata D. Donna Eleonora, & tanquam fundum dotalem promiſit eadem reſtituere in inſtrumento dotali *die* 28. *Mar-* 170
tii 1667. addito etiam, quòd ipſemet D. Marchio illa acquiſivit, uti dotalia ejuſdem D. Donnæ Eleonoræ, ex traditis per *Rotam in recent.* 171
dec. 463. *à numero* 10. *p.* 9. *dec.* 112. *numer.* 10. 11. *p.* 11. *& dec.* 231. *num.* 10. 11. *p.* 19. Eoque minus, quia D. Marchio prædictus in hoc judicio utitur juribus ipſius D. Principis, quibus uti non poteſt, niſi cum eorum vitiis, *Gratian. diſc.* 967. *n.* 17. 18. *tom.* 5. *Cyriac. contr.* 531. *nu.* 65. *tom.* 3. *Rota cor. Gregor. dec.* 13. *n.* 2. Uti ſic præciſim elevatur *pro Dubio per Senatum in præſenti Cauſa.*

Etenim, dum *ſuprà ſæpè ſæpiùs dictum fuit*, 172
hæc bona non niſi ad ſummum media quadam ſubintellecta, ſeù præſumpta, ac tacita donatione facta D. Donnæ Eleonoræ conjugi per Dñm Principem Virum, durante matrimonio, fuiſſe in fundum dotalem conſtituta, junctimque accepta: inſimul etiam fuit comprobatum, & demonſtra- 173
tum, D. Principem tali donatione nullatenùs fuiſſe alligatum, quin, ob illius inſubſiſtentiam, ac invaliditatem, utroque jure inſpecto, ab ea recedere, ut receſſiſſe, ipſamque revocaſſe per modum pluriès ſuperiùs deductum, indubitanter potuerit.

Propterea, retorquendo motivum, ut ſuprà 174
ſub Dubio à Senatu elevatum: Si D. Marchio utitur, ac uti debet juribus D. Principis; utique juvatur, & juvari debet præfata revocatione, & ſucceſſiva ceſſatione prætenſi fundi dotalis.

Eo addito, quòd quem ad modum dicta dona- 175
tio inter Virum, & Uxorem præſumi debuit etiam ſimulata, ac vitio ſimulationis laborare; *ad l. lata, C. de donat. Menoch. conſ.* 430. *num.* 11. *& ſeqq. ac de præſumpt. lib.* 3. *præſ.* 124. *num.* 25. *tom.* 1. *Rota poſt Torre de pact. futur. ſucceſſ. dec.* 115. *n.* 6. *& in recent. dec.* 179. *n.* 6. *ubi concord. p.* 4. *tom.* 2.

Ità, cùm fuerit donatio imaginaria, bene po- 176
tuit, ac poteſt contrà eam per D. Marchionem dari de tali ſimulatione, præ ſe ferente defectum conſenſus, ac illam reddente ipſo jure nullam, ac invalidam, *Bart. in l. poſt contractum, ff. de donat. Mantic. de tacit. lib.* 13. *tit.* 37. *à numer.* 2. *ad* 7. *tom.* 2. *Farinac. de falſ. q.* 162. *num.* 3. 10. *& q.* 164. *numer.* 69. *Noguerol. allegat* 10. *n.* 71. *Rota cor. Pegna dec.* 1290. *n.* 10. *tom.* 2. *& in recent. dec.* 658. *à n.* 8. 12. *p.* 18. *ac dec.* 13. *n.* 29. 30. *p.* 19.

Dumque hæc eadem ſimulatio potuiſſet allegari 177
per ipſummet D. Principem, ut firmatur *à Rota in d. dec.* 13. *numer.* 30. debet, & poſſet allegari 178

à D. Marchione, jam quod, *ut in dubio*, utitur,
179 ac uti poteſt juribus ejuſdem D. Principis, ac agitur de ejus intereſſe, vigore cujus, quando ſimulatio deducitur, ut nunc ſolùm ad effectum nullitatis ex defectu conſenſus, non autem ad arguendam alicujus fraudem, poteſt de ea dari à quocunque idem intereſſe habente, etiamſi ſit, nedum ſucceſſor ſingularis (ut eſt D. Marchio) ſed etiam ſucceſſor, & hæres univerſalis ſimulantis, *Rota poſt lib. 2. conſ. Farinac. dec. 237. ſub nu. 9. eadem ac cor. Pegna d. dec. 1290. n. 10. ac alibi in proximè allegatis.*

180 Nec eſt omittendum, quod etiam fuit *ſuperiùs tactum*, acceptationem horum bonorum in fundum dotalem Uxoris factam per D. Principem Virum tempore, quo ipſe erat illorum dominus, ac eorum dominium habebat, fuiſſe ſequutam per errorem, ſeu impreſſionem, dum non apparet, quòd ſcienter, & conſultò eam facere voluerit, ſe privando propriis bonis, ea fundo dotali ad commodum Uxoris, ſubjiciendo, quo fit, ut ſic docto de tali errore, potuiſſet ipſemet D. Princeps Vir revocare eandem acceptationem tanquam nullam, & invalidam, ut in conſimilibus
181 terminis (ultrà *jam tradita*) ſi quis recognoſcat ab aliquo, uti domino directo rem propriam allodialem, tanquam feudalem, niſi appareat, quod ſcienter, & conſultò id fecerit volens eam dicto oneri ſubjicere, præſumitur id per errorem, vel impreſſionem feciſſe, & docto de ipſo errore, poteſt revocari, & irritatur inveſtitura, *Bart. in l. ſi aliquem ſub numero 9. ff. de acq. poſſeſſ. Alex. conſ. 55. ſub numero 17. lib. 4. & conſ. 29. ſub numero 25. ac conſ. 69. numero 17. lib. 5. Roland. conſ. 32. numero 50. lib. 4. Surd. conſ. 135. numero 106. 107. 120. lib. 1. Peregr. conſ. 78. numero 9. lib. 4.* quos relatos ſequitur *Cyriac. contr. 111. numero 1. lib. 1.* addens *Jacobin. in inveſt. feud. verb. dictique vaſſalli promiſerunt recognoſcere numero 21. 27. Schrader. de feud. p. 5. c. 5. ex numero 10. Roſenthal. de feud. c. 6. concl. 68. à numero 6. 12. 19. & concl. 69. nu. 17. tom. 1.*

182 Unde & D. Marchionem cauſam habentem à D. Principe, ejuſque juribus utentem, poſſe juvari hac eadem exceptione, ita evidenti, & manifeſta, non eſt verendum.

183 Hinc nihil eſt, quod *in dubio* dicebatur, ipſum D. Marchionem uti non poſſe juribus D. Principis, niſi cum eorum vitiis: Cum & è contra illis poſſe uti, prout modò utitur, cum eorum utilitatibus, virtutibus, & effectibus favorabiliter operandi, ſit indubitatum apud *Omnes*, & *ut infrà à n. 240.*

Sicuti nihilum etiam eſt, quod *ibidem* pariter dicebatur, D. Marchionem acquiſiviſſe hæc bona, uti dotalia D. Donnæ Eleonoræ: Quia, ultra quod iſtud abſolutè, & ſimpliciter ſumptum non eſt verum, conſideratis omnibus circumſtantiis in facto cadentibus, & adhuc *in præſenti, ac*
184 *præcedentibus Artic.* deductis, & examinatis: Statim ac, vel conſtat, ut modò, de inefficaci conſtitutione prætenſi fundi dotalis, vel de erroneitate aſſertionis emiſſæ, de ea non eſt ulla habenda conſideratio, cum primam non obſtare,
185 quin impugnari poſſit, educatur *à l. 4. §. condemnatum ff. de re judic. c. conſideravimus de electione c. non præſtat de reg. jur. in 6. juncto c. magnæ 22. q. 4. cum traditis à Surd. conſ. 183. numero 43. & conſ. 284. numero 1. 14. lib. 2. Maceraten. reſol. 5. numero 23. lib. 1. Gambſ. in theſ. axiom. lib. 6. c. 3. axiom. 24. verſ. limita, quando Ego ipſe collect. leg. 2. numero 30. vol. 1. Grammatic. dec. 12. numero 14. & dec. 79. numer. 3. Magon. dec. Florent. dec. 65. numero 6. Afflict. dec. 335. ſub num. 11.* Et ſecundum itidem im- 186
pugnari poſſe, ſuadeant *l. 1. §. ſi quis ultro ff. de q. q. & l. illicitus §. veritas ff. de off. Præſid. Cyriac. contr. 35. n. 16. cum multis penes de Angel. de confeſſ. lib. 3. q. 20. n. 14. 45. Rota cor. Roxas dec. 169. num. 11. 12. cor. Celſo dec. 193. nu. 11. & dec. 391. num. 10. cor. Buratt. dec. 912. n. 10. tom. 3. ac ut ſæpiſſimè de utraque fuit in ſuperioribus dictum.*

Certum quippè eſt inſuper, ex iſtis ſaltem vir- 187
tualiter dignoſci, res non ſe habere, prout præſupponebantur in actibus, & aſſertionibus, tàm D. Principis, quàm D. Marchionis; ideoque *Dubium* ſuper illis fundatum, nec applicari, nec actus eoſdem, ſeu aſſertiones in aliquo officere, dum ſemper erant, & ſunt intelligendæ *rebus* 188
ſic ſtantibus, aut *ſic ſe habentibus*; juxtà edocta circà vires *hujuſce clauſulæ à DD. congeſtis per Barboſ. clauſ. 130. numero 2. D Gobium de monet. q. 6. numero 42. Modern. Anſald. de commerc. & mercatur. diſcurſ. 20. numero. 5. 33. 34. & in Mea collect. 50. numero 200. vol. 1. Rota ibid. dec. 77. nu. 15. cor. Duran. dec. 322. nu. 4. tom. 2. & in rec. dec. 189. nu. 24. p. 13. ac paſſim alibi.*

ARTICULUS QUINTUS.

Bona, de quibus tractatur, etiam data, & conſtituta validè in proprium, & verum fundum dotalem, nequeunt tamen legitimè pulſari, & avocari.

ESto per poſſibile (citrà veritatis offenſam) quòd bona iſta deberent conſiderari, & accipi, uti validè conſtituta, & data in proprium, verumque fundum dotalem. Ne tamen poſſint pulſari, nec aliquo modo juridicè avocari, *ex ſequentibus motivis* fit palam.

Primò:

Nam, cùm tractaretur de bonis feudalibus, 189
ea utique tanquam non ſimpliciter, ac merè hæreditaria cadebant, ac comprehendebantur ſub notoria conſuetudine *hujus Patriæ*, & *Status*, vigore cujus, ſolo interveniente aſſenſu, & licentia Domini directi, eadem bona veniunt in quodcunque publicum, & privatum commercium (redolens quoque intereſſe Supremi Principis, ob ſolutionem datiorum, pro contractibus, ac ipſius Domini directi, ob debitam laudemia) non attentis quibuſcunque vinculis, quibus ſint affecta, utpotè ſolum durantibus, ſeu duraturis, donec de eis fuerit, cum tali aſſenſu, & licentia diſpoſitum per Dominos utiles; quemadmodum, tùm antiqui, tùm moderni *Doctores* de hujuſmodi conſuetudine teſtantur; eamque omnia Tribunalia *Patriæ*, *ac Status* inviolabiliter admittunt, & praxis univerſalis obſervat, ita ut in hac re, abſque ulla difficultate, quiſque illa paſſim utatur, ut eſt pluſquam certum, & manifeſtum, ipſis etiam fœminis, ut inquiunt *Cyriac. contr. 113. ſub numer.* 190
20. lib. 1. & contr. 324. numero 2. lib. 2. Mel. alleg. 1. numero 64. lib. 2. & obſ. forenſ. 4. num. 191
2. ubi quod eſt quoque nota lippis, & tonſoribus, *ac obſ. 146. numero 12. tom. 1.* ac pleniſſimè cum innumeris concordantibus *D. Gobius conſult. 10. numero 1. & per tot. Acin. tract. de permiſſ. feud. alien. in prælud. numer. 35. atque alibi paſſim.*

Proindè,

192 Proinde, dum ipsamet bona fuerunt alienata, & nunc in dominio D. Marchionis Strozzi reperiantur cum assensu, & licentia Domini directi, ut demonstrant instrumenta publica, junctis etiam successivis investituris, rem notoriam, & indubitatam facientibus *c. 1. tit. de invest. de re alien. fac. Pacian. cons. 20. numero 1. Capyc. Galeot. contr. 31. numero 18. ubi latè lib. 1. Knicher. de interd. quor. bonor. c. 6. numero 276. 281.*

193 Aptissimè sequitur, non esse curandum, quòd talia bona fuerint etiam constituta, data, & successivè recepta in fundum dotalem verum, & proprium, cum hujusmodi vinculum eatenus duraverit, quatenus bona non fuissent cum assensu, & licentia Domini directi alienata, secus postquam alienata fuerunt; spectata dicta consuetu-

194 dine, juxtà quam contractus quicunque super hisce bonis feudalibus (non simpliciter, & merè hæreditariis) censentur per partes, illi se conformantes omninò inniti, *arg. l. certi condictio §. si nummo ff. de reb. credit. Barbos. in l. 2. num. 353. C. de præscr. 30. vel 40. ann. Ansald. cons. 26. nu. 69. Gayl. obs. 8. num. 6. lib. 2. Gambs. in thesaur. axiom. lib. 3. c. 62. axiom. 2. tom. 1. Boss. de dote c. 8. sub n. 80.*

Secundò:

195 Nam successivè intrat, quod, sicuti ab assensu præstito per Dominum directi provenit omnis securitas impetrantis, adeo ut si impetratione illius fuerit prior (licèt quoad jura acquisita posterior) semper prælationem nanciscatur in suis juribus super bonis feudalibus, ut est concluso hodie potius supponenda, quàm comprobanda, cum non admittat controversiam, ex dictis *à Cyriac. contr. 119. numero 10. tom. 1. & Card. de Luca tit. de feud. disc. 78. numer. 12.* sitque re-

196 ceptissima, ac in foro indubitata *disc. 98. ante numero 4. lib. 1.* nec non irrefragabilis *tit. de emphyt. disc. 58. numero 8. & ante numero 9.* dum talis assensus est ille, qui animat, & informat, ejusque proinde tempus semper venit attendendum, *ut ibid. ac tit. de jure patr. disc. 68. n. 13. lib. 13. cum cæteris per Theodor. alleg. 83. Georg. alleg. 18. Gait. de credit. c. 4. q. 11. à num. 1852. Salgad. Labyr. creditor. p. 2. c. 4. à n. 40. &c. 21. ex n. 55. Franch. dec. 75. ubi Add. & maximè de Luca Melphicten. tom. 1.*

197 Ità, cum D. Marchio Strozzius obtinuerit assensum pro hypotheca super hisce bonis ex causa crediti resultantis *ab instrumento diei 29. Octobr. 1665. ex rog. Cancellar. Mazzii*, vigore promissionis, & obligationis Eidem ibi factæ per D. Principem Virum:

198 In nihilo officere potest, quòd posteà *de anno* 1667. fuerint ipsa bona constituta, & respectivè acceptata in fundum dotalem D. Donnæ Eleonoræ Conjugis: Dum, esto etiam, quòd sic constituta, & acceptata in sensu DD. Conjugum validè fuissent, nihilo minùs in concursu D. Marchionis, cui & jus acquisitionis eorundem bonorum supervenit, mediante venditione ei facta per ambos DD. Conjuges, & quidem cum repetito assensu Domini directi, talis constitutio, & acceptatio in fundum dotalem, uti posterior, nullatenùs est considerabilis; *juxtà nunc præmissam*

199 *Conclusionem* in fortioribus terminis militantem; cum ipsa constitutio, & acceptatio fuerit, sitque destituta omni assensu, quo cessante, perinde est ac (saltem in præjudicium D. Marchionis) si non fuisset facta; ob quoque vetitam in hac materia retrotractionem. *Galeot. contr. 63. sub num. 14. lib. 2. Paris. de reintegr. feud. c. 270. num. 4. 5. Amic. de feud. §. 18. numero 1. 5. Frecc. de subfeud. lib. 2. tit. de assensu, q. 30. Ponte de potest. Proreg. tit. 6. §. 1. numero 23. ubi Thoro in Addit. Carleval. de judic. lib. 1. tit. 3. disp. 12. num. 18. ubi concord. adducit tom. 2. Salgad. d. c. 21. num. 56. Afflict. dec. 286. & dec. 335. à num. 11.*

Tertiò:

Nam fuit deventum ad alienationem istorum 200 bonorum, in majori parte, pro solvendis decimis super illis debitis Serenissimi D. N. ac sanè decursis, vel adhùc vivente D. Marchione Gonzaga Patre D. Donnæ Eleonoræ, vel antequam eadem bona per illam (utique ejus hæredem universalem) constituerentur in fundum dotalem; ut *in Facto* non potest controverti, spectatis temporibus, attenta ingenti quantitate ipsarum decimarum, & subsequuta earum solutione in Camera Ducali.

Propterea cessare quamcumque considerationem factam super qualitate fundi dotalis, & si 201 quoque fuisset validè insita bonis præfatis, *arg. l. quamvis, ff. solut. matrim. & l. fin. ff. de jur. dot. Sola ad Decr. Sabaud. d. rubr. de alien. bonor. minor. mulier. glos. 4. numero 6. in fin. vers. undecimò*, ut æs alienum solvat, id est suum proprium, vel patris, aut alterius, cujus ipsa fuit hæres. *Doring. d. verb. alienatio nu. 440. limit. 6. Fontanel. de pact. nupt. claus. 7. glos. 3. p. 13. n. 39. tom. 2. ac in terminis Heeser. de divis. bonor. p. 1. loc. 8. num. 34.*

Quartò:

Nam venditiones dictorum bonorum, unà cum 202 translatione dominii in D. Marchionem Strozzam fuerunt factæ per Ambos Conjuges clausula *pro jurato*, seu *sincerè*, *& fideliter &c.* quæ ex dispositione specialis Ordinis hujus Patriæ, cujus tenor habetur in *Mea collect. leg. 20. numero 111. vol. 2.* easdem vires, ac utilitates habet, & effectus sortitur, etiam in contractibus mulierum, quas, & quos haberet, ac sortiretur juramentum, si interpositum fuisset (excepto perjurio, ac fori privilegio) ut cum verbis ipsiusmet Ordinis, ac *auctoritatib. DD.* dicebam *Ego ipse ubi proximè, & in collect. 26. numero 35. ubi alios adduxi eod. vol. 2.* addo *D. Gobium consult. 83. numero 13. & rursus Cyriac. contr. 662. numero 30. lib. 4. ac Melium obs. forens. 150. numero 11. lib. 1. Surd. de alim. tit. 9. q. 24. à numero 1. & seqq.* cujus, dicentis etiam, nedùm *hanc clausu-* 203 *lam*, excepto perjurio, habere omnes alios effectus juramenti, sed quod ex eo, quod cesset timor perjurii, non cesset vis juramenti, per quam actus confirmatur, peculiariter meminit *Rota post Torre de pact. futur. succes. dec. 73. sub numero 17. 18.*

Undè adversus dictas venditiones non potest 204 objici de qualitate fundi dotalis in bonis venditis, ex supposito, consistentis, dum adhuc, ea admissa, hujusmodi venditiones sustineri debent, ut validæ, & prorsus firmæ, prout eas tales reddidisset juramentum, si actuale fuisset super eis interpositum, secundùm ferè *Omnium DD. Sententiam*, tùm veriorem, tùm in consulendo, & judicando semper sequendam. *Covar. in c. quamvis pactum, p. 2. §. 1. sub numero 5. de pact. inh. Plot. in l. si quando numero 446. C. unde vi. Tennin. caut. 95. numero 5. Doring. in Biblioth. verb. alienatio numero 436. declar. & numero 440. ampl. 3. tom. 1. Seraphin. de juram. privil. 76. Mancin. eod. tract. p. 4. eff. 28. Sola ad Const. Sabaud.*

tit.

rit. de alien. bonor. min. & mulier. gloſ. 4. numer. 7. Gallerat. de renunc. cent. 1. renunc. 65. num. 6. tom. 2. Novel. de dote p. 7. priv. 1. numer. 23. Capon. eod. tract. c. 5. numero 13. & ſeqq. Boſſ. eod. tract. c. 9. ſub num. 113. Card. de Luca eod. tit. diſc. 20. numero 2. lib. 6. Torre de pact. futur. ſucceſſ. lib. 2. c. 21. à numero 9. Merlin. de pignor. lib. 2. q. 18. à numero 64. Aufrer. ad Capel. Tholoſ. dec. 382. Rota in rec. dec. 269. à numero 12.

205 *ad 18. ubi, quod ita tenent Omnes, p. 9. dec. 239. numero 4. p. 10. & cor. Card. Cavaler. dec. 482. n. 1.* Dùm ex præmiſſis firmas, & validas reddidit quoquè dicta clauſula *ſincerè, & fideliter &c.* per tradita individualiter *à Surd. de alim. tit. 9. d. q. 24. ſub numero 6.* quod *& Cæteri allegati, aliique de eadem clauſula* agentes indubitanter ſuppenunt.

Quintò:

206 Nam alienationes iſtorum bonorum ſequutæ, & factæ fuerunt, prævia diſpenſatione conceſſa *à S. Celſ.* ob quam, attenta maximè clauſula *aliquo non obſtante* in ea appoſita præferente derogationem omnibus, quæ obſtare poterant præfatis alienationibus, tàm de jure communi, quàm de jure municipali. *Jaſon. conſ. 227. ſub numero 49. 50. 51. lib. 2. & conſ. 110. in fin. lib. 4. Socin. jun. conſ. 69. numero 64. lib. 1. Bero. conſ. 147. ſub numero 28. lib. 3. Roland. conſ. 67. num. 62. lib. 3. Gratian. diſcept. 295. à numero 62. lib. 2. Marta de clauſ. part. 1. clauſ. 79. Rubeus in ſing. p. 4. clauſ. 496. numero 2. tom. 2. Barboſ. clauſ. 82. numero 4. Anſald. de commerc. & mercat. diſcurſ. 40. numero 20. ubi concord. Rota in rec. dec. 506. numero 5. p. 1. dec. 4. numero 9. p. 6. cor. Coccin. dec. 1680. num. 91. 106. tom. 3. cor. Dunozet. jun. dec. 190. numero 9. tom. 1. cor. Papa Innocent. X. dec. 332. numero 5. ubi Annot. numero 9. & cor. Sanctiſſ. Alex. VIII. dec.*

207 *46. numero 4.* ipſas alienationes fuiſſe redditas validas, firmas, & incontrovertibiles, etiamſi factas de bonis dotalibus, ſeù in fundum dotalem verum, ac proprium conſtitutis, nullus eſt, qui audeat negare, præcognita poteſtate Principis Supremi in tollendis quibuſcunque diſpoſitionibus juris poſitivi, jam quòd per eas duntaxat hujuſmodi alienationes poterant dici interdictæ, ac

208 prohibitæ; ut *Omnibus eſt notum:* Ac convincitur ex eo, quod, Principis diſpenſatione interveniente, res, ac bona minoris, neglectis quibuſcunque diſpoſitionibus, ac ſolemnitatibus juris communis, & municipalis, validè alienantur, adeo ut earundem rerum, ac bonorum minoris alienationes reddantur prorſus firmæ, & inconcuſſæ, cùm auctoritas Principis ſuppleat quidquid

209 poſſet deſiderari, ac removeat quidquid obſtare valeret; & ſufficiat ad perpetuam ipſarum firmitatem, ac validitatem, reſcripti verba fuiſſe obſervata. *Abb. conſ. 41. numero 3. lib. 1. Beret. conſ. 43. ſub numero 3. Cravet. conſ. 626. numer. 1. 2. Raudenſ. conſ. 8. numero 13. lib. 1. Decian. conſ. 20. numero 52. 54. lib. 5. Menoch. conſ. 478. numero 48. 49. Cyriac. contr. 182. numero 20. 21. lib. 1. contr. 200. numero 26. lib. 2. contr. 690. ex numero 1. & contr. 692. à numero lib. 4. D. Gobius conſult. 93. numero 1. 2. 3. Virgil. de legit. perſon. c. 1. numero 49. Baron. de effect. minor. ætat. circa contract. eff. 3. numero 178. Maſtril. de Magiſtrat. lib. 3. c. 4. à numero 33. 38. Lara in compend. vit. c. 20. numero 89. Urceol. de tranſact. q. 22. numero 25. 26. 27. Groſſ. de contr. minor. inſp. 1. q. 18. Poſſidon. de empt. lib. 1. dub. 12. numero 72. Capic. dec. 16. ſub numero 4. Manent. dec. 63. num. 23. 24. ac dec. 65. num. 7. Rota in rec. dec. 175. num. 9. p. 8. dec. 465. num. 17. p. 9. dec. 253. num. 10. p. 13. cor. Dunozet. jun. dec. 608. num. 2. tom. 1. cor. Carril. dec. 141. numer. 8. cum Aliis in Deciſ. Senat. Noſtri Mant. in Cauſa de S. Marco, & Magnaguta §. quia obſervata 15. Decembr. 1679. Me Bondino tunc referente in actis Cancellar. Mazzii.*

Igitur & pari modo interveniente diſpenſatio- 210
ne Principis, ut nunc, bona dotalia, ac fundi dotalis validè alienantur, non curatis diſpoſitionibus juris poſitivi contrarium ſancientis, in tantum, ut alienationes indè ſequutæ debeant eſſe omninò validæ & firmæ, jam quod contenta in reſcriptis diſpenſationum fuerunt prorſus ſervata; dum inter ſe æquiparantur, & parificantur alie- 211
nationes rerum minorum, ac alienationes rerum dotalium; *ex gloſ. in l. cum res ff. de fidejuſſor. Cyn. in l. 1. C. de fidejuſſ. min.* quos refert, & ſequitur *Campeg. de dote p. 4. q. 18. ac Doring. in Biblioth. verb. Alienatio n. 434. tom. 1.*

Et nihil ſit certius in jure, quod æquipara- 212
torum eadem eſt natura, diſpoſitio, determinatio, ac idem judicium, *l. 1. ff. de leg. 1. l. ſi quis ſervo. C. de furt. c. ſi poſtquam §. fin. de elect. Glorit. reſp. 5. num. 58. Maceraten. reſol. 25. n. 10. lib. 3. Barboſ. axiom. 14. num. 1. repetit. per Gambſ. in theſaur. lib. 1. c. 37. axiom. 1. ubi concord. cum Aliis in Mea colluct. leg. 31. num. 195. vol. 2. Rota in rec. dec. 98. num. 20.* ubi, quòd æquiparatio operatur æqualem determinationem in utroque *p. 19.*

Ac prout in iſtis, imò fortioribus terminis, etiam bona dotalia alienandi, traditur *à Cyriac. contr. 216. à n. 22. tom. 2.*

Sextò.

Nam, Ultrà circumſtantias hactenùs allatas, 213
alia quoque concurrunt in Facto motiva, ob quæ debent omninò ſubſiſtere hujuſmodi alienationes, ex *collectis ſatis latè, & doctè per Alios DD. Scribentes pro D. Marchione*; Cui favet ſummoperè

Quod, ne dum contraxit ſub clypeo tutiſſi- 214
mo Reſcripti Supremi Principis, adimplendo prævia actuali ſolutione, omnia contenta in illo, ſed cum Heroina ſummis dotibus, quamcunque ſexus 215
fragilitatem, ac conſilii imbecillitatem fugantibus exornata, cujus fidem, & ſinceritatem ſequutus, non minùs ſtatum muliebrem, quàm ſublimem illius nobilitatem reſpexit, adeo ut nulli unquam jacturæ ſubjici debeat; per notata in conſimilibus ab *Henrig. de fidejuſſor. c. 7. numero 520. & cum eo Carpzov. Juriſpr. forenſ. p. 2. contr.* 216
15. defin. 9. numero 4. 5. verſ. maximè, cum in haſce fœminas Illuſtres non facile aliqua imprudentia, aut imbecillitas conſilii cadat; quin & is, qui illarum fidem in contrahendo ſequitur, non tàm ſtatum muliebrem, quàm illuſtrem dignitatem, adminiſtrationemque per omnia virili adminiſtrationi ſimilem reſpexiſſe cenſetur, *tom. 1.*

Quod, ne dum remanſit, ob tales alienatio- 217
nes, indotata, nec in toto, nec in majori parte, ſeù in dimidia, quo caſu concors eſt *D. D. ac Tribunalium Sententia*, validitatem earundem alienationum non poſſe controverti, ex *Salgad. Labyr. creditor. p. 2. c. 4. à numero 68. Fontanel. de pact. nupt. clauſ. 4. gloſ. 23. numero 21. tom. 1. & clauſ. 7. gloſ. 2. p. 6. numero 7. 36. tom. 2. Merlin. de pignor. lib. 2. d. q. 18. numer. 70. 71. 73.* ubi, quod ſic ſervatur in praxi, *Surd. dec. 86. Amat. dec. March. 62. numero 14. 18. Theſaur. Filius lib. 2. q. forenſ. 65. numero 4. & in Addit.*

Addit. ad Patrif. deciſionem 223. *litt. C.* tangitur *in Mea collect. leg.* 6. *num.* 9. *juncta reſolutione Cauſæ ſub nu.* 90. *vol.* 1. *Giurb. obſ.* 80. *nu.* 11. *Andreol. contr.* 376. *nu.* 3. *ubi plurimos numericè adducit, & nu.* 4. *p.* 5. *Cyriac. contr.* 216. *num.* 29. *Card. de Luca it. de dote diſc.* 20. *ſub num.* 3. *& diſc.* 95. *numer.* 3. ubi, quòd hodiè eſt propoſitio præſupponenda, & tanquam abſoluta, volitans per ora omnium forenſium, etiam infimæ conditionis, *lib.* 6. *Rota poſt Fic. ad Stat. Urb. dec.* 17. *poſt. Cenc. de cenſib. dec.* 33. *& cor. Andrea dec.* 79.

218 Quòd ob id ipſa vivens, agnoſcens bonam fidem, veritatem, ac ſinceritatem, qua validè proceſſum fuit in iiſdem alienationibus, contrà illas nunquam reclamavit; ac ſub acquieſcentia earum obiit, ſuccedente ſic ipſarum approbatione, etiam jurata, jam quod mortem alicujus habere vim ju-

219 ramenti, eſt Concluſio notiſſima; *Gait. de credit. c.* 2. *tit.* 4. *n.* 830. *Munnoz. de ratiocin. c.* 10. *ſub nu.* 61. *Pigant. ad Stat. Ferrar. lib.* 2. *rubr.* 37. *n.* 35. *tom.* 1. *cum Cæteris plenè cumulatis per Me in collect. legal.* 19. *num.* 104. *& collect.* 44. *num.* 150. *vol.* 2. *Gratian. dec.* 94. *nu.* 11. *Leoncil. dec.* 41. *ſub num.* 11. *Surd. dec.* 103. *nu.* 6. 7. *& dec.* 199. *ſub nu.* 2. *Rota cor. Buratt. dec.* 530. *ſub num.* 3. *tom.* 2. *cor. Coccin. dec.* 1886. *nu.* 21. *tom.* 4. *cor. Priolo dec.* 68. *nu.* 19. *& in recent. dec.* 291. *num.* 20. *p.* 11.

220 Quod denique multò minùs poteſt adversùs hujuſmodi alienationes veniri per D. Don Gibertum filium, & hæredem dictæ D. Donnæ Eleonoræ, non tantùm *ex Omnibus prædictis*; ſed ex eo quoquè, quòd tales alienationes, & ſi forſan nullæ, & irritæ, conſtante matrimonio, convalidentur, tamen eo ſoluto per mortem Viri, ſi, ut nunc, jus bonorum dotalium revertatur ad Uxorem, & hac defuncta, ad ejus hæredes, ut inducendo *tex. in l. conſtante juncta gloſ. C. de donat. Bald. conſ.* 53. *n.* 3. 4. *lib.* 5. *Altograd. conſ.* 26. *ſub num.* 1. 2. *lib.* 2. *Tuſch. litt. D. concl.* 791. *n.* 20. *tom.* 2. *& litt. I. concl.* 631. *nu.* 8. *Giurb. ad Conſuet. Meſſan. c.* 14. *gloſ.* 6. *nu.* 12. *ubi etiam allegat Chaſſan. ad Conſuet. Burgund. rubr.* 4. §. 1. *ad fin. Doring. in Biblioth. verb. Alienatio ante nu.* 441. *ubi pariter adducit Hillig. ad Donel. lib.* 9. *c.* 10. *litt. T. Baez. de non melior. filiab. c.* 11. *num.* 73. *Urſel. in examin. Apum verb. alienatio concl.* 87. *num.* 16. *tom.* 2. *Oſaſch. deciſ.* 94. *numer.* 8. Quæ ſanè ſententia videtur nunc reddi incontrovertibilis.

221 Vel, quia adfuit promiſſio D. Donnæ Eleonoræ unà cum D. Principe ejus Viro, *de iiſdem alienationibus attendendis perpetuò, & omni tempore, nec de in aliquo contraveniendo per ſe, & hæredes*, mediante juramento, ut ſuprà conſiderato, quemadmodum, declarando contrariam ſententiam, edocent *Barboſ. in l.* 1. *p.* 5. *numer.* 30. *verſ. poterit ſanè ff. ſolut. matrim. Suarez. tit. de Laſarras num.* 54. *Loffred. conſ.* 33. *num.* 3. *ubi plenè Guttier. de juram. confirm. p.* 1. *c. ſub num.* 100. *Giurb. d. gloſ.* 6. *ſub numero* 12. *Doring. eod. verb. Alienatio numero* 440. *ſub ampl.* 4. *cum Camban. de clauſ. c. ſed nunc reſtat. à numero* 1. *& infrà.*

222 Vel quia, ſi in ſenſu *D. D. & magis Sapientium* ſubſiſtit alienatio fundi dotalis, quando mulier pervenit ad ſenilem, ac talem ætatem, in qua veriſimiliter non ſit alia vota, aliaſque nuptias contractura, ob idque ceſſent rationes legum de materia loquentium, ut *paſſim apud præallegatos:*

223 Magis fatendum eſt, talem alienationem ſubſiſtere debere, poſt mortem ipſius mulieris, nec illius hæredi fore permittendam aliquam contraventionem eidem alienationi, proùt proſequitur *Coler. dec.* 57. *à n.* 20. *ad* 23. *tom.* 1.

Vel, quia, ſi D. Don Gibertus ſit quoquè hæ- 224
res D. Principis ejus Patris (ut reſultare ex immixtione in illius hæreditate, ſupponitur, ac deindè probatur *ab Imol. in l. ſi cum dotem §. ſi tranſgrediamur ſub nu.* 26. *ff. ſolut. matr. Mantic. de conject. lib.* 12. *tit.* 10. *num.* 1. 3. *Franc. de poteſt. conſider.* 86. *à n.* 3. *Rota cor. Bichio dec.* 277. *n.* 27. 28. 29. *tom.* 1. *& dec.* 490. *n.* 11. 12. *tom.* 2.) qui de evictione ad favorem D. Marchionis emptoris in forma promiſit; ſuccedit *vulgatum dictum*, quem de evictione tenet actio, eundem repellit exceptio, *l. vindicantem ff. de evict. cum ſuis con-* 225
cordantib. Rota cor. Card. Cerro dec. 434. *n.* 19. 20. ubi ampliat, etiam ſi fuiſſet hæres beneficiatus, quouſque ſuppetunt vires hæreditatibus, *tom.* 2. *& cor. Papa Gregor. XV. dec.* 418. *n.* 6. 15. *ac in recent. deciſ.* 393. *n.* 8. *p.* 19.

Sicuti autem *ſuperiùs fuit dictum*, ad horum 226
bonorum alienationes fuiſſe deventum, ob cauſam nimirùm neceſſariam ſatisfaciendi Ducali Cameræ pro decimis decurſis; nuncque additur, & ad effectum aſſequendæ liberationis ab uſuris hebraicis, quibus D. D. Conjuges premebantur, expreſſis quoquè in Precibus porrectis Suæ Celſ. ſicque ſemper validè, & ſubſiſtenter, licèt eadem bona fuiſſent conſtituta in verum, & proprium fundum dotalem, ut *Omnes per diſcurſum hactenùs adducti concedunt*, ac *Alii* haberi poſſunt penès *Barboſ. in collect. ad l.* 1. *&* 2. *C. de fund. dotal. Hermoſil. ad Hiſpan. l.* 22. *gloſ.* 5. *à n.* 36. *tom.* 2. *fol.* 529. *Altograd. d. conſ.* 26. *Giurb. d. gloſ.* 6. *Mangil. de evict. q.* 72. *Doring. plenius d. verb. Alienatio, Merlin. de pignor. lib.* 2. *q.* 18. *n.* 78. *cum ſeqq. latiùs Omnium Heeſer. de divis. bonor. p.* 1. *loc.* 5. *à numero* 173. *& d. loc.* 8. *numer.* 18. *cum multis ſeqq.*

Ità, ſi aliquod ſuperſit dubium (nullatenùs ta- 227
men admittendum) pro validitate ipſarum alienationum, eſt cenſendum, dùm & in dubio, ipſas fuiſſe factas ex cauſa neceſſaria, concluditur cum *l. fideicommiſſa* §. *ſi in rem ff. de leg.* 1. *Honded. conſ.* 77. *nu.* 23. *lib.* 2. *Gratian. diſcept.* 316. *num.* 8. *Petra de fideic. q.* 8. *nu.* 312. *& Aliis à Giurb. ad Conſuet. Meſſan. cap.* 9. *gloſ.* 2. *nu.* 29. *&c.* 14. *d. gloſ.* 6. *nu.* 8. *Sanz. de diviſ. bonor. lib.* 2. *c.* 15. *nu.* 29. *& lib.* 3. *c.* 4. *num.* 23. *Heeſer. eod. tract. p.* 1. *loc.* 8. *num.* 20. *verſ. dubitare hìc & num.* 21. *ac num.* 23. *ubi de veriori, & ſequenda, Moller. ſemeſtr. lib.* 4. *c.* 30. *n.* 5.

ARTICULUS SEXTUS.

Neque ex capite Primogenituræ: Neque ex cauſa dotium D. Donnæ Barbaræ Balneæ olim Uxoris D. Don Giberti ab Auſtria locus eſſe poteſt avocationi bonorum, de quibus agitur.

DE *binis hiſce Capitibus* elevatis pro parte 228
D. Don Giberti, pro avocandis bonis controverſis, exuberanter ſcripſit *D. Meus Palma Nepos:* Ob id, ea hìc ſolùm tetigiſſe pro complemento reſponſi, ſufficere deberet: Niſi

Quo ad Caput Primogenituræ aliàs erectæ ſub *die* 12. *Junii* 1668. *ex rog. Notar. Siſſæ*; obſervetur ulterius D. Donnam Eleonoram, cujus eſt hæres D. Don Gibertus, diſpoſuiſſe de bonis ſubjectis eidem primogenituræ taliter, ut voluerit, quòd

eſſe deberent comprehenſa in illius hæreditate, non obſtante ipſa primogenitura, rationibus, & cauſis expreſſis in teſtamento per eam condito *die 19. Febr. 1676. ex rog. ejuſd. Notar. Siſſæ*; Nec ulli dubium eſſe poteſt, hanc diſpoſitionem potuiſſe fieri, & eſſe validam non minùs attentis iiſdem rationibus, & cauſis per Teſtatricem allatis, excludentibus ejus conſenſum in erectione ipſiuſ-
229 met Primogenituræ; contrà quas nihil objici poteſt, ſed illis omninò eſt ſtandum, ne argueretur D. Teſtatrix de mendacio, quod omninò hæredi denegatur, *Auth. de jurejur. Bal. in l. cum res ſub n. 13. C. de probat. Brun. conſ. 142. n. 5. Cyriac. contr. 160. n. 73. & contr. 181. n. 60. l. 1. Ego ipſe collect. leg. 9. n. 159. 161. vol. 1. Rota cor. Sanctiſſ. Alex. VIII. deciſ. 167. n. 30.* ſed etiam ex quo
230 eſt certiſſima Concluſio, Teſtatorem poſſe validè de bonis hæredis diſponere, ſicut de propriis, *l. unum ex familia §. ſi rem, & l. cum filius, & dominus ff. de leg. 2. ac l. ult. §. fin. C. comm. de leg. Cyriac. contr. 161. numer. 82. lib. 1. Rocca diſp. 50. num. 5. lib. 1. Giurb. obſ. 104. num. 22. Conciol. de hæred. art. 3. num. 5. Card. de Luca tit. de teſtam. diſc. 42. n. 9. lib. 9. Capyc. Latro dec. 24. n. 3. Rota in rec. dec. 19. n. 1. & dec. 89. n. 2. part. 5.*

231 Si igitur ſublata fuit hujuſmodi Primogenitura, & bona, quæ erant illi ſuppoſita, fuerunt in hæreditate D. Donnæ Eleonoræ per eam repoſita, quemadmodum D. Don Gibertus nequit ex perſona propria amplius uti juribus ejuſdem Primogenituræ, veluti non extantis, & *ex mox allegandis Doctoribus*, ita eo minus, uti hæres D. Donnæ
232 Eleonoræ ſuæ Matris ad illam adſpirare valet; ſed eo modo, quo defuncta tenebatur, nuncque ſi viveret, teneretur ſervare alienationes, in quibus continentur bona ejuſdem Primogenituræ, factas D. Marchioni Strozzio, ut *in antecedentibus*
233 *Artic. viſum fuit*; tenetur, & hodie idem D. Don Gibertus hæres ipſas alienationes punctualiter ſervare, nec contrà illas ex capite iſto poteſt quoquo modo venire, *vulg. l. cum à matre*, (ubi propriè de bonis filii hæredis per matrem diſpoſitis agitur) *C. de rei vendic. cum ſuis concordantib.* tàm *ibid. per Barboſ. in collect. n. 6.* quàm *alibi paſſim per Doctores cumulatis.*

234 Cùm enim defunctus, & hæres, una, & eadem perſona ex miniſterio legis reputentur, ſi hæredi permiſſum eſſet venire contrà factum defuncti, utique proprio facto adverſaretur, quod continet repugnantiam, dum actio, & paſſio in eodem ſubjecto ſtare nequeunt, *l. ex qua perſona ff. de reg. jur. Gratian. diſcept. 511. num. 16. & diſc. 544. n. 33. Rocca diſput. 51. n. 93. ubi concord. lib. 1. Barz. dec. 64. nu. 93. ubi concord. lib. 1. Barz. dec. 64. n. 33. Rota cor. Buratt. dec. 817. n. 1. tom. 3. cor. Cavaler. dec. 536. n. 4. & cor. Sanctiſſ. Alex. VIII. dec. 105. n. 14.*

235 Magis quia, cùm hujuſmodi bona Primogenituræ fuerint, ut ſuprà effecta hæreditaria D. Donnæ Eleonoræ, certiùs, ſi apud emptorem non exiſterent, cadere deberent ſub obligatione evictionis ad favorem illius emiſſæ, ob quam, & promptiùs D. Don Gibertus hæres repelli deberet ab illorum conſequutione *ex Scribentib. in d. leg. cum à matre, cum Aliis apud Mangil. de evict. q. 54. à n. 4. & per tot. Card. de Luca tit. de empt. diſc. 16. n. 3. lib. 7. Rota cor. Summo Pontific. Innocent. X. dec. 170.*

236 Et *ex his Omnibus*, qui firmarunt, hæredem nec etiam ex proprio jure poſſe vindicare bona ſua diſtracta à defuncto, ſed teneri ratam habere talem diſtractionem, nec contrà illam poſſe venire, cum ſemper exceptio repellat eum obligatum de evictione; & conſenſus hæredis ſmet, qui adeundo 237
hæreditatem firmavit talem diſtractionem, ad ejus plenariam obſervationem, & manutentionem, favore emptoris, omninò illum adſtringat, *l. ſi ab eo, C. de libert. cauſ. l. filiusfam. §. cum pater. ff. de leg. 2. leg. ſi fundum C. de reb. alien. non alienand. Gabr. conſ. 125. num. 4. 5. lib. 1. Decian. conſ. 55. n. 87. & ſeqq. lib. 3. Peregr. conſ. 51. n. 6. 7. lib. 2. Honded. conſ. 3. ex num. 47. lib. 1. Bellon. jun. conſ. 55. n. 50. 51. Menoch. conſ. 89. lib. 1. Altograd. ſen. conſ. 25. n. 24. lib. 1. Caſtald. conſult. 23. à n. 12. ad 18. lib. 1. Poſt. reſol. 44. Sabel. reſol. 3. à n. 6. Staiban. jun. reſol. 100. n. 11. Cyriac. contr. 160. n. 70. 71. 72. & à n. 78. ad 89. lib. 1. cum Cæteris penès Epiſc. Roccam diſp. 51. n. 95. lib. 1. ac D. Palmam Nepotem alleg. 100. n. 41. lib. 1. & alleg. 177. n. 4. ubi de veriori, ac receptiori, lib. 2. Ferentil. ad Burat. dec. 154. à n. 7. tom. 1. Rota cor. Coccin. dec. 1507. & dec. 1623. tom. 3. cor. Merlin. dec. 269. n. 6. tom. 1.*

Sed, cum talia bona reperiantur apud D. Mar- 238
chionem Strozzium emptorem, facilius eidem remanere debent, quàm ſi pro illis de evictione agere neceſſe haberet, *ad l. Paulus ff. de doli except. Poſt. reſol. 55. n. 4. reſol. 64. n. 18. Caſtill. contr. 15. à nu. 9. lib. 3. Cyriac. contr. 180. nu. 50. lib. 1. Thomaſ. deciſ. 272. n. 7. tom. 2. Giurb. dec. 60. n. 5. ubi concord. cum aliis in mea collect. leg. 9. n. 97. vol. 1. Rota cor. Gregor. dec. 425. n. 2. cor. Cavaler. dec. 646. n. 5. cor. Merlin. dec. 351. n. 2. tom. 1. cor. Duran. dec. 241. n. 25. cor. Buratt. dec. 914. n. 5. tom. 3.*

Quò vero ad caput promotum ex cauſa dotis 239
D. Donnæ Barbaræ olim Uxoris D. Don. Giberti, & pro intereſſe filiorum; Stat firma in facto poſterioritas iſtius dotis, quoad dotem D. Donnæ 240
Eleonoræ, ex cujus juribus anterioribus aliis in proceſſu, D. Marchio Strozzius legitimè tuetur bona controverſa adverſus dictam prætenſionem poſteriorem; quod ſibi licere, eſt *Omnibus* notiſſimum; *ad l. ſi in ſolutum 6. C. de oblig. & act.* ibi, „ quod, ſi ab his, quibus fuerunt obligata, cum „ potiores erant diſtracta probentur emptoribus, „ avocari non poſſe perſpicis, *l. emptor. 5. C. de hæred. vel act. vendit. Bart. in l. Ariſto. n. 2. ff. quæ res pig. Arias de Meſa var. lib. 1. cap. 14. n. 1. & cap. 25. n. 19. Rota in rec. dec. 89. num. 21. p. 10. dec. 329. n. 8.* ubi, quod de hoc non ambigitur *p. 17. & cor. Arguel. dec. 45. n. 19. & alibi.*

Quare &c. ſalvo &c.

Comes Vincentius Bondenus Eques Chriſti J. C. Argentanus.

CAPUT XLVIII.

ARGUMENTUM.

Quòd creditor partem ſuam lucri recipiens ab uno ex correis, ſibi non præjudicet: & de beneficio fidejuſſorum. Sunt verba *Rubr. 14. Stat. Ferrar. lib. 2.*

Agitur ampliſſimè de *Societate ad Caput ſalvum*, quam initam cum ſolitis *Tribus contractibus*, eſſe validam, & ſervandam, ſicque fructus conventos eſſe dandos Socio ponenti pecuniam in rationem quinque, ſex, ſeptem, & octo pro centenario, & anno, latè oſtenditur; Re-

probatis

probatis *Card. de Luca tit. de uſur. diſc. 1. lib. 5. & alibi ac Epiſc. Rocca diſp. jur. c. 99. lib. 2. & Aliis.* Quòdque ſocius, cui fuerunt ſolutæ pecuniæ, ſi eas non implicet juxtà conventa, teneatur ad damna, & intereſſe, ac eorum loco, ad fructus conventos ergà alium ſocium concluditur.

SUMMARIUM.

1 Stat. Ferrar. lib. 2. rubr. 14. *in prima parte quid diſponat: loquens de mercantia, intelligitur de ea, quæ eſt ad partem lucri*, n. 2.

3 *Homines non ſunt tàm fatui, ut dent pecunias ad mercantiam, abſque ulla parte lucri.*

4 *Mercantia exercetur cum parte, ſeù ſpe lucri.*

5 *Inveriſimile non eſt dicendum, nec permittendum.*

7 *Societas poteſt iniri, ut unus ponat capitale, alius operam, & in fine extrahatur capitale, & reliquum dividatur: ſed quid, ſi ſocietas fuerit damnoſa*, n. 8.

9 *Societas ad caput ſalvum eſt improbata, & damnata*, ex Bulla Sixti V. *intellige, ut* n. 10. *& ut* num. 11. 66. 67. 74. *ubi de ſocietate facta cum trino contractu, ut omninò ſuſtineatur, ac* 12. 13. & ſeqq. *ubi plenè: ac* numer. 16. & plurib. ſeqq. *ubi latè rejiciuntur* Card. de Luca tit. de uſur. diſc. 1. lib. 5. Epiſc. Rocca diſp. 99. lib. 2. Gall. de fructib. diſp. 4. art. 1. q. 5. à n. 58. & Alii, *ac nu.* 70. *cum ſeq. ac* n. 26. ac ſeqq. *& quantum ſit remittendum ſocio aſſecuranti capitale, n. 31. & quantum poſſit percipere ſocius aſſecuratus, nu. 35. 36. 37. 38. 39.*

28 *Suppoſitum, de quo diſputatur, eſt abjiciendum.*

32 *Fidejuſſori, & aſſecuratori licet recipere certam mercedem.*

33 *Campſoribus pro cedulis bancariis in cauſam aſſecurationis factis, licet aliquid recipere.*

39 *Intereſſe mercantiæ eſt taxatum, juxtà* Ordin. Mantuæ *ad* ſeptem pro cent. & ann.

40 *Societatis capitale poteſt recuperari, etiam ante tempus præfinitum, ſi conventio fructuum ad favorem ſocii, qui illud poſuit, eſſet illicita, & uſuraria: ſimiliter, ſi ſocius, cui fuit datum capitale, non utatur illo in negotiatione conventa, num. 42. 43. 44. ubi, quod & debetur intereſſe conſocio, & n. 118. & ſeq. declara & n. ſeq. 45.*

45 *Socius, qui poſuit capitale, quando nequeat conſequi intereſſe ſeù lucrum conventum, adhibitis quoque tribus contractibus.*

46 *Juramentum in litem datur ſocio contrà ſocium.*

47 *Socius poteſt diſcedere à ſocietate, ſi ipſe adimplevit, alter verò ſocius non adimplevit, & poteſt conſequi ſuum capitale cum intereſſe, num. 48. 101.*

48 *Intereſſe dicitur liquidatum ex inſtrumento ſocietatis, cum aſſecuratione certi lucri: prout & ex inſtrumento cenſus, ibid. ac n. 119. 120. ubi etiam*, ſine requiſitis Caſtr.

49 Card. de Luca tit. de uſur. diſc. 1. n. 10. *circà trinum contractum, quomodò loquatur, prout &* Epiſc. Rocca diſp. 99. n. 15. *ibid.*

51 *Societas cum tribus contractibus poteſt celebrari tacitè, & æquipollenter: etiam unico contextu in eodem inſtrumento, n. 54. 55. & n. 56. 57. ubi rejiciuntur de Luca, & Rocca, ac rursùs, n. 68. & vide n. 79.*

59 Stat. Ferrar. lib. 2. rubr. 14. *quid diſponat circà obligatos in ſolidum ex alia cauſa, quàm mercationis: ei non poteſt renunciari, n. 60. nec etiam cum juramento, n. 61.*

62 *Juramentum, quod præſumitur dolo præſtitum; & de fictione ſuper hoc, quando nihil operetur; remiſſivè.*

77 *Animalium capitale poſitum in ſocietate, quomodo differat à capitali pecuniario.*

78 *Correſpectivi dicuntur actus proximè facti.*

81 *Societatis capitale non præſumitur deperditum: ſed ſalvum, etiam cum lucro, n. 84.*

82 *Societatis contractus, & aſſecuratio certi lucri, ſuppoſita exiſtentia capitalis, benè conſiſtunt.*

85 *Socius qui* per ſe ipſum *tenetur negotiari, non poteſt alteri negotiationem committere: intellige, ut n. 88. & ſeqq.*

86 *Induſtria perſonæ, quando dicatur electa, & num. 87.*

95 *Socius non poteſt implicare capitale ſibi ab alio ſocio datum in diverſa negotiatione conventa, amplia num. 96.*

97 *Inſtitor, quando non obliget ſocium illius, qui eum deputavit, & n. n. ſeq.*

102 *Teſtis unicus probat contra inducentem, & eo utentem.*

104 *Culpa præſumitur in eo, qui dat pecunias perſonæ ſuſpectæ, & de proximo decocturæ.*

106 *Librorum legalitas debet fieri per diſpunctionem peritorum à partibus electorum.*

109 *Oblivio intrà decennium in facto proprio non præſumitur.*

112 *Compenſatio non datur de ſolutionibus, niſi omnimodè liquidatis.*

113 *Intereſſe, ut debeatur, quando ſit neceſſaria interpellatio.*

114 *Repetitio non competit debitori, ſed benè compenſatio.*

119 *Inveſtire, ſeù implicare pecuniam obligatus; non facto inveſtimento, tenetur ad intereſſe.*

120 *Intereſſe, quando debeatur, etiam ſine* requiſitis Caſtrenſ.

121 *Pecunia inveſtienda in effectibus, habetur, tanquàm ſpecies.*

122 *Mandatum ſuſcipiens ad inveſtiendum, ad quid teneatur: & quando ſit tale, n. 125.*

123 *Solutiones factæ pro aliquo intereſſe non poſſunt reddere licitum, quod eſt illicitum: Declara, num. 124.*

124 *Creditor non præſumitur diu recipere, quod ſibi non debetur: Nec debitor ſolvere diu id, ad quod non tenetur.*

125 *Pecunia recepta* per metterla à frutto, *quomodo conſideretur.*

129 *Societas* ad caput ſalvum *cum tribus contractibus, etiam ſubintellectis, ſivè æquivalenter celebratis, ſuſtinetur.*

130 *Contractus tres ad ſuſtinendam ſocietatem* ad caput ſalvum, *quando celebrati dicantur.*

In meis Notis *ad Oter. de paſc. cap. 26.* tetigi opportunè materiam valdè practicabilem, & quotidianam de *Societate ad Caput Salvum* inita, mediantibus *Tribus Contractibus*: Cùmque in eodem loco dixerim *Me* de illa ſcripſiſſe etiam latè in Opere *De Jure municipali (ſivè ad Stat. Ferrar. lib. 2. rubr. 14.) Obſ.* 14. Ne deſint notatu digna circà eam ibidem congeſta, & examinata: Subditur hìc per extenſum ipſamet Obſervatio XIV. in fine illius apponuntur *Duæ Deciſiones*, Altera *Rotæ Bonon.* & Altera *Senatus Mantuani*; in quibus benè de hujuſmodi ſocietate differitur: Sic igitur ſe habet eadem Obſervatio.

OBSERVATIO
COMITIS VINCENTII BONDENI.

1 PArum mihi ſuggeritur circà contenta *in hoc Statuto*, cujus prior pars diſponit, quod *ſi duo, vel plures ſint in eodem inſtrumento obligati in ſolidum pro pecuniis datis ad mercationem, & ad unum, vel aliquos tota quantitas pervenerit, vel ab aliquo ex iis, inter quos diviſa fuerit, non intelligantur ex hoc liberati correi, licèt alter eorum, vel aliqui ex eis inſtrumentum conſervationis indemnitatis habuerint, ſed liberum ſit creditori convenire ad ſolutionem ſortis, & lucrorum, quem ex correis obligatis voluerit. Nec poſſit correus conventus excipere, ut ille, vel illi, ad quem, vel quos quantitas pervenit, excutiatur, aut excutiantur per creditorem periculo, & expenſis illius ſic excipientis :* Et
2 quam priorem partem intelligi pro pecuniis datis, non ad quamlibet mercationem, ſed ad eam, quæ eſt ad partem lucri, notat, ac judicatum inquit
3 *Pigant. ibid. nu.* 10. quaſi, quòd adſint homines, tàm ſtulti, & fatui, qui dent pecunias ad mercantiam, abſque ulla parte lucri; quod eſt contrà notata *in Mea colluct. legal.* 31. *n.* 13. *vol.* 1. *cum Thomat. dec.* 132. *n.* 38. *to.* 2. *Rota in rec. dec.* 367. *n.* 4. *p.* 5. *dec.* 94. *num.* 54. *p.* 7. *cor. Duran. dec.* 250. *ſub n.* 3. *& cor. Merlin. dec.* 702. *n.* 54. *tom.* 2. & contrà
4 naturam nationis *ad mercantiam*, cujus exercitium præſupponit, vel partem, vel ſpem alicujus lucri, cum non niſi, reſpectu illius, mercantia exerceatur, ſeu exerceri fiat, ac in eam implicentur pecuniæ; ut *Omnibus eſt notum :* nec aliud ſit dicen-
5 dum, aut permittendum; ex *Rota in recent. deciſ.* 273. *p.* 16. *& dec.* 71. *n.* 2. *p.* 17.

6 Ex eo, quòd prior pars *iſtius Statuti* ſe habet ad favorem dantis pecunias, etiam, quoad *ſolutionem ſortis*; videtur, quod *Statuentes* ſequuti fuerint ſen-
7 tentiam eorum, qui voluerunt, Societatem poſſe iniri tali pacto, ut unus ponat ſortem, ſive capitale, conſiſtens in pecuniis, & alius ponat operam; otque in fine ſocietatis, extrahatur ſors, ſive capitale ad favorem ponentis, ſeu dantis, ac reliquum, juxtà conventa partiatur. *Socin. ſen. conſ.* 24. *num.* 23. *lib.* 1. *Spada conſ.* 296. *n.* 14. *lib.* 2. *Rocc. reſp.* 35. *n.* 7. *lib.* 1. *Fachin. contr. jur. lib.* 2. *cap.* 94. *Eſcobar. de ratiocin. c.* 21. *n.* 5. *Filiuc. tract.* 38. *c.* 3. *n.* 34. *Giballin. de uſur. lib.* 5. *c.* 2. *art.* 6. *Epiſc. Rocca diſput. jur. c.* 99. *n.* 20. *& c.* 100. *n.* 25. *ubi concordant. cum rejectione Adverſantium lib.* 2. *Rota Genuen. dec.* 159. *& Rota Romana in rec. deciſ.* 238. *n.* 3. *p.* 17.

8 Aſt difficultas in eo conſiſtit, quid ſit dicendum quando in fine ſocietatis, ſeu mercantiæ non lucroſæ, ſed damnoſæ, nec etiam ſupereſt ſors, ſeu capitale; cum velle dicere, quòd adhuc ponens, ſeu dans eandem ſortem, ſeu capitale, debeat in hoc caſu illam conſequi, & obtinere, & poſſit juxta demandata ab hoc Statuto *convenire ad ſolutionem ſortis, quem ex correis obligarit*; aliud
9 non eſt, quàm dicere *ad caput ſalvum*, quod omninò eſt improbatum, ac damnatum per *Bullam Sixti V. inter ſuas* 45. *incip. deteſtabilis avaritiæ ingluvies in Bullar. tom.* 2. *ac impreſſa penès Leotard. de uſur. q.* 31. *n.* 10. *& alios.*

10 Quæ ſanè *Bulla*, utpotè locum duntaxat habens, quando pactum reſtituendi ſalvum, & integrum capitale cohæret ſoli contractui ſocietatis, ex cujus vi ad nil aliud ſocii tenentur ex juſtitia, quàm ad juſtam diſtributionem damni, & lucri, periculo ſortis uniuſcujuſque remanente apud unumquemque; *ex DD. mox allegandis.*

Non procedit, quando ſocietas habet admixtos 11
alios *duos contractus aſſecurationis, tàm reſpectu ſortis, quàm certi lucri; remiſſo, & condonato omni, & quocunque ulteriori lucro, & emolumento in beneficium Socii, qui recipit pecunias, ſivè capitale*; ſi remiſſio, & condonatio ſit proportionata, & non incongrua oneri aſſumpto, pro aſſecuratione, tàm capitalis, quàm lucri; prout, tùm ante actis, tum præſentibus temporibus *utraque Schola Theologorum, Moralium, Canoniſtarum, & Legiſtarum magis communiter* admiſit, ac admittit, quibus adhæſiſſe declarationem ipſius Pontificis *Sixti V.* oretenùs factam, ut ſcilicèt ejus *Bulla præfata* non capiat caſus, in quibus ex magis communi, & recepto *Canoniſtarum, & Theologorum* ſenſu actus, & contractus reputetur licitus, ac permiſſus, tamquam ab omni labe uſurariæ pravitatis liber, & immunis, teſtantur in iſtis terminis, poſt alios, & cum aliis *Scortia theor.* 367. *in fin. Juſt. de contin. camb. q.* 10. *numero* 9. *Epiſc. Rocca diſp. jur. cap.* 99. *numer.* 13. *ubi concord. lib.* 2. *Comitol. reſp. moral. lib.* 3. *qu.* 12. *numero* 3. *Reginald. in prax. fori pœniten. lib.* 25. *cap.* 29. *numero* 400. *ſub verſ. ſextum eſt. tom.* 2. *Carleval. de judic. lib.* 1. *diſp.* 7. *ſub numero* 22. *Leotard. de uſur. d. qu.* 31. *num.* 13. *Card. de Luca eod. tit. diſc.* 2. *numero* 10. *lib.* 5. *Pacian. de locat. c.* 12. *n.* 48. *Saminiat. contr.* 42. *num.* 13. *tom.* 1. *Rota cor. Millin. deciſ.* 212. *num.* 2.

Et licèt ex hujuſmodi *Theologis, Moralibus,* 12
Canoniſtis, & Legiſtis pergrandem poſſem cumulare numerum, & acervum; ſufficiat tamen pro illis fermè innumeris habendis, videre *Notas per Me factas ad Oter. de paſcuis c.* 26. *aſt latiùs Meam colluct. legal.* 31. *in qua tot. pleniſſimè materiam iſtam pertractavi vol. p. & cum qua omninò ſtetit D. Saminiat. d. contr.* 42. *pariter per tot. tom.* 1. *ac adduntur Beja in reſponſ. caſ. conſc. p. caſ.* 28. *ubi benè. Actolin. reſol.* 11. *n.* 12. *l.* 1. *Pacian. de locat. d. c.* 12. *n.* 51. *& ſeq. Sabel. in ſumma verb. ſocietas in Addit. ſub nu.* 19. *tom.* 4. *D. Præſes Gobius Me laudabiliter allegato conſult.* 32. *num.* 6. *ubi ſic judicatum cum editione Deciſionis ſui Senatus Mantuæ Conciol. reſol. crimin. verb. Bulla reſol.* 7. *nu.* 2. *& in Addit. ubi de veriori, communi, & communiſſima opinione Jovius (Me itidem adducto) de ſolemn. in contract. minor. gloſ.* 16. §. 11. *ſub num.* 48. *ubi de veriori, receptiori, & rationabiliori. Pilaja in ſuis deciſ. tom.* 1. *lib.* 2. *tit. de uſur. & camb. dec.* 9. *n.* 19. *& tom.* 2. *lib.* 2. *tit. de cenſib. dec.* 10. *petit.* 10. *n.* 9. *ſeq. Epiſc. Franciſc. de Araux. ſuis deciſionibus tom.* 2. *diſp.* 1. *q.* 5. *per tot. Chriſtin. deciſ. Belgic.* 207. *nu.* 5. 12. 13. *ubi ſic judicatum tom.* 1. *Armenzan. deciſ.* 46. *Rota ipſa Romana, ultrà alias deciſiones allatas poſt Torre de pact. futur. ſucceſſ. deciſ.* 168. *n.* 16. ubi quòd iſta ſocietas trium contractuum 13
eſt approbata, abſque ulla difficultate, *& Romæ, & paſſim per totam Italiam eſt in uſu repetita in recent. deciſ.* 74. *ex num.* 18. *p.* 14. *ac deciſ.* 368. *num.* 19. 20. ubi rurſus, quòd abſque difficultate hæc ſocietas, quæ nuncupatur ibi celebris contractus trium contractuum, eſt approbata *Romæ, & paſſim Italico in uſu*, & quòd graves *Theologi, & Omnes* ſtant pro ea *p.* 17.

Et ita ſæpè judicatum fuit *per Senatum Man-* 14
tuæ, ultrà *deciſ. ſuperiùs tactam*; ac ſignanter *in cauſa Bell. & Pantia* 8. *Junii* 1682. *Me referente in actis Cancellar. Thomaſini in cauſa Zampola*,

pola, & Chizzola in proceſſ. Benaleæ 23. Junii 1682. Me pariter referente in iiſdem actis, & in aliis cauſis poſtmodum diſcuſſis, & deciſis; præſertim *in cauſa Coccapana 23. Martii 1689. Refer. D. meo Senatore Riccio in actis Cancellar. Muti.*

15 Ac ita pariter retulit *Rota Bonon. in Reboretana ſocietatis inter partes Tonellam, & Pizzinam, & in Deciſione, quæ in fin. iſtius Obſerv. regiſtratur*; ſecundùm quam præciſim *judicatum fuit ab Excellentiſſ. D.D. Comite Franciſco de Caſtrobarco, Barone Quattuor Vicariatuum in Ditione Tridentina, uti Judice compromiſſario à partibus electo, ſub die 24. Septembr. 1686. ex rog. Simonis Rigoti Notar. Brentonici.*

16 Neque ſunt attendendæ conſiderationes, quas in contrarium pro oſtendenda infectione, ac inſubſiſtentia iſtius ſocietatis admixtæ cum dictis aliis duobus contractibus, meditatus fuit *Cardin. de Luca tit. de uſur. diſc. 1. per tot. & ibi in Append. ubi ſolus eſt, in obloquendo (immeritò) de D. Filaja, viro alioquin valde docto lib. 5.*

17 (Et, *cum quo Card.* tranſit totaliter ſub iiſdem verbis, conſiderationibus, ac auctoritatibus *Epiſc. Rocca diſput. jur. d.c. 99. per tot. lib. 2. ac acceſſerat priùs ſcribens, ſed poſterius editus Gall. de fructib. diſp. 4. art. 1. q. 5. à n. 58. ad 66. qui tamen minus practicè loquitur, ut ſæpius aſſolet.*)

18 Tùm, quia nominatim *ipſe Card. de Luca* (& ſic etiam *Epiſc. Rocca* ejus aſſecla rejicitur, ac reprobatur *à Rota Bonon. in d. cauſa Roboretana §. & quamvis pro contraria:* Cui *Rotæ* deciſivè procedenti magis indubitanter eſt ſtandum, quàm *Card. de Luca diſcurſivè loquenti*; contrà *quem* pariter nominatim ſtat *Jovius de ſolemnit. in contract. minor. gloſ. 16. d. §. 11. ſub n. 48. ubi etiam Me allegat cum multis aliis*, dicens inſuper adverſus *Card. de Luca* adeſſe ſententiam *veriorem, receptiorem, & rationabiliorem:* & adverſus *quem* ſimiliter ſtetit *Senatus Mantuæ in d. deciſ. in cauſa Coccapana, poſita hìc in fine §. & talis conventio verſic. quidquid malè.*

19 Tùm, quia *idem Card. de Luca* profitetur, illas reduxiſſe, ac ſtetiſſe in terminis ſimplicis diſcurſus, neque ad aliquam determinationem fuiſſe deventum, inquit *in fine ejuſd. diſc. 1. ac obſervat Saminiat. d. contr. 42. n. 2. in fine.*

20 Tùm, quia ſi illæ conſiderentur, ut fulcitæ *Auctoritatibus aliquorum DD.* quos *idem Card. in diſc. 1. ſub num. 5. verſic.* ut in ſpecialibus, adducit: Stant in contrarium penè *innumeræ aliæ*
21 *Auctoritates DD. latiùs, ac profundiùs materiam ex profeſſo tractantium, & examinantium*; adeò ut hodiè illæ debeant accipi, & conſiderari, tanquam inanes *formicæ* dimicantes contrà exercitum fortium *Leonum.*

22 Tùm, quia, ſi intimiùs ponderentur ratiocinia, & fundamenta, quibus *ipſe Card. de Luca* movebatur ad contradicendum Coarbitro ſecum electo, hæc reducebantur ad exclamationem, quod
23 ſub iſtis contractibus celebratis, mediante pecunia, concurrit mutuum expreſſum, & verum; ac iiſdem contractibus concurrentibus inſimul uſurarum prohibitio remaneret merè verbalis, atque diceretur lex impoſita verbis, & non rebus, cum quodcunque ſimplex mutuum uſurarium ita palliari poſſet; Quodque fatuæ eſſent tot quæ-
24 ſtiones de uſuris, de cambiis, de cenſibus, & ſimilibus ſuper juſtificatione acceſſionum ratione lucri ceſſantis, vel damni emergentis cum ſuis requiſitis &c. ſi hac via mediante, mutuator ex pecunia ita ſimpliciter data, ſine periculo ſortis, de certo, & uniformi lucro ab initio taxato, certus reddi poteſt; Et, quod demùm, cum *in ſenſu omnium*

ſuſtinentium validitatem horum trium contractuum requiratur congrua, & condigna merces utriuſque aſſecurationis ſortis, & lucri, videatur impracticabile in lucro retrahendo ex pecunia numerata; dum ad effectum, quod dans pecunias aſſecuratas, tàm de ſorte, quàm de lucro, obtinere poſſet *quinque pro centenario, & anno*, oporteret dare lucrum *in pluſquam* 40. *pro centenario annuatim:* ex quo viginti deberentur recipienti pecunias, tanquàm ſocio ponenti operas; ex aliis viginti debitis danti pecuniam, *eſſet detrahenda magna, & notabilis quantitas*, quæ veriſimiliter foret congrua merces dictæ duplicis aſſecurationis, etiam à tertio negotiatore faciendæ: ut iſtis, ac plenioribus verbis, non majoribus motivis diſcurrebat *iſte Card. de Luca*, repetens hoc ultimum *in diſc. 15. n. 6. in fin. eod. tit. de uſur.* ac poſt eum, & cum eo *Epiſc. Rocca d. c. 99.* 25

Verumtamen *Primum*, & *Secundum* ex recen- 26
ſitis fundamentis ſunt prorsùs parvi facienda; cum utrumque præſupponat, contineri in hiſce contractibus mutuum, quod repugnat menti, voluntati, ac verbis contrahentium, celebrantium veram ſocietatem in negotiatione, & mercantia, non autem mutuum, quod cum illa nihil habet commune, nec è contra, ut *de ſe patet*, & ſubindè præſupponat tegi, ac palliari ſub hiſce contracti- 27
bus pravitatem uſurariam; quod eſt falſiſſimum, & in omnem caſum, eſt ſuppoſitum, de quo diſputatur, ſeù diſputari poſſet, non ideo admitten- 28
dum, ſed ſemper abjiciendum; ut præmonebam cum *Rimin. jun. conſ. 413. num. 54. Altograd. ſen. conſ. 69. nu. 118. lib. 2. & Actolin. reſol. 17. n. 21. ac reſol. 54. n. 39. lib. 1. in Mea colluct. legal. 41. n. 115. vol. 1. & colluct. 50. n. 23. vol. 2.* ac contrà hujuſmodi exclamationes, ſeù ſuppoſitum factum 29
in illis, ſtant peculiares ponderationes, *Leotard. de uſur. d. qu. 31. n. 15. reaſſumptæ à Saminiat. d. contr. 42. ſub n. 8. ac Aliis.*

Tertium verò (ultrà quod in ſpecie impugna- 30
tur *à Rota Bonon. in d. Cauſa Roboretana. §. quia hujuſmodi.*) ut fundatum ſuper impracticabilitate, diſtat omninò ab edoctis in hac materia, in qua paſſim admittitur, mercedem pro aſſecuratione ſortis, & lucri certi eſſe proportionatam, & con- 31
gruam, ſi dimittantur ſocio recipienti pecunias, ultrà ſuam dimidiam, *octo, aut quinque, aut quatuor*, quin imò *tria aut duo, pro quolibet centenario, & anno*, ut cum *claſſicis DD. plenè firmavi in d. Mea colluct. legal. 31. à num. 7. ad 19. vol. 1. cum qua D. Saminiat. d. contr. 42. num. 14. verſ. quod eo fortius, & n. 15. 16. lib. 1.* neque diſſentit *ipſe Card. de Luca*; dum *in d. tit. de uſur. diſc. 4.* poſt allatam *n. 8.* magis communem, & receptam 32
concluſionem, licere aſſecuratori, & fidejuſſori tertio convenire, & recipere certam mercedem, ſeù præmium; (de qua etiam *in ead. Mea colluct. legal. 31. num. 16. ubi plurimos adduxi*) ſubdit *n.* 9. quod docet *quotidiana praxis* in campſoribus, 33
aliiſque idoneis negotiatoribus, facientibus cedulas bancarias *pro aſſecuratione* mentium Caſtra, ſive Titularium, ac Penſionariorum, quod iſtis cedulis, ſeù aſſecuratoribus dantur regulariter, juxtà communem uſum, ad rationem *duorum pro centenario*, ſive plus & minus, juxta majorem, vel minorem probabilitatem periculi, cui cedulistæ ipſi, ſeù aſſecuratores ſe exponunt; quod repetit *in tit. de cambiis diſc. 2. n. 15. 16. 17. lib. 5. cum Rota cor. Gregor. deciſ. 161. & in Roman. cambior.* (in qua *ipſe ſcripſit*) *28. Novembr. 1659. cor. Veroſp. poſt Zacch. de ſalar. dec. 19. & in rec. deciſ. 121. p. 13.*

Undè evidenter patet, quàm maniter requiſierit 34

in locis præfatis, in quibus attulit *hoc teſtium fundamentum*, ut ſocio aſſecuranti ſortem, & certum lucrum alteri ſocio ipſam ſortem in pecunia ponenti, oporteret dimittere *quindecim*, & *plus pro centenario*, & *anno*, ſi aſſecuratus vellet licitè percipere *quinque annuatim pro centenario*, ſicque ut lucrum fieret, ac daretur in pluſquam *quadraginta pro centenario*, & *anno*; quod *dicebat*, eſſe impracticabile.

35 Ac propterea in conſimilibus negotiationibus, & ſocietatibus *vidi pluriès*, & *ſæpè practicavi*, ut ſocius aſſecuratus pro ſorte, quam in pecunia dedit, & pro certo annuo lucro, licitè convenire, & percipere poſſit, ac valeat, ne dum *quinque*, & *ſex annuatim pro centum*, ſi totum lucrum ſocietatis, & negotiationis aſcendat veriſimiliter *ad quindecim pro centenario*, & *anno*, ſed etiam *ſeptem*, (ut in caſu ſuper ſocietate *aromatariæ medicinalium*, deciſio *à Senatu Mant. in Cauſa Coccapana* 23. *Martii* 1689. *Referente D. meo Senatore Octaviano Riccio doctrina*, & *integritate conſpicuo*, *in actis Cancellar. Muti. hìc in fin. regiſtrat.*) & *octo pro centenario*, & *anno*, ſi totum lucrum ſocietatis, & negotiationis reſultet veriſimiliter de *viginti quatuor*, *aut vigintiquinque annuatim pro ſingulo centenario*: dimiſſo in utroque caſu, omni ſuprapluri ad favorem ſocii aſſecurantis; ac remiſſo ei onere reddendarum rationum ipſius ſocietatis, & negotiationis, ſeù (ut dicit *hoc Noſtrum Stat.*) mercantiæ, quam remiſſionem contineri quoque in dictis tribus contractibus, patet ex formula poſita *in d. Mea collect. legal. nu.* 2. & *per Saminiat. d. contr.* 42. *ac Armenzan. dec.* 46. *num.* 24. *Cæteroſque de re iſta tractantes.*

36 Adeo ut videatur poſſe aſſumi pro regula, quod licitè conveniri, & percipi poſſint in hoc contractu *duæ ex tribus partibus lucri veriſimiliter proventuri* à tota ſocietate ſeù contractu, *dimiſſa alia tertia parte ipſius lucri* ad favorem conſocii aſſecurantis, & ut exemplificat in terminis ſocidæ,

37 in qua ineunda ſint ſervati dicti tres contractus, *Solian. in Archetyp. inſtrum. verb. ſocido in notabilib. §. benè poteſt taxari*: ubi ſi negotium regulariter reddat 12. *pro ſingulo anno*, & *centena-*

38 *rio* poteſt paciſci *de octo*, & *alia quatuor* cenſentur remiſſa pro aſſecuratione: Et in terminis ſocietatis cum mercatore artis aromatariæ rerum non medicinalium, vulgò, *di droghe*, *e di drogheria*, quod poſſint percipi à dante pecuniam *octo pro ſingulo centenario*, & *anno*, paſſim admittitur *in hac Civitate Ferrar.* etiam cum approbatione Principis, de qua in pluribus inſtrumentis, & ſignanter in ſequuto (præciſa conceſſione, & diſpenſatione *V. Legati Sylvæ diei* 27. *Septembr.* 1674.) inter *Fratres de Cattis*, & *Joann. Martinum Donatum* ſub *die* 28. *ejuſd. menſ.* & *anni*; ex *rog. Notar. Philippi Albini Ferrar.* Ac in terminis ſocietatis cum mercatore artis aromatariæ rerum medicinalium, in rationem pariter *octo pro centenario*, & *anno*; ultrà innumera inſtrumenta, adeſt ſequutum inter *R. R. Fratres de Pirettis ex una*, & *Sanctum Taſſum ex alia partibus*, ſub *die* 24. *Novembr.* 1690. *rog. Notar. Franc. Maraldi Ferrar.* canonizatum in Sententia graduatoria *diei* 21. *Octobr.* 1692. *lata per D. Locumten. civil. Travaglinum in actis d. Notar. Maraldi.*

39 Niſi tamen eſſemus in loco, in quo fuiſſet taxatum intereſſe mercantiæ, nam tunc ſocius aſſecuratus, ponens capitale non poſſet excedere illud, & ſi exceſſiſſet tùm conveniendo, tùm percipiendo, pati deberet, tàm moderationem redigendam ad taxam, quàm imputationem in computum ſortis de ſuprapluri percepto, ultrà eandem taxam: prout ità judicavit *Senatus Mantuæ* (ubi dictum intereſſe vigore *Ordinum* eſt taxatum *ad ſeptem pro centenario*, & *anno*) in *Cauſa Caſtillionea* commemorata ſuperiùs, ex *notatis à D. Præſide Gobio conſult.* 33. *ſub n.* 12. & hoc eſt illud, quod dicebam *Ego ipſe in d. Mea collect.* 31. *n.* 11. *ubi concord.*

In omnem caſum, ſi aliquo juridico, ac verè 40
legitimo, & ſubſiſtenti motivo, ac reſpectu fructuum conventio exiſtimaretur illicita, & uſuraria, tunc ſciat ſocius, qui dedit pecuniam, ſeù capitale, dilata illius repetitione ad aliquod tempus, quod non cogitur ſervare contractum circà dilationem, ſed, ea non obſtante, poteſt ſuas actiones exercere, pro conſequutione ſuæ pecuniæ, ob regulam, *cum ceſſante &c.* dum hujuſmodi di- 41
la io fuit correſpectiva ad commodum medio tempore ſperatum, undè, iſto ceſſante, tanquam à ceſſante cauſa finali, dilatio quoquè ceſſare debet. *Card. de Luca tit. de uſur. diſc.* 9. *num.* 9. *lib.* 5. Idemque dicas, ſi ſocius, cui fuit tradita 42
pecunia pro capitali, ea non utatur in negotiatione conventa, ac in emptione mercium præſcriptarum; nam tali caſu ille, qui dedit pecuniam, poteſt diſcedere à ſocietate, eamque repetere, *Beia in reſponſ. caſ. conſc. p.* 3. *caſ.* 28. §. *nec credendum eſt verſ. tùm*, *quia tradens* pe-
» cunias mercatori in ſocietatem, tradit illas, non
» abſolutè, ſed cum onere, & modo, ut eis
» utatur in talem negotiationem, aut in emptio-
» nem talium mercium, & poteſt diſcedere à ſo-
» cietate, & ſuas pecunias repetere, ſi contra-
» rium fiat; maximè quando id in pactum dedu-
» xit: imò poteſt addere pœnas, ſi aliter, quàm 43
» conventum eſt, negotietur, non obſtante aſ-
» ſecuratione capitalis, & lucri certi: Hoc eſt,
» quod meliùs traditur *à Leotard. de uſur. q.* 31. 44
» *numero* 52. ibi, Quamobrem, ſi mercator,
» cui pecunia data eſt ad negotiandum, ob ſe-
» gnitiem, vel dolum, illam in emptionem mer-
» cium minimè convertit, ſed uſibus aliis re-
» tinuit, tenetur ſocio ad id, quod intereſt, *d.*
» *l. cum duobus §. idem reſpondit ff. pro ſoc.* quæ
» ait, ſocium poſſe agere ad id, quod ſua inte-
» reſt, & *l.* 60. *in princ. eod. tit.* & probat aper-
» tiſſimè, *l. ad comparandas*, *C. mandat.* & vi-
» detur ſentire *Bald. in rubr. C. pro ſoc. in fin.* &
» clarè *Joann. Bapt. Plot. de in lit. juran.* §. 13.
» *nu.* 6. *Roderic. de ann. reddit. lib.* 3. *q.* 4. *num.*
» 39. & *Avendann. de exequen. mandat. p.* 2. *c.*
» 29. *nu.* 5. *verſ. item ſupra dictæ* ubi refert ita *ju-*
» *re regio* eſſe conſtitutum. Et hoc caſu ſatis eſt
» probare, quid in ea negotiatione, in quam pe-
» cunia converti debuit, probabiliter mercato-
» res lucrari conſueverunt, ut is, qui pecuniam
» contulit, tantundem à ſocio conſequatur pro
» eo, quod intereſt.

» Eo præcipuè ſemper animadverſo, quòd *ip-* 45
» *ſe Leotard. ead. p.* 31. edocet *num.* 16. ibi,
« Nam, ſi pecuniam cuipiam des, quem certò
» ſcias, nulli negotiationi operam dare, neque
» daturum eſſe, manifeſtè apparet, te non ha-
» bere animum contrahendæ ſocietatis: neque
» enim ſocietas eſſe poteſt, niſi alicujus rei ſit
» ſocietas, *l.* 5. & *l.* 63. *in fin. ff. pro ſoc.* ſed po-
» tiùs colorem fænori quæſitum eſſe, & ſub fig-
» mento, & involucro ſocietatis mutuum contra-
» hi, & ex eo lucrum capi, quod ab omnibus
» damnatum eſt, & ita in ſpecie monent *Clavaſ.*

p. 1.

» *p. 1. invent. 6. fol. 37. Scacc. §. 1. p. 7. p. 2.*
» *ampliat. 9. nu. 9. & ampliat. 17. nu. 9. Ugolin.*
» *d. c. 55. in fin. Narbon. loc. citat. num. 46. &*
» 47. *Juſtinian. in d. q. 10. fin.* & ante illos *ipſe*
» *Navar. cap. 17. nu. 58.* qui iſtis contractibus
» maximè patrocinatur, & hoc etiam rectè *Fe-*
» *lic. d. lib. de ſociet. cap. 18. num. 66.* ac rursùs
» *idemmet Leotard. numer. 55.* ibi, Et repetam
» etiam, quod memini, me dixiſſe, ſi is, qui pe-
» cuniam dedit ad negotiandum, certò ſciret,
» accipientem pecuniam non eſſe mercatorem,
» neque mercaturam incipere velle: vel merca-
» torem quidem eſſe, ſed aliis uſibus pecuniam
» quærere, color eſſet quæſitus fœnori: & nihil
» ultrà ſortem ſub prætextu amiſſionis lucri ca-
» pere liceret, etiamſi contractus ex ſua forma
» licitus videretur. Nullus enim contractus eſt,
» quem fraus, & prava intentio labefactare non
» poſſit. Et ita rectè docent *Navarr. in man. c.*
» 17. *numero* 158. *Binsfeld. in cap. ult. de uſur.*
» *q.* 8. *concl.* 5. *Avendan. loc. citat. Ugolin. de*
» *uſur. c.* 55. *numero* 1. *in fin. Felic. d. libr. de*
» *ſociet. c.* 18. *numero* 66. & in re ferè ſimili
» *Sigiſmund. Scacc. §. 1. q. 7. ampl.* 8. *numero*
» 120. & 124. & *Alphonſ. Narb. d. tit. de camb.*
» *l.* 15. *gloſ.* 4. *num.* 46. Quamobrem fraus om-
» nis ceſſare debet ex parte ejus, qui pecuniam
» dedit ad merces emendas, vel in aliam licitam
» ſocietatem, ut ultrà ſortem lucrum illud con-
» ſequi, & repetere valeat, quod veriſimiliter
» ſocius facere potuiſſet, ſi ut promiſerat, mer-
» ces comparaſſet, & ut poſſit adverſus eum ju-
46 » rare in litem pro eo, quod ſua intereſt; ſo-
» ciis enim datum eſt jurare in litem, non fæ-
» neratoribus: de quo juramento, reſpectu ſo-
» ciorum, actum fuit priùs *ab eod. Leotard. d.*
» *q.* 31. *numero* 53. *cum Cravet. conſ.* 433. *num.*
17. 18. *Plot. de in lit. juran. §.* 13. *numero* 6. *Lu-*
dovic. tit. de ſociet. in ſuis concluſ. verſ. ſocius ſi
adminiſtraverit, Felic. de ſociet. c. 20. *numer.* 21.
22. *adde Borred. in ſumm. dec. tit.* 52. *num.* 28.
29. *tom.* 1.

47 Sicuti autem circà permiſſum ſocio diſceſſum à ſocietate, ſi ipſe adimplevit, aliter verò non adimplevit ea, ad quæ ex conventione tenebatur, etiamſi nulla facta fuerit interpellatio, cum ex inadimplemento reſultet inſanabilis mora habetur *tex. in l. ſi convenerit ff. pro ſoc. & ab Ancharan. jun. q.* 54. *lib.* 1. *q.* 68. *lib.* 2. & *q.* 59. *lib.* 4. *Spada conſ.* 297. *numero* 4. *lib.* 2. *Duard. de ſociet. lib.* 1. *c.* 2. *q.* 2. *numer.* 7. 8. *Felic. eod. tract. c.* 35. *num.* 28. 29. *Roſignol. eod. tit. contr.* 7. *diſp.* 2. §. 21. *nu.* 9. *Michalor. de fratrib. p.* 2. *c.* 36. *nu.* 22. *D. Anſald. Auditor Sanctiſſ. Innoc. XII. de commerc. & mercat. diſc.* 53. *à num.* 19. *ad* 21. *ubi de rationibus, & diſc.* 98. *numer.* 29. & 32. *Coſt. de fact. ſcien. & ignoran. diſt.* 80. *numero* 7. *cent.* 1. *Caffar. in ſpecul. q. q. peregr. q.* 37. *numero* 15. & *per tot. Capyc. dec.* 174. *num.* 16.

Ita in facti contingentia, ſuperiùs tradita applicabantur caſui, in quo D. Marchio Philippus Zavalea, ejuſque filii, tanquàm inveſtiti privativè de feudo Hoſpitii, ſeù Cauponæ Burgi S. Lucæ Ferrariæ, inierunt *de anno* 1693. *die* 27. *Jun. ex rog. Notar. Ignatii Tamagni Ferrar.* ſocietatem, adhibitis tribus contractibus jam recenſitis ſuper exercitio ejuſdem cauponæ ab hominibus eligendis, privativè faciendo; ac promiſerunt conſocio, qui eis exburſaverat *ſcut.* 200. *de paulis x.* correſpondere *annuatim ſcut. quindecim* durante tempore ipſius ſocietatis convento: ſed, poſt aliquod ſpatium temporis, in quo idem exercitium Cauponæ ſequutum fuit, deſierunt illud, concedentes imò, quòd alii in eodem Burgo exercerent Cauponas: Undè pro parte conſocii jure 48
merito dictum fuit; tàm eſſe locum reſtitutioni capitalis dictorum ſcut. 200. quàm intereſſe convento, decurrendo uſque ad reſtitutionem ipſius capitalis; ſecundùm ea, quæ à Leotard. cæteriſque ubi ſuprà firmantur; ac *à Rota Bononien. hìc infra num.* 18. quòd intereſſe dici ſatis liquidatum ex ipſiuſmet ſocietatis, ac aſſecurationis lucri certi, ſervatis tribus contractibus factæ, publico inſtrumento, ſufficienter deſumitur ab his, quæ paſſim traduntur, & ſervantur in terminis intereſſe debiti, quando detegitur defectus cenſus ex capite materiæ, & ſic ex non adimplemento venditoris cenſus, ut nempe dicatur liquidatum ex inſtrumento ejuſdem cenſus; per *Cenc. de cenſib. qu.* 19. *num.* 45. & *q.* 74. *nu.* 10. *Rota ibi in calce Oper. dec.* 58. *ſub nu.* 5. *dec.* 61. *nu.* 8. *dec.* 62. *num.* 4. *dec.* 63. *num.* 2. & *dec.* 554. *n.* 10. *cor. Seraphin. dec.* 372. *n.* 1. & *deciſ.* 387. *n.* 6. *tom.* 1.

Et in iſtis propriis terminis ſocietatis ad caput ſalvum, ob non implicatas pecunias datas ad effectum eas implicandi in effectibus Aromatariæ medicinalium, adeſt *Deciſio Senatus Mantuæ*, qua dicitur, tàm eſſe locum repetitioni pecuniarum, quàm ſolutioni damnorum, & intereſſe, ſicque *de ſeptem* pro centenario, & anno conventis ob non factam implicationem, *in cauſa Coccapana, ſuperiùs allata* 23. *Martii* 1689. *Refer. D. meo Senatore Riccio in actis Cancellar. Muti. inferiùs poſita.*

Interim ſcias, quòd, & ſi *Card. de Luca ubi* 49
ſuprà, tàm acriter, aſt infæliciter, impugnet iſtos tres contractus, eos tamen *d. diſc.* 1. *numero* 20. *de uſur.* admittit in hunc modum: Tunc autem
» (ſunt ejus verba) iſtorum trium contractuum
» ſimultaneus concurſus admittendus videtur,
» quando ſecundus aſſecurationis ſortis non eſt
» ſimplex, & indefinitus, ita ut pecuniæ recep-
» tor quodcunque periculum, ſeù niſi cum in ſe
» ſuſcipiat, etiam caſus fortuiti, ſed ſolùm ubi
» ſuſcipit illud periculum, ſeù niſi cum, quod
» congruum, & connaturale videtur, ſuſcepto
» mandato, ſeù ſuſceptæ adminiſtrationi, quod,
» ſcilicet, pendeat à decoctione, vel inſufficien-
» tia eorum, quibus pecuniæ, vel merces trafi-
» candæ creduntur, ut ita ſit diligens ad inve-
» ſtigandam conditionem perſonarum, cum qui-
» bus contrahit, & ne aliàs detur occaſio frau-
» dibus, & colluſionibus, quibus mediantibus
» hujuſmodi ſocii, vel inſtitores colludendo cum
» decocturis, ac minus idoneis, ipſum domi-
» num, ſeù ſocium ſupplantarent; cum tunc re
» vera ſolùm duo contractus ſocietatis, & divi-
» ſionis ſperati lucri concurrere dicantur. Hacte-
nus *Card. de Luca eod. tit. de uſur. diſc.* 15. *ſub numero* 6. agens de *iſto trino contractu*, cum quo,
» & ſi non citato, *Epiſc. Rocca d. p. jur. d. cap.*
» 99. *numero* 15. ibi vel, quando remota aſſe-
» curatione certi lucri in quantitate pro periculo
» ſortis ſuſcepto ab altero ſocio, aliquid eidem
» ſocio remittitur, adeo ut major ſit portio lucri
» in quota favore conſocii recipientis periculum
» ſortis.

Rurſuſque *idem Card. de Luca eod. tit. de uſur.* 50
diſc. 15. *ſub numero* 6. agens de iſto *trino con-*
» *tractu*, inquit, quod non data explicata con-
» ventione ſub hac ſpecie contrahendi, ſatis dif-
» ficile eſt in foro externo id ſubintelligere, cum

„ aliàs nunquam daretur caſus uſuræ, atque om-
„ nes contractus uſurarii, cum hoc ſubterfugio
51 ſalvari poſſent; Sic *Ille:* contrà quem etiam in hoc Stat. *magis communis opinio DD.* concludentium ſufficere, quòd iſti tres contractus fiant, & celebrentur tacitè, ac æquipollenter, juxtà modum allatum per *Me in d. collect. legal.* 31. *num.* 5. *ubi plures refero DD. quibus adde Saminiat. d. contr.* 42. *nu.* 10. *Pacion. de locat. c.* 12. *num.* 53. *Gibalin. de uſur. lib.* 6. *c.* 6. *conſect.* 2. *num.* 2. 3. *& conſect.* 3. *ſub num.* 3. ubi diverſimodè exemplificat *tom.* 2. *Rotam poſt Torre de pact. futur. ſucceſſ. deciſ.* 168. *ſub num.* 16. *repetita in rec. dec.* 74. *n.* 19. *p.* 14. *quæ canonizata iterum fuit deciſ.* 368. *n.* 19. 20. *p.* 17.

52 Et quam non fuiſſe repropoſitam, ſubditur *ibid. nu.* 21. *in fine à Card. Taja Ponente*, cui indubitanter in hoc magis eſt deferendum, & credendum, quàm *Card. de Luca*, dicenti contrarium *in d. diſc.* 1. *num.* 8. *verſ. potiſſimè quia, & d. diſc.* 15. *ſub n.* 2.

53 Et fortè, quia ſic dicendo, intendit debilitare *Auctoritatem ipſius Deciſionis* adverſantem nimis illius fixo ſenſui; in quo parum commendabiliter perſeveravit, & quem non indifferenter ſequutus fuit *Epiſc. Rocca:* dum *Ambo Advocati in Romana Curia* ſciebant, cum diſſimulare non potuerint, notoriam approbationem iſtius ſocietatis, ſive contractus trium contractuum *paſſim admitti, & practicari in Urbe*, ipſa quoque *Sacra Rota ubi ſuprà*, ſemel, & bis ità apertiſſimè *atteſtante.*

54 Etiamſi in uno, eodemque inſtrumento, ac unico contextu hujuſmodi ſocietas fuerit contracta, & celebrata cum admiſſione dictorum duorum contractuum, firmato, & conſtituto ſic trino illo contractu, ſeu contractu trium contractuum, quem celebrem nuncupat *Rota deciſ.*
55 368. *ante num.* 19. *p.* 17. Non enim requiritur, nec eſt neceſſarium, quòd iidemmet contractus fiant ſeparatim, & ex intervallo; ſic edocente *communi praxi* ſatis juridicè fundata in traditis *à DD.* quos retuli, & ſequutus ſum *in d. Mea collect. legal.* 31. *n.* 4. *vol.* 1. & poſtmodum *à D. Saminiat. d. contr.* 42. *n.* 9. *ubi addit. Pacion. de locat. c.* 12. *n.* 53. ac jungo *Armenzan. d. deciſ.* 46. *n.* 24.

56 Quidquid dicant in contrarium *Card. de Luca tit. de uſur. d. diſc.* 1. *ſub n.* 7. *& latius Epiſc. Rocca diſp. jur. d. c.* 99. *numer.* 16. 17. 18. 19. *lib.* 2.

57 Cùm non niſi inani quadam conſideratione, ſemper præſupponente id, quod non eſt verum, ſeu diſputatur, ſcilicet contineri mutuum in iſtis contractibus, nec diſtingui à mutuo ſocietatem celebratam cum pacto in continenti, & correſpectivè appoſito, ut ſalvum ſit capitale, & detur certum lucrum (quod eſt duntaxat admiſſibile, ſpectata ſola ipſa ſocietate, non intervenientibus cum ea aliis duobus contractibus ut dicebatur *ſuprà §. quæ ſanè Bulla n.* 10.) inutiliter hodie contrà *Omnes* moveantur, ac illis reſiſtant, ne dum *DD.* ſed *Suprema Tribunalia, & ipſa Sacra Rota Romana, ut diximus.*

58 Sicuti igitur, eveniente caſu, quo ille, qui dedit pecunias ad mercantiam, juxtà modum in hiſce tribus contractibus contentum, ſi receperit partem lucri ab uno ex correis ſibi vigore *iſtius Noſtri Stat.* non præjudicat, ſed *liberum eſt ea convenire ad ſolutionem ſortis, & lucrorum, quem ex correis obligatis voluerit*; non attenta ex-
59 ceptione excuſſionis objecta: Ita deſcendens *Statutum* ad plures obligatos in ſolidum ex alia cauſa, quàm mercationis, diſponit *fidejuſſores, aut inſtrumentum indemnitatis habentes conventos à creditore poſtulare poſſe, ut creditor excutiat prius, uſque ad nomina debitorum excluſivè, reum principalem, aut reos principales periculo, & expenſis ſic poſtulantis, reſervato tamen omni jure executivo, quo uti poſſit, ut prius poterat contrà ipſum reum principalem, ut in §. ſi verò ex alia cauſa.* Et ibi *Commentator Pigant. numero* 16. ac adnotavi *Ego ipſe in collect. legal.* 49. *ex nu.* 90. *vol.* 1. *ſubdens numero* 91. 93. huic *Statutariæ* diſpoſitioni non poſſe renunciari ullo pacto: & 60
idem eſſe locum, etiamſi fidejuſſores eſſent obligati in forma Cameræ; ac *attuli res judicatas:* & quæ renunciatio, nec etiam cum juramento operari poteſt, cum *Stat. iſtud* illam dicat nullam 61
ipſo jure, & velit, quod *juramentum fictione præſentis Statuti dolo videatur præſtitum*; de cujus fictionis juribus, vide latè cumulata per *Me in* 62
collect. legal. 38. *n.* 19. 20. 21. *& collect.* 43. *num.* 84. 85. 86. *ubi concord. de materia vol.* 1. *junge D. meum Balduc. ad Ramon. conſ.* 96. *n.* 78. *& ſeqq. ubi etiam me commemorat lib.* 2. *Rotam in rec. deciſ.* 3. *ex n.* 8. *p.* 19.

Cætera ſunt plana, tàm quoad formam præ- 63
ſcriptam *à Statuto*, quàm in notabilibus congeſtis per *Commentatorem Pigant.* cui ſcribenti *nu.* 28. non procedere *hoc Stat.* ſi bona excutienda ſint extra Territorium, adde, & magis, ſi extrà *Statum*, cum *Rota cor. Card. Mantic. dec.* 152. *& cor. Papa Alex. VIII. Otthobon. dec.* 43. *ſub n.* 11. 12. *ac deciſ.* 78. *& in recent. deciſ.* 229. *n.* 5. *p.* 19.

DECISIO
ROTÆ BONONIENSIS.

Roboretana Societatis.

ARGUMENTUM.

Validitas Societatis ad caput ſalvum, initæ medio trium contractuum, ſuſtinetur, & comprobatur: ac rejicitur *Card. de Luca tit. de uſur. diſc.* 1. *ac alibi lib.* 5. Capitale poſitum in ſocietate non cenſetur amiſſum; & quod ideò, non docto de amiſſione, veniat illud reſtituendum, unà cum lucris: Electio induſtriæ perſonæ quando dicatur facta, & quid operetur, maximè in ſocietate. Teſti unico quando ſit credendum. Solutio priùs in cauſam fructuum, deinde ſortis cedere debet. Tandem agitur de intereſſe ex capite damni emergentis, & lucri ceſſantis.

CEnſendum duximus, *Clariſſ. D. Doctorem* 64
Julium Pizzinum fore, ac eſſe condemnandum ad reſtituendos parti Tonellæ Ungaricos mille boni ponderis, & auri, juxtà conventa, in chirographo ſocietatis, de quo in actis, nec non ad perſolvendum alios ungaricos centum octuaginta ejuſdem qualitatis, vel eorum valorem pro Fivetibus annorum trium in ſocietate decurſis, juxtà pariter conventa, cum onere tamen eidem parti Tonellæ injuncto, bonificandi eidem D. Pizzino, quidquid legitimè apparebit, pro parte ejuſdem D. Pizzini perſolutum fuiſſe, ita tamen, ut prius cedat in cauſam fructuum, & ſucceſſivè capitalis prædicti pro rata: à reliquis verò fructibus, à dicta parte Tonella, poſt dictum triennium, uſque ad integralem, dictorum Ungarico-

garicorum mille reſtitutionem petitis fore, ac eſſe dictum D. Doctorem Pizzinum abſolvendum.

65 Quo verò ad caput reconventionis, per dictum D. Pizzinum propoſitæ *pro Ungaricis ſexcentum quatuor*, eorumque intereſſe, de quo in actis fol. 49. dicimus, ſententiamus, & pronunciamus, dictam partem Tonellam fore, ac eſſe abſolvendam.

66 Ad ita pronunciandum Nos impulit ponderatio, quòd contrahentes à principio inierunt quidem *ſocietatis contractum mutua lucri, & damni aſſumptione*; ſed, cum pars Tonella ſperaret in fine ſocietatis, *ſalvum fore ſuum capitale* Ungaricorum mille Pizzino traditorum, hujuſmodi ſpem reducendo ad actum, cum ipſo Pizzino, *alterum adiunxit in ipſa ſcriptura pactum, ſeu contractum aſſecurationis capitalis, reſtituendi poſt terminatam ſocietatem*: Et quia nimis grave reſultabat incommodum Pizzino quot annis conventam reddere rationem, ideo illicò poſt *per aliam ſcripturam* convenit cum Baliſta, repræſentante Tonellum, *de certo annuo moderato lucro ad rationem ſex pro centenario, remanente reſiduo ſperato ad ipſius commodum, & reportata abſolutione à dicta annua redditione rationis*, cum proteſtatione adjecta in dicta ſcriptura prima contrahendi ad formam Statutorum, & locorum juris communis; ex quibus evidenter apparet, contrahentes habuiſſe animum contrahendi *tres contractus* diſtinctos id eſt, *ſocietatis, aſſecurationis capitalis, & aſſecurationis certi lucri*; quos *tres contractus* licitè poſſe fieri, quando conventa ſperari poſſit
67 compenſatio promittentis, uno ore, & magis communiter firmarunt *Doctores*, ſequentes theoricam *Navarri cap. 17. n. 253. verſ. notandum tamen*, & de *uſur. n. 32.* Et *ex Theol.*

Filliucius tract. 38. cap. 5. n. 86. & ſeq.

Leſſius de juſt. & jur. p. 2. c. 35. dub. num. 22. & ſeq.

Molin. de juſt. & jur. tract. 2. diſp. 4. n. 10.

Sayr. in deciſ. caſ. conſcient. lib. 5. tit. 13. deciſ. 17.

Salon. de contract. ſociet. artic. 3. controv. 2. num. 10.

Valent. diſput. moral. tom. 3. diſput. 5. quæſt. 24. punct. 2. & quæſt. 25. punct. 2.

Bonacin. de contract. tom. 2. diſput. 3. quæſt. 3. punct. 11. num. 1. & quæſt. 6. punct. 1. numer. 3. & 7.

Layman. in theolog. moral. lib. 3. tract. 4. cap. 18. n. 11. & cap. 20. n. 2.

Dian. reſolut. moral. p. p. tract. 8. reſol. 30.

Card. de Lugo de juſt. & jur. diſput. 29. ſect. 5. n. 74. & diſput. 30. ſect. 4. n. 40. & ſeq.

Gibalin. de uſuris latiſſimè lib. 6. c. 3. & ſeqq. qui integrum tractatum, ſuper validitate horum trium contractuum edidit.

Thom. Tamburin. in expoſit. moral. lib. 9. p. 2. tract. de ſociet. n. 3. 10. & ſeq. cum aliis apud prædictos relatis.

Et ultrà *Theologos*, inter *Noſtrates* hanc opinionem amplexi fuerunt noviſſimè, & pleniſſimè

Covarru. variar. reſolut. lib. 3. cap. 2. n. 4. ubi Add.

Mareſcot. variar. reſol. lib. 2. c. 133. n. 21.

Scaccia de commerc. latiſſimè §. 3. gloſ. 3. n. 35. & ſeqq. qui ait, ita ſervari etiam *Romæ, Genuæ, & alibi* de conſilio *PP. Jeſuitarum.*

Et *Gait. de credito hoc latè comprobat tit. 1. quæſt. 5. num. 1935. & ſeqq. ubi quam plures refert.*

Carleval. de judic. tom. 2. tit. 3. diſput. 7. n. 17. & ſeqq. ubi alios congerit.

Conciol. ferè in noſtris terminis allegat. 1. n. 60. lib. 1.

Leotard. de uſur. quæſt. 31. n. 13. 19.

Roderic. de annuis reddit lib. 3. q. 5. n. 64.

Pilaja in inſtitut deciſ. Pontific. tom. p. deciſ. 9 n. 19. & tom. 2. deciſ. 10. de cenſib. tit. 10. n. 9. ac ſeq. cum pluribus aliis ab eo relatis.

Urſell. in examin. Apum §. aſſecurat. n. 28. cum aliis, ab eo pariter adductis tom. 1.

Recc. reſponſ. tom. 2. notabil. 36.

Pacian. de locat. optimè in c. 12. n. 51. & ſeq. cum aliis, apud

D. Comitem Senatorem Bondenum collectat. 31. n. 3. & ſeq. vol. 1.

Et hanc opinionem, abſque ulla difficultate, *Romæ, & per totam Italiam* practicari, advertit *Rota Romana deciſ. 74. n. 18. p. 14. recentiorum.*

Et hæc *communiſſima opinio*, non ſolùm proce- 68
dit, quando expreſsè conventum fuit de hujuſmodi tribus contractibus, diſtinctè ineundis, ſed etiam, ſi ea ſerie ſcripturarum, cum implicita intentione, tacitè eliciantur, ut advertunt

Mareſcot. var. reſolut. cap. 132. ſub num. 2. lib. 2.

Diana reſolut. p. 1. tract. 8. reſolut. 30.

Cardin. de Lugo diſput. 30. n. 47.

Carleval. de judic. lib. 1. tit. 3. diſput. 7. n. 21. ubi 69
præcipuè, quando contrahentes proteſtati fuerunt, ut in caſu noſtro, ſe velle eos contractus inire, eo modo, quo dicunt DD. juxtà Statuta, & Jura, ſeu leges communes.

Pacian. dicto tract. c. 13. n. 53.

Idem D. Comes Senator Bondenus dicta collect. 31. n. 5. 6.

Rot. Rom. dicta deciſ. 74. n. 19. part. 14. rec.

Et quamvis pro contraria opinione non defue- 70
rint etiam *Aliqui DD.* & præcipuè *Card. de Luca tit. de uſur. diſc. 1. lib. 5.* qui aliquos refert, & ſequi videtur *Supplem. ad dictum diſcurſ. 1. & diſcurſ. 40.*

Attamen contra eos eſt verior opinio, tàm in 71
ſententia *Theologorum*, quàm *Juriſtarum*, ut *ex ſuprà deductis* videre eſt: non reſiſtente ponderatione *dicti Eminentiſſimi de Luca*, quod ſcilicet, 72
ad effectum ſuſtinendi hoc certum lucrum ad rationem quinque, vel ſex pro centenario, deberet conſiderari lucrum ſocietatis in plus quàm quadraginta pro centenario, dum ex lucro detrahenda eſt prius medietas ad inſtar portionis colonicæ pro ſocio negotiatore & reſiduum exinde dividendum inter eos jure ſocietatis, relinquendo eidem negotiatori congruam portionem, pro compenſatione periculi ſuſcepti, *ut tradit ibidem diſcurſ. 1. verſ. hoc autem. n. 16.*

Quia hujuſmodi ponderatio eſt parvi ponderis, 73
nec ſubſiſtit in facto, dum ſocius negotiator, qui ſolas operas ponit, nihil detrahit ad inſtar portionis colonicæ, ſed pars lucri, pro eo tantùm conſideratur correſpectiva operibus, & alia pars remanet pro alio ſocio, qui pecuniam poſuit; aliàs reſultaret, quòd ponens pecuniam, nec quartam lucri partem conſequeretur, contra regulas ſocietatis, in qua tàm ponens pecuniam, quàm ponens operas participare debet æqualiter de lucro.

Socin. jun. conſ. 74. n. 9. lib. 2.

Joſeph. Ludovic. commun. concl. 53. verſic. quemadmodum, & alibi paſſim.

Ita non reſiſtit *Bulla Sixti Quinti* incipiens *De-* 74
teſtabilis, in ordine *la* 45. in qua prohibentur ſo-

cietates

cietates ad caput ſalvum : Quia *hujuſmodi Bulla* ſolùm prohibet contractus, aliàs de jure prohibitos, ibi novas addendo pœnas; non autem comprehendit contractus de jure communi licitos, uti ſunt tres contractus, ut in caſu noſtro : ſic advertit

Flamin. Cherubin. in compend. Bullar. ad dictam Bullam Sixti Quinti 45. *Scholio* 1. & ita reſpondiſſe interrogatum *eundem Sixtum Quintum*, notat

Card. de Lugo dicta quæſt. 30. *lect.* 4. *n.* 37.
Leotard. de uſur. quæſt. 31. *n.* 12.
Vermigl. conſ. 414.
Michalor. de fratr. p. 3. *c.* 59. *n.* 27.
Gait. n. 1944. *d. tit.* 1. *de credito.*
Scacc. Gloſſ. 3. *verſic.* 2. *de commerc.*
Conciol. alleg. 1. *nu.* 61. *& reſolut. crim. verbo Bulla, reſolut.* 7. *n.* 1. *&* 2.
Carleval. de judic. lib. 3. *tit.* 3. *diſput.* 7. *num.* 22. *cum aliis ſuprà adductis*; quibus addi poſſunt *relati per Sabel. in ſumma tract. tom.* 4. *§. ſociet. num.* 19.

75 Nec triplicitati contractuum reſiſtere poteſt, quod non conſtet de aſſecuratione capitalis, nec appareat pro eo, aliquid datum : dum in prima ſcriptura celebratur contractus ſimplicis ſocietatis ad æquale lucrum, & damnum; & licèt inde ſubdatur pactum reſtitutionis capitalis, id tamen ſit intelligendum, quatenus extet, ut *poſt alios* tradit

76 *Farinac. conſ.* 54. *n.* 11. *&* 12. *lib.* 1. In ſecunda verò ſcriptura aſſecurationis nullum habetur verbum de aſſecuratione capitalis.

Quia in ſecunda ſcriptura in continenti facta dum conventum fuit de certo lucro pro quolibet centenario, & anno, perneceſſe dicendum eſt, ibi etiam conventum fuiſſe de aſſecuratione capitalis; dum nequibat certum lucrum annuale retrahi, niſi præſuppoſita totius capitalis exiſtentia, dum quævis minima ejuſdem capitalis diminutio impedit cujuſcunque lucri perceptionem, ad differentiam capitalis pecudum, ſeù aliorum
77 animalium, pro quibus ſolvitur annua penſio pro quolibet capite, quo caſu, etiamſi diminuatur capitale, ex quo aliquæ pereant, attamen ex remanentibus debetur lucrum, cum penſio diſtributa ſit in capita beluarum; & in his terminis loquitur *Farinac. & cæteri, qui ex adverſo allegari poſſunt* : unde, ſive ſecunda ſcriptura, in continenti facta habeatur pro correſpectiva, ut ex
78 actuum proximitate haberi debet, *ex Bellon. de iis, quæ in continenti fiunt, cap.* 183. *numero* 3. ſivè conſideretur, uti ſeparata, quia ad perfectionem *trium contractuum* non requiritur eorum interventus in ipſo contractu, imò validè fiunt ex intervallo, & ſeparatim.

79 *Rota deciſ.* 13. *n.* 6. *&* 8. *poſt Farinac. conſ. lib.* 1. *& optimè.*

Bellon. de iis, quæ in continenti fiunt cap. 31. *n.* 2. *& ſeqq. ubi, quod nihil refert, ſi in continenti, vel ex intervallo fiant.*

Rocc. de aſſecurat. notab. 35. *à* 36.

80 Sed quamvis, citrà veri præjudicium dubitari poſſet de concurſu trium contractuum, & quòd deficeret ſecundus aſſecurationis capitalis, ita ut illud non eſſet reſtituendum, niſi quatenus extaret; attamen dum non apparet in proceſſu juſtificata amiſſio capitalis in ſocietate inita, inter partem Tonellam, & ipſum Pizzinum (ut infrà patebit) conſequenter locus eſt reſtitutioni integri
81 capitalis, quod deperditum non præſumitur niſi concludentiſſimè probetur.

Felic. de ſociet. cap. 20. *n.* 12. *cap.* 24. *nu.* 33. *cap.* 31. *n.* 66.

Valenzuel. conſ. 147. *n.* 32.

Rocc. de ſociet. notab. 44.

Et locus eſt ſolutioni omnium fructuum con- 82
ventorum : quia benè conſiſtunt duo ſimplices contractus ſocietatis, & aſſecurationis certi lucri, ſuppoſita capitalis exiſtentia.

Calcan. conſ. 84. *n.* 5.

Rimin. Jun. conſ. 177. *nu.* 26. *verſic. præterea lib.* 2. *& conſ.* 400. *ſub n.* 33. *lib.* 4.

Felic. de ſociet. cap. 17. *n.* 1. *& ſeq. & n.* 21.

Prædicta omnia multò fortiùs procedunt in the- 83
mate noſtro, cum non liqueat de amiſſione capitalis ungaricorum 1000. in ſocietate inter partem Tonellam, & Pizzinam inita, quo caſu retardari nequit reſtitutio capitalis, & fructuum promiſſorum, quia de Jure, tàm capitale, quàm lu- 84
crum præſumuntur adeſſe ſalva in ipſa ſocietate.

Felic. de ſociet. cap. 20. *n.* 12. *cap.* 24. *n.* 33. *& cap.* 31. *n.* 66.

Valenzuel. conſ. 147. *n.* 32.

Rota Januenſ. deciſ. 173. *n.* 11.

Nec pro juſtificanda amiſſione capitalis prædi- 85
cti ſuffragari poteſt allegata jactura paſſa per Farinam, in cujus negotii augmento prætenduntur à Pizzino erogati dicti mille aurei Ungarici, cui dum dictus Baliſta, ex parte Comitis Tonelli credidit pecuniam Pizzino, ut eam *per ſe ipſum* erogaret in negotiatione ſerici, aliarumve mercium utilium non poterat Pizzinus aliis dictam negotiationem committere, ut advertit

Munoz. de ratiocin. cap. 32. *n.* 4.
Felic. de ſociet. cap. 19. *n.* 24.
Michalor. de fratrib. p. 2. *cap.* 11. *n.* 2.
Zacch. de Salar. qu. 31. *n.* 2.

Quia per partem Tonellam, dum tradita fuit 86
pecunia dicto Pizzino, ut ipſe negotiaretur, electa dicitur induſtria ejus perſonæ, ita ut per alium expleri nequeat negociatio conventa.

Clem. 1. *de vit. & honeſt. Clericor.*
Oſaſch. deciſ. 113. *n.* 4.
Felic. de ſociet. cap. 32. *ſub n.* 3.
Gratian. cap. 547. *n.* 37.
Cyriac. controverſ. 290. *n.* 15.

Quòd autem in ſcriptura fuerit electa ejuſdem 87
perſonæ induſtria, ultrà legalem præſumptionem in ſocietatibus.

Gratian. cap. 547. *n.* 37.

Felic. de ſociet. cap. 32. *nu.* 3. *cum aliis, apud eundem*, educitur ex verbis ipſius ſcripturæ perſonaliſſimis, ibi, *debba detto Clariſſ. Sig. Dottore negotiare tal danaro, con la più eſatta diligenza* : talis enim clauſula *debba detto Sig. Pizzini* importat præciſam perſonalitatem.

Menoch. conſ. 117. *n.* 50.

Barboſ. dict. 84. *n.* 5. *cum aliis, ab eo relatis.*

Ad effectum autem, ut per alium ipſe Pizzi- 88
nus potuiſſet nogotiari dictos ungaricos, requirebatur ſcientia, & conſenſus partis Tonellæ, prout cognovit idem D. Pizzinus, dum hoc poſitionavit, & articulavit, ſed probare non potuit, neque per reſponſiones ad poſitiones, neque per teſtes examinatos, ut *ex lectura proceſſus apparet.*

Et non conſtito de hujuſmodi conſenſu dan- 89
tis pecunias, non poterat eas recipiens in diverſam negotiationem per alium exercitam implicare.

Duard. de Societ. lib. 2. *cap.* 4. *qu.* 6. *num.* 18. *&* 19.

Roch. poſt reſponſ. tit. de aſſecurat notab. 37.

Valenzuel. Valaſquez. conſ. 147. *n.* 15. *&* 18.

Quia

90 Quia etſi præſumpta extitiſſet ſcientia, non fuiſſet ſufficiens.

Theſaur. quæſt. forenſ. 28. *n.* 11. *lib.* 3.

91 Et profectò nequit aliquis conſenſus Tonelli conſiderari, ut Pizzinus crederet pecuniam Farinæ, quia, aut Baliſta ex parte Tonella ſciebat, vigere aliam ſocietatem, inter Pizzinum, & Farinam, aut ignorabat. Si ſciebat, & Ungaricos mille tradidit Pizzino, ut ipſe eos negotiaretur, nec eidem conceſſit facultatem, ut voluerit traditas pecunias negotiari per Farinam, & tunc dictus conſenſus non adfuit.

92 Si verò pars Tonella ignoravit, tanto fortiùs dicendum eſt, noluiſſe erogari pecunias in negocio Farinæ, dum enim in ſocietate cenſetur electa induſtria perſonæ, *ut diximus*, conſequenter perſona incognita (ſaltem) pro hac pecuniæ negociatione, non poterat cenſeri admiſſa, *ut per adductos.*

Oſaſch. deciſ. 86. *n.* 8.

93 Nec reſiſtit, quòd Pizzinus prætendat, Farinam extitiſſe ejuſdem adminiſtratorem, ſeu inſtitorem proprii negocii; ideo negotiationem geſtam per ipſum Farinam, adſcribi debere eidem Pizzino: Quia hoc objectum diluitur, in facto, & in Jure.

94 In facto ſi quidem, dum in proceſſu liquet, Farinam jam contraxiſſe diverſam ſocietatem cum Pizzino, in qua ipſe Farina poſuit pro ſua parte floren. capitalis 4500. *ut in proceſſu fol.* 124. un-
95 de, cum fuerit ſocius, non ſimplex adminiſtrator, non potuit Pizzinus pecunias habitas à Tonella implicare in diverſa ſocietate cum Farina vigente, uti *dictum eſt*, *ex*

Roch. d. notab. 73. *de aſſecurat.*

96 *Marquard. de mercat. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 15. 16. ubi ait, jacturam paſſam per ſocium aſſumptum non præjudicare primo ſocio, qui aſſumptioni non conſenſit, latè,

Manſ. conſult. 439. *n.* 38.

97 In Jure verò, quia, etiamſi Farina fuiſſet Inſtitor negotii Pizzini, attamen, uti electus, & aſſumptus ab ipſo Pizzino, abſque ſcientia, & probato conſenſu Tonelli, ex negotiis geſtis per ipſum Farinam non remanſiſſet obligatus ipſe Tonellus, *ex*

Text. in l. qui admittitur, cum trib. ll. ſeq. ff. pro ſocio.

Gratian. diſcept. 547. *n.* 34. *& ſeq.*

Theſaur. quæſt. Forenſ. lib. 3. *q.* 28. *n.* 9.

Felic. de ſociet. cap. 30. *n.* 3. *cum aliis per Eminentiſſ. Ottobon. poſtea Alex. VIII. Pontif. Maxim. deciſ.* 40. *n.* 33. *&* 35.

98 Et in terminis inſtitoris ab uno ſocio electi, quod ſocium non obliget.

Alen. conſ. 186. *n.* 6. 2. *&* 3. *lib.* 2.

Munoz. de raciocin. cap. 12. *n.* 5. *&* 6.

Manſ. conſult. 440. *n.* 11.

99 Ad omne pejus debuiſſet Farina contrahere nomine ſocietatis, Farinæ, & Tonelli, ſeu Baliſtæ.

Gratian. deciſ. 178.

Theſaur. deciſ. 136.

Milanenſ. deciſ. 15.

Rota Januenſ. deciſ. 14.

Mart. conſ. 129. *n.* 17.

Capyc. Latro deciſ. 189. *n.* 30.

100 Sed, quod omnem tollit difficultatem, illud eſt, quòd pars Tonella tradidit Ungaricos mille Pizzino, ut eos implicaret in emptione ſerici, aliarumque mercium utilium, ut ex ſcriptura patet: undè, cum ex depoſitione Antonii Jordani teſtis inducti à Pizzino, appareat ipſos mille Ungaricos fuiſſe traditos Farinæ, & ab ipſo erogatos in nundinis Bulzani pro diſſolvendo ære alieno capſæ ipſius negociationis Farinæ, quæ tunc temporis erat onuſta debitis florenorum 3006. & ul- 101
trà *in proceſſu fol.* 145. dum Pizzinus non implicaverit pecuniam in cauſam expreſſam, & conventam cum parte Tonella, non potuit excedere fines conventionis, & ipſam partem Tonellam obligare, nec eidem præjudicare, imò ad intereſſe tenetur eidem parti Tonellæ.

Roch. d. notab. 37. *n.* 117.

Leſſ. de juſtit. c. 25. *dubit.* 3. *n.* 29.

Moz. de contract. tit. de ſociet. numero 27. *&* 30.

Rol. conſ. 69. *n.* 25. *& ſeq. lib.* 3.

Valenzuel. conſ. 147. *n.* 18.

Rota coram Bich. deciſ. 177. *n.* 3.

In nihilo reſiſtente, quòd hoc probetur ex uni- 102
co teſte tantùm, & de credulitate deponente, quia dum hujuſmodi teſtis inductus, & reproductus fuit ab ipſo Pizzino, & dum in proceſſu ejus utitur diſpoſitione, utiquè contrà producentem, etſi unicus, & de credulitate ſufficienter probat.

Marant. de ordin. Judic. tit. de repulſ. teſt. numer. 12.

Ludoviſ. deciſ. 215. *n.* 6.

Rota coram Bich. deciſ. 214. *n.* 18.

Burat. deciſ. 367. *n.* 1. *ubi* ampliat, etſi deponat de credulitate:

Leoncil. deciſ. Ferrar. 77. *n.* 10.

Ab Eccleſ. obſervat. 86. *cum aliis adductis per Sabel. ſumma tract.* §. *teſtes. num.* 28. *verſic. amplia tom.* 4. *& per D. Com. Bonden. collect.* 44. *n.* 18. *vol.* 2.

Prædicta omnia fortiùs procedunt, quia *de ipſo* 103
anno 1669. quo facta fuit ſcriptura ſocietatis, inter Baliſtam, & Pizzinum, jam negocium Pizzinum paſſum erat jacturas, Pizzinuſque ideo de ipſo Farina valdè conquerebatur, ut *in proceſſu fol.* 164. undè tantò minùs debebat Pizzinus tradere pecunias, à parte Tonella habitas (pro erogando 104
in ſericis, & aliis mercibus) ipſi Farinæ ſuſpecto, & proximè decocturo; in jure enim certum eſt, quòd in culpa dicitur, qui alienas pecunias credit mercatori ſuſpecto, & decocturo de proximo; *argumento*

Text. in l. 3. *& in l. cum mandato, ff. de minor.*

Felic. de ſociet. cap. 2. *n.* 88. *&* 90.

Sed, etiamſi per hypotheſim admitti poſſet; quòd Pizzinus potuiſſet pecuniam habitam à Baliſta implicare in negocio, quod habebat cum Farina; attamen non poſſet hodiè impugnari re- 105
ſtitutio capitalis, & fructuum conventorum ſub prætextu amiſſionis capitalis in dicto negocio Farinæ, quia ex toto proceſſu, non juſtificatur decantata amiſſio dicti capitalis, dum libri negociationis Farinæ fuerunt duntaxat ad perluſtrandum exhibiti, non verò commoditas permiſſa eos diligenter inſpiciendi, & examinandi cum peritis, & cum copiis ſæpè ſæpiùs petitis, etiam propriis ſumptibus partis Tonellæ; undè de ipſorum legalitate ſufficienter conſtare non dicitur, dum ipſa librorum legalitas, non per teſtium de- 106
poſitiones, ſed per inſpectionem, & peritorum, à partibus electorum diſpunctionem, probari debet.

Roch. de ſociet. notab. 15. *n.* 41.

Gratian. diſcept. 563. *n.* 30. *ſeq.*

Cavaler. deciſ. 225. *numero* 5. *& deciſ.* 228.

num.

numer. 6. p. 11. recent.

107 Et hæc multò magis comprobantur; quia D. Pizzinus, cum variis litteris, nempè, ſcriptis *ſub annis* 1671. 72. 73. & 74. ſe obtulit promptum ſolverè parti Tonellæ, abſque ulla exceptione, ut
108 *in proceſſu fol.* 15. & 19. Ideò tantùm abeſt, quòd amiſſum fuerit capitale, ut, dum Pizzinus ſe promptum exhibuit, poſt exſpiratum triennium, ad ſolutionem ipſius capitalis, implicitè fatetur illius exiſtentiam penès ſe ipſum, non ob-
109 ſtante allegata oblivione conventorum, quia in facto proprio, & tanti momenti intrà decennium non attenditur.

Honded. conſ. 41. *n.* 16. *uſque ad* 19. *lib.* 2.
Andreol. controv. 57. *n.* 9. 10. & *ſeq.*
Rota coram Bich. deciſ. 40. *n.* 12.

110 Credidimus tamen, cum credito Tonelli capitalis, & fructuum prædictorum compenſandum eſſe quidquid apparebit ſolutum, & liquidatum ipſi Tonello pro parte dicti Pizzini; cum hoc tamen, quòd quæcunque ſolutio priùs in cauſam fructuum, deindè ſortis pro rata cedat; quoniam licèt *in proceſſu*, tàm pro parte Tonella, quàm pro parte Pizzina quædam ſolutiones ſupponantur in genere, liquidatæ tamen in ſpecie non apparent; quarè non poteſt aliqua admitti com-
111 penſatio, niſi Domino judicare debenti de omnimoda liquidatione conſtet; *ad vulg. text. in l. final. C. de compenſat.*

112 Et tali caſu ſolutiones cedere priùs debere in cauſam fructuum, cenſuimus, quia famigeratam Juris concluſionem habemus, ità mandantem; *ad text. in l. prima, & ibi gloſſ. & D. D. de ſolut.*

Sanfelic. deciſ. 123. *per tot. & Mucc. ad eundem.*
Gratian. diſcept. 224. *n.* 31.
Sabel. in Summa verb. ſolut. numero 57. *tom.* 4.

113 Aggrediendo verò caput intereſſe, per Tonellum prætenſi, poſt triennium ex lucro ceſſante, & damno emergente, abſolvendum fore putavimus D. Pizzinum, quia licèt pro parte Tonella poſſet dici juſtificata proxima occaſio inveſtiendi pecuniam ſibi à Pizzino debitam, in implicatione certorum cenſuum, de quibus *in proceſſu, & modulis*; attamen defuit principale requiſitum, pro conſequendo lucro ceſſante, interpellatio, ſcilicèt, debitori facienda per creditorem, cum diſtinctâ notificatione ſpecificæ occaſionis proximæ inveſtiendi in cenſibus, & quod creditor in ipſis abſolutè inveſtire determinat.

Cyriac. controv. 540. *numero* 30. 31. 32. & 36. ubi in emptione cenſuum notabile addit in puncto: aliàs, ſine tali ſpecifica interpellatione, licèt debitor per lapſum triennii ſciret, ſe eſſe obligatum ad reſtitutionem debiti, dum tamen opinari poterat, quòd creditor, vel ſibi moram indulgeret, vel poſſet forſan pecuniam apud ſe otioſam retinere, vel quod poterat debitor ita interpellatus deliberare, an vellet potiùs intimatis uſuris ſe ſubmittere, quàm reſtituendo debitum, ab iis ſe liberare, non tenetur ad intereſſe lucri ceſſantis, ut ex

Caſtrenſ. in l. 3. §. *fin. ff. de eo quod certo loco.*

Mohedan. deciſ. 208. *in fine in fortioribus terminis advertit.*
Rota deciſ. 7. *n.* 8. & *per tot. poſt.*
Zacch. de ſociet. reperit. apud
Pamphil. deciſ. 420. *cum aliis, apud*
Ridolphin. in praxi: p. p. cap. 8. *nu.* 165. latiſſimè plures congerens.

D. Comes Senator Bondenus colluct. 14. *n.* 10. & *ſeq. vol.* 1. *fusè etiam Rota apud Bich. deciſ.* 139. *n.* 17. & 18. *ac deciſ.* 76. *n.* 6.

Quò tandem ad reconventionem per Pizzinum 114
intentatam pro ungaricis ſexcentum quatuor, unà cum fructibus, de qua *in proceſſu fol.* 49. abſolvendam cenſuimus partem Tonellam, non ſolùm, quia de repetitæ ſummæ ſolutione non conſtat *in proceſſu*: ſed multò fortiùs, quia, etſi conſtaret, eſſèt quidem locus duntaxat compenſationi, *ut diximus*, non verò repetitioni; cum verè debitor extet Pizzinus Ungaricorum 1000. & fructuum, pro triennio conventorum: &c. & *ita &c.*

Gaſpar Mazzonus Rot. Bon. Auditor & Rel.
Aeneas Caſtellutius Rotæ Bon. Auditor.
Auguſtinus Fontana Rotæ Bon. Auditor.

Ut ſuprà *nu.* 15. *dicebatur*, fuit *ſic etiam præ-* 115
ciſim judicatum die 24. *Septembr.* 1686. ac juſtitia ſententiæ fuit indubitanter præſuppoſita in ulteriori proceſſu ſequuto *inter DD. Comites de Juſtis ex una, & D. Conſiliarium Cæſareum Pizzinum*, ac *in Voto per Me pro veritate reddito ſub die* 16. *Febr.* 1695. ſuper *eod. proceſſ.* approbato per ſententiam *Excellentiſſ. D. Comitis de Caſtro Barco in Actis Notar. Roboret.*

DECISIO
SENATUS MANTUÆ.

In Cauſa Coccapana Societatis.

ARGUMENTUM.

Pro valida admittitur ſocietas ad *Caput ſalvum* etiam inita cum Tutrice pupillorum recipiente pecunias, & ſe obligante eas implicare in negocio Aromatariæ medicinalium: Ac, ob non factam implicationem, deciditur, Tutricem ipſam teneri ad damna, & intereſſe, & ſic ad fructus conventos *de ſeptem pro quolibet centenario, & anno*, & ad reſtitutionem capitalis, lapſo tempore, pro quo fuit inita ſocietas.

EXburſatis, & effectivè numeratis ſcutis 400. 116
per D. Franciſcum de Coccapanis in manibus D. Eliſabeth Amedeæ uti Matris, & Tutricis ejus filiorum ſuſceptorum cum dicto D. Carolo de Galvagnis ejus primo Viro ad effectum illos implicandi in Mercaturam, & negotium aromatariæ medicinalium de juribus hæreditatis dicti qu. D. Caroli, ad ſocietatem, unà cum ipſo de Coccapanis, duraturam per annos tres, & cum obligatione aſſumpta per D. Eliſabeth Tutorio nomine, ut ſuprà loco utilium ejuſdem negotii, proveniendorum ex dictis ſcutis 400. pro medietate dividendorum omni anno cum dicto D. de Coccapanis Conſocio, ſolvendi viginti octo ſcutos ſingulo Anno prædicto de Coccapanis, & ſucceſſivè reſtituendi capitale dictorum ſcutorum 400. lapſo termino dictorum annorum trium, præcedente tamen monitione trium menſium, ante ipſam reſtitutionem, ſicut ſuprà, faciendam ſub obligatione, & hypotheca bonorum dictæ hæreditatis, & prout *ex Scriptura* 28. *Maii* 1686. recognita, ſervatis ſervandis *coram Notario*, in actis præſentata.

Ipſe D. Franciſcus de Coccapanis pulſavit præ- 117
dictos filios de Galvagnis pupillos coram Senatu in perſonam D. Doctoris Berſelli eorum Curatoris decreti

decreti ad ſolvendos dictos fructus conventos decurſos, & decurrendos ſuper dicto Capitali Scutorum 400. juxtà dictam obligationem, & promiſſionem contentam in præcitatà ſcriptura. Et data per dictum D. Berſellum Curatorio nomine dictorum Pupillorum exceptione apparere ex ipſa ſcriptura prædictum D. de Coccapanis præſentata, nullam competere actionem eidem adverſus ipſos Pupillos; Prædictus D. de Coccapanis præcavendo ejus indemnitati petiit eo in caſu condemnari dictam D. Eliſabeth, in cujus manibus fuerunt perſoluti dicti ſcuti 400. ut ſuprà ad ſolutionem dictorum fructuum, & ad effectualem reſtitutionem ipſiuſmet Capitalis, lapſo dicto termino convento.

118 Undè collata Cauſa, *Senatus declaravit, condemnandam eſſe, prout condemnavit ipſam D. Eliſabeth ad ſolvendos eidem de Coccapanis dictos fructus petitos decurſos, & decurrendos ſuper dicto Capitali ſcutor.* 400. *nec non ad reſtitutionem ipſiuſmet Capitalis unà cum expenſis liquidandis, ubi in termino dierum quindecim ipſa D. Eliſabeth non edocuerit de implicatione dictorum ſcutorum* 400. *in negotium Aromatariæ de juribus hæreditatis prædicti qu. D. Caroli Galvagni, juxtà promiſſionem, & obligationem aſſumptam in præcitata ſcriptura* 28. *Maii* 1686.

119 Motus ex eo, quòd cùm ipſa receperit ipſos ſcutos 400. ad effectum implicandi, ut ſuprà, congruum viſum fuit, non edocto de implicatione per ipſam promiſſa, teneri de proprio ad refectionem omnium damnorum, & intereſſe verſus d.D. Franciſcum de Coccapanis, & ſic ad dictos fructus conventos, unà cum D.Capitali in ejus manibus perſoluto, & expenſis, per *Tex. in l. ad comparandos C. mandati, & in l. cum duobus §. idem reſpondit ff. pro ſocio Gratian. diſcept. forenſ.* 240. *num.* 34. 35. *Rot. cor. Peutinger. dec.* 369. *n.* 3. *cor. Dunoz. jun. dec.* 326. *num.* 3. 4. *cor. Bichio dec.* 38. *num.* 2. *tom.* 1. *& in rec. dec.* 366. *n.*6. 7. *p.* 10. *dec.*168. *nu.* 1. 2. 3. *dec.* 337. *n.* 2. *p.* 18. *tom.*1. *& dec.* 207. *n.*1. 4. *p.* 19. *poſt Zacch. de oblig. cameral. dec.* 375. *num.*4. *poſt Zuff. de legit. proceſſ. dec.* 4. *n.* 2. *cum aliis per Card. de Luca tit. de dote diſcurſ.* 161. *n.* 61. *lib.* 6.

120 (Etiam non probatis requiſitis, *Caſtr. in l.* 3. *ff. de eo, quod cert. loco.* Veluti ſolum neceſſariis, quando intereſſe, ſive lucri ceſſantis, ſive damni emergentis, petitur contra eum, qui eſt obligatus ad dandum, ſecus quando petitur contrà eum, qui eſt obligatus ad dandum ſimpliciter, ſecus quando petitur contra eum, qui eſt obligatus ad faciendum, & ſuſcepit in ſe mandatum, ſeu onus inveſtiendi; in obligationibus enim facti ex natura rei ſequitur obligatio ad intereſſe; & pecunia in-
121 veſtienda in effectibus reputatur tanquam ſpecies, & qui ſuſcepit mandatum ad inveſtiendum, docere debet, ſe adempleviſſe mandatum, faciendo om-
122 nes neceſſarias diligentias illicò, ac cunctanter, ut hiſce omnibus comprobatis, docetur *à Gratian. d. diſcept.* 240. *n.* 6. 34. 35. *Rota poſt Pacific. de Salv. interd. dec.* 159. *ſive poſt Farinac. lib.* 1. *conſ. dec.* 85. *ac poſt Merlin. de legit. dec.* 29. *& penès Cenc. de cenſ. dec.* 479. *num.* 9. 10. *cor. Bich. dec.* 191. *num.* 10. 11. 12. *& d. dec.* 303. *à n.* 4. *ad* 9. *tom.* 1.)

123 (Et, ſi eſſemus in caſu, quo factæ fuiſſent per aliquod temporis ſpatium continuatæ ſolutiones annuæ de fructibus conventis, utique contrà eas non poſſet opponi, quod forent illicitæ, & quod per eas non poſſunt partes reddere licitum id, quod de jure illicitum reputatur: Quia id ſolum procedit, quando agitur de convalidandis uſuris præ- 124
teritis, non autem, quando deducuntur ad effectum adminiculandi, & probandi onus inveſtiendi ſuſceptum à debitore, quo probato, oritur obligatio ad damna, & intereſſe; nam magnam præſumptionem, & argumentum contractæ obligationis præbet hæc diuturna fructuum ſolutio, & exactio reſpectivè, cum non præſumatur, quod creditor receperit, quod ſibi non debebatur, nec quòd debitor fuerit adeò ſupinus, ut diù præſtiterit, quod non tenebatur, ut poſt *Salic. in l. cum de in rem n.* 3. *ff. de uſur. & in Rota in rec. dec.* 153. *ex n.* 19. *p.* 4. *tom.* 2. propriis recenſitis verbis in caſu fortiori habitæ, ac receptæ quantitatis *per metterla à frutto* 125
dec. 168. *n.* 8. confirmata *dec.* 337. *p.* 18. *tom.* 1.)

Et talis conventio pecuniæ traditæ ad negotian- 126
dum cum onere ſolvendi certam quantitatem lucri loco utilium, ſalvo capitali, eſt licita, & paſſim Romæ, nec non alibi per totam Italiam practicata, ut (quidquid malè dixerint contrarium *Non-* 127
nulli, ac contrà magis receptam, ac in praxi admiſſam ſententiam ſcripſerint *Card. de Luca in Theatr. verit. & juſt. tit. uſur. diſc.* 1. ubi nec etiam aliquid fundamentaliter præciſim concludit, ſed ſolùm per aliquas conſiderationes incedendo diſcurrit *lib.* 5. *& alibi: ac poſt eum Epiſc. Rocca diſput. jur. c.* 99. *lib.*2. & ſi qui alii) ſolidiſſimè firmant *Andreol. contr.* 382. *n.* 1. *& ſeqq. D. Comes Bonden. plurimos allegans collect. legal.* 31. *per totam vol.* 1. *Leotard. de uſur. quæſt.* 31. *n.*13. 14. 15. *Mareſcot. var. reſolut. c.* 132. *n.*21. *l.*2. *Rota dec.* 168. *n.*16. *penès Torre de pact. futur. ſucceſſ.* (dum in facto iſto, ut ſuprà 128
relato, adeſt concurſus illorum *trium contractuum*, de quibus agunt *DD. nunc allegati*, omnimodam validitatem conventionis, ſeu ſocietatis, modò examinatæ, ſecum afferentium, licèt etiam tacitè 129
ſubintellectorum, ſive æquivalenter celebratorum, ut in præſenti facti ſerie, dum cenſendum eſt, Coccapanum dediſſe pecunias, ut fructus conventos unà cum ſalvatione ſui capitalis, modò licito perciperet, *ex Diana p.* 1. *tract.* 8. *reſol.* 30. *verſ. & hæc omnia. Sabel. var. reſol. c.* 17. *num.* 6. *& ſub num.* 7. *verſ. ſufficit enim, acc.* 51. *n.* 32. *verſ. nec obſtat.* 130
Saminiat. contr. 42. *num.* 10. ubi, quod ſufficit dixiſſe, *e per qualſivoglia altera più giuſta, lecita, & honeſta cauſa conceſſa dalle leggi civili, e canoniche, ſecondo le quali intendono di contrarre, e ſottoporre il preſente contratto. lib.* 1. *D. Comes Bonden. d. collect.* 31. *num.* 5. *ubi concord. Carleval. de judic. lib.* 1. *tit.* 3. *diſp.* 7. *num.* 21. *Pacion. de locat. c.* 12. *num.* 53. *Rota in rec. dec.* 74. *num.* 19. *p.* 14.)

E ita &c.

Octavianus Riccius Senator, & Relator

1689. 23. *Martii. In actis Cancell. Muti.*

CAPUT XLIX.

ARGUMENTUM.

Ceſſionarius, ad hoc, ut poſſit habere regreſſum contrà cedentem, tenetur (ſive ceſſio ſit pro ſoluto, ſive pro ſolvendo facta) pleniſſimam, & omninò formalem facere excuſſionem, ac exactiſſimas adhibere diligentias contra nomen ceſſum, multoque magis in aliquibus caſibus recenſitis, pluribus tamen exceptis, qui latè exponuntur, & exornantur. Excuſſionis traditur forma, & quando excuſſio ſufficienter facta dicatur fusè, & magiſtraliter examinatur, ac multa ad excuſſionis materiam, ne dum

reſpectu cedentis, ſed etiam fidejuſſoris, & tertii poſſeſſoris, ſpectantia, cum *nonnullis diſtinctionibus, limitationibus, & ampliationibus in praxim receptis*, & maximè utilibus, pertractantur.

Auth. hoc niſi C. de ſolut. beneficium ſuffragatur cedenti, ut adſtringere valeat ceſſionarium ad accipienda bona debitoris ceſſi in ſolutum, niſi *d. Auth.* ſit renunciatum, vel ſolutio in pecunia cum ſpeciali juramento promiſſa, quo caſu, niſi abſolutio à juramento petatur, *eadem Auth.* non intrat, ejuſque diſpoſitio in aliis caſibus conticeſcit.

Mulier agens hypothecaria pro ſui dote aſſecuratione, vel conſecutione adverſus tertium poſſeſſorem, tenetur prius præmittere excuſſionem bonorum Viri, ſecus ſi excipiendo compareat in judicio moto per creditores Viri, vel experiatur *rei vendicatione*, vel remedio *l. fin. C. de acquir. poſſeſſ.* cujus occaſione magiſtraliter tuetur *Statutum Ferr. l. 2. rubr.* 140. quo diſponitur, fœminis excluſis pro dote ſivè à patre conſtituta, ſivè à fratribus conſtituenda, dari hypothecam in bonis paternis à die mortis patris, etiam contrà tertium ſine beneficio excuſſionis; non habere locum, quando dos à fratre in quantitate fuit promiſſa, & in pecunia cæptum ſit ſolvi: minuſque obtinere adverſus Clericum tertium poſſeſſorem. Ceſſio nominis debitoris, quando vim venditionis, vel delegationis, vel delegationis, vel dationis in ſolutum habeat, ſeu quando dicatur facta pro ſoluto, ſeù loco ſolutionis, & quando pro ſolvendo, ſeu ſolutionis cauſa.

Inſtrumentum, & ſcripturas concernentes juſtificationem crediti ceſſi an, & quando ceſſionario tradere cedens teneatur.

In omnibus quibuſcumque caſibus, in quibus non requiritur excuſſio, adhuc eſt facienda, ubi propriis expenſis fieri petitur; etiamſi agatur de bono, & æquo, & ſola facti veritate inſpecta, Salviano interdicto, vigore inſtrumenti guarantigiati, vel in forma Cameræ, & in quocumque alio judicio ſummario, & executivo: præterquàm, ubi dicto expenſarum beneficio ſit ſpecificè renunciatum, vel excuſſio ſit inutilis, aut non profutura, vel malitiosè ad protrahendum judicium petatur, vel bona excutienda ſint in alieno territorio, & quid ſi in loco vicino, vel ſub eodem Principe, vel ubi contrà tertium ſit difficile experiri. Ad quod examinatur *Statutum Ferr. lib. 2. Rubr.* 14. & obſervatur præcipuè, quòd ejus beneficio tanquam privilegio Clericus uti poteſt, non obſtante altero *Statuto lib. 1. Rubr. 5.*

Creditor cenſus pro cenſus fructibus decurſis convenire poteſt nedùm poſſeſſorem fundi cenſiti, ſed etiam aliorum bonorum generaliter hypothecatorum, non officiente in hoc quoque diſpoſitione *l. 2. C. de pign.* quæ perpenditur, & exornatur, maximè ubi Salvianum interdictum fuerit intentatum. Ex quibus omnibus plura reſpectivè inferuntur, &, ut ſuprà, exornantur.

SUMMARIUM.

1 *Ceſſionarius habere non poteſt regreſſum contrà cedentem, niſi doceat de excuſſione, & diligentiis factis contra debitorem ceſſum.*

2 *Excuſſio dicitur facta eo ipſo, quod relaxato mandato contrà debitorem non potuit fieri executio, vel quia nihil fuerit inventum num. 3. vel quia inhibitiones, & præcipuè dotales fuerint executoribus præſentatæ* n. 4. & 5. *in quibus executoris ſtatur relationi* n. 6.

7 *Diligentiæ per ceſſionarium factæ denunciandæ ſunt cedenti, limita* n. 13. & 14.

8 *Inhibitio dotalis præſentata executoribus, an & quando ſufficiat ut excuſſio legitimè facta dicatur, & n. 5. ac n. 10. & ſeqq.*

15 *Excuſſionis traditur definitio.*

16 *Bonorum ſtabilium debitoris ceſſi fieri debet excuſſio, maximè ſi cum ipſo lis ſit conteſtata n.* 17. & 18.

17 *Actiones directæ remanent inefficaces apud cedentem lite conteſtata per ceſſionarium contrà debitorem ceſſum.*

19 *Bona ſtabilia indicata omninò excuti debent, & num.* 115. *amplia n.* 20. *limita n.* 33. & *num.* 356.

21 *Inexigibilis debitor non dicitur, ex quo ejus bona non reperiunt emptorem, limita n.* 32.

Emptore non reperto, de bonis debitoris ceſſi, debet ceſſionarius, cui etiam promiſſa ſit exigibilitas, illa pro credito ceſſo ſibi adjudicari facere, imò ad illa in ſolutum accipiendum cogi valet & num. 22. *limita à num.* 23. & *à nu.* 32. & *ſeqq.*

23 Auth. hoc niſi C. de ſolut. *ut locum non habeat, non ſufficit, ut ſolutio in pecunia numerata ſit promiſſa, niſi etiam promiſſio facta ſit cum juramento, & n.* 24. & *juramentum ſpeciale requiritur in ipſa promiſſione de ſolvendo in pecunia, ut n.* 25. *cujus virtutem non operatur ſimplex juramenti clauſula, ut n.* 26.

27 *Abſolutione à juramento obtenta, beneficio* Auth. hoc niſi *debitor potitur, qui illi renunciavit, & in pecunia ſolvere promiſit, & n.* 28. 29. *ac num.* 42.

30 *Obligatio Cameralis impedit, quòd debitor, eoque minùs cedens allegare poſſit* Auth. hoc niſi *beneficium.*

34 *Debitor, qui negavit, & negat debitum an beneficio* Auth. hoc niſi *ſit indignus & n.* 35.

36 *Creditor non tenetur accipere in ſolutum bona, quæ ſibi futura ſint maximæ incommoditatis, & moleſtiæ.*

37 *Ceſſionarius cogi non poteſt accipere in ſolutum bona ſtabilia debitoris ceſſi non ſufficientia pro integra ſui crediti ſatisfactione.*

Ceſſio an reſolvatur in totum, ubi ceſſionarius integram ſatisfactionem conſequi non valet in bonis debitoris, & n. 38.

39 Auth. hoc niſi *ſibi locum non vindicat, cum ejus beneficio juramento eſt renunciatum, limita n.* 40. & 41.

42 *Requiſita* Auth. hoc niſi *quænam ſint remiſſivè, pro quibus attenditur praxis, & ſtylus cujuſcumque fori, & Tribunalis, ac ea pendent ex arbitrio Judicis, n.* 43.

44 *Interlocutoria Judicis ſuper excuſſione eſt neceſſaria, & num.* 114. *etiamſi notorium ſit debitorem non eſſe ſolvendo n.* 45. *declara n.* 46. 47. *limita n.* 48.

49 *Notorium quid, & quotuplex ſit, & quomodo ad effectum excuſſionis probetur. n.* 50. *remiſſivè.*

51 *Forma ſervanda in interlocutoria Judicis pronunciantis excuſſionem eſſe legitimè factam, quænam ſit.*

52 *Excuſſionem fieri licet melius ſit per duos executores, ſufficit tamen ſi per unicum tantùm fiat, n.* 53.

54 *Relatione Nuncii, ſivè executoris an, & quando*

do probetur excuſſio uſque ad num. 60. *& num.* 112.

61 *Interlocutoria expreſſa Judicis ſuper excuſſionis validitate, quando requiratur, & quando tacita per proceſſum ad ulteriora ſufficiat uſque ad n.* 64. *ſivè tamen expreſſa ſit, ſivè tacita ſemper ab ea datur appellatio, n.* 65. *limita n.* 122. 123. 124.

66 Zaul. ad Stat. Favent. lib. 3. Rubr. 6. à n. 24. & ſeqq. *impugnatur, & n.* 69. *declaratur, n.* 122. *& ſeqq.*

67 *Appellatio conceditur à tacita rejectione legitimæ exceptionis.*

68 *Excuſſionis exceptio, reſpectu ſimplicis fidejuſſoris dicitur dilatoria, & antè litem conteſtatam eſt opponenda.*

70 *Interlocutoria ab expreſſa ubi appellari poteſt, à tacita etiam poteſt appellari.*

71 *Mulier agens hypothecaria contrà tertios pro aſſecuratione ſuæ dotis, excuſſionis exceptione repellitur, & n.* 76. *limita n.* 72.

73 *Soror, cui fuit à fratre promiſſa dos in quantitate, tenetur prius excutere bona ejuſdem fratris, antequàm deveniat contrà tertium poſſidentem bona paterna ipſi ſorori hypothecata, & hoc non obſtante* Statut. Ferr. lib. 2. Rubr. 140. *& ità bis deciſum refertur, & comprobatur uſque ad n.* 97.

Magnoni J. C. Ferrar. *laudes aſſeruntur, ejuſque allegatio tranſcribitur uſque ad numer.* 115.

74 *Dotis cauſa ſemper, & ubique præcipua eſt; non eſt tamen privilegiata in omnibus, ſed ſolùm in caſibus à jure expreſſis, n.* 75.

77 *Exceptio excuſſionis oppoſita reſpectu ordinis judicii dicitur de apicibus juris, & requirere altiorem indaginem; ſecùs ſi opponatur reſpectu juris, & intereſſe partis, ex n.* 251.

78 Statutum Ferrar. lib. 2. Rubr. 140. *quo diſponitur, fœminis excluſis pro dote dari hypothecam in bonis paternis à die mortis patris etiam contrà tertium ſinè beneficio excuſſionis; non habere locum, quando dos in quantitate fuit promiſſa, & in pecunia cœptum ſit ſolvi, minuſque obtinere contrà Clericum, magiſtraliter, & ſingulariter defenditur, uſque ad numer.* 108.

79 *Tertio poſſeſſori indultum eſt excuſſionis beneficium à lege.*

80 *Statutum juris communis correctorium ſtrictè eſt intelligendum, & n.* 107.

81 *Rubrica Statuti nigrum ejus declarat.*

82 *Proœmium attenditur ad intelligentiam ſtatuti.*

83 *Statutum juris communis correctorium operatur præcisè in caſu, quo loquitur, & intelligendum, ut unicum tantùm effectum, & quid modicum operetur, ut quantum fieri poteſt deroget juri communi,* 107. *&* 108.

84 *Dotis conſtitutio, & collatio in matrimonium quomodo differant inter ſe.*

85 *Conditionem ſui debitoris creditor ſequi debet.*

86 *Verbum* ſit *eſt præciſivum.*

87 *Hypotheca cum dominio, ſecundùm diverſos reſpectus ſimul concurrere poteſt.*

89 *Legitimam filio vindicanti adversùs tertios poſſeſſores non obſtat non factæ excuſſionis exceptio; ſecùs ſi legitimæ petatur ſupplementum, vel in pecunia ſolvi cœptum ſit, vel hypothecaria exerceatur,* 90.

91 *Statutum, quantum fieri poteſt, conciliandum eſt cum jure communi.*

92 *Mulieri agenti rei vindicatione pro dote non objicitur excuſſionis exceptio.*

Rei vindicatione agens præmittere non tenetur excuſſionem, & n. 89.

93 L. fin. C. de acquir. poſſeſſ. *remedio intentato, ceſſat excuſſio.*

94 *Quando hypothecaria, & quando condictione* l. fin. C. de acquir. poſſeſſ. *actum dicatur.*

95 *Dotem habere in pecunia, quàm in bonis magis intereſt mulieris.*

96 *Dos aſſignari debet non de melioribus, neque de deterioribus bonis, ſed partim de utriſque arbitrio boni viri.*

97 *Tertius poteſt ſe tueri, nedum juribus ſibi ex ſui perſona competentibus, ſed & aliis Auctoris ſui.*

98 *Statutum dicitur contrà libertatem Eccleſiaſticam eo ipſo, quòd Clericis adimit, quod eis competit de jure communi.*

99 *Clericus hæres laici non ſubjicitur ſtatutis, quibus laicus ejus Author ſubjiciebatur.*

100 *Statutum denegans tertio poſſeſſori beneficium excuſſionis non ligat perſonas Eccleſiaſticas, amplia num. ſeq.*

101 *Clerici non afficiuntur Statutis laicorum confirmatis à Papa in forma communi.*

102 *Statutum loquens in rem, & reſpectu hypothecæ Clericum non afficit.*

103 Statutum Ferr. lib. 2. Rubr. 140. *quoad excuſſionem dicitur injeciſſe vinculum, & onus in perſonam tertii poſſeſſoris.*

104 *Excuſſionis beneficium competens tertio poſſeſſori videtur perſonaliſſimum, reputatur juris naturalis, & maximam ſapit æquitatem.*

Donata Clerico confiſcari non poſſunt à fiſco, ex Statuto diſponente, bona donata confiſcari poſſe, donatione non obſtante.

106 *Statutum prohibens bona alienari in forenſem, non comprehendit forenſem Clericum.*

109 *In omnibus caſibus, in quibus ceſſare ſolet excuſſio, adhuc admittenda, ſi fieri petatur ſumptibus opponentis, & n.* 255. *& ſeqq. limita à n.* 295. *& ſeqq.*

110 *Exceptio excuſſionis reſpectu fidejuſſoris dicitur de apicibus; reſpectu verò tertii, poſſeſſoris de æquitate & n.* 111. 247. *contrà n.* 249. *declara num.* 248.

112 *Citatio, ſeù monitio, & interpellatio cedentis, fidejuſſoris, & cujuslibet alterius intereſſe habentis requiritur in excuſſione, & prius n.* 51. *& infrà n.* 126. 127. *declara n.* 128.

116 *Tertius poſſeſſor opponere poteſt exceptionem excuſſionis in quacumque parte judicii in cauſa appellationis, in executione ſententiæ.*

117 *Fidejuſſor indemnitatis, vel is, qui promiſit quanto minus à principali conſequi poterit, neceſſe non habet opponere exceptionem excuſſionis, & ſi tenetur, eam quandocumque etiam in executione ſententiæ valet allegare, & n.* 118. *limita ſi principaliter, & in ſolidum ſit obligatus num.* 119.

120 *Excuſſio competens ex conventione quandocumque opponi valet.*

121 *Uxor comparens in judicio moto à creditoribus mariti per modum exceptionis, ad effectum aſſecurandi ſuas dotes, non tenetur probare vergentiam Viri ad inopiam, nec judicium excuſſionis præmittere.*

124 *A ſententia aſſecurationis dotis, circumſcripta excuſſionis neceſſitate, non datur appellatio,* 125.

129 *Ceſſio pro ſoluto, ſeu loco ſolutionis importat ex tunc pro ipſo jure liberationem cedentis, & omne periculum ſubindè poſt ceſſionem contingens ſpectat ad ceſſionarium. Ex ea inducitur novatio.* 130.

131 *Jura competentia ceſſionario adversùs cedentem, per ceſſionem pro ſoluto extincta manent.*

132 *Ceſſione pro ſoluto facta, tenetur ceſſionarius omnes diligentias, pleniſſimam, exactiſſimam, & formalem excuſſionem facere contrà nomen ceſſum & n.* 133. 134.

135 *Formalis ubi requiritur excuſſio, omnes diligentiæ fieri debent.*

136 *Ceſſio pro ſolvendo, ſeu ſolutionis cauſa reſolvitur in ſimplex mandatum ad exigendum nomen, cujus periculum remanet penès cedentem.*

137 *Formalis excuſſio, & diligentiæ exactiſſimæ non ſunt neceſſariæ in ceſſione pro ſolvendo, ſed morales, & tales quales diligentiæ ſufficiunt, contrarium à n.* 183. *& ſeqq.*

138 *Formalis excuſſio non requiritur, quando agitur vigore obligationis de manutenendo nomen ceſſum exigibile; imò nullæ diligentiæ ſunt faciendæ, n.* 139. *contrarium, num.* 140. *cum trib. ſeqq.*

144 *Ceſſio pro ſoluto intervenit, ubi creditor nominis ceſſione pro ſuo credito contentatur. Et regulariter dicitur facta per nominis venditionem, vel delegationem, vel in ſolutum dationem.* 145.

146 *Venditio nominis fit intervenientibus conſenſu communi, re, & pretio. Et ſatis eſt, quòd appareat de ſolutione certi pretii.* 147. *declara n.* 151. 152. *&* 154.

148 *Conſenſus, & res non ſunt requiſita propria emptionis, & venditionis, ſed communia ſunt cæteris conventionibus.* 149.

150 *Communia pluribus non minus uni, quàm alii adaptantur, & adaptari valent.*

151 *Emptio, & venditio tunc dicitur facta in ceſſione nominis, quando facta eſt pro pretio, ſivè è contrà pretium ſolutum pro ceſſione.*

152 *Pretii ſolutione facta per modum dandi ad finem accipiendi nomen pro eo exigendo, poteſt dici facta alia conventio, quàm ſola emptio, & venditio.*

153 D. Comitis Vincentii Bondeni Opera recenſentur, & ejus laudes *afferuntur.*

155 *Nomen debitoris ut venditum ſit, requiritur, quòd detur pecunia, vel creditum pecuniarium; aliàs ſi quid aliud fuerit traditum, dicitur potiùs permutatio, vel do ut des, quæ non liberat cedentem.* 156.

157 *Venditio nominis non dicitur interveniſſe, niſi fuerit expreſſa in inſtrumento, limita n.* 158.

159 *Ceſſio jurium in nomine debitoris idem omnino operatur, quod in rebus corporalibus traditio, declara n.* 160. 163.

164 *Delegationis requiſita quænam ſint, remiſſivè.*

165 *Delegatio facta dicitur, licèt nullum ex requiſitis l.* 3. C. de novat. *intervenerit, quando cedens ceſſit omnia jura nihil penitùs in ſe reſervando.*

166 *Datio in ſolutum non poteſt dici facta in ceſſione nominis, niſi expreſsè dictum ſit, quòd nomen datur in ſolutum, limita n.* 167. *cum* 2. *ſeqq.*

170 *Verbum* ad exigendum *in nominis ceſſione facit præſumere, ceſſionem eſſe pro ſolvendo.*

171 *Ceſſio nominis in dubio præſumitur pro ſolvendo, non pro ſoluto, amplia n.* 172.

173 *Ceſſio dicitur facta ad commodum cedentis, quando adversùs ipſum ceſſionarius habiturus eſt regreſſum.*

174 *Ceſſio non eſt loco ſolutionis, etiam cum datione in ſolutum, quando ceſſionarius, factis diligentiis, ſeù in caſu inexigibilitatis, habiturus eſt regreſſum contrà cedentem, amplia n.* 175. 176. *contrarium n.* 177.

178 *Dominii, vel ſpecialis hypothecæ reſervatio, vel priorum jurium præſervatio contrà cedentem excludit novationem, delegationem, vel in ſolutum dationem.*

179 *Declaratio, quòd nomen ceſſum aſſignatur in pignus, & ejus exactio currere debet* riſico, & periculo *cedentis, operatur, ceſſionem eſſe ſimplicem, & non pro ſoluto, contrarium n. ſeq.*

181 *Ex quo cedens, poſt ceſſionem pulſavit debitorem ceſſum, arguitur, factam non fuiſſe nominis dationem in ſolutum, vel delegationem.*

182 *Delegatio reddit immunem debitorem delegatum, ne à creditore delegante valeat impoſterùm conveniri.*

183 Card. de Luca, & Carol. Ant. de Luca ad Gratian. locis allatis *impugnantur.*

184 *Omnes omninò diligentiæ, ſeù exactiſſima, & pleniſſima, ac formalis excuſſio requiritur, etiam in ceſſione pro ſolvendo, amplia etiam data renunciatione beneficii excuſſionis.* 185. *& interveniente juramento.* 186. *& etiamſi debitor ceſſus ſit duræ, & omnino difficilis excuſſionis.* 187. *& multò magis in ſex caſibus enumeratis à n.* 188. *ad* 195.

190 *Inſtrumenti, ſeù ſcripturæ, vel cedulæ crediti ceſſi conſignatio, & traditio operatur tranſlationem, & ceſſionem actionis. Et ceſſionarius fit dominus nominis ceſſi. n.* 231.

196 *Quatuordecim caſus cum nonnullis declarationibus, & limitationibus reſpectivè, exponuntur, aliique dantur remiſſivè, in quibus ceſſionarius ad nullas diligentias, & excuſſionem adſtrictus eſt, ſed immediatè, & directo agere valet contrà cedentem, usque ad n.* 246.

197 *Ceſſio ſimplex quando habeat naturam pignoris, ac ſpecialis hypothecæ & n.* 230.

198 *Quinam ſit actus ceſſionem inducens, quinam pignus ſolùm transferens, aut meram hypothecam conſtituens, remiſſivè.*

202 *Ceſſio, quando dicatur facta ad commodum ceſſionarii, vel cedentis, vel utriuſque gratia, remiſſivè.*

205 *Ceſſionarius an, & quando teneatur diligentiam adhibere ſuper revocatione impedimenti ſibi præſtiti in exactione nominis ceſſi, vel aliàs contra cedentem proteſtari pro illo removendo.* 206. *&* 207.

208 *Diligentiæ inutiles, & non profuturæ per ceſſionarium non ſunt adhibendæ. Amplia etiam, quando dubium eſt, an ſint profuturæ.* 209.

213 *Contra hæredes, vel hæreditatem jacentem defuncti principalis debitoris, fieri debet excuſſio* 215. *limita n.* 204. *declara n.* 216.

217 *Promittens ſolvere quantum minus creditor à debitore conſequi poterit, conveniri non poteſt, niſi facta excuſſione.*

218 *Debitum alterius in ſe ſucipiens, ſeu conſtituens ſe pro alio ſoluturum, beneficio gaudet excuſſionis. limita* 219.

222 Rota poſt Oleam de ceſſ. jur. deciſ. 15. nu. 10. alias in rec. deciſ. 44. n. 12 *p.* 11. *rejicitur* 223.

224 *In ceſſione cenſus, vel alterius annui redditus, vel ſolutionis in pluribus vicis, ſeu terminis diſtributivè, ſunt faciendæ deligentiæ continuatæ ſingulis advenientibus temporibus.*

Fide-

225 *Fidejuſſor liberatus remanet, quoties creditor diù neglexit agere contrà principalem debitorem idoneum, qui poſteà effectus ſit non ſolvendo, limita n. 226. remiſſivè.*

230 *Verba* in riguardo del ſuo credito *ſolam cautionem, ſecuritatem, & pignus important.*

233 *Pactum, quod onus pulſandi, & cogendi debitorem ceſſum ſpectet ad cedentem, non verò ad ceſſionarium, validum, & juſtum eſt.*

235 *Negligentia, & mora in exigendo nomine ceſſo imputari non poteſt ceſſionario, qui caret inſtrumento, & juſtificatione crediti ceſſi. declara n. 240.*

236 *Inſtrumentum ceſſionis exhibendum eſt per ceſſionarium agentem contrà debitorem ceſſum, & ante litis conteſtationem, ſi agit nomine, & tanquam procurator cedentis. 237. ſi verò agit nomine proprio tanquam ceſſionarius, ſufficit, quòd doceat de ceſſione poſt litis conteſtationem. n. 238.*

239 *Inſtrumentum crediti cedentis realiter producì debet à ceſſionario, & non ſufficit illud exhibere.*

241 *Cedens an teneatur tradere ceſſionario inſtrumenta, vel ſcripturas concernentes juſtificationem crediti ceſſi, diſtinguitur, & n. 242.*

243 *Expenſas factas in exactione nominis ceſſi, vel in lite, in qua ceſſionarius ſuccubuit, an repetere valeat à cedente, & n. 244.*

245 *Excuſſio non requiritur, ubi proceditur de bono, & æquo, & ſola facti veritate inſpecta, contrarium n. 246. diſtingue n. 250. 252. & ſeq. n. 270. amplia n. 254.*

255 *Regula, quòd in omnibus quibuſcumque caſibus, in quibus ceſſat exceptio excuſſionis, ſeu dubitari poteſt, an ſit admittenda nec ne, ſemper debet fieri excuſſio, ubi eam petens offert, ut ſuo ſumptu, & periculo fiat; ſibi locum vindicat etiam favore cedentis, & n. 257.*

256 *Petens excuſſionem fieri propriis expenſis, debet interim abſolvi ab obſervatione judicii.*

257 *Cedens, & fidejuſſor in materia excuſſionis æquiparantur.*

258 *Cedens reſpectu ceſſionarii dicitur fidejuſſor.*

259 *In Salviano interdicto nequaquam admittitur exceptio excuſſionis, amplia n. 260. 261. diſtingue n. 270. limita n. 271.*

262 *Cenſus emptor pro fructibus cenſus decurſis poteſt convenire nedum poſſeſſorem fundi cenſiti, ſed etiam poſſeſſorem aliorum bonorum ſibi generaliter hypothecatorum, maximè ſi Salviano experiatur interdicto. n. 261.*

263 *Hypothecam generalem, & ſpecialem habens ſuper bonis ſui debitoris, prius excutere tenetur ſpecialem, quàm generalem, diſtingue n. 264. limita n. 269.*

265 L. 2. C. de pign. *fundamentum in ſpeciali hypotheca conſiſtit.*

266 *Fundus cenſitus non poteſt dici propriè loquendo ſpecialiter hypothecatus; contrarium numer. 268.*

267 *Creditor ex multis bonis ſibi obligatis eligere poteſt, in quibus creditum ſuum conſequatur.*

272 *Si Salvianum interdictum fuerit cum hypothecaria cumulatum, eo certius intrat expenſarum excuſſio.*

273 *Correus, & in ſolidum obligatus, ac fidejuſſor, qui ſe principaliter, & in ſolidum obligavit, adſtrictus cum juramento, in forma Cameræ, & in ampliſſima forma non gaudet beneficio diviſionis, & excuſſionis reſpectivè declara numer. 275. 277. 278. limita numer. 274. 276.*

279 *Fidejuſſor quantumvis in ampliſſima forma, etiam cum juramento, & in forma Cameræ obligatus, vigore* Stat. Ferr. lib. 2. Rubr. 14. *gaudet beneficio excuſſionis, oblatis expenſis ad formam* ejuſdem Statuti, *& eodem beneficio potitur etiam de jure communi n. 274. & ſeqq.*

280 *Clerici uti poſſunt Statutis Laicorum, quibus non ligantur, tanquam privilegio.*

281 Stat. Ferr. lib. 2. Rubr. 14. *non afficit Clericos. Nec eo Clerici uti poſſunt tanquam privilegio. num. 282. contrarium num. 280. & 283.*

282 Stat. Ferr. lib. 1. Rubr. 5. *prohibens, ne Clerici uti valeant Statutis non acceptatis à Clero, eſt invalidum, nullum, & tanquam ſi conditum non fuiſſet, & n. 283.*

284 *Obligatus per publicum inſtrumentum guarantigiatum, vel in forma Cameræ gaudet etiam de jure communi beneficio excuſſionis, oblatis expenſis, & n. 274. amplia n. 285. 292. 293. contrà n. 286. verum n. 291.*

287 *Obligatio Cameralis facit omninò ceſſare excuſſionem, diſtingue n. 290.*

288 *Obligatio Cameralis tribuit electionem creditori agendi adverſus quoſcumque obligatos, rejecta excuſſionis neceſſitate, & variandi de re ad rem, de perſona ad perſonam. n. 289.*

294 *Mora principalis debitoris requiritur, in qua non poteſt dici conſtitutus, niſi interpellatus ſit ad ſolvendum, antequam agatur contrà tertium.*

295 *Excuſſionis expenſarum ſpecifica renunciatio an obſit renuncianti. n. 296.*

297 *Quando difficile eſt adverſus tertium experiri, ceſſat excuſſio, etiam oblatis expenſis, limita, ſi diſcutiendus ſit ipſe debitor principalis. n. 299. amplia 300.*

298 *Bona penès tertium exiſtentia non ſunt excutienda.*

301 *Expenſarum oblatio non prodeſt, ubi excuſſio eſt inanis, & non profutura, ubi ſuſpicari poteſt, quòd ea petatur ad protrahendum judicium. 302. ubi bona ſunt extrà territorium. 303. etiam in terminis* Stat. Ferr. lib. 2. Rubr. 14. *n. 304.*

305 *Bona extra territorium jus dicentis exiſtentia non ſunt excutienda, amplia num. 307. limita num. 306.*

308 *Salarium ſequeſtrari, & executari valet, quando bona debitoris extra territorium exiſtunt.*

309 *Bona extrà territorium in loco vicino, vel ſub eodem Principe, an ſint diſcutienda.*

310 *Judicis arbitrio remittitur conſiderare, an excuſſio bonorum exiſtentium extrà territorium, ſit facienda, & quomodo regulari debeat. n. n. ſeqq.*

313 *Vigore* Stat. Carp. lib. 2. Rubr. 12. & Stat. Ferr. lib. 2. Rubr. 14. *penitus ceſſat excuſſio bonorum extra territorium etiam in loco vicino, vel ſub eodem Principe.*

314 *Expenſæ actualiter ſunt deponendæ, vel aliquid ad computum ipſarum cum oblatione ſubminiſtrandi reſiduum in iis caſibus, in quibus expenſarum competit beneficium.*

315 *Excuſſio conventionalis eſt omnibus fortior, debet eſſe omninò formalis, & excludere poſſibilitatem exiſtentiæ aliorum bonorum. n. 316.*

317 *Excuſſio rigoroſa ſemper requiritur, ubi quis non niſi in ſubſidium conveniri poteſt.*

318 *Excuſſio facienda in ſtabilibus longum tempus*

requirit, limita n. 319. 321.

319 *Via executiva, quæ competebat cedenti, competit ceſſionario, diſtingue n. 320.*

321 *Obligationis Cameralis virtus prodeſt ceſſionario, ſicuti profuiſſet cedenti.*

322 *Tempus favore debitoris cenſetur appoſitum.*

323 *Tempus non incipit currere, niſi à die, quo implere obligatus, implevit ex parte ſua, declara n. 330.*

324 *Cedens non efficitur debitor purè, ſed ſub conditione oriente ex natura ceſſionis, ſi creditum ceſſum facta excuſſione à debitore ceſſo exigi non poſſit.*

325 *Ablativum abſolutam importat conditionem.*

326 *Conditione pendente impeditur actus fieri, & nihil in eſſe ponitur.*

327 *Conditionaliter obligatus ante purificationem conditionis conveniri non poteſt.*

328 *Tempus aſſignatum à lege, vel à partibus ad aliquid faciendum, non currit, niſi poſt actum, qui natura ſua debet præcedere, declara numero 330.*

329 *Tempus conceſſum reſpectu certæ cauſæ vel conditionis, non currit, niſi cauſa illa, & conditio prius exiſtat, declara num. 330.*

331 *Conditio, ſi debitor non ſolverit, reſpicit purum, & abſolutum actum ſolutionis non factæ, & adimpletur per ſolam moram debitoris in ſolvendo, & n. 210. 214. declara n. 211. 212. 215.*

Stipulatio contra cedentem an, & quando commiſſa ſit per ſolam moram debitoris in ſolvendo, ac ſolum lapſum temporis diſtinguitur, & n. 332.

332 *Obligatio ſolvendi factis diligentiis, vel excuſſione contrà debitorem, quid importet? Excuſſio quando facienda ſit poſt tempus conventum.*

333 *Quando non conſtat de clara mente contrahentium, recurrendum eſt ad naturam obligationis.*

334 *Ceſſionis de natura quid ſit, excuſſio realis importat, ut bona ſtabilia diſcutiantur, & ſuprà n. 16. & ſeqq.*

335 *Interpellatio, ſive citatio, & monitio debitoris ad indicanda bona, ultrà nuncii relationem, requiritur etiam, quando formalis non exigitur excuſſio.*

336 *Forma excuſſionis duplex traditur, & 338.*

337 *Ubi formalis excuſſio non deſideratur, ſufficit interpellatio ad indicanda bona debitoris.*

339 *Formalis excuſſio non dicitur facta per ſimplicem Nuncii relationem, & interpellationem ad indicanda bona 340. contrà 341.*

340 *Exigibilitas debitoris remanet ſufficienter probata, & excuſſio legitimè facta dicitur adverſus quoſcumque de jure, quando interpellatus eſt debitor ad indicanda bona, & bona non ſunt indicata, & ſuprà n. 59.*

342 *Excuſſio per unum ex creditoribus facta, aliis prodeſt, diſtingue nu. 343. limita nu. 345. ad 348. declara n. 352.*

345 *Captura annullata, quando corruant ſequeſtrationes.*

347 *In excuſſione conventionali neceſſariò inferri debet ad non exiſtentiam aliorum bonorum.*

349 *Stabilia poſſidens non dicitur decoctus, inops, & non ſolvendo, quamvis pecuniam non habeat in contanti paratam ſolutioni.*

350 *Idoneus, & ſolvendo, & imò dives dicitur, qui ſtabilia poſſidet.*

351 *Exigibilitate promiſſa dicitur ſatisfactum promiſſioni, ſi debitor ſtabilia poſſidet.*

353 *Ordo excuſſionis in eo conſiſtit, ut primo loco excutiantur mobilia, & ſe moventia; ſecundo loco immobilia, ſeu ſtabilia; tertio loco nomina debitorum; quarto loco bona fidejuſſorum, & quinto loco capiatur perſona principalis debitoris.*

Ceſſionarius non tenetur ad aliquas diligentias contrà nomen ceſſum, quando ipſe cedens fecit omnem diligentiam; declara n. 355.

356 *Bona intricata non ſunt per ceſſionarium excutienda, declara numer. 363. 364. contrà n. 367.*

357 *Concurſu creditorum efformato bona debitoris ſatis intricata dicuntur ad effectum, ut ceſſet excuſſio.*

358 *Bona excutienda debent eſſe ſufficientia, & expedita.*

359 *Quando debitor eſt inops, & notoriè non ſolvendo non intrat excuſſio, declara numero 365.*

360 *Bona omnia de jure præſumuntur libera ab anterioribus obligationibus, & hypothecis.*

361 *Obligatio, tanquam quid facti non præſumitur, ſed probari debet ab eam allegante.*

362 *Solvendo quilibet de jure præſumitur.*

366 *Inexigibilitas debitoris ceſſi, & ejus paupertas, ſeu quod non ſit ſolvendo, juſtificari debet plenè, & concludenter per ceſſionarium, ut habeat regreſſum contrà cedentem, & à n. 363. & ſeqq.*

368 *Ceſſionarius tenetur ad exactiſſimam excuſſionem, etiamſi cedens promiſerit facta excuſſione reali contra debitorem, ſolvere unica tantùm præcedente citatione; amplia numer. 369. 370.*

371 *Arbitrio Judicis conſiderare remittitur, an ceſſionarius uſus fuerit diligentiis ſufficientibus adverſus debitorem ceſſum.*

Cùm ceſſum fuiſſet pretium aliquorum bonorum paſculivorum, & ceſſionarius intendiſſet regreſſum habere contra cedentem: Multa occurrerunt diſcutienda, & examinanda pro Veritate in re iſta, jam ſub contentione poſita firmiter habenda: Quæ omnia fuerunt elicita in binis Reſpoſis Juris diligenti calamo per D. J. C. Pellegatti Ferrarienſem Advoc. efformatis.

RESPONSUM JURIS

D. Jacobi Pellegatti J. C. & Advoc. Ferrar. In Cauſa Ferrar. Ceſſion. & Excuſſ.

REgreſſum adverſùs Peſarum cedentem, nequaquàm competere poſſe D. Furlano ceſſionario, cùm non conſtet, ipſum Furlanum debitam excuſſionem feciſſe, & neceſſarias, contra D. Doctorem de Clericis debitorem ceſſum adhibuiſſe diligentias; firmiter eſt reſolvendum. 1

Etenim, licèt excuſſio facta, & diligentiæ à Ceſſionario adhibitæ, concludenter dicantur probatæ eo ipſo, quòd ceſſionarius egit, ex relaxato mandato contra debitorem ceſſum, nullatenùs potuit fieri executio; *Epiſc. Rocca diſput. jur. cap. 129. n. 1. tom. 2. Panimol. dec. 18. Adnot. 1. nu. 21. tom. 1. Rota cor. Bichio dec. 518. n. 10. tom. 2.* Vel Quia per executores nihil fuerit inventum; *Caroc. de excuſſ. p. 2. q. 32. n. 2. Salgad. labyr. credit. p. 1. cap. 23. n. 33. Panimol. d. Adnot. 1. n. 22.* 2 3

Vel,

4 Vel, quia inhibitiones præſentatæ fuerint executoribus, propter quas ipſi, ſinè incurſu pœnarum, de quibus in inhibitionibus ſibi præſentatis, executionem conſumere non valuerint; *Eugon. conſ. 73. num. 21. lib. 1. Epiſc. Rocca d. cap. 129. n. 2.*

5 Et ſignanter, quia executoribus fuerit, ut in caſu noſtro, oſtenſa inhibitio dotalis, ſeu, ut apud Nos vulgò dicitur *Il non moleſtetur Dotale* Uxoris debitoris ceſſi, in puncto *Epiſc. Rocca d. cap. 129. eo nu. 2. Urceol. conſult. 2. nu. 18. Thomat. dec. 29. ante nu. 31. Rota cor. Bichio dec. 518. n. 6. tom. 2.*

6 Quibus caſibus relationi Executoris in actis exhibitæ plena fides eſt adhibenda, *l. ult. in princ. ff. ſi cert. pet. Epiſc. Rocca d. cap. 129. numero 2. tom. 2. Caroc. d. q. 32. numero 2. & per tot. Panimol. d. Adnot. 1. eo num. 22. Rota cor. Bichio dec. 484. nu. 3. tom. 2. & in rec. dec. 25. nu. 10. p. 11.*

7 Attamen, ad effectum, ut ratione excuſſionis legitimè factæ, ceſſionarius habeat regreſſum contra cedentem, requiritur, quòd hujuſmodi diligentias, & Executoris relationem omninò denunciet cedenti (quod omiſit Furlanus) ad effectum, ut videat, ipſum ceſſionarium ſatisfactionem conſequi non poſſe, eique cedenti ſucceſſivè ſtatuere faciat terminum à Judice, intra quem curare, & providere habeat, ut idem ceſſionarius à debitore ceſſo remaneat ſatisfactus; ex edoctis *à Cyriac. contr. 374. nu. 28. & ſeqq. contr. 375. nu. 15. lib. 2. & contr. 456. n. 5. lib. 3. Tondut. reſol. 49. n. 47. Epiſc. Rocca cap. 151. n. 4. tom 2. D. Anſald. de commerc. & mercat. diſc. 32. n. 14. Rota cor. Bichio d. dec. 518. nu. 3. & 4. tom. 2. & Cæteris apud Ipſos.*

8 Quin imò, quòd ipſe ceſſionarius inſtare debeat pro revocatione, aut moderatione inhibitionum, & jus ſuum proſequi, aliàs non dari actionem adversùs cedentem, traditur *à Felin. in c. venerabilis nu. 7. verſ. 3. limit. de judic. Aym. conſ. 270. nu. 3. Eugen. d. conſ. 73. nu. 22. lib. 1. Hodiern. contr. for. 27. nu. 25. Caputaqu. dec. 72. n. 4. & 6. p. 2.*

9 Ac in individuo, quod non conſtet de inexigibilitate debitoris ceſſi, & illius ſufficienti excuſſione, ad hoc, ut ceſſionario dari poſſit regreſſus contra cedentem ex eo, quòd præſentata fuerit executoribus inhibitio dotalis mulieris Viri debitoris ceſſi, quando hæc ab ipſa muliere obtenta fuit, non per ſententiam vigore aſſecurationis ſuæ dotis, quia tunc, ſi inhibitio ſuper omnibus bonis Viri ſit obtenta, nec per cedentem alia bona, præter deſcripta in eadem inhibitione, adeſſe probetur, ſatis, ad hunc effectum, de inexigibilitate Viri debitoris, dicitur conſtare; per *Poſt. reſol. 58. num. 26. & reſol. 75. num. 19. & ſeqq. cum quo Urceol. d. conſult. 2.*

10 *nu. 18.* ſed ipſa inhibitio obtenta ſit propter hypothecam generalem dotium mulieris, cujuſmodi eſt apud Nos *Il non moleſtetur Dotale*, niſi à creditore ceſſionario factæ fuerint diligentiæ pro revocatione, vel moderatione dictæ inhibitionis, & eam obtinere non potuerit; docet *Urceol. in p. Append. ad d. conſult. 2. ab eod. num. 18. poſt ejus vol. 2. Sabel. ſumma diverſ. verbo ceſſio ſub nu. 33. verſ. non tamen dicitur tom. 1. Thomat. d. dec. 29. num. 31. Rota cor. Bichio d.*

11 *dec. 518. num. 7. tom. 2.* Vel, ſi diligentiæ factæ non fuerint, ſaltem inhibitio fuerit intimata cedenti, ut eam revocari curaret, quo caſu imputandum eſt ei, ſi ulteriores diligentias non fecit, per originalem doctrinam *Rotæ cor. Bichio d. dec. 518. num. 8. tom. 2. impreſſa poſt diſcept. contr. dec. 146. & repetita in rec. dec. 287. p. 11.* quam, ſic, ut ſuprà exornant *Urceol. & Sabel. ubi proximè relati.*

Ubi autem inhibitio dotalis omnia bona Viri 12
contineret, nec illum alia poſſidere oſtenderetur, junctimque collationis, ſeù incontrii ſuſpicionem excluderet veritas crediti dotalis, & de hoc certò appareret; ſanè omiſſio hujuſmodi diligentiarum nullo modo relevans eſſet ad impediendum regreſſum contrà cedentem, quamvis inhibitio reportata fuerit ab Uxore, propter ſolam generalem hypothecam ſuarum dotium; *ex Rota cor.* 13
Bichio d. dec. 518. ſub num. 8. tom. 2. Ac idem eſſet, ubi diligentiæ fieri non poſſent, vel non eſſent profuturæ, licèt omnes poſſibiles diligentiæ adhiberentur, propter omnimodam deficientiam nominis ceſſi, factumque notorium inexigibilitatis, vel propter difficultatem, & impoſſibilitatem Juris, vel facti, revocationis, vel moderationis inhibitionis; per ea, quæ *infrà* traduntur *n. 208.* & tunc defectus intimationis, ſeù denunciationis minimè attenderetur, ut in ſpecie *Epiſc. Rocca* 14
diſput. jur. d. cap. 151. n. 14. & 15. ubi optimè *tom. 2. D. Anſald. de commerc. & mercat. d. diſc. 32. n. 15. & 16. ubi concord. Rota dec. 49. n. 17. & duob. ſeqq. p. 12. rec.*

Ulteriùs, cum excuſſio ſit bonorum, & rerum 15
principalis debitoris uſquè ad ſacculum, & peram diligens facta inquiſitio; juxtà definitionem poſitam *à Ciarlin. contr. for. 95. n. 5. lib. 1. Caroc. de excuſſ. p. 1. q. 1. num. 1. Maur. de fidejuſſ. p. 2. princ. ſect. 6. cap. 3. num. 2. fol. mihi 335. Hering. eod. tract. cap. 27. p. 1. n. 7. Pigant. ad Stat. Ferr. lib. 2. Rubr. 14. ſub n. 27. verſ. Ita ut tom. 1. Donad. de renunc. cap. 29. n. 6. Magon. dec. Lucenſ. 66. n. 8.*

Nedùm proptereà bona mobilia, ſed inſuper 16
ſtabilia debitoris, erant, in caſu noſtro, per ceſſionarium excutienda; *Ciarlin. d. contr. 95. ante nu. 5. Cephal. conſ. 98. ſub nu. 10. & ſeq. lib. 1. D. Palma Nepos alleg. 44. ſub n. 27. tom. 1. Mel. alleg. 100. nu. 13. vol. 2. Urceol. in 2. Append. ad d. conſult. 2. nu. 12. egregiè Caroc. de excuſſ. in explicatione dictæ definitionis ead. q. 1. num. 2. & 6. ac per tot. q. 11. numero 2. & q. 13. princ. fol. mihi 117. Rota apud Poſt. de ſubhaſt. dec. 72. numera 11. & 12. tom. 1.* & eſt indubitatum apud *Omnes.*

» Quod maximè procedit in caſu noſtro, ubi 17
» Furlanus ceſſionarius fuit litem conteſtatus cum
» D. Doctore de Clericis debitore ceſſo, & con-
» ſequenter res non eſt ampliùs integra, quo ca-
» ſu, licèt apud Peſarum remaneat actio dire-
» cta, tamen dicitur effecta inefficax, & ina-
» nis.

» Ac ideò defecit in ſalutari ſuo, dum ſuſ- 18
» cipiendo ceſſionem, & ſic mandatum, non
» uſus fuit diligentiis neceſſariis; tenebatur enim
» capere tenutam bonorum dicti D. Doctoris, &
» bona ſubhaſtari facere, citato dicto debitore
» ceſſo; ità in puncto, mutatis mutandis, ra-
» tiocinatur *Thomat. d. dec. 29. numero 28. &*
» *ſeq.*

Et potiſſimùm, quia contendens Peſarus cum 19
Furlano ſuper excuſſione facienda, aut minùs legitimè facta, indicavit, debitorem ceſſum poſſidere bona ſtabilia in Villis Vicinovi, & Trecentæ, ac in aliis locis, quo caſu ea omninò excutere ceſſionarius tenetur, per notabilem cautelam, de qua *Plurimi*, quos relatos ſequitur *Pigant.*

ad Stat. Ferrar. lib. 2. Rubr. 29. num. 25. Salgad. labyr. credit. p. 1. d. cap. 23. ſub num. 88. D. Meus Magnonus, de quo infrà n. 115. Quam
20 extendunt, ut etiam poſt declarationem Judicis pronunciantis, excuſſionem fuiſſe legitimè factam, & eſſe procedendum contrà fidejuſſores, vel tertios poſſeſſores; adhùc poſſint fidejuſſores, vel tertii poſſeſſores, vel alius per eam condemnatus, quandocumque ſuæ conſulere indomnitati, indicando bona expedita principalis debitoris, in termino ſibi aſſignando; *Ciarlin. d. contr. 95. num. 12. lib. 1. Pigant. d. Rubr. 29. num. 30. Salgad. labyr. credit. d. p. 1. eod. cap. 23. num. 89. & 92. & cap. 25. numer. 29. & ſeqq. ubi Plures Gob. de permiſſ. feud. & emphyt. alien. q. 12. numer. 37.*

21 Imò, quòd ceſſionarius, cui etiam promiſſa fuit exigibilitas, debeat bona ſtabilia debitoris ſibi adjudicari facere, quamvis illa non reperiant emptorem, cum per hoc debitor non dicatur inexigibilis; conſuluit *Regens à Ponte conſ. 26. n. 11. lib. 2. & poſt eum plenè tuetur Hodiern. d. contr. 27. n. 38. & ſeqq. Capon. diſcept. for. 314. n. 14. tom. 4.*

22 Et quòd illa ad in ſolutum accipiendum cogi poſſit, dummodò in inſtrumento obligationis inter cedentem, & debitorem ceſſum *Auth. hoc niſi C. de ſolut.* non ſit renunciatum, nec ſolutio ſit
23 in pecunia cum juramento promiſſa, quæ duo requiruntur ad hoc, ut creditor cogi non valeat ad accipiendum bona debitoris in ſolutum, non reperto de illis emptore, traditur in terminis *ab Hodiern. d. contr. 27. n. 42. cum ſeq. & Capon. ubi mox ſuprà.*

24 Et certè, ut *d. Auth.* locum non habeat, non ſufficit, quòd promittatur ſolutio in pecunia numerata, & non aliter, niſi promiſſio iſta fiat cum juramento; *D. meus Comes Bonden. colluct. legal. 43. num. 67. ubi plures DD. & Rotæ deciſ. vol. 1. Urceol. conſult. 29. num. 63. & 68. Gallerat. de renunc. p. 2. cent. 180. numero 7. Bertazol. de clauſ. inſtrum. clauſ. 41. gloſ. 5. numer. 4. Pigant. ad Stat. Ferr. lib. 2. Rubr. 109. num. 36. & 37. Franch. deciſ. 81. per tot. & ibi Addentes lib. 1. Theſaur. deciſ. 153. numero 3. 14. & per tot.*

25 Ita, quòd requiratur juramentum in ſpecie in ipſa promiſſione de ſolvendo in pecunia numerata, & non ſufficiat juramentum univerſale, generaliter præſtitum ſuper toto inſtrumento, & illius obſervantia; ut latè oſtendit *Hodiern. ad Surd. deciſ. 30.* & comprobat *ſe ipſo relato d. contr. 27. num. 44. Pigant. d. rubr. 109. ſub num.*
26 *37. ubi dat alios*, & advertit ſolam juramenti clauſulam, qua Nos utimur, prædictum effectum juramenti ſpecialis non operari. *Rota cor. Duran. deciſ. 1. n. 22. & 23. tom. 1.*

27 Quòd autem oblatio bonorum ex beneficio *d. Auth.* locum habeat, etiam quando juraſſet debitor ſolvere in pecunia, ſi docuiſſet ſe eſſe pauperem, & non habere modum ſolvendi in pecunia, dummodò obtenta priùs eſſet abſolutio à juramento; & maximè in Terris Eccleſiæ, in quibus adeſt conſuetudo petendi abſolutionem à juramento; docet *Ludovic. deciſ. Peruſ. 64. num. 13. & 14. 39. 22. & ſeqq.* quem ſequuntur *Theſaur. d. deciſ. 153. num. 14. in fin.* ubi refert, *Senatum Pedemont.* hanc limitationem cum prædicta intelligentia probaſſe. *& Carol. Ant. de Luca ad Franc. d. deciſ. 81. num. 3.* ubi cum *Merlin.*
28 *cent. 2. contr.* ampliat, eandem cautelam abſolutionis prodeſſe in caſu inopinato ſuperveniente poſt juratam renunciationem beneficio præfatæ 29
Auth. de qua mox *infrà n. 41.* vel ſi fieret renunciatio ſine certioratione dicti beneficii à Mulieribus, Ruſticis, Minoribus. *lib. 1.*

Profectò in caſu noſtro, omnis removetur difficultas, quia debitum D. Doctoris de Clericis debitoris ceſſi, eſt obligatione camerali velatum; ſicuti enim idem debitor adſtrictus Peſaro non potuiſſet allegare *Auth. hoc niſi* beneficium; *D. meus Bonden. d. colluct. 43. num. 69. ubi plures. Zacch. de oblig. camer. qu. 17. numer. 57.* Ita allegare eo minùs poteſt Peſarus Furlano obligatus; 31
ſic *Rota cor. Bichio d. deciſ. 484. numero 11. 14. tom. 2.*

Prout dictum Beneficium indubitanter non ob- 32
tinet, ubi creditor exactiſſimam excuſſionem facere non tenetur, ſed ex quadam æquitate debet tales quales facere diligentias, ſecundùm qualitatem, & naturam ipſius obligationis, quia tunc eo ipſo, quòd debitor non habet pecunias, ejuſque bona poſita ſub haſta non reperiunt emptorem, ſeù oblatorem, dicitur ſufficienter excuſſus, & regreſſus, conceditur adverſus debitorem principalem; juxtà terminos *d. dec. 484. n. 7. 13. & 17. cor. Bichio.*

Nec, ubi bona debitoris ceſſi, ſeù excutiendi 33
ſunt affecta multis creditoribus, & obnoxia hypothecis anterioribus, ac valdè litigioſa, & intricata, adeò, ut de facili excuti non poſſent, abſque longa mora, & non levi impenſâ, quia tunc ſupervacaneum eſt ea ſubhaſtari, nec excuti debent, nec creditor ad in ſolutum accipiendum cogi valet, *Hodiern. d. contr. 27. ſub numer 45. Mangil. de evict. qu. 78. num. 16. Rota Jan. deciſ. 156. num. 8. & 9. & Rota Rom. cor. Bichio d. deciſ. 484. num. 25. & 27.* ubi, quòd eò mi- 34
nùs ad id creditor tenetur, quando debitor, contra quem prætenditur regreſſus, debitum impugnavit, ac impugnat, *tom. 2.* licèt aliàs, ſaltem de æquitate, debitor, qui negavit debitum, hujuſmodi beneficio indignus non ſit cenſendus; 35
Calvin. de æquit. d. cap. 44. numero 42. & ſeq. lib. 1.

Nec, ubi futura ſit creditori maximæ incom- 36
moditatis, & moleſtiæ acceptatio in ſolutum bonorum debitoris; *l. planè. ff. famil. erciſc. Cyriac. contr. 327. n. 41. & ſeqq. lib. 2.*

Nec, ubi bona debitoris non ſunt ſufficientia 37
pro omnibus creditoribus, ita ut ceſſionarius non poſſit conſequi integram ſui crediti ſatisfactionem, ſed pro parte tantùm; quia tunc non debet cogi accipere partem ſolutionis ſuper bonis, & pro reſiduo remanere creditor: ſecùs verò, ubi pro omnibus creditoribus bona ſunt ſufficientia, & ceſſionarius ſuper iis totum ſuum creditum conſequi valet; *Staiban. jun. d. reſol. 67. n. 23. tom. 1. Hodiern. d. contr. 27. ſub eod. n. 45. Panimol. d. deciſ. 18. ead. Adnot. 1. n. 29. tom. 1. Rota Gen. d. dec. 156. à n. 10. & ſeqq. & facit Sabel. d. verbo excuſſio ſub n. 6. verſ. & idem eſt tom. 1. Rota deciſ. 184. p. 13. rec.*

Tametſi, ubi, quid in pecunia habeat, vel con- 38
ſequatur de bonis debitoris ceſſi, habeat ſolum regreſſum pro ea parte, quæ ſibi deeſt, & conſequi non potuit; quia propterea ceſſio reſolvi non debet in totum; juxtà *Rot. Gen. deciſ. 156. à nu. 6. & ſeq. quam relatam ſequuntur Scaccia de commerc. & camb. §. 2. gloſ. 5. num. 262. Mangil. de evict. q. 78. ſub n. 10. Rota cor. Bichio d. dec. 518. n. 12. tom. 2.*

Et demùm, aliis caſibus conſultò omiſſis, non 39
intrat *d. Auth.* ubi debitor renunciavit expreſsè, & cum

& cum juramento illius beneficio, nec hujuſmodi opinio cenſeri debet contrà charitatem, & humanitatem ex eo, quòd beneficium oblationis bonorum ſit inductum miſerationis cauſa, ne debitor cogatur in carceribus marceſcere; dum ſuperſunt beneficia moratoriæ ceſſionis bonorum, & alia, ut tenent Innumeri, quos ſecutus eſt *D. meus Bonden. d. collect.* 43. *num.* 69. *vol.* 1. *Calvin. de æquit. d. cap.* 44. *in fin. Hodiern. ad Surd. d. dec.* 30. *Theſaur. d. dec.* 153. *num.* 13. *Rota cor. Bichio d. dec.* 484. *num.* 11. *tom.* 2. *& noviſſimè Carol. Ant. de Luca ad Franc. d. dec.* 81. *n.* 40 1. *&* 2. ubi cum multis, quòd hujuſmodi tamen jurata renunciatio neutiquam operatur in caſu valdè inopinato, & inſolito ſuperveniente poſt renunciationem; quia ſi poſt renunciationem ſupervenit caſus inopinatus, auferens poteſtatem ſolvendi in pecunia, & vendendi bona, tunc juramento non obſtante erit locus oblationi; cum 41 juramentum intelligatur rebus ſic ſtantibus *vol.* 1. quod ſanè indubitanter obtinet, ſi abſolutionis à juramento cautela adhibeatur, ut ſuprà *n.* 27. *& n.* 28. fuit adductum.

42 Ac inſuper, ut *Auth. hoc niſi* ſibi locum vindicet, multa deſiderantur requiſita edocta potiſſimùm *à D. meo Bonden. d. collect.* 43. *à num.* 62. *& ſeqq. vol.* 1. *Bertazol. d. clauſ* 41. *ead. gloſ.* 5. *Coſta de remed. ſubſid. rem.* 3. *num.* 2. *& ſeqq. Theſaur. d. dec.* 153. *num.* 12. *& plurimis ab iſtis cumultatis.* In hoc autem attendendam eſſe praxim, & ſtylum cujuſcumque Fori, & Tribunalis, atque 43 id totum pendere ex prudenti, benèque regulato Judicis arbitrio ex facti circumſtantiis metiendo, dixit *Card. de Luca tit. de judic. diſc.* 40. *numer.* 54. *lib.* 15. & facit *Ludovic. d. dec. Peruſ.* 64. *numero* 28.

44 Porrò, ubi ceſſionarius, exigere ac ſibi ſatisfieri nequiverit à debitore, ceſſio non ideo ex abrupto, ſtatim, & ad libitum in cedentem ſe convertere poteſt, etiamſi promiſſa ſit exigibilitas, ſed prius per ipſum obtinenda eſt Judicis declaratio, quòd debitor ceſſus fuit ſufficienter excuſſus, & non ſolvendo repertus; non enim ſufficiunt diligentiæ uſque ad ſententiam, imò neque ad excuſſionem incluſivè, niſi ſuper eadem excuſſione feratur interlocutoria, prout in terminis edocent *Altograd. conſ.* 37. *nu.* 30. *lib.* 1. *Hodiern. d. contr.* 27. *n.* 22. *Staiban. jun. d. reſol.* 67. *n.* 21. *Capon. d. diſcept.* 314. *n.* 14. *tom.* 4. *& cæteri penès Epiſc. Roccam diſput. jur. d. cap.* 151. *n.* 3. *tom.* 2. *Mel. obſerv.* 3. *n.* 11. *Jovium de ſolemn. in contr. min. gloſ.* 16. §. 11. *ſub num.* 205. *verſ. Et de iſtis diligentiis. Panimol. d. dec.* 18. *n.* 18. *tom.* 1.

45 Etiamſi notorium ſit, debitorem non eſſe ſolvendo, quia adhuc in actis proponi, & allegari debet, quòd debitor notoriè non eſt ſolvendo, & ſuper hoc ferri prædicta ſententia interlocutoria, ut de communi teſtantur *Eugen. conſ.* 89. *numer.* 37. *lib.* 1. *Andreol. contr.* 275. *num.* 7. *Scaccia de jud. lib.* 1. *cap.* 76. *ſub numero* 12. *& cum pluribus Donad. de renunc. d. cap.* 29. *numero* 116.

46 Quamvis non ſit neceſſe, quòd Judex mittat exploratores, aut alio modo probare, quòd in veritate principalis debitor non ſit ſolvendo; cum notorium relevet ab onere probandi; *Hodiern. d. contr.* 27. *numero* 23. Sed tunc Judex ſuper 47 ejuſmodi notorio poteſt pro auxilio veritatis extrajudicialem capere informationem, etiam ex officio. *Belmont. dec.* 140. *numero* 9. *& ſeqq. Marc. Ant. Macerat. var. reſol. lib.* 2. *reſol.* 50. *numer.* 9. *&* 30. ubi, quod, ſi omninò notorium ſit, & omnibus adeo evidenter conſtet, ut nihil poſſit opponi, ſufficit, quòd ſimpliciter in actis allegetur, debitorem eſſe notoriè non ſolvendo, & 48 alia Judicis interlocutoria non requiritur, & facit *Scaccia d. cap.* 76. *eo n.* 12.

Quid verò, & quotuplex ſit notorium, pul- 49 chrè docet *Covar. var. reſol. lib.* 2. *cap.* 6. *ſub num.* 8. *tom.* 2. *ad eundem de Faria ex num.* 58. *& ſeqq. tom.* 1. *Donad. de renunc. d. cap.* 29. *à n.* 117. *& ſeqq. plenè Sccacia de jud. lib.* 1. *cap.* 76. *per tot.*

Et quomodo notorium in hoc propoſito probe- 50 tur, tradit *Merlin. de pign. lib.* 5. *tit.* 2. *q.* 69. *à n.* 9. *& ſeqq.*

Forma verò in ſupra dicta interlocutoria ſer- 51 vanda, in eo conſiſtit, quòd Judex committat duobus executoribus, ut perquirant in domo debitoris, & proclament in vicinia, ac publicis locis, an ipſe debitor habeat bona aliqua mobilia, aut immobilia, & relatione facta, & facta citatione omnium intereſſe habentium, fit decretum, excuſſionem eſſe legitimè factam; ſecundùm receptiorem ſententiam, & praxim, de qua *juribus, & DD. cumulatis Palma Nepos d. alleg.* 44. *num.* 25. *tom.* 1. *Poſt. de ſubhaſt. inſpect.* 14. *num.* 37. *& ſeq. Pigant. ad Stat. Ferr. lib.* 2. *d. Rubr.* 29. *n.* 34. *& ibi D. meus Bondenus* §. *Nota, illud adverbium*, ubi pulchrè *Zaul. ad Stat. Favent. lib.* 3. *Rubr.* 6. *num.* 18. *& Rubr.* 35. *num.* 32. *tom.* 1. *Merlin. de pign. d. q.* 69. *nu.* 3. *Zacch. de ſalar. q.* 108. *nu.* 15. *Rota poſt eund. Merlin. dec.* 66. *n.* 7. *impreſſa cor. Roxas dec.* 212. *num.* 8. *junctо nu.* 18. *& repetita in rec. dec.* 202. *p.* 9. *& dec.* 25. *num.* 12. *p.* 11. quas ex gratia, rogatur ſemper videri.

At licèt melius ſit, committere duobus exe- 52 cutoribus, quàm uni ſoli; nihilominus ſi uni tantùm committatur, non ideò prævertitur excuſſionis forma, & diligentiæ per unicum tantùm executorem factæ ſufficiunt, *Caroc. de excuſſ. p.* 2. *d. q.* 32. *n.* 2. *fol.* 281. *ubi plures. Pigant. ad Stat.* 53 *Ferr. d. Rubr.* 29. *ſub n.* 34. ubi teſtatur, ita obſervatum *apud Nos* in aliquibus cauſis vidiſſe, *Zaul. ad Stat. Favent. lib.* 3. *d. Rubr.* 6. *num.* 19. *cum Rota penès Salgad. labyr. credit. dec.* 18. *n.* 16. *& duob. ſeqq. repetita in rec. d. dec.* 25. *n.* 14. *& ſeqq. ubi concord. p.* 11.

Hinc ſequitur, quòd ſimplex relatio Nuncii, 54 ſeu executoris non valet ſufficere, cum decretum ad formam prænarratam ſit neceſſarium, *Palma Nepos d. alleg.* 44. *n.* 24. *tom.* 1. *Caroc. de excuſſ. p.* 2. *q.* 33. *n.* 8. *Merlin. de pign. d. q.* 69. *n.* 4. *& ibi Rota poſt tract. d. dec.* 66. *n.* 8. *ubi plures congerit, alias d. dec.* 202. *n.* 10. *p.* 9. *rec.* & eis citatis *D. meus Bonden. de jure municipali ad Stat. Ferr. lib.* 2. *obſerv.* 29. §. *Nota illud adverbium in fin.*

Unde, juxtà prædicta intelligi debet aſſumptum 55 illud Nuncii diligentiis, & relatione fieri, & probari excuſſionem, de quo *idem Caroc. p.* 2. *d. q.* 32. *n.* 2. *Pigant. ad Stat. Ferr. lib.* 2. *Rubr.* 14. *n.* 27. *ubi concord. Salgad. labyr. credit. p.* 1. *d. cap.* 23. *ſub nu.* 33. *& ſub n.* 87. *Belmont. d. dec.* 140. *n.* 12. *& alii paſſim.*

Et in caſibus, in quibus forma, & decretum 56 ſupra dictum non interveniret, vel non exigeretur, ſola Nuncii relatione impleta diceretur bonorum diſcuſſio, & ſatis conſtaret de non exiſtentia aliorum bonorum debitoris, ſi Nuncius referret, ſe non inveniſſe ulla bona, nec mobilia, ſeu ſtabilia debitoris, ut de ſe patet, & præter mox ſuprà relatos, benè declarant *Capyc. Latr. conſult.*

conſult. 148. *ſub numero* 10. *tom.* 2. *Caroc. de excuſſ. p.* 2. *d. q.* 33. *à num.* 30. *& ſeqq.* Et tunc, 57
eò magis dicta relatio attenderetur, ſi adminicula etiam concurrerent, *Poſt. de ſubhaſt. inſpect.* 18. *num.* 231. *&* 232. *De Angelis de confeſſ. lib.* 2. *q.* 41. *num.* 5. *&* 6. *Rota penès eundem Poſt. de ſubhaſt. dec.* 90. *n.* 4.

Quando enim Nuncius per creditorem miſſus 58
ad exequendum gravamen in domo debitoris, ſimpliciter refert, ſe non inveniſſe bona, vel non extare bona debitoris, vel propter inhibitiones ſibi præſentatas non potuiſſe exequi; hujuſmodi relatione dicitur ſolùm conſtare de non exiſtentia mobilium in illa domo debitoris, ad quam ipſe Nuncius ſe contulit, nequaquam verò probatur, aut inferri poteſt, quòd debitor alia bona non poſſideat, & ſit penitùs non ſolvendo; poteſt enim alibi, quàm in illa domo habere ſuppellectilia, pecuniam, merces, & ſimilia, & poſſidere quoque bona ſtabilia, prorſus eidem Nuncio, qui nullatenus conditionem debitoris inquiſivit, ignota, ut per ſe clarè liquet, & habetur *à Mel. obſerv.* 86. *n.* 2. & ſentit *D. meus Magnonus*, *infrà n.* 112.

Quòd, ſi præter hujuſmodi ſimplicem Nun- 59
cii relationem, adeſſet quoque citatio debitoris ad indicanda bona debitoris excutiendi, & in termino per Judicem in eadem citatione aſſignato, nulla bona eſſent indicata; certè aliæ diligentiæ non requirerentur, nam utraque probari non exiſtentiam bonorum adverſus quos de jure, docet communis praxis de qua teſtatur *de Angelis de confeſſ. d. q.* 41. *ſub num.* 6. *& optimè Rota penès Poſt. de ſubhaſt. deciſ.* 117. *num.* 2. *& poſt Merlin. de pign. dec.* 49. *nu.* 1. *& alii infrà à n.* 335. *ad n.* 341. ubi declaratur, & diſtinguitur, *ſubjiciend.*

Et in omnem caſum, ſola Nuncii relatio non 60
ita probat, quin poſſit in termino aſſignando probari, alia bona debitoris extare, & peti, ut ſuper iis iterum fiat excuſſio, *Caroc. de excuſſ. p.* 2. *d. q.* 33. *n.* 34. *& ſeqq. Magon. dec. Lucenſ.* 66. *num.* 7.

Expreſſa tamen Judicis declaratio ſuper excuſ- 61
ſionis validitate non eſt neceſſaria, quando non agitur contrà principalem debitorem ad ipſum excutiendum citato cedente, vel fidejuſſore, vel tertio poſſeſſore; quia tunc requiritur pronuncia 62
in ſcriptis expreſſa: ſed immediatè, & directè convenitur ipſe cedens, fidejuſſor, vel tertius poſſeſſor; nam hoc caſu ſufficit etiam tacita pronuncia, mandando procedi ad ulteriora in cauſa, vel relaxando mandatum contrà debitorem, & reum conventum, *Caroc. de excuſſ. p.* 2. *d. q.* 33. *num.* 12. *& ſeqq. Calvin. de æquit. cap.* 185. *nu.* 71. *&* 2. *ſeqq. lib.* 2. *Merlin. de pign. d. q.* 69. *nu.* 5. *Sabel. ſumma diverſ. d. verbo excuſſio nu.* 3. *tom.* 2. *Zaul. ad Stat. Favent. d. lib.* 3. *ead. Rubr.* 6. *n.* 20. *& d. Rubr.* 35. *n.* 40. *Rota d. dec.* 25. *n.* 16. *p.* 11. *rec.*

Et hanc opinionem eò faciliùs eſſe admitten- 63
dam, quando agitur de canonizanda, ſeu approbanda excuſſione bonorum mariti ad effectum agendi contra tertium pro aſſecuratione dotis, & ita in praxi ſervari, cum *Saluſt. Tiber. prax. vid. lib.* 2. *cap.* 35. *n.* 14. *dixit Zaul. ad Stat. Favent. d. Rubr.* 6. *n.* 22.

Sed, ſi per Statutum mandaretur, Judicem de- 64
bere pronunciare, non fuiſſe inventa bona debitoris, quæ ſine controverſia capi poſſint, & excuſſionem legitimè factam fuiſſe; eo ſanè caſu requireretur expreſſa ſententia interlocutoria; ita poſt *Carpan. ad Stat. Mediol. cap.* 83. *nu.* 171. *& alios, obſervat Zaul. ad Stat. Favent. d. Rubr.* 35. *nu.* 39. *tom.* 1.

Cæterùm, ſive hujuſmodi ſententia ſuper ex- 65
cuſſione ſit tacita per proceſſum ad ulteriora, ſive ſit expreſſa in ſcriptis redacta, certum eſt, quòd ab utraque licet appellare, ut indiſtinctè tenent *Bald. in l.* 1. *col. fin. verſ. modo ego quæro C. de appellat. Neguſant. de pign. p.* 8. *membr.* 1. *nu.* 39. *Caroc. de excuſſ. p.* 3. *q.* 14. *quæ eſt penult. ejus tract. pulchrè per tot. Merlin. de pign. lib.* 5. *tit.* 2. *q.* 75. *per tot. Sabel. d. verbo excuſſio ſub n.* 3. *verſ. Et quod tom.* 2.

Non attento *Zaul. ad Stat. Favent. lib.* 3. *d.* 66
Rubr. 6. *n.* 24. *& ſeqq. tom.* 1. ubi contrarium de tacita interlocutoria ſentire videtur; Nam præter *DD. allegat.* facit, quòd à non admiſſa legitima 67
exceptione impediente litis ingreſſum, & proceſſum, datur appellatio, ut quia Judex procedat ad ulteriora, ſicque tacitè illam exceptionem rejiciat, ſeu tacitè ſuper illa interloquatur; ex notatis per *Franch. in c.* 68. *intimaſti ſub nu.* 8. *verſ. tu adverte de appellat. Lancellot. de attentat. p.* 2. *cap.* 12. *limit.* 50. *nu.* 65. *Scaccia de appel. q.* 12. *à nu.* 85. *& q.* 17. *limit.* 47. *membr.* 1. *nu.* 95. *& ſeq. Merlin. de pign. lib.* 5. *d. q.* 75. *nu.* 3. Excep- 68
tionem autem excuſſionis opponi ad proceſſum, unde dilatoriam dici, & in principio ante litis conteſtationem per fidejuſſorem eſſe opponendam, habetur *à Capyc. Latr. conſult.* 142. *num.* 7. *lib.* 2. *Arias de Meſa lib.* 3. *var. reſol. cap.* 45. *ſub nu.* 14. *Pigant. ad Stat. Ferr. lib.* 2. *d. Rubr.* 14. *ſub num.* 19. *Calvin. de æquit. d. cap.* 185. *n.* 49. *&* 68. ubi de veriori *lib.* 2. *Salgad. labyr. credit. p.* 1. *d. cap.* 23. *nu.* 75. *& ſeqq. Ludovic. dec. Peruſ.* 45. *ſub nu.* 17. *verſ. non tamen conticendo. Gratian. dec. March.* 25. *in Addit. nu.* 1. *Thomat. dec.* 113. *nu.* 12. *Rota cor. Seraph. dec.* 227. *num.* 1. *& dec.* 383. *nu.* 7. *tom.* 1. *ac alibi*, ergo licitum erit appellare; ſic ratiocinando infert *Merlin. de pign. d. q.* 75. *n.* 3.

Nec minùs opinio *Zaul. loco cit.* obtinere po- 69
teſt favore dotis, quando ſcilicèt mulier pro aſſecuratione ſuæ dotis contrà tertium experitur; tùm, quia ſi eo caſu appellationem dari ab expreſſa interlocutoria, *Idem Zaul. ibid. num.* 25. non inficiatur; dubio procul fateri etiam oportet, appellationem à tacita Judicis interlocutoria eſſe concedendam, per regulam, quod, ubi ap- 70
pellari poteſt ab interlocutoria expreſſa, appellari etiam poteſt à tacita; *Franch. in c.* 67. *ex parte nu.* 4. *&* 8. *de appell. Galleſ. de forma camer. p.* 3. *cap. de liquid. ſub n.* 18. *relati per Scacciam de appell. q.* 17. *limit.* 47. *membr.* 1. *nu.* 96. *ubi pulchrè.*

Tùm etiam, quia cauſa dotis nullatenùs in hoc eſt privilegiata, ſed bene mulier agens hypothecaria actione pro ejus dote adversùs tertios poſſeſſores bonorum mariti, ejuſdem mariti bona priùs 71
excutere tenetur; ſecundùm communem D.D. ſententiam, de qua teſtatur *Calvin. de æquit. lib.* 2. *d. cap.* 185. *ex nu.* 42. 44. *Merlin. de pign. d. q.* 69. *à nu.* 33. *& ſeqq. latè, ubi nu.* 39. limitat hanc concluſionem, quando tertius poſſeſſor habeat 72
notitiam de tempore, quo acquiſivit bona illa, per anteà eſſe affecta hypothecæ dotis *Pigant. ad Stat. Ferrar. lib.* 2. *Rubr.* 29. *nu.* 47. *& Rubr.* 109. *num.* 33. *D. meus Bonden. de jure municipali ad Stat. Ferrar. d. obſerv.* 29. §. *Sanè in caſu lib.* 2. *Gratian. dec.* 71. *ferè per tot. & dec.* 129. *num.* 9. & latè tuetur *idem Zaul.* 3. *d. Rubr.* 35. *à num.* 24. *& ſeqq. tom.* 1. *Et ſororem, cui fuit à fratre promiſſa*

promiſſa dos in quantitate, quia frater neglexit dotem promiſſam ſolvere, teneri priùs excutere bona ejuſdem fratris, antequàm deveniret contrà tertium poſſidentem bona paterna ei obligata, & hypothecata, fuit hìc Ferrariæ bis deciſum, & noviſſimè ſub die 8. Novembr. 1694. ut ex actis D. Bartoli Notar. &c. per D. Philippum à Turre Auditorem Eminentiſſimi Legati, in cauſa inter Re-
73 *verendiſſ. Bertonum, & Pelliciariam, patrocinante D. meo Magnono Collega Noſtro, & J. C. certè hujus ævi celeberrimo, & æterna laude commendando*, cujus juris allegationem, utpotè *ad Noſtri Statuti* interpretationem ſatis utilem, placuit hìc per extenſum tranſcribere, tenoris ſequentis.

Ferrarien. excuſſionis.

74 DOtis cauſam ſemper, & ubique præcipuam eſſe, ſcripſit *Pomponius Sabino in l. 1. ff. ſolut. matrim. ubi Scrib. communiter.*

75 Non ita tamen, ut privilegiata ſit in omnibus, ſed ſolùm in caſibus à jure expreſſis; ex cumulatis per *Em. de Luca tit. de dot.*

Hinc R. Bertono tertio poſſeſſori excipienti contrà Pelliciariam, ut excutiat bona fratris prætenſi debitoris de reſiduo ſuæ dotis; non obſtat, creditum eſſe dotale, quia in hoc non reperitur mulier ſpecialiter privilegiata, ut poſſit agere contrà tertium poſſeſſorem, non excuſſo debitore
76 principali, ut notabiliter firmavit „ *gloſ. in l. ubi* „ *adhùc verbo potior C. de jur. dot.* ibi-- contrà „ extraneos poſſeſſores rerum Viri non agitur, niſi priùs viro excuſſo, & ibi *Cyn. q. 11. Aliique relat. Natta conſ. 81. nu. 1. Rim. jun. conſ. 62. num. 12. vol. 2. Mandel. conſ. 97. num. 93. Crot.* de communi *conſ. 107. numero 6. Merlin. de pign. lib. 5. q. 69. num. 36.* de communi in judicando, & conſulendo. *Negusant. de pign. quem refert, & ſequitur Aliis pluribus citatis* de communi *Caroc. de excuſſ. q. 25. n. 3. Pacif. de ſalu. inſpect. 2.*
77 *cap. 2. n. 7. 8.* Nedùm enim exceptio hujuſmodi comprehendit ordinem judicii; ſed etiam jus partis, quidquid ſit, an primo modo oppoſita dicatur de apicibus juris, & requirat altiorem indaginem, non ita in ſecundo, in tantum, quòd, ſi excludatur, videatur iniquitas fieri; *Idem Pacif. ubi ſuprà n. 10. 11. 12.*

78 Nec obſtat *Statutum lib. 2. Rubr. 140.* quo diſponitur, fœminas excluſas à ſucceſſione aſcendentium, ſeù tranſverſalium, ſi non dotatas à patre, dotandas eſſe, & pro dote ſive à patre conſtituta, ſive à fratribus conſtituenda, dari hypothecam in bonis paternis à die mortis patris, etiam contrà tertium, ſine beneficio excuſſionis.

79 Quia, cùm *dictum Statutum* ſit juris communis correctorium, eo ipſo, quod tertio poſſeſſori adimit beneficium excuſſionis indultum à lege, de quo *in l. 1. ff. de evict. Auth. hoc ſi debitor. C. de pign. Sard. conſ. 4. numero 35. Barz. dec. Bonon. 72. numero 2. cum Infinitis, qui poſſent allegari.*

80 Eſt ſtrictè intelligendum; *Alciat. conſ. 110. n. 3. Carpan. ad Stat. Mediol. cap. 189. n. 81. Sperel. dec. 135 n. 75.*

81 Atque primò intelligendum de dote ab ipſo patre conſtituta, vel ſi de conſtituenda à fratribus intelligendum, in quantum ipſa dos eſt in fieri, nè matrimonium differatur, non poſtquàm fuit ſoror à fratribus in matrimonium collocata cum actuali promiſſione, & conſtitutione dotis ſub obligatione bonorum ejuſdem fratris: Ità enim important primò verba *Rubricæ*, quæ nigrum declarat, ibi- *Infrà quantum tempus maſculi excludentes fœminas, eas dotare teneantur; Maſcard. de gen. Stat. interpr. concl. 2. n. 189.*

Ità *proœmium*, ibi--*ne peccandi mulieribus occaſio inferatur*: quod ſupponit non adhùc initum matrimonium, & attenditur ad intelligentiam *Sta-* 82
tuti, idem Maſcard. concl. 5. num. 21. & propterea Statutum præfatum tanquàm Juris correctorium, operatur præcisè in caſu, quo loquitur, nondùm ſororis maritatæ, & ei dotis conſtitutæ, & ſucceſſivè intelligendum eſt, ut unicum tantùm, qualem prædictum, operetur effectum, ut quam minùs fieri poſſit, deroget juri communi; *Abb. in c. cum dilectus de conſuet. cum Pluribus per Graſſ. de effect. cleric. effect. 1. nu. 1086. Rota* 83
dec. 42. num. 5. p. 12. dec. 241. nu. 7. p. 18. tom. 1. rec.

Differunt enim inter ſe dotis conſtitutio, & 84
collocatio in matrimonium dependenter ſe habens à Judicis officio, munita hypotheca bonorum defuncti, de cujus ſucceſſione actum ſit favore maſculorum, à dote conſtituta per ipſum fratrem omnimodam ſui originem trahente ab ejuſdem, & ſui bonorum obligatione, & hypotheca, vi cujus actum eſt à Pelliciaria: Prima omnimodam ſui dependentiam habet à lege, ſeù ſtatuto, ac officio Judicis deſuper impartiendo, ut, ibi (loquendo de dote reſervata fœminis excluſis) *quibus deſignare, & deſignatam conſervare teneatur Poteſtas*: Altera à nudo facto, & promiſſione, ſeù obligatione fratris, cujus ideò conditionem debet ſequi, ad tradita *per D. D. in l. decem ff. de verb. oblig. Marſil. in rubr. de fidejuſſ. n. 23. Rota dec. 17. n. 50. 51. p. 5. rec.*

Secundò *Statutum* accipiendum eſt, prout ejuſ- 85
dem littera ſonat, videlicet de dote conſtituta, ſeù conſtituenda in bonis patris, vel alterius obligati dotare, à cujus ſucceſſione fœmina excluſa ſit, poſtquàm reſpectu filiarum declarat dotem conſtituendam eſſe non minorem legitima, ut ibi- *dummodò dos deſcendentium non ſit minor legitima aliarum, ut ſit pars tertia ejus, quod quælibet ab inteſtato eſſet habitura*, ipſum quandoquidem verbum *ſit* eſt præciſivum ejus, in quo dos conſtituenda; *gloſ. in l. amiſſione § qui deficiunt in fin.* 86
ff. de cap. diminut. & in cap. ſi quis ex deciſis, & ibi Innoc. & Imol. de vita, & honeſt. cleric. Barboſ. dict. 323. Schrader. de feud. p. 10. ſect. 1. n. 127. tom. 2.

Atque ità ſi agamus de dote ſuccedente loco legitimæ, ſeù portionis hæreditariæ ſemper firmum eſt, agi de quota hæreditatis, ſive bonorum habente implicitam quæſtionem dominii, pro qua conſultò diſpoſitum *à Statuto*, competere hypothecam à die mortis defuncti, & abſque beneficio excuſſionis à quocumque poſſeſſa ſint, non 87
repugnante concurrere poſſe ſimul hypothecam cum dominio taliter qualiter conſiderato, ſecundùm diverſos reſpectus; cum unum ſit dominium proprietatis, aliud poſſeſſionis, & fructuum, unum plenum, & abſolutum, alterum hypothecæ, & poſſeſſionis, ſeù perceptionis fructuum, una ſimul compatibilia diverſis reſpectibus; ſecundùm *eruditiſſimum Noſtrum Galvanum de uſufructu cap. 27. & 33. & reſpondit Rota cor. Cerro dec. 262. §. quia præter quod & in rec. dec. 182. p. 10.*

Diverſus autem eſt caſus, quando frater non 88
in bonis paternis, neque præciſivè in ordine *ad Statutum* ſororem dotat, ſed in quantitate, juxtà occurrens matrimonium, ſub nuda, & ſimplici obligatione ſui: Hæc etenim, ſicuti diverſa

à caſu

à caſu *Statuti*, eſt diverſis, & communibus regulis regulanda, ut exceptione non factæ excuſſionis poſſit ſubmoveri, ut benè per *Faber in Cod. lib. 3. tit. 19. de inoffic. teſtam.* quem ad interpre-
» tationem dicti *Statuti* citat *Pigant. d. Rubr. 140.*
» *nu. 26.* cujus verba: Non factæ excuſſionis ex-
» ceptio non obſtat filio legitimam portionem ad-
» versùs tertium poſſeſſorem vindicanti; quo-
» niam, cum legitima ſit quota bonorum, ferre
» eſt, ut implicitam quæſtionem dominii conti-
89 » neat: ſed hoc quidem videtur accipiendum,
» ſi legitima ipſa petatur, quæ in ipſis bonorum
» corporibus debetur; nam ſi de ſupplemento
» dumtaxat agatur, & in pecunia ſolvi cæptum
» ſit, ſicut ſupplementum non niſi in pecunia
» peti poteſt, ita ab hærede, non à tertio poſ-
» ſeſſore peti debet, niſi hypothecaria exercea-
» tur, cujus conditio eſt, ut exceptione non fa-
» ctæ excuſſionis poſſit ſubmoveri. *Eundem Fa-*
br. ſecutus eſt *Cancer. var. reſol. p. 1. cap. 13. de*
90 *empt. & vend. nu. 104. poſt Caſanat. conſ. 27. num.*
10. & diſtinguendo in terminis *ejuſdem Statuti*, citatus *per eundem Pigant. in iiſdem Commentariis Rim. jun. conſ. 520. num. 5.* in motivis ſuper excuſſione facienda, quibus, etſi reſpondeat *n. n. ſeqq.* reſponſiones differunt à noſtris terminis, &
» illius verba ſunt, quæ infrà: Dicitur condem-
» natum fuiſſe D. Hieronymum ad dandum D.
» Lauræ dictam ſummam in pecunia numerata,
» & non in alia re, & ſic in corporibus hære-
» ditariis, quo fit, ut D. Laura loco rerum hæ-
» reditariarum pecuniam numeratam elegerit, &
» per quamdam conſequentiam renunciaſſe dica-
» tur dictis bonis hæreditariis, vel dicitur tranſ-
» tuliſſe debitum bonorum hæreditariorum in
» aliam obligationem, videlicet pecuniæ non
» hæreditariæ.

91 Quæ ſanè interpretatio juri communi arridet, cum quo, quantum fieri poteſt Statutum conciliandum eſt; *gloſ. & DD. in l. 2. C. de noxal. & in cap. cum dilectus de conſuetud.*

92 Quoties enim mulier agit hypothecaria pro dote, requiritur excuſſio, quia mulier in hoc nullum habet privilegium; ſi verò mulier agat rei vindicatione, & tunc excuſſio non requiritur. *Caroc. d. qu. 25. n. 4. 6.*

93 Hinc à ſimili, ſi agatur hypothecaria excuſſio requiritur, ut dictum eſt, ſecus ſi agatur remedio *l. fin. C. de acquir. poſſeſſ.* ut diſtinguit *Ferrar. in praxi in forma recip. libell. in act. hypothecaria verbo exceptionem excuſſionis*, ubi aſſignat rationem differentiæ; quia actio hypothecaria poſſeſſionem avocat debitoris, & ideò æquitas ſuggerit, ut fiat excuſſio, ſed condictio *ex d. l. fin.* avocat propriam creditoris poſſeſſionem, & ideo non mirum, ſi excuſſio ceſſat; *Becc. conſ. 84. n. 14. volum. 1. Cancer. var. reſ. lib. 2. cap. 5. de fidejuſſ. n. 187.*

94 Non eſt autem dubitandum, hìc actum hypothecaria, quia petitum debitum ſolvi, & ad hunc effectum immiſſio ad effectum ſubhaſtandi, ſibique de ſuo credito ſatisfaciendi: condictione autem *ex d. l. fin.* quando petitum, debitum ſolvi, aut poſſeſſionem bonorum ſibi reſtitui; uti declarat *Rol. à Valle conſ. 79. numero 35. 36. Ruin. conſ. 57. numero 1. lib. 1. Cancer. d. cap. 5. numero 188.*

95 Facit ratio; nàm, ſi pro dote in pecunia ſibi providit ſoror de obligatione fratris, conſulendo etiam majori ſuo commodo; cùm magis interſit, mulierem dotem habere in pecunia, quàm in bonis; *l. Aſticilinus ff. de pact. dot. l. cum à Socero C. de jur. dot.* Utique convenit, conditionem ſequi obligationis fraternæ ſecum habentis onus, reſpectu tertii poſſeſſoris, excutiendi bona debitoris principalis; nam aliàs circumſcripta fratris obligatione, ſicut ſoror non poſſet agere ad aſſequendam totam dotem in pecunia, ne- 96
que in terreno, ſed deberet eſſe contenta, ut nequè de melioribus, nequè deterioribus bonis aſſignaretur dos ſibi arbitrio boni viri, vel partim de utriſque; ut de jure docet *Bald. in l. filium num. 28. ff. de fam. herciſc. Rota deciſ. 113. n. 2. poſt Merlin. de legitima*; eadem exceptio licitè opponitur à tertio poſſeſſore habente cauſam à fratre, ut aſſecuta jam dote pro dimidia in pecunia, pro reliquo excutiat domum paternam; cum indubitati juris ſit, omnem ſe tueri poſſe, 97
ne dum juribus ſibi ex ſui perſona competentibus, ſed & aliis Auctoris ſui; *l. etiam ff. de jurejur. Bart. in l. ſi tertius §. ſi quis priùs ff. de aqua pluv. arc. Aymon. conſ. 148. nu. 1. Gratian. diſcept. 265. n. 1.*

Tertiò, *Statutum* nequaquàm comprehendit ter- 98
tium poſſeſſorem Clericum, qualis R. Bertonus, tùm ex defectu poteſtatis ſtatuentium; nam dicitur contrà libertatem Eccleſiaſticam eo ipſo, quod adimit Clerico, ſeù illius conditionem deteriorem facit, quàm ſit de jure communi; *Auth. caſſa C. de ſacroſ. Eccleſ. Surd. conſ. 2. num. 22. Gargiar. conſ. 23. numer. 8. Sperell. d. deciſ. 153. nu.* 74. 75. etiamſi Clericus ſuccedat Laico, quia nec ipſe tunc ſubjicitur ſtatutis, quibus Laicus ejus Author ſubjiciebatur. *Ciof. conſ. 20. num. 7. lib. 1.* 99
Graſſ. de effect. Cleric. effect. 2. num. 105. Et in
punctо Statuti denegantis tertio poſſeſſori bene- 100
ficium excuſſionis, quod non liget perſonas Eccleſiaſticas; cum exceptio pertineat ad merita cauſæ *Mandel. Alba conſ. 374. nu. 19.* ibi. Deinde eſſet expeditum, quòd hoc ſtatutum non li- 101
» garet perſonas Eccleſiaſticas, cum excuſſio
» pertineat etiam ad merita rei. Eſto ſit confirmatum à Papa; cùm confirmatio ſit ſolùm in forma communi; *Graſſ. d. effect. 2. num. 151. plenè Rota dec. 52. n. 16. & deciſ. 264. n. 1.* ubi pluries refert deciſum *p. 12. rec.*

Nec dicatur, onus infixum eſſe rei, ideòque 102
tranſiiſſe in Clericum cum onere ſuo, nam quidquid ſit reſpectu hypothecæ, & an licèt ſtatutum loquatur in rem, Clericum afficiat, cujus negativam ex ſententia *Sacræ Rotæ* plenè tuetur *Sperell. d. dec. 135. num. 78.* Certum eſt, hìc *à Statuto* vinculum, & onus, quoad excuſſionem, injectum perſonæ ut ex littera *Statuti*, ibi -- *etiam contra* 103
tertium poſſeſſorem, nulla facta excuſſione. Et hujuſmodi beneficium videtur perſonaliſſimum, uti competens tertio poſſeſſori ratione perſonæ in 104
tantum, quod reputetur juris naturalis, & maximam ſapiat æquitatem à lege adinventum humanitatis gratia, & ad tollendos circuitus, nam evicta re à tertio poſſeſſore, iſte veniret contra Auctores, & ita lites multiplicarentur; ut *ex Multis oſtendit Cravet. conſ 236. Rimin. jun. conſ.* 402. *n. 16. Amat. dec. Ferrar. 34. n. 2. Mandel. d. conſ 374. Becc. conſ. 84. n. 21. vol. 2.*

Quapropter, *Statutum* dictum beneficium tollens, non ligaret Clericum, ſivè ex defectu poteſtatis, ut de ſtatuto diſponente, bona donata confiſcari poſſe, donatione non obſtante; nam ſi donata Clerico revocari non poſſunt à Fiſco, *Graſſ. de effect. 2. n. 289.* ſivè ex defectu voluntatis, ut in 105
fortioribus terminis, relato objecto ſuper ſtatuto prohibente, bona alienari in forenſem, ut quia 106
Clericum afficere debeat, tanquàm conceptum in

rem,

rem, ibi: *nec dicta bona poſſint alienari*, & ibi *aſſidentes ſemper bona hujuſmodi, ne ſint tranſitoria in forenſes*; quia ſicuti non poſſunt eos includere, ità nec in dubio cenſentur ſub generalitate verborum eos includere voluiſſe; ut explicat *Rim. jun. conſ.* 15. *num.* 101. *& conſ.* 673. *numer.* 20. *Laderch. conſ.* 103. *numer.* 1. *Pignat. in comment. ad d. Rubr. quod non fiat translatio rerum immobilium.* 98. *num.* 36. & de communi *Sperell. d. deciſ.* 135. *numer.* 119. *& ſeqq. Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. tom.* 1. *c.* 8. *dubit.* 11. *ſect.* 1. *& n.* 10. *Andreol. contr.* 385. *p.* 6. *Cenſal. de maled. Princip.* §. 30. *num.* 35. *& deciſ. Lucenſ.* 15. *num.* 29. *Bellet. diſquiſ. cleric. p.* 1. *tit. de exempt. Clericor. à ſtat. ſæcul.* §. 4. *numer.* 1. *ubi concordat. Card. de Luca tit. de ſervit. diſc.* 71. *num.* 5. *lib.* 4. *& tit. de ſucceſſ. ab inteſtat. diſc.* 41. *num.* 195. *lib.* 11. *D. Comes Bonden. colluct. legal.* 9. *numer.* 2. *ubi plures adducit & ibi in Append. vol.* 2. *Rota poſt Contr. deciſ.* 116. *numer.* 7. *in rec. dec.* 157. *à numer.* 23. *p.* 11. *cor. Bichio deciſ.* 466. *à numer.* 14. *ad* 73. *tom.* 2. eadem, qua per *Nos* in principio ratione repetita, ut, cum *Statutum* ſit juris correctorium ſtrictè interpretari, & reſtringi debeat, ut illud minùs, quàm ſit poſſibile corrigat, ità ut ſatis ſit, quod ali-
107 quid operetur etiam modicum, ut *Sperell. ubi ſuprà n.* 120. Et quando Statutum poteſt in pluribus inducere correctionem juris communis, inter-
108 pretari debeat, ut in uno tantùm corrigat, atquè ità ſatis eſſe, *hujuſmodi Statutum* corrigere jus commune, quoad Laicos, abſque eo, quod falcem immittat in meſſem alienam, ut *n.* 121.

Demùm, ſi omnia ceſſarent, offerente D. Bertono, quòd excuſſio fiat expenſis ſuis, undique facienda; nam in omnibus caſibus, in quibus ceſſare ſolet excuſſio, adhùc admittenda, ſi fieri petatur ſumptibus opponentis, ut *per Gabr. de fidejuſſ.*
109 *concl.* 1. *n.* 43. *Rim. jun. conſ.* 402 *n.* 13. *Amat. d. dec.* 34. *n.* 2. *Pigant. ad Stat. Ferr. lib.* 2. *Rubr.* 14. *n.* 13. & deciſum *in Rota Florentina, ut apud Sabell. verbo excuſſio n.* 5. *verſ. & quod quando*, ubi in terminis Statuti, & ibi pluries ad evitandas lites, & expenſas, conſuluiſſe refert, non ſinè fructu.

110 Quæ ſi procedunt in fidejuſſore, quantò magis in tertio poſſeſſore, in quo, ſi in primo, ſecundùm *Pleroſque* dicatur excuſſionis exceptio de apicibus juris, nemine diſſentiente, in altero dicitur fundata in ſumma æquitate, ut diſtinguendo *Merlin. de pign. d. q.* 69. *n.* 37. *Neguſant. q.* 90. *nu.* 7. magna enim eſt inter utrumque differentia; nam
111 in ſecunda nihil eſt, quod tertio imputari poſſit, in prima rectè imputari poteſt fidejuſſori, cur ſe obligaverit pro alio, ut per *Menoch. de arbitr. l.* 1. *q.* 51. *n.* 9.

Nec dicatur, excuſſionem eſſe factam ex Relatione Præconis, non inveniſſe bona, quia primò eo pervenit executorum avaritia (quatenùs non
112 de ſolis mobilibus, ſed univerſaliter intelligenda) ut paucis obulis, contrà veritatem fidem faciant; ſed omninò debet citari, ſeù moneri pars, cujus in-
113 tereſt, ut vadat cum executore; poſt *Plures Fenzon. ad Stat. Urb. c.* 20. *n.* 62.

114 Inſuper, ut excuſſio dicatur legitimè facta requiritur ſententia, ſeù decretum Judicis, illam legitimè factam eſſe; *Idem Fenzon. ubi ſuprà numer.* 70. 71. *cum congeſtis à Sabell. verbo excuſſio num.* 3.

Ceſſat difficultas, indicatis per tertium poſſeſ-
115 ſorem bonis excutiendis, productis publicis inſtrumentis illorum affictuum, ut *per Sabell. ubi ſuprà.* Et ità &c.

Salvo &c.

Joſeph Magnonus Advoc. Colleg. Ferrar.

Et ſanè, adeò tertio poſſeſſori hypothecaria 116
convento, etiam ex cauſa dotis, excuſſionis competit beneficium, ut ipſe, ad differentiam ſimplicis fidejuſſoris, valeat hujuſmodi exceptionem opponere, veluti concernentem intereſſe partis, & fundatam in ſumma æquitate, ac peremptoriam, etiam poſt litem conteſtatam, & in quacumque parte judicii, ac in cauſa appellationis, imò in executione ſententiæ, ut latè comprobatur *ab Altograd. jun. contr.* 86. *ex num.* 4. *lib.* 2. *Fontanel. de pact. nupt. clauſ.* 4. *gloſ.* 9. *p.* 5. *à num.* 36. *tom.* 1. *Pigant. ad Stat. Ferrar. lib.* 2. *d. Rubr.* 29. *num.* 49. *Altimar. de nullit. Rubr.* 13. *q.* 19. *num.* 61. *tom.* 2. *Merlin. de pign. lib.* 5. *q.* 71. *&* 72. *per tot. Aliiſque abundè cumulatis D. meo Co. Bonden. de jure municipali ad Stat. Ferrar. lib.* 2. *Rubr.* 29. §. *ſane in caſu pleniùs Romaguer. ad Conciol. ad Stat. Eugub. l.* 2. *Rubr.* 31. *n.* 26. *& ſeqq.*

Et iſtam opinionem, quòd exceptio excuſſio- 117
nis poſſit opponi quandocumque etiam in executione ſententiæ, indubitatam quoque eſſe in fidejuſſore indemnitatis, vel in eo, qui promiſit quantò minus à principali conſequi poterit, dixerunt *Cyriac. contr.* 499. *à n.* 18. *ad* 27. ubi, quoad neceſſaria non eſt aliqua oppoſitio partis de hac ex- 118
cuſſione *l.* 2. Maur. de fidejuſſ. *p. p. princ.* 3. *part. ſect. prælud. c.* 17. *alias* 26. *n.* 28. *fol.* 120. *& ſect.* 6. *cap.* 3. *n.* 197. *fol.* 359. *Pigant. ad Stat. Ferrar. l.* 2. *d. Rubr.* 14. *ſub n.* 19. *verſ. Fidejuſſor autem. Calvin. de æquit. lib.* 2. *cap.* 185. *à n.* 45. 55. *& ſeqq* ubi, quòd ſi principaliter, & in ſolidum ſe obligaſſet 119
hujuſmodi fidejuſſor indemnitatis tunc etiam ille teneretur; non facta excuſſione. *Magon. dec. Flor.* 38. *n.* 5. *&* 6. *& dec.* 45. *n.* 7.

Ac idem obtinere, ubicumque exceptio com- 120
petit ex tenore conventionis, traditur *à Mantic. de tacit. lib.* 16. *tit.* 16. *n.* 8. *in fin. tom.* 2. *Calvin. de æquit. l.* 2. *d. c.* 185. *n.* 50. *ubi dat Alios.*

Quando autem mulier, vergente Viro ad ino- 121
piam, non per modum actionis principalis, ſed per modum exceptionis, & retentionis, comparet in judicio moto à creditoribus Viri, nondùm de ſuo credito ſatisfactis, ad effectum aſſecurandi ſuas dotes, tunc ſanè non tenetur ipſa mulier probare vergentiam mariti ad inopiam, nec præmittere particulare judicium excuſſionis, & reportare declaratoriam Judicis, excuſſionem factam eſſe, & non reperiri bona ſufficientia pro ſui crediti ſatisfactione, ſed ſufficit, ut doceat de jure ſuarum dotium, ut diſtinguendo de communi teſtatur *Merlin. de pign. l.* 3. *q.* 73. *à n.* 17. *& ſeqq. latè, & facit Rota in rec. dec.* 239. *n.* 15. *p.* 19. *& Idem Zaul. d. Rubr.* 35. *n.* 28. *bene.*

Undè, ſi hoc caſu, oppoſita per creditores ex- 122
cuſſionis exceptione, contra mulierem ſic excipientem, Judex procedat ad ulteriora, utique ab hujuſmodi tacita interlocutoria denegabitur appellatio; cùm, nec etiam ſi Judex ſuper excuſſione expreſsè pronunciaret, appellatio admitteretur; ubi enim de jure non requiritur excuſſio, nullatenùs appellari poteſt à Judicis interlocutoria, ſive tacita, ſive expreſſa ſit, cum injuſtitiam continere non dicatur, & ſine injuſtitia à dicta interlocutoria 123
non detur appellatio; ut ſupponunt *Omnes ſuprà n.* 65. *relati*, & in hunc ſenſum ſalvari poteſt opinio *Zaul. ubi ſuprà.*

124 Rursùs opinio *Zaul.* procedere poteſt in caſu, quo circumſcripta exceptione, & judicio excuſſionis bonorum mariti, Judex pronunciaret favore mulieris pro aſſecuratione ſuarum dotium, quia ab hac ſententia aſſecurationis, regulariter favore ali-
125 mentorum, quibus Uxor, & filii ſuſtentari debent, ratio *ab eodem Zaul. ibidem* conſiderata, non conceditur appellatio; S. Felic. *dec.* 132. *n.* 1. ubi ſubdit S. Conſilium ſic judicaſſe, quem ſecutus eſt *Pigant. ad Stat. Ferrar. lib.* 2. *d. Rubr.* 109. *n.* 20.

226 Ut tandem ad materiam caſus noſtri revertamur, dicebam, quòd inſuper citatio cedentis in excuſſione neceſſaria erat ad effectum, ut illum afficeret, ex iis, quæ de fidejuſſoribus, & tertiis poſſeſſoribus, ac aliis omnibus intereſſe habentibus, docent *Palma Nepos d. alleg.* 44. *n.* 25. *lib.* 1. *Merlin. de pign. d. q.* 69. *n.* 6. *Pigant. ad d. Rubr.* 29. *n.* 35. *& ibidem de jure municip. D. meus Co. Bonden. d.* §. *Nota illud adverbium. D. meus Magnonus ubi ſuprà n.* 113. *Sabel. ſumma diverſ. d. verbo excuſſio n.* 3. *tom.* 2. *Rota apud Merlin. de pign. d. dec.* 66. *nu.* 18. *& in rec. dec.* 478. *n.* 16. *p.* 9. *tom.* 2. Et in
127 puncto ceſſionis *Prat. diſcept* 21. *numer.* 74. 76. *&* 77. *Baron. de cit. ſing.* 7. *n.* 2. *tom.* 2. *Sabel. d. verbo ceſſio ſub n.* 33. *verſ. Quod ſit neceſſaria tom.* 1.

128 Non tamen requiritur hujuſmodi citatio in principio, & proceſſu excuſſionis fiendæ; quoniam ſufficit tunc citare ſolum debitorem, qui eſt excutiendus, ſed in fine excuſſionis cum aſſignatione termini ad docendum de bonis expeditis, ſeu in illa pronunciatione tantùm, in qua pronunciari debet, excuſſionem fuiſſe legitimè factam, & eſſe deveniendum contrà cedentem fidejuſſorem, vel tertium poſſeſſorem, ut benè præ cæteris declarat *Multis* inhærens *Ciarlin. d. contr.* 95. *à n.* 9. *lib.* 1.

Nec dicatur, ad ſupra dictas diligentias ceſſionarium teneri, vel quando agitur de ceſſione nominis debitoris pro ſoluto, & loco ſolutionis facta, quæ importat ipſo jure, & ex tunc liberationem ce-
129 dentis, ac omne periculum, & damnum poſt perfectam ceſſionem contingens, transfert in ceſſionarium, dum is nominis ceſſione contentatur, *l. neceſſariò in princ. ff. de peric. & commod. rei vend. Becc. conſ.* 105. *n.* 18. *& ſeqq. l.* 1. *Altograd. d. conſ.* 37. *ſub n.* 28. *lib.* 1. *Staiban. jun. reſol.* 96. *n.* 5. *& ibi obſerv. n.* 8. *tom.* 1. *Manſ. conſult.* 625. *n.* 5. *conſult.* 626. *ante n.* 2. *& conſult.* 627. *n.* 23. *Perronus apud eund. Manſ. conſult.* 666. *ſub n.* 3. *verſ. Nec turbat. Ipſe Manſ. conſult.* 667. *n.* 10. *& conſult.* 669. *n.* 9. *l.* 7. *Poſt. deciſ. Bonon.* 59. *n.* 81. *Rota cor. Duran. dec.* 99. *n.* 4. *&* 6. *tom.* 1. *& dec.* 266. *n.* 14. *& ſub n.* 17. *verſ. Alia verò ceſſio tom.* 2. *& in rec. dec.* 343. *n.* 3. *ubi concord. p.* 15. *dec.* 334. *nu.* 12. *p.* 17. *ac dec.* 673. *n.* 2. *p.* 18. *tom.* 2.

130 Et inducitur ex ea novatio, *D. meus Co. Bonden. de jure municip. ad Stat. Ferr. lib.* 2. *obſerv.* 11. *in reſponſ. ad conſult.* 669. *Manſ. l.* 7. *in* §. *Nihil propterea. Poſt. d. dec.* 59. *n.* 82. *Panimol. d. dec.* 18. *ead. adnot.* 1. *n.* 27. *tom.* 1. *Rota in rec. d. dec.* 343. *n.* 2. *&* 3. *p.* 15. *& cor. Duran. d. dec.* 266. *n.* 19. *in fin. tom.* 2.

131 Quo caſu, cùm agatur de juribus jam extinctis, opus eſt, ut doceatur de eorum reviviſcentia per reſolutionem ipſius ceſſionis, *Poſt. de ſubhaſt. inſpect.* 65. *& d. dec.* 59. *n.* 48. *Rota dec.* 509. *n.* 3. *& ſeqq.*
132 *p.* 4. *tom.* 1. *rec.* mediantibus diligentiis contrà nomen ceſſum, *Becc. d. conſ.* 105. *ſub n.* 25. *in fin. & n.* 26. *lib.* 1. *Eugen. d. conſ.* 73. *n.* 9. *lib.* 1. *Poſt. d. dec.* 59. *n.* 81. Et taliter, ut ceſſionarius omnes diligentias adhibeat, *Menoch. conſ.* 778. *n.* 4. *lib.* 8. *Cyriac. d. cont.* 375. *à num.* 17. *lib.* 2. *Cenc. d. cenſ.* 133
q. 72. *ſub num.* 23. *verſ. cæterum. Panimol. d. dec.* 18. *num.* 30. *tom.* 1. *Rota poſt Addit. ad Poſt. de ſubhaſt. dec.* 124. *n.* 7. *alias cor. Merlin. dec.* 639. *n.* 6. *tom.* 2. *& in rec. dec.* 202. *nu.* 8. *p.* 19. ſeu, 134
ut pleniſſimam, & exactiſſimam faciat excuſſionem, *Hodiern. d. contr.* 27. *num.* 18. *Epiſc. Rocca diſput. jur. d. cap.* 151. *num.* 1. *tom.* 2. *Capon. d. diſcept.* 314. *num.* 10. *tom.* 4. *Mel. d. obſerv.* 3. *n.* 9.

Vel, quando ſumus in caſu, in quo formalis 135
requiritur excuſſio, ut ſentit *Pigant. ad Stat. Ferr. l.* 2. *d. Rubr.* 29. *ſub n.* 34. *verſ. Quamvis ubi rigoroſa tom.* 1. *& ſunt termini Rotæ poſt Merlin. de pign. d. dec.* 66. *per tot. alias cor. Roxas d. dec.* 212. *ſeu in rec. d. dec.* 202. *p.* 9.

Secus verò, quando ceſſio facta eſt pro ſolven- 136
do, & non pro ſoluto; quia cum iſto caſu ceſſio dicatur potius importare dationem, ac reſpectivè ſuſceptionem ſimplicis mandati ad exigendum nomen, quod perſeverat in dominio cedentis, & ad ipſum illius periculum ſpectat, non autem ad ceſſionarium; juxtà diſtinctionem, de qua *Tondut. reſol. civil.* 49. *n.* 3. *Manſ. conſult.* 19. *à n.* 1. *lib.* 1. *& d. conſult.* 626. *n.* 2. *d. conſ.* 627. *n.* 3. *ad eundem. Perronus d. conſult.* 66. *n.* 1. *ubi dat alios, & Sena. Mantuæ referente D. Baruto conſult.* 670. *n.* 2. *lib.* 7. *Epiſc. Rocca diſput. jur. cap.* 145. *n.* 16. *& ſeq. vol.* 2. *Olea de ceſſ. jur. tit.* 7. *q.* 3. *à n.* 18. *& ibi Concin. in Addit. ad n.* 19. *Panimol. d. dec.* 18. *ead. Adnot.* 1. *n.* 26. 28. *tom.* 1. *Poſt. d. dec.* 59. *n.* 34. *& ſeqq. Rota cor. Duran. d. dec.* 266. *n.* 16. *&* 17. *tom.* 2. *& in rec. dec.* 47. *n.* 1. *& per tot. p.* 10. *d. dec.* 343. *numer.* 2. *p.* 15. *dec.* 335. *numer.* 12. *p.* 17. *& poſt contr. diſcept. for. dec.* 62. *numer.* 4. *ac alibi paſſim, cæterique mox adducendi.*

Tenetur quidem ceſſionarius ad diligentias, ſed 137
morales, & tales quales pro facti qualitate, non autem omninò exactas, ac per viam formalis excuſſionis, cum ſufficiat docere, ſe impleviſſe partes mandatarii, per *Card. de Luca tit. de camb. diſc.* 26. *num.* 7. *lib.* 5. *tit. de dote diſc.* 7. *num.* 10. *lib.* 6. *tit. de credit. diſc.* 64. *num.* 10. *& in ſumma num.* 234. *lib.* 8. *ac tit. de hæred. diſc.* 7. *num.* 9. *lib.* 9. quem ſequitur *Alter de Luca ad Gratian. diſcept.* 527. *ſub n.* 13. *verſ. Hinc proinde tom.* 3.

Et quando formalis excuſſio non deſideratur, 138
quo caſu hujuſmodi quoque diligentiæ ſufficiunt, ut cum agitur vigore obligationis de manutenendo nomen debitoris exigibile, *Urceol. d. conſult.* 2. *n.* 21. *Panimol. d. dec.* 18. *ead. Adnot.* 1. *n.* 24. *Rota poſt Merlin. de pign. dec.* 49. *n.* 1. *&* 2. *& cor. Bichio d. dec.* 518. *n.* 14. *tom.* 2.

Imò, quòd tunc nulla alia diligentia, & ex- 139
cuſſione præmiſſa, ſuas actiones dirigere valeat ceſſionarius contrà cedentem, ut ceſſum nomen manuteneat vigore pacti conventi, nituntur adſtruere *Staiban. jun. d. reſol.* 67. *à n.* 27. *& ſeqq. latè tom.* 1. *Manſ. d. conſult.* 625. *numer.* 6. *&* 18. *& d. conſult.* 627. *ſub num.* 25. *verſ. ſed inſuper lib.* 7. *Prat. d. diſcept.* 21. *num.* 70. *refert Sabel. d. verbo ceſſio ſub num.* 33. *verſ. Quòd ſi cedens tom.* 1. *Sanfelic. dec.* 360. *n.* 10. *&* 11. *& alii apud iſtos.*

Qui tamen nullatenus attendi merentur, cùm receptior, & verior ſit ſententia, quòd diligentiæ ſunt faciendæ, non ſolùm, ſi promiſſum ſit *manutenere debitorem verum, & realem, ſed etiam ſemper exigibilem, & ſolvendo*, ſecundùm *Andreol.* 140
contr.

contr. 115. *num.* 12. *&* *contr.* 275. *num.* 7. *Epiſc. Rocca d. cap.* 142. *num.* 2. *&* *ſub num.* 8. *verſ. contraria verò procedunt, & d. cap.* 151. *num.* 1. *&* *ſeqq. tom.* 2. *Urceol. d. conſult.* 2. *num.* 15. *&* *ſeqq. quem exornat idem Manſ. d. conſult.* 626. *à num.* 3. *lib.* 7. *Poſt. d. dec.* 59. *num.* 86. *Rota poſt diſcept. contr. dec.* 105. *num.* 6. *ubi pulchrè poſt Oleum de ceſſ. jur. dec.* 15. *num.* 10. *repetita in rec. dec.* 44. *num.* 11. *p.* 11. *&* *cor. Bichio d. dec.* 518. *num.* 5. *tom.* 2. *&* *Poſt. Merlin. de pign. d. dec.* 49. *per tot.* Et certè omnes
141 diligentiæ, *Carol. Ant. de Luca ad Gratian. d. diſcept.* 527. *numer.* 12. *tom.* 3. *Urceol. d. conſult.* 2. *num.* 38. *&* *in* 2. *append. num.* 3. *Cenc. de cenſ. d. q.* 72. *ſub num.* 23. *verſ. cæterum. Sabel. d. verbo ceſſio num.* 33. *ubi plures tom.* 1. *Thomat. d. dec.* 29. *num.* 19. *Panimol. d. dec.* 18. *n.* 30. *tom.* 1. *Rota cor. Merlin. d. dec.* 639. *n.* 6.
142 Ac omninò exactiſſimæ, *Hodiern. d. contr.* 27. *à n.* 18. *&* *ſeqq. per tot. Mel. d. obſerv.* 3. *n.* 10. *Epiſc. Rocca d. cap.* 151. *n.* 1. *tom.* 2. *Capon. d. diſ-*
143 *cept.* 314. *n.* 10. *tom.* 8. Sicquè juxtà *horum DD.* opinionem, omninò formalis requiritur excuſſio, ut etiam ſupponit *Rota apud Poſt. de ſubhaſt. dec.* 72. *num.* 6.

144 Enim verò in præſenti facti ſpecie verſamur in terminis veræ, & propriæ ceſſionis pro ſoluto, quæ intercedit, ubicumque creditor nominis ceſſione pro ſuo credito (ut nunc Furlanus) contentatur, *Rota dec.* 155. *n.* 17. *confirmata dec.* 215.
145 *per tot. p.* 15. *rec.* Et regulariter facta dicitur per nominis venditionem, vel delegationem, vel in ſolutum dationem, *Altograd. d. conſ.* 37. *ſub nu.* 28. *lib.* 1. *Becc. d. conſ.* 105. *n.* 35. *lib.* 1. *Staiban. jun. d. reſol.* 96. *n.* 5. *&* *ibi in obſerv. nu.* 8. *tom.* 1. *Perronus apud Manſ. d. conſult.* 666. *ſub num.* 3. *verſ. Nec turbat, &* *D. meus Bonden. conſult.* 668. *à num.* 6. *&* *ſeqq. lib.* 7. *Panimol. d. dec.* 18. *ead. Adnot.* 1. *num.* 26. *&* *ſeq. Poſt. d. dec.* 59. *nu.* 83. *Rota cor. Duran. d. dec.* 99. *nu.* 1. *&* *d. dec.* 266. *num.* 17. *verſ. Alia verò, & n.* 20. *tom.* 2.

146 Venditio, in præſenti, intervenit, quia conſenſus communis, res, & pretium in hoc negotio interceſſit, quibus venditionis, & emptionis contractum geri, eſt manifeſtum, per *tex. in §. pretium autem. inſtit. de empt. &* *vend. l. cum conſenſu. ff. de act. &* *oblig. l.* 2. *ff. de contrahend. empt.* docet in individuo *Manſ. d. conſult.* 667. *nu.* 3. *&* *ſeqq. lib.* 7. *D. meus Bonden. de jure municip. ad Stat. Ferrar. lib.* 2. *obſerv.* 11. *in d. Reſpon. ad ipſum Manſ. §. cum autem.*

147 Et ſatis eſt, quòd appareat de ſolutione certi pretii facta, ut poſſit eſſe certa venditionis probatio; ità per *tex. in l.* 16. *ff. de reg. jur. l. fin. ubi Bart. C. de præd. decur. lib.* 10. *gloſ. in verbo pretio in l. apud Celſum §. ſi cum legitima. ff. de doli mali exceptione*, proſequitur *Manſ. d. conſult.* 667. *n.* 8. & repetit *conſult.* 669. *num.* 1. ac tradit *Senatus Mant. apud eund Manſ. d. conſult.* 670. *num.* 12. *lib.* 7.

» Hìc tamen obſervandum eſt, quòd priora
» duo requiſita, ſcilicet conſenſus, & res, ſunt
» communia cæteris conventionibus, & ſic inter-
» venire potuerunt alio reſpectu, & ad proban-
» dum aliud negotium, quàm ad complendum
» contractum venditionis, & emptionis: Ut
148 Quoad conſenſum, deſumitur *à l.* 1. *poſt princ.*
» *& §.* 1. *ff. de pact. l. obligationum ſubſtantia.*
» *ſi ff. de act. &* *oblig. ac l. non omnis. in princ. ff.*
» *cert. pet. Turr. de camb. diſput.* 2. *q.* 5. *nu-*
» *mer.* 21. *tom.* 1. *Mantic. de tacit. lib.* 4. *tit.*
» 4. *ſub num.* 2. *tom.* 1. *Poſſidon. de empt. lib.* 1.
» *dub.* 1. *n.* 9. *Rota cor. Seraph. dec.* 838. *num.* 4.
» *tom.* 1. Et

» Quoad rem, veluti objectum materiale omni- 149
» um conventionum, in quibus illius ratio ha-
» beri debeat ex ſe illiuſque generali appellatio-
» ne, ſatis innoteſcit; juxtà *l. ſi quis cum totum ff.*
» *de except. rei jud. l. de pupillo. §. qui nunciat.*
» *ff. de nov. oper. nunc. l. ſi defenſor. §. qui inter-*
» *rogatus. ff. de interrog. act.* cum ſimil. Nequit
» propterea ab illis concludens illatio deſumi
» pro venditionis, & emptionis contractu; cùm 150
» ea, quæ ſunt pluribus communia, non mi-
» nùs uni, quàm aliis adaptentur, & adaptari
» valeant.

» Quæ verò ad tertium ex iiſdem requiſitis, 151
» nempè pretium, conſtare debet, illud inter-
» veniſſe pro nomine debitoris, ita ut verifice-
» tur datum pro eo, uti pro re, quod eſt proprium
» ſolius emptionis, & venditionis, *ad l.* 1. *ff. de*
» *contrahend. empt. l. empt. C. eod. & l. fin. C.*
» *de præd. decur. lib.* 10. *Mantic. de tacit. d. lib.*
» 4. *tit.* 1. *n.* 7. *Poſſidon. de empt. lib.* 2. *dub.* 1. *n.* 5.
» *ubi Concord. cum Cæteris in colluct. legal.* 5. *n.* 9.
» *&* *colluct.* 49. *n.* 207. *vol.* 2.

» In tantum, ut ſi verificetur, quòd exburſa- 152
» tio, ſivè ſolutio pecuniarum facta ſit per mo-
» dum dandi, ad finem accipiendi nomen debito-
» ris, pro eo exigendo, cùm hi termini non ſint
» proprii ſolius emptionis, & venditionis, ſed
» conveniant aliis commerciis: benè poſſit dici fa-
» cta alia conventio, abſque eo, quod inferatur ad
» contractum venditionis, & emptionis, *arg. l. na-*
» *turalis. ff. præſcript. l. fin. ff. cond. cauſ. dat. &*
» *aliis apud Poſſidon. de empt. d. dub.* 1. *num.* 4. *&*
» *dub.* 3. *ſub n.* 17. *& in fin.* ſunt formalia verba *D.*
mei Comitis Vincentii Bondeni in d. Reſponſ. ad 153
Manſ §. Quoniam cum, & §. §. ſeqq. Qui, ob doctiſſimos labores, tàm *in ſuis celebrrimis Colluctationibus legalibus, duobus voluminibus partitis*, paſſim *à Sapientibus Scribentibus, & ſupremis Tribunalibus, etiam Sacræ Rotæ Romanæ ſequutis, & concelebratis*; Quàm *in Inſigni Opere de Præſcriptionibus Spiræ impreſſ. ac infortunium maximum, ſed non excidium paſſo*; In *Alio de Jure municipali ad Stat. Ferrar. Aliorumque Locorum*: Et *in Notis, & Adauctionibus Omnigenæ Juriſprudentiæ ad Tract. Oteri de paſcuis*: nec non *in Appendic. ad Barboſ. de Præſcript.* Et *ad Caroc. de minor. in delict. excuſand.* Ac tandem *in Opuſculis Spiritualibus obſequentiſſima Devotionis Argumenta ergà* Deiparam Virginem Mariam *Advocatam, & Patronam ſuam Clementiſſimam, & Sanctos ejus Tutelares, complectentibus*; Toti Orbi *præclariſſimus hujuſce ſæculi, & futurorum Jubar ſplendidiſſimum ab Omnibus colitur*; Et, *ſeù ſcientiæ prudentiæ omniumque virtutum pergrande exemplar ſumma veneratione ubiquè ſuſpicitur.*

Proindè tunc demùm, in ceſſione nominis fac- 154
ta erit emptio, & venditio, quando ceſſio facta fuerit pro pretio, ſivè è contra pretium ſolutum pro ceſſione, cùm tunc intrent termini venditionis, & emptionis, ut ex antecedenter adductis infert *D. meus Bonden. in ead. Reſponſ. ad Manſ. §. Etenim dictum iſtud & §. §. ſeqq.*

Rurſus obſervandum eſt, quòd nomen debito- 155
ris tunc dicitur venditum, quando pecunia, vel creditum pecuniarium fuit datum pro nomine debitoris; ſecus ſi quid aliud pro eo fuerit traditum, quia tunc dicitur potius permutatio, vel do, ut des, nec dicitur novus aliquis contractus factus, 156
nec à prima obligatione receſſum videtur, niſi

effectualis ſolutio nominis ceſſi ſequatur, optimè declarat *Surd. conſ. 145. ex nu. 34. & ſeqq. lib. 1. Manſ. d. conſult. 667. n. 10. lib. 7. Mangil. de evict. q. 80. n. 25.*

Dum igitur Peſarus ceſſionem *ideò fecit, & facere dixit, ſtante, quia ipſe declaravit, & faſſus fuit, ſe ipſum habuiſſe, & recepiſſe ab eodem Furlano, ut dicitur vulgari ſermone loquendo; un barille di tela ſangale fina, di pezze ſettanta, & il reſiduo tanta tela dell' Olmo pro pretio inter ipſas partes concordato in ſcud. 292. 25. ſicuti aderat creditum ipſius Peſari cum D. Doctore Clerico*, ſunt verba inſtrumenti ceſſionis rogati *ſub die* 14. *Julii* 1694. *per D. Ant. de Maſollis Notar. Ferrar.* nulli dubitationi locus eſſe poteſt, quin ceſſio facta ſit pro pretio, & pro debito pecuniario, ac per conſequens inducta quoque ſit ejuſdem nominis vera venditio, & emptio reſpectivè.

157 Ita quòd, licèt regulare ſit, venditionem non intervenire, cur ea non eſt expreſſa (ut in præſenti) in inſtrumento ceſſionis, ut ad ipſam inducendam eſt neceſſarium; *D. meus Bonden. apud Manſ. d. conſult. 668. nu. 6. lib. 7. & in ead. Reſponſ. ad ipſum Manſ. §. Et licèt firmaverim. Rota cor. Duran. d. deciſ. 266. n. 21. tom. 2. poſt Merlin. de pign. dec. 150. n. 3. ead. ac in rec. dec. 91. n. 3. p. 10.*

158 Nihilo minùs, ubi convento in certa ſumma pretio, ac pro pretio accepto, quis cedit nomen debitoris (ut nunc fecit Peſarus) dicitur facta ejuſdem venditio, etiamſi ſpecificè venditionis titulus non fuerit expreſſus; *Bart. in l. per diverſas. C. mandati. Manſ. d. conſult. 667. num. 9. lib. 7. D. meus Bonden. in d. Reſponſ. §. Etenim dictum iſtud. in fin. Leotard. de uſur. q. 39. n. 4. & Reliqui apud Oleam de ceſſ. jur. tit. 1. q. 4. n. 40. Rota dec. 373. ſub n. 16. p. 4. rec.*

» Et ſic venditionis contractus perfectus remanſit, quamvis in hoc actualis traditio, prout in » corporalibus non ſucceſſerit, quia dum tranſferuntur per ceſſionem, & venditionem jura » adversùs nomen debitoris venditum venditori » competentia, ita ceſſio idem omninò operatur, » quod in rebus corporalibus operatur traditio;

159 » ità inquit præciſis verbis *Manſ. d. conſult. 667. n. 4. lib. 7.* reaſſumptis *per D. meum Bonden. in d. Reſponſ. §. Hinc inane eſt ubi Concord.* quibus addo *Staiban. jun. reſol. 290. n. 41. tom. 2. Senatum Mant. apud eundem Manſ. d. conſult. 670. nu. 17. lib. 7. Poſt dec. Bonon. 55. n. 20. Rotam cor. Bichio dec. 589. n. 3. tom. 2. & in rec. d. dec. 155. n. 9. p. 12. dec. 38. n. 9. p. 18. tom. 1. & dec. 486. n. 2. 3. ead. p. 18. tom. 2.*

160 Quod dictum tamen intelligendum eſt, quando ceſſio fit pro pretio, ſive pretium datur pro ceſſione; cum tunc intrent termini venditionis, & emptionis, *ut ſuprà tactum eſt numer. 154. per D. meum Bonden. in d. Reſponſ. §. Etenim dictum iſtud.*

161 Et quando ſumus in terminis ceſſionis factæ pro ſoluto; ſecus ſi in ea, quæ dicitur pro ſolvendo; *idem D. meus Bonden. d. Reſponſ. §. Non turbante fortaſsè.*

162 Et quando ceſſio eſt pura, non quando eſt conditionalis, quia tunc non habet vim traditionis, niſi poſt conditionem purificatam.

163 Et denique, quando accedit uſus ceſſionarii, & patientia cedentis, præcipuè quando actus eſt conditionalis; ut egregiè *Juribus DD.* & rationibus congeſtis utramque declarationem exornat *D. meus Bonden. in d. Reſponſ. §. Et quia. cum §. ſeq.* ac notat *Sabel. d. verbo ceſſio numer. 27. tom. 1.*

Delegatio verò facta fuit, quia quando ceditur 164
alicui nomen debitoris, & cedens ceſſit ceſſionario omnia jura, nihil penitùs in ſe reſervando (ut propriè in caſu noſtro, tunc, licèt nullum interveniat requiſitum delegationis, de quibus in *l. 3. C. de novat. Staiban. jun. d. reſol. 96. n. 8. & ibi in obſerv. n. 10. & ſeqq. Manſ. d. conſult. 19. lib. 1. d. conſult. 625. à n. 10. apud eund. Peronus d. conſult. 666. à num. 4. & per tot. D. meus Bonden. penès ipſum Manſ. d. conſult. 668. à n. 10. & ſeqq. lib. 7. & de jure municipali ad Stat. Ferr. lib. 2. d. docum. 11. in ead. Reſponſ. §. Neque ceſſante ad fin. ubi doctiſſimè Panimol. d. deciſ. 18. Adnot. 2. per tot. plene tom. 1. Rota Gen. dec. 2. n. 24. Poſt. d. dec. 59. à num. 27. Rot. Rom. cor. Duran. d. dec. 266. nu. 22. tom. 2. poſt Merlin. de pign. d. dec. 150. n. 2.*

Adhuc cenſetur facta delegatio, & ideò non 165
poterit ampliùs cedens aliquid paciſci, confiteri, vel facere in ceſſionarii præjudicium, ac in iſto caſu in totum erit liberatus cedens, prout per delegationem liberatur; ut per *Surd. conſ. 22. num. 36.* ubi quod hæc eſt notabilis limitatio *ad illam l. 3. C. de novat. ac alios* reſolvit firmiter *Staiban. jun. d. reſol. 96. in obſerv. ex num. 22. ad 27. tom. 1. & d. reſol. 190. ex num. 29. & ſeqq. tom. 2.* ac habetur ex firmatis *ab Olea de ceſſ. jur. tit. 8. q. 2. n. 29. & ſub num. 34. verſ. Secundus eſt caſus, & cum pluribus Salgad. labyr. credit. p. 1. cap. 27. num. 62. Sabel. d. verbo ceſſio num. 37. 38. tom. 1. Rota dec. 316. n. 20. p. 12. dec. 351. à n. 19. p. 15. rec.*

Datio denique in ſolutum fuit inita; nam etſi 166
non poſſit dici, nomen debitoris fuiſſe datum in ſolutum, niſi expreſsè dictum ſit, quòd nomen datur in ſolutum, & poſteà ſequatur ceſſio; *Epiſc. Rocca diſput. jur. cap. 129. num. 4. & d. cap. 145. num. 19. tom. 2. D. meus Bonden. apud Manſ. d. conſult. 668. num. 7. lib. 7. Staiban. jun. d. reſol. 190. num. 7. tom. 2. Contr. diſcept. 81. numer. 5. Rota Gen. d. dec. 2. num. 26. & Rota Rom. cor. Duran. d. dec. 266. num. 23. tom. 2. cor. Roxas dec. 362. n. 5. & poſt Merlin. de pign. d. dec. 130. num. 3.*

» Veruntamen, cùm in caſu noſtro non ſolùm 167
» fuerit dictum nomen ceſſum, ſed etiam idem » Furlanus fuerit per cedentem poſitus in ejus » locum, & conſtitutus procurator in rem pro» priam, cenſetur facta in ſolutum datio, & ce» dens eſt liberatus, adeò quod periculum nominis » ceſſi tranſeat in ceſſionarium, quod probatur » *ex tex. in d. l. 3. ubi gloſ. C. de nov. Eugen. d.* » *conſ. 73. n. 4. & 7. lib. 1. plenè Staiban. jun. d.* » *reſol. 190. n. 19. & ſeqq. tom. 2.*

» Et ſignanter, cùm dictus Furlanus poſitus ſit 168
» in locum, & gradum Peſari cedentis, quia » non ſolum dominium, ſed etiam directæ actio» nes in ceſſionarium fuerunt translatæ, adeò » quòd cedens non poteſt ampliùs liberare debito» rem ceſſum, licèt aliàs ex ſimplici ceſſione » non transferantur; *Surd. d. conſ. 22. num. 35.* » *lib. 1. Gozad. conſ. 38. n. 11. ubi optimè*; & ità » proſequitur *Staiban. jun. d. reſol. 190. n. 25. &* » *pulchrè Rota poſt diſcept. Contr. d. dec. 105. per* » *tot. & præſertim n. 8.*

» Multoque magis, quia Peſarus ſuper dicto 169
» nomine debitoris nullum jus ſibi reſervavit, & » ſic etiam dominium tranſtulit in beneficium di» cti Furlani, quod nullo modo ſimplici ceſſioni » factæ pro faciliori exactione ad majorem cau-

telam;

» teſam, ſed veræ in ſolutum dationi, ſeù ven-
» ditioni convenire poteſt, licèt nulla mentio de
» ea in inſtrumento fuerit facta; in ſpecie tradit *Gratian. diſcept.* 520. *num.* 21. *& num.* 22. *tom.* 3. *& cum eo idem Staiban. jun. d. reſol.* 190. *numer.* 26. *& ſeq. tom.* 2. cujus ſunt præciſa verba ſignata.

Cæterùm, dato (citrà veri noxam) quòd, in præſenti, ceſſio pro ſoluto nequiret conſiderari; tùm attentis verbis ceſſionis, ibi *conſtituitque dictus Peſarus ejus Procuratorem dictum D. Furlanum præſentem &c. ad exigendum dicta ſcuta &c.* ſtante enim dicta qualitate *ad exigendum*, ceſſio in dubio præſumitur facta ſolùm pro ſolvendo;
170 *Manſ. conſult.* 125. *ante nu.* 42. *lib.* 2. *apud eund. D. meus Bonden. d. conſult.* 668. *num.* 9. *lib.* 7. *Rota cor. Duran. in ſæpè allegat. dec.* 266. *num.* 16. *tom.* 2.

171 Tùm, quia in dubio, nec etiam ceſſio cenſetur pro ſoluto, ſed pro ſolvendo, ſeù ſolutionis cauſa; *l. ubi quis ff. de conſtit. pecun. l. fin. C. de novat. Perronus apud Manſ. d. conſult.* 666. *num.* 3. *D. meus Bonden.* quem ſæpè ſæpiùs, ob ejus eximiam virtutem venerationis gratia collaudo *apud eund. Manſ. d. conſult.* 668. *ſub eod. num.* 9. *lib.* 7. *Epiſc. Rocca diſput. jur. d. cap.* 129. *ſub num.* 3. *& d. cap.* 145. *num.* 18. *ubi Plures tom.* 2. *de Luca ad Gratian. cap.* 64. *num.* 4. *tom.* 1. *Poſt. d. dec.* 59. *nu.* 36. *Card. de Luca tit. de credit. diſc.* 27. *numer.* 11. *& d. diſc.* 64. *ſub num.* 9. *lib.* 8. *cor. Duran. d. dec.* 266. *num.* 18. *tom.* 2. *cor. Roxas d. dec.* 362. *num.* 16. *poſt Merlin. de pign. dec.* 146. *num.* 6. *& poſt diſcept. contr. d. dec.* 62. *n.* 3. *ac in rec. dec.* 392. *n.* 25. *p.* 5. *& alibi.*

172 Et indubitanter, quando tractatur de puro credito, & ceſſione conſiſtente in apocha; *Altograd. d. conſ.* 37. *ex n.* 23. *& per tot. lib.* 1. *D. meus Bonden. apud Manſ. d. conſult.* 668. *ſub num.* 9. *lib.* 7. *Card. de Luca d. diſc.* 64. *n.* 24.

Tùm, quia per pactum expreſſum Peſarus ſe obligavit de proprio in caſu inexigibilitatis, ut ibi- *Con patto &c. che venendo il caſo, che detto Sig. Dottor Chierici per tutto il meſe di Settembre proſſimo venturo anno corrente* (*nempè* 1694.) *conforme il ſuo obligo non pagaſſe detti ſcudi* 292. 25. *ſarà tenuto detto Sig. Furlani convenirlo giudicialmente, e fare l'eſcuſſione reale contro detto Sig. Chierici, qual excuſſione fatta, che ſarà, non potendo eſſer ſodisfatto per tutto il meſe di Novembre dell' anno corrente, ſarà tenuto detto Peſaro pagare à*
173 *detto Sig. Furlani &c.* ex quo Furlanus ceſſionarius in caſu inexigibilitatis eſt habiturus regreſſum contrà Peſarum cedentem, ſicque ceſſio dicitur ſimpliciter facta ad commodum ejuſdem cedentis; *d. l. ſi mandavero la* 2. §. *interdùm ubi ſcribentes ff. mandati, & notat in l. facta* §. *ſi hæres ff. ad Trebell. Surd. d. conſ.* 22. *n.* 10. *lib.* 1. *Graſſ. except.* 25. *n.* 47. *Maur. de reſolut. c.* 5. *n.* 61. *egregiè Salgad. labyr. credit. p.* 1. *d. c.* 27. *à n.* 52. 55. *Aliique relati* in puncto *Epiſc. Rocca diſput. jur. d. c.* 129. *n.* 6. *tom.* 2.

Undè ceſſio non eſt loco ſolutionis, neque an-
174 te ſolutionem dicitur cadere in ſolutum, etiamſi eſſet cum datione in ſolutum; quaſi contineat conditionem intrinſecam, quatenùs ceſſionarius, factis diligentiis, veriùs tunc excuſſione reali, poſſit ſolutionem conſequi à debitore, ac cedens omninò obligatus remanet, donec ſequatur exactio, & periculum nominis ceſſi, ex eo, quod debitor ceſſus non ſit ſolvendo, vel ad deteriorem deveniat fortunam, pertinet ad cedentem; ex notatis per *tex. in l. ſi convenerit ff. de pign. act. & l. nomen C. quæ res pign. oblig. poſſ. à Staiban. jun. d. reſol. q.* 6. *num.* 10. ubi in fin. refert ſic fuiſſe deciſum *tom.* 1. *Perronus apud Manſ. d. conſult.* 666. *num.* 15. ubi etiamſi ceſſio facta ſit 175
ad communem utilitatem, ſed cedentis principaliter, & ceſſionarii in conſequentiam *lib.* 7. *Borgund. de evict. cap.* 11. *num.* 4. *il pr.* & ità *Pluribus cumulatis* proſequitur *Epiſc. Rocca d. c.* 129. *n.* 7. *tom.* 2.

Quod eo certiùs procedere, ubi cedens, ul- 176
trà obligationem ſolvendi de proprio in defectu ſolutionis, promiſit quoque, debitorem ceſſum eſſe exigibilem, & illum, uti talem manutenere, vel ubi favore ceſſionarii adjecta fuit cautela, de qua *infrà num.* 220. quia tunc contrahentes receſſiſſe dicuntur à natura ſimplicis, & puræ venditionis, ac ceſſionis pro ſoluto, latè tuetur *Manſ. d. conſult.* 625. *à n.* 5. *ad fin. d. conſult.* 626. *num.* 4. *& d. conſult.* 627. *ſub numer.* 5. *verſ. ſed ipſi met. lib.* 7. *Epiſc. Rocca d. cap.* 129. *numer.* 20. *tom.* 2.

Ex eo autem, quòd promiſſa ſit exigibilitas, 177
& ceſſionarius in caſu inexigibilitatis habiturus ſit regreſſum contrà cedentem, undè ceſſio ad cedentis commodum facta dicatur, non videtur poſſe tolli, quin venditum, vel delegatum, vel in ſolutum pro debito aliquo datum ſit nomen debitoris, ſeù ceſſio vim ſolutionis habeat, & ſit vera, & propria ſolutio; nec dicitur ceſſio habere illam intrinſecam, & tacitam conditionem, quatenùs ſcilicèt poſſit ceſſionarius à debitore exigere: ſed bene etiam eo caſu periculum, ſeù omne commodum, & incommodum poſt ceſſionem contingens ſpectat ad ceſſionarium, non verò ad cedentem; ita ut in caſu inexigibilitatis vel evictionis nominis, non poſſit ceſſionarius ad primævam actionem, ut in ſimplici ceſſione pro ſolvendo, redire; cùm ea fuerit per ceſſionem extincta, & ampliùs nequeat reviviſcere, ſed actione tantùm ex ſtipulatu, vel de evictione valeat adversùs cedentem experiri; juxtà tradita per *Bart. in l. ſi quis aliam C. d. de ſolut. Becc. d. conſ.* 105. *num.* 25. *& ſeq. lib.* 1. *Surd. d. conſ.* 22. *num.* 33. *&* 34. *ubi benè, & d. conſ.* 145. *numer.* 28. *&* 29. *lib.* 1. *Cyriac. contr.* 327. *num.* 19. *lib.* 2. *Belmont. dec.* 125. *num.* 2. *Rota cor. Buratt. dec.* 476. *n.* 8.

Certè, ubi ceſſionarius ſibi ſpecialiter reſer- 178
vavit dominium, vel ſpecialem hypothecam ſuper re data cedenti pro nomine ceſſio, vel nomen accepit cum præſervatione priorum jurium contrà cedentem, prout illi ſpectabant ante ceſſionem, in caſum, in quem ipſe ceſſionarius non poſſet exigere, ſeù quouſque ipſi fuerit integrè ſolutum pretium, ſeù nomen ceſſum; eo caſu remanet omninò excluſa quælibet novatio, delegatio, & datio in ſolutum; quia reſervatio dominii ſpecialis hypothecæ, & priorum jurium, uſquè ad integram ſatisfactionem, directè adverſatur dationi in ſolutum, novationi, & delegationi, ſtatim ſolutionem, liberationemque inducentibus, ita in ſpecie ratiocinantur *Epiſc. Rocca d. c.* 145. *n.* 20. *tom.* 2. *Merlin. de pign. lib.* 5. *tit. q.* 13. *in fin. Panimol. d. dec.* 18. *Adnot.* 2. *n.* 18. *&* 19. *tom.* 1. *Rota cor. Roxas d. dec.* 262. *n.* 10. *& ſeq. Poſt. Contr. dec.* 61. *n.* 3. *& dec.* 62. *n.* 6. *& ſeqq. poſt Merlin. de pign. d. dec.* 146. *n.* 11. *& alibi paſſim.*

Et ſimiliter, ubi facta ſit inter partes declaratio, 179
quòd nomen ceſſum aſſignatur in pignus, & ejus exactio currere debet riſico, & periculo cedentis; quia tunc ceſſio dicitur ſimplex, & ſolutionem,

vel ſatisfactionem non continet, nec cedens liberatur, *Rota cor. Roxas d. dec.* 362. *poſt Contr. d. dec.* 61. *n.* 5.

180 Sed, quod tale pactum, & declaratio non repugnet cum propria natura contractus emptionis, & venditionis nominis ceſſi; per *tex. in l.* 1. *ff. peric. & com. rei vend. l. fiſtulas* §. *ult. ff. de contrahend. empt.* tradit *Barutus apud Manſ. d. conſult.* 670. *n.* 5. *lib.* 7. referens *Leotard. de uſur. q.* 48. *num.* 29. *& q.* 64. *num.* 1. *Rotam Lucenſ. poſt Altograd. jun. tom.* 1. *de unic. numer.* 24. *& 25.*

181 Tùm denique ex obſervantia ſubſecuta ejuſdem Peſari cedentis, qui poſt ceſſionem, & excuſſionem factam à Furlano, judicialiter pulſavit debitorem ceſſum; per quam obſervantiam tollitur quæcumque difficultas, & datur intelligi excluſam remanſiſſe donationem in ſolutum, & delegationem; in terminis *Epiſc. Rocca d. cap.* 145. *num.* 21. *& 27. ubi plenè tom.* 2. *Rota cor. Roxas d. dec.* 362. *num.* 4. *alias poſt Contr. d. dec.* 61. *num.* 4. *& alias poſt Contr. d. dec.* 61. *num.* 4. *& ibi dec.* 62. *num.* 12. *ac in rec. dec.* 103. *num.* 5. *p.*

182 18. *tom.* 1. quæ debitorem delegatum reddit immunem, ne à creditore delegante valeat impoſterùm conveniri; *Caſtrenſ. in l. ſi uſusfructus n.* 2. *ff. de novat. Epiſc. Rocca d. cap.* 145. *num.* 21. *Merlin. de pign. lib.* 5. *tit.* 1. *d. q.* 13. *numer.* 13. *Rota poſt eund. d. dec.* 146. *num.* 9. *& cor. Roxas d. dec.* 362. *numer.* 13. *& in aliis ſæpiſſimè apud D. Balduc. in obſ. ad Ramon.* 62. *cap.* 2. *per tot. & in obſ. conſ.* 100. *cap.* 6. *per tot.* ubi plurima egregiè refert virium obſervantiæ in omnibus ferè materiis exemplaria.

Dato inquam, quod in præſenti ageretur de ſimplici ceſſione facta pro ſolvendo, ſeu ſolutionis cauſa, & non pro ſoluto; adhuc pro indubitato ſubſiſtit, quod Furlano ceſſionario competere non poteſt regreſſus contrà Peſarum cedentem, niſi prius oſtendat ſe adhibuiſſe omnes omninò diligentias ſuperiùs recenſitas, ſeu adverſus debitorem ceſſum pleniſſimam, & exactiſſimam, ac per conſequens formalem feciſſe excuſſionem;

183 prout (non curatis *Carolus Ant. de Luca ad Gratian. & Card. de Luca locis ſuprà relatis*; quia *Primus* ſe remittit ad *Secundum*, qui pro comprobatione ſui dicti allegat *Authoritates*, quæ nihil de illius aſſumpto loquuntur, imò potius, ut ex iis videre eſt, contrarium penitùs affirmant) extrà omnem difficultatem pro conſtanti tenent,

184 per *tex. in d. l. ſi mandavero la* 2. §. *interdum in fin. ff. mandati, & l. decem* 116. *ff. de verb. oblig.* uno ore loquentes *Ruin. conſ.* 44. *num.* 6. *&* 7. *ac* 8. *lib.* 1. *Pariſ. conſ.* 49. *num.* 14. *Becc. d. conſ.* 105. *ſub num.* 25. *verſ. Hoc idem lib.* 1. *Eugen. d. conſ.* 73. *num.* 16. *lib.* 1. pulcherrimè *Altograd.* in contrarium allatus *à Card. de Luca d. conſ.* 37. *num.* 30. *lib.* 1. *Hodiern. d. contr.* 27. *numer.* 26. *Epiſc. Rocca d. cap.* 151. *à num.* 1. *& ſeqq. vol.* 2. *Capyc. Galeott. contr.* 14. *num.* 21. *lib.* 2. *Mel. d. obſerv.* 3. *num.* 10. *Cancer. var. reſol. lib.* 2. *cap.* 6. *tit. de ſolut. num.* 169. *& ſeqq. Scaccia de commerc. & camb. d.* §. 2. *ead. gloſ.* 5. *num.* 254. *& ſeqq. Mangil. de evict. d. q.* 78. *num.* 1. *& ſeqq. Roderic. de ann. reddit. lib.* 2. *q.* 17. *ſub num.* 33. *Olea de ceſſ. jur. tit.* 7. *d. q.* 3. *num.* 37. *Salgad. labyr. credit. p.* 1. *cap.* 10. *num.* 40. *& d. cap.* 27. *num.* 56. *Fontanell.* de quo *idem Card. de Luca dec.* 124. *&* 125. *per tot.* benè *Thomat. d. dec.* 29. *à n.* 19. *ad fin. Panimol. d. dec.* 18. *nu.* 19. *& ſeq. tom.* 1. *Ferentill. ad Buratt. dec.* 476. *num.* 17. *tom.* 2. *& Rota poſt contr. d. dec.* 62. *nu.* 13. *& optimè in rec. dec.* 231. *num.* 2. *&* 3. *p.* 17. *ac alibi.*

Et hæc concluſio pluribus etiam modis ampliatur: Et præcipuè

Primò, etiam data renunciatione beneficii excuſſionis, *Hodiern. d. controv.* 27. *num.* 20. *Andreol. contr.* 175. *n.* 1. *Epiſc. Rocca d. cap.* 151. *ſub n.* 1. *Zaul. ad Stat. Favent. d. lib.* 3. *ead. Rubr.* 35. *n.* 21. *tom.* 1. 185

Secundò, etiam interveniente juramento, *Hodiern. d. contr.* 27. *n.* 21. *Epiſc. Rocca d. cap.* 151. *ſub eod. n.* 1. 186

Tertiò, etiamſi creditum eſſet duræ exactionis, & omninò ad exigendum difficile exiſteret; ex veriori ſententia, quam in puncto firmant *Menoch. conſ.* 778. *nu.* 3. *lib.* 8. *cum aliis Hodiern. d. contr.* 27. *num.* 19. *Epiſc. Rocca d. cap.* 151. *ſub eo nu.* 1. *Olea in addit. ad tract. de ceſſ. jur. fol.* 231. *Baron. de citation. d. ſing.* 7. *num.* 2. *tom.* 2. *Jovius d. ſolemn. in contr. min. gloſ.* 16. §. 11. *ſub n.* 215. *verſ. Etiamſi creditum. Rota dec.* 302. *num. p.* 19. *rec.* 187

Multoque magis dicta concluſio procedit. 188

Primò, ſtante, ut in noſtro caſu, præfixione termini ad faciendam excuſſionem, ſeu cùm tempus diligentiarum fuit limitatum, ex *Gratian. d. diſcept.* 527. *nu.* 7. *in fin. & ad eund. Carol. Ant. de Luca num.* 8. *to.* 3. *Urceol. in d.* 2. *append. ad d. conſult.* 2. *num.* 6. *& ſeqq.* ubi benè declarat, *Poſt. d. dec.* 59. *num.* 159. *Thomat. d. dec.* 29. *ante n.* 19. *& dec.* 61. *n.* 9. *Caputaquen. dec.* 266. *p.* 1. *Rota in rec. dec.* 352. 3. *p.* 2. *& alios in cap. ſeq. n.* 12.

Secundò, cum fuit facta ceſſionario conſignatio, & traditio cedulæ crediti ceſſi, *Ruin. d. conſ.* 44. *num.* 6. *& ſeqq. ac per tot. Altograd. jun. d. conſ.* 37. *nu.* 17. *&* 22. *verſ. moveor quia, ac* 23. *verſ. Quando enim cedula, & nu.* 38. *verſ. Certum eſt, ac nu.* 39. *in fin. & nu.* 40. *lib.* 1. *Poſt. d. dec. Bonon.* 59. *nu.* 50. 51. quia tunc per hujuſmodi conſignationem dicitur facta translatio, & ceſſio actionis, *Alex. in l. debitorum num.* 3. *C. de pact. Poſt. d. dec.* 59. *num.* 31. Imò ceſſionarius effectus eſt dominus nominis ceſſi, *Theſaur. qq. for. lib.* 4. *q.* 10. *ſub n.* 5. 189 190

Maximè, quando creditum ceſſum conſiſtit in ſcriptura privata, quæ à cedente fuerit tradita ceſſionario, atque ideo illius exactio totaliter pendet à voluntate ceſſionarii, non cedentis, qui ſcriptura caret, ut eſt caſus *Ruin. d. conſ.* 44. *& Altograd. d. conſ.* 33. ſicuti etiam animadvertit *Poſt. d. dec.* 59. *n.* 85. 191

Tertiò, cum cedens tranſtulit (ut in præſenti) etiam in ceſſionarium omnes actiones, fecitque eum Procuratorem in rem propriam, *Hodiern. d. contr.* 27. *n.* 29. *Thomat. d. dec.* 29. *nu.* 26. *& 27. ac cæteri apud ipſos.* 192

Quartò, cum inter partes (ut in hac facti ſpecie) actum fuit de diligentiis, & excuſſione contrà nomen ceſſum faciendis, ut *ex Ruin. conſ.* 45. *lib.* 5. *Surd. d. conſ.* 145. *ſub n.* 20. *verſ. Quinto loco lib.* 1. concludit *Poſt. d. dec.* 59. *n.* 79. *& ſeq.* ac de hoc latiùs *infrà n.* 193

Quintò, quando agitur de ceſſione, quæ ſit facta non ceſſionario adhuc non creditori pro majori illius cautela, & ſecuritate, & ad augmentum priorum obligationum, & cum clauſulis præſervativis; ſed ceſſionario jam verè creditori, & uti tali; per diſtinctionem latam *à Poſt. d. dec.* 59. *num.* 87. 194

Sextò demùm, cum ceſſio facta eſt ad commodum cedentis, quia tunc actor ceſſionarius non 195

eſt

eſt admittendus contrà cedentem, niſi prius diſcuſſo eo, contra quem ceſſionem, & mandatum ſimplex habuit; quia non poteſt agere, niſi in eo, quod minus conſequi potuerit, *d. l. ſi mandavero la* 2. §. *interdum ff. mandat. Hodiern. de contr.* 27. *n.* 26. *Poſt. d. dec.* 59. *n.* 93.

Bene verum, plures ſunt caſus, in quibus ceſſionarius ad aliquas diligentias, & excuſſionem nullatenus arctatur: Quorum

196 Primus eſt, quando ceſſionarius ceſſionis tempore non habebat aliquod præſens creditum tunc maturatum, vel in futurum maturandum, nec habiturus erat, niſi ſolviſſet, ſicque quando agitur de ceſſione pro credito, quod non extabat, & incerto etiam in futurum, & ſumus in caſu, in quo nec ceſſionario à cedente facta fuit conſignatio, & traditio cedulæ, vel inſtrumenti cre-

197 diti ceſſi, quo caſu ſimplex ſola ceſſio habet potius naturam pignoris, ac ſpecialis hypothecæ, *Altograd. d. conſ.* 37. *n.* 17. *& ſeqq. & n.* 31. *& ſeq. Poſt. d. dec.* 59. *nu.* 52. *&* 53. *Rota dec.* 303. *ſub n.* 14. *p.* 1. *rec. & cor. Pegna dec.* 1541. *ſub n.* 3. *tom.* 2.

198 Quinam autem ſit actus ceſſionem inducens, & quinam pignus ſolum transferens, aut meram hypothecam conſtituens, latè ad hunc effectum excuſſionis, docent *Morott. reſponſ.* 66. *Altograd. jun. d. conſ.* 37. *à n.* 18. *& ſeqq. lib.* 1. *Poſt. d. dec.* 59. *ex n.* 104. *& ſeqq.*

199 Secundus caſus eſt, quando ceſſio apparet facta, & recepta ad magis cautum reddendum ipſum ceſſionarium, & citrà novationem, præjudicium, vel derogationem, & ad augmentum, & cum reſervatione priorum jurium quorumcumque & ſonat in acceſſionem, & continet clauſulas præſervativas; quia tunc non impeditur ceſſionarius recta via experiri primæva jura, & actionem contrà cedentem, juxtà *Pariſ. conſ.* 102. *num.* 2. *lib.* 3. *Gratian. diſcept.* 290. *num.* 25. *& ſeqq. Epiſc. Rocca diſput. jur. d. cap.* 142. *n.* 10. *tom.* 2. *Poſt. d. dec.* 59. *à n.* 72. *& ſeqq. plenè, ac n.* 89. *& ſeq.* ubi quòd ceſſionarius videtur habere electionem agendi, tàm ex prioribus juribus, quàm ex ipſa ceſſione, *& n.* 91.

200 Contrarium tamen, quoad priorum jurium reſervationem in terminis delegationis, firmare non dubitarunt *Ruin. d. conſ.* 45. *ſub nu.* 4. *&* 5. *lib.* 5. quem relatum ſequitur *Cyriac. contr.* 214. *nu.* 38. » ibi: Et in terminis noſtris, quando eſt fa» cta delegatio, ita quòd priùs debitor non li» beretur, niſi ſequuta ſolutione, quòd creditor » non ſolùm poſſit, ſed imò priùs teneatur age» re contrà delegatum, quàm contra delegan» tem, ſcribit &c. *lib.* 2. *Mel. d. obſerv.* 3. *nu.* » 9. ibi: Quartò, & demùm, quia, ubi reſer» vationes prædictæ adhuc cum virtute ſuum » operandi effectum ſtarent, non poſſent fidei» commiſſarii agere contra noſtrum principalem, » qui delegavit, niſi priùs judicialiter pulſato, » ac firmiter excuſſo debitore delegato. *Bertazol. de clauſ. inſtrum. clauſ.* 33. *gloſ.* 18. *ſub n.* 3. & ſupponit *Rota poſt contr. d. dec.* 62. *numero* 13.

201 Tertius caſus eſt, quando ceſſio facta eſt ad ſolum commodum ceſſionarii, ſaltem principaliter; nam, quæ in favorem alicujus inducuntur, habent tacitam conditionem, ſi ei placuerit, plenè *Poſt. d. dec.* 59. *à n.* 91. *ad* 103.

202 Quando verò ceſſio dicatur facta ad commodum ceſſionarii, vel cedentis, vel utriuſque gratia; latè *Manſ. conſult.* 1. *lib.* 1. *& conſult.* 318. *per tot. lib.* 4. *Poſt. d. dec.* 59. *ubi proximè.*

Quartus eſt, quando inſtrumentum continet 203
obligationem cameralem, in puncto *Andreol. d. contr.* 115. *nu.* 13. *Gratian. d. diſcept.* 527. *num.* 37. *& ibi Carol. Ant. de Luca ſub nu.* 12. *verſ. quid verò tom.* 3. *Poſt. d. dec.* 59. *n.* 12. *ubi concord. & n.* 121.

Quintus, quando ceſſionario præſtitum fuit 204
impedimentum, *Ruin. d. conſ.* 44. *nu.* 6. *in fin. lib.* 1. *& conſ.* 42. *num.* 8. *in fin. lib.* 4. *Anſald. de commerc. & mercat. d. diſc.* 32. *à nu.* 4. *Poſt. d. dec.* 59. *num.* 113. *Rota dec.* 209. *ſub numero* 6. *p.* 6. *rec.*

Eoque fortiùs, ubi impedimentum revocari, & 205
removeri non poteſt, vel ſi cedens ipſe impedimento cauſam dedit, quia tunc nec etiam tenetur ceſſionarius diligentiam adhibere ſuper revocatione impedimenti, vel aliàs contra cedentem proteſtari pro illo removendo; Cæteris omiſſis fusè *Poſt. d. dec.* 59. *ex nu.* 114. 120. *Rota cor. Pegna dec.* 37. *num.* 11. *tom.* 1. & facit *Merlin. de pign. d. q.* 69. *ſub numero* 47. *verſ. Decimus quartus.*

Si verò impedimentum à cedente datum non 206
ſit, & diligentiis adhibitis tolli poſſit, tunc non excuſatur ceſſionarius, niſi illius revocationem curet, vel illud intimet cedenti, quatenus tollere, vel removere faciat, ut *ſuperiùs num.* 8. *& ſeqq.* dictum eſt de inhibitionibus, & in terminis ſequeſtri tradit *Poſt. d. deciſ.* 59. *n.* 118. dummodò 207
ipſe ceſſionarius in tempore opportuno de impedimento notitiam habeat, ut *ibid. n.* 119.

Sextus caſus eſt, quando liquidò apparet, di- 208
ligentias non eſſe profuturas; quia tunc ceſſionarius, etiamſi adverſus nomen ceſſum non fecerit diligentias, habet nihilo minus regreſſum contrà cedentem *ad l. fin.* §. *ſed quid nocet, ff. quis ordo in bon. poſſeſſ. ſerv. l. ſi altiùs,* §. *eſt & alia, ff. quod vi aut clam, l. totum ff. de impenſ. in reb. dotal. fact. l. ſi vehenda* §. *ſi ea conditione, ff. ad leg. Rhod. de jact. l. ſi plures,* §. *ſicut autem, ff. depoſit. l. in Aſia,* §. *fin. ff. eod. Epiſc. Rocca diſput. jur. d. cap.* 129. *à num.* 15. *& d. cap.* 151. *à num.* 7. *& ſeqq.* utrobique *allatos tex.* pulcherrimè, ac ſemper videnda exornando, *tom.* 2. *Anſald. de commerc. & mercat. d. diſc.* 32. *nu.* 4. *& ſeqq. ubi benè, & plures ac per tot. Olea de ceſſ. jur. tit.* 7. *d. q.* 3. *num.* 40. *Amat. dec. Ferrar.* 7. *num.* 10. *Poſt. d. dec.* 59. *num.* 67. Imò, quando dubium 209
eſt, an diligentiæ ſint profuturæ, *Becc. d. conſ.* 105. *ſub num.* 10. *lib.* 1. *Cravett. conſ.* 83. *num.* 5. *Epiſc. Rocca d. cap.* 129. *nu.* 17. *Poſt. d. dec.* 59. *num.* 68.

Septimus, quando cedens ſtipulatus eſt ſe ſo- 210
luturum, ſi debitor ceſſus non ſolverit, quia tunc, cum dicta conditio non reſpiciat actionem, potentiam, & facultatem ſolvendi, ſed potius purum actum non factæ ſolutionis, commiſſa dicitur ſtipulatio contrà cedentem per ſolam moram debitoris ceſſi in ſolvendo, neque ſunt faciendæ ulteriores diligentiæ contrà ſolvere debentem, per *tex. ſingularem in l. fidejuſſor obligari,* §. *fin. ubi præ cæteris Bart. Alberic. Angel. & Imol. ff. de fidejuſſ. Jaſon. in l. decem ſtipulatus, nu.* 12. *verſ. circà iſtud, ff. de verb. oblig. cum aliis* in individuo, *Andreol. d. contr.* 115. *n.* 12. *& contr.* 275. *n.* 7. *meliùs Epiſc. Rocca d. cap.* 142. *per tot. tom.* 2. *Manſ. d. conſult.* 626. *n.* 4. *lib.* 7. *Caſtald. conſult.* 35. *n.* 4. *&* 5. & in terminis fidejuſſoris *Pigant. ad Stat. Ferr. lib.* 2. *d. Rubr.* 14. *n.* 24. *ubi dat alios tom.* 1.

Illud quidem hoc caſu veriſſimum eſt, quod 211
cedens gravari non poteſt, niſi debitor ceſſus in-

terpellatus fuerit ad ſolvendum, & non ſolverit, ut eruitur *ab eod. Epiſc. Rocca d. cap.* 141. *ſub num.* 1. *&* num. 3. ubi præter moram debitoris, requirit ceſſionarii petitionem *tom.* 2. & apertiſſimè monet *Pigant. d. Rubr.* 14. *ſub eo n.* 24. *verſ.*
212 *Illud quidem, & verſ. denique*, ubi, quod etiam requiritur, ut mora debitoris fuerit creditori intimata.

213 Quo caſu, licet, defuncto debitore, excuſſio regulariter debeat fieri contra ejus hæredes, vel hæreditatem jacentem, *Alex. conſ.* 51. *num.* 6. *& conſ.* 100. *num.* 4. *lib.* 5. *Pariſ. conſ.* 50. *num.* 41. *lib.* 1. *quos ſequitur Mantic. de tacit. li.* 16. *tit.*
214 17. *antè nu.* 14. *tom.* 2. quia tamen conditio negativa, ſi debitor non ſolverit, cum primum debitor defunctus eſt, impletur, ſtipulatio commiſſa intelligitur; quia verum eſt dicere debitorem non ſolviſſe, & ideò hæredis excuſſio non eſt neceſſaria, ita *Mantic. ubi proximè num.* 14. & in hunc ſenſum intelligendus eſt *Calvin. de æquit. cap.* 114. *n.* 40. *& cap.* 274. *num.* 76. qui *Mantic.* inhæret.

215 Si verò dictum ſit, ſi debitor ſolvere non poterit, tunc abſolutè comprehenduntur hæredes:
216 ſed ſi dictum ſit, ſi debitor non ſolverit, & debitor fuerit interpellatus, & non ſolvit, dicitur non ſolviſſe; ſed ſi non fuit interpellatus, neceſſe eſt ejus hæredes interpellari, ſic proſequitur *Mantic. de tacit. lib.* 16. *d. tit.* 17. *nu.* 15. 16. & 17. ubi etiam, quod diverſum eſt, ſi quis promiſit ſolvere quantum minùs creditor à debitore
217 conſequi poterit; quia tunc debitoris excuſſio eſt neceſſaria; nam impotentia ſolum inſpicitur: neque poteſt intelligi, quantum debitor poſſit ſolvere, niſi priùs conveniatur, & excutiatur, *tom.* 2.

218 Sanè alterius debitum in ſe ſuſcipiens, ſeu conſtituens ſe pro alio ſoluturum, beneficio gaudet excuſſionis, *Jaſon. in §. in perſonam, & de conſtituta, inſtit. de act. Hering. de fidejuſſ.* §. 27. *p.* 1. *num.* 126. ubi *alios* congerit, quem ſequitur *Ciarlin. contr.* 98. *num.* 3. *lib.* 1. *Gabr. tit. de*
219 *fidejuſſ. concl.* 1. *num.* 29. & 30. *ac num.* 101. ubi limitat, quando quis promittit ſe ſoluturum, ut creditor relaxet pignora capta debitori jam executato.

220 Octavus caſus eſt, quando in ipſo actu ceſſionis fit à cedente obligatio, & promiſſio non ſolùm manutenendi nomen ceſſum bonum, verum, & exigibile, ſed ultrà etiam tanquam fidejuſſor ipſe cedens pro debitore, & tamquam principalis, principaliter, & in ſolidum cum ipſo ſe obligat pro ſolutione nominis ceſſi; nam hoc caſu ceſſionarius evitat neceſſitatem excuſſionis, & præcedentium diligentiarum, & ab illis prorſus eſt exemptus per cautelam priùs inventam *à Felician. de cenſ. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 1. *ſub num.* 14. *verſ. Verum*, & poſteà in praxi communiter receptam *à Cenc. de cenſ. eod. tract. q.* 72. *ſub num.* 23. *verſ. Cæterùm in iis etiam caſibus, &, eis relatis, Urceol. in d.* 2. *append. ad d. conſult.* 2. *num.* 2. *Manſ. d. conſult.* 625. *ſub num.* 5. *& d. conſult.* 626. *num.* 4. *ubi bene lib.* 7. *Prat. d. diſcept.* 21. *num.* 79. *Zaul. ad Stat. Favent. lib.* 3. *d. Rubr.* 35. *nu.* 23. *tom.* 1. *Sabel. d. verbo ceſſio ſub num.* 32. *verſ. Et hodiè tom.* 1. *Panimol. d. dec.* 18. *ead. Adnot.* 1. *n.* 19. *tom.* 1.

221 Dixi, quando in ipſo actu ceſſionis fit à cedente obligatio; quia requiritur, quod obligatio fiat in eodem ceſſionis inſtrumento; ſecus, ſi in diverſo inſtrumento; quia tunc neceſſaria eſſet excuſſio, ut *præ cæteris* obſervat, *pluribus relatis*, *Sabel. d. verbo excuſſio*, *num.* 11. *tom.* 2.

Et licet hanc cautelam non eximere ceſſionarium omninò à diligentiis neceſſariis pro exactione nominis ceſſi dixerit *Rota poſt Oleam de ceſſ. jur. dec.* 15. *nu.* 10. *repetita in rec. d. dec.* 44. *nu.* 12. *p.* 11. cujus meminit *Panimol. d. dec.* 18. *ſub num.* 30. 222

Ejus tamen aſſertionem non eſſe veram, quia ad evitandam excuſſionem, hujuſmodi cautela fuit inventa, ac in praxi recepta, & ſervata, animadvertit ſuper *ea deciſ.* inſiſtens *Carol. Ant. de Luca ad Gratian. d. cap.* 527. *ſub num.* 9. *verſ. In caſu fortiori, ubi pulchrè tom.* 3. & certè *dicta deciſ.* eſt contrà communem *DD. de quibus mox ſuprà n.* 220. ſententiam. 223

Sed, ſi ſimus in ceſſione cenſus, vel alterius annui redditus, vel in caſu ſolutionis diſtributive in pluribus vicibus, ſeù ratis faciendæ, & ceſſionarius fuerit per plures annos, vel vices negligens in cenſibus, & redditibus, vel ratis exigendis, unde poſtea ad inopiam redigatur debitor ceſſus, & reddatur non ſolvendo, certè ceſſionarius, ſupra poſita cautela non obſtante, agere non poterit contrà cedentem pro annuis cenſibus, vel redditibus, vel ratis decurſis, & jam maturatis annorum, & terminorum præteritorum, niſi doceat ſe feciſſe diligentias, & quidem continuatas temporibus debitis, in illis exigendis, ex traditis *ab Urceol. d. conſult.* 2. *à num.* 23. *& ſeqq. Manſ. d. conſult.* 626. *nu.* 6. *& ſub nu.* 8. *lib.* 7. *Carol. Ant. de Luca ad Gratian. d. cap.* 527. *ſub numero* 12. *verſ. concludendum itaque exiſtimo tom.* 3. 224

Et facit, ultra *inferiùs* tradita *in cap. ſeq.* de negligentia ceſſionarii in nomine ceſſo exigendo, quod dicitur de ceſſatione actionis adverſus fidejuſſorem, quoties creditor diù neglexit agere, ac ſuum creditum recuperare à principali debitore idoneo, qui poſteà mutavit ſtatum, & effectus fuit non ſolvendo, ad *text. in l. fidejuſſores in id. ff. de fidejuſſ. Cyriac. contr.* 103. *num.* 28. *lib.* 1. *cum plurib. Rovit. dec.* 43. *num.* 11. *Card. de Luca tit. de credit. diſc.* 94. *num.* 6. *lib.* 8. *tit. de hæred. diſc.* 33. *ſub nu.* 13. *verſ. ſecus in fin. lib.* 9. *& tit. de fideic. diſc.* 161. *num.* 4. *lib.* 10. *Rota cor. Roxas dec.* 168. *num.* 15. *& dec.* 212. *ac alibi.* Quam traditionem benè pluribus modis declarant, & limitant *Merlin. de pign. lib.* 5. *q.* 57. *per tot. Sabel. verbo obligatio ſub num.* 34. *tom.* 3. ad quos me remitto. 225 226

Nonus eſt caſus, quando intentatur actio pro evictione: quia tunc non eſt agendum de diligentiis per originalem *Rot. deciſ. cor. Merlin.* 639. *nu.* 7. *verſ. Quia dum, alias apud Poſt. de ſubhaſt. in Addit. dec.* 124. *num.* 8. quam relatam ſecuti ſunt *Epiſc. Rocca d. cap.* 129. *nu.* 30. *tom.* 2. *Urceol. d. conſult.* 2. *num.* 38. *&, eo adducto, Manſ. d. conſult.* 626. *ſub num.* 8. *verſ. Imò quod magis eſt, & per tot. lib.* 7. *Sabel. d. verbo ceſſio, ſub n.* 33. *tom.* 1. Quidquid in contrarium ſentiant *Rota conſult.* 7. *n.* 51. *& ſeq. Staiban. jun. d. reſol.* 67. *n.* 21. *& d. reſol.* 96. *n.* 27. *tom.* 1. *Mangil. de evict. d. q.* 78. *in princ.* 227 228

Decimus eſt, quando ceſſionarius acceptavit nomen ſub illa conditione: *ſe mi pagherà*, & ipſe ad aliquid ſe non obligavit, nec aliquid promiſit, niſi exactum, ſi quod haberet in manibus reſtituere, quia tunc ad aliquas diligentias non tenetur ceſſionarius, *Carleval. de jud. lib.* 3. *tit.* 3. *diſput.* 26. *per tot. cum aliis Sabel. d. verbo ceſſio ſub n.* 39. *verſ. Quod nomen. Poſt. d. dec.* 59. *n.* 103. *Rota dec.* 231. *p.* 17. *rec.* 229

Undeci-

230 Undecimus, quando debitor conſignat cedulam mandati (quæ tamen debitoris obligationem non contineat, ſeu non ſit ſcriptura, vel inſtrumentum nominis debitoris) ſuo creditori *in riſguardo del ſuo credito*, tunc dictum nomen dicitur pignori traditum creditori, & conſequenter ceſſat excuſſio; ſic præ ſe ferentibus illis verbis *in riſguardo*, dum idem ſignificant, ac pro cautione, & ſecuritate, quæ pignus important, *l. quamvis, & ibi DD. & l. ſi convenerit la 2. ff. de pign. act. Morot. d. reſponſ. 66. n. 2. Altograd. d. conſ. 37. n. 18. lib. 1.*

231 Sed, quando debitor non ſolum nomen ſui debitoris obligat, ſed ulterius creditori tradit ipſummet inſtrumentum, ſeu cedulam nominis cum facultate illud exigendi; ex quo contrà dictum nomen de credito apparet; tunc indubitatum eſt non ſimplex pignus eſſe de jure conſtitutum, ſed ulterius ceſſionem ejuſdem nominis à debitore creditori factam fuiſſe, quæ probatur ex inſtrumenti traditione, *text.* eſt apertus *in l. 1. C. de donat. & ibi Bald. nec non text. in l. Mœvia ff. ſolut. matrim. ubi etiam Bald. in princ. ibi :* Et ad» do, quod eo ipſo, quod traditur inſtrumen» tum, videtur facta ceſſio in præſentem, vel » in habentem cauſam, clarè *Aymon. conſ. 655. n. 3. & egregiè Ruin. d. conſ. 44. n. 5. lib. 1.* ac proſequitur *Altograd. d. conſ. 37. n. 41. junctо n. 24. lib. 1.* Et conſequenter intrant ea, quæ dicta
232 ſunt de diligentiis etiam per ſimplicem ceſſionarium adhibendis, *l. 1. in fin. C. de novat. Alba conſ. 338. n. 5. & 6. Altograd. d. conſ. 37. n. 26. & ſub n. 33. lib. 1.*

233 Duodecimus caſus eſt, quando ceſſionarius in actu ceſſionis nomen debitoris in ſolutum accepiſſet cum pacto, & conventione, quod onus pulſandi, & cogendi debitorem ceſſum ſpectet, & pertinere debeat ad ipſummet cedentem, non verò ad ipſum ceſſionarium, qui ſolum teneri voluit exigere creditum ceſſum, ſi debitor ſponte, & abſque compulſione ei ſolviſſet; quia iſtud pactum eſt juſtum, & à juſto, & à juſtitiæ tramite non devians, ut ſingulariter docet *Urceol. ad d. conſult. 2. in d. 2. Append. nu. 13. & ſeq.* ubi dicit ſibi ipſi hunc caſum accidiſſe, & ita relaxaſſe executionem petitam contra cedentem, non obſtante oppoſitione facta, quod ceſſionarius nullas penitùs diligentias feciſſet.

234 Decimus tertius eſt, quando ceſſionario facta non fuit à cedente conſignatio, & traditio cedulæ, vel inſtrumenti crediti ceſſi, ut latè tuetur *Poſt. d. dec. 59. à n. 53. & ſeqq.*

235 Nam eo caſu nulla mora, ſeu negligentia in exigendo, ſeù agendo contra debitorem imputari poteſt ceſſionario; quia in ejus facultate non eſt diligentias adhibere, dum caret juſtificatione crediti ceſſi; cum ad effectum agendi contrà nomen ceſſum neceſſe ſit, nedum, ut ceſſionarius doceat de jure ſuo, & ſuam perſonam legitimet,
236 ſcilicet juſtificando ſe eſſe ceſſionarium per exhibitionem inſtrumenti ceſſionis, *Bald. in l. qui ſtipendia num. 6. C. de procurat. cum Aliis. Cenc. de cenſ. d. q. 72. ſub num. 23. Poſt. d. dec. 59. à num. 54. 56. Rota poſt eund. Cenc. dec. 255. n. 5. ac in rec. dec. 363. n. 2. p. 17.* cum aliis apud D. Balduc. *in obſ. ad Ramon. 26. à nu. 69. ad 80. tom. 1.*

237 Quæ inſtrumenti exhibitio, ſi ceſſionarius agit nomine cedentis, & tanquàm illius procurator, fieri debet antè litis conteſtationem, *Surd. conſ. 269. n. 25. lib 2. Bertazol. clauſ. 29. gloſ. 4. n. 31. & ſeq. Cenc. de cenſ. ubi ſuprà.*

Si verò agit nomine proprio, tanquàm ceſſio- 238
narius, ſufficit, quod doceat de ceſſione poſt litis conteſtationem, *Surd. d. conſ. 22. n. 29. lib. 1. Bertazol. d. gloſ. 4. n. 31. & ſeqq. Aliis relatis, Cenc. de cenſ. d. q. 72. ſub eo nu. 23. Rota cor. Bichio dec. 514. n. 5. & 6. tom. 2.*

Sed etiam requiritur, quod juſtificet exiſten- 239
tiam crediti cedentis per realem inſtrumenti productionem, adeo ut non ſufficiat illud exhibere, *d. l. ſi nomen, ubi notant ſcribentes, ff. de hæred. vel act. vend. D. meus Bonden. colluct. legal. 4. numero 53. colluct. 9. numer. 90. vol. 1. & colluct. 30. numero 75. ubi Plures vol. 2. Poſt. d. dec. 59. numer. 57. Gratian. dec. 111. numero 11. in Addit. Rota poſt Cenc. d. dec. 255. numero 5. cor. Gregor. dec. 579. numero 14. cor. Carill. dec. 264. numero 1. cor. Bichio dec. 131. n. 26. & dec. 204. num. 18. to. 1. ac in rec. dec. 85. n. 10. dec. 387. numero 11. p. 15. dec. 87. num. 2. p. 16. dec. 84. numero 29. p. 18. tom. 1. & deciſ. 510. numero 4. ead. p. 18. tom. 2. D. Balduc. in obſ. ad Ramon. ubi ſuprà.*

Verùm ad effectum, ut ceſſionarius exemptus 240
ſit à diligentiis adhibendis contrà debitorem ceſſum ratione carentiæ inſtrumenti, ſeù ſcripturæ crediti ceſſi, juxtà doctrinam *Poſt. loco relato* exigitur, quod idem ceſſionarius requirat, & interpellet cedentem, ut ſibi conſignet, & tradat inſtrumenta, vel ſcripturas concernentes juſtificationem crediti ceſſi; aliàs quidquam cedenti imputari non valet, ut habetur *à Cyriac. d. contr. 375. numer. 14. & 15. lib. 3. Becc. d. conſ. 105. ſub numero 24. lib. 1. Urceol. d. conſult. 2. numer. 7. ubi Plurimos congerit, Cenc. de cenſ. d. q. 72. ſub eo numero 23. verſ. Ideò bonum erit, & Aliis.*

Quo caſu, licèt Multi multa dicant, receptius 241
tamen eſt, quod, ſi creditum ceſſum juſtificandum eſt per publicum inſtrumentum receptum à publico Notario, undè non ſit difficile illud habere in forma probanti, tunc cedens nec etiam tenetur inſtrumentum tradere ceſſionario, ſed ſatis eſt, ut illud indicet cum expreſſione diei, & nominis Notarii, *D. meus Bonden. d. colluct. 4. numero 4. vol. 1. Cenc. de cenſ. d. q. 72. ſub eo num. 23. Nicol. in lucubr. utriuſque jur. in civil. lib. 3. tit. 4. q. 118. ſub num. 116. tom. 1. Sabel. d. verbo ceſſio, n. 35. Rota cor. Seraph. dec. 1477. n. 8. tom. 2.*

Quando verò creditum ceſſum juſtificari de- 242
bet ex aliqua ſcriptura exiſtente penès ipſum cedentem, vel alibi, undè non ſit facile illam habere in forma probanti, & tunc cedens eam ſimiliter tradere non tenetur ceſſionario, ſed ſufficit, quod eam in manibus Judicis, vel penès Notarium cauſæ exhibeat ad effectum, ut ceſſionarius illam videre, & copiam habere valeat; juxtà veriorem opinionem, quam firmavit *Rota cor. Pegna dec. 545. §. iterum autem, verſ. ordinatum tamen in Venet. impreſſ. & dec. 683. in impreſſ. Lugdun. tom. 1. & cor. Seraph. d. dec. 1477. ſub eo numero 8. verſ. Ultrà quod tom. 2.* ac docet *D. meus Bonden. d. colluct. 4. numero 5. vol. 1.*

An autem ceſſionarius repetere valeat à ceden- 243
te expenſas factas in exactione nominis ceſſi, vel in lite, in qua ſuccubuit, quia nomen non erat verum, vel non idoneum, diſtinguunt *Olea de ceſſ. jur. tit. 7. q. 4. per tot. Sabel. d. verbo ceſſio numero 59. tom. 1.* Sed, quod ceſſionarius pati 244
debeat incommoda in exigendo nomen ceſſum, etiamſi illa præ ſe ferant cauſam diminutionis pre-

tii, tenet indiſtinctè *Rota poſt diſcept. Contr. d. dec.* 105. *n.* 6.

Alii caſus, in quibus ceſſionarius excuſſionem facere compelli non poteſt, dantur *inferiùs n.* 342. 354. 356. 359. & aliis, apud *præcitatos D. D.* videnda. omiſſis.

245 Decimus quartus poſtremò caſus eſt, quando agitatur cauſa in magnis Tribunalibus, vel apud Judices, coram quibus proceditur *de bono, & æquo, ac ſola facti veritate inſpecta*; quia tunc non requiritur excuſſio, ut in ſpecie tenent *Staiban. jun. d. reſol.* 96. *nu.* 20. *& ſeq. tom.* 1. *Mel. d. obſerv.* 86. *nu.* 7. *& Alii per Anſald. de commerc. & mercat. d. diſc.* 32. *nu.* 24. ac generaliter habetur *ex congeſtis per D. meum Comitem Bonden. colluct. legal.* 49. *num.* 103. *vol.* 1. *Calvin. de æquit. d. cap.* 114. *à num.* 1. *ad* 12. *& d. cap.* 185. *à n.* 24. *& ſeqq. lib.* 2. *Sabel. d. verbo ceſſio, n.* 5. *tom.* 2.

246 Contrarium autem de æquitate verius eſt, exceptionem ſcilicet excuſſionis poſſe etiam opponi in judicio ſummario, in quo proceditur, *ſola facti veritate inſpecta, & de plano, ſine ſtrepitu, & figura judicii*; cum verior ſit opinio, quod exceptio hæc magis procedit ex æquitate, quàm de rigore juris, *ex tex. in l. Moſchis, ff. de jure fiſci, Bald. in l. ult. §. ſed & ſi quis n.* 5. *ff. com. de leg. Capon. diſcept.* 122. *n.* 23. *tom.* 2. *Aliiſque, quos ſequitur D. meus Bonden. d. colluct.* 49. *num.* 106. *vol.* 1. *Calvin. de æquit. d. cap.* 114. *ex nu.* 14. *& d. cap.* 185. *ex n.* 28. *utrobique plenè per tot. lib.* 2.

247 Solet tamen diſtingui, quando exceptio excuſſionis propoſita fuit per fidejuſſorem, & quando per tertium poſſeſſorem; ut in primo caſu exceptio dicatur de apicibus juris, & imputandum ſit fidejuſſori, cur ſe obligaverit ex facto proprio pro alio, cum optimè ſciret ſe teneri versùs creditorem, & ideò hoc caſu, denegandа excuſſionis exceptio, ne fidem, quam creditori præſtitit, fallere dicatur, quod non convenit: Secundo verò caſu exceptio dicitur in ſola æquitate fundata, nec eſt, quod imputari poſſit tertio hypothecario convento, qui nullo jure eſt obligatus, & jus ſuum tuetur, ac proindè non eſt ei denegandum hoc beneficium, de quo propriè loquitur *allata l. Moſchis*, ut egregiè *per D. meum Bonden. d. colluct.* 49. *à num.* 97. *vol.* 1. *Merlin. de pign. d. q.* 69. *numero* 37. *& 42. ac ſub numero* 45. *verſ. Doctores, Calvin. de æquit. d. cap.* 114. *à numero* 24. *ad* 31. ubi, quod ſibi magis placet dicta diſtinctio, *lib.* 2. *Sabel. d. verbo excuſſio numero* 4. *tom.* 2. & ſentit *D. meus Magnonus ubi ſuprà num.* 110. *& 111. ac Idem Sabel. reſol.* 91. *à numero* 3. *& ſeqq. latè.*

248 Sed, licet verum ſit, quod exceptio hæc fortiùs opponi poteſt a tertio poſſeſſore, cum reſpectu illius longè majorem contineat æquitatem, ut bene *inter proximè Relatos* infert *D. meus Bonden. d. colluct.* 49. *numero* 96. 98. *& 99. vol.* 1. *Calvin. de æquit. lib.* 2. *d. cap.* 185. *numero* 40. *& 41.*

249 Nihilo minùs æquum eſt etiam eadem exceptione tueri fidejuſſorem, qui alienam ſuſcepit obligationem, cum maximè non agatur de præjudicio creditoris, & æquitas magis ſuggerat, ut debitor principalis, qui commodum percepit, priùs conveniatur, ſi ſit ſolvendo, quàm fidejuſſor, ſic *Mantic. de tacit. lib.* 16. *tit.* 16. *ſub numero* 4. *verſ. ſed etſi æquius. & numero* 7. *tom.* 2. *Calvin. de æquit. d. cap.* 185. *ex numero* 21. *& ſeqq. per tot.* & ità obſervari per Senatum Taurinenſem teſtatur *Oſaſc. dec.* 2. *in fin. Theſaur. dec.* 52. *ſub numero* 6. *verſ. verum*, ubi, quod idem pluries ſtatuit *Senatus* favore etiam fidejuſſoris, nullam admittendo differentiam inter fidejuſſorem, & tertium poſſeſſorem, quod advertit *& ipſe Calvin. d. cap.* 114. *n.* 28. *& 29.*

Ita tamen, quod hoc caſu excuſſio etiam in eo- 250
dem judicio fieri poteſt agendo contrà fidejuſſores, ſeu tertios poſſeſſores, & principales ſimul, eoſque condemnare faciendo, priùs executionem decernendo in bonis principalis, & in ſubſidium in bonis fidejuſſorum, ac poſſeſſorum, ſecundùm *Mel. d. obſerv.* 86. *eod. numero* 7. ubi propriè loquitur in terminis ceſſionis, *Sabel. d. verbo excuſſio ſub numero* 5. *verſ. Et quod quandò in fin. tom.* 2. *Salgad. labyr. credit. p.* 1. *d. cap.* 23. *nu.* 51. 57. 58. *Romaguer. ad Conciol. ad Stat. Eugub. lib.* 2. *Rubr.* 31. *numero* 31. *ubi pulchrè.*

Siquidem, excuſſionis exceptio dupliciter con- 251
ſideratur, videlicet reſpectu ordinis judicii, & quoad jus, & intereſſe partis: Primo modo conſiderata dicitur de apicibus, & continere ſubtilitatem quandam juris, & ideò ea non obſtante, in judicio ſummario, & quando proceditur, *ſola veritate facti inſpecta*, poterit ſimul agi contrà fidejuſſorem, vel tertium poſſeſſorem, & debitorem principalem: ſed conſiderata reſpectu gravis partis præjudicii, & intereſſe, nempè, quod donec debitor eſt ſolvendo, non moleſtetur fidejuſſor, vel tertius poſſeſſor, non concernit apicem juris, ſed æquitatem, ita ut, etiam quod cauſa cognoſcatur, *ſola facti veritate inſpecta*, poterit tamen fidejuſſor, vel poſſeſſor ſe tueri iſta exceptione, & debet admitti; cum non ſit æquum, ut poſſit conveniri, donec debitor eſt ſolvendo, imò ſi hoc caſu excludatur exceptio, videtur iniquitas fieri, ut diſtinguendo (*Pluribus conſultò omiſſis*) *Calvin. de æquit. d. cap.* 114. *nu.* 20. 21. *& 22. & d. cap.* 185. *numero* 35. *lib.* 2. *D. meus Magnonus ſuprà numero* 77. *optimè Balduc. in obſerv. ad Ramon. conſ.* 71. *à numero* 82. *tom.* 2. *plenè Cavagnol. ad Decret. Montisfer. decr.* 2. §. 8. *numero* 10. *cum multis ſeqq. lib.* 1. *Rota Gen. dec.* 90. *numero* 10. *& 11. Theſaur. d. dec.* 52. *numero* 4. *pulchrè Gratian. d. dec.* 129. *numero* 10.

At hoc caſu neceſſaria non eſt illa judicialis, 252
formalis, & ſolemnis excuſſio, quam aliàs requiri abundè oſtenſum eſt *ſuperiùs*; ſed bene Judex poteſt ſe ſummariè, & extrajudicialiter informare, & cognoſcere, an debitor principalis poſſideat, & ſit ſolvendo, & quatenùs repererit ipſum poſſidere, & eſſe ſolvendo, tunc mandare debet agi priùs contrà principalem, quàm contrà fidejuſſorem, & tertium poſſeſſorem: ſi verò repererit non poſſidere, & eſſe non ſolvendo, tunc poterit Judex, abſque aliqua declaratione ſuper diſcuſſione contrà fidejuſſorem, & tertium poſſeſſorem procedere directè; hoc enim pacto non tollitur ipſa excuſſionis exceptio, aut defenſio fidejuſſori, & tertio poſſeſſori reſpectu ſui juris, & intereſſe; ſed tantum mutatur defenſionis modus, & ordo cognoſcendi ſuper ipſa excuſſione reſpectu ordinis judicii juxtà alteram diſtinctionem deriſam tamen, & impugnatam *à Cavagnol. ad d.* §. 8. *numero* 16. *cum ſeqq.* de qua *Calvin. de æquit. d. cap.* 114. *numero* 35. *& ſeqq. & d. cap.* 185. *numero* 34. *Ludovic. dec. Peruſ.* 45. *numero* 9. *ubi pulchrè Theſaur. d. dec.* 52. *in fin.* ubi, quod dicta diſtinctio non eſt contemnenda.

nenda. Et in terminis ceſſionis, quod in *magnis*
253 *Tribunalibus*, & ubi proceditur, *ſola facti veritate inſpecta*, non attenditur ſubtilitas omiſſionis diligentiarum, ſed ſola ſubſtantia veriſimilis, aut inveriſimilis exactionis ſpectatur, monet, *multis adductis*, *Anſald. de commerc. & mercat. d. diſc.* 32. *n.* 24.

254 Ceſſat autem omnis difficultas, quando quis petit excuſſionem fieri ſuis ſumptibus, & periculo, quia eo caſu, non obſtante, quod procedatur *de bono*, *& æquo*, *& ſola facti veritate inſpecta*, ex æquitate excuſſio omninò eſt facienda, ut peculiariter monet *Capon. d. diſcept.* 122. *n.* 23. *tom.* 2.

255 Et regulare eſt, quod in omnibus quibuſcumque caſibus, in quibus exceptio excuſſionis locum non habet, ſeu dubitari poteſt, an hujuſmodi exceptio ſit admittenda, adhuc excuſſio eſt facienda, ubi eam petens offert expenſas, & vult, ut debitor principalis ſuo ſumptu, & periculo excutiatur, *Ciarlin. d. contr.* 95. *numero* 22. *li.* 1. *D. meus Bonden. d. colluct.* 49. *numero* 89. *&* 100. *ubi innumeros. vol.* 1. *& eo laudato*, *Romaguer. ad Conciol. ad Stat. Eugub. lib.* 2. *d. Rubr.* 31. *numero* 34. *Temmen. de lit. expenſ. cap.* 13. *numero* 47. *Pigant. ad Stat. Ferrar. lib.* 2. *d. Rubr.* 29. *numero* 28. *& ſeq. Caroc. de excuſſ. p.* 2. *q.* 2. *numero* 38. ubi, quod interim excipiens
256 debet abſolvi ab obſervatione judicii, *ex dec. Genuenſ.* 90.

257 Et hanc regulam ſibi locum vindicare reſpectu cedentis non eſt ambigendum, cum cedens, & fidejuſſor in hac materia æquiparentur, ut *apud Omnes* habetur, & cedens, quoad ceſſionarium
258 dicatur fidejuſſor, *ex Gratian. d. diſcept.* 527. *n.* 35. *Hodiern. d. contr.* 27. *n.* 32. *& per tot. Barz. d. dec.* 100. *n.* 13.

259 Et ſignanter, licet nihil certius in re iſta ſit, quam, quòd in Salviano interdicto nequaquam admittitur exceptio excuſſionis, tàm debitoris, quàm ejus bonorum, ut ità in praxi ſervari communiter docent *Pacif. de ſalv. interd. inſpect.* 2. *cap.* 2. *à numero* 40. *& ſeqq. Scapuc. eod. tract. lib.* 2. *q.* 19. *per tot. & ibi Adden. Merlin. de pign. lib.* 2. *tit.* 1. *q.* 30. *numero* 39. *Ludovic. d. dec. Peruſ.* 45. *numero* 13. *Rota cor. Seraph. deciſ.* 327.
260 *numero* 1. *tom.* 1. *ac alibi ſæpè.* Etiamſi agatur contrà tertium poſſeſſorem, ut *inter alios* bene explicant *Conciol. alleg.* 48. *à numero* 5. *& ſeqq. Pluribus citatis Gab. conſult.* 100. *numero* 12. ubi, quod nefas eſt de hoc amplius dubitare, *Pacif. ubi proximè numero* 45. *& ſeq. Gratian. d. deciſ.* 25. *per tot. Thomat. dec.* 103. *numero* 9. & pluriès *Rota in deciſ. quas cum multis aliis D. D.* cumulat *D. meus Bonden. d. colluct.* 49. *numero* 88. *vol.* 1. *Zaul. ad Stat. Favent. d. lib.* 3. *ead. Rubr.* 35. *n.* 9. *tom.* 1.

261 Et in terminis creditoris utili Salviano pro cenſus fructibus decurſis, & à principali debitore non ſolutis agentis contrà tertium poſſidentem bona ejuſdem cenſus debitoris generaliter obligata, & hypothecata ipſi creditori cenſus, docent *Gratian. diſcept.* 38. *numero* 1. 2. *tom.* 1. *Urceol. conſult.* 22. *nu.* 26. *Rota poſt Pacif. de Salv. dec.* 58. *numero* 2.

262 „ Ultrà quam quod certum eſt, & admittitur „ ferè *ab Omnibus* pro vera illa concluſio, quòd „ pro ſolutione fructuum cenſus conveniri po„ teſt non ſolùm poſſeſſor fundi cenſui ſuppoſi„ ti, ſed etiam poſſeſſor aliorum bonorum, quæ „ tempore creationis cenſus poſſidebantur à ven„ ditore, & generaliter pro annua reſponſionis „ cenſualis ſolutione obligata, & hypothecata „ fuerunt abſque eo quòd fiat excuſſio prædii „ cenſui ſuppoſiti, *Gratian. d. diſcept.* 38. *per tot. tom.* 1. *Cyriac. contr.* 541. *numero* 15. *lib.* 3. & recitatis verbis *Urceol. d. conſult.* 22. *numero* 18. ubi etiam, quòd in practica difficile, & durum eſſet contrarium obtinere, & magiſtraliter *per tot. Boccac. de cenſ. p.* 2. *nu.* 137. *in* 2. *fund. & p.* 3. *numero* 68. *Cenc. eod. tract. p.* 2. *cap.* 2. *q.* 5. *art.* 9. *alias q.* 98. *numero* 34. *& ſeqq. ubi pulchrè*, & firmavit *Rota cor. Seraph. dec.* 383. *n.* 9. *tom.* 1.

Neque hoc caſu obſtat diſpoſitio *text. in l.* 2. *C.* 263 *de pign.* qua cavetur, quòd creditor habens generalem, & ſpecialem hypothecam ſuper bonis ſui debitoris non poſſit uti generali, niſi priùs excutiat ſpecialem, ſeu niſi prius conſtet rem ſibi ſpeciali hypotheca obligatam non ſufficere ad ſui crediti ſolutionem, *quem textum* exornant, & declarant *Covar. var. reſol. lib.* 3. *cap.* 18. *per tot. Prat. obſerv.* 29. *Andreol. contr.* 256. *p.* 4. *Urceol. d. conſult.* 22. *à numero* 1. *ad* 17. *& à num.* 28. *& ſeqq. Scapucc. de ſalv. lib.* 2. *q.* 20. *per tot. Pacif. eod. tract. inſpect.* 3. *cap.* 3. *à numero* 69. *ad* 77. *Salgad. labyr. credit. p.* 1. *cap.* 16. *ſub nu.* 24. *verſ. ex quo princ. & p.* 2. *cap.* 5. *à numer.* 4. *& ſeqq. Merlin. de pign. lib.* 4. *tit.* 1. *q.* 22. *per tot. Aliique*, *de quibus Zaul. ad Stat. Favent. lib.* 3. *d. Rubr.* 35. *numero* 11. *tom.* 1. *Balducc. in ſuo Voto deciſ.* 73. *à numero* 167. *poſt Ramon. tom.* 4. 264
reſpectu debitoris principalis, vel tertii jure dominii, ſeu aliter poſſidentis bona generaliter hypothecata; quia *dicta diſpoſitio* emanavit ad ſolum favorem, & commodum creditoris poſterioris ad effectum, ut omnibus creditoribus tam anterioribus, quàm poſterioribus ſit conſultum, & creditor poſterior non valeat conveniri, niſi in ſubſidium, bonis ſcilicet ſpecialiter hypothecatis ad debiti exactionem non ſufficientibus, ut *præ cæteris* declarant *Urceol. d. conſult.* 22. *numero* 28. *& ſeq. Cenc. de cenſ. d. art.* 9. *numer.* 37. *Romaguer. ad Conciol. ad Stat. Eugub. lib.* 2. *d. Rubr.* 31. *numero* 36. *Carol. Ant. de Luca de linea legali art.* 115. *num.* 11. *& in obſerv. ad Franch. dec.* 5. *n.* 4.

Imò, quod in terminis cenſus ejuſdem *l.* 2. diſpoſitio nullatenus ſibi locum vindicet, quando aliàs in inſtrumento cenſus non adeſt, nec eſt expreſſa ſpecialis hypotheca, quæ eſt circumſtan- 265
tia, in qua *dictæ legis* fundamentum conſiſtit, nam fundus cenſitus non poteſt dici, propriè loquendo, ſpecialiter hypothecatus, ex quo ſo- 266
lùm fuerit impoſitus cenſus ſuper certis finibus deſignata, juxtà formam Bullæ, & poſtea generaliter omnia bona ſint obligata; in ſpecie, *Gratian. d. diſcept.* 38. *ſub numero* 12. *verſ. Quia*, *latiùs Urceol. d. conſult.* 22. *numero* 19. *&* 22. ubi, 267
quòd propterea intrat communis regula, quòd creditor ex multis bonis ſibi obligatis eligere poteſt, in quibus creditum ſuum conſequatur, de qua *tex. in l. creditoris*, *ff de diſtract. Card. de Luca tit. de credit. diſc.* 126. *per tot. lib* 8. Verius tamen ipſe cenſeo particularem obligationem fundi cenſiti, ſpecialem hypothecam, ſim- 268
plicem, & abſolutam continere, per *Covar. var. reſol. lib.* 3. *cap.* 7. *ſub numero* 5. *verſ. ſi contractum*, *idem Gratian. diſcept.* 683. *per tot. præſertim numero* 8. *&* 9. *ac diſcept.* 853. *numer.* 86. *& ſeqq. Merlin. de pign. lib.* 2. *q.* 93. *ſub numer.* 1. *verſ. prima verò. Cenc. d. cenſ. q.* 23. *numero* 6. *de quibus Rota cor. Celſo dec.* 398. *numero* 4 *ubi Concord. ac rurſùs poſt Zach. de oblig. Camer. dec.*

213. *n.* 1. quam cum *aliis D. D.* refert *idem Urceol. d. conſult.* 22. *n.* 17. & ipſe neutrum affirmat *ut ibid. antè n.* 23.

Sed indubitanter, etiam quando proceditur adverſus poſteriorem creditorem (ultrà alias limitationes penès *allatos DD.* videndas) *d. l.* 2. obmuteſcit diſpoſitio, cum utilis Salviani agitur in-
269 terdicto; juxtà communem, & in praxi magis receptam opinionem, de qua potiſſimùm teſtatur » *Conciol. d. alleg.* 48. *numero* 9. ibi: Imò vo- » luerunt *quamplures DD.* id non ſolùm ſibi lo- » cum vindicare, quando creditor habens gene- » raliter hypothecata omnia bona debitoris agit » remedio utilis Salviani contrà poſſeſſorem bo- » norum ut ſuprà generaliter hypothecatorum; » verùm etiam, quando creditor habet pro ſe- » curitate ſui crediti obligata aliqua bona ſpe- » cialiter, & alia generaliter; quia illum non » prohiberi agere dicto remedio utilis Salviani » contrà bona generaliter hypothecata, abſque » eo, quod teneatur excutere bona ſpecialiter » hypothecata, non obſtante diſpoſitione *l.* 2. *C. de pign. &c.* & ſequuntur in terminis cenſus *Urceol. d. conſult.* 22. *ſub eo numero* 26. *verſ. & quamvis*, *Adden. ad Scapuc. de Salv. lib.* 2. *q.* 20. *Thomat. deciſ. March.* 96. *numero* 19. *cum plurib. ſeqq.* ac firmat *Rota cor. Seraph. d. dec.* 383. *numero* 9. *tom.* 1. *& in rec. dec.* 276. *num.* 5. *p.* 6. Ex quibus *obtinui in cauſa Eccleſiæ Ficaroli agentis præcitato remedio utilis Salviani pro fructuum cenſus, qui decurſi, & non ſoluti fuerant, conſecutione adverſus D. Comitem Aventum, uti creditorem poſteriorem poſſidentem bona principalis debitoris præfatæ Eccleſiæ generaliter hypothecata, quamvis pro parte dicti D. Comitis acriter inſtaretur, quòd prius fundus cenſitus excuteretur; unde ipſe D. Comes Aventus, Judicis ſententia non expectata, ultrò, fructibus decurſis dicti cenſus ſolutis, ſuper iis bonis per eum poſſeſſis ſibi cenſum accollavit, ut ex inſtrumento recepto anno* 1695. *per D. Boccafolium Notar. Ferrar.*

270 » Prædicta verò temperanda ſunt, quando ex- » ceptio hæc excuſſionis altiorem non requirit » indaginem, nec longam probationem, ſed ce- » leriter, & abſque difficultate in continenti fie- » ri poteſt liquidatio bonorum debitoris princi- » palis, ex quo habet tot bona, & ita expedi- » ta, vel ſit omninò certum, aut parum ſit du- » bium, an dictus debitor principalis ſit ſolven- » do, quia ſtatim oculis ipſiuſmet Judicis, aut » Nuncii apparere poſſit, & ſic ſit talis naturæ, » ut intrà tempus inſtantiæ cauſæ principalis ex- » pediri, & unico contextu cauſa decidi poſſit, » ſive ipſa cauſa ſit executiva, ſive ſummaria, » merique, ac momentanei poſſeſſorii; hoc ca- » ſu opponi poteſt in judicio Salviani interdicti, » aut alio quovis ſummario, & executivo.

» Non tamen, quando altiorem requirit inda- » ginem, & longam, ac involutam liquidatio- » nem, & diſcuſſionem bonorum principalis, quo » caſu in dicto interdicto, & aliis cauſis ſumma- » riis non admittitur, ita formalibus verbis con- » trarias *DD.* opiniones conciliat *Romaguer. ad Conciol. ad Stat. Eugub. lib.* 2. *Rubr.* 31. *n.* 32. & 33. ubi *plures congerit.*

271 Attamen licitum eſt poſſeſſori Salviano interdicto convento, potiſſimum æquitate attenta, uti cautela prædicta ad obtinendam excuſſionem, petendo ſcilicet eam ſuis ſumptibus fieri, retardata interim petita immiſſione creditori, *Sabel. d. reſol.* 91. *numero* 21. *Merend. contr. jur. lib.* 10. *cap.* 1. *numero* 26. *& lib.* 24. *cap.* 48. *numero* 37. *D. meus Bonden. d. colluct.* 49. *à numero* 89. 101. & 112. ubi, quod ſecundùm iſtam ſententiam fuit judicatum *vol.* 1. *& eundem* latiſſimè hanc ſententiam defendere inquit *Urceol. in d.* 2. *append. ad d. cap.* 22. *n. n.* 2. 3. Addo rurſus *D. meum Bonden. ſe ipſo loco cit. allegato in tract. de jure municip. ad Stat. Ferr. lib.* 2. *d. obſerv.* 29. §. *Vel ſi peteret verſ. Et extendebam*, & §. *ſeq.* ubi latè defendit ſententiam prædictam certiùs locum 272 habere, ſi Salvianum interdictum fuerit cumulatum cum hypothecaria.

Rurſus, licèt correus, & in ſolidum obligatus, ac fidejuſſor, qui uti principalis, & principaliter, ac in ſolidum obligatus eſt per publicum inſtrumentum guarentigiatum, ſeu forma camerali vallatum, cum juramento, & renunciationibus *Auth. de fidejuſſ. & de duobus reis*, & omni legum auxilio in beneficio fidejuſſorum, & correorum introducto, ac ſpecifica diviſionis, & excuſſionis reſpectivè renunciatione, regulariter omninò privetur beneficio exceptionis excuſſionis, & diviſionis reſpectivè, ut apud *Omnes* de materia agentes habetur, & præſertim apud *D. meum Comitem Bonden. d. colluct.* 49. *numer.* 95. *vol.* 1. *Gabriel de fidejuſſ. concl.* 1. *per tot. Mantic. de tacit. & ambig. lib.* 16. *tit.* 16. & 17. *Zaul. ad Stat. Favent. d. lib.* 3. *ead. Rubr.* 35. *à numer.* 14. *Conciol. & Romaguer. ad Stat. Eugub. lib.* 2. *d. Rubr.* 31. *Caroc. de excuſſ. p.* 2. *q.* 1. *& ſeqq. latè*, *Calvin. de æquit. d. cap.* 185. & 186. *per tot. lib.* 2. 273

Veruntamen, ſi talis correus, & fidejuſſor nul- 274
lam utilitatem negocii percepit, nequaquam prohiberi valet, quin petere poſſit, ut ſuo ſumptu, & periculo prius excutiatur principalis debitor, ad quem pecunia, & utilitas negotii pervenit, ſi ſit ſolvendo, ut pro abſoluto, & indubitato firmat *Merend. lib.* 1. *contr. cap.* 1. & magiſtraliter *Capon. d. diſcept.* 122. *à numero* 9. *& per tot. tom.* 2. *Sabel. d. verbo excuſſio ſub num.* 5. *verſ. Quia excuſſio tom.* 2. latè de materia *Caroc. de excuſſ. d. p.* 2. *q.* 2. *per tot.* ubi duos caſus conſiderat: Primus, quando tota pecunia pervenit ad manus 275
unius debitoris, ſciente, & conſentiente creditore, & tunc ſibi imputare debet creditor, quia opponente alio correo, excuſſio abſolutè eſt facienda: Secundus verò, quando ignorante cre- 276
ditore tota pecunia pervenit ad manus unius ex debitoribus principaliter, & in ſolidum obligatis; & tunc licita eſt excuſſio, dummodò excipiens addat, quia ad eum tota pecunia pervenit, & hoc probet, ac offerat, ut fiat periculo, & ſumptibus ſuis: Et ſi hoc non offert, gaudet bene- 277
ficio diviſionis, niſi ſimus in prohibitis, ut in filio obligato in cauſa Macedoniani, vel in muliere in cauſa Vellejani, in quibus caſibus competit 278
abſolutè excuſſio ſine alia oblatione expenſarum, & præcipuè *n.* 1. 39. 41. & 44.

Et mihi contigit in facto, quod D. Vincentius Righinus de Terra Argentæ vendidit D. Jo: Bojardo Suſenæ libras ſerici 88. 6. habita fide de pretio, & ſimul cum ipſo R. D. Jacobus, & Raphael fratres de Antoniolis ſe obligaverunt, *principali principalmente, & in ſolidum &c. renunciando all' Epiſtola del D. Adriano, delle nove, e vecchie C. C. de fi'ejuſſori, e di duoi, ò più Rei, al beneficio dell' eſcuſſione in ordine di far quella, e delle azioni da cederſi &c. & cum expreſſo jurame to, ac in forma Cameræ extenſa in inſtrumento recepto ſub die* 24. *Aprilis* 1694. *per D. Domini cum Martium Notar. Ferrar.* Diffe-

rente

ſente verò principali debitore ſolutionem ſuis conventis temporibus, inſtitit D. Righinus adverſus fratres de Antoniolis; ipſi autem ad formam *Noſtri Statuti lib. 2. Rubr. 14.* depoſuerunt expenſas, & petierunt, prius ſuis ſumptibus, & periculo excutiendum eſſe principalem ad formam *dicti Statuti*, & nihilo minus D. Judex pronunciavit R. D. Antoniolum gravari, quoad fratrem verò laicum prius faciendam eſſe excuſſionem.

279 Interpoſita ſubindè per R. Antoniolum ad Em. appellatione, objeci injuſtitiam dicti decreti; quia *ex ejuſdem Statuti diſpoſitione* indubitatum eſt, quod fidejuſſor quantumvis in ampliſſima forma, etiam cum juramento, & obligatione camerali adſtrictus, ſemper gaudet excuſſionis beneficio, ut optimè declarat *Noſter Pigant. ibid. à n. 21. & ſeqq. ac per tot. & eo, aliiſque inhærens D. meus Comes Bonden. d. collect. 49. n. 93.* ubi refert ſic pluries vidiſſe judicatum *vol. 1.*

280 Clericum autem uti poſſe *hujuſmodi Statuto* tanquam privilegio, nullatenus eſt ambigendum ex notatis *per DD. in cap. Eccleſiæ S. Mariæ de conſtit. Pigant. ad Stat. Ferr. lib. 1. Rubr. 5. n. 4. ad idem D. meus Bonden. de jure municip. & alibi ſæpè in ſuis operibus.* plenè *Rota dec. 392. num. 20. & ſeqq. p. 18. tom. 1. rec. & in aliis ſæpiſſimè:* adeo ut *DD. mei Bondenus, & Magnonus* ſummæ intellectus imbecillitatis eſſe de hoc dubitare fuerint arbitrati.

281 Fuit autem *ex adverſo* oppoſitum, quod *præfatum Statutum* non præjudicat Eccleſiis, vel Eccleſiaſticis bonis, & perſonis; quia à Clero non fuit approbatum ex eo fortè, quod multa aufert beneficia, quæ de jure communi Clericis fidejubentibus competere poſſunt, ex *Pigant. ibid. n. 31.* & propterà nec etiam illo Clericus uti poteſt ex *altera Statuti diſpoſitione lib. 1. d. Rubr. 5.*

282 qua ſtatutum eſt Statuta, & beneficia ex Statutis Ferr. non prodeſſe Clericis, niſi ſint à Clero legitimè approbata.

283 Facilis verò fuit reſponſio, & ſatis fuit animadvertere *hujuſmodi Statutum lib. 1. Rubr. 5.* nullum, ac invalidum prorſus eſſe, tanquàm contrà libertatem Eccleſiaſticam, de hocque non eſſe habendam rationem, perinde ac ſi conditum non fuiſſet, ſuſtinetque viriliter, & demonſtrare evidenter *rationibus, & Auctoritatibus, rejectiſque contrariis in ſua collect. legal. 10. à num. 24. ad 51. vol. 1.* & repetiit remiſſivè *in collect. 1. n. 60. vol. 2. D. meus Comes Bonden. in tract. de jure municip. ad Stat. Ferr. lib. 1. obſerv. 5. n. 1.* ubi ultra *D. D. allatos eo in loco plurimi Alii apud Recentiores*, maximè *Canoniſtas, ac del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 8. dubit. 8. tom. 1. vidend.* & fusè *ipſe D. meus Bonden.* idem tuetur, & exornat *in ead. obſerv. 5. per tot.*

284 Ulteriùs circumſcripta *Statutaria diſpoſitione l. 2. d. Rubr. 14.* dicebam de injuſtitia præfatum decretum ex iis, quæ tradita *ſuprà nu. 274.* cum de jure communi, ſalvari nullatenus poſſint: circa quod motivum, omnis difficultas reſtricta fuit ad id, videlicet, an *ibidem* firmata obtineant, quando fidejuſſor obligatus eſt per publicum inſtrumentum forma Camerali vallatum, & obtinere tutiſſimè firmavi ex edoctis de inſtrumento guarentigiato *à Portio concl. com. utr. jur. lib. 1. concl. 41. limit. 23. Capon. d. diſcept. 122. num. 11. & 14. Gabriel. tit. de fidejuſſ. concl. 1. num. 43. Felician. de cenſ. lib. 3. cap. 2. n. 12.* ubi optimè *Aliiſque*

285 *relatis per Zacch. de oblig. camer. q. 32. ex n. 11. & ſeqq.* ſignanter, quòd fidejuſſor, & correus in ſolidum obligatus per publicum inſtrumentum in forma Cameræ, & condemnatus ſimpliciter valeat petere, etiam quando fuit decreta executio contra omnes correos in ſolidum obligatos, quòd fiat excuſſio periculo ſuo contra correos, ad quos pecunia devenit, docet *Boccac. de ſociet. offic. n. 56. & 57. poſt ejus tract. de cenſ.* Ex quibus *D. Auditor à Turre, cui hujuſce articuli per Em. commiſſa fuit cognitio, ſuam in ſcriptis ad favorem R. Antonioli tulit relationem, ac ſub die 3. Aprilis 1696. commiſſa fuit cauſa appellationis cum clauſula, ſi quid exequendum, ex actis D. Bartoli. Et quia principalis debitor ad concordiam venit cum Reghino, hæc cauſa deſerta remanſit.*

Et quamvis reſpectu fidejuſſoris ſub hac forma 286
Camerali obligati contrarium de jure communi ſentire videantur *Zacch. de oblig. Camer. d. q. 11. n. 15. verſ. ſed contrarium, & D. meus Bonden. d. collect. 49. n. 94. & 95. vol. 1.* Neuter eorum tamen expreſſis verbis, & præciſim, etiam quando offeruntur expenſæ, id exprimunt, & Nemo *ex Authoritatibus* ab ipſis allatis loquuntur de excuſſione cum beneficio expenſarum, ſed generaliter, 287
quod ſtante obligatione Camerali, vel guarentigiata, omninò ceſſat excuſſio, quod eſt indubitatum, & libenter conceditur addendo etiam *Urceol.* 288
d. conſult. 22. à num. 11. 23. ubi, quod hujuſmodi obligatio tribuit electionem creditori rei, adverſus quem agat, rejecta excuſſionis neceſſitate, & recurrere poteſt ad generalem hypothecam omiſſa ſpeciali, nedum contrà ipſum debitorem principalem, ejuſque hæredes, ſed etiam contrà quoſcumque tertios bonorum generaliter obligatorum poſſeſſores, & *D. meo Bonden. ubi proximè collaudato Zaul. ad Stat. Favent. lib. 2. ad Rubr. 35. nu. 10. juncto n. 6.* ubi *cum Ridolp. prax. p. 1. c. 14. n. 348. Conciol. ad Stat. Eugub. lib. 2. cap. 19. n. 41.* quod tunc incipi poteſt à captura perſonæ, etiam nulla præcedente diſcuſſione bonorum. Imò unico 289
contextu fieri valet excuſſio perſonalis, & realis, ac admittitur variatio contrà coobligatos de uno ad alium, & de principali ad fidejuſſorem, ac de re ad rem, & de perſona ad perſonam, *Romaguer. ad Conciol. ad Statut. Eugub. lib. 2. d. Rubr. 31. n. 37.* ubi declarat, quando exceptio excuſſionis altiorem 290
requirit indaginem; ſecus ſi in promptu liquidari poteſt, & in continenti probari.

Et, quod magis eſt *D. meus Bonden. ubi ſuprà,* 291
num. 98. verſ. Niſi melius, ſubdit, quod in caſibus per eum allatis, inter quos connumeratur obligatio in forma Cameræ, in quibus fidejuſſori non permittitur exceptio excuſſionis, permitti tamen debet per modum ante dictum, illam nempè faciendo ſumptibus, & expenſis petentis illam fieri: Et hunc ſenſum habuiſſe *eundem D. meum Co: Bond.* pro ſua ſumma benignitate mihi metipſi aperuit. Et *eo* rurſus *cum aliis* laudato, ita ſentit *Zaul. d. Rubr. 35. n. 12.*

Certè multò fortiùs idem eſt ſtatuendum, quan- 292
do agitur contra tertium, qui non intervenit in inſtrumento, & obligationibus guarantigiæ, vel formæ Cameræ, latè *D. meus Bonden. d. collect. 49. ex n. 96. & ſeqq. vol. 1. Sabel. d. reſol. 91. n. 21.* ubi ampliat, etiamſi ultra obligationem in forma Came- 293
ræ, vel guarantigiæ, agatur Salviano interdicto, juncto *n. 8. & ſeqq.* ubi egregiè, quod, antequam agatur contrà tertium poſſeſſorem, requiritur, 294
quod principalis fuerit in mora ſolvendi, in qua non poteſt dici conſtitutus, niſi, ipſius liquidato debito, interpelletur ad ſolvendum.

Cæterùm, ſi correi, & fidejuſſores expreſsè, & 295
ſpecificè huic beneficio excuſſionis cum hoc tempe-

ramento expenſarum, ſive expenſarum beneficio renunciarent, jure communi inſpecto, ceſſaret penitus excuſſio, per *Velaſquez. de Avendan. de cenſibus Hiſpan. cap.* 94. *num.* 7. *relatum à Capon. d. diſcept.* 122. *n.* 15. *tom.* 2.

296 Quamvis non eſſet mirum, ſi affirmaretur neque ſpecialiter cum hoc temperamento expenſarum huic auxilio poſſe renunciari, cum illud non leges, aut aliquæ ſpeciales ſanctiones introduxerint, ſed ipſa æquitas naturalis, ita *cum Merend. d. contr.* 1. *n.* 17. edocet *Capon. d. diſcept.* 122. *à n.* 19. 21.

297 Similiter, quando difficile eſt adverſus tertium experiri, expenſarum non ſuffragatur oblatio, *Contard. in repetit. l. diffamari cap.* 3. *num.* 129. *in ampliat.* 21. *C. de ingen. & manum.* & ſic intelligendus eſt *Ciarlin. d. c.* 95. *nu.* 23. qui *Contard.* inhæret, *& Sabel. d. reſol.* 91. *num.* 18. *Urceol. in* 2. *append. ad d. cap.* 22. *n.* 4. qui *Ciarlino* nituntur.

298 Et, ea oblatione non interveniente, ſatis eſt, quod bona excutienda non ſint penes principalem debitorem, aut ejus hæredes, ſed penes tertium, ut excuſſionis exceptio prorſus eliſa remaneat, ut, *Cæteris omiſſis*, ſæpius firmavit *Rota*, potiſſimum *cor. Celſo dec.* 212. *n.* 8. *poſt Oleam de ceſſ. jur. dec.* 35. *num.* 7. *& in rec. dec.* 666. *num.* 11. *p.* 4. *to.* 3. *ac dec.* 197. *n.* 9. *p.* 18. *to.* 1. & optimè *Urceol. in d. cap.* 22. *d. append.* 2. *num.* 5. Secus verò,

299 quando diſcutiendus non eſt tertius, ſed idemmet principalis debitor, aut ejus hæredes; quia tunc, etiamſi difficilis ſit excuſſio, oblatis expenſis, ea evitari non poteſt, ut benè declarat utrumque caſum *Capon. d. diſcept.* 122. *ſub n.* 11. *circa med. tom.* 2. & erui valet ex firmatis per *Gabriel. tit. de fidejuſſ. d. concl.* 1. *numero* 43. *Mantic. de*

300 *tacit. lib.* 16. *d. tit.* 17. *num.* 43. *tom.* 2. Quod reſpectu ceſſionarii nullam admittit ambiguitatem, cum ipſum teneri abſolutè excutere debitorem ceſſum, etiamſi difficilis ſit exactionis, firmatum ſit *ſuprà n.* 187.

301 Certo certius eſt, quòd hujuſmodi oblatio expenſarum non prodeſt, ubicumque liquido appa-

302 ret, quod excuſſio eſt inanis, & non profutura, aut ſuſpicari poteſt, quod id petatur malitiosè ad

303 protrahendum judicium, ut, ſi bona excutienda extra territorium exiſtant; ſic per originalem do-

304 ctrinam *Rotæ Ferrar. apud Amat. dec.* 34. *per tot.* in terminis etiam *Statuti Noſtri l.* 2. *d. Rubr.* 14. loquentis, unus poſt alium tradiderunt *Ciarlin. d. cont.* 95. *n.* 23. *Urceol. in d.* 2. *append. in d. cap.* 22. *n.* 4. *Sabel. d. reſol.* 91. *ſub num.* 17. *Pigant. ad eand. Rubr.* 14. *num.* 28. *eoque citato, Zaul. ad Stat. Favent. d. lib.* 3. *ead. Rubric.* 35. *nu.* 37. *& ſeq. tom.* 1.

305 Equidem bonorum extra territorium jus dicentis exiſtentium opponi nequaquam valet excuſſionis exceptio *per tex. in §.* 1. *in Auth. de fidejuſſ.* latiſſimè *Marcabrun. ad Anguil. conſ.* 82. *n.* 103.

306 *& ferè per tot. lib.* 1. *Queſad. contr.* 25. *num.* 79. ubi limitat, niſi hujuſmodi excuſſio pacto extitiſſet ſuppoſita, *Ciarlin. d. contr.* 95. *numero* 14. *ubi dat plures, Pigant. ad d. Rub.* 14. *n.* 28. ubi, quod id maximè obtinet, quando etiam reus eſt

307 abſens à loco judicii, *Urceol. in d.* 2. *append. ubi ſuprà, Zacch. de Salar. d. q.* 108. *n.* 22. *& ſeqq.*

308 ubi, quod ſalarium ſequeſtrari, & executari valet, quando bona debitoris in alieno territorio, & dominio exiſtunt, habita ſemper ratione quod tanta pars mercedis relinquatur, quanta ſufficiens ſit pro alimentis ipſius debitoris, & *aliis allatis, Zaul. ad Stat. Favent. lib.* 3. *d. Rub.* 35. *n.* 36. *tom.* 1. *Amat. d. dec.* 34. *per tot. Rota dec.* 229. *n.* 5. *p.* 10. *rec.*

Taliter, ut nec etiam creditor adſtringi queat 309
ad faciendam excuſſionem, quamvis locus eſſet vicinus, vel ſub eodem Principe, vel Præſide, niſi locus eſſet vicinus, vel bona ſub eodem Principe, vel Præſide, junctimque nulla ſubeſſet excuſſionis difficultas, *Ciarlin. d. contr.* 95. *n.* 14. *Pigant. d. Rubr.* 14. *eo nu.* 28. ubi, quod ſecundum prædictam diſtinctionem ita vidit judicatum, *Zaul. d. Rubr.* 35. *n.* 37. *&* 38.

In hoc autem remittitur arbitrio Judicis con- 310
ſiderare incommoditatem, & difficultatem à natura locorum, perſonarum, & rerum, & ab aliis, quæ poſſunt ejus animum movere, *Ciarlin. d. contr.* 95. *n.* 15. *&* ubi etiam quod Judex debet potius incli- 311
nare, ne extra territorium fiat excuſſio, imò rarò ſolent Judices hoc admittere, & ſi bona extra territorium exiſtentia eſſent aliquo modo implicita, & intricata, & paterentur litigium, penitus Judex deberet excuſſionem illorum negare *lib.* 1. *Zaul. ad* 312
Stat. Favent. lib. 3. *d. Rubr.* 35. *ſub eo n.* 37. *tom.* 1.

Et quod creditor nequaquam excutere adſtrictus 313
ſit quæcumque alia bona extra territorium exiſtentia, etiam in loco vicino, vel ſub eodem Principe, ſed recto tramite poſſit fidejuſſorem, vel tertium poſſeſſorem convenire vigore *Stat. Cap. lib.* 2. *Rubr.* 12. *& Stat. Ferr. d. lib.* 2. *ea Rubr.* 14. docet idem *Ciarlin. d. contr.* 95. *n.* 17. *& Stat. Ferr.* prius firmavit *Amat. d. dec.* 34. *n.* 9. Et ita *in cauſa DD. fratrum de Piſanis de Terra Ficaroli diſtrictus Ferrar. cum D. Nogaria fidejuſſore fuit deciſum, acriter diſcuſſo articulo, dictos de Piſanis haud teneri excutere bona debitoris principalis exiſtentia in ditione Mantuana, quamvis poſita ſint in Villa Quatrelli, immediatè (dempto Pado) cum dicta Terra Ficaroli confini.*

Denique, quando ſupra dicta expenſarum re- 314
cipitur oblatio, debet de jure communi eas offerens, ſeu excuſſionem prædictam petens expenſas effectivè deponere, vel aliquid ad computum ipſarum, cum proteſtatione & oblatione ſupplendi, & ſubminiſtrandi reſiduum, *Gallerat. de renunc. cent.* 1. *renunc.* 74. *n.* 12. *Caroc. de excuſſ. p.* 2. *d. q.* 2. *ſub n.* 39. *verſ. Et dat practicandi modum, & n* 41. *Urceol. in d.* 2. *append. ad d. cap.* 22. *n.* 6. *Romaguer. ad Conciol. ad Stat. Eugub. lib.* 2. *d. Rubr.* 31. *n.* 34. & *Omnes ſupponunt.*

Caſum autem propoſitum reaſſumendo dicebam 315
ulterius nos verſari in terminis propriæ, & formalis excuſſionis, quia tractabatur de excuſſione conventionali, quæ eſt omnibus fortior, *Jaſon. in l. decem n.* 1. *ff. de verb. oblig. Caroc. de excuſſ. p.* 2. *q.* 35. *ſub n.* 4. *verſ. Quarta eſt conventionalis, Calvin. de æquit. d. cap.* 185. *à n.* 45. *& ſeqq. lib.* 2.
Et de qua, ut dicatur ſufficienter conſtare, rigo- 316
roſè ad illam eſt deveniendum per Judicem, nec alio modo, quam (ut ſuperius dictum eſt) per diligentias recenſitas ea probari poteſt: ita quod requiratur demonſtratio, quæ neceſſariò excludat poſſibilitatem exiſtentiæ aliorum bonorum debitoris ceſſi, ut firmat *Rota poſt Merlin. de pign. d. dec.* 66. *n.* 9. *&* 17. *ac per tot.* ubi ſex removet conjecturas, quibus probatur excuſſio legitima, alias *cor. Roxas d. dec.* 212. *& in rec. d. dec.* 202. *p.* 9. *& ea citata, Mel. alleg.* 100. *n.* 13. *lib.* 2. *Palma Nepos d. alleg.* 44. *à n.* 25. 27. ubi quod ſemper requiritur rigoroſa excuſſio, quando non niſi in ſubſi- 317
dium quis conveniri poteſt, *tom* 1. *Pigant. ad Stat. Ferr. d. Rubr.* 29. *ſub n.* 34 *verſ. Quamvis ubi rigoroſa, & ibid. D. meus Comes Bonaen. de jure municip. §. Nota illud adverbium legitimè.*

Neque ex eo, quod attenta contrahentium 318
conventione, realis excuſſio facienda erat intrà

termi-

terminum duorum menſium, videtur argui poſſe, quòd eorum intentio, & mens fuerit, ut prædicta excuſſio neutiquam deberet eſſe formalis, & rigoroſa, ſed ſolùm ſimplex, & in ſolis mobilibus aliquali forma conſummanda; ea ratione, quia ſi facienda fuiſſet in ſtabilibus, nec etiam tempus anni, & forſan biennii ſatis extitiſſet.

Primò, quia ſi Furlanus ceſſionarius ſtatim elapſo tempore convento, judicium iniiſſet contrà debitorem ceſſum obligatione camerali adſtrictum Peſaro cedenti; utique valuiſſet etiam intrà duos menſes, poſt tentatam executionem in mo-
319 bilibus, reportare immiſſionem in ſtabilia ipſius debitoris ceſſi, ſicque eis ſibi ſatisfieri; cum poſſet uti via executiva contrà debitorem ceſſum, quemadmodum cedens potuiſſet; ex generaliter traditis *à Franc. Palma conſ. 72. n. 6. D. meo Bonden. col-*
320 *luct. leg. 30. n. 40. & 41.* ubi quod ſecus eſſet ſi jus executivum non cohæſiſſet inſtrumento crediti ceſſi, ſed favore perſonæ cedentis, ſpeciali aliquo privilegio fuiſſet conceſſum. *Epiſc. Rocca diſput. jur. d. cap. 145. n. 5. tom. 2. Mauſon. de cauſ. executiv. ampl. 21. num. 1. Olea de ceſſ. jur. tit. 5. q. 4. ſub n. 41. verſ. ſed etiam, & latius tit. 6. q. 4. per tot. Rota poſt Cenc. de cenſ. dec. 490. num. 3. poſt Statil. de Salv. dec. 141. n. 9. cor. Cerro dec. 636. n. 5. tom. 2. & cor. Alex. VIII. Otthobon. dec.*
321 *122. n. 3. ac alibi paſſim.* Et in ſpecie de privilegio obligationis cameralis, quod competat ceſſionario, ſicuti competiiſſet cedenti, *Palma d. conſult. 72. num. 7. Epiſc. Rocca diſput. jur. c. 131. num. 1. & 2. d. cap. 145. num. 4. tom. 2. Sabel. d. verbo ceſſio ſub num. 42. verſ. Quod ceſſionarius, Rota cor. Pamphil. dec. 497. numer. 2. & dec. 647. num. 2. cor. Priolo dec. 107. numer. 6. apud Poſt. de ſubhaſt. dec. 223. numer. 2. 3. penes Zacch. de oblig. Camer. dec. 9. numer. 1. dec. 135. numer. 9. & dec. 188. num. 18. ac in rec. dec. 363. n. 4. p. 17. & dec. 344. n. 2. p. 18. tom. 1.*

322 Secundò, quia terminus duorum menſium cenſetur appoſitus favore Furlani debitoris faciendæ excuſſionis; ex *tex. in l. quod in diem ff. de ſolut. l. eum qui ff. de verb. oblig. Manſ. conſul. 13. n. 9. tom. 1. D. meo Bonden. collect. legal. 48. n. 52. vol. 1. & cum Aliis Anſald. de com. & mercat. diſc. 73. n. 29. Rota cor. Alex. VIII. Otthobon. dec. 205. n. 18.* Ac proindè indubitatum eſt, quòd mora debitoris ceſſi in ſolvendo Furlano, ſeù lapſus prædicti temporis duorum menſium, quibus per Furlanum facienda erat realis excuſſio, præjudicare nequit
323 Peſaro excuſſione reali non facta; quia, cum aliquid eſt implendum, nunquàm incipit currere tempus conventum, niſi à die, quo implere obligatus, implevit ex parte ſua; *per tex. in l. ædilis §. fin. ff. de ædil. edict. Manſ. conſult. 117. n. 35. & ſeqq. vol. 2. Poſt. reſol. 114. n. 22. & 23.* ac ità proſequitur *Anſald. d. diſc. 73. n. 30.* & priùs dixit *diſcurſ. 53. n. 24. Rota dec. 77. n. 4. & dec. 215. n. 8. p. 18. rec.*

324 Tertiò, quia promiſſio facta per Peſarum ſolvendi Furlano, ſi *per totum menſem Nov. 1694.* ſatisfactionem conſequi non valuiſſet à debitore ceſſo, non eſt ſimplex, & pura, ſed ſub conditione, quæ oritur ex natura ipſius obligationis, nempè ſi creditum, facta excuſſione, exigi non potuiſſet à debitore ceſſo; juxtà *tex. in l. decem ff. de verb. oblig. l. fin. ff. ſi cert. pet. egregiè Hodiern. d. contr. 27. n. 31.* & expreſſa eſt ex iis verbis--*Qual eſcuſſione fatta che ſarà, non potendo eſſer ſodisfatto per tutto il meſe di Novembre dell' anno corrente, ſarà tenuto, & obligato detto Peſaro pagare à detto Sig. Furlani &c.* tùm, quia per ablativum abſolutum conceptis; *l. evictis ff. de evict. l. à teſtatore ff. de condit. & demonſtr. Sabel. var. reſol. 74. num. 10. Rota dec. 11. numer. 10. p. 10. & dec. 154. n. 2. p. 13. rec.* tùm, quia inducunt ex 325
ſe reſpectu ad Peſarum ſtrictam, ac præciſam obligationem, & conſenſum conditionalem; ità ut dum conditio pendet, impediatur actus fieri, & nihil in eſſe ponatur; ità in proximis terminis *Ro-* 326
ta dec. 478. n. 13. p. 9. tom. 2. rec. Ac per conſequens ante ſecutam juſtificationem, quòd facta ſit 327
excuſſio realis contrà debitorem ceſſum, requiſita ad effectum conveniendi cedentem, non poteſt cedens ſic conditionaliter obligatus condemnari, ut proſequitur *Rota ead. dec. 478. n. 14. & 15. p. 9. rec.*

Et tempus illud duorum menſium à contrahen- 328
tibus aſſignatum non dicitur incipere currere, niſi poſt factam realem excuſſionem, quæ de ſui natura, & ex conventione præcedere debet, *l. tali in princ. de jur. dot. cum ſimil. Anſald. de commerc. & mercat. diſc. 7. ſub numer. 7. Sabel. ſumma diver. verbo tempus n. 6. tom. 4. Rota cor. Duran. dec. 365. ſub numer. 22. & num. 25. ac ſeq. tom. 2.* ſive, niſi purificata conditione realis excuſſionis faciendæ, *l. 3. §. ſi quis hæredi ff. de ſtat. liber. gloſ. in l. illa ſtipulatione ff. de verb. oblig. Antonel. de temp. legal. lib. 1. cap. 22. num. 1. §. Sabel. d. verbo Tempus ſub num. 7. verſ. Quod tempus tom. 4. Anſald. d. diſc. 7. num. 7. Rota apud Spadam conſ. 315. num. 11. lib. 2. & cor. Coccin. dec. 1280. n. 11. & cor. Duran. d. dec. 365. n. 19. & 20. tom. 2.*

Neque dicatur, dicta de tempore procedere 329
poſſe, ſi dictum eſſet--*non potendo eſſer ſadisfatto nel termine di due meſi*, ſecus verò cum dictum ſit--*per tutto il meſe di Novembre dell'anno corrente*; quia hoc poſteriori caſu verificari non poteſt, quòd tempus non incipiat currere, niſi poſt factam excuſſionem; nam facta excuſſione poſt *menſem Novembr.* non poteſt ampliùs incipere currere idem *menſis Novembr. ejuſdem anni*, cùm jam fuerit elapſus.

Quoniam, cum dicitur, tempus non incipere currere, niſi poſt actum perfectum, & conditionem adimpletam, quæ præcedere debet, ut ſi dictum ſit--*nel termine di due meſi*, ſenſus non eſt, quòd actu perfecto, & conditione adimpleta, currere debeant ex integro, numericè, ac ſucceſſivè per dies duo menſes; ſed quòd illud tempus nunquàm habitum pro elapſo ante perfectionem actus, & adimplementum conditionis, ſolum actu perfecto, & conditione adimpleta, totaliter pro decurſo habeatur. Itaque ſi actus perficiatur, & adimpleatur conditio intrà menſem, debet decurrere, & alius menſis conventus; ſi verò actus non ſit perfectus, nec conditio adimpleta intrà duos menſes, illorum lapſus conſiderari non debet, ſed tunc demùm, quando actus erit perfectus, & conditio adimpleta, ſicque tunc ſolùm erit elapſum, ſeu pro elapſo habebitur conſtitutum tempus duorum menſium. Igitur, cum in caſu noſtro, 330
obligatus fuerit Peſarus ſatisfacere Furlano, ſi facta excuſſione reali, *per totum menſem Novembr.* ſolutionem à debitore ceſſo conſequi non potuiſſet, ſenſus non eſt, ut facta hujuſmodi excuſſione poſt dictum menſem, deberet ex integro decurrere *menſis Novembr.* ſed, quòd, ſi Furlanus facta excuſſione intra dictum tempus, ſatisfieri nequiret, labi, & expectari deberet integer *menſis Novembr.* antequàm ſatisfactionem conſequeretur à Peſaro; non facta verò excuſſione intrà

tempus ejuſdem menſis, nec etiam lapſus temporis in tantillum haberi valeret, ſed tantùm facta excuſſione reali, tunc diceretur decucurriſſe *menſis Novembr.* ſeu tempus intrà illum menſem conſtitutum, & conventum.

331 Quartò, quia illa verba-- *non potendo eſſer ſadisfatto per tutto il meſe di Novembre*, qualificata per adjectionem conditionis excuſſionis realis prius faciendæ, non reſpiciunt purum, & abſolutum actum ſolutionis non factæ, veluti, ſi ſimpliciter dictum eſſet-- *ſi debitor ceſſus non ſolverit*, ſeu *ſi ceſſionarius per totum menſem Novembr. ſatisfactionem conſequi nequierit à debitore ceſſo* abſque ulla adjectione conditionis excuſſionis; ſed potius reſpiciunt actionem, potentiam, & facultatem ſolvendi, ut, quando cedens promiſit *nomen*
332 *debitoris exigibile*, quo caſu, dubio procul dici non poteſt commiſſa ſtipulatio contrà cedentem per ſolam moram debitoris in ſolvendo, nec cedens eſt ſimpliciter obligatus, ſi debitor ceſſus non ſolverit intrà tempus conventum; ſed, ut committatur ſtipulatio contrà cedentem, requiritur exactiſſima excuſſio, & diligentia per ceſſionarium adhibenda adverſus ſolvere debentem, ac per lapſum temporis tunc ſolùm commiſſa cenſetur ſtipulatio, quatenus per tempus conventum ceſſionarius fecerit excuſſionem, & debitas adhibuerit diligentias; alias, etiam elapſo tempore convento eas facere, & adhibere tenetur; ut egregiè diſtinguunt *Andreol. d. contr. 115. n. 12. & d. contr. 276. n. 7. Epiſc. d. c. 142. per tot. tom. 2. Manſ. d. conſult. 626. per tot. l. 7. Caſtald. d. conſult. 35. n. 4. & 5. vol. 1.*

333 Quintò tandem, quia ſufficit, quòd clarè de contrahentium mente non appareat, realem excuſſionem conventam, ſuper ſolis mobilibus eſſe faciendam, ſed de ea dubitetur, ad effectum, ut recurrendum ſit ad naturam ceſſionis, & obligationis; *l. ſi ità ſtipulatus. ff. de uſur. l. damni. verſ. quid in ſtipulatione. ff. de dam. infect. Hodiern. d. contr. 27. n. 7. & ſeq.* ubi benè exornat. Quæ in eo
334 conſiſtit, ut ceſſionarius nunquàm poſſit habere regreſſum contrà cedentem, niſi prius facta exactiſſima, & formali excuſſione contrà debitorem ceſſum, & obligatus facere excuſſionem realem, etiam bona ſtabilia formaliter excutiat; *ex Authoritatibus ſuperiùs abundè congeſtis.*

335 Sed, quatenus (veritate tamen illæſa) verè, in præſenti, neceſſaria non eſſet formalis excuſſio, ſemper tamen requirebatur ultrà ſimplicem relationem executoris, quòd Furlanus citaret Peſarum ad indicandum bona debitoris ceſſi, ſuper quibus fieri poſſet executio, & ea indicata, omninò excutere tenebatur, ac ſe ſatisfacere procurando ſubhaſtationem dictorum bonorum per *Rotam poſt Merlin. de pign. d. dec. 49. num. 2. & 3.* quam relatam ſequuntur *Urceol. d. conſult. 2. num. 21. Pigant. ad Stat. Ferr. lib. 2. d. Rubr. 29. ſub num. 34. verſ. Hæc autem; Panimol. d. dec. 18. ead. Adnot. 1. num. 24. tom. 1.* & firmat *ead. Rota cor. Bichio d. dec. 518. num. 14. tom. 2.*

336 Duplex namque excuſſionis forma traditur *à D. D.* & neutra bonorum ſtabilium excuſſionem excludit. Una eſt, quod, exhibita in actis ſimplici Nuncii relatione, ſeu aliter de deficientia bonorum debitoris aliqualiter apparente, Actor citet illum, adverſus quem prætendit regreſſum, eique ſimul ſtatuere faciat à Judice terminum ad indicanda bona expedita debitoris; ſi enim in termino præfixo nulla bona fuerint indicata, excuſſio legitima ſtatim facta cenſetur, ut docet *gloſ. in l. à Divo Pio. §. in venditione, ff. de re jud. Angel. in Auth. hoc ſi debitor in fin. C. de pign. Aret. in §. ſi quis in fraudem, num. 13. inſtit. de action. Papien. in form. reſponſ. libell. in act. hypothec. in verbo exceptionem excuſſionis n. 14. & alii, de quibus Cyriac. contr. 5. nu. 145. tom. 1. Rota poſt Merlin. de pignor. dec. 45. n. 1. & in recent. dec. 376. n. 4. p. 18.* Et hæc ſufficit, ubi formalis, exactiſſima, & rigoroſa excuſſio non eſt neceſſaria, juxta *Authoritates mox ſuprà num. 335. allatas.* 337

Altera verò excuſſionis forma eſt tradita *ſuperiùs* 338
n. 51. & hanc requiri, ità quod non ſufficiat ſimplex Nuncii relatio, & citatio, ſeu interpellatio ad indicanda bona debitoris, ubi excuſſio exactiſſima, rigoroſa, & formalis eſt facienda, docent *ex* 339
DD. ibidem cumulatis præcipuè *Pigant. ad Stat. Ferr. d. Rubr. 29. ſub eo n. 34. verſ. Quamvis ubi rigoroſa, & Rota poſt Merlin. de pign. d. dec. 66. n. 7. & 8. alias cor. Roxas d. dec. 212. & in rec. d. deciſ. 202. p. 9.* Addo *D. meum Magnonum, de quo ſuprà n. 113. & 114.*

Quibus ſic ſtantibus, dici poſſe videtur non 340
in terminis exactiſſimæ, rigoroſæ, ac formalis, ſed in caſu qualis qualis, ac ſimplicis excuſſionis procedere, quod paſſim circumfertur, nempè, ut, ad effugiendam excuſſionem bonorum, interpelletur debitor ad indicanda bona intrà terminum per Judicem ad inſtantiam partis præfixum, quo elapſo, & indicatione non facta, probata remaneat bonorum deficientia, & inexigibilitas debitoris, ac ſucceſſivè excuſſio facta dicatur, ut *ſuperiùs n. 59.* tactum eſt; & habetur per *D. meum Bonden. d. colluct. 6. n. 37. vol. 1. Salgad. lab yr. credit. p. 1. d. cap. 23. n. 88. ad fin. Merlin. de pign. lib. 5. d. q. 69. n. 17. Sabel. d. verbo ceſſio ſub n. 33. vol. 1. Rota cor. Merlin. dec. 470. num. 3. cor. Celſo dec. 212. n. 6. poſt Contr. d. dec. 62. ſub n. 13. ac alibi ſæpè.*

Nihilo minùs, quòd etiam in caſu formalis ex- 341
cuſſionis ſufficienter excuſſio facta dicatur, quatenùs debitor conventus, & interpellatus non indicet bona libera, & expedita, ad quæ actor ſe convertere valeat, per *Cyriac. contr. 5. n. 5. n. 145. & 146.* ubi *in fin.* quod vidit ſic multoties practicari *lib. 1. Præſes Gob. conſult. 100. n. 31.* ubi quod ſic vidit per tres ſententias conformes *à Senatu Mantuæ* judicatum, & *Alios* firmat *D. meus Bonden. de jure Municip. ad Stat. Ferr. lib. 2. d. docum. 29. §. Veruntamen.* Addo *Zacch. de ſalar. d. q. 108. n. 22.* ubi quod ità praxis inolevit ad effugiendam excuſſionem, *Zaul. ad Stat. Favent. lib. 3. d. Rubr. 35. n. 33. & 41. ubi optimè, tom. 1. Eundem Gob. in tract. var. tit. de permiſſ. feud. & emphyt. alien. d. q. 12. n. 38. 29. juncto n. 36.* ubi aliam excuſſionis edocet formam.

Nec etiam urget, quod per excuſſiones ad in- 342
ſtantiam aliorum creditorum, & præcipuè ipſiuſmet Peſari cedentis factas, quibus nihil fuit inventum in bonis debitoris, ut proindè expediens, & opus fuerit pro eorum ſatisfactione devenire ad carcerationem ejuſdem debitoris, inducatur notorietas, quòd idem debitor non ſit ſolvendo, propter quod cæteri creditores ab onere ulterioris excuſſionis ſubleventur, *Sabel. d. reſol. 91. n. 19. & in ſumma d. verbo excuſſio. n. 6. Merlin. de pign. l. 5. q. 74. per tot. Anſald. de commerc. & mercat. d. diſc. 32. n. 17. Pigant. ad Stat. Ferr. lib. 2. d. Rubr. 14. n. 26.* dummodò excuſſio fiat inter legitimos contradictores; ſecus ſi inter virum, & uxorem, inter quos 343
cadit ſuſpicio fraudis, & colluſionis, ut declarat *Sabel. d. verbo excuſſio ſub eo n. 6. in fin. cum Rota dec. 10. n. 7. p. 12. rec.*

Quando-

Quandoquidem, dum debitor ceſſus exivit de carcere, ſatisfacto creditore, ad cujus inſtantiam fuit carceratus, nihilo manifeſtius, quod de tempore excuſſionis factæ per Furlanum, non erat non ſolvendo, ſed benè ſolvendo, cum re vera ſolverit, & ſatisfecerit creditori, ſicuti ſolviſſet, & ſatisfeciſſet Peſaro, à quo fuit in carcere ſequeſtratus, ſivè recommendatus, ſi ad id, mediante ejuſdem carceratione, & retentione in carcere, cogi valuiſſet, nec controverſia, veriùs col-
344 luſio ſuper invaliditate capturæ cum principali creditore extitiſſet; quandò enim captura detegitur nulla, & invalida ab initio, corruunt quoque ſequeſtrationes; licet ſecus eſſet, ſi ratione formæ non obſervatæ in procedendo, ex poſt facto annullaretur; juxtà pulcherrimam diſtinctionem *Pigant. ad Stat. Ferr. lib. 2. Rubr. 23. n. 48. ubi plures.*

345 Rurſus dicta concluſio non vindicat ſibi locum, ubi (prout nunc) fuerunt à cedente indicata bona debitoris ceſſi excutienda; nam hoc caſu, non obſtante excuſſione facta ab aliis creditoribus, adhuc excuſſio ſuper bonis indicatis eſt repetenda, ut cum *Multis* monet *Pigant. ad d. Rubr. 14. ſub num. 26. verſ. Niſi tamen, & ad d. Rubr. 29. n. 30.*

346 Nec, ubi excuſſio facta eſt per alios creditores ſuper ſolis mobilibus, & diligenter inquiſitum non eſt, ut in præſenti de omnibus bonis debitoris; quia, hoc caſu hujuſmodi excuſſiones non probant debitorem eſſe notoriè non ſolvendo, ex notatis, *inter cæteros, cum Jaſon in l. ſi conſtante n. 138. ff. ſolut. matrim. à Covar. var. reſol. lib. 2. cap. 6. ſub n. 8. verſ. Item ſatis probatur paupertas, tom. 2.*

347 Præcipuè, cum ſimus in excuſſione conventionali, in qua ſufficit potuiſſe extare alia bona, & neceſſariò inferri debet ad non exiſtentiam aliorum bonorum, *Rota poſt Merlin. de pign. ſæpè citata dec. 66. nu. 9. & 17. ac per tot. ſemper ex gratia vidend.*

Ea ſanè eſt ratio, quia, ex quo debitor fuit pluries excuſſus in ſolis mobilibus, imò, eis non repertis, pro debitis carceratus, licet inferri valeat, quod ipſe non poteſt ſolvere in mobilibus, & in pecunia numerata, ac propterea mobilium ceſſet
348 excuſſio; non tamen ſequitur, quod ſit inops, ſeu notoriè non ſolvendo, ſi ſtabilia poſſidet, & in ſtabilibus non excuſſis facienda non ſit excuſſio; Multi enim divites, ac communiter, & notoriè habiti pro divitibus non poſſunt ſolvere in mobilibus, nec habent pecuniam in contanti paratam ſolutioni, & tamen poſſident multa bona, & effectus, ideoque
349 non ſunt decocti, inopes, & non ſolvendo, ut firmatur *à Rota Rom. apud Gob. conſult. deciſ. 19. n. 67. ubi concord.*

350 Siquidem, qui ſtabilia poſſidet, nedum idoneus, & ſolvendo dicitur, verum & locuples, & tantum in pecunia habere dicitur, quantum in ſtabilibus poſſidet; per *text. ſing. in l. prope modum 88. ff. de verb. ſignif. benè Hodiern. d. contr. 27. nu. 36. & ſeq.* ubi concludit, quod cedens, qui promiſit nomen debitoris ceſſum exigibile, ſatisfeciſſe dici po-
351 teſt promiſſioni, quantumvis verbum *exigibile* de pecunia accipiatur, quando dictum nomen bona ſtabilia poſſidet.

Procedit in hoc autem eadem concluſio, quòd cæteri creditores adſtringi non poſſunt ad aliam
352 excuſſionem ſuper iiſdem bonis, ſive mobilibus, ſive immobilibus per alios excuſſis faciendam, ſed procedere poſſunt contra nomina debitorum, bona fidejuſſorum, & perſonam principalis debitoris, & tertios poſſeſſores reſpectivè. At ſi ſola mobilia ſint diſcuſſa, & immobilia excutienda ſuperſint, non eximuntur, quin ipſi obligati ſint eadem immobilia diligenter excutere; poſſunt quidem omittere mobilium excuſſionem, & petere directo deveniri ſuper immobilibus, quod aliàs, mobilibus prius non diſcuſſis, eis nequaquam concederetur, juxtà ordinem *tex. in l. à Divo Pio, §. in venditione ff. de re jud. Aretin. in d. §. item ſi quis in fraudem n. 19. & 20. & ibi Adden. litt. C.* ubi dictam concluſionem ita declarat *inſtit. de action. pluribus relatis, Salgad. labyr. credit. p. 1. d. cap. 23. num. 90.* de materia egregiè *Zaul. ad Stat. Favent. lib. 3. d. Rubr. 35. à n. 2. & ſeqq. cum Poſt. de ſubhaſt. inſpect. 14. num. 1. cum ſeqq. Ridolph prax. p. 1. cap. 14. nu. 347. Fenzon. ad Stat. Urb. lib. 1. cap. 193. n. 7.* 353

Quare, ſi replicaretur ceſſare quoque objectum de ulterioribus diligentiis per ceſſionarium faciendis; quia, dum cedens ipſe fecit omnem diligentiam pro ſatisfactione, fruſtrà alia videtur per eundem ceſſionarium adhibenda, *Rota poſt contr. d. dec. 62. n. 13.* Eadem, quæ hactenus mox *ſuprà*, militaret reſponſio; dum enim cedens fecit ſolum omnes diligentias ſuper mobilibus debitoris ceſſi, nullas verò ſuper ejuſdem ſtabilibus, ceſſionarius immunis profectò redditus eſt ab exactiſſima, aliave 355
excuſſione ſuper mobilibus, ſed nullatenus exemptus eſt, quin ipſe ſtabilia excutere teneatur. 354

Minuſque ſuffragatur bona debitoris per Peſarum indicata eſſe prorſus intricata, & anterioribus debitis, ac hypothecis implicita, & obvoluta, ita quod de facili disbrigari non poſſint, nec cito, nec abſque longa mora, & non levi impenſa, quo caſu illa bona habentur, ac ſi non eſſent, nec ideo illa excutere tenetur ceſſionarius, per celebrem *Rotæ* 356
Jan. dec. 156. n. 8. ab Omnibus ſecutam, & præſertim *à Staiban. jun. d. reſol. 67. nu. 7. & 22. ac ibi in obſerv. n. 84. ac d. reſol. 96. num. 25. tom. 1. Marotta diſcept. 28. nu. 9. Mel. alleg. 8. num. 1. & 12. lib. 2. & obſerv. 86. num. 1. Cyriac. d. contr. 327. num. 77. cum ſeqq. lib. 2. Aliiſque innumeris citatis Epiſc. Rocca d. cap. 130. nu. 18.* ubi, quod bona debitoris ſatis ad hunc effectum intricata di- 357
cuntur, quando publico creditorum concurſui fuerunt ſubjecta *tom. 2.* & ſequitur *Queſada d. contr. 48. nu. 21. plenè Salgad. labyr. credit. p. 1. d. cap. 23. à num. 8. & ſeqq. & p. 2. cap. 5. n. 30. & 31.* & rurſus ſecutam *ab Altimar. de nullit. Rubr. 13. q. 19. nu. 52. tom. 2. Anſald. de commerc. & mercat. d. diſc. 32. nu. 30. Romaguer. ad Conciol. ad Stat. Eugub. lib. 2. d. Rubr. 31. num. 38. ubi quamplures congerit, & prius Rubr. 19. numer. 58. Jovio de ſolem. in contr. min gloſ. 16. §. 11. num. 218. Zaul. ad Stat. Favent. lib. 3 d. Rubr. 35. nu. 22. tom. 1. Adden. ad Buratt. dec. 476. n. 18. Rota cor. Duran. dec. 212. num. 16. cor. Bichio d. dec. 484. nu. 17. impreſſa poſt vol. 1. collect. legal. D. mei Comitis Bonden. dec. 22. ſub nu. 12. & d. dec. 518. n. 2. tom. 2. apud Poſt. de ſubhaſt. dec. 51. n. 3. dec. 72. n. 7. & 8. & in rec. dec. 393. n. 14. p. 16.*

Bona namque diſcutienda debent eſſe ſufficien- 358
tia, & expedita; ſufficientia, quæ poſſunt creditori ſatisfacere: expedita, quæ ſine controverſia poſſideri valent, ità *præter mox allatos Pigant. ad Stat. Ferr. lib. 2. d. Rubr. 29. n. 31.*

Proùt debitorem ceſſum eſſe notoriè inopem, & 359
non ſolvendo, ac ſimiliter excuſſionem non eſſe neceſſariam, *Auth. hoc ità, in fin. C. de duob. reis, l. 3. C. de fidejuſſ. §. ſi plures, & ibi gloſ. in verbo partes in 3. fallent. inſtit. de fidejuſſ. cum ſimil. Cyriac. d. contr. 327. n. 71. lib. 2. D. meus Co. Bonden. d. collect. 6. num. 36. ubi Plures vol. 1. Marott. d. diſcept. 28. num. 46. Staiban. reſol. 121.*

numero 15. *tom.* 2. *Calvin. de æquit. d. cap.* 114. *à numero* 35. *ad fin. lib.* 2. *cap.* 274. *ex numer.* 64. 66. ubi, quod notorium probari per famam vicinorum poteſt, & *numero* 72. *lib.* 3. *Pigant. d. Rubr.* 14. *numero* 25. *Romaguer. ad Conciol. d. Rubr.* 31. *numero* 38. *Altimar. de nullit. d. Rubr.* 13. *ead. q.* 19. *numero* 5. *tom.* 2. *Donad. de renunc. d. cap.* 29. *numero* 117. *Zaul. d. Rubr.* 35. *numero* 35. *Sabel. d. verbo excuſſio num.* 15. *tom.* 2. *Rota cor. Celſo dec.* 233. *numero* 7. *cor. Bichio d. dec.* 484. *numero* 1. *tom.* 2. & *rec. d. dec.* 25. *nu.* 11. *p.* 11. & *dec.* 408. *nu.* 8. *p.* 14. & *ità ſæpiſſimè.*

360 Etenim, cum de jure omnia bona præſumantur libera, & ab omni nexu anterioris oneris, hypothecæ, & obligationis ſoluta, & expedita;
361 obligationes enim tanquam in facto conſiſtentes non præſumuntur, niſi ab eas allegante probentur, *l. in bello* 12. §. *factæ ff. de captiv. & poſtlim. reverſ. Cyriac. contr.* 378. *numero* 4. & 70. *lib.* 2.

362 Ac rursùs de jure quilibet præſumatur ſolvendo, juxtà ſententiam *gloſ. in c. bonæ il.* 1. *in verbo naturam, in fin. de elect.* & probatur *in l. ſi creditores, ff. de privil. credit. Surd. conſ.* 452. *numero* 22. *lib.* 3. *Hodiern. d. contr.* 27. *numero* 13. *D. meus Bonden. d. colluct.* 49. *numero* 100. *ubi dat Alios vol.* 1. *Salgad. labyr. credit. p.* 1. *d. cap.* 23. *num.* 69. & 70. *Panimol. d. dec.* 18. *nu.* 10. *tom.* 1.

363 Utique non ſuffragatur ceſſionario dicere, bona debitoris ſunt intricata, & implicita, non expedita, & ſufficientia, niſi concludenter id probet, & oſtendat, in ſpecie *Cyriac. d. contr.* 327. *à numero* 72. & *ſeqq. lib.* 3. *Salgad. d. cap.* 23.
364 *num.* 67. ità, ut evidenter appareat non poſſe pro quantitate crediti prætenſi executari, *Hodiern. d. contr.* 27. *ſub numero* 45. *Merlin. de pign. lib.* 5. *d. q.* 69. *numero* 15. *Rota Jan. d. dec.* 156. *num.* 11.

365 Et aſſerenti debitorem eſſe inopem, & non ſolvendo, tanquàm fundamentum ejus intentionis, incumbit onus concludenter quoque probandi, ob dictam juris contrariam præſumptionem, *Salgad. d. cap.* 23. *à numero* 67. & *ſeqq. pulcherrimè Romaguer. ad Conciol. ad Stat. Eugub. lib.* 2. *d. Rubr.* 31. *ſub num.* 30. *in fin. Panimol. d. dec.* 18. *num.* 11. *Rota cor. Pegna dec.* 494. *num.* 15. *tom.* 1. & *alibi.*

366 Ultra quam quod regulare eſt ceſſionarium habere non poſſe regreſſum adverſus cedentem, niſi plenè juſtificata inexigibilitate debitoris ceſſi, ſeu oſtenſo, quod ſit pauper, & non ſolvendo, in puncto *Menoch. d. conſ.* 778. *numero* 3. *lib.* 8. *Becc. d. conſ.* 105. *numero* 28. *vol.* 1. *Altograd. d. conſ.* 37. *ſub numero* 30. *tom.* 1. *Cyriac. d. contr.* 375. *numero* 19. *lib.* 3. *Poſt. d. reſol.* 61. *num.* 6. & 7. *cum quibus Panimol. d. dec.* 18. *num.* 15. *tom.* 1. Addo *Belmont. d. dec.* 125. *à num.* 5. *ubi optimè.*

367 Quin imò, quod debeat præcisè conſtare per exactiſſimam diſcuſſionem bona debitoris eſſe intricata, & ipſum eſſe non ſolvendo, & ſine ea id verificari non poſſe; ita, quod non referat, ſi ceſſionarius exhibeat fidem æſtimi, nomen debitoris ceſſum, alia bona non poſſidere; ſed etiam hoc caſu, neceſſariam eſſe excuſſionem, & dari terminum cedenti ad probandam exiſtentiam aliorum bonorum, tenet cum *Surd. conſ.* 452. *num.* 21. & *ſeqq. lib.* 3. *Hodiern. d. contr.* 27. *num.* 13. & *ſeqq.*

Tandem non adverſari dicebam, pactum in noſtra ceſſione appoſitum, quod in caſu, in quo Furlanus ſatisfactionem conſequi non valuiſſet, facta excuſſione reali, tunc unica tantum præcedente citatione, eidem licitum eſſet contra Peſarum ſtatim habere regreſſum.

Nam, hujuſmodi pacto non obſtante, adhuc 368
Furlanus ceſſionarius omninò tenebatur ſupra dictas diligentias adhibere contra debitorem ceſſum, & illas cedenti denunciare; prout in terminis fortioribus, pacti ſcilicet adjecti in ceſſio- 369
ne per cedentem, qui promiſit ſupplere, ac reficere debitum, & quæcumque perſolvendi in omnem impedimenti, ceſſationiſque controverſiam, adſtruitur ſingulariter ab *Ant. Mornaccio in l. ult. n.* 2. *ff. ſi cert. pet.* ubi ſic deciſum *refert. in Senatu Pariſien.* quem ſequitur *Hodiern. d. contr.* 27. *n.* 27. & *eis citatis Epiſc. Rocca d. cap.* 151. *ſub n.* 370
15. & *n.* 16. ubi, & ipſe in caſu pacti ſolvendi per cedentem ex ſola mora debitoris ceſſi in ſolvendo, & unica tantum citatione, & intimatione contrà ipſum debitorem præcedente *tom.* 2.

Ex quibus ratione excuſſionis ſufficienter, & 371
legitimè non factæ adverſus Peſarum cedentem nequaquàm competere poſſe regreſſum Furlano ceſſionario dicebam: ad excitandum, ac obtinendum quoquè, ex abundanti, arbitrio Judicis, ſtandum eſt; nam ejus arbitrio, & prudentiæ remittitur conſiderare, an ceſſionarius uſus fuerit diligentiis ſufficientibus adverſus debitorem ceſſum; per edocta à *Merend. contr. jur. d. lib.* 24. *eod. cap.* 50. *ſub numero* 88. *verſ. ſatis ergo erit. Urceol. d. conſult.* 2. *num.* 22. Atque ita &c. *Pro veritate &c.*

Jacobus Pellagatti Advocatus Colleg. Ferrar.

CAPUT L.

ARGUMENTUM.

Stante idoneitate nominis ceſſi, inſpecto ceſſionis, vel ſolutionis tempore, periculum ejuſdem nominis, ob negligentiam, & moram ceſſionarii in eo exigendo, ad eundem ceſſionarium ſpectat; ſecus eſt, quoties nomen ceſſum de tempore ſupra dicto fuerit omninò exigibile, & non ſolvendo.

Exigibilitas nominis ceſſi, ubi non ſit promiſſa, an, & de quo tempore præſtari debeat. Promiſſa regulariter non cenſetur, & ubi expreſsè eſt promiſſa, quanto tempore debeat manuteneri, an ad tres, vel quatuor annos, vel in perpetuum, & quid in cenſibus, & annuis redditibus, & ubi adſunt verba perpetuitatem denotantia, & evictionis promiſſio, latè, & magiſtraliter pertractatur, ac reſolvitur.

SUMMARIUM.

1 *Arbitrio Judicis remittitur conſiderare, an, & quando ceſſionarius fuerit negligens in exigendo creditum ceſſum.*

2 *Ceſſionarius tenetur ſtatim excutere debitorem ceſſum.*

3 *Pactum, quod ceſſionarius teneatur facere excuſſionem contra debitorem ceſſum, eique nullam facere dilationem ad ſolvendum, firmiter eſt ſervandum.*

4 *Ceſſionarius, prorogando debitori ceſſo tempus*

ad

ad ſolvendum, dicitur in negligentia, & culpa, quæ nocere non debet cedenti; ſed cedens omninò remanet liberatus, limita n. 5.

6 *Periculum nominis ceſſi in ceſſione pro ſoluto ceſſionarii damno cedere debet, ſi ſui negligentia, & culpa factum ſit deterius, ac non ſolvendo. Idem in ceſſione pro ſolvendo, n. 7. contra n. 8. diſtingue n. 9. & 10. amplia n. 14. limita n. 15.*

11 *Negligentia nulla imputari poteſt ceſſionario in nomine exigendo, quando nullus terminus ei præfixus fuit ad agendum, contrarium numero 13.*

12 *Damnum eo magis ceſſionarius ſentire debet, quando illi tempus diligentiarum fuit limitatum, & ſui negligentia in agendo, deterior facta fuit nominis exactio.*

16 *Debitore ceſſo, detecto non ſolvendo, reſtituenda eſt ceſſionario actio, jam extincta, ne in damno remaneat, declara n. n. ſeqq.*

17 *Cedens tenetur ſolùm præſtare nomen ceſſum bonum de jure, id eſt verum, legitimum, & efficaciter obligatum, non autem bonum de facto, id eſt exigibile, copioſum, & ſolvendo, diſtingue à n. 22. 31.*

18 *Nomine ceſſo effecto non ſolvendo ex facto cedentis, ceſſionarius habet regreſſum contrà cedentem, niſi nomen præſtetur verum, & ſimul ſolvendo, amplia n. 19. & 20.*

21 *Emptor tenetur ſolvere pretium venditori nominis debitoris, licet nomen non ſit ſolvendo, dummodò ſit verum, & reale, declara n. n. ſeqq.*

22 *Exigibilitas, & bonitas nominis ceſſi præſtari debet de tempore ceſſionis, ſi ceſſionarius ignoraverit, debitorem ceſſum eſſe non ſolvendo, & n. 24. amplia n. 23.*

25 *Solutionis tempore præſtari debet nominis exigibilitas, ubi ceſſio non eſt pura, ſed ſub conditione, vel in diem.*

Conditione, vel conditionis tempore pendente, ſi nomen efficiatur deterius, & non ſolvendo abſque culpa, & negligentia ceſſionarii, omne periculum indè contingens totaliter ſpectat ad cedentem, diſtingue n. 26.

27 *Idoneitas, & exigibilitas nominis ceſſi præſtari debet uſque ad tempus, quo ceſſionarius poſſit exigere.*

28 *Negligentia ceſſionarii probatur eo ipſo, quòd ipſe habuit poteſtatem agendi, & non egit.*

30 *Ceſſionarius præſumitur inquiſiviſſe veritatem crediti ceſſi, nec illam inveſtigare prætermiſiſſe.*

32 *Scientia præſumpta ceſſionarii, quòd nomen ceſſum non ſit ſolvendo, ad effectum, ut cedens non teneatur præſtare nomen exigibile, & ſolvendo, non ſufficit; ſed requiritur ſcientia explicita, & concludentiſſimè probata cum omnibus ſuis qualitatibus 33. Et taliter etiam probata non ſuffragatur ſtante promiſſione exigibilitatis, & n. 34.*

35 *Evictionis promiſſio an ſufficiens ſit ad hoc, ut cenſeatur promiſſa nominis exigibilitas, & ceſſionarius habeat regreſſum contrà cedentem, quamvis ipſe ceſſionarius non ignoraverit nomen ceſſum eſſe non ſolvendo ad num. 40.*

36 *Regreſſus adversùs cedentem quando competit ceſſionario. competit etiam pro omni eo, quod illius intereſt, & ſub n. 52.*

41 *Ceſſionario exigente novam obligationem à debitore ceſſo, cedens liberatur, non obſtante promiſſione de faciendo illud nomen bonum, & exigibile, amplia n. 42.*

42 *Præſervatio priorum jurium, & proteſtatio de non recedendo ab illis, quando, & quomodo ſuffragetur ceſſionario ad n. 45.*

46 *Exigibilitas, & idoneitas nominis ceſſi de jure promiſſa non intelligitur, niſi expreſsè in inſtrumento ceſſionis dicatur, limita uſque ad num. 45.*

48 *De ceſſione jurium talium qualium, pacto inevictionis, clauſula, quod non niſi pro ſuo dato, & facto tantum cedens teneri voluit, quinam tractent.*

54 *Promittens, nomen ceſſum eſſe verum, vel bonum alternativè, ſufficit, quod præſtet debitorem verum, licèt deinde appareat non ſolvendo.*

55 *Pactum de manutenendo nomen debitoris ceſſum exigibile eſt dependens, & de conſuetudine* Ferrariæ *: contrarium numero 57. & ſeqq.*

56 Contr. diſcept. 81. n. 25. *impugnatur.*

57 *Clauſula* Quæ omnia &c. *ſolam promiſſionem manutentionis, & defenſionis nominis importat, quæ promiſſio refertur ad ſolam veritatem, & efficaciam obligationis, non autem ad nominis exigibilitatem 58. diſtingue à numer. 59. 62.*

Promiſſio conſervationis indemnitatis, defenſionis, & manutentionis nominis ceſſi non importat, exigibilitatem eſſe promiſſam.

63 *Exigibilitas promiſſa manuteneri debet, ac præſtari nomen idoneum, ſolvendo, & locuples.*

64 *Exigibilitatis promiſſio dicitur adimpleta, quando nomen eſt tale, ut facile exigi valeat, vel nihil contrà illud poſſit opponi 65.*

66 *Exigibilitatis promiſſio trahi non debet ad perpetuitatem, ſed ſufficit, quòd debitor ſit ſolvendo & exigibile de tempore ceſſionis, vel ſolutionis, & paulò poſt per aliquos annos, arbitrio Judicis decernendos, amplia numer. 67. 69.*

68 *Pactum*, ut creditum omni futuro tempore capiat, *ac alia verba tractum temporis in futurum habentia, quandoque referri poſſunt ad tempus præſens, ſive ad tempus futurum habens tamen cauſam de præterito.*

70 *Exigibilitas in annuo cenſu, ſive reddiru præſtari debet ſucceſſivis, perpetuiſque temporibus, etiamſi non adſint verba perpetuitatem denotantia, & num. 76. amplia num. 71. 72. contrarium n. 73. limita n. 74. declara à n. 92. & ſeqq.*

72 *Verbum* manutenere *præ ſe fert exigibilitatem nominis promiſſam ſucceſſivis futuris temporibus, contrarium, n. 75.*

77 *Exigibilitas promiſſa per verba denotantia tractum temporis perpetuum, & ſucceſſivum perpetuis, ſucceſſiviſque temporibus in quavis ceſſione eſt manutenenda, ſatis eſt, quod verba ſint clara, quæ tamen referri debent ad promiſſam exigibilitatem, n. 78. 79.*

80 *Verba plurima denotantia tractum temporis perpetuum, & ſucceſſivum, quibus exigibilitas promiſſa perpetuò manuteneri debet, referuntur uſque ad n. 90.*

91 *Exigibilitas nominis ceſſi promiſſa cum ulteriori obligatione de proprio in caſu contrario, poſt factas diligentias, ſemper, & perpetuò durat.*

94 *Exigibilitas juris, & facti quid ſit remiſſivè.*

98 *Ceſſionario imputari non poteſt, cur ſortem cenſus irrepetibilem non exegit.*

99 *Ceſſionarius perpetuò agere poteſt adversùs cedentem actione evictionis ad reſtitutionem ſortis cenſus ceſſi, & evicti, ac etiam ad fructus, poſt evictionem paſſam decurſos, & num.* 110.

RESPONSUM ALIUD

Ejuſd. D. Pellagatti in ead. Cauſa.

1 QUoniam & Judicis arbitrio relinquitur inſpicere, an, & quando ceſſionarius moram, & negligentiam in exigendo debitore ceſſo, contraxiſſe dicatur; *Urceol. in* 2. *Append. ad conſult.* 2. *n.* 12. *Pacif. de ſal. interd. inſpect.* 3. *cap.* 4. *n.* 627. *& ſeqq. Olea de ceſſ. jur. tit.* 7. *q.* 3. *nu.* 39. *in fin.* propterea ad promovendum ipſius Judicis animum

Dicebam ulteriùs. Quòd Furlanus elapſo tempore convento, quo venerat dies ſolutionis crediti ceſſi, *ſtatim* non excuſſit debitorem ceſſùm, prout ex natura ceſſionis tenebatur, *Altograd. jun.*

2 *conſ.* 37. *ſub num.* 28. *lib.* 1. *Becc. conſ.* 105. *antè nu.* 26. *lib.* 1. *Scaccia de commer. & camb.* §. 2. *gloſ.* 5. *num.* 254. *Mangil. de evict. q.* 78. *nu.* 1. Sed uſque *ad diem* 8. *Novembr.* Sicque *per menſem, & dies octo*, judicium protelavit, etiam contrà pactum in inſtrumento ceſſionis expreſſum ibi--*Con queſto, che non gli poſſa fare alcuna di-*

3 *lazione*, quod erat firmiter ſervandum; *ex vulgat. jurib.* ac in proximis terminis *Rota poſt Merlin. de pign. dec.* 66. *nu.* 1. *alias cor. Roxas dec.* 212. *& in rec. dec.* 202. *p.* 9.

4 Ac per conſequens, ex quo Furlanus prorogavit debitori tempus ad ſolvendum, ipſi adſcribenda erat negligentia, imò culpa, quæ Peſaro nocere non debebat, ſed idem Peſarus omninò remanebat liberatus; in ſpecie *Theſaur. quæſt. for. lib.* 4. *q.* 10. *n.* 8. *Rota cor. Bicchio dec.* 518. *n.* 15. ubi, quòd ſecus eſt, quando dilatio ad ſolvendum

5 conceſſa fuit in ventre ipſius inſtrumenti ceſſionis præſente cedente, *tom.* 2.

6 Dum enim ob hujuſmodi negligentiam, & culpam Furlani reſultantem ex dicta prorogatione, nomen debitoris fuit effectum deterius, & minùs idoneum, ac ſaltem in pecunia non ſolvendo, meritò ejuſdem nominis deterioratio ipſius Furlani damno cedere debebat, ut in terminis ceſſionis pro ſoluto concludunt *Becc. d. conſ.* 105. *ſub num.* 9. *verſ. nec dicatur ſub num.* 19. *verſ. quæ cum ità & num.* 21. *ac* 26. *lib.* 1. *Eugen. conſ.* 73. *numer.* 15. *lib.* 1. *Cyriac. contr.* 110. *numero* 7. *lib.* 1. *contr.* 374. *num.* 28. *contr.* 175. *num.* 15. *& 16. lib.* 2. *& contr.* 456. *numer.* 5 *lib.* 3. *plenè Urceol. d. conſult.* 2. *à num.* 27. *& ſeqq. Carol. Ant. de Luca in obſerv. ad Gratian. diſcept.* 527. *num.* 8. *verſ. quando adeſt pactum. tom.* 3. *Salgad. labyr. credit. p.* 3. *cap.* 11. *num.* 57. *Theſaur. d. q.* 10. *num.* 5. *&* 8. *Panimol. dec.* 18. *Adnot.* 1. *num.* 13. *tom.* 1. & eſt indubitatum *apud Omnes.*

7 Et quando verſamur in ſimplici ceſſione pro ſolvendo, ſeu ſolutionis cauſa, ſive ad faciliorem exactionem, in qua ceditur nomen debitoris, cujus ſolutionis dies jam ceſſionis tempore venerat, vel paulò poſt, ac ad certum tempus ventura erat; & ceſſionarius elapſo tempore debitori præfixo ad ſolvendum, tacuit, nec ipſum debitorem interpellavit ad ſolvendum, nec debitas fecit diligentias, pro eo exigendo; tunc pariter ob hujuſmodi ceſſionarii negligentiam, & culpam, nomen ceſſum fuerit effectum deterius, & non ſolvendo, eidem prorſus denegandam eſſe actionem contrà cedentem, & ipſum cedentem remanere omninò liberatum, affirmare non dubitarunt *per tex. in l. decem.* 75. *& in l. periculum* 35. *ff. ſi cert. pet. Altograd. d. conſ.* 37. *ſub num.* 29. *nu.* 29. *&* 30. *lib.* 1. *Epiſc. Rocca diſput. jur. cap.* 129. *num.* 12. *cap.* 151. *num.* 5. *tom.* 2. *Manſ. conſult.* 626. *numer.* 5. *& ſub num.* 6. *verſ. ſed ut clarius. lib.* 7. *Scaccia de com. & camb.* §. 2. *d. gloſ.* 5. *nu.* 255. *&* 263. *Mangil. de evict. d. q.* 78. *numer.* 1. benè *Olea de ceſſ. jur. tit.* 7. *d. q.* 3. *num.* 39. *&* 41. *Salgad. labyr. credit. p.* 3. *d. cap.* 11. *ex num.* 56. *Anſald. de com. & mercat. d. diſc.* 32. *ſub num.* 3. *verſ. nec relevat. Thomat. dec. March.* 29. *numero* 20. *&* 27. *Belmont. dec.* 125. *numero* 13. *&* 14.

Nihilo minus contrarium, præcipuè circà eum, 8
qui litteras cambii receptavit, tenuerunt *Mareſcot. var. reſol. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 5. *&* 8. *Caſtil. contr. cap.* 77. *verſ. quartus caſus, & verſ. quod ſi adhuc iſtos, Hodiern. ad Surd. dec.* 187. *verſ. aliquo*; & firmavit *Rota poſt contr. dec.* 62. *n.* 11. *ubi Concord.*

Pro concordia autem harum opinionum, & di- 9
ligens eſt adhibenda animadverſio, quòd non eſt lapſus temporis, aut negligentia ceſſionarii, quo ad creditum ceſſùm, debitis temporibus non exactum, quæ faciat, & cauſa ſit, ut periculum ſit ipſius ceſſionarii, ſeu cauſare poſſit in ceſſionarium translationem dominii, & ſucceſſivè periculi nominis ceſſi, quod in ſimplici ceſſione pro ſolvendo perſeverat in dominio cedentis; ideòque in hoc ſenſu rectè loquuntur dicentes, quòd negligentia ceſſionarii non præjudicat: Sed eſt actio mandàti pro illa lata, ſeu levi culpa, quam mandatarius, ſive ceſſionarius præſtare tenetur mandanti, ſive cedenti, ob neglectum, ſeu malè adminiſtratum mandatum, quod eſt id, quod *Doctores* dicunt, ceſſionarium dici à cedente conſti- 10
tutum procuratorem, uti in rem propriam, & cui dicitur commiſſa cura exigendi creditum ceſſùm, debitis temporibus eo modo, quo feciſſet diligens paterfamilias: Cùm ergò fuerit in culpa, ſivè lata, ſivè levi, non agendo debitis temporibus pro conſecutione crediti ceſſi; meritò debet ipſe damnum inde proveniens ſubire; atque in his terminis benè loquuntur tenentes diverſam opinionem, ut negligentia præjudicet ceſſionario negligenti; juxtà diſtinctionem priùs inventam *à Card. de Luca tit. de credit. diſc.* 64. *nu.* 10. *& ſeqq. lib.* 8. & poſteà amplexam *ab Altero de Luca ad Gratian. d. diſcept.* 527. *num.* 13. *tom.* 3. *Urceol. in d.* 2. *Append. ad d. conſult.* 2. *num.* 7.

Hinc non incongruum ſit advertere, fallax eſſe 11
illud aſſumptum, quòd negligentia non poteſt imputari ceſſionario, qui non exegit, quando nullus terminus ei præfixus fuit ad agendum, per doctrinam *Gratian. d. diſcept.* 527. *n.* 7. *&* 8. ſecutam *à Thomat. deciſ.* 61. *n.* 9. *& Poſt. deciſ. Bonon.* 59. *n.* 159. & firmatam *à Rota dec.* 352. *n.* 3. *p.* 2. *rec.*

Equidem certum eſt de jure, quòd ceſſiona- 12
rius eo magis damnum de proprio ſentire debet, quando ei fuit tempus diligentiarum limitatum, ſi per ipſius ceſſionarii negligentiam fuerit effecta deterior exactio nominis ceſſi, ut *præter mox relatos, ac alios, de quibus in cap. præced. numer.* 188. advertit, *& Anſald. de commerc. & mercat. d. diſc.* 32. *num.* 6. ubi refert *Rotam cor. Celſo*

dec.

13 *dec.* 100. *num.* 5. *&* 6. Sed non inde ſequitur, quòd nulla negligentia imputari poſſit ceſſionario verè negligenti, quando ei nullus fuit præfixus terminus: Et doctrinam *Gratiani* non probari *ex Auctoritatibus ab eo citatis, loquentibus indiſtinctè, & abſolutè*, monet *Andreol. contr.* 115. *nu.* 7. & *eidem Gratian.* multipliciter reſpondet *Prat. diſcept.* 21. *à numer.* 69. *ad fin.* ut animadvertit *Carol. Ant. de Luca in obſerv. ad eund. Gratian. in d. diſcept.* 527. *num.* 10. *&* 11. *tom.* 3. ac ſentit *Urceol. in d.* 2. *Append. à n.* 6. *& ſeqq.* ubi diſtinguit, *ſicuti mox ſuprà*, & ſatisfacit *Thomat. & Rotæ locis relatis.*

14 Indubitanter autem, cum in actis probatur (ut in caſu noſtro probatum eſt) quòd debitor ceſſus de tempore ceſſionis, ac de tempore, quo ipſe ſolutionem facere obſtringebatur, non erat inexigibilis, & non ſolvendo; prædicta procedere tuentur *Ruin. conſ.* 93. *num.* 8. *lib.* 5. *Surd. conſ.* 228. *num.* 16. *verſ. dicens, quod ad probandum lib.* 2. *Becc. conſ.* 37. *nu.* 5. *verſ. ingens lib.* 1. *Gratian. d. diſcept.* 527. *numer.* 36. *tom.* 3. *Epiſc. Rocca diſput. jur. d. cap.* 129. *numero* 13. *d. cap.* 151. *numero* 6. *tom.* 2. *Rota cor. Bichio dec.* 518. *numero* 16. *tom.* 2. *& in rec. dec.* 158. *numer.* 12. *p.* 15.

15 Quando verò liquidò conſtat, nomen ceſſum de tempore prædicto jam fuiſſe non ſolvendo, & omnino inexigibile, licèt ceſſionarius fuiſſet negligens, nihil ei dicta negligentia obeſſet, *Epiſc. Rocca d. cap.* 129. *à n.* 14. *melius d. cap.* 151. *ex n.* 7. *& ſeqq. tom.* 2. *Gratian. d. diſcept.* 527. *n.* 37. *tom.* 3. *Paitel. expedit.* 42. *nu.* 2. *& ſeqq. Capyc. Galeot. contr.* 32. *n.* 12. *& ſeqq. lib.* 1. *De Marinis lib.* 1. *reſol.* 41. *& in obſerv. ad Reverter. d. dec.* 430. *n.* 2. *Salgad. labyr. credit. p.* 1. *cap.* 27. *num.* 58. *Olea de ceſſ. jur. tit.* 7. *d. q.* 3. *n.* 40. *Guzman. de evict. q.* 35. *n.* 35. *De Luca in labyr. ceſſ. jur. via* 26. *n.* 1.

16 Etiamſi de ceſſione pro ſoluto ageretur; nam ubi debitor ceſſus detegitur non ſolvendo, major ſubeſt ratio reſtituendi ipſi ceſſionario actionem jam extinctam, ne ſcilicet in damno remaneat, ut præter *proximè congeſtos*, traditur *à Specul. in tit. de fidejuſſ. n.* 24. *Surd. conſil.* 143. *n.* 39. *lib.* 1. *D. meo Comite Bonden. in tract. de jure municip. ad Stat. Ferr. lib.* 2. *obſerv.* 11. *in reſponſ. ad Manſ. §. cum ceſſante in fin.*

17 Hæc tamen maximam difficultatem ingerere videntur; quia regulare eſt, quòd cedens, vendens, aut dans in ſolutum, aut delegans nomen debitoris, nihil aliud de jure præſtare tenetur, niſi, quod illud nomen ſit bonum de jure, id eſt, ſolum eſſe verum, & legitimum debitorem, & efficaciter obligatum, non autem de facto, id eſt, nomen eſſe exigibile, locuples, & ſolvendo, per *text. expreſſum in l. ſi nomen ff. de hæred. vel act. vend. Bart. in l. unica num.* 50. *ff. ſolut. matrim. Becc. d. conſ.* 105. *num.* 13. *&* 14. *lib.* 1. *Hodiern. d. contr.* 27. *à num.* 2. *& ſeqq. Cyriac. contr.* 169. *num.* 4. *&* 10. *lib.* 1. *contr.* 225. *num.* 7. *&* 31. *& d. contr.* 375. *num.* 11. *lib.* 2. *Urceol. d. conſult.* 2. *num.* 1. *& in prima Append. num.* 1. *Epiſc. Rocca d. cap.* 130. *num.* 2. *& per tot. tom.* 2. *Manſ. conſult.* 667. *num.* 25. *ubi plures lib.* 7. *Queſada contr.* 48. *num.* 3. *&* 6. *&* 18. *& cæteros cumulatos à Panim. dec.* 18. *num.* 21. *& ibi in Adnot.* 1. *num.* 1. *Card. de Luca tit. de credit. d. diſc.* 64. *numer.* 5. *lib.* 8. *Rotam cor. Merlin. dec.* 639. *numer.* 3. *tom.* 2. *cor. Duran. dec.* 404. *tom.* 2. *cor. Buratt. dec.* 476. *num.* 4. *tom.* 2. *& poſt Zach. de oblig. Camer. dec.* 265. *num.* 11. *ac in rec. dec.* 141. *n.* 11. *& ſeqq. dec.* 224. *p.* 15. *dec.* 393. *p.* 16 *& dec.* 399. *n.* 7. *&* 8. *p.* 19. *ac alibi ſæpiſſimè, & Omnes ſubjiciendi.*

Quod, ſi nomen debitoris redderetur minus idoneum, & non ſolvendo ex facto ipſius cedentis, ſcilicet, ſi ceſſionarius excluderetur aliqua exceptione ex perſona cedentis, unde non eſſet exigibile; ſi cedens non removeret obſtaculum, creditum non redderetur verum, & ceſſionarius habere poſſet regreſſum contrà eundem, ſi non præſtaret nomen debitoris verum, & ſimul ſolvendo, *Bald. conſ.* 72. *n.* 2. *lib.* 3. *Dec. conſ.* 102. *num.* 1. *Sabel. verbo ceſſio ſub n.* 30. *verſ. Tenetur tamen cedens tom.* 1. *Panimol. d. dec.* 18. *Adnot.* 1. *n.* 8. 18

Etiamſi cedens proteſtatus fuiſſet, ſe nolle teneri de evictione dicti nominis; vel ceſſiſſet, vendidiſſetque nomen *illud tale, quale*, ut firmat *Mantic. de tacit. lib.* 4. *tit.* 13. *numer.* 9. *&* 13. *Cenc. de cenſ. q.* 72. *ſub num.* 23. *verſ. etiamſi proteſtaretur cum verſ. ſeq.* qua de re eſt videnda *Rota cor. Peutinger. dec.* 323. *n.* 12. *& in rec. deciſ.* 263. *n.* 7. *& ſeqq. ac dec.* 387. *n.* 3. *p.* 19. & aliqua etiam digna obſervatione habentur *à Card. de Luca tit. de uſur. diſc.* 20. *n.* 16. *lib.* 5. *& tit. de credit. diſc.* 155. *lib.* 8. 19 20

Unde, quòd emptor teneatur ſolvere pretium venditori nominis debitoris, licèt non ſit ſolvendo, dummodo debitum ſit verum, & reale tradunt *Eugen. conſ.* 73. *num.* 3. *& per tot. lib.* 1. *Pacian. conſ.* 50. *per tot. Pariſ. conſ.* 88. *num.* 13. *vol.* 1. *Bald. conſ.* 73. *nu.* 2. *vol.* 3. *Caſtrenſ. conſ.* 170. *num.* 2. *vol.* 2. *Surd. d. conſ.* 22. *n.* 35. *d. conſ.* 145. *ſub n.* 18. *lib.* 1. *& conſ.* 452. *nu.* 14. *& ſeq. lib.* 3. *Cyriac. d. contr.* 225. *n.* 7. 8. *&* 31. *lib.* 2. *relati à Panimol. d. dec.* 18. *ead. Adnot.* 1. *n.* 6. *&* 7. *tom.* 1. 21

Propterea dicendum eſt, tunc demum competere ceſſionario regreſſum contrà cedentem, ſi nomen ceſſum non ſit, vel detegatur non ſolvendo, quando tempore ceſſionis nomen debitoris ceſſum eſt non ſolvendo, vel omninò impoſſibilis exactionis ob fideicommiſſa, inhibitiones dotales, & alia credita anteriora tempore ceſſionis exiſtentia, junctimque ceſſionarius ignorat debitorem ceſſum eſſe non ſolvendo, vel juſtam, & probabilem ſuæ ignorantiæ cauſam allegat; nam tunc cedens tenetur non ſolùm de veritate crediti ceſſi, ſed etiam de ejus exigibilitate, quia aliàs ceſſionarius non fuiſſet contracturus, licèt nulla facta fuerit promiſſio evictionis, & exigibilitatis, ſeu nomen eſſet locuples, & ſolvendo, ut probatur à contrario ſenſu per *tex. in l. promittendo* 42. *§. ſi à debitore verſ. ſi quis ff. de jur. dot. Bart. in l. ſi cum dotem §. ſi mulier, & ibi Alex num.* 4. *ff. ſolut. matrim. Barboſ. in l. æſtimatis num.* 11. *ff. eod. Donat. Ant. de Marin. quotid. reſol. cap.* 42. *num.* 2. *lib.* 1. *Epiſc. Rocca d. cap.* 129. *num.* 10. *ubi cum Tondut. qq. civil. q.* 49. *n.* 10. *lib.* 2. notat, quòd hæc concluſio eſt notabilis, quodque pauci ad eam advertunt. *Felician. de cenſ. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 1. *ſub num.* 13. *verſ. deciſum fuit. Cenc. eod. tract. d. q.* 72. *nu.* 23. *verſ. declaratur etiam. Roderic. de ann. reddit. lib.* 2. *q.* 21. *ſub num.* 22. *verſ. Si autem debitor. Franc. dec.* 108. *num.* 3. *& ſeq. ibique de Luca num.* 1. *tom.* 1. *Panimol. d. dec.* 18. *ead. Adnot.* 1. *numero* 4. *ubi pulchrè tom.* 1. 22

Quod ſibi locum vindicat, licèt cedens, vendens, vel in ſolutum dans, vel delegans nomen debitoris ipſe etiam ejus inopiam ignoraret; quia nihilo minus ceſſionarius, propter probabilem ignorantiam, 23

rantiam, haberet regreſſum contrà cedentem; etenim ſi debitor non ſit de tempore ceſſionis ſolvendo, perindè eſt, ac ſi nihil ceſſum fuiſſet, ut ſubdit *Tondut. d. q. 49. n. 13. lib. 2. tom. 1. Panimol. d. Adnot. 1. n. 5.*

24 Recepta eſt enim concluſio, quòd cedens eo caſu, tenetur ſemper præſtare bonitatem, & exigibilitatem nominis ceſſi de tempore ceſſionis; *ex allatis DD. num. 14. 15. & 22.* quibus addo *Ruin. conſ. 45. numer. 4. & 5. lib. 5. Becc. d. conſ. 105. num. 19. & 25. lib. 1. Poſt. reſol. civil. 58. num. 7. Altimar. ad Ruit. conſ. 75. num. 2. & 3. lib. 1. Urceol. d. conſult. 2. num. 32. Caren. reſ. 143. nu. 10. lib. 1. Mel. obſerv. 3. num. 12. Epiſc. Rocca d. cap. 129. num. 11. tom. 2. Hodiern. d. contr. 27. num. 39. & ſeq. optimè contr. diſcept. 81. nu. 6. & ſeqq. ubi plures. Queſada d. contr. 48. num. 12. Felic. de cenſ. tom. 2. lib. 2. cap. 1. numer. 15. Cenc. eod. tract. d. q. 72. ſub num. 23. verſ. declaratur ſecundò. Pigant. ad Stat. Ferr. lib. 2. Rubr. 24. num. 39. & ſeq. Merlin. de pign. lib. 5. q. 21. num. 69. Tondut. d. q. 49. numer. 29. Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 36. à nu. 11. & ſeqq. Oleam de ceſſ. jur. tit. 7. d. q. 3. ſub nu. 28. verſ. Primus quando quis. Panimol. d. dec. 18. num. 23. tom. 1. Rotam poſt Cenc. de cenſ. dec. 476. & dec. 506. num. 4. poſt Oleam de ceſſ. jur. dec. 36. n. 5.*

25 At ubi ceſſio nominis non eſt pura, ſed facta ſub conditione, vel per adjectionem diei, per quam inducitur & conditio, ita ut exactio nominis evadat conditionalis, impediens actionem exerceri à ceſſionario, cui propterea nulla poteſt imputari mora, aut culpa, cur nomen ipſum non exegerit, & quantitatem, ſummamque illius non fuerit conſecutus, quia tunc pendente tempore conditionis, vel ipſa conditione, ſi nomen efficiatur deterius, & non ſolvendo, abſque culpa, facto, aut negligentia ceſſionarii, omne periculum inde emergens totaliter ſpectat ad cedentem, nec ante diem, vel conditionis eventum liberatur, & nomen ceſſionarii damno cedere non incipit, niſi poſt purificatam conditionem, vel adventum diei, qua debitor ceſſus tenetur facere ſolutionem: proinde juxta ſolutionis tempus conſiderari, & ſpectari debet, an ipſe debitor ſit idoneus, & ſolvendo ex regula *d. l. neceſſario, ubi DD. communiter, ff. de peric. & commod. rei vend. Mel. d. obſerv. 3. numer. 12. & 13. ubi benè Gratian. diſcept. 514. num. 8. & diſcept. 527. num. 7. & 8. tom. 3. Epiſc. Rocca cap. 145. num. 26. tom. 2. Salgad. labyr. credit. p. 2. cap. 20. n. 43. Felician. de cenſ. d. cap. 1. numer. 16. Cenc. eod. tract. d. q. 72. ſub n. 23. verſ. Præterquam, Antonel. de temp. legal. lib. 1. d. cap. 36. num. 1. Surd. dec. 23. ſub num. 10. ad eund. Hodiern. nu. 1. & ſeq. Panim. d. dec. 18. ead. Adnot. 1. n. 3. & Adnot. 2. n. 24. tom. 1. Rota cor. Puteo dec. 124. & 126. lib. 3. ac in rec. dec. 47. num. 18. p. 10. & Omnes mox adducendi.*

26 Ita tamen, ſi idem nomen non fuerit ſimpliciter deterioratum, aut in parte diminutum, ſed in totum perierit; ſecus eſſet, ſi ageretur de periculo deteriorationis, aut diminutionis, quo caſu, conditione, vel die adveniente, omne periculum, & incommodum medii temporis, per retrotractionem ad diem ceſſionis, quæ foret ſpectanda, pertineret ad ceſſionarium, prout benè declarant *Altograd. conſ. 9. ſub numero 9. & conſ. 13. ſub num. 1. & num. 20.* ac benè *per tot. lib. 1. Hermoſil. ad l. l. Hiſpan. l. 26. gloſ. 1. 2. num. 3. tom. 1. fol. 545. Poſſidon. de empt. in Addit. lib. 1. dub. 6. ſub numero 42. & lib. 2. dub. 12. à num. 13. 14. & ſeqq. Larrea dec. 69. num. 21. cum ſeqq. lib. 2. & cum Aliis* egregiè *D. meus Bonden. de jure municip. lib. 2. in ead. Reſponſ. ad Manſ. §. Quod ſi.*

» Non ſufficit autem idoneitas tempore ceſ- 27
» ſionis, vel ſolutionis, ſed etiam, quod debi-
» tor inveniatur idoneus tempore, quo ceſſio-
» narius poterit exigere; fruſtrà enim ceſſiona-
» rius caveret de bonitate nominis, niſi tempus
» commodæ exactionis reſpiceret; hujus ſenten-
» tiæ fundamentum non leve eſt, quod dictum
» eſt ſuprà *à n. 4. & ſeqq.* nempe ceſſionarium,
» qui fuit negligens in exactione nominis ceſſi,
» non habere regreſſum contra cedentem, ex
» quo colligitur obligationem præſtandi bonita-
» tem ad tempus, quo primum nomen ceſſum
» exigi poterit, eſſe protrahendum; ità ratiocи-
» nando ſingulariter animadvertit *Olea de ceſſ. jur. tit. 7. d. q. 3. n. 29.*

Et facit, quod negligentia ceſſionarii probatur 28
eo ipſo, quod habuit poteſtatem agendi, & non egit, *Staiban. jun. reſol. 19. à n. 77. & ſeqq. tom. 2. Epiſc. Rocca d. cap. 151. ſub n. 1.*

» Quando verò ceſſionarius de tempore ceſ- 29
» ſionis nominis debitoris ceſſi habet notam illius
» qualitatem, & ſcit non eſſe facultatibus ido-
» neum, & ſolvendo, tunc ſi recipiat nomen
» pro bono, idoneo, & exigibili, illius dete-
» rioratio, non ad ipſum cedentem, ſed ad ceſ-
» ſionarium pertinet, cum ſibi imputare debeat,
» ſi acceptaverit pro bono, & exigibili, quod
» ſciebat non eſſe bonum, & exigibile, ut ad-
mittunt *Omnes D. D allati num. 22.* ac ulterius *per tex. in l. inter cauſas 86. §. abeſſe ff. mandati* tradunt *Becc. d. conſ. 105. num. 18. lib. 1. Marcabrun. conſ. 63. num. 15. Mel. obſerv. 86. num. 3. Contr. d. diſcept. 81. n. 15. ubi pulchrè, Cenc. de cenſ. d. q. 72. ſub eo num. 23. verſ. Limita ſecundò, ſi ceſſionarius, Barz. dec. 110. num. 8. 9. & 10.* & recitatis verbis *Panimol. d. dec. 18. ead. Adnot. 1. n. 14. Rota dec. 124. num. 8. p. 14. dec. 141. n. 9. & 12. p. 15. dec. 399. n. 4. & ſeqq.* ubi quod ceſſionarius præſumitur inquiſiviſſe veritatem crediti ceſſi, nec illam inveſtigare prætermiſiſſe, *p. 19. rec.* 30

Et ſatis eſt, quod ceſſionarius ſit in culpoſa, 31
& ſupina ignorantia, ita ut penitùs ignoranter accepiſſe nomen non dicatur, *Cenc. de cenſ. ſub eo n. 23. verſ. Declaratur etiam, Panimol. d. Adnot. 1. eod. n. 14.*

Scientiam tamen præſumptam ceſſionarii no- 32
men ceſſum eſſe non ſolvendo, non ſufficere, ſed omninò requiri explicitam, & concludentiſſimè 33
probatam, ſpecialem, & cum omnibus ſuis qualitatibus certum, & indubitatum eſt, *ad tex. in l. quod ſi nolit 31. §. qui mancipia, ff. de ædil. edict. l. quæro 40. ff. de act. empt.* in terminis *Mel. d. obſerv. 86. num. 4. Capyc. Galeot. contr. 32. n. 28. & ſeqq. lib. 1. Contr. d. diſcept. 81. numer. 12. & 13. Epiſc. Rocca d. cap. 130. numero 15. & 16. tom. 2. Rota dec. 100. numero 6. & dub. ſeqq. p. 8. & d. dec. 393. à numero 5. & ſeqq. p. 16. rec.*

Nec ſuffragatur etiam ſcientia explicita, & tali- 34
ter probata, ſtante expreſſa cedentis promiſſione de exigibilitate creditoris ceſſi, ut latiſſimè comprobant *poſt Alios Gratian. d. diſcept. 527. nu. 6. 13. ac per tot. tom. 3. Staiban. jun. d. reſ. 67. n. 2. & ſeq. tom. 1. Mel. d. obſerv. 86. n. 5. Rota d. dec. 393. n. 7. p. 16. rec.*

Et quoties eſt ſpecificè, aut generaliter ampliſ- 35
ſimè

ſimè promiſſa evictio, & regreſſus favore ceſſionarii in caſu litium, & moleſtiarum, quibus evenientibus, non obſtante qualibet ſcientia, quod nomen ceſſum non ſit ſolvendo, favore ejuſdem ceſſionarii commiſſa dicitur ſtipulatio contrà cedentem, *ad tex. in l. ſi fundum ſciens, C. de evict. ubi gloſ. verbo convenit, & in l. ſi fratres C. com. utriuſque jud. Staiban. jun. reſol.* 100. *num.* 26. *& ſeq. lib.* 1. *Surd. dec.* 208. *ſub num.* 14. *Larrea dec. Granat.* 74. *numero* 19. *cum Quibus* in puncto *Epiſc. Rocca d. cap.* 130. *num.* 14. *tom.* 2. & notat *Sabel. d. verbo ceſſio ſub numer.* 30. *verſ. Quod licèt cedens, Calvin. de æquit. cap.* 228. *nu.* 36 72. *& 73. lib.* 3. & benè *Rota d. dec.* 393. *à num.* 7. *& per tot.* ubi *num.* 12. quod datur etiam regreſſus ceſſionario pro omni eo, quod illius intereſt, *p.* 16. *rec.*

37 Quod autem non refragetur, ut dicatur etiam promiſſa exigibilitas, ſimplex promiſſio evictionis in inſtrumento ceſſionis adjecta, quia per dictam promiſſionem cedens tenetur ſolum de realitate, & non de exigibilitate, etiamſi eſſet promiſſa evictio clauſulis ampliſſimis; cum omnes ad veritatem nominis, non ad illius bonitatem extendantur, ut per *tex. in d. l. ſi nomen, ff. de hæred. vel act. vend. l. ſi plus, §. fin. ff. de evict. l. pupilli §. Soror. ff. de ſolut.* tenent *Gratian. d. diſcept.* 527. *num.* 4. *tom.* 3. *Donat. Ant. de Marin. quotid. reſol. cap.* 42. *num.* 2. *Queſada d. contr.* 48. *num.* 7. *Hodiern. d. contr.* 27. *num.* 9. *& ſeqq. Tondut. d. q.* 49. *num.* 1. *& 2. & lib.* 2. *Theſaur. qq. for. lib.* 3. *q.* 73. *Cohel. de bon. regim. cap.* 48. *num.* 28. *Panimol. d. dec.* 18. *numero* 28. *& Alii,* 38 niſi fuerit etiam promiſſa evictio tàm de jure, quàm de facto; cum tunc cedens nomen debitoris teneatur præſtare non ſolum verum, ſed etiam exigibile, & facultatibus idoneum, *Roderic. de ann. reddit. lib.* 1. *q.* 8. *num.* 23. *Tondut. d. q.* 49. *num.* 16. *Giurba dec.* 117. *num.* 14. *Pa-* 39 *nimol. d. dec.* 18. *num.* 29. Quidquid in contrarium etiam hoc caſu tuetur *Hodiern. d. contr.* 27. *n.* 11. *quem laudat Queſada d. contr.* 48. *n.* 7. *in fin.*

40 Pro concordia autem dicendum eſt, quod ſimplex evictionis promiſſio operatur, ut quandocumque fuerit nomen ceſſum evictum, locus ſit promiſſioni evictionis, & favore ceſſionarii commiſſa ſit ſtipulatio ad effectum agendi de evictione contrà cedentem; non verò, ut cenſeatur promiſſa exigibilitas, & in caſu, quo nomen ſimpliciter efficiatur non ſolvendo, periculum ſit cedentis, ac liceat ceſſionario ad primævam actionem ex natura ceſſionis competentem redire, juxtà diſtinctionem traditam *à Surd. conſ.* 22. *num.* 34. *lib.* 1. *Roderic. de ann. reddit. lib.* 2. *q.* 21. *num.* 19. *Aliis citatis, Panimol. d. dec.* 18. *ead. Adnot.* 1. *n.* 16. *& 17. & pulchrè Rota cor. Merlin. dec.* 639. *n.* 5. *& per tot. tom.* 2. *& in rec. d. dec.* 393. *n.* 8. *p.* 16.

41 Certè, quando ceſſionarius non contentus de obligatione, & promiſſione cedentis novam exegit obligationem ab eodem debitore ceſſo, videtur approbare perſonam debitoris ceſſi pro bono, exigibili, mediante novo contractu, & obligatione inter eos facta, ità ut cedens non obſtante ejuſdem promiſſione de faciendo nomen illud bonum, & exigibile, liberatus exiſtat, nec ulteriùs ergà ceſſionarium de nominis deterioratione ad quidquam teneatur, ut concludunt *Menoch. conſ.* 778. *num.* 13. *verſ. quintò, & ultimò lib.* 8. *optimè Mel. d. obſerv.* 3. *numero* 14. *junctо num.* 1. *& 8. ac per tot. Caren. reſol.* 143. *num.* 9. *in fin. lib.* 1. *Cenc. de cenſ. d. q.* 72. *ſub nu.* 23. *verſ. limit.* 3. *quando ceſſionarius, Rota Gen. dec.* 2. *n.* 3. *in fin. junctо n.* 19. *propè med. Panimol. d. dec.* 18. *ead. Adnot.* 1. *n.* 15.

Ità quod eo caſu proteſtatio facta per ceſſio- 42
narium de non recedendo à prioribus hypothecis, ac juribus, emanata poſt ceſſionem in abſentia, ac ſine conſenſu cedentis, non relevat, *Mel. d. obſerv.* 3. *numero* 6. *&* 15. *Caren. reſol.* 90. *num.* 36. *& ſeq. lib.* 1. *Merlin. de pign. lib.* 5. *q.* 30. *num.* 24. *Chartar. dec.* 13. *num.* 8 *&* 9. *Rota apud Pacif. de ſalv. interd. dec.* 146. *ſub num.* 5. *verſ. non obſtat quod, ita ab eod. Mel. ibid. relat.*

Quod ſecus eſt, quando ceſſionarius accipit à 43
cedente nomen debitoris cum præſervatione facta coram ipſo cedente jurium, & hypothecarum adverſus quoſcumque, & præſertim contra ipſum cedentem; quia tunc cedens non liberatur, ſed jura, & actiones adverſus eundem cedentem in ſuo robore conſiſtunt, atque ceſſionarius de eis, ceſſione non obſtante, factis tamen debitis diligentiis, experiri poteſt, *Cyriac. contr.* 214. *num.* 29. *lib.* 2. *Arias de Meſa lib.* 1. *reſol.* 43. *num.* 2. *Mel. d. obſerv.* 3. *num.* 5. *Surd. dec.* 23. *ſub num.* 9. *Hodiern. ad eundem dec.* 187. *ſub numero* 4. *in quinto requiſito, Maſtrill. deciſ.* 40. *num.* 6. *Rota poſt Contr. d. dec.* 62. *numer.* 6. *ubi concord.*

Vel, quando ceſſionarius noluit recipere no- 44
men debitoris pro bono, idoneo, & exigibili, quod efficit, ut in caſu inexigibilitatis res habeatur pro integra, ex quo cenſetur ipſum non præſtitiſſe conſenſum in caſu, quo præjudicium ſentire deberet, *Pariſ. conſ.* 15. *lib.* 1. *& conſ.* 109. *n.* 36. *lib.* 3. *Contr. d. diſcep.* 81. *n.* 17. *Rota cor. Pegna dec.* 856. *n.* 9. *tom.* 1.

Et ſufficit, quod in actu ceſſionis ceſſionarius 45
recuſaverit nomen liberè recipere, & proteſtatus fuerit; quoniam illa ſola proteſtatio, & recuſatio efficit, ut periculum pertineat ad cedentem, quia ſufficit, quod ceſſionarius ſe præcavere voluerit, *Gratian. diſcept.* 65. *antè num.* 12. *tom.* 1. *Contr. d. diſcept.* 81. *nu.* 18. *Bertazol. clauſ.* 34. *gloſ.* 18. *num.* 3.

Exigibilitas autem, & idoneitas nominis ceſſi, 46
de jure promiſſa non intelligitur, niſi expreſsè in inſtrumento ceſſionis dicatur, *d. l. ſi nomen, ubi Bald. ff. de hæred. vel act. vend. Idem Bald. in l.* 1. *in fin. ff. ad Macedon. Becc. d. conſ.* 105. *n.* 13. *lib.* 1. *Urceol. d. conſult.* 2. *antè n.* 9. *Tondut. d. q.* 49. *nu.* 25. *&* 26. *lib.* 2. *Panimol. d. dec.* 18. *n.* 24. *tom.* 1. *Rota poſt Cenc. d. conſ. dec.* 477. *num.* 2.

Præterquàm, ubi nomen debitoris aſſignatum 47
fuiſſet pro dote, quia tunc tenetur cedens illud præſtare exigibile, etiamſi de hoc non fuerit conventum, & hoc ex privilegio dotis, in qua in damnum Conjugum nulla cautione admittitur, aut toleratur, *Staiban. d. reſ.* 67. *à num.* 16. *d. reſ.* 96. *numero* 27. *&* 28. *tom.* 1. *& d. reſ.* 190. *numero* 160. *tom.* 2. *Capyc. Galeott. contr.* 32. *nu.* 37. *&* 38. *lib.* 1. *Andreol. contr.* 332. *numero* 1. *Rocca reſponſ.* 97. *numero* 22. *cent.* 2. *Olea de ceſſ. jur. tit.* 5. *numero* 7. *& ſeqq. & tit.* 7. *q* 3. *numer.* 9. *cum Quibus, & Aliis Urceol. in Append. ad d. conſult.* 2. ubi egregiè id exornat, & ampliat, *Queſada d. contr.* 48. *ſub numero* 24. *Sabel. d. verbo ceſſio ſub numero* 30. *verſ. Item tenetur, benè Rota dec.* 171. *numero* 14. *& ſeqq. p.* 18. *tom.* 1. *rec.*

Et ubi cedens non ſimpliciter ceſſit jura talia 48
qualia,

qualia, vel ſi quæ haberet, nec ſibi proſpexit per pactum inevictionis, vel clauſulam, quod non niſi pro dato, & facto ſuo tantum teneri voluit, de quibus omnibus magiſtraliter traditur *ab Urceol. d. conſult. 2. à num. 40. ad fin. ſemper vidend.* & paſſim habetur apud *Sabel. d. verbo ceſſio ſub numero 32. & ſub num. 33. verſ. Cedens jura, & verſ. ſeqq. tom. 1. Panim. d. dec. 18. ead. Adnot. 1. numero 11. ubi dat Alios, tom. 1. Rota cor. Duran. dec. 404. ex num. 5. cor. Gregor. dec. 579. & in rec. dec. 287. dec. 453. p. 9. dec. 85. num. 15. dec. 155. & dec. 215. per tot. p. 12. dec. 509. numero 17. p. 13. dec. 393. num. 2. & 11. p. 16. & dec. 40. numero 8. p. 17. rec.* 49 Sed & ulterius progreſſus fuit, & promiſit ceſſionem bonam, & validam, & facere conſentire omnem perſonam, quia ſaltem virtualiter dicitur promiſſa etiam exigibilitas, *Urceol. d. conſult. 2. numero 4.* ubi, quòd hoc tradere videntur *relati per Arias de Meſa d. reſol. 43. n. 10. lib. 2. Maſſin. de confiſc. bonor. q. 48. num. 47.* & dixit *Rota cor. Merlin. dec. 689. numer. 2. tom. 2.*

50 Imò, quòd ſimpliciter promittens nomen eſſe bonum, illud eſſe ſolvendo, exigibile promiſiſſe dicatur, habetur à *Bald. in d. l. ſi nomen. ff. de hæred. vel act. vend. Bart. in l. 1. in princ. ff. ad Maced. Becc. d. conſ. 105. numero 37. lib. 1. Cenc. de cenſ. d. q. 72. ſub numero 23. verſ. Ampliatur hæc concluſio, Tondut. d. q. 49. numero 30. & 31. Merlin. de pign. lib. 5. d. q. 21. numer. 71. Antonel. de temp. legal. lib. 1. cap. 36. numero 4. & 5. cum pluribus Panimol. d. dec. 18. ead. Adnot. 1. num. 10. Rota cor. Duran. dec. 404. n. 8. & 9. tom. 2.*

51 Rurſus promittens nomen ceſſum *facere, habere, & tenere*, non ſolum bonitatem, ſed exigibilitatem de jure, & de facto promittit, cum in hac clauſula non ſolum juris, ſed etiam facti impedimenta comprehendantur, & per conſequens exigibilitas, *Tondut. d. q. 49. numero 23. cujus* 52 *Authoritati* innixus *Queſada d. contr. 38. numero 19. & 20.* firmavit in caſu controverſo Clauſulam *habere, tenere, & in ſua pace poſſidere*, importare idem, ac promiſſionem explicitam exigibilitatis de jure, & de facto nominis ceſſi, & dictum *Authorem* gladium ad radicem affixiſſe, ideoque *Senatum Turritan.* condemnaſſe cedentem, verius illius hæredem ad exigibilitatem præſtandam, & loco illius ad refectionem expenſarum, ac principalis quantitatis una cum fructibus, ſeu penſionibus decurſis ratione evictionis ſecutæ.

53 Ex quibus occaſionem notandi, quod affirmans, aliquem eſſe idoneum, habetur loco fidejuſſoris, ſumpſerunt *Gratian. d. diſcept. 527. num. 35. tom. 3. Hodiern. d. contr. 27. num. 32. Panimol. d. Adnot. 1. n. 10.*

54 » Si tamen cedens non concepit ſuam promiſſionem copulativè, ſed alternativè, promittendo tale nomen eſſe verum, vel bonum, » eo caſu ſatisfacit ſuæ promiſſioni eo ipſo, quod » præſtat debitorem verum cum effectu, & ſine exceptione, licet deinde appareat non ſolvendo; ſufficit enim alternativè partem eſſe » veram, & ſic ſatis eſt nomen ceſſum eſſe verum in ſui ſubſtantia, licet non ſit ſolvendo, quæ ſunt fere præciſa verba *Cenc. de cenſ. d. q. 72. ſub eo n. 23. verſ. limitatur autem hæc ſecunda concluſio.*

55 Hinc patet falſum eſſe, quod pactum de manutenendo nomen debitoris ceſſum, vel delegatum exigibile, ſit dependens, & de conſuetudine Ferrariæ ſoleat apponi in ſimilibus contractibus, *ex Conſtitutione Em. Card. Spinolæ edita ſuper Clauſulis Inſtrumentariis*, ut *in Clauſulario veteri fol. 17. fol. 43. & 44.* prout aſſeruit *Contr. d. diſcept. 81. n. 25.*

Nam ibi legitur ſolum *in Clauſula Quæ omnia* 56 promiſſio manutentionis, & defenſionis ſequentibus verbis concepta. *Quæ omnia jura d. A. obligando, ut ſuprà, ſolemni ſtipulatione promiſit d. B. præſenti, & ſtipulanti, ut ſuprà eidem B. aut ſuis, ut ſuprà, legitimè, perpetuò, ab omni perſona, & communi Collegio, & Univerſitate manutenere, auctorizare, defendere, & disbrigare, in judicio, & extrà &c.* & eadem ſunt verba *in formulario novo fol. 55. & 56.* nihil aliud ſane 57 importantia, quàm promiſſionem manutentionis, & defenſionis, quæ, ſicuti etiam promiſſio de conſervatione indemnitatis, non ampliat contra- 58 ctum, & obligationem, ſed reſtringitur, & intelligitur ſolum quo ad manutentionem, defenſionem, & conſervationem nominis debitoris ceſſi reſpectu ejus veritatis, & efficaciæ obligationis. *Urceol. d. conſult. 2. numer. 2. Queſada d. contr. 48. num. 7. Epiſc. Rocca d. cap. 130. ſub num. 2. Theſaur. lib. 3. d. q. 10. ſub numero 3. verſ. Clauſula Cohel. de bon. regimin. cap. 48. num. 28. Maſſin. de confiſc. d. q. 48. numer. 46. Cenc. de cenſ. d. q. 72. ſub eo numero 23. verſ. Quam ampliant Sabel. d. verbo ceſſio, num. 30. Panimol. d. Adnot. 1. n. 2. Adden. ad Gregor. deciſ. 579. num. 14.*

Et ſimplex manutentionis promiſſio non efficit, 59 ut cenſeatur promiſſum nomen debitoris bonum, ſolvendo, & exigibile, quando, nuſquam facta mentione, quod nomen ceſſum ſit ſolvendo, vel exigibile, promittitur ſimpliciter manutentio, evictio, defenſio, & conſervatio indemnitatis; licet ſecus eſſet, quando ſuprà foret ſpecificè, ac 60 æquè principaliter promiſſa evictio, & debitorem eſſe ſolvendo, cum relatione ad manutentionem infrà promittendam; quia ſubſequens obligatio manutenendi, præſertim ſi verba ſint univerſalia, & indefinita, nec reſtricta (ut *in d. clauſula Quæ omnia*) ad meram defenſionem, complecteretur tàm veritatem crediti, & evictionem, quàm exigibilitatem, ut caſus utriuſque diverſitas benè deprehenditur ex deductis *per Roderic. de ann. reddit. lib. 2. d. q. 21. n. 14. & ſeqq. junctis n. n. 20. & 21. Maſtrill. d. dec. 24. n. 9. & 10.* & ita clarè diſtinguit *Rota cor. Bichio d. dec. 518. n. 18. & duob. ſeqq. tom. 2. & poſt Oleam de ceſſ. jur. d. dec. 35. n. 3.*

Prout etiam, quod verbum *manutenere* non 61 importet, quod fuerit promiſſa manutentio bonitatis, & exigibilitatis, ſi idem verbum *manutenere* non referatur ad verba *eſſe bonum exigibile &c.* ut ſi dictum ſit *hujuſmodi ceſſionem eſſe bonam, & validam, beneque, valide, & legitimè geſtam, & factam, & tanquam talem manutenere &c.* cum verbum *manutenere* referri nequeat ad verba *eſſe bonam, & validam*, eo quod d. verba habent orationem perfectam, & reguntur à verbo *eſſe*; ſed ad verba, *beneque valide, & legitimè geſtam, & factam &c.* cum ultimum verbum referendum 62 ſit ad proxima, & immediatè præcedentia, non autem ad remota, & diſtantia, ſingulariter ita docet *Panimol. d. dec. 18. numero 24. & 25. tom. 1.*

Cæterùm, quando exigibilitas, & idoneitas 63 eſt promiſſa, tunc non ſufficit, quod debitum, & nomen ceſſum ſit verum, reale, & efficaciter obliga-

obligatum, ſed requiritur etiam, ut ſit ſolvendo locuples, & idoneum, adeo ut cedens, non niſi facta ſolutione liberetur, ac ipſe teneatur manutenere ceſſionarium in iſta qualitate exigibilitatis, alias contrà eundem cedentem poſſit habere regreſſum, *l. ſi venditor 39. in princ. ff. de act. empt. l. qui fundum 40. §. qui agrum ff. de contrahend. empt. Becc. conſ. 105. num. 16. lib. 1. Staiban. d. reſol. 67. num. 3. Prat. d. diſcept. 21. n. 3. tom. 1. Gratian. d. diſcept. 527. à num. 1. 14. tom. 3. Urceol. d. conſult. 2. num. 9. Epiſc. Rocca d. cap. 129. num. 8. & d. cap. 130. num. 2. & ſeqq. tom. 2. Queſada d. contr. 48. n. 18. Mel. d. obſ. 3. num. 2. contr. d. diſcept. 81. ſub num. 5. verſ. præſertim. Leotard. de uſur. q. 39. num. 52. Acoſta de privil. credit. regul. 3. limit. 5. num. 1. Antonel. de temp. legal. lib. 1. d. cap. 36. num. 3. Hermoſil. ad l. l. Hiſpan. l. 36. gloſ. 8. num. 86. Tondut. d. q. 49. num. 16. Cenc. de cenſ. d. q. 72. ſub eo num. 23. verſ. Secunda concluſio, Panimol. d. dec. 18. ead. Adnot. 1. num. 9. tom. 1. ubi dat alios plures, Rota cor. Roxas d. dec. 362. n. 9. alias poſt Contr. d. dec. 61. n. 3. & ibid. dec. 62. n. 9. & alibi ſæpiſſimè.*

64 Verum exigibilitatis promiſſio tunc dicitur adimpleta, quando nomen eſt tale, ut facilè exigi valeat, *ex text. in l. 1. ubi Bart. ff. ad Maced. Staiban. jun. d. reſol. 67. num. 1. & ſeqq. Mangil. de evict. q. 79. n. 12.* ubi, quod exigibile repu-

65 tatur nomen debitoris, quando tale habetur, ut nihil contrà illud poſſit opponi, *Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 13. num. 11. Coſta de facti ſcientia cent. 1. diſtinct. 44. num. 7. & 8. cum allis Tondut. d. q. 49. num. 26.* quos laudat, & ſequitur *Queſada d. contr. 48. ſub num. 20. verſ. Exigibilitas verò.*

66 Hæc autem promiſſio exigibilitatis trahi non debet ad perpetuitatem, ſed pro illius adimplemento ſufficit, quod debitor ceſſus ſit ſolvendo, & exigibilis tempore ceſſionis, vel ſolutionis, ut ſuprà, & paulò poſt aliquos annos, arbitrio Judicis decernendos, *Becc. d. conſ. 105. n. 37. & 47. Prat. d. diſcept. 21. num. 67. & ſeq. Rota conſult. 7. num. 53. & 2. ſeqq. contr. d. diſcept. 81. n. 16. Epiſc. Rocca d. cap. 129. num. 18. & d. cap. 130. num. 20. ac d. cap. 142. num. 5. tom. 2. Queſada d. contr. 48. num. 12. Guſman. de evict. d. q. 35. num. 59. & ſeqq. Olea de ceſſ. jur. tit. 7. d. q. 3. ſub num. 28. verſ. ſecundus, Leotard. de uſur. q. 80. n. 40. & ſeqq. Merlin. de pign. lib. 5. d. q. 21. n. 69. Sabel. d. verbo ceſſio ſub num. 30. verſ. Quod licet cedens, & nu. 32. tom. 1. Thomat. dec. 137. n. 22. tom. 2.*

67 Idque etiamſi promiſſum ſit nomen ceſſum *omni tempore* exigibile, quia ſi non adſint verba perpetuitatem denotantia, ſufficit nomen fuiſſe ſolvendo de tempore prædicto; juxtà *Andreol. d. contr. 115. n. 4. Carol. Ant. de Luca ad Gratian. d. diſcept. 527. n. 9. tom. 3.*

68 Et eſt obſervandum, quòd pactum, *ut creditum omni futuro tempore capiat*, vel clauſulæ *ſemper, & omni tempore*, ac alia verba tractum temporis in futurum habentia, quandoque referri poſſunt ad tempus præſens, ſive ad tempus futurum, habens tamen cauſam de præterito, ſeu quantum eſt de præterito, non autem, ſi ex cauſa ſuperveniente fieret, ut non caperet, ſive non ſolvendo debitor efficeretur, ex traditis à *Poſt. reſol. 58. per tot. Rota d. conſult. 7. à num. 65. Carol. Ant. de Luca ad Gratian. d. diſcept. 527. ſub num. 13. verſ. in contrarium caſu, uſque ad fin.* ubi exemplificat egregiè *cum Leotard. de uſur. d. q. 80. n. 41. Rota poſt Cenc. de cenſ. dec. 476. num. 4.*

Imò, quòd non obeſſent verba perpetuitatis, ut 69 *ſemper, & perpetuò ſore validam*, ut potè reſtricta ad legalitatem crediti ceſſi, non autem reſpicientia promiſſam exigibilitatem. *Epiſc. Rocca d. c. 142. ſub n. 5. in fin. tom. 2.*

Difficultas autem in eo conſiſtit, an ſuprà firmata obtineant, quoties agitur de annuo cenſu, ſeu redditu, & in hoc contrariæ valdè ſunt opiniones.

Nam, quòd hoc caſu, debeat præſtari pro- 70 miſſa exigibilitas ſucceſſivis, perpetuiſque temporibus, etiamſi non adſint verba perpetuitatem denotantia; cum maximum adſit diſcrimen inter ceſſionem ejus, quod ſemel tantùm tradi debet, & annui redditus, cujus tradendi obligatio ſingulis annis renaſcitur; optimè ſuſtinent, utrumque caſum perbellè diſtinguentes *Faber in Cod. lib. 8. tit. 11. de evict. definit. 13. in fin. verſ. poſteriore verò Andreol. d. contr. 115. nu. 10. lib. 1. Gratian. d. diſcept. 527. num. 35. tom. 3. Staiban. jun. d. reſol. 67. num. 11. Altimar. ad Rovit. d. conſ. 75. n. 6. lib. 1. Epiſc. Rocca d. cap. 129. à num. 21. ad fin.* ubi plenè & magiſtraliter *& d. cap. 130. numer. 21. & d. cap. 142. num. 6. tom. 2. pulchrè Queſada d. contr. 48. num. 24. & 25.* pulcherri- 71 mè *Manſ. d. conſult. 627. num. 4. & 5. lib. 7. Roderic. de ann. reddit. lib. 1. q. 8. numer. 23. Barz. dec. 110. num. 22. & cæteri infrà n. 76. ſubjiciendi.*

Et ſufficiens eſt, quòd ſit promiſſa exigibilitas per verba tractum temporis futurum importantia; in ſpecie *Hodiern. d. contr. 27. num. 15. Epiſc. Rocca d. c. 142. ſub n. 7. tom. 2. Urceol. d. conſult. 2. num. 11.*

Vel, quòd ſimpliciter ſit promiſſa exigibilitatis 72 manutentio per ſolum verbum *manutenere*, quod nedum præ ſe fert exigibilitatem de tempore ceſſionis, ſed exigibilitatis obligationem, ſucceſſivis etiam futuris temporibus ad tempus futurum protrahit, *Gratian. d. diſcept. 527. num. 15. 7. ad eund. Carol. Ant. de Luca n. 4. tom. 3. Hodiern. d. contr. 27. n. 16. Urceol. d. conſult. 2. n. 11. ubi dat alios. Tondut. d. q. 49. num. 30. & 31. Maſſin. de confiſc. bonor. d. q. 48. num. 50. Barz. d. dec. 110. num. 20. Panimol. d. dec. 18. numer. 24. tom. 1. Rota cor. Duran. d. dec. 404. numer. 8. & 9. ac poſt Merlin. de pign. d. dec. 146. n. 17.*

Contraria verò ſententia, quòd etiam hoc ca- 73 ſu non teneatur cedens perpetuò manutenere debitorem ceſſum exigibilem, ſed tantùm reſtricta dicatur promiſſio exigibilitatis ad tres, vel quatuor annos, quibus fructus cenſus debeant exigi, firmiter tenent *Merend. contr. jur. lib. 24. cap. 50. num. 82. & 83. Poſt. d. reſol. 58. num. 9. Cyriac. contr. 458. num. 6. & ſeqq. lib. 3. Urceol. d. conſult. 2. numer. 10. & 12. Manſ. d. conſult. 626. ſub numer. 6. & ſub num. 8. verſ. Quo verò ad annuos cenſus*, ubi quod ulteriùs cedens non te- 74 netur, niſi conſtet ceſſionarium præſtitiſſe opportunas in nomine exigendo diligentias, *lib. 7. De Luca ad Gratian. d. c. 527. n. 6. & 7. t. 3. Cenſ. d. quæſt. 72. ſub nu. 23. verſ. declaratur ſecundò. Olea de ceſſ. jur. t. 7. d. q. 3. ſub n. 28. verſ. Secundus caſus. Panimol. d. dec. 18. n. 27. t. 1. Card. de Luca tit. de credit. d. diſc. 64. n. 20. l. 8.* Horum plerique inhærentes opinioni *Rotæ* primò firmatæ *poſt Cenc. de cenſ. d. dec. 476. per tot.* & poſtea *dec. 506. & dec. 507. & penès Olean de ceſſ. jur. d. dec. 35. n. 4. & d. dec. 36. n. 5. cor. Merlin. d. dec. 639. n. 4. tom. 2. cor. Bichio d.*

dec. 518. *n.* 17. *tom.* 2. *& in rec. dec.* 283. *n.* 14. *part.* 11.

75 Et quòd verbum *manutenere* habeat quidem cauſam, & tractum ſucceſſivum, ſed limitatum ad tempus prædictum, & non in perpetuum, *Cyriac. d. contr.* 458. *n.* 5. *&* 11. *ac ſeqq. lib.* 3. *Urceol. d. conſult.* 2. *n.* 13. *De Luca ad Gratian. d. diſcept.* 527. *n.* 7. *tom.* 3. *Panimol. d. dec.* 18. *n.* 26. *tom.* 1.

76 Sed quidquid ſit de veritate hujus concluſionis: Prima enim ſententia magis ſuaderi videtur ex rationibus adductis à *DD. relatis num.* 70. Quibus addo *Staiban. jun. d. reſol.* 67. *à num.* 10. *& ſeqq. & num.* 14. ubi in ſpecie reprobat *Cenc. de cenſ. loc. cit. tom.* 1. *Leotard. de uſur. d. q.* 80. *n.* 41. ubi advertit opinionem *Cencii*, *& Rotæ poſt eum d. dec.* 476. quæ eſt originalis, non eſſe tutam. *Tondut. d. q.* 49. *num.* 42. ubi dicit, *dictæ Deciſ.* ſententiam ſibi duram videri in ceſſione annui redditus ex ſui natura perpetui, & *utrumque ac cæteros* contrarium ſentientes fuſiùs confutat *Epiſc. Rocca d. cap.* 129. *à num.* 18. *d. cap.* 130. *n.* 20. *&* 22. *ac d. cap.* 142. *num.* 6. *&* 7. *tom.* 2. *ac Manſ.* ſibi contrarius defendit contrarium *in ſeq. conſult.* 627. *n.* 4. *&* 5. *lib.* 7.

77 Certè, extra omnem difficultatem, & controverſiam eſt, quòd, ubi fuit promiſſa exigibilitas per verba denotantia tractum temporis perpetuum, & ſucceſſivum; nedum tempore ceſſionis, & paulò poſt, ſed perpetuis, ſucceſſiviſque temporibus, in quavis ceſſione, exigibilitas eſt manutenenda; *Gratian. d. diſcept.* 527. *num.* 35. *ad eund. Carol. Ant. de Luca n.* 6. *& ſub n.* 13. *verſ. Cedens. & verſ. Dictum eſt in fin. tom.* 3. *Poſt. d. reſol.* 75. *à n.* 30. *Epiſc. Rocca d. cap.* 129. *n.* 25. *& ſeqq. d. cap.* 130. *n.* 23. *& d. cap.* 142. *num.* 7. *&* 8. *tom.* 2. *Queſada d. contr.* 48. *num.* 23. *& ſeqq. Urceol. d. conſult.* 2. *num.* 14. *Merlin. de pign. lib.* 5. *d. q.* 21. *num.* 70. *Leotard. de uſur. d. q.* 80. *n.* 41. *Antonel. de temp. legal. lib.* 1. *d. cap.* 36. *n.* 3. *& ſeq. Olea de ceſſ. jur. tit.* 7. *d. q.* 3. *ſub num.* 28. *in fin. Tondut. d. q.* 49. *num.* 34. *Sabel. d. verbo ceſſio ſub num.* 32. *tom.* 1. *Barz. d. dec.* 110. *num.* 20. *Panimol. d. dec.* 18. *num.* 26. *Card. de Luca tit. de credit. d. diſc.* 64. *num.* 21. *lib.* 8. *Rota poſt Oleam de ceſſ. jur. d. dec.* 35. *num.* 5. *cor. Duran. d. dec.* 404. *num.* 8. *&* 9. *ac in rec. d. dec.* 39. *num.* 16. *p.* 16.

78 Et ſatis eſt, quòd verba ſint clara; *Idem Urceol. d. conſult.* 2. *ſub n.* 12.

79 Et verba perpetuitatis referri debent ad promiſſam exigibilitatem, ubi ea concepta eſt ſub unica verborum ſtructura cum copula *Et. Epiſc. Rocca d. c.* 142. *n.* 8. *tom.* 2.

80 Signanter, ſi dictum ſit *omni perpetuo tempore*; *Epiſc. Roc. d. c.* 129. *n.* 2.

81 De verbis *omni tempore*; *Idem Epiſc. Rocca d. cap.* 129. *num.* 26. *& d. cap.* 130. *ſub n.* 23. *tom.* 2.

82 Quando cedens obligatus eſt, *ſemper manutenere creditum ceſſum exigibile*; *Epiſc. Rocca d. cap.* 129. *num.* 26. *d. cap.* 130. *ſub eo nu.* 23. *Rota cor. Duran. d. dec.* 404. *num.* 8. *&* 9. *tom.* 2.

83 Cum acceſſit obligatio, *ſemper*, *& perpetuò manutenendi ceſſionarium in pacifica*, *& libera exigibilitate*, *tàm de jure*, *quàm de facto*; *Card. de Luca tit. de credit. d. diſc.* 164. *num.* 20. & ejus verbis reaſſumptis *Alter de Luca ad Gratian. d. c.* 527. *n.* 6. *tom.* 3.

84 Si promiſſa ſit *exigibilitas*, *etiam ſucceſſiva*; *Idem de Luca ad Gratian. d. c.* 527. *ſub nu.* 12. *verſ. Concludendum itaque.*

Vel promiſſa ſit *in qualſi voglia tempo*; *Rota d.* 85
dec. 393. *n.* 15. *p.* 16. *rec.*

De dictione *ſemper*, *vel in perpetuum*. *Idem de* 86
Luca ad Gratian. d. c. 527. *ſub n.* 13. *verſ. Cedens:* Vel *& in perpetuum*; *Rota poſt Oleam de ceſſ. jur. dec.* 36. *num.* 5.

De Clauſula *omni tempore*, vel cum Dictione 87
ſemper; *Merlin. de pign. l.* 5. *d. q.* 21. *n.* 70. *Panimol. d. dec.* 18. *n.* 26. *tom.* 1.

Vel cum Dictione *ſemper. & perpetuò Ur-* 88
ceol. d. conſult. 2. *num.* 14. *Queſada d. cont.* 48. *ſub nu.* 23.

De verbis *perpetuò*, *& omni tempore*; *Rota poſt* 89
Oleam de ceſſ. jur. d. dec. 35. *nu.* 3. *&* 5.

Cùm cedens teneri voluit *quocunque modo*, *vel* 90
temporalis moveretur; *Epiſc. Rocca d. cap.* 130. *n.* 23. *tom.* 2.

Ulteriùs, quando nomen fuit ceſſum cum qua- 91
litate exigibilitatis, ulteriorique obligatione de proprio in caſu contrario, poſt factas diligentias, illa qualitas exigibilitatis ſemper, & perpetuò durat, & operatur, ut nunquàm cedens liberetur, niſi ſequatur exactio, ut, cæteris omiſſis, conſtanter tenet *Epiſc. Rocca d. cap.* 129. *n.* 20. *ubi Plures*, *& ſub num.* 26. *in fin. tom.* 2. plenè defendit *Manſ. d. conſult.* 625. *nu.* 5. *& ſeqq. d. conſult.* 626. *n.* 4. *& d. conſult.* 627. *ſub n.* 5. *verſ. ſed ipſimet. ad fin. lib.* 7.

Sed, ut clariùs etiam veritas percipiatur, ani- 92
madvertendum eſt, quòd firmata per *Rotam poſt Cenc. de cenſ. d. dec.* 476. *& ſequaces*, *ubi ſuprà n.* 73. 74. *&* 75. fortaſsè poſſunt recipi, vel quando nomen debitoris fuit ceſſum cum ſimplici promiſſione de faciendo illud verum, bonum, reſponſale, illudque tale eſſet ceſſionis, vel ſolutionis tempore *ut ſuprà*; tunc enim ex veriſimili mente cedentis eſt præſumendum, noluiſſe cedentem perpetuò ſe obligare ad exigibilitatem, & in his præciſis terminis loquitur *Becc. d. conſ.* 105. in quo potiſſimùm ſe fundat *Rot. in d. dec.* 476. *poſt Cenc.* & in conſimilibus terminis loquitur *Roſa d. conſult.* 7. *n.* 54. *& ſeqq.* atque ità pulchriùs declarat *Epiſc. Rocca d. c.* 129. *n.* 19. *& n.* 27. *tom.* 2. & eruditè *Queſada d. contr.* 48. *n.* 5. *&* 15.

„ Vel, quoties debitor cenſus ceſſi, progredien- 93
„ te tempore ob aliquod infortunium facultatibus
„ fuerit lapſus; non enim veriſimile videtur, ut
„ promittens exigibilitatem, ad illam perpetuò ſe
„ voluerit obligare; ſunt verba *Epiſc. Rocca d.*
„ *cap.* 129. *ſub n.* 27. *verſ. Adhuc ea diligens*,
„ *tom.* 2. & docet *Queſada d. contr.* 48. *nu-*
„ *mer.* 12.

„ Imò, quòd etiamſi cedens utramque exigi- 94
„ bilitatem juris, & facti (de qua optimè inter
„ *Cæteros ſuperiùs adductos Card. d. Luca tit. de*
„ *credit. d. diſc.* 64. *ſub num.* 12. *lib.* 8. *Urceol.*
„ *d. conſult.* 2. *per tot. Hodiern. d. contr.* 27.) pro-
„ miſerit cum Clauſulis denotantibus tractum ſuc- 95
„ ceſſivum, & perpetuum, adhuc accidens ſuperve-
„ niens ex cauſa belli, vel ſterilitatis, cedere de-
„ beat damno ceſſionarii, cum ſit caſus, qui ſequi
„ debet Dominum: eodem modo, quo ejus dam-
„ no cedere debet amiſſio cenſus in toto, vel in
„ parte ob caſualem fundi peremptionem, vel de-
„ teriorationem; & improprium videtur, quòd
„ cenſus efficiatur de dominio ceſſionarii, & ta-
„ men periculum ſit cedentis; dixit *Card. de Luca*
„ *d. diſc.* 64. *num.* 15. *&* 22. reaſſumptis forma-
„ libus verbis per *Alterum de Luca ad Gra-*
„ *tian. d. cap.* 527. *ſub num.* 13. *verſ. Bene ve-*
„ *rum*, *tom.* 3. & ſentit *Queſada ubi proximè*
„ *relat.*

„ Secus

96 „ Secus vero aſſerendum, cum ex fideicommiſ-
„ ſis, æreque alieno ratione dotis, vel alia cauſa,
„ ceſſionis tempore præexiſtentibus fieri non po-
„ teſt exactio; hoc enim caſu, licèt per plures
„ annos ceſſionarius redditum annuum exegiſſet;
„ actio tamen eidem remaneret adverſus ceden-
„ tem, ſi ſucceſſivis temporibus foret impedita ex-
„ actio; ità proſequitur *Epiſc. Rocca d. cap.* 129. *ſub eo num.* 27. *verſ. Adhùc ea diligens tom.* 2. & tradit *de Luca ad Gratian. d. diſcept.* 527. *ſub n.* 7. *in fin. tom.* 3. *Queſada d. contr.* 48. *n.* 25.

97 Idque abſque difficultate, quando ceſſionarius non conqueritur, nec agit adverſus cedentem pro cenſibus annuis non exactis à debitore effecto non ſolvendo, ſed actione evictionis, quia jus ipſum cenſus fuerit evictum, & ab aliis occupatum, tunc enim, quia ceſſionario imputari non valet, cur ſortem cenſus non exegerit, quam in hujuſmodi redditibus non eſſe repetibilem, nemo eſt, qui ignoret, id *Bullis Pontificiis* vetantibus; propterea ſemper, & omni tempore aperta eſſe debet via ceſſionario contrà cedentem, ad repetendum non modò reſtitutionem ſortis, ſed etiam fructus, poſt occupationem, & evictionem decurſos, pro illa quantitate, quæ pro annuo cenſu fuerat in inſtrumento conventa, ſic declarando *d. dec.* 476. *poſt Cenc.* firmant *Epiſc. Rocca d. cap.* 129. *num.* 22. & *ſeq. tom.* 2. *plenè Urceol. d. conſult.* 2. *à num.* 29. *ad fin. & in d.* 2. *Append. num.* 8. *Manſ. d conſult.* 626. *ſub num.* 8. *verſ. Quo verò ad ſortem ad fin.* ubi pulchrè *lib.* 7. *Leotard. de uſur. d. q.* 80. *n.* 41. *Panimol. d. dec.* 18. *ead. adnot.* 1. *num.* 16. *ubi Concord. tom.* 1. 98 99 100

Ut ſic iterùm &c. *Pro veritate &c.*

Jacobus Pellagatti Advocatus Colleg. Ferrar.

FINIS.

ANIMADVERSIONES
AD HOC OPUS
DE PASCUIS, ET JURE PASCENDI.

PRIMA.

1 QUod ſecundùm ſcripta, & concluſa ſupra *in cap.* 53. ubi regiſtratur *Reſponſum* per *Me* redditum *in cauſa Januen. Emphyteuſ. Utrinque Spinula* fuit *in actis D. Antonii Aſſereti Notar. Rot. Januen. Civil.* judicatum *à DD. Judicibus Delegatis per Sereniſſ. Rempubl. Januenſ.* videlicet *Diſcornia, Caſareggio, & Follia*, prævia revocatione ſententiæ latæ *à DD. Auditorib. Rotæ Januen.* qui ediderunt eorum *Deciſionem* in Facto, & in Jure ſummoperè peccantem, *impreſſam apud D. Manſ. conſult.* 718. *lib.* 8. cui pleniſſimè fuit reſponſum per *Me ubi ſuprà*: prout *Mihi* innotuit, & benigniter ſcripſit *D. meus Jacobus Balducciu. Auditor ejuſd. Rotæ cum litteris datis Januæ* 12. *Ja-*
2 *nuar.* 1697. Undè dicta *Deciſio* in nulla erit habenda conſideratione, nec durandum *de conſult.* 716. *&* 717. *penès ipſum D. Manſ. eod. lib.* 8. tanquam emanatis in Judicio pendente *coram illis Auditoribus*, quorum ſententia fuit juſtiſſimè revocata.

Comes Vincentius Bondenus.

SECUNDA.

1 QUod *in fine iſtius Operis* debebat imprimi, & apponi *Miſcellaneum Juridicum per Me*, Favente Deo, completum, continens OBSERVATIONES THEORICO-PRACTICÆ, quibus *Sublimiores Juris Difficultates*, circà quamcunque materiam cadentes *ſtrictè* enodantur, ac diſſolvuntur, ac *in Obſ.* 34. peculiariter agitur *de Conſuetudine Mantuana*, quam locum non habere, neque procedere, quoad Feuda merè, ac ſimpliciter hæreditaria (neglectis *quindecim motivis* contrarium apparenter ſuadentibus, utpotè, vel à propria materia extraneis, vel eductis à quibuſdam effectibus indifferentibus, & reſultantibus, non admiſſa quoque *eadem Conſuetudine*) ſequendo *Do-*
3 *ctrinam Sapientiſſimi æquè ac Juſtiſſimi D. Præſidis Senatus Mantuæ Antonii Gobii in tract. de permiſſ. feud. alien. q.* 2. *numero* 69. *verſ. ego autem cum ſeqq. & q.* 8. *per tot. ac conſult. deciſiva* 10. *per tot. & conſult.* 23. *num.* 18. *& ſeqq.* adeò demonſtratur, & concluditur; ut cum ex *Clementiſſi-*
4 *ſimis juſſionibus Sereniſſ. Duciſſæ Mantuæ* mihi injunctis cum *Ducalibus Literis ſub Dat. Mant.* 31. *Maii* 1697. benè viderim *Reſponſum Eruditiſſimi D. Senatoris Mantua Jacobi Antonii Barberii*, in re iſta ſtantis omnimodè cum *eodem D. meo Præſide Gobio* ad favorem *DD. Marchionum Franciſci, &*
5 *Ferdinandi Caroli qu. D. March. Sigiſmundi Gonzagæ*, illud Juſtitiæ, ac Veritati prorsùs innixum cognovi, idemque poſt repetitam diligentem examinationem totius materiæ (tactæ etiam *in opere c.* 47. *à nu.* 189.) tanquam tale approbavi, & libenter ſubſcripſi *Die* 15. *Junii* 1697. *Ferrar.*

Sed, ob majorem *Typi* etiam utilitatem, in *Opus* ſeparatum *idem Miſcellaneum*, exquiſito, etſi ſtricto labore in quacunque juridica opportuniori, & magis practicabili materia digeſtum, conſultius edere fuit exiſtimatum.

Comes Vincentius Bondenus.

TERTIA.

QUod ſi plura *de Paſcuis, & Jure paſcendi*, quàm *in hoc Opere* continentur, pro deſiderio expectantur, & habere ſit in
1 votis, adeantur ultrà *Noſtrum Oterum*, cujus *Tractatum* nuncupat Locupletiſſimum *Eminentiſſ. Albicius in Annot. ad Bot. coram Papa Innocent. X. Pamphilio dec.* 5. *ante num.* 4. & ultrà *plurimos alios Doctores allegatos in meis Notis ad eundem*, ac in *Miſcellaneo Juridico.*

2 Ahaſuerus *Fritſchius tr.* 21. *de Jure Pratorum*, in quo agitur, *Membr.* 1. de nomine, & appellatione Prati. *Membr.* 2. De Pratorum uſu. *Membr.* 3. De Pratis cuſtodiendis, eorumque damnis avertendis: *Membr.* 4. De Pratorum irrigatione: *Membr.* 5. De Pratorum munitione: *Membr.* 6. De Pratorum oneribus. Inſuper adeſt *in eod. tract. Mantiſſa* 1. Pratorum culturam concernens. *Mantiſſa* 11. Jus aquæ in noſtro fundo ortum concernens.

3 Ejuſd. *Auctoris Tract.* 22. *De Jure Hortorum, Convenatione, & Compaſcuis, ſeu Jure Compaſculationis*, & in *hoc ultimo* habentur *Diſſert. XXVIII.* circa ſubjectam materiam.

4 Ejuſd. *Auctor. Tract. XXXVII. De jure plantandi*, ubi §. 22. materia abſolvitur.

5 Ejuſd. *Auctor. Tract. XXXVIII. De jure Boſcandi, ſeu Lignandi*, ubi complectuntur *Membra ſex* materiam propoſitam terminantia.

6 Arnoldus *Henricus Engelbrecht. Tract. de Jure paſcendi.*

7 Benedictus *Carpzov. Juriſprud. forenſ. par.* 2. *conſt.* 41.

8 Defin. I. Ubi, quod Dominus in præjudicium ejus, qui jus paſcendi habet, fundum arare nequit.

9 Def. II. Nec Ager in præjudicium ejus, cui jus paſcendi competit, in ſtagnum commutari poteſt.

10 Def. III. Ubi, quod Ager ad culturam poteſt reduci, in quo ſervitus paſcendi non niſi eo tempore, quo fruges ſunt collectæ, conſtituta eſt.

11 Def.

11 Def. IV. Ubi, quod in dubio ſervitus paſcendi, non niſi eo tempore, quo fruges collectæ ſunt, conceſſa videtur.

12 Def. V. Ubi, quod Dominus fundi ſervientis agrum mutare, & in culturam aliam redigere poteſt, ſi reductio non noceat paſcuis.

13 Def. VI. Ubi, quod Prædia in culturam redigi poſſunt, invito eo, cui ſervitus paſcendi competit, ſi alia relinquantur prædia inculta, quæ ad paſtum pecudum ſufficiunt.

14 Def. VII. Ubi, quod incola pagi, qui tres manſos habet, non ſolùm in ſuis, ſed etiam communibus agris, per proprium paſtorem pecora ſua paſcere valet.

15 Def. VIII. Ubi, quod qui ſervitutem paſcendi habet in prato alieno, pecora morbida ibi paſcere nequit.

16 Def. IX. Ubi, quod Compaſcuorum jura, tempore quocunque ab una, vel altera parte revocari poſſunt.

17 Def. X. Ubi, quod quicquid una pars facit in compaſcuo mutuo, illud nec alteri prohibitum videtur.

Et *Part. IV. Conſtit. XVIII.*

18 Def. I. Ubi, quod igne comburuntur, qui paſcua venenant.

19 Def. II. Quæ tamen pœna ceſſat, ſi ex pratorum venenatione nihil damni datum fuerit.

20 Chriſtophor. *Pinickerus Tract. de Paſcuis Publicis, & Privatis.*

21 Dominicus *Reverendiſſ. Epiſc. Verulen. de Zaulis ad Stat. Favent. tom.* 2. multa tractat, & præcipuè *lib. 5. rubr. 6. 7. quæ ſunt binæ Obſerv. impreſſ. in hoc Opere c.* 38. 39.

22 Erneſt. *Frideric. Mollinger. Tract. de Jure paſcendi.*

23 Franciſc. *Maria Pecchius. Tract. De Servit. Ruſtic. tom.* 3. *c. IX.*

24 Quæſt. L. Ubi, An ſervitus Juris paſcendi ſit realis, vel perſonalis: & quomodo practicabitur in alienatione facienda à Dominantibus.

25 Quæſt. LI. An habens juriſdictionem alicujus Communitatis, veluti Feudatarius, ſit etiam Dominus Paſcuorum, quæ habet ipſa Communitas, & illis uti poſſit.

26 Quæſt. LII. An acquirens aliquod prædium in Caſtro, vel Villa, ubi adſunt Paſcua publica, habitans in alio loco, poſſit uti paſcuis, ubi ſitum eſt prædium illud.

27 Quæſt. LIII. An quis poſſit immittere animalia ad paſculandum poſt recollectos fructus, invito domino.

28 Quæſt. LIV. An Paſcua, quæ ſunt intra duas Communitates diverſæ Juriſdictionis, poſſint per unam ex illis immutari, & ea ad culturam reduci.

29 Quæſt. LV. An, qui conceſſit alicui ſervitutem juris paſcendi in propriis bonis, poſſit concedere alteri eandem ſervitutem, vel lignandi in proprio nemore.

30 Quæſt. LVI. De conceſſione uſus nemoris, & Paſcui *in perpetuum*; Quomodo intelligenda.

31 Quæſt. LVII. Quomodo quis uti debeat ſervitute Juris paſcendi tùm pro quantitate Animalium, & qualitate, tùm pro ratione pecudum morboſarum.

32 Quæſt. LVIII. An ſervitus juris paſcendi poſſit dividi.

33 Quæſt. LIX. In probanda quaſi poſſeſſione paſculandi in territorio alieno, qui teſtes erunt habiles.

34 Quæſt. LX. An habens ſervitutem juris paſcendi cum certo numero Animalium, ſi majori numero convento utatur, amittat ſervitutem.

35 Quæſt. LXI. An ſervitus Juris paſcendi poſſit amitti, ſine culpa Dominantis utentis paſcuis.

36 Quæſt. LXII. An Dominus ſerviens mutans Paſcua, ea reducendo ad culturam, ad aliquid teneatur.

37 Quæſt. LXIII. De Animalibus dimiſſis in Paſcuis, & occiſis.

Quas ſanè omnes Quæſtiones *Auctor* ſuo ſolito *textuali more* docto quidem, ſed antiquato, benè examinat, diſcutit, & reſolvit; ad quem ideò (non allegatum *in Notis ad Oter.* quia adhuc non viſum, licèt ſæpè ſæpiùs adduci potuiſſet) in contingentia caſuum, recurrendum erit.

38 Cæſar *Panimollus in Deciſ.* 25. *Annot.* 2. ubi quomodo ſervitus juris paſcendi competat, acquiratur, & præſcribatur.

Franciſcus *Gallus in Tractat. de Fructibus diſp.* 3. *artic.* 4. *q. 6. ex n.* 48. *ad ſeqq. & q.* 7. *ac* 8. *à n.* 57. *ad* 88. *quibus in locis plura congerit, de quibus etiam cum eo in Notis ad hunc Tractatum.*

39 Gabr. *Vaſquez. Tract. de Paſcuor. Jure.*

40 Georg. *Engelbrecth. Tract. de Jure paſcendi.*

41 Hieronymus *Reverendiſſ. Epiſc. Iſolanus Rocca in Diſput. Juris lib.* 2.

42 Cap. CLXVII. Ubi firmat, quod ſervitus Juris paſcendi, utpotè diſcontinua, non poteſt præſcribi, niſi per tempus immemorabile.

43 Cap. CLXVIII. Ubi, quod Domino prædii ſervientis non eſt licitum aliquo modo immutare antiquum ſtatutum in præjudicium illius, cui ſervitus paſcendi debetur; ideoque innovata ſunt omninò in priſtinum reducenda, vel ex Interdicto uti poſſidetis, vel actione Confeſſoria.

44 Cap. CLXIX. Ubi, quod ſervitutis forma ſuper jure paſcendi reſtricta ad boves aratorios, non poteſt à Communitate alterari non paſcuis cujuſvis generis Animalium in præjudicium dominorum contradicentium.

45 Licitum quamvis non ſit immutare antiquum ſtatum Terrarum in præjudicium Domini paſcuorum, neque uſum alterare, per quem deterior fiat ejuſdem domini conditio; id tamen non procedit, quando verſamur in jure paſcendi ex præſcriptionis beneficio quæſito; tunc enim poteſt immutari antiquus ſtatus Terrarum, ſi dominus velit illas ad culturam reducere, quia ſervitus præſcripta dici debet tacitè conſtituta ex patientia partis, quæ debet reſtringi ad ſuos limites, ſtante paſcuo inculto.

46 Terræ nemoroſæ, quoties reducitur ad culturam, non poteſt prætendi ab eo, cui ſervitus juris paſcendi debetur niſi intereſſe.

47 Horatius *Barbat. in tractat. de Diviſ. Fructuum p.* 1. *c.* 6. *ac alibi materiam iſtam agit; ac de eo pluries eſt facta mentio in Notis ad præſentem Tract.* Jacobus *Cohellius de bono regimine* multa de paſcuis edocet *in cap.* 13. *n.* 39. *c.* 35. *ex n.* 27. *c.* 50. *n.* 60. 63. 198. 200. 201. 202. 203. 207. 208. ubi, quod conceſſio juris

paſcendi in uno fundo, non extenditur ad vineas, & *n.* 210. ubi, quod ſi Communitas habeat facultatem vendendi jus paſcendi in bonis ſuorum Civium, pro ſolvendis oneribus Cameralibus, non tamen poteſt vendere glandes, ut paſcantur, cum ſint in fructu Civium: & ſic dicit ſervatum.

48 Jo. Baptiſta *Eminentiſſ. Card. de Luca* (cujus mentio ſæpè facta fuit *in Notis ad Oter.*) *in Theatr. Verit. & Juſt. tit. de ſervitut. lib.* 4.

49 Diſcurſ. XXXV. Ubi de jure paſcendi, ſeù jure vendendi herbas, & paſcua competente Communitati, etiam in fundis, & prædiis privatorum cum jure prohibendi eiſdem jus paſcendi: Et quando hoc jus competere dicatur Communitatibus, ſeù aliis, ratione condominii, vel ratione ſervitutis; Et

50 aliqua de præſcriptione hujus ſervitutis juris paſcendi, an requiratur immemorabilis, ratione cauſæ diſcontinuæ, vel potiùs ſufficiat ordinaria, ratione cauſæ continuæ.

51 Diſcurſ. XXXVI. Ubi de Controverſiis ſuper jure paſcendi in territorio, quæ verti ſolent inter Baronem, ſeù Dominum, & Vaſ-

52 ſallos, ſeù habitatores loci. Et de differentia inter Baronem, ſeù Dominum habentem hoc jus in ſola ratione juriſdictionali, & ex præſcriptione, vel ratione dominii ipſius territorii.

53 Diſcurſ. XXXVII. Ubi an Communitas, ſeù particulares habentes jus paſcendi in fundis, & terris apertis, ſeù campeſtribus deſtinatis ad ſegetes, prohibere poſſint dominis, ne ſepibus, vel foveis recingant, atque ad alium uſum, puta vinearum reducant.

54 Diſcurſ. XXXVIII. Ubi de eadem materia, An domini, & poſſeſſores agrorum, & prædiorum apertorum, ſeu campeſtrium, poſſint ea cum muris, ſepibus, vel foveis recingere in præjudicium juris paſcendi competentis Communitati, vel civibus.

55 Diſcurſ. XXXIX. Ubi de jure paſcendi competente Communitati, vel Civibus in terris, & prædiis privatorum; Et, an poſſint ſimul ſtare, quod dictum jus ſit Baronis, & Domini loci, & tamen, quod Communitas pro majori pretio paſcua vendat.

56 An poſito dicto jure paſcendi, poſſint particulares domini terrarum, & prædiorum immutare eorum ſtatum, eaque reducere ad culturam, ſivè ad prata pro fœnis colligendis, ac tali caſu prohibere paſcua.

57 Diſc. XL. Ubi, An uſus, ſeù facultas paſcendi in montibus, & foreſtis, aliiſque locis campeſtribus, competens Civibus, & Incolis loci, ſuffragetur pro animalibus exte-

58 rorum, quæ per eoſdem Cives, & Incolas tenentur in Socitam. Et, an dictus uſus competat pro animalibus, quæ tenentur ad

59 induſtriam, & mercaturam. Et aliqua de privilegio, ſeù facultate competente pro animalibus vaccinis potiùs, quàm pro aliis, quodque ab iſtis ad alia argui non poteſt.

60 Diſc. XLI. Ubi, An Communitas facere poſſit Statuta adimentia, vel reſtringentia civibus, & incolis naturalem civicam facultatem paſcendi cum eorum animalibus in patrio

61 territorio. Et an in hoc ſuffragentur privilegia, quæ per dohanam ejus affidatis concedantur.

62 Diſc. XLII. Ubi de uſu lignandi, ſeù paſcendi, & aquandi competente Civibus, vel

63 incolis. Et an per loci Dominum prohiberi poſſit.

64 Diſc. XLIII. Ubi de juribus, & privilegiis Dohanæ, ſeù Dohaneriorum in prælatione affictus, ſeù emptionis bannitarum, aliorumque paſcuorum; An talia privilegia locum habeant, ubi Communitas bannitarum, ſeù paſcuorum dominia illa vendit, ſeù locat ejuſdem loci civibus, & incolis pro eorum animalium uſu, & commoditate.

65 Diſc. XLIV. Ubi de iiſdem privilegiis Dohanæ ſuper prælatione in emptione bannitarum, & paſcuorum, & ne illorum domini illa vendere, ſeù locare poſſint abſque Do-

66 haneriorum requiſitione. Ac de eorundem privilegiorum limitatione in locationibus ad longum tempus. Et quando talis dicatur locatio, ut ſub hujuſmodi exceptuatione cadat.

67 Diſc. XLV. *In Supplem. ejuſd. tit. p.* 2. ubi de communione Paſcuorum, vel juris paſcendi, an ſit ad libitum diſſolubilis; Vel quatenus ea durare debeat, quomodò practicanda ſit.

Omnia iſta *Eminentiſſ. iſte Auctor* profundiſſima ſua Doctrina diſcurrit, & *pro Veritate, ac Juſtitia* definit, & determinat.

68 Jo. *Melchior. Sachr. Tract. de jure paſcendi.*

69 Joſeph *Spera Neapolit. edidit Diſſert. de Paſc. impreſſ. nunc in hoc opere c.* 40. 41.

70 Melchior *Ludovic. Wetteaholtz. Tract. de Foreſt. Juriſdict.*

71 Noe *Maurer. Tract. de Jure Foreſt.*

72 Philipp. *Volck. Tract. de Foreſtali Juriſdict.*

73 Polydor. *Ripa obſ. ſing.* 333. *agit de affidatione animalium, & ad quid obligetur affidans:* ac *obſ.* 333. *tractat. quid importet uſus*

74 *paſcui*; cum quo ſe continet *Pigant. ad Stat. Ferrar. lib.* 4. *rubr.* 2. *nu.* 30. ubi concludit pro conceſſione uſus paſcuorum, non deberi reſtaurum. *tom.* 2. ſed ſunt in hoc videnda tradita *per Me in Miſcellan. juridic. obſ.* 2.

75 Proſper *Rendella. Tract. De Paſcuis Foreſt. &c.*

76 *Sebaſt. Khraiſerut. Tract. De Jure Foreſt.*

Plurimi *Alii* tractantes de præſenti *Materia, ac Appendiciis ad illam*, poſſent indubitanter cumulari: Sed ſatis eſt ut videantur, ſi videri velint apud nunc *allegatos DD. Cæteroſque adductos in Notis ad Noſtrum Oterum.*

Comes Vincentius Bondenus.

Quarta.

SAcra ROTA ROMANA multis in Cauſis egit de materia *Paſcuorum, & Juris Paſcendi:* ſufficiat hìc indicaſſe aliquas *Deciſiones Tanti Tribunalis*, ut ad eas in contingentibus recurri opportunè poſſit.

In Recent. *Dec ſ.* 120. *&* *dec.* 128. *ac dec.* 458. *p.* 1.
Deciſ. 520. *&* *dec.* 632. *p.* 3.
De iſ. 393. *p.* 4. *tom.* 2. *&* *dec.* 498. *ibid.*
Deciſ. 300. *&* 347. *p.* 9.
Deciſ. 321 *p.* 19.

Coram Buratt. *deciſ.* 316. *&* 533.
Cavaler. *deciſ.* 474.
Cerro. *deciſ.* 2 0. *&* *dec.* 290.
Coccin. *deciſ.* 140. 1529. *&* 1536.

Gregor.

Gregor. XV. *deciſ.* 380. 407. & 412.
Poſt. Mel. obſ. *deciſ.* 7.
Mantic. *deciſ.* 328.
Merlin. *deciſ.* 165. & 182.
Poſt. Merlin. de pignor. *dec.* 18.
Millin. *dec.* 235. (apud Poſt. de manut. *dec.* 87.)
Poſt. Paitel. expedit. *deciſ.* 23.
Pamphil. *deciſ.* 5. *ubi Annot. alias adducit.*
Pegna. *deciſ.* 180. 1279. 1291. & 1303.
Rembold. *deciſ.* 291. 352. & 417.
Seraphin. *deciſ.* 971. 1491.
Poſt. Spad. *conſ.* 306. *lib.* 2.
Ubald. *deciſ.* 650. 6, 1.
Adeſt adhuc *non impreſſa Deciſio in Alatrina Juris paſcendi 5. Martii.* 1674. *cor. Card. Taja.*
Haſce, uti magiſtrales collegi: Cæteras permultas quiſque ex ſe perquirat.

Comes Vincentius Bondenus.

FINIS.

INDEX

VERBORUM, ET SENTENTIARUM NOTABILIUM

HUIC TRACTATUI OTERI

DE PASCUIS, ET JURE PASCENDI,

Notis, & Capitibus noviſſimè adjectis

A COMITE BONDENO

ATTINENTIUM.

A

Ablativus abſolutus.

IMportat conditionem. *Cap.* 49. *num.* 325.

Abſurdum.

Abſurdum eſt evitandum. *Cap.* 42. *num.* 28. & *c.* 47. *num.* 93.

Abuſus.

Quomodo corrigendi, & quibus remediis. *Cap.* 39. *nu.* 82. & *ſeqq.*

Acclamatio.

Acclamatio, vel querela extrajudicialis hominum miſerabilium, & pauperum in homines divites, vel opulentos, cum quibus congredi, & litigare formidant, juris paſcendi præſcriptionem interrumpit. *c.* 21. *num.* 25. Vide *verb. INTERRUPTIO juris paſcendi.*

Acquirens.

Acquirens non poteſt impugnare factum proprium. *c.* 47. *nu.* 170.

Primus quid poſſit facere in bonis ſibi conceſſis. *c.* 43. *n.* 141. & *ſeqq.*

Prædium in Villa, in qua adſint paſcua publica, an illis poſſit uti, ſi in alio loco habitet. *poſt tract. animadv.* 3. *n.* 26.

Actio.

Actio, & paſſio non poſſunt ſtare in eodem ſubjecto. *c.* 47. *n.* 234.

Actio pro uſu Paſcui publici, vel ejus proprietate, Popularis eſt, & cuilibet vicino, vel de populo competit. *c.* 29. *n.* 2. Pro damno dato contrà quem detur. *c.* 42. *n.* 48. 78. 79. & *c.* 13. *n.* 3. 4. De pauperie, & de paſtu. *c.* 42. *n.* 54. 55.

Actiones directæ remanent inefficaces apud cedentem lite conteſtata per ceſſionarium contra debitorem ceſſum. *c.* 49. *n.* 17.

Actionis translationem, & ceſſionem in ceſſionarium operatur conſignatio, & traditio inſtrumenti, ſeù ſcripturæ, vel cedulæ crediti ceſſi: Et ceſſionarius fit dominus nominis ceſſi. *c.* 49. *n.* 190. & *n.* 231.

Jam extincta per ceſſionem reſtituenda eſt ceſſionario, ne in damno remaneat, debitore ceſſo detecto non ſolvendo *c.* 50. *n.* 16. declara *nu. ſeqq.*

De Actione populari. Vide *verb. Popularis.*

Perſonalis, an detur contra concedentem tantùm, an verò contra ſingularem ſucceſſorem. *c.* 18. *n.* 12.

Non oritur ante impletam conditionem promiſſionis. *c.* 39. *n.* 54.

Actus.

Actus prædeceſſorum quomodo attendendi. *c.* 42. *n.* 16.

Actus cenſetur expletus cum ſuis qualitatibus: & ſecundùm naturam antecedentis. *c.* 47. *n.* 8. 9.

Actus declaratur ex mente agentis. *c.* 47. *nu.* 25. Quando ſint correſpectivi. *c.* 48. *n.* 78.

Additamentum.

Additamentum alicujus rei non mutat ejus qualitatem. *c.* 10. *n.* 18.

Advocati.

Advocati, Magiſtri, & Præceptores ſtipendiarii, ad inſtar militum, vicinitatis commodis, & emolumentis potiuntur. *c.* 4. *n.* 18.

Advocati non poſſunt retinere ſcripturas partium, vel acta proceſſus pro ſolutione patrocinii. *c.* 13. *n.* 15.

Æquiparatorum.

Æquiparatorum eadem eſt natura, & determinatio. *c.* 47. *n.* 212.

Æſtimatio.

Æſtimatio in terminis dotis quando, & quomodo habeatur pro facta. *c.* 47. *nu.* 46. *ad* 53. & *ſeqq.*

Æſtimatio damni dati quomodo facienda. *c.* 42. à *num.* 66. *ad* 70. 71. 72. & *Not. ad c.* 13. *n.* 6. 7.

Æſtimatio bonorum quæ dividuntur, ſolet fieri rigoroſo pretio. *c.* 42. *n.* 124.

Æſtimatio remiſſa arbitrio alicujus perſonæ, quomodo

modo accipiatur *c.* 47. *n.* 49. 56. 57.

Aeſtimatores.

Æſtimatores antequam æſtimationem faciant, debent præſtare juramentum, & quale. *c.* 15. *n.* 24. 25.

Æſtimatores qui deponunt de damno, debent eſſe ad minus duo. *cap.* 15. *n.* 23.

Æſtimatores ſi in oppido publicè deputati non ſint, à partibus eligentur, ut de paſcui damno deponant, & judicium faciant. *cap.* 15. *n.* 26.

Æſtimatores, ſi ſunt diſcordes, non poſſunt eligere Tertium, ſed hoc ſpectat ad litigantes. *ibidem. n.* 27.

Æſtimatorum judicium, utrùm ſit appellabile, quoad utrumque effectum, traditur remiſſivè, *d. c.* 15. *n.* 29. Vide *Verb. Peritus.*

Æſtimatorum juramentum credulitatis potiùs, quàm veritatis eſt. *ibid. n.* 25.

Æſtimatores quando recuſari poſſint. *c.* 15. *nu.* 28.

Affidati.

Affidati qui dicantur, & de eorum materia. *c.* 39.

Agnus.

Agnus cum ad tonſuram venit, regulariter diverſum cum matre caput efficit. *c.* 25. *n.* 20.

Alienatio.

Alienatio rei quando importet revocationem diſpoſitionis de ea factæ. *c.* 47. *n.* 159. 160.

Alienatio fundi dotalis quando ſuſtineatur. *c.* 47. *nu.* 226. Quando convalidetur per mortem viri. *num.* 220. 221. Suſtinetur quando mulier pervenit ad ſenilem ætatem. *nu.* 222. Non poteſt impugnari per mulieris alienum hæredem. *n.* 223.

Alienatio in dubio præſumitur facta ex cauſa neceſſaria. *c.* 47. *n.* 227.

Bonorum minoris, & Bonorum dotalium parificatur. *c.* 47. *num.* 211. Vide *verb. Paſcua*, & *Verb. Bona* &c. 39. *n.* 16.

Alienationis verbum latè patet. *c.* 11. *n.* 29. Conventionalis, & conſuetudinaria quid ſimul operetur. *c.* 43. *n.* 89.

Allodiale.

Allodiale præſumitur, quidquid eſt intrà fines feudi. *c.* 41. *n.* 291.

Animal.

Animal quando detur pro noxa. *c.* 42. *nu.* 45. & *ſeqq.*

Animalia Agriculturæ deſervientia potuerunt in Paſcuo oppidi (ubi prædia, quæ coluntur, ſunt) paſcere. *c.* 4. *n.* 34.

Animalium numerus exceſſivus debet moderari, ut ſervetur æqualitas, & debita proportio. *Not. ad c.* 24. *n.* 9.

Animalia in alieno Paſcuo apprehenſa, utrùm à domino Paſcui detineri poſſint. *c.* 13. *n.* 12. & *n.* 17. Referuntur *Doctores* negativæ aſſertionis. *ibid.* Vide ibi *Not.* 1. 4. & *c.* 42. *à n.* 59. *ad* 67. 75. 77.

Animalia damnificantia *an* poſſint percuti, vulnerari, &c. *Not. ad c.* 19. *n.* 14. 15. 16. & occidi. *c.* 39. *n.* 4. *ac poſt tract. animadv.* 3. *nu.* 37.

Animalia inventa in Paſcuis Principis, Fiſco pro noxa traduntur. *c.* 2. *n.* 3. Clericorum *Vide verb. CLERICI. Et c.* 39. *n.* 48. & *c.* 40. *n.* 49.

Animalia damnificantia. *Vide hoc verb. in Summar. c.* 30. Et an poſſint immitti. Vide *verb. Fructus.*

Animalium capitale poſitum in ſocietate quomodo differat a capitali pecuniario. *c.* 48. *n.* 77.

Animus

Dereliquendi rem propriam, ex quibus præſumatur. *c.* 38. *n.* 30.

Anſer.

De Anſeribus, ac ſimilibus Animalibus agitur *in c.* 39. *ex nu.* 100.

Antecedentia.

Antecedentia declarant ſequentia. *c.* 46. *n.* 25.

Appellatio.

Appellatione ſublata, non intelligitur ſublatus effectus devolutivus. *c.* 12. *num.* 27. & ibi *Not. nu.* 9.

Appellatio quoad ſuſpenſivum, & quoad devolutivum tangitur. *in Not. ad c.* 12. *n.* 8.

Datur à judicio, & relatione peritorum, & non appellando inducitur acquieſcentia. *Not. ad c.* 15. *n.* 9.

An detur in judicio manutentionis: *Not. ad c.* 33. *n.* 4. Vide *verb. Sententia.*

Semper admittitur ab interlocutoria Judicis ſivè expreſſa, ſivè tacita ſuper excuſſione. *c.* 49. *nu.* 61. 65. limita *n.* 122. 123. 124.

Conceditur à tacita rejectione legitimæ exceptionis. *ibid. n.* 67.

Non datur à ſententia aſſecurationis dotis, circumſcripta excuſſionis neceſſitate. *ibid. n.* 124. 125.

Non admittitur in ſuſpenſivo à Decreto Inhibitionis Fidæ. *c.* 39. *n.* 97.

Aqua.

Aquam ducere ex flumine publico cuilibet conceditur. *c.* 18. *n.* 24.

Arbitrium.

Arbitrium ſuper uſu Paſcui ex quibus in ordinatione, ſeù *Statuto municipali* formari, vel concipi debeat. *c.* 3. *n.* 15.

Arbor.

Arborum inciſores ad quid teneantur, & qua actione. *c.* 38. *n.* 19. 20. & *ſeqq.* & *à nu.* 39. Folia arborum quando ſint in fructu.

Argenta.

Quoad Datium, ſivè Gabellam piſcium ipſi debitum, & debitam, & *n.* 35. *c.* 46. per tot. Vide *verb. Datium.*

Argumentum.

Argumentum à contrario ſenſu eſt validum, & operatur, ut ſi adeſſet *textus* legis. *Not. ad c.* 10. *n.* 5.

Argumentum, *ſi voluiſſet, expreſſiſſet*, procedit & in Principe. *c.* 46. *n.* 69.

Argumentum à ſimili eſt validum. *c.* 42. *n.* 14.

Argumentum à perſonis ad res, eſt validum. *c.* 45. *n.* 33.

Argumentum ab effectu eſt validum. *c.* 43. *n.* 28.

Argumentum de ſpecie ad genus, & è contrà valet. *c.* 43. *n.* 29. 30.

Argumentum, ſi teſtator fuiſſet interrogatus, ita reſpondiſſet, eſt validum. *c.* 43. *n.* 127.

Argumentum à majori non procedit in gratiis. *c.* 46. *n.* 15.

Argumentum à communiter accidentibus valet. *c.* 46. *n.* 122.

Argumentum ab uſu Patriſfamilias eſt validum. *c.* 46. *n.* 127.

Argumentum à ſolito eſt validum. *c.* 46. *n.* 132.

Argumentum à ſufficienti partium numeratione eſt validum. *c.* 46. *n.* 171.

Argumentum à particulari ad univerſale non concludit. *c.* 46. *n.* 264.

Argumentis non eſt opus in claris. *c.* 46. *n.* 283.

Armentum.

Armenti nomine, quid in jure noſtro ſignificetur.

&c

& veniat, ubi plura in propoſito ex bonis litteris recenſentur. *c.* 25. *n.* 22.

Aſſecurator.

Aſſecurator poteſt recipere certam mercedem. *c.* 48. *n.* 32.

Aſſenſus.

Aſſenſus Domini directi poſt mortem vaſſalli præſtitus non operatur in præjudicium vocatorum, & tertii. *c.* 43. *n.* 93. declara *n.* 94. 95. de eo, ac ejus viribus. *c.* 47. *à* 195. *ad* 198.

Aſſenſus vigore *conſuetudinis* redigentis bona ad inſtar allodialium, non eſt gratia, ſed obligatio. *c.* 43. *n.* 94.

Vide *verb. CONSENSUS.*

Aſſignatio.

Aſſignatio eſt valida ex voluntate, & poteſtate aſſignantis. *c.* 43. *n.* 65.

Aſſignatio, vel nominatio Cuſtodum non provenit à fonte juriſdictionis, ſed à domino. *c.* 19. *nu.* 2.

Aſſignatio transfert dominium. *c.* 43. *nu.* 1. 2. 3.

In dubio pro validitate *aſſignationis. n.* 175.

Attentata.

Attentata quando exequendo ſententiam non committantur. *Not. ad c.* 33. *n.* 5.

Auctoritas.

Auctoritates DD. non applicabiles non attenduntur. *c.* 47. *n.* 150.

Aves.

Aves, ob homicidium pæna mortis puniuntur. *c.* 42. *n.* 44. Vide *c.* 39. *ex n.* 99.

Augmentum

Semper ſequitur naturam, & qualitatem rei, cui adjicitur. *c.* 10. *n.* 27.

Authentica.

Auth. Res, quæ, C. comm. de leg. quid, & quando diſponat, ac habeat locum. *c.* 44. *num.* 4. 40. *& ſeqq.*

Hoc niſi, C. de ſolut. examinatur. *c.* 49. *à nu.* 23. *ad* 43. & vide *Verb. Juramentum.*

B

Baldus.

Baldi doctrina in c. 1. *colum. fin. de forma fidelitatis*, in uſibus feudorum. *c.* 5. *n.* 23.

Baro.

Baro, vide hoc verb. *in Summ. c.* 40. *& c.* 41. quale jus habeat in paſcuis. *Not. ad c.* 2. *nu.* 5. 6. *& ad c.* 6. *num.* 1. *& ſeqq.* Et quale jus habeat ab aliis in illius territorio. *c.* 42. *num.* 16.

Beneficium.

Beneficium Principis latam admittit interpretationem. *c.* 42. *nu.* 20. declara *n.* 24. 25. & debet eſſe manſurum. *n.* 21.

Birruarius

Quando & quomodo puniendus, ſi exequatur mandata, non obſtante inhibitione. *c.* 34. *num.* 39.

Bona.

Bona publica, ſeù paſcua alienari poterunt, Regia licentia accedente. *c.* 11. *n.* 8.

Publico uſui deſtinata, domini loci Univerſitatis, & ſingulorum vicinorum formaliter non ſunt. *c.* 11. *n.* 1. *&* 2.

Viri quomodo transferantur in dotem uxoris. *c.* 47. *n.* 102. *& ſeqq.*

Vacantia regulariter ad Regem noſtrum ſpectant. *c.* 23. *nu.* 13.

Ut poſſint tradi in fundum dotalem, quid requiratur. *c.* 47. *n.* 113.

Deſtinata, & ſeparata, quando veniant in conceſſione, & legato. *Not. ad c.* 9. *n.* 5. 6. 7.

Emphyteutica hæreditaria expoſcunt hæredem. *c.* 43. *n.* 101. non ſic mixta. *n.* 102. declara *à nu.* 103. *ad* 108.

A fideicommiſſo evulſa, vigore *Auth. res, quæ C. comm. de leg.* perpetuò remanent libera. *c.* 44. *n.* 4.

Quandonam dicantur libera *c.* 44. *nu.* 37. & ſufficientia pro ſatisfacienda dote, *ibid. & n.* 38. 39.

Bonorum ſtabilium debitoris ceſſi fieri debet excuſſio, maximè ſi cum ipſo ſit lis conteſtata. *c.* 49. *n.* 16. 17. *&* 18.

Stabilia indicata omninò excuti debent. *ibid. n.* 19. 115. amplia *n.* 20. limita *n.* 33. *&* 356.

Quæ futura ſunt maximæ incommoditatis, & moleſtiæ, non tenetur creditor accipere in ſolutum. *ibid. n.* 36. amplia *n.* 37.

Ex Statuto alienari prohibita in forenſem, alienari poſſunt in Clericum forenſem. *d. c.* 49. *n.* 106.

Penès tertium exiſtentia non ſunt excutienda. *ibid. n.* 298. Idem, ſi ſint extrà territorium Jus dicentis. *ibid. n.* 305. amplia *n.* 307. limita *n.* 306. Quid, ſi ſint extra territorium in loco vicino, vel ſub eodem Principe. *ibid. n.* 309. *& ſeqq.*

Bonorum aliorum ad non exiſtentiam inferri debet neceſſariò in excuſſione conventionali. *ibid. n.* 347.

Intricata non ſunt per Ceſſionarium excutienda. *ibid. num.* 356. declara *num.* 363. 364. contrà 367.

Et ſatis intricata dicuntur ad effectum, ut ceſſet excuſſio, concurſu creditorum efformato. *ibid. n.* 357.

Excutienda debent eſſe expedita, & ſufficientia. *d. c.* 49. *n.* 358.

Omnia de jure præſumuntur libera ab anterioribus obligationibus, & hypothecis. *ibid. num.* 360.

Vide *Verb. Alienatio.*

Bonitas.

Bonitas, & exigibilitas nominis ceſſi, de quo tempore præſtari debeat magiſtraliter. *c.* 50. *ferè per tot.*

Bos.

Bos ob homicidium, morte puniebatur. *c.* 42. *nu.* 41.

C

Campſor.

CAmpſoribus pro cedulis banchariis licet aliquid recipere. *c.* 48. *n.* 33.

Captura

Annullata quando corruant ſequeſtrationes. *c.* 49. *n.* 345.

Caſtrum.

Caſtra dicuntur membra, & pars civitatis. *c.* 10. *n.* 5.

Dirutum utrum bona, vel privilegia amittat omnino. *c.* 23. *n.* 20.

Caſus

Omiſſus per ordinationem, vel ſtatutum, videtur remanere in diſpoſitione juris communis. *c.* 25. *n.* 9.

Catulus

Qui herbam depaſcit, diverſum cum matre caput efficit. *c.* 25. *n.* 19.

Cauſa.

Cauſa ceſſante, ceſſat effectus. *c.* 43. *n.* 123.

Limitata

Limitata limitatum producit effectum. *c.* 46. *nu.* 84.
Cauſa, & lis, quando dicantur ſpectare ad Univerſitatem, & non ad ſingulos. *c.* 32. *n.* 3. 4.
Actus magis attenditur, quàm ipſe actus. *c.* 45. *ex n.* 28. Univerſalis contra quos poſſit exerceri. *n.* 31. 32.

Cedens.

Utrum poſſit compelli jurare de calumnia, & poſitionibus reſpondere contra ceſſionarium remiſſivè. *c.* 32. *n.* 14. & ibi *in Not. n.* 3.
Cedentis, fidejuſſoris, & cujuſlibet alterius intereſſe habentis requiritur citatio, ſeu monitio, & interpellatio in excuſſione facienda. *c.* 49. *n.* 112. & priùs *n.* 51. *& infrà. n.* 126. 127. declara *n.* 128.
An teneatur tradere ceſſionario inſtrumenta, vel ſcripturas concernentes juſtificationem crediti ceſſi, diſtinguitur. *ibid. n.* 241. 242.
Cedens, & fidejuſſor in materia excuſſionis æquiparantur. *d. c.* 49. *n.* 257. 258.
Non efficitur debitor pure, ſed ſub conditione oriente ex natura ceſſionis, ſi creditum ceſſum, facta excuſſione à debitore ceſſo, exigi non poſſit. *ibid. n.* 324.
Liberatus omninò remanet ex negligentia, & culpa ceſſionarii in prorogando debitori ceſſo tempus ad ſolvendum. *c.* 50. *n.* 4. limita *n.* 5.
Tenetur ſolùm præſtare nomen ceſſum bonum de jure, id eſt verum, legitimum, & efficaciter obligatum, non autem bonum de facto, id eſt exigibile, & ſolvendo. *d. c.* 50. *n.* 17. diſtingue à *n.* 22. 31.
Periculum nominis ceſſi, an, & quando ſpectet ad cedentem. *ibid. n.* 26. 32. 41. *&* 42. & priùs *à n.* 6. 15.

Cenſus

Creatus ſuper melioracionibus, quando ſuſtineatur. *c.* 40. *n.* 34. 35. & quid ſuper prædio, cujus medietas eſt prohibita alienari. *n.* 37.
Poteſt conſtitui, & creari ſuper jure Paſcendi. *c.* 37. *num.* 9. 10. ac ibi *Not. nu.* 7. Proponitur quædam difficultas, & objectio, cui ſatisfit. *nu.* 11.
Poteſt conſtitui ſuper juribus gabellarum, & aliis perpetuis Univerſitatis, ac officiis Portarum. *Not. ad idem c.* 37. *n.* 8. 9. 10.
Cenſus emptor pro fructibus cenſus decurſis poteſt convenire nedùm poſſeſſorem fundi cenſiti, ſed etiam poſſeſſorem aliorum bonorum ſibi generaliter hypothecatorum, maximè ſi Salviano experiatur interdicto. *c.* 49. *n.* 261. *&* 262.
Cenſus, vel alterius annui redditus in ceſſione, ſunt faciendæ diligentiæ continuatæ, ſingulis advenientibus temporibus. *ibid. n.* 224.
In annuo cenſu, ſivè redditu, exigibilitas præſtari debet ſucceſſivis, perpetuiſque temporibus, etiamſi non adſint verba perpetuitatem denotantia. *c.* 50. *num.* 70. 76. amplia *num.* 71. 72. contrarium *nu.* 73. limita *nu.* 74. declara *à nu.* 92. *& ſeqq.*
Sortem, cur non exegerit, imputari non poteſt ceſſionario. *ibid. n.* 98.
Ad ſortis reſtitutionem, ac etiam ad fructus poſt evictionem paſſam decurſos perpetuò agere poteſt ceſſionarius adverſus cedentem, actione evictionis. *ibid. n.* 99.
Impoſitus ſuper prædio, cujus medietas prohibita eſt alienari, an ſit nullus in totum, vel in parte. *c.* 40. *n.* 37.

Certum

De futuris judicari non poteſt. *c.* 13. *n.* 9. Eſt aliquid, vel per relationem ad aliud. *c.* 42. *nu.* 3.

Ceſſio.

Ceſſio an reſolvatur in totum, ubi ceſſionarius integram ſatisfactionem conſequi non valet in debitoris bonis. *c.* 49. *n.* 37. 38.
Pro ſoluto, ſeù loco ſolutionis quid importet. *ibid. n.* 129.
Ceſſione pro ſoluto facta, tenetur ceſſionarius omnes diligentias, pleniſſimam, exactiſſimam, & formalem excuſſionem facere contra nomen ceſſum. *ibid. n.* 132. 133. 134. Idem in ceſſione pro ſolvendo. *ibid. à n.* 184. 195.
Pro ſolvendo verò, ſeù ſolutionis cauſa reſolvitur in ſimplex mandatum ad exigendum nomen, cujus periculum remanet penès cedentem. *ibid. n.* 136.
Pro ſoluto quando facta dicatur. *ibid. n.* 144.
Jurium in nomine debitoris idem omninò operatur, quod in rebus corporalibus traditio. *d. c.* 49. *n.* 159. declara *n.* 160. 163.
Ceſſionem eſſe pro ſolvendo, præſumitur ex verbo *ad exigendum* in ceſſione poſito. *ibid. nu.* 170.
In dubio præſumitur facta pro ſolvendo, non verò pro ſoluto. *ibid. n.* 171. amplia *n.* 172.
Ad commodum cedentis dicitur facta, quando adverſus ipſum ceſſionarius habiturus eſt regreſſum. *ibid. n.* 173.
Loco ſolutionis quando facta non dicatur. *ibid. n.* 174. 175. 176. 177.
Simplex quando habeat naturam pignoris, ac ſpecialis hypothecæ. *d. c.* 49. *n.* 197. *&* 230.
Ex quibus actibus inducatur, ex quibus pignus transferatur, ex quibus mera hypotheca inducatur. *ibid. n.* 198. remiſſivè.
Ad commodum ceſſionarii quando facta dicatur, vel cedentis, vel utriuſque gratia. *d. c.* 49. *nu.* 202. remiſſivè.
Ceſſionis natura quid ſit. *ibid. n.* 334.
Ceſſio ubi pura non eſt, ſed ſub conditione, vel in diem, exigibilitas nominis ceſſi præſtari debet tempore ſolutionis. *c.* 50. *nu.* 25. *& per tot.*
De exigibilitate in ceſſione nominis promiſſa, ac tempore præſtanda.
De ceſſione jurium talium qualium, pacto inevictionis, clauſula, quod non niſi pro ſuo dato, & facto tantum cedens teneri voluit, quinam tractent. *d. c.* 50. *n.* 48.

Ceſſionarius.

Habere non poteſt regreſſum contra cedentem, niſi doceat de excuſſione, & diligentiis factis contra debitorem ceſſum. *c.* 49. *nu.* 1. ac diligentias denunciaverit cedenti. *nu.* 7. Et quidem, niſi fecerit omnes diligentias, pleniſſimam, exactiſſimam, & formalem excuſſionem contra nomen ceſſum, tàm in ceſſione pro ſoluto facta. *nu.* 132. 133. 134. quam in ceſſione pro ſolvendo. *nu.* 137. 183. *& ſeqq.* ita ut plenè, & concludenter juſtificaverit inexigibilitatem debitoris ceſſi, & ejus paupertatem, ſeù quod non ſit ſolvendo. *nu* 363. 366. etiamſi cedens promiſerit, facta excuſſione reali contra debitorem, ſolvere unica tantum præcedente citatione. *num.* 368. amplia *num.* 369. 370.
Cogi non poteſt accipere in ſolutum bona ſtabilia debitoris ceſſi non ſufficientia pro integra ſui crediti ſatisfactione. *d. c.* 49. *n.* 37. 38.

Ceſſionario jura competentia adverſus cedentem per ceſſionem pro ſoluto extincta manent. *ibid. nu.* 131.

Quatuordecim caſus cum nonnullis declarationibus, & limitationibus reſpectivè exponuntur, aliique dantur remiſſivè, in quibus ceſſionarius ad nullas diligentias, & excuſſionem adſtrictus eſt, ſed immediatè, & directo agere valet contra cedentem. *d. c.* 49. *à num.* 196. *ad num.* 246. alius datur caſus. *n.* 355. alius *n.* 356.

Ceſſionario, qui caret inſtrumento, & juſtificatione crediti ceſſi, imputari non poteſt negligentia, & mora in exigendo nomine ceſſo. *ibid. n.* 235. declara *n.* 240.

An, & quando teneatur exhibere inſtrumentum crediti cedentis, & ipſius ceſſionis. *ibid. num.* 236. 239.

An repetere valeat à cedente expenſas factas in exactione nominis ceſſi, vel in lite, in qua ipſe ſuccubuit. *ibid. n.* 243. 244.

Ceſſionario competit via executiva, quæ competebat cedenti. *ibid. n.* 319. diſtingue *n.* 320. ſicuti eidem prodeſt obligationis cameralis virtus. *n.* 321.

An uſus fuerit diligentiis ſufficientibus adverſus debitorem ceſſum, remittitur Judicis arbitrio. *d. c.* 49. *nu.* 371. Idem an, & quando fuerit negligens in exigendo creditum ceſſum. *c.* 50. *n.* 1.

Statim excutere tenetur debitorem ceſſum. *d. c.* 50. *num.* 2. Ita ut prorogando debitori ceſſo tempus ad ſolvendum, dicatur in negligentia, & culpa, qua cedens omninò liberatus remanet. *ibid. num.* 4. limita *nu.* 5. declara, diſtingue, amplia, & limita *nu.* 6. 7. 9. 10. 11. 12. 13. 14. & 15.

Ceſſionario reſtituenda eſt actio jam per ceſſionem extincta, ne ipſe in damno remaneat, debitore ceſſo detecto non ſolvendo. *d. c.* 50. *num.* 16. declara *nu. ſeqq.*

Ceſſionario ignorante, debitorem ceſſum eſſe non ſolvendo, exigibilitas, & bonitas nominis ceſſi præſtari debet de tempore ceſſionis. *ibid. n.* 22. & 24. amplia *n.* 23.

Ceſſionarii negligentia probatur eo ipſo, quod ille habuit poteſtatem agendi, & non egit. *ibid. nu.* 28.

Præſumitur inquiſiviſſe veritatem crediti ceſſi, nec illam inveſtigare prætermiſiſſe. *ibid. n.* 30.

Ceſſionarii ſcientia præſumpta, nomen ceſſum non eſſe ſolvendo, qualis eſſe debeat, & quid operetur. *d. c.* 50. *à n.* 32. 40.

Ceſſionario, quando competit regreſſus adverſus cedentem, competit etiam pro omni eo, quod illius intereſt. *ibid. num.* 36. *& ſub num.* 52.

Ceſſionario quando, & quomodo ſuffragetur præſervatio priorum jurium, & proteſtatio de non recedendo ab illis. *ibid. n.* 42. *ad* 45.

Ceſſionario imputari non poteſt, cur ſortem cenſus irrepetibilem non exegit. *ibid. n.* 98.

Civis.

Cives vocantur Municipes. *c.* 7. *nu.* 4. & quando uti poſſint paſcuis. *Not. ad c.* 3. *n.* 2. 3. etiamſi dominium univerſale ſpectet ad Baronem. *nu.* 6. De cive unius territorii ſubjecti uni Principi, conſiderando, ut cive, nec ne, reſpectu alterius territorii ejuſdem Principis. *Not. ad c.* 4. *n.* 5.

In dubio eſt pronunciandum quem eſſe civem *ibidem. n.* 6.

Poſſunt creari, & non creari à Civitate venientes aliundè. *Not. ad c.* 5. *n.* 2.

De novo aggregati, etiam quoad paſcua quomodo conſiderentur. *Not. ad c.* 10. *n.* 9. 10.

Civis litigans pro ſuo intereſſe contra Univerſitatem, tenetur contribuere expenſas contra ſe. *Not. ad c.* 29. *ex n.* 3.

Vide *verb. FAMULUS. Vicini.*

Ex privilegio tenentur ad ſolutionem Fidæ majoris, prout forenſes. *c.* 39. *n.* 34. 38.

Civilitas

Acquiritur ratione officii, & miniſterii ab Advocato, & Medico. *Not. ad c.* 7. *n.* 1. 2. 3. declara *nu. ſeqq.*

Vide *Verb. Domicilium. Vicinitas.*

Civitates,

Villæ, ſeù cætera oppida, circa uſum Paſcui, ſtatuta, & ordinationes facere poſſunt. *c.* 12. *n.* 1. Quod ampliatur. *ibid. n.* 2. Etiam ſi circa alias res juriſdictionem non habeant. *ibid.*

Civitate condemnata, etiam ſuburbia in condemnatione videntur comprehenſa. *c.* 10. *n.* 7.

Civitatis ſtatuta, & conſuetudines comprehendunt vicaneos, & comitatenſes. *ibid. n.* 6.

Civitas poteſt concedere civilitatem, & eam denegare venientibus aliundè. *in Not. ad c.* 5. *n.* 2. & quomodo *n.* 4. *& ſeqq.*

Quæ dicuntur de Civitate, proportionabiliter, dicuntur de vicis, ſuburbiis, & diſtrictu. *Not. ad c.* 10. *n.* 2. 3. Et quid de vicis ſeparatis *nu.* 4. 6. & de novo aggregatis. *n.* 8.

Citatio,

Seù monitio, & interpellatio cedentis, fidejuſſoris, & cujuſlibet alterius intereſſe habentis requiritur in excuſſione. *c.* 49. *nu.* 51. 112. 126. 127. 128.

Clauſula.

Clauſulæ *Ad habendum: In infinitum*: & *quibus dederit*, poſitæ in emphyteuſi Eccleſiaſtica examinantur. *c.* 43. *n.* 8. 15. 26. *ad* 31. 51.

Ad habendum &c. importat facultatem alienandi. *c.* 47. *n.* 72.

Citrà præjudicium, quid operetur. *c.* 46. *n.* 223. 226. 227.

Diligentiis factis, quid importet. *c.* 49. 332.

Et gratia ſpeciali, in inveſtitura, quid importet. *c.* 47. *n.* 138.

Fecitque & conſtituit procuratorem, transfert dominium. *c.* 47. *n.* 73.

In fine poſita refertur ad omnia præcedentia. *c.* 42. *n.* 22.

In ſolidum inveſtitura utriuſque conjugis denotat bona non fuiſſe conſtituta in dotem. *c.* 47. *n.* 141. & ut quis habeat dominium habituale. *n.* 153.

Non obſtante aliquo, derogat omnibus, quæ obſtare poſſunt; etiam quoad alienationem fundi dotalis. *c.* 47. *n.* 206. 207.

Omni meliori modo ſupplet titulum inſtitutionis. *c.* 43. *à n.* 111. *ad* 115.

Pro jurato; ſeù *ſincerè*, & *fideliter*, examinatur. *c.* 47. *à n.* 202. *ad* 213.

Prout littera jacet in Statuto, quid operetur. *c.* 43. *n.* 117.

Quæ omnia &c. poſita in inſtrumento ceſſionis nominis quid importet. *c.* 50. *n.* 57. *ad* 62.

Rebus ſic ſtantibus, cujus ſit efficaciæ. *c.* 47. *num.* 188.

Sincerè, *& fideliter*. Vide *Pro jurato.*

Sine præjudicio juris tertii, continetur in inveſtitura. *c.* 43. *n.* 138. declara. *n.* 139. 140.

Si qua mihi juſta cauſa, quando operatur, ut concedatur reſtitutio in integrum. *c.* 45. *n.* 92.

Clericus.

Clerici, & Monachi, an ſicut cæteri cives, & vicini Paſcuo publico uti poſſint. *c.* 8. *n.* 1. & 2. declara, ut *in Not. n.* 2.

Clerici, & Monachi, cives, & vicini reputantur, & quare, *ibid. n.* 6. & *in Not. ad c.* 8. *n.* 1.

Clerici, quoad artem ſericam. *c.* 38. *n.* 37. 38.

Clerici, & Monachi, licèt Civitatis munera non ſubeant, onera tamen ſpiritualia ſubeunt. *c.* 8. *num.* 4.

Clerici, & Monachi contribuere tenentur in collecta, vel ſalario cuſtodis terminorum. *ibid. n.* 11.

Clerici, & Monachi, quemadmodùm pro ſuis pecoribus alendis Paſcuo publico potiuntur, ità & pœnis, & ordinationibus uſus Paſcui obnoxii ſunt. *ib. n.* 10.

Clerici, & Monachi utrum obſtricti ſint legibus, & ordinationibus circà uſum Paſcui conditis, ſicut cæteri vicini, & cives. *ib. n.* 7.

Clericis quarè Decima fructuum perſolvatur. *d. c.* 8. *n.* 5.

Clericorum, vel Monachorum pecora in Paſcuo vetito inventa, an detineri poſſint; & quis Judex hujus rei notionem habeat, ſæcularis, an verò Eccleſiaſticus. *ibid. n.* 8. & 12. & *c.* 13. *n.* 31. ac *in Not. ad c.* 8. *n.* 3. & *ſeqq.* ubi rejicitur *Oter. & Card. de Luca. ac n.* 8. & *ſeqq.* afferuntur per extenſum *Decreta S. Congr. Immunit.* pro Judice Eccleſiaſtico.

Clericis adimens Statutum id, quod eis competit de jure communi, dicitur contrà libertatem Eccleſiaſticam. *c.* 49. *n.* 98.

Hæres laici non ſubjicitur Statutis, quibus laicus ejus author ſubjiciebatur. *ib. n.* 99.

Clerici, & Perſonæ Eccleſiaſticæ non ligantur Statuto denegante tertio poſſeſſori beneficium excuſſionis. *ibid. n.* 100. Nec Statutis confirmatis à Papa in forma communi. *n.* 101. Nec Statuto loquente in rem, & reſpectu hypothecæ. *n.* 102. Nec Statuto diſponente bona donata confiſcari poſſe, donatione non obſtante. *n.* 105. Nec Statuto prohibente bona alienari in forenſem. *n.* 106.

Clerici non poſſunt uti tanquàm privilegio *Stat. Ferrar. l.* 2. *Rubr.* 14. *ibid. n.* 281. 282. contrarium *n.* 280. & 283.

Clericum non afficere *Statutum Ferrar. lib.* 2. *Rubr.* 140. in ea parte, ubi diſponit, fœminis excluſis pro dote dari hypothecam in bonis paternis à die mortis patris, etiam contrà tertium ſine beneficio excuſſionis, magiſtraliter, & ſingulariter defenditur. *d. c.* 49. *à n.* 98. & *ſeqq.*

Clericis non officit *Stat. Ferrar. lib.* 1. *Rubr.* 5. ſed idem Statutum eſt invalidum, nullum, & tanquàm ſi conditum non fuiſſet. *ibid.* 282. 283.

Vide verb. ANIMALIA. & *c.* 39. *n.* 48.

Clerici, an teneantur ad ſolutionem Fidæ. *c.* 39. *n.* 48. & quando poſſint dare operam arti ſericæ. *c.* 38. *n.* 37. 38.

Collecta

Imponenda pro intentando retractu ab Univerſitate, à quibus ſolvi debeat. *Not. ad c.* 30. *n.* 1. Pro extirpandis Locuſtis, à quibus ſit ſolvenda. *c.* 39. & *n.* 123.

Colluſio

Litigantis ex quibus arguatur. *c.* 29. *n.* 9.

Commune

Dicitur proprium, ſivè noſtrum impropriè, & per juris fictionem. *c.* 34. *n.* 8.

Non dicitur propriè noſtrum. *ibid. n.* 4.

Dicitur proprium in re individua. *ib. n.* 13.

Communia pluribus non minùs uni, quàm alteri adaptantur, & adaptari valent. *c.* 49. *n.* 150.

Communio

Mater eſt diſcordiæ, & frequenter plura jurgia ſolet excitare. *c.* 22. *n.* 1. Quomodo intelligatur, vide ibi *Not. n.* 9. 10.

Seù ſocietas perpetua libero arbitrio, de rebus propriis diſponendi, opponitur. *ib. n.* 4.

Litigia nullo præſtantiori fœdere, quàm diviſionis conquieſcunt. *ib. n.* 7.

Communionis perpetuæ pactum, vel gravamen non obligat. *d. c.* 22. *n.* 5.

Vide *Verb. Nullus.*

Communitas

Paſcui omni tempore ſeparari poteſt ex aliquorum ſententia. *c.* 22. *n.* 9.

Paſcui ſeparari non debet, nequè poteſt, ſi jure ſervitutis fuerit legitimè acquiſita, & præſcripta, vel ſententia, quæ tranſivit in rem judicatam, approbata. *ibid. n.* 10.

Uſus Paſcui ut mutetur, an ſufficiat conſenſus majoris partis ſociorum, an verò omnes debeant conſentire, explicatur. *c.* 16. *n.* 23.

Paſcui uſus, omnibus ſociis conſentientibus, legimè poteſt immutari, & in aliud emolumentum converti. *ib. n.* 21.

Vide *poſt tract. animadv.* 3. *n.* 60. 61. & *Verb. Univerſitas.*

Communiter.

Communiter quod poſſidetur, naturaliter negligitur. *c.* 31. *n.* 2. & *c.* 42. *n.* 127.

Compaſcuum.

Materia compaſcuorum, ultrà contenta *in hoc Indice in ſuis Verbis*, habetur, ac traditur, *poſt tractat. animadv.* 3. *n.* 3. 16. 17.

Compenſatio

In diviſione, quando in dubio præſumatur. *c.* 42. *n.* 125.

Quando non detur. *c.* 48. *n.* 112. & competit debitori, non autem retentio. *n.* 114.

Conceſſio.

Si ſit favorabilis, eſt latè interpretanda. *c.* 46. *n.* 200.

Quando dicatur facta per importunas preces. *c.* 46. *n.* 246. & *ſeqq.* ubi & è contrà.

Juris paſcendi regulariter concipi ſolet per hæc verba, *Para ſus ganados. c.* 24. *n.* 9. Conceſſa in perpetuum quomodo intelligatur. *poſt tract. animadv.* 3. *n.* 30.

Quælibet metiri debet ex natura contractus. *ib. n.* 6.

In conceſſione facta, videntur comprehendi, & venire ea omnia, quæ concedens in re conceſſa habebat. *c.* 23. *n.* 9. & etiam deſtinata ad rem ipſam, licèt ab ea ſeparata, *Not. ad c.* 9. *n.* 5. 6. 7. Vide *verb. DISPOSITIO.*

Conceſſum.

Tantùm dicitur, quantùm expreſſum. *c.* 47. *num.* 147.

Condemnatio.

Condemnatio in expenſis non comprehendit damna, & quando ſecus. *Not. ad c.* 15. *n.* 3. & *ſeqq.* Vide verb. EXPENSÆ.

Conditio.

Conditionis qualitates quæ ſint. *c.* 46. *n.* 77. 91.

Suſpenſiva ex quibus inducatur, & reſolvatur, *c.* 43. *à n.* 119. *ad* 130. & *ſeqq.*

Voluntaria expoſcit merum factum. *c.* 43. *n.* 125.

Conditionem ſui debitoris creditor ſequi tenetur. *c.* 49. *n.* 85.

Conditione pendente, impeditur actus fieri, & nihil in esse ponitur. *ib. n.* 326.
Conditionaliter obligatus ante purificationem conditionis conveniri non potest. *ib. n.* 327.
Conditione, vel conditionis tempore pendente, si nomen efficiatur deterius, & non solvendo absque culpa, & negligentia cessionarii, omne periculum indè contingens totaliter spectat ad cedentem. *c.* 50. *n.* 25. distingue *n.* 26.
Sub conditione, vel in diem cessione facta, præstari debet exigibilitas nominis cessi de tempore solutionis. *d. c.* 50. *n.* 25.

Conducens.

Conducens ab aliquo rem propriam, tanquam alienam quid agat. *c.* 47. *n.* 104.

Confessio.

Confessio, vel responsio positionum facta à personis specialiter nominatis à Consilio, seù Universitate, utrùm prætextu erroris revocari possit per Consilium. *c.* 32. *n.* 20.
Confitens rem suam esse alterius, sibi non præjudicat. *c.* 47. *n.* 33.
Facta in precibus plenè probat. *c.* 42. *n.* 87.
Prævalet omnibus probationibus. *d. c.* 42. *n.* 88. nec impugnari potest à confitente. *n.* 89. 90. 91. amplia *n.* 93. 94.
Procuratoris Consilii generalis, seù Syndici an Populo præjudicet. *c.* 32. *n.* 16.

Confirmatio

Generalis Statutorum quando teneat. *Not. ad c.* 12. *n.* 1. 2. 4. Nihil dat *c.* 46. *n.* 204. *& seq.*

Confratres

De la Mesta, ob vicinitatem, ex speciali privilegio eis indulto, ad damni satisfactionem non tenetur. *c.* 14. *n.* 8.

Conjectura.

Conjecturis non est opus in claris. *c.* 43. *n.* 74.

Connexorum

Idem est judicium, & eadem reputatur qualitas. *c.* 10. *n.* 28.

Consensus

Ab errore excluditur. *c.* 47. *n.* 38.
Sociorum in mutatione communitatis Pascui usus, an noceat postea venientibus, & aliis qui pascentium hæredes non sunt, neque ab eis causam habent. *c.* 16. *n.* 22.
Domini directi quando non dicatur deficere, nec requiratur. *c.* 43. *à n.* 66. *ad* 73. quando possit impetrari post mortem disponentis. 83. 87. *& seqq.* quando deprehendatur ex hac datione, & aliis. *n.* 135. *& seq.*
Vocatorum ad fideicommissum quando operetur in eorum præjudicium. *cap.* 44. *num.* 95. *& & seqq.*
Consensus, & res non sunt requisita propria emptionis, & venditionis, sed communia sunt cæteris conventionibus. *c.* 49. *n.* 148. 149.

Consequitur.

Consequitur quis ex persona alterius, quod ex sua consequi non valet. *c.* 26. *n.* 6.

Consilium.

Consilia oppidorum statuere possunt, & pœnas infligere pro usu Pascui. *c.* 3. *n.* 4.
Seù Oppidum solet de stylo nominare tres vicinos, qui in pascui publici lite positionibus respondeant. *c.* 32. *n.* 17.
Seù Universitatis renuens nominare vicinos, qui positionibus in Pascui publici lite respondeant, vel si nominati respondere recusent, an habeatur pro confesso. *c.* 32. *n.* 19.

Consors,

Vel socius debet præferri in venditione rei (in qua communitatem habet) extraneo pro eodem pretio. *c.* 30. *n.* 7.

Consortium

Quando inducatur, & afferat prælationem. *Not. ad c.* 30. *n.* 2.

Consuetudo

Genuensis redigens bona emphyteutica Ecclesiastica ad instar allodialium, affertur, & examinatur. *c.* 43. *n.* 84. 85. 86. *& seqq. à n.* 142. 150. 170. *&* 180.
Mantuana circa feuda non procedit in feudis merè hæreditariis *in fin. oper. Animadv. II.* & tangitur *in c.* 47. *à n.* 189. Quænam sit ista Consuetudo. *c.* 47. *n.* 189. 190. 191.
Sivè ordinatio municipalis pro usu pascui ligat etiam forenses. *c.* 12. *n.* 22.
Semper attenditur circa usum, & modum pascendi. *c.* 3. *n.* 2. *&* 3. ac *Not. n.* 1. 3. *& c.* 6. *n.* 14. & ibi *Not. n.* 7. 8. & de illius probatione *n.* 9. & quid in alieno territorio. *c.* 42. *n.* 29.
Consuetudine introduci potest, ut oppidum convicinum possit compelli, ut recipiat in suis Pascuis pecora alterius oppidi certo pretio, *c.* 27. *n.* 8.
Consuetudini, seù ordinationi municipali circa detentionem, vel inclusionem animalium est standum. *c.* 13. *n.* 24.

Contractus.

Contractus verba sunt semper spectanda in materia monetali. *c.* 45. *n.* 4. Injustus, quando sit ad æquitatem reducendus. *n.* 51.
Trinus, seù trium contractuum in societate ad caput salvum, examinatur. *c.* 48. *per tot.*
Trinus pro societate ad caput salvum, quando celebratus dicatur. *c.* 48. *n.* 129. 130.

Contradictio

Quælibet sufficit sivè in re, sivè in verbis ad declarandum animum. *c.* 21. *n.* 18.

Contrahentes

Præsumuntur se conformare solito loci, in quo fit contractus. *c.* 43. *n.* 69. 151. & dispositioni Statuti. *c.* 47. *n.* 54. ac consuetudini Patriæ. *n.* 194.
Quando possint se decipere. *c.* 42. *n.* 122. 123.
Contrahentium mens potiùs attenditur, quàm veritas. *c.* 47. *n.* 85.
Contrahens cum muliere nobili non debet manere deceptus. *c.* 47. *n.* 216.
Contrahentium de clara mente quando non constat, recurrendum est ad naturam obligationis. *c.* 49. *n.* 333.

Contrarietas.

Contrarietas, & repugnantia, ut evitetur, fit interpretatio. *c.* 42. *n.* 36.

Contraventio.

Exactio contraventionis est actus jurisdictionis. *c.* 40. *n.* 118. à quibus fieri possit. *ibid. & n. seq.*

Correus.

Correus, & in solidum obligatus, ac fidejussor, qui se principaliter, & in solidum obligavit cum juramento, & forma Cameræ, & in ampliss. forma, de jure communi non gaudet beneficio divisionis, & excussionis respectivè. *c.* 49. *n.* 273. declara *n.* 275. 277. 278. limita *n.* 274. 276. Quid in terminis *Stat. Ferrar. lib.* 2. *Rubr.* 14. *ib. n.* 279.

Creditor

Non tenetur accipere in solutum bona, quæ sibi futura sunt maximæ incommoditatis, & molestiæ. *c.* 49. *n.* 36. Nec bona stabilia non sufficientia pro integra sui crediti satisfactione. *ibid. n.* 37. & quid de bonis, quæ non inveniunt emptorem.

emptorem. *ibid. à n.* 22. 23. *& ſeqq.*
Sequi tenetur conditionem ſui debitoris. *ibid. nu.* 85.
Ex multis bonis ſibi obligatis eligere poteſt, in quibus creditum ſuum conſequatur. *d. c.* 49. *n.* 267.
Aliis creditoribus prodeſt excuſſio per unum ex creditoribus facta. *ib. n.* 342. diſtingue *n.* 343. limita *n.* 345. *ad n.* 348. declara *n.* 352.
Creditorum concurſu efformato, bona debitoris ſatis intricata dicuntur ad effectum ut ceſſet excuſſio. *ibid. n.* 357.
Non præſumitur diù recipere, quod ſibi non debetur, & è contrà dicitur de debitore. *c.* 48. *n.* 124.

Culpa.

In culpa, & negligentia quando dicatur ceſſionarius. *c.* 50. *n.* 4. 11. *& alibi.*
Quando præſumatur in dante pecuniam alteri. *c.* 48. *n.* 104.

Cuſtos.

Cuſtodes in paſcuo ponere poſſunt, qui in eo jus ſervitutis, vel communitatis habent. *c.* 19. *n.* 3. *& ibi Not. n.* 1. de qualitatibus horum cuſtodum. *n.* 5. *& ſeqq.*
Cuſtodes ponere regulariter poteſt quodlibet Oppidum, ſeù Communitas. *ibid. n.* 4.
Cuſtodibus Paſcui, ſeù terminorum, nulla tribuitur juriſdictio. *ibid. n.* 6.
Cuſtodum nominatio, & poſitio non provenit à fonte juriſdictionis, ſed à dominio. *ibid. n.* 2.
Cuſtodum ſalaria perſolvi debent ex bonis communitatis. *ibid. n.* 5.
Paſcui publici, quando poſſit pœnam incurſam à pecudibus concordare inſcio Judice. *ibid. n.* 11.
Publicus juratus integram fidem circa damnum præſtitum, & à pecudibus cauſatum facit. *ibid. n.* 12. *& in Not. n.* 10. 11.
Cuſtos publicus Paſcui non poteſt animalia pignorata detinere, ſi ei tradantur alia pignora. *ib. n.* 14.
Poteſt apponi ab his, quibus debetur decima, ad excludendas fraudes. *Not. ad c.* 19. *n.* 2. & ab his qui poſſunt percipere fructus. *n.* 3.

D.

Damnum

CEſſat, ceſſante patrimonii diminutione. *cap.* 46. *n.* 113. non eſt in alterius damno quod dependet à voluntate alterius. *n.* 114. *& ſeqq.*
Damna in condemnatione reſtitutionis rei veniunt, ex aliquorum ſententia, qui referuntur. *c.* 15. *n.* 11.
Damni appellatione an veniant expenſæ. *c.* 15. *n.* 17.
Damni auctor, ubi non conſtat, fruſtrà de ejus ſatisfactione inquiritur. *c.* 14. *n.* 1. dic tamen ut *in Not. ibid. n.* 1.
Damnorum datorum pœnæ regulantur primò à Stat. & Conſuetudine. *c.* 42. *n.* 51. 52. 53. ubi aliqua Statuta recenſentur.
De damnis perſonaliter datis agitur latè, & plenè *ab Epiſc. de Zaul. in cap.* 38. *per tot.* Sicuti & de damnis datis a beſtiis, ſeù animalibus. *in c.* 39. pariter *per tot.* ac utrobique multa notabilia traduntur.
In nomine ceſſo contingens quando ſpectare debeat ad ceſſionarium, & quando ad cedentem. *c.* 50. *n.* 4. 6. 12. 16. *& ſeqq. ac n.* 26.
Damni æſtimatores quando conſuetudine, vel ſtatuto municipali ſunt aſſignati, eis fides eſt adhibenda. *c.* 15. *n.* 21.
Damni ſatisfactio per quas actiones peti poſſit, & in quibus caſibus quælibet earum competat. *c.* 13. *n.* 3. 4. *& c.* 42. *n.* 48.
Damni ſatisfactio quomodo fieri debeat, proponitur. *c.* 13. *n.* 2. *& c.* 42. *à n.* 66. *ad* 70. Et liquidatio quomodo fiat. *ib. n.* 66. *ad* 72. vide *verb. ÆSTIMATIO*, & *Not. ad c.* 15. *n.* 7.
Damnificator Paſcui, qui ex proprio perſonæ facto damnum in paſcuo facit, ab ejus cuſtode detineri, & perſonaliter pignorari poterit. *c.* 19. *n.* 17.
Damnis agrorum ſpecialius ſolet per ordinationes municipales provideri. *c.* 14. *n.* 5.
Refectio pro damnis in ſententia quando intret. *Not. ad c.* 15. *n.* 1. 2. 3.
Damni traditur deffinitio, & eſſentia. *c.* 15. *n.* 1.
Damni traditur duplex differentia, & ſpecies. *ib. n.* 2.
A pecudibus in paſturagio factum an debeat ſatisfieri habito reſpectu ad tempus damni præteriti, an verò futuri temporis ſit conſideratio habenda, diſputandum proponitur. *c.* 13. *n.* 5. *& c.* 42. *n.* 69. 70.
In ſententia, quandoque expreſſum ineſt, quandoque verò legale, & quomodo executio debeat fieri ut perſolvatur. *c.* 15. *num.* 18. quid ſi fuit facta condemnatio in expenſis, an ſub eo veniat damnum. *Not. ibi n.* 3. *& ſeqq.*
In Paſturagio, vel ſegetibus factum, ubi non conſtat à quibus pecudibus factum fuerit, Paſtori, vel viciniori domino pecudum imputandum eſt, & plura in comprobationem adducuntur. *c.* 14. *n.* 2. *& in Not. n.* 1.
Quod afficit fundum, vel agrum, reſpicit dominium; quod verò afficit fructus, ad commoditatem, & uſum ſpectat. *c.* 15. *n.* 3.
Quod contingit, non venit in conſideratione quando à principio actus ita ſe habet ad lucrum, ſicut ad damnum. *c.* 13. *n.* 9.
Quod ex ſententia, vel condemnatione, reſtitui debet, intelligitur non ſolùm ante, & poſt litis conteſtationem, verùm poſt ſententiam, uſque ad executionem præſtitum, & cauſatum. *c.* 15. *n.* 16.
Quod pecudes tempore detentionis receperint, perſolvi debet à detentatore, ſivè pignorante. *c.* 13. *n.* 30.
Ut liquidetur, probatio ſolet fieri per teſtes, inſtrumenta, & per æſtimatores (vulgo *Apreciadores*). Et in hac liquidatione quis ordo debeat ſervari, & quæ exceptiones admittantur, & ad liquidationis judicium ſpectent, traditur remiſſivè. *c.* 15. *n.* 19.
Ut quis ob vicinitatem perſolvere imperetur, prius debet verificari malefactorem certum inveniri non poſſe. *c.* 14. *n.* 7.
Utriuſque ſpeciei poteſt conſiderari in Paſcuo. *c.* 15. *n.* 4.
Vide cætera *in verb. ÆSTIMATORES.*

Datio in Solutum.

Datio in ſolutum dicitur venditio, ſeù vicem illius habet. *c.* 44. *n.* 42.
Non poteſt dici facta in ceſſione nominis, niſi expreſsè dictum ſit quod nomen datur in ſolutum. *c.* 49. *n.* 166. limita *nu.* 167. *cum nn. ſeqq.*
Etiam cum datione in ſolutum, ceſſio non eſt loco ſolutionis quando ceſſionarius factis diligentiis, ſeù in caſu inexigibilitatis, habiturus eſt regreſſum contra cedentem. *ibid. nu.* 174.

amplia *n.* 175. 176. contrarium *n.* 177.
Dationem in ſolutum, delegationem, & novationem excludit dominii, vel ſpecialis hypothecæ reſervatio, vel propriorum jurium præſervatio contra cedentem. *ibid. n.* 178. Itidem Datio in ſolutum, & delegatio arguitur non facta ex quo cedens poſt ceſſionem pulſavit debitorem ceſſum. *n.* 181.

Datium.

Datium, ſivè gabella tranſitus piſcium debetur Communitati ARGENTÆ, & quando, & in quibus locis latè *c.* 46. *per tot.*
Vide verb. *VERBA SUPPLICATIONIS.*

Debitor.

Debitorem ſuum nemo poteſt propria authoritate capere. *c.* 19. *n.* 16.
Qui negavit, & negat debitum, an beneficio *Auth. hoc niſi* ſit dignus. *c.*49.*n.*34.35. & de materia *d. Auth. à n.* 22. *ad n.*42.
Debitoris ceſſi inexigibilitas, & paupertas juſtificari debet plenè, & concludenter per ceſſionarium, ut habeat regreſſum contra cedentem. *ib. n.*366. *& à n.* 363. *& ſeqq.*
Debitore ceſſo detecto non ſolvendo, reſtituenda eſt ceſſionario actio jam extincta, ne remaneat in damno. *c.*50. *n.*16. declara *nn. ſeqq.*
Debitorem eſſe exigibilem,& ſolvendo,de quo tempore ſufficiat in ceſſione nominis. *d.c.*50. ferè per tot. magiſtraliter.

Debitum

Alterius in ſe ſuſcipiens, ſeù conſtituens ſe pro alio ſoluturum,benehcio gaudet excuſſionis. *c.* 49. *n.* 218. limita *n.* 219.

Decima

Eccleſiaſtica debetur ex Paſcuo, & ejus fæno, gramine, ſeù herbis. *c.*35.*n.*1. & ibi *Not. n.* 2. *&* 3. ubi de Agnis. *ac n.* 4. ubi de lana.
Eccleſiaſtica debetur ex omnibus fructibus terræ. *ibid. n.*2.
Eccleſiaſtica debetur ex lacte, butyro, & caſeo pecudum, & in qua quantitate. *ibid. n.* 14. *& in Not. n.* 4.
Eccleſiaſtica non debetur ex fæno, vel herbis à pecoribus in Paſcuo conſumptis, vel depaſtis. *ibid. n.* 7.
Eccleſiaſtica pecudum, cui Eccleſiæ, & Parochia debeat perſolvi, an ei in cujus territorio ſunt, Paſcua (ubi paſcuntur) an ubi reſident domini pecudum. *d.c.*35. *n.*15.
Eccleſiaſtica tunc debetur ex fæno, & herba quando in faſciculis ad domum perducitur, vel alicui venditur. *ibid. n.* 6.
Eccleſiaſtica tripliciter cauſatur ex pecudibus in Paſcuo depaſcentibus, quia triplex in eis fructus conſideratur; fætuum, lactis, & lanæ. *ibid. n.* 10.
Eccleſiaſtica perſolvitur ex lana pecudum, & pro ea, unum ex decem velleribus. *d. cap.* 35. *num.* 13.
Eccleſiaſtica, ut debeat perſolvi ex fæno, vel herbis Paſcui, attendenda eſt, & multum operatur conſuetudo. *ibid. n.* 8.
Paſcui utrum ſit prædialis. *ibid. n.* 4.
Decimæ animalium prædiales reputantur. *ibid. n.* 17.
Decimæ Eccleſiaſticæ pecudum, dividuntur inter parochias, in quarum territorio, & paſcuis per certum tempus depaſcuntur. *ib. n. fin.*
Vide Verb. Paſcua.

Decimus

Fœtus quomodo dari debeat pro decima. *cap.*35. *n.* 11.

Deciſum

Non dicitur,quod non fuit diſcuſſum. *c.* 47. *n.* 118.

Declaratio

Quod nomen ceſſum aſſignatur in pignus, & ejus exactio currere debet *riſico, & periculo* cedentis operatur ceſſionem eſſe ſimplicem,& non pro ſoluto. *c.*49.*n.*179. contrarium *n. ſeq.*
Decreti quid importet. *c.* 42. *n.* 6.
Quando poſſit fieri uno, & alio tempore. *c.* 43. *n.* 128.

Decoctus

Non dicitur, qui ſtabilia poſſidet, nec inops, nec non ſolvendo, quamvis pecuniam non habeat in contanti paratam ſolutioni. *c.*49. *n.*349.

Decretum.

Decreti bini declaratio, quid operetur. *c.* 42. *n.* 13. 14.
Decreti extenſio, quando facienda, *c.*42.*n.*8.9. Et quid ſi ſit factum ex ſola auditione privilegii Univerſitatis. *c.* 42. *n.* 7.
Tranſactum in rem judicatam, quando declarari poſſit. *ib. n.* 14. 15.

Defectus

Conſenſus domini directi, quando à tertio poſſit opponi. *c.*43.*n.*10. *ac n.*73. 80. *& ſeqq.*

Defenſa,

Quarè ſic dicta. *c.*1.*n.*24. & ibi *lex* 13.*tit.*7.*l.*7.*nova Recopilat.* intelligitur. *ibid.*
Traditur qualitas,& ſignificatio defenſæ, ſecundum leges Regni. *ib. n.* 23.
Vide *c.*38. 40. 41.

Defenſio

Aliqua competit, etiam in delicto prætenſo notorio. *c.*38.*n.*17.

Delegatio.

Delegationis requiſita quænam ſint remiſſivè. *c.*49. *n.* 164.
Facta dicitur, licèt nullum ex requiſitis *l.*3.*C. de novat.* intervenerit,quando cedens ceſſit omnia jura nihil penitùs in ſe reſervando. *ib.n.*165. Quando excluſa ſit. *n.* 178. 181.
Reddit immunem debitorem delegatum, ne à creditore delegante valeat in poſterum conveniri. *ib. n.* 182.

Demanium.

Demanium quando detur.*Not. ad c.*30.*n.*3.& in *ipſo c.* 30. *pariter n.* 3.
In demanialibus territoriis an uſus intelligendus ſit, etiam quoad induſtriam. *c.*40. *n.*92.
Demanialium uſus debet eſſe liber civibus, & habitatoribus. *c.* 40. *n.* 103.
Univerſitas num poſſit facere defenſam in territorio demaniali. *c.* 40. *n.* 103.

Demarcatio.

Demarcationes limitum Paſcui, probante ejus dominium. *c.* 28. *n.* 6.
Limitum Paſcui debet fieri præcedente citatione Opdidi, vel Domini circumvicini. *ib. n.* 3.
Terminorum Paſcui ad dominum ſpectat. *ibid. n.* 1.

Derogatio

Fideicommiſſi deſtruit ejus ſubſtantiam. *c.*44. *n.*2. quando ſolum dicatur initiativè facta. *n.* 3.
Fideicommiſſi ex quibus corruat. *c.*44.*n.*25. *& ſeqq. ac n.*46. 47. 48. 78. 79.

Deſidia.

Deſidia,negligentia,vel colluſio litigantis,ex quibus convincatur. *c.* 29. *n.* 9.

Deſtinatio

Tetritorii cujuslibet oppidi ad Regem ſpectat. *c.* 9. *n.* 3.
Deſtinatione territorii facta, quidquid intrà limites

mites ejus invenitur, & comprehenditur, illius cujus eſt territorium, præſumitur eſſe. *c.* 9. *n.* 5.
Territorii facti eſt, ſic non præſumitur, ſed de ea debet conſtare. *ibid. n.* 4.
Deſtinationes paſcuorum pro aliquo fundo, etſi ſeparatorum ab illo, veniunt in ejus conceſſione, & legato. *Not. ad c.* 9. *n.* 5. 6. 7.

Deterioratio.

Deteriorationes quando cum melioramentis compenſetur. *c.* 15. *n.* 20.

Dictio.

Dictio *Niſi. c.* 44. *n.* 39.
Però, ſeù *Tamen*, eſt adverſativa. *c.* 46. *n.* 29. 30.
Quando, an importet conditionem. *cap.* 39. *n.* 53. 55.
Quouſquè denotat temporalitatem. *c.* 39. *n.* 56.
Suis, *Suum* denotat dominium. *c.* 42. *n.* 18.
Tantùm, eſt taxativa. *c.* 42. *n.* 38.
Vide *Verb. Verba in ſpecie.*

Dies.

Dies certus debet aſſignari ut locatio Paſcui publici concludatur. *c.* 31. *n.* 5.

Diligentia.

Diligentiæ per ceſſionarium factæ denunciandæ ſunt cedenti. *c.* 49. *n.* 7. limita *n.* 13. & 14.
Exactiſſimæ an, & quando ſint neceſſariæ in ceſſione pro ſoluto, & pro ſolvendo. *d. c.* 49. *n.* 132. 134. 137. & *a n.* 183. & *ſeqq.* Et quid in annuo cenſu. *n.* 244.
Inutiles, & non profuturæ per ceſſionarium ſunt adhibendæ. *ibid. n.* 208. amplia *n.* 209.
Diligentiis factis, vel excuſſione contra debitorem, obligatio ſolvendi quid importet. *ibid. n.* 332.
Diligentias aliquas facere non tenetur ceſſionarius in exigendo nomine ceſſo, quando ipſe cedens fecit omnes diligentias. *d. c.* 49. *n.* 353. declara *n.* 355.

Diſpoſitio.

Diſpoſitio ceſſat, ceſſante mente diſponentis. *c.* 47. *n.* 29.
Alicujus legis, quoties in uno loco per frequentiam actuum contingentium fit, non localis, ſed univerſalis debet haberi. *c.* 26. *n.* 10.
Regulatur, extenditur, & ampliatur à cauſa motiva diſponendi. *c.* 46. *n.* 73.
Omnis regulariter comprehendit bona præſentia, non futura. *c.* 24. *n.* 3.
Diſpoſitio, vel conceſſio (quantumvis favorabilis) licèt quandoquè extendatur ad futura, non tamen ubi in præjudicium Tertii vertitur. *ib. n.* 4.
Ut ſuſtineatur, præſumitur facta ex titulo meliori. *c.* 43. *ſub n.* 151.

Diſtrictus.

Diſtrictus maximè in favorabilibus ſe habet prout Civitas. *Not. ad c.* 10. *n.* 3.

Dives

Dicitur qui ſtabilia poſſidet.

Diviſio.

Diviſionis beneficio an, & quando gaudeat correus in ſolidum obligatus cum juramento, in forma Cameræ ampliſſima. *c.* 49. *à num.* 273. *ad n.* 276.
Diviſionis Paſcui duplex caſus conſideratur, alter cum fit diviſio inter dominum ſylvæ, nemoris, & termini, & eos, qui communitatem habent; alter verò quando fit inter conſocios, & reſolvitur quæſtio. *c.* 22. *num.* 4. De ea latè *in Not. ib. n.* 1. & *ſeqq.*
Paſcui, & communitatis diſſolutio an in jure peti poſſit, proponitur diſputandum. *ib. n.* 2.
Bonorum probatur inter fratres præſumptionibus, & conjecturis. *c.* 42. *n.* 82. de quibus agitur. *n.* 84. 85. 87. 99. 100. 101. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. ubi de diuturna poſſeſſione bonorum ſeparatim cum perceptione fructuum, quæ præſumptio declaratur *à num.* 111. *ad* 119.
Iſta probatur etiam inter fratres per tacitos actus. *c.* 42. *n.* 83. & per verba enunciativa. *n.* 102.
Vide cætera *in verb.* PASCUI.
Qui dicit de inæqualitate diviſionis, eam probare debet. *c.* 49. *n.* 119.

Doctores

Declarati, vel aliter expenſi.
Alberic. in l. Imperatores, ff. de ſervit. declaratur. *c.* 3. *n.* 13.
Andreol. contr. 253. reprobatur. *c.* 43. *n.* 52.
Balduccius (*Jacobus Forolivienſis, Auditor Rotæ Genuæ*) laudatur. *c.* 46. *n.* 321. & *ſæpè alibi.*
Bellon. conſ. 30. declaratur. *c.* 43. *n.* 46.
Bertazzol. conſ. civ. 71. declaratur. *c.* 45. *n.* 72. & *conſ.* 104. *n.* 73. refellitur. *c.* 43. *n.* 42. & *in crim. conſ.* 207. expenditur. *c.* 46. *n.* 274.
Bonden. (*Vincentius Comes & Eques Chriſti Argentanus*) ſæpè laudatur, & ejus *Opera Legalia* recenſentur *in c.* 49. *num.* 153. quibus additur *Miſcellaneum Juridicum Opus egregium.*
Calderonus (*Antonius Gabr. Favent. Auditor Rotæ Ferrar.*) ex calamo *Amanuenſis* laudatur quandoque *in hoc Opere*, ut in *c.* 42. *in init. poſt Summarium.*
Camerinus Nicolaus Advocatus Carpenſis laudatur. c. 42. *ſub fine Summarii, ſeù ſub num.* 130. *ibid.*
Caren. reſol. 68. declaratur. *c.* 45. *n.* 76.
Cephal. conſ. 31. in terminis monetæ march. affertur. *c.* 45. *n.* 13.
Contr. diſcept. 81. *n.* 25. impugnatur. *c.* 50. *n.* 156.
Ab Eccleſ. (*Franciſc.*) *conſ.* 30. *n.* 2. inter conſ. feudal. diverſ. declaratur. *c.* 47. *n.* 62.
Eugen. conſ. 72. *ſub n.* 12. *lib.* 2. ponderatur. *c.* 46. *n.* 109.
Fachin. conſ. 100. *ſub n.* 8. examinatur, & rejicitur *c.* 43. *n.* 116.
Fatinellus de Fatinellis Illuſtriſſ. Prælatus Curiæ Romanæ vot. 6. *poſt Pigant. ad Stat. Ferrar.* rejicitur *c.* 46. *per tot.* & ejus ſententia fuit revocata. *n.* 323.
Franch. dec. 228. examinatur. *Not. ad c.* 25. *n.* 1. 2. 3.
Gabr. conſ. 164. *lib.* 1. declaratur. *c.* 45. *n.* 70. & rejicitur *n.* 71.
Gall. de fructib. diſp. 4. *art.* 1. *q.* 5. *à n.* 58. rejicitur. *c.* 48. *n.* 17. & *ſeqq. ex n.* 26. 70. & *ſeqq.*
Gatt. conſ. 17. declaratur. *c.* 45. *n.* 75.
Gobius Antonius Mantuanus Digniſſimus Præſes Senatus Mantuæ laudatur *in fin. Oper. Animad.* 2. *n.* 3. *in tract. de monet. q.* 8. ponderatur. *c.* 45. *n.* 77. & *conſult.* 131. *ſub n.* 38. 39. declaratur. *c.* 47. *n.* 146.
De Luca Card. tit. de uſur. diſc. 1. rejicitur. *c.* 48. *ex n.* 16. 26. 70. & *ſeqq.* quomodò loquatur *n.* 49.
Idem Card. de Luca tit. de camb. diſc. 26. *n.* 7. & *alibi* impugnatur. *c.* 49. *n.* 183.
De Luca Melphicten. ad Gratian. diſcept. 527. tom. 3. impugnatur. *ibid.*
Magnonus Joſeph Ferrar. Advocatus laudatur. *c.* 49. *à n.* 73. *uſque ad n.* 115.
Manent. dec. 60. affertur, declaratur, rejicitur, & in quibus caſibus poſſit procedere. *c.* 43. *n.* 143. uſque ad 174.

Manſ. conſult. 166. *lib.* 2. *& conſult.* 258. *lib.* 3. declaratur. *c.* 43. *nu.* 50. *conſult.* 391. *& conſult.* 392. (quæ poſterior eſt *Boſcoli*) declaratur. *c.* 45. *nu.* 74. *conſult.* 659. *lib.* 7. notatur. *c.* 44. *num.* 40. *conſult.* 716. *&* 717. *lib.* 8. notatur. *eod. c.* 43. *nu. fin.* nec de eo in iſtis locis eſſe curandum, dicitur *in fine Oper. animadv.* 1. *nu.* 1. 2. *& conſult.* 718. quæ eſt *deciſio Rotæ Januenſ.* impugnatur ex profeſſo *per tot. idem c.* 43. & ab ea fuiſſe receſſum cum revocatione ſententiæ, obſervatur *in Animadv.* 1. *in fine Oper.*

Mel. alleg. 78. *nu.* 17. *lib.* 2. declaratur. *c.* 47. *nu.* 146.

Menoch. conſ. 545. refellitur. *c.* 43. *n.* 42.

Oter. de paſc. c. 9. *& c.* 13. *n. fin.* rejicitur. *in Not. ad idem. c.* 9. *à n.* 3. *ad* 14.

Pelagatti Jacobi J. C. & Advocat. Ferrar. duo dantur *Reſponſa. c.* 49. *&* 50. *per tot.*

Rimin. jun. conſ. 402. *lib.* 4. rejicitur. *c.* 44. *nu.* 88.

Rocca (*Epiſc. Iſolanus*) *diſp.* 99. *lib.* 2. rejicitur. *c.* 48. *ex nu.* 16. 26. *& ſeqq.* quomodo loquatur. *n.* 49.

Rota Romana in rec. *dec.* 427. *p.* 9. *& dec.* 209. *p.* 10. declaratur. *c.* 43. *n.* 53. 54.

Rota Romana poſt Oleam de ceſſ. jur. deciſ. 15. *n.* 10. *aliàs in rec. dec.* 44. *nu.* 12. *p.* 11. rejicitur. *c.* 49. *nu.* 222. 223.

Cor. Cerro dec. 226. 271. declaratur. *c.* 43. *n.* 53. 54.

Senatus Mant. poſt q. 8. *Gob. de monet.* expenditur *c.* 45. *num.* 78. *& deciſ. in cauſa Agnella, & Gonzaga la* 2. declaratur. *c.* 47. *nu.* 76. 116. *& ſeqq.*

Spada conſ. 183. *lib.* 3. rejicitur. *c.* 43. *n.* 48.

Surd. dec. 156. rejicitur. *c.* 44. *n.* 81.

Id. conſ. 335. *lib.* 3. declaratur. *c.* 45. *nu.* 68. 69.

Venturin. conſ. 45. ponderatur. *c.* 45. *n.* 73.

Zaul. (*Epiſc. Verulen.* laudatur meritò *in argum. c.* 38.) *& ad Stat. Favent. lib.* 3. *Rubr.* 6. *à n.* 24. *& ſeqq.* notatur. *c.* 49. *n.* 66. 69. declaratur. *nu.* 122. *& ſeqq.*

Doctorum Auctoritas.

Doctoris auctoritas ſine contradicente eſt ad inſtar legis. *c.* 43. *n.* 144.

Doctrinæ.

Doctrinæ in terminis tollunt omnem difficultatem. *c.* 46. *n.* 276.

Dohana. Dohanerii.

Quoad Fidam, ejuſque ſolutionem, & cætera eos in hac materia concernentes. *c.* 39. *num.* 13. *cum multis ſeqq. & poſt tract. Animadv.* 3. *num.* 64. 65.

Domicilium.

Domicilia plura quoad eumdem. *Not. ad c.* 4. *n.* 4. & reſpectu Officialium. *Not. ad c.* 7. & famulorum. *ibi n.* 7. *& ſeqq.* Et Militum ſtipendiatorum. *c.* 4. *n.* 16.

Vide *verb. Vicinitas.*

Domini

Oppidorum in eis non habitantes, Paſcuo publico uti non poſſunt ſecundum aliquos. *c.* 6. *n.* 12.

Oppidorum in eis non habitantes, an paſcuo uti poſſint. *ibid. n.* 1.

Oppidorum per Gubernatores, Judices, Officiales, ſeù miniſtros à ſe conſtitutos, habitare in ſuis Oppidis dicuntur. *c.* 6. *n.* 3.

Domino regulariter competit libera bonorum alienatio. *c.* 11. *n.* 3.

Dominorum alicujus Oppidi, & incolarum, ſeù vicinorum, magnum eſt diſcrimen. *c.* 6. *n.* 9.

Dominus beſtiarum quando teneatur de damno dato ab illis. *c.* 42. *nu.* 49. *& ſeqq.* ac *c.* 39. *à n.* 1.

Dominus agri, collectis fructibus, an poſſit illum ſepibus, aut parietibus vallare, & clauſuris munire, vel pratum facere, proponitur, & reſolvitur remiſſivè. *c.* 16. *n.* 5.

Agri, collectis fructibus, non prohibetur pro libito plantare. *ibid. n.* 11.

Dicitur, qui partem habet in re. *c.* 34. *n.* 11.

Domini, & famuli unius tantùm perſonæ, & vicini loco habentur. *c.* 7. *n.* 18.

Dominus non eſt veriſimile, quod abdiceet à ſe dominium ſuorum bonorum. *c.* 47. *n.* 30.

Oppidi contributioni ad conſtructionem pontium, & murorum æquè cum ſuis vicinis obnoxius eſt. *c.* 6. *n.* 6.

Oppidi in Paſcuis regulariter nihil aliud habet, niſi ut duplex vicinus. *c.* 9. *n.* 14.

Oppidi majora ſuſtinet onera, quàm quilibet alius vicinus. *c.* 6. *n.* 5.

Oppidi, qui in eo juriſdictionem habent, Paſcuorum dominium ex eo non cenſentur habere. *c.* 9. *n.* 13.

Paſcui privati, quomodo & cuſtodem ponere poſſit, & talis cuſtos qualiter pignorari debeat. *c.* 19. *n. fin.*

Pecudum ad damni ſatisfactionem in alieno paſſuragio facti omni jure obſtrictus eſt. *c.* 13. *n.* 1.

Dominus, qui animalia retenta ab eo, qui damnum fuit paſſus, tranſportaverit, furti tenetur. *c.* 13. *n.* 23.

Animalis occiſi imputat corium, & carnem in computum valoris. *Not. ad c.* 19. *n.* 17.

Territorii, etſi in aliquo loco particulari habitet, in omni parte territorii habitare cenſetur. *c.* 6. nu. 7.

Territorii non poteſt Paſcua ad culturam reducere, nec vites plantare, nec modum paſcendi quoquo modo pervertere, ſeù immutare. *c.* 16. *n.* 2.

Vaſſallorum, & in Oppido ſuo habitantium caput eſt. *c.* 6. *n.* 4.

Quando compellantur vendere domos ſuas. *c.* 27. *n.* 7.

Non poſſunt arare fundum in præjudicium habentis jus paſcendi. *poſt tr. animadv.* 3. *n.* 8.

Quomodo, & quando poſſint agros ad culturam reducere, ſi alius habeat jus paſcendi. *poſt tr. animadv.* 3. *n.* 10. *& ſeqq. & n.* 45.

Qui conceſſerunt ſervitutem paſcendi in propriis bonis, an eam aliis concedere poſſint. *poſt tract. animadv.* 3. *num.* 29. ubi etiam de ſervitute lignandi.

Vide *verb. Mutatio. Servitus Terræ.*

Dominium

Rei legatæ tranſit recta via in legatarium etiam ignorantem. *c.* 43. *n.* 155. 156.

Dominii titulus eſt perpetuus. *c.* 43. *n.* 156.

Cum hypotheca ſecundum diverios reſpectus ſimul concurrere poteſt. *c.* 49. *n.* 87.

Dominii, vel ſpecialis hypothecæ reſervatio, vel priorum jurium præſervatio contra cedentem, excludit novationem, delegationem, vel in ſolutum dationem. *c.* 49. *n.* 178.

Paſcuorum non cenſetur habere Dominus Oppidi, habens in eo juriſdictionem. *c.* 9. *n.* 13. ac vide *poſt tract. animadv.* 3. *n.* 25.

Domus.

Domum ſuam vendere compellitur quis pro conſtructione

ſtructione Eccleſiæ, vel Monaſterii. *c.* 27. *nu.* 7.

Donatio.

Donata Clerico confiſcari non poſſunt à Fiſco ex *Statuto* diſponente bona donata confiſcari poſſe, donatione non obſtante. *c.* 49. *n.* 104.

Inter virum, & uxorem quomodo prohibita, & de ejus natura. *c.* 47. *num.* 106. *ad* 112. 175. 176.

Dos

Eſt priùs detrahenda de fideicommiſſo univerſali, quàm de particulari. *c.* 44. *à nu.* 31. *ad* 44.

Doti non tribuitur majus privilegium, quàm legitimæ. *c.* 44. *n.* 34.

Ad dotem conſtituendam præſumuntur ſufficientes fructus fideicommiſſi. *c.* 44. *n.* 35. 36.

Pro ſatisfacienda dote quando bona dicantur libera. *c.* 44. *n.* 37. *& ſeqq.*

Vide verb. AUTH. RES, QUÆ.

Dos eadem non debet diverſo jure cenſeri. *c.* 47. *num.* 22.

Dotis mutatio, & novatio quando non expediat uxori. *c.* 47. *n.* 87.

Nullum habet privilegium reſpectu bonorum feudalium. *c.* 47. *n.* 165.

In dotem uxoris quando bona viri transferantur. *c.* 47. *n.* 102. *& ſeqq.*

Promiſſa filiæ per patrem non poteſt diminui, etiam ea conſentiente. *c.* 47. *num.* 123. 142. limita *num.* 144.

Poteſt alienari validè, uſque ad medietatem. *c.* 47. *n.* 217.

Dotis, ſivè bonorum dotalium alienatio æquiparatur alienationi bonorum minoris. *c.* 47. *nu.* 211.

Dotalis fundus. Vide verb. FUNDUS DOTALIS: Ejus alienatio quando convalidetur, nec poſſit impugnari. *c.* 47. *n.* 200. 220. *ad* 223. 226.

Dotis ſuæ pro aſſecuratione agens mulier hypothecaria contra tertios, excuſſionis exceptione repellitur. *c.* 49. *n.* 71. 76. limita *n.* 72.

Dote in quantitate à fratre promiſſa ſorori, tenetur ſoror prius excutere bona ejuſdem fratris antequàm deveniat contra tertium poſſidentem bona paterna ipſi ſorori hypothecata, & hoc non obſtante *Stat. Ferrar. lib.* 2. *Rubr.* 140. & ità bis deciſum refertur, & comprobatum. *c.* 49. *à n.* 73. *ad* 97. amplia ubi tertius eſt Clericus. *à n.* 98. *& ſeqq.*

Dotis cauſa ſemper, & ubique præcipua eſt, non eſt tamen privilegiata in omnibus, ſed ſolùm in caſibus à jure expreſſis. *c.* 49. *n.* 74. 75.

Dotis conſtitutio, & collatio in matrimonium, quomodo differant inter ſe. *c.* 49. *n.* 84.

Ad dotem mulieri agenti rei vindicatione, non objicitur excuſſionis exceptio. *c.* 49. *n.* 92.

Dotem habere in pecunia, quàm in bonis, magis intereſt mulieri. *ibid. n.* 95.

Aſſignari debet non de melioribus, neque de deterioribus bonis, ſed partim de utriſque, arbitrio boni viri. *ibid. n.* 96.

Dotes ſuas ad effectum aſſecurandi mulier comparens in judicio moto à creditoribus mariti, per modum exceptionis, non tenetur probare vergentiam Viri ad inopiam, nec judicium excuſſionis præmittere. *ibid. n.* 121.

Dubium.

Dubius eventus quando æſtimabilis ſit. *c.* 13. *nu.* 10.

In dubio pro dote eſt judicandum. *c.* 43. *n.* 176. pro reo, & poſſeſſore. *n.* 177. pro validitate aſſignationis. *n.* 175. & pro validitate cujuslibet actus. *ibidem.*

E.

Edictum.

EDictum juſtum eſt obſervandum, & reiterandum. *c.* 46. *n.* 242. 254. 255. *&* 303.

Effectus

Eſt magis attendendus, quàm verba. *c.* 46. *n.* 56. *& ſeqq.* ac diſcretivè. *n.* 59.

Emphyteuſis

Ex pacto, & providentia, quomodo non alteretur. *c.* 43. *à n.* 8.

Eccleſiaſtica quando tranſeat ad hæredes extraneos. *c.* 43. ex *n.* 15. 34. *ad* 40.

Quando conſideretur ut locatio tranſiens ad extraneos. *c.* 43. *n.* 20. 21.

Ex obſervantia quando denotetur hæreditaria. *c.* 43. *n.* 35. 36.

Eccleſiaſtica hæreditaria poteſt conſtitui in dotem, etiam ceſſante ſubſidio. *c.* 43. *n.* 82.

Vide BONA EMPHYTEUTICA. CONSUETUDO GENUENS. HÆRES; *verſ. qui non eſt.*

Emphyteuta.

Emphyteuta diſponens de re emphyteutica, cenſetur ſe conformare conſuetudini loci. *c.* 43. *n.* 151.

Emptio,

Et venditio tunc dicitur facta in ceſſione nominis, quando facta eſt pro pretio, ſivè è contra pretium ſolutum pro ceſſione. *c.* 49. *num.* 151. Pretii tamen ſolutione facta per modum dandi ad finem accipiendi nomen pro eo exigendo, poteſt dici facta alia conventio, quàm ſola emptio, & venditio. *ibid. n.* 152.

Emptor.

Emptorem, ex quo bona debitoris non reperiunt, debitor non dicitur inexigibilis. *c.* 49. *n.* 21. limita *n.* 32.

Tenetur ſolvere pretium venditori nominis debitoris, licèt nomen non ſit ſolvendo, dummodò ſit verum, & reale. *c.* 50. n. 21. declara *nn. ſeqq.*

Acquirit dominium rei, habita fide de pretio, etiam eo non ſoluto. *c.* 47. *n.* 168. Non poteſt impugnare factum venditoris. *n.* 169. amplia, & declara. *n.* 170. 171. 172. *& ſeqq.* poteſt uti juribus venditoris. *n.* 183.

Quando debeat eſſe ſollicitus de inveſtimento. *c.* 44. *n.* 80. *& ſeqq.*

Utitur juribus venditoris ad ſe tuendum. *c.* 47. *n.* 183. 240.

Entia

Non ſunt multiplicanda ſine neceſſitate. *c.* 43. *n.* 115.

Enunciativa.

Enunciativa facta in inſtrumento, quando ſit erronea, nec obſtet. *c.* 47. *n.* 136.

Error.

Error facti, vel juris excludit initium, & progreſſum præſcriptionis. *c.* 45. *n.* 43.

Quando dicatur probatus. *c.* 47. *n.* 37.

Referentis non ſpectatur. *ibid. n.* 137.

Contrà confeſſionem geminatam non poteſt allegari. *c.* 42. *n.* 93. de ratione. *n.* 94.

Eventus.

Eventus futuri quandò conſiderentur. *c.* 44. *nu.* 90.

Evictio.

Quem de evictione tenet actio, eundem repellit exceptio. *c.* 47. *n.* 225. ſub evictione ad favorem emptoris, quæ cadant. *n.* 135.

Evictionis promiſſio an ſufficiens ſit ad hoc, ut cenſeatur promiſſa nominis exigibilitas, & ceſſionarius habeat regreſſum contrà cedentem, quamvis ipſe ceſſionarius non ignoraverit nomen ceſſum eſſe non ſolvendo. *c.* 50. *à n.* 35. *ad* 40.

Evictionis actione ceſſionarius perpetuò agere poteſt adverſus cedentem ad reſtitutionem ſortis cenſus ceſſi, & evicti, ac etiam ad fructus poſt evictionem paſſam decurſos. *ibid. nu.* 99. *& n.* 100.

Exceptio.

Exceptio eſt de regula. *c.* 46. *n.* 33.

Excuſſionis, reſpectu ſimplicis fidejuſſoris dicitur dilatoria, & ante litis conteſtatam eſt opponenda. *c.* 49. *nu.* 68. Tertius autem poſſeſſor, & fidejuſſor indemnitatis, vel is, qui promiſit quantò minùs à principali conſequi poterit, poteſt eam in quacunque parte judicii, etiam in cauſa appellationis, & in executione ſententiæ opponere. *n.* 116. 117. *& ſeqq.* Prout quandocunque opponi valet, quando competit ex conventione. *n.* 120.

Excuſſionis oppoſita reſpectu ordinis judicii dicitur de apicibus juris, & requirere altiorem indaginem; ſecùs ſi opponatur reſpectu juris, & intereſſe partis. *ibid. n.* 77. *& ex n.* 251. *& per tot.* de materia excuſſionis.

Excommunicatio

Quid ſit, & ejus ſubjectum. *c.* 39. *nu.* 132. *& ſeqq.* ubi etiam de excommunicatione Locuſtarum.

Excuſſio

An ſit facienda in alia Provincia ſubjecta eidem Principi. *c.* 44. *à n.* 86. *ad n.* 91.

Quid, & quotuplex ſit, ejus natura, & forma: quando exactiſſima, & formalis requiratur; quando ſufficienter, & legitimè facta dicatur, & plurima alia de excuſſione reſpectu potiſſimum ceſſionarii facienda, fuſo calamo, & magiſtraliter pertractantur. *in tot. cap.* 49.

Vide *verb. Correus. Bona. Exceptio. Exiſtentia. Expenſæ. Hæres. Hæreditas. Inops.*

Executor.

Executoribus duobus, licèt meliùs ſit excuſſionem fieri; ſufficit tamen ſi per unicum tantùm ſit facta. *c.* 49. *n.* 52.

Executoris, ſeu Nuntii relatione, an, & quando probetur excuſſio. *ibid. n.* 54. *uſque ad n.* 60. *& n.* 112. *&* 335. *ac* 339.

Vide *verb. Birruarius.*

Exemplum.

Exemplis utrum ſit judicandum. *c.* 34. *nu.* 19. vide *ibi Not.* 3. 4.

Exigibilitas.

Inexigibilis debitor non dicitur, ex quo ejus bona non reperiunt emptorem. *c.* 49. *n.* 21. limita *nu.* 32.

Debitoris quando remaneat ſufficienter probata. *ibid. n.* 340.

Exigibilitate promiſſa, dicitur ſatisfactum promiſſioni, ſi debitor ſtabilia poſſidet. *ibid. num.* 351.

Nominis ceſſi an præſtari debeat, de quo tempore ſit præſtanda, maximè in cenſibus, & annuis redditibus; quando promiſſa dicatur, quid ejus promiſſio importet, & alia plurima de exigibilitate, per totum ferè *cap.* 50.

Exiſtentia

Ad non exiſtentiam aliorum bonorum inferri debet neceſſariò in excuſſione conventionali. *c.* 49. *n.* 347.

Exitus

Quid ſit, & quarè ſic dictus. *cap.* 1. *n.* 22.

Expenſæ.

De expenſis factis pro alendis animalibus retentis. *Not. ad c.* 13. *n.* 8. 9.

Condemnatio in expenſis non comprehendit damna, & quando ſecus. *Not. ad c.* 15. *nu.* 3. *& ſeqq.* Vide verb. CONDEMNATIO.

Expenſas factas in exactione nominis ceſſi, vel in lite, qua ceſſionarius ſuccubuit, an repetere valeat à cedente. *c.* 49. *n.* 243. 244.

Expenſis oblatis in omnibus quibuſcunque caſibus in quibus ceſſat excuſſio, ſeu dubitari poteſt an ſit admittenda, nec ne, ſemper debet fieri. *c.* 49. *nu.* 255. amplia *nu.* 257. 271. 273. *cum multis ſeqq.* limita *à nu.* 295. *uſque ad nu.* 314.

Experientia

Eſt rerum magiſtra. *c.* 46. *n.* 306.

Expoſitus

Puer in loco expoſitionis acquirit originem. *c.* 4. *n.* 10.

Expreſſum

Id dicitur, quod ſolùm verificari poteſt. *c.* 43. *n.* 25. & quantum eſt expreſſum, tantùm dicitur volitum. *c.* 47. *n.* 135.

Extremum.

Extremis verificatis pro aliquo, media incluſa ejuſdem præſumuntur. *c.* 9. *n.* 9.

Exul.

Exul ad tempus, an dicatur vicinus loci in quo ante exilium habitabat. *c.* 4. *n.* 26.

F.

Factum.

FActum proprium nullum poteſt impugnari. *c.* 47. *n.* 185.

Facultas

Regia debet præcedere in alienatione paſcui publici. *c.* 11. *n.* 10. Vide verb. LICENTIA.

Regia ad alienandum, ſi in eadem die appareat confecta, in qua alienatio, prior intelligitur facultas, quàm alienatio. *c.* 11. *n.* 11.

Regia an præſumatur, ubi de ea non conſtat. *c.* 11. *n.* 12.

Regia ex communiori ſententia ſcripturam requirit. *ibid. n.* 16.

Regia in ſcriptura, vel alienatione, quæ excedit centum annorum metas, præſumitur præceſſiſſe, etiam ſi per ſcripturam non enuncietur. *c.* 11. *n.* 18.

Paſcendi competens civibus quænam ſit. *Not. ad c.* 3. *n.* 3. & quando non operetur. *n.* 45.

Libera vendendi coanguſtari non debet. *c.* 30. *nu.* 9.

Falſitas.

Falſitatis ſuſpicio in civilibus habetur pro falſitate. *c.* 44. *nu.* 11. & quibus augeatur. *à nu.* 12. *ad* 24.

Potiùs præſumitur quàm inveriſimilitudo. *c.* 44. *n.* 15.

Scripturæ in parte una influit in alteram. *ib. n.* 20.

Ad probandam falſitatem plura junguntur. *c.* 44. *nu.* 24.

Familia

An conſiſtat in uno, vel duobus famulis. *c.* 4. *nu.* 31.

num. 30.

Fœmina.

Fœminæ veniunt appellatione hæredum quorumcunque. *c.* 43. *n.* 63. 64.

Eſt incapax feudi maſculini. *c.* 47. *n.* 164. Vide *verb. FEUDUM.*

Famulus.

Famuli dominorum an dicantur vicini loci, in quo dominus habitat. *c.* 4. *n.* 26. & *Not. ad c.* 7. *ex n.* 7.

Mercenarii, & ſervitores Prætorum, & Magiſtratuum, cæterorumque Officialium, vicini, & habitatores dicuntur, & Paſcuo publico in loco ubi commorantur, frui debent. *c.* 7. *n.* 12. & *ibid. Not. ex n.* 7.

Mercenarii ſicut cæteri vicini à muneribus publicis non excuſantur. *ibid. n.* 13.

Mercenarii nec vicinitatem recipiunt, nec munera publica ſubeunt. *ibid. n.* 16.

Mercenarii frequenter nec animum permanendi in oppido habent, nec ullam bonorum ſubſtantiam. *ibid. n.* 17.

Famuli, & dominus unius tantùm perſonæ loco habentur. *ibid. n.* 18.

Famuli ſecundùm certam diſtinctionem (quæ tradinur) vicini, vel cives reputantur. *ibid. n.* 19.

Feudum.

Feudi refutatio poteſt fieri in coinveſtitutum, etiam ſine aſſenſu domini. *c.* 47. *n.* 128. 130.

Feudi, & emphyteuſis ceſſio, & alienatio, quando poſſit fieri, ſine conſenſu domini. *ibid. n.* 129. 130.

Feudi natura poteſt mutari de maſculino ad fœmininum à domino directo ad preces vaſſalli. *ibid. n.* 163.

Feudi maſculini fœmina eſt incapax. *c.* 47. *n.* 164. Vide in verb. FÆMINA *ubi ſupra.*

Feudalia bona non poſſunt tradi in fundum dotalem. *d. c.* 47. *n.* 115. vide *n.* 193. 194.

Feudale præſumitur quidquid eſt intra fines feudi. *c.* 9. *n.* 8. & *c.* 40. *n.* 141. 142.

Vide alia in Summar. alphabet. *c.* 41. *n.* 141. cum multis ſeqq. in hoc verb.

Fideicommiſſarius.

Fideicommiſſario quando ſit concedenda immiſſio. *c.* 44. *n.* 1. & quando retentio rei reſtituendæ. *c.* 40. *n.* 30.

Fideicommiſſum.

Fideicommiſſi bona, quoad dotem. Vide verb. *Auth. res, quæ,* & verb. DOS.

Fideicommiſſa quando, & quomodo ſupponantur poteſtati Principis ſupremi. *c.* 44. *à num.* 56. *ad* 74.

Fideicommiſſi derogatio ſuſtinetur, ſi adſit cambium, & recompenſa. *ibid. n.* 70. & *ſeqq.* declara ſi ſit ſervata forma ipſius derogationis. *n.* 78. 79.

Fideicommiſſa, quoad alienationem cum cambio non concedendam à Principe. *d. c.* 44. *n.* 74. *ad* 77.

Vide *verb. Legitima.*

Fidæ, & Diffidæ

Materia in propoſito animalium plenè tractatur *in c.* 39. 40. 41. & de obligatis ad ſolutionem Fidæ latè agitur *in eod. c.* 39.

Fidejuſſor

Ante litem conteſtatam opponere debet exceptionem excuſſionis. *c.* 49. *n.* 68. & 110. limita in fidejuſſore indemnitatis. *num.* 117. *ad* 119. Idem quando excuſſio competit ex conventione, qui tunc quandocunque opponi poteſt. *n.* 120.

Liberatus remanet, quoties creditor diù neglexit agere contra principalem debitorem idoneum, qui poſteà effectus ſit non ſolvendo. *d. c.* 49. *n.* 225. limita *n.* 226. remiſſivè.

Et cedens in materia excuſſionis æquiparantur. *ibid. n.* 257. 258.

Principaliter, & in ſolidum obligatus cum juramento in forma Cameræ, ac alia ampliſſima, an, & quando juvari poſſit excuſſionis beneficio, latè *ibid. à n.* 273. *ad n.* 291.

Filius

Quando ſit excluſus à feudo, & emphyteuſi ex diſpoſitione patris. *c.* 43. *nu.* 105. 106. 118. ex immixtione in bonis, ſit hæres patris. *c.* 47. *n.* 224.

Fines

Sunt ponendi per lineas rectas. *Not. ad c.* 28. *n.* 1. & de modo eos ponendi. *ibid. n.* 2. ac de materia eorum remiſſivè. *n.* 3.

Paſcui, ut noti ſint, debet ſignum quoddam (quandò demarcatio fit) conſtitui, vel erigi, & qua forma ſit conſtituendum. *c.* 28. *n.* 4.

Fœtus

Decimus in ordine naſcendi. Vide verb. *Decimus.*

Forenſis.

Forenſes quando teneantur pœnis ſtatutariis pro damnis datis. *Not. ad c.* 12. *n.* 5.

Quoad ſolutionem Fidæ. *c.* 39. *n.* 38. & *ſeqq.*

Quando ob ignorantiam non excuſetur. *c.* 12. *ſub n.* 22.

Forma

Servanda in interlocutoria Judicis pronunciantis excuſſionem eſſe legitimè factam, quænam ſit. *c.* 49. *n.* 51.

Excuſſionis duplex traditur. *ibid. num.* 336. & 338.

Fructus.

Fructus Paſcui dicitur gramen, ſeù herba. *c.* 36. *n.* 2. Vide verb. *Glandes. Herba.*

Poſt recollectos fructus, an poſſint immitti animalia ad paſculandum invito domino. *poſt tr. animadv.* 3. *n.* 27.

Frumentum.

Tempore neceſſitatis quiſque compelli poteſt, ut frumentum, quod ſupereſt, juſto vendat pretio. *c.* 27. *n.* 5. ubi ampliatur.

Fundus Cenſitus

An priùs ſit excutiendus, antequam conveniantur poſſeſſores aliorum bonorum generaliter hypothecatorum. *c.* 49. *à n.* 262. 268.

Fundus Dotalis.

Quando, & ex quibus excludatur, nec poſſit dici conſtitutus. *c.* 47. *à nu.* 2. *ad* 39. *nu.* 43. & *ſeqq.*

Quomodo reſtituatur uxori. *d. c.* 47. *n.* 24. quando præſumatur. *nu.* 43. 44. 46. & *ſeqq. ac nu.* 66. *uſque ad* 82. ad eum tradendum, quid requiratur. *c.* 47. *n.* 113. pro eo non poſſunt dari feudalia. *nu.* 115. quando ejus alienatio ſuſtineatur. *nu.* 226.

Vide *verb. Alienatio.*

Furtum.

In domo præſumitur factum à vicinis. *c.* 14. *ſub n.* 2. & ibi *Not. n.* 2. declara *n.* 3.

G.

Gabella

TRanſitus animalium debetur. *Not. ad c.* 34. *nu.* 1. 6. Vide verb. *MONTAGIUM, Datium.*

cium.
Noviter conceſſa, & continuatio gabellæ antiquæ, in quo differant. *c.* 46. *n.* 111.
Solvere *gabellan*, & ſolvere *gabellæ*, differentia. *ibid. n.* 179. *& ſeqq. ac ex n.* 186.
Gabella *Groſſa*, & *Gabella generalis* in *Statu Ferrar.* quænam ſit, quomodo, quando, & ubi ſolvatur. *c.* 46. *n.* 5. 65. 118. *ad* 129. 149. 153. 159. 179. *& ſæpiùs etiam.*
Non datur ei, per cujus territorium non ſit tranſitus. *c.* 46. *n.* 129. 268.
Conceſſio eſt odioſa. *ibid. n.* 154. vide *nn. ſeqq. & ex n.* 197.
Solita, & antiqua eſt favorabilis. *d. c.* 46. *n.* 195.
In materia Gabellarum obſervantia ſpectatur. *d. c.* 46. *n.* 211.
Duplex non debetur in eodem loco pro eadem re. *ibid. n.* 89. quando nequeat verificari. *n.* 90.
Pro conceſſione Paſcuorum, interveniente pretio debetur, & à quibus. *c.* 36. *n.* 9. 10.
Quando de venditione herbæ debeatur. *c.* 36. *n.* 9.
Vide *verb. Vendita.*

Gabellarius.

Gabellario primo, an ſecundo ſit ſolvenda gabella. *Not. ad c.* 36. *n.* 1. *verſ. & de quæſito.*

Geminatio.

Geminationis vis, & efficacia. *c.* 47. *n.* 149.

Glandes

Sunt in fructu Civium, nec Communitas habens facultatem vendendi jus paſcendi in bonis illorum, non eam habet vendendi jus paſcendi glandes. *poſt tract. Animadv.* 3. *ſub nu.* 47. *in fin.*

Gratia

Quomodo probari debeat. *c.* 44. *num.* 7. conceſſa contrà ſolitum eſt ſuſpecta de falſo. *num.* 10. quando non fuiſſet conceſſa à Principe. *n.* 17.
Gratiæ conceſſæ de plenitudine poteſtatis à Vaſſallis poſt devolutionem, ſunt parvi momenti. *c.* 44. *n.* 69.
Verba in Gratiis valent quantum ſonant. *c.* 46. *nu.* 11.
Principis non debet eſſe inanis, ſed utilis. *d. c.* 46. *nu.* 53.

Grex.

Gregis nomine quid ſignificetur, & quis numerus pecudum gregem conſtituat. *c.* 25. *n.* 21.

H

Habitare.

HAbitare dicitur qui per alium habitat. *c.* 4. *num.* 28.
In Oppido dicitur qui per aliquod tempus abeſt, cum tamen animum redeundi habeat. *d. c.* 4. *n.* 25. 28.
Propriè non dicitur in loco qui unum, vel duos ſervos tantum ibi habet. *c.* 8. *n.* 18.

Habitatio

Majoris partis anni eſt neceſſaria ut quis Paſcuo oppidi poſſit potiri. *c.* 4. *n.* 23.
Debet eſſe ſtabilis, non rara, vel momentanea. *ibid. n.* 24.
Principaliter conſiſtit, & conſervatur animo. *ibid. n.* 27.

Habitator

Oppidi pluribus modis quis dicitur. *c.* 4. *n.* 22.
Oppidi an dicatur ſcholaris qui cauſa ſtudiorum in eo reſidet, & quid de exule ad tempus, de famulis, & adoptivis. *c.* 4. *n.* 26.

Hæres. Hæreditas.

Hæres, & hæres hæredis non poteſt impugnare confeſſionem defuncti. *c.* 47. *n.* 167.
Hæredum, & ſucceſſorum appellatione, qui veniant. *c.* 43. *n.* 13. *& nu.* 63. ubi de fœminis, *&* 64.
Hæres hæredis tenetur ſervare factum defuncti etiam quoad bona propria. *c.* 43. *num.* 98. 99. 100.
Qui non eſt hæres non habet jus in bonis emphyteuticis hæreditariis. *c.* 43. *à nu.* 101. *ad* 108. ubi etiam de bonis emphyteuticis mixtis.
Non poteſt redarguere teſtatorem de mendacio. *c.* 47. *nu.* 228. *& ſeq.* Nec poteſt impugnare alienationes de ſuis bonis factas à teſtatore. *n.* 233. ſed factum illius tenetur ſervare. *nu.* 233. 234.
Contra hæredes, vel hæreditatem jacentem defuncti principalis debitoris fieri debet excuſſio. *c.* 49. *num.* 213. 215. limita *nu.* 204. declara *nu.* 216.

Herba.

Herba, ſeù gramen Paſcui fructus eſt. *cap.* 36. *num.* 2.
Vide verb. FRUCTUS. Quando dicatur locata, ſeu vendita, & pro ea debeatur gabella. *c.* 36. *n.* 8. 9.

Homo.

Homo digniſſima omnium creaturarum. *c.* 18. *n.* 6.
Non dat pecuniam ad mercantiam, ſine ſpe lucri. *c.* 48. *n.* 3.

Hortus.

De jure Hortorum agitur, *poſt tract. animadv.* 3. *nu.* 3.

Hypotheca

Pro paſcuis, alimentis animalium, & damnis datis, quando detur. *Not. ad c.* 13. *ex nu.* 10. *ad* 14.
Cum dominio ſecundùm diverſos reſpectus ſimul concurrere poteſt. *c.* 49. *n.* 87.
Hypothecæ ſpecialis, vel dominii reſervatio contra cedentem excludit novationem; delegationem, vel in ſolutum dationem. *ibid. n.* 178.
Hypothecæ ſpecialis, ac pignoris naturam, quando habeat ſimplex ceſſio. *ibid. n.* 197. 230.
Hypothecam generalem, & ſpecialem habens ſuper bonis ſui debitoris an teneatur prius excutere ſpecialem, quàm generalem; fusè. *d. c.* 49. *à n.* 263. *ad* 272.
Hypothecis, & anterioribus obligationibus libera omnia bona de jure præſumuntur. *ibid. n.* 360.
Hypothecaria mulier agens contra tertios pro aſſecuratione ſuæ dotis, excuſſionis exceptione repellitur. *c.* 49. *n.* 71. 76. limita *n.* 72.
Hypothecaria quando actum dicatur. *ibid. num.* 94.
Cum hypothecaria, ſi *Salvianum interdictum* fuerit cumulatum, eo certius intrat (expenſarum facta ſubminiſtratione agenti) excuſſio. *ibid. n.* 272.
Datur in pecudibus pro paſturagii mercede. 1. 13. *n.* 29.

I.

Idoneitas.

IDoneitas, & exigibilitas nominis ceſſi, quando, & de quo tempore præſtari debeat ceſſionario per cedentem. *c.* 50. *ſparſim per tot.*

Idoneus.

Idoneus, & ſolvendo, immo dives dicitur qui ſtabilia poſſidet. *c.* 49. *n.* 350.

Immemorialis

Præſcriptio procedit in rebus uſui publico deſtinatis. *c.* 17. *nu.* 2. & ſic in paſcuis publicis. *ibid.*

Not. nu. 2. non requiritur inter privatos. *n.* 7. 8. 9.

Præſcriptio tantum operatur quantum privilegium, ſeu principalis conceſſio. *ibid. n.* 7. *ac in Not. n.* 2. & de aliis ſuis effectibus. *c.* 42. *n.* 29. *& ſeqq. ac c.* 45. *n.* 62. *& ſeqq.*

Præſcriptio quomodo articulari, & probari debeat. *c.* 17. *n.* 23. *& Not. ad c.* 6. *n.* 9. Excluditur à ſolo rumore contrario. *c.* 45. *n.* 90. Vide cætera in verb. PRÆSCRIPTIO.

Immiſſio

Quibus requiſitis concurrentibus concedatur fideicommiſſario. *c.* 44. *n.* 1. *& n.* 99. 100.

Immittens

In Paſcua plures pecudes, quàm ſtatuto, vel conſuetudine fas ſit, aut morbo laborantes, puniri debet, & à paſturagio expellitur. *c.* 3. *n.* 25.

Immunitas.

Immunitatis, ſivè exemptionis conceſſio ſtrictè debet intelligi. *c.* 34. *n.* 9.

Eccleſiæ quando competat egreſſo ab illa. *c.* 38. *ſub n.* 4.

Impedimentum.

Impedimenti ſibi præſtiti in exactione nominis ceſſi ſuper revocatione an, & quando ceſſionarius teneatur diligentiam adhibere, vel aliàs contrà cedentem proteſtari pro illo removendo. *c.* 49. *n.* 205. 206. *&* 207.

Incerta

Sunt cuncta mortalium. *c.* 44. *n.* 92.

Incola. Incolatus.

Ad effectum paſcendi, quomodò acquiratur. *c.* 3. & ibi *Not. n.* 1. 2. 3.

Incola eſt idem, ac Vicinus *in hoc Tract. c.* 4. *ſub n.* 4. Vide *verb. Vicini. Vicinus. Vicinitas*, & *poſt tr. animad.* 3. *n.* 14.

Indefinita.

Indefinita æquipollet univerſali. *c.* 42. *nu.* 19. *& c.* 46. *n.* 176.

Inexigibilis, Inexigibilitas.

Inexigibilis debitor non dicitur, ex quo ejus bona non reperiunt emptorem. *c.* 49. *n.* 21. limita *n.* 32.

Inexigibilitas debitoris ceſſi, & ejus paupertas, ſeù quod non ſit ſolvendo juſtificari debet plenè, & concludenter per ceſſionarium, ut habeat regreſſum contra cedentem. *d. c.* 49. *nu.* 366. *& à n.* 363. *& ſeqq.*

Inhibitio

Dotalis, ſeù alterius generis præſentata executoribus an, & quando ſufficiat ut excuſſio legitimè facta dicatur. *c.* 49. *nu.* 5. 8. *ac num.* 10. *& ſeqq.*

Inops.

Inops, & non ſolvendo, ac decoctus non dicitur ſtabilia poſſidens, quamvis pecuniam non habeat in contanti paratam ſolutioni. *c.* 49. *n.* 349.

Inops, & notoriè non ſolvendo, quando eſt debitor non intrat excuſſionem, *ibid. nu.* 359. *& n.* 365. ubi declaratur.

Inſpectio

Ocularis ſeparat omnem probationem. *c.* 46. *nu.* 358.

Inſtitutio.

Inſtitutionis titulus ſuppletur à clauſula *omni meliori modo. c.* 43. *à nu.* 111. *ad* 115.

Inſtrumentum.

Inſtrumenta plura probant etiam inter alios. *c.* 42. *n.* 103.

Habens pro ſe, habet intentionem probatam. *c.* 43. *n.* 4. Ejus vires. *n.* 5. 6. facit rem claram. *c.* 45. *n.* 8.

Inſtrumenti, ſeù ſcripturæ, vel cedulæ crediti ceſſi conſignatio, & traditio operatur tranſlationem, & ceſſionem actionis, & ceſſionarius fit dominus nominis ceſſi. *c.* 49. *n.* 190. 231.

Inſtrumento, & juſtificatione crediti ceſſi carenti ceſſionario negligentia, & mora in exigendo nomine ceſſo, imputari non poteſt. *ibid. n.* 235. declara *n.* 240.

Inſtrumenta ceſſionis, & crediti cedentis an, & quando, & per quem exhiberi debeant. *ibid. à n.* 236. *ad n.* 242.

Interdictum.

Vide *verb. Interim. Salvianum. Uti poſſidetis.*

Intereſſe.

Intereſſe habentis, cedentis, fidejuſſoris monitio, citatio, & interpellatio requiritur in excuſſione. *c.* 49. *nu.* 51. 112. 126. 127. declara *n.* 128.

Eſt taxatum *Mant.* 7. *pro* 100. *c.* 48. *n.* 39.

Dicitur liquidatum ex inſtrumento ſocietatis. *nu.* 48. & ex inſtrumento cenſus. *ibid. & n.* 119. 120.

Ut debeatur quando ſit neceſſaria interpellatio. *c.* 48. *n.* 113. & quando non ſint neceſſaria requiſita *Caſtrenſis. c.* 48. *n.* 120.

Interim

Interdictum cujus ſit naturæ, & quarè ſic dictum. *c.* 33. *n.* 1. & ibi *Not. n.* 1. ubi, quod aliàs vocatur manutentio, ſeù mandatum, de manutenendo.

Interdictum qua ratione fuit adinventum. *ibid. nu.* 3.

Interdictum pluribus in caſibus competit, ſed in materia, & litibus Paſcui frequentiſſimum eſt. *ibid. n.* 4. & in *Not. n.* 2. 3.

Interdictum præparatorium judicii poſſeſſorii eſt. *ibid. n.* 5.

Interdictum ut competat quid probari debeat. *ibid. n.* 6. & *in Not. n.* 2.

Interdicti in judicio non diſceptatur quis ſit juſtus, aut legitimus poſſeſſor; ſed de tuendo poſſeſſore agitur, *ibid. n.* 7.

Interdictum ut competat, requiritur, quod quis probet naturalem poſſeſſionem: non enim ſufficit civilis, aut ficta. *ibid. num.* 8. *& in Not. nu.* 2.

Interdicti judicium quomodò agitetur, & proceſſus ſuper eo in Curia noſtra peragatur, & de forma ſententiæ in hoc interdicto ferendæ. *ibid. n.* 10.

Interlocutoria.

Interlocutoriæ revocatio, & declaratio bis permittitur. *c.* 42. *n.* 14.

Judicis ſuper excuſſione eſt neceſſaria. *c.* 49. *nu.* 44. *&* *nu.* 114. amplia *nu.* 45. declara *num.* 46. 47. limita. *nu.* 48. Ejus forma quænam ſit. *ibid. nu.* 51. Quando expreſſa eſſe debeat, & quando tacita per proceſſum ad ulteriora ſufficiat. *nu.* 61. *uſque ad nu.* 64. Sive tamen expreſſa, ſive tacita ſit, ſemper ab ea datur appellatio. *nu.* 65. limita *nu.* 122. 124.

Ab expreſſa ubi appellari poteſt, à tacita etiam poteſt appellari. *ibid. n.* 70.

Interpretatio

Sumi debe tad evitandam contrarietatem. *c.* 42. *n.* 36. Deſtructiva, & non conſervativa gratiæ eſt rejicienda. *c.* 46. *n.* 313.

Interruptio.

Interrumpi præſcriptionem, vel dormire ſatis diverſum eſt *apud Doctores*: & quid in utroque caſu. *c.* 21. *n.* 24. Et de hac interruptione, remiſſivè *ibi in Not. n.* 1.

Non operatur poſt completam præſcriptionem. *Not. ad idem c.* 21. *n.* 5.

Paſcendi dupliciter poteſt cauſari. *c.* 21. *n.* 1.

Naturalis quæ ſit, & ejus exempla traduntur. *ibid. n.* 2. Civilis quæ dicatur, & ejus traditur duplex differentia. *ibid. n.* 3.

Judicialis quæ ſit, & quæ extrajudicialis; cujus exempla proponuntur. *ibid. n.* 4. & 5.

Cauſatur ex titulo vitioſo, vel mala fide. *ibid. n.* 8. Non cauſatur autem per actum violentum. *Not. ad idem c.* 21. *n.* 4.

Naturalis ut cauſetur, neceſſarium eſt, quod impeditus, vel turbatus contradictioni acquieſcat, & non reclamet. *ibid. n.* 9.

Naturalis non cauſatur ex actu omninò violento, & de facto quando ex eo quo durat violentia, aut metus, querelam ponere, ſeù reclamare turbatus perhorreſcit. *ibid. n.* 10.

Non cauſatur quando turbatus in continenti recuperat poſſeſſionem, vel ad eam redit. *ibid. n.* 11.

Civilis in jure paſcendi, querelam in judicium deductam expoſcit. *ibid. n.* 12.

Præſcriptionem non impedit quando turbatus in poſſeſſione, vel querelatus adhuc continuavit poſſeſſionem vel in ejus favorem (lite nota) fuit lata ſententia. *ibid. n.* 13.

Juris Paſcendi, an ex acclamatione, denunciatione, vel querela extrajudiciali producatur, & & formetur. *ibid. n.* 14. *cum duob. ſeqq.* ubi referuntur fundamenta negativæ partis. & *n.* 17. aſſertivæ opinionis.

Cauſatur ex contradictionibus, ſeù acclamationibus extrajudicialibus, ex aliquorum Doctorum ſententia, qui referuntur. *ibid. n.* 20.

Utrùm in præſcriptione immemoriali dari poſſit. *d. c.* 21. *n.* 26. 27.

Conſiderabilis eſt tantum quando præſcriptio eſt in fieri, non verò quando perfecta. *ibid. n.* 28. & 29.

Ex unico contradictionis actu cauſatur. *ibid. n.* 31.

Quomodo probetur. *ibid. n.* 32.

Non cauſatur ex actu nullo. *ibid. n. fin.* Nec ex actu violento, *ibid. Not. ad. c.* 21. *n.* 4.

Inveriſimilia

Non ſunt attendenda. *c.* 46. *num.* 43. & *c.* 48. *n.* 5.

Inveſtitura

Præ ſe fert aſſenſum domini. *c.* 43. *n.* 79. continet, & quando, clauſulam *ſine præjudicio tertii. n.* 138. 139. 140.

Inveſtituram rei propriæ ſuſcipiens, quid agat. *c.* 47. *n.* 105.

Ex gratia ſpeciali quando non ſit concedenda. *d. c.* 47. *n.* 121. 138. & *ſeqq.*

Conceſſa viro, & uxori in ſolidum, quomodò ſuſtineatur. *ibid. n.* 124. 125.

Judex

Ut delegatus Principis, an procedere poſſit declarationem decreti. *c.* 42. *n.* 6.

Sæcularis adeundus eſt (ſecundùm aliquos) pro exactione pœnarum contrà Clericorum peccata. *c.* 8. *n.* 12. Et contrarium. *n.* 13. & reſolutio quæſtionis. *n.* 14. vide tamen *Notas ibid.*

Judicis arbitrio remittitur conſiderare, an execuſſio bonorum exiſtentium extrà territorium ſit facienda, & quomodo regulari debeat. *c.* 49. à *n.* 310. & *ſeqq.* Item an ceſſionarius uſus fuerit diligentiis ſufficientibus adverſus debitorem ceſſum, *ibid. n.* 371. Item an, & quando ceſſionarius fuerit negligens in exigendo creditum ceſſum. *c.* 50. *n.* 1.

Judices alicujus oppidi, vicini reputantur, & ut tales durante officio, Paſcuo uti poſſunt, *c.* 7. *n.* 6. & 7. Referuntur Doctores hujus opinionis. & *n.* 8. aſſignatur ratio. Vide *ibid. Notas.* Contra Judices quando præſumatur. *c.* 139. *n.* 94. Quales ſint eligendi. *n.* 95.

In delicto notorio quomodo procedat. *c.* 38. *n.* 18.

Vide *Verb. Viſitatio.*

Judicium.

Judicii ad obſervatione interim abſolvi debet petens excuſſionem fieri propriis expenſis. *c.* 49. *num.* 256.

Manutentionis. *Vide Verb. Interim. Manutentio. Sententia.*

Jura

Competentia ceſſionario adverſus cedentem per ceſſionem pro ſoluto, extincta manent. *c.* 49. *num.* 131.

Jurium ceſſio in nomine debitoris idem omninò operatur quod in rebus corporalibus traditio. *ibid. n.* 159. declara *n.* 160. 163.

Jurium priorum præſervatio contra cedentem excludit novationem, delegationem, vel in ſolutum dationem. *ibid. n.* 178.

Juramentum

De calumnia ſolet peti, & præſtari ſuper Paſcui lite (quod de veritate dicenda ſolet nuncupari) & an per partes remitti poſſit. *c.* 32. *n.* 10.

Juramento damni paſſi quando ſit ſtandum. *c.* 38. *n.* 43. & *c.* 42. *n.* 74. 76.

In litem datur ſocio contra ſocium. *c.* 48. *nu.* 46.

Præſumptum dolo præſtitum expenditur. *d. c.* 48. *n.* 62.

A juramento obtenta abſolutione, beneficio, *Auth. hoc niſi &c.* potitur, qui illi renunciavit, & in pecunia ſolvere promiſit. *c.* 49. *n.* 27. *ad* 42. & latè de materia *D. Auth. à n.* 22. *ad* 43.

Juriſdictio

Oppidi, & dominium ejus, vel Paſcui, res prorſus diverſæ ſunt. *c.* 9. *n.* 15. & ex illa non infertur ad iſtud *n.* 13.

Proclamata facere eſt actus juriſdictionis. *c.* 40. *n.* 117. Plura de Juriſdictione vide *in Summar. alphabet. cap.* 41. *n.* 228. & *ſeqq. in hoc Verbo.* Eſt probanda ab eo qui illam dicit habere. *c.* 41. *n.* 267.

Jus Fruendi

Concedi alicui diverſum eſt, quam quod ei concedantur fructus. *c.* 23. *n.* 2.

Jus idem conſideratur partis quoad partem, quod de toto ad totum. *c.* 26. *n.* 7.

Jus Lignandi,

Ac hauriendi aquam quomodo præſcribatur. *c.* 42. *n.* 33. & *poſt tract. animadv.* 3. *n.* 5. & *n.* 4. ubi de jure plantandi. Vide *poſt tract. ead. animadv.* 3. *n.* 62. 63.

Jus Paſcendi.

Juri Paſcendi aſſentire, & acquieſcere videtur qui cum poſſit, nec pignorationem facit, nec querelam

relam in judicio deducit. *c.* 21. *n.* 22.
Juris Paſcendi ſervitus quanto tempore præſcribatur. *c.* 18. *n.* 15.
Juris Paſcendi conceſſio facta alicui Oppido, utrum perpetua debeat reputari. *c.* 23. *n.* 3.
Juris Paſcendi conceſſionis verba debent ſemper attendi. *d. c.* 23. *n.* 8.
Juris Paſcendi in conceſſione, ſemper debent attendi ejus verba, conſuetudo, aut ſtatutum municipale. *c.* 24. *n.* 12.
Quando interrumpatur naturaliter. *c.* 21 *n.* 6. Quomodo præſcribatur. *c.* 42. *n.* 32.
Habens in aliquo loco non habet jus pernoctandi in illo. *Not. ad c.* 18. *n.* 3. nec jus aquandi. *n.* 4. ubi nec poteſt paſcere pecora morbida. *poſt tract. animadv.* 3. *n.* 15. Cætera *in verb. PASCENDI JUS, & poſt tract. animadv.* 3. *n.* 33. *& ſeqq. ac n.* 49. *& ſeqq.*
Commune an ſit diſſolubile. *ib. n.* 67.
Individuum eſt quoad ſervitutem, ſed quoad commoditatem diviſionem recipit. *c.* 22. *n.* 8.
Jus Paſcui per actus ſingulorum de Univerſitate non acquiritur Univerſitati. *c.* 20. *n.* 5.
Jus Paſcui in dubio videtur conceſſum, habito reſpectu ad numerum animalium, quæ quis habebat tempore conceſſionis. *c.* 24. *n.* 1. & reſolvitur quæſtio. *n.* 10. *& n.* 11. ſatisfit argumentis contrariis.

Jus Prælationis,

Seu retractus pro Paſcuo locato, an procedat in fratribus *de la Meſta*, remiſſivè *c.* 31. *n.* 27. Vide *verb. PRÆLATIO.*

L

Laudemium.

AN debeatur ex diviſione paſcui, ſeu alterius rei. *c.* 22. *n.* 16. & ibi *Not. n.* 11.
Laudemii ſolutio facit ceſſare titulum lucrativum. *c.* 43. *à n.* 145.

Legalitas

Librorum quomodo diſpungenda. *c.* 48. *n.* 106. Vide *verb. LIBER.*

Legatum

Alicujus fundi, comprehendit etiam paſcua, & bona ei deſtinata, licèt ſeparata. *Not. ad c.* 9. *n.* 5. 6. 7. Quoad dominium tranſit in legatarium etiam ignorantem. *c.* 43. *n.* 155. 156. eſt tranſmiſſibile ad hæredes. *n.* 157.
Paſcuorum an comprehendat jus aquandi. *Not. ad c.* 18. *n.* 4.

Legitima

Non detrahitur à fideicommiſſo particulari. *c.* 44. *num.* 33.
Ex Stat. Genuæ poteſt relinqui ſine titulo inſtitutionis. *c.* 43. *n.* 110.
Legitimam filio vindicanti adverſus tertios poſſeſſores non obſtat non factæ excuſſionis exceptio; ſecus ſi legitimæ petatur ſupplementum, vel in pecunia ſolvi cæptura ſit, vel hypothecaria exerceatur. *c.* 49. *n.* 89. 90.

Legitimatio

Facit vicem. *Not. ad c.* 4. *n.* 3.

Læſio

Ultra dimidiam, quando adeſſe dicatur. *c.* 42. *n.* 123.

Lex.

Lege non omnes caſus comprehendi poſſunt. *c.* 30. *n.* 10.
Legum intentio ſemper malitiis, & delinquendi occaſioni occurrit. *c.* 19. *n.* 9. Mutatio quid cauſet. *c.* 39. *n.* 82.
Quando aliquid diſponit ſub aliqua qualitate, ſeu præſuppoſito, qui ſe fundat in ea, debet priùs præſuppoſitum, & qualitatem probare. *c.* 10. *n.* 13.
Ubi prohibet præſcriptionem, lapſus temporis immemorialis non purgat prohibitionis vitium. *c.* 17. *n.* 12.
Ubi non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. *c.* 25. *n.* 10.
Diſpoſitio pro aliquo loco quando debeat haberi ut lex univerſalis. *c.* 16. *n.* 10.
Leg. fin. C. de acquir. poſſeſſ. remedio intentato, ceſſat excuſſio. *c.* 49. *n.* 93. Condictione quando actum dicatur, *ibid. n.* 94.
Leg. 2. *C. de pign.* fundamentum in ſpeciali hypotheca conſiſtit. *ib. n.* 265.
Auth. hoc niſi debitor. C. de ſolut. materia latè examinatur. *ibid. à n.* 22. *ad* 43.
Auth. res quæ, C. comm. de leg. Vide *verb. Authent.*

Liber.

Librorum legalitas quomodo diſpungenda. *c.* 48. *n.* 106. Vide *verb. LEGALITAS.*

Licentia.

Licentia Principis pro vendendis bonis Communitatis præſumitur per lapſum 30. annor. *Not. ad c.* 11. *n.* 3. ſic pro vendendo bonis feudalibus. *n.* 4. pro validitate ceſſionis ad repulſam fiſci. *n.* 5. pro valida acquiſitione facta à forenſe. *n.* 6. pro vendendis bonis aſſequutis ex Salviano. *num.* 7. pro confirmatione Statutorum loci ſubjecti. *n.* 8. Amplia etiamſi dictæ licentiæ debeant dari in ſcriptis. *n.* 9.
Ordinarii pro renunciatione Monialis, juxta *Conc. Trident.* præſumitur poſt ann. 30. *Not. ad c.* 11. *n.* 10.

Licitatio.

Licitatio (vulgò *Poſtura del quarto*) utrum habeat locum in locatione Paſcui publici. *c.* 31. *n.* 18. Et an poſt licitationem admittatur plus offerens. *Not. ad idem c.* 31. *n.* 5.
Quartæ partis pluribus in locis ex conſuetudine admittitur, & hoc juri, & rationi convenit. *c.* 31. *n.* 21. 22. utrum citrà conſuetudinem admitti debeat. *ibid.*
Licitatione paſcui publici facta, utrum admittatur novus licitator, & an primus poſſit variare. *c.* 31. *n.* 6.

Licitator

Primus Paſcui publici, utrum pro eodem pretio præferri debeat licitatori ſecundo. *c.* 31. *n.* 23. *cum duob. ſeqq.*

Limites.

Limitum, & finium terminorum omni tempore maxima cura fuit habita. *c.* 28. *n.* 8.

Lis

Non purgat prohibitionis vitium. *c.* 17. *n.* 12.
Super Paſcuo publico regulariter ſolent intentari, & proſequi ab Oeconomo, & Procuratore univerſitatis cum ejus ſufficienti mandato, & tunc quid juris ſit; & ex ſententia in hoc judicio lata, quis effectus, & contra quem reſultet. *c.* 29. *num.* 14.
Lites ſuper uſu, vel proprietate Paſcui publici, duplici via ſolent intentari. *ibid. n.* 1.
Pro litibus evitandis eſt ſemper ſumenda interpretatio. *c.* 46. *n.* 49.

Locata

Seu vendita herba Paſcui, in tali locatione, ſola patientia percipiendi in fundo, vel abſtrahendi ab eo herbam, ſeu gramen, conſideratur. *c.* 36. *n.* 5.

Locatio

Paſcui publici, non omnibus eſt permiſſa, & quæ perſonæ ab ea arceantur. *c.* 31. *n.* 10. *& 11. cum trib. ſeqq.*

Paſcui publici debet fieri præcedentibus præconiis, & per quos dies debeant fieri. *c.* 31. *n.* 7. vide remiſſivè *in Not. ibid. n.* 2. 3. ubi etiam de conſenſu omnium civium.

Paſcui publici debet fieri perſonæ idoneæ, & de pœnis ſtatutis contra eos, qui legi in hoc prohibenti fraudem faciunt. *c.* 31. *n.* 17. & ibi *in Not. num.* 4.

Seu venditio æquè naturaliter cadit ſuper jure percipiendi fructum. *c.* 36. *n.* 3.

Seu venditio an contracta videatur ſuper jure percipiendi herbam, vel gramen ex Paſcuo, ex conjecturis deſumitur, quæ tres ſunt potiſſimæ. *ib. n.* 6. *& ſeq.* ubi de herba, antequam naſcatur alicui conceſſa.

Vel conductio Paſcui publici ſi ab aliquo non prohibito facta fuerit, & poſteà conductor ſuſceperit officium, ob quod à tali conductione arceatur, an ſemel ſuſceptum perficere poſſit. *c.* 31. *n.* 16.

Locationis, ſeu venditionis contractus in herbis Paſcui, frequens admodum eſt. *c.* 31.

De perſonis prohibitis à conductione paſcui publici. *ib. n.* 10. 11.

Locator.

Locatores antiqui Regalium bonorum, utrum præferantur novis. *c.* 31. *n.* 26.

Locatori paſcui competit hypotheca ſuper animalibus paſtis. *c.* 13. *n.* 29. & ibi *Not. n.* 13. 14.

Locuſta.

Locuſtarum natura, malignitas, & fugatio plenè examinatur *in c.* 39. *n.* 103. *& ſeqq.*

Locus.

Locorum vicinorum conſuetudines, & ſolita ſpectantur. *c.* 46. *n.* 255.

Locutio

Imperfecta non admittitur in Imperatore, & Principe. *c.* 42. *n.* 28.

M

Magis.

MAgis, & minus non variant ſpeciem. *c.* 46. *n.* 162.

Magiſtratus

Municipalis quis dicatur. *c.* 7. *n.* 4.

Et Judex frequenter in oppido habitat, & reſidere debet. *ib. n.* 5.

Durante officio vicinus reputatur, & Paſcuis publicis potiri poteſt. *ib. n.* 6.

Per tempus officii videtur habere animum habitandi. *d. c.* 7. *n.* 9.

Vide cætera *in verb. PRÆTOR, & verb. JUDEX.*

Magiſtri.

Et Præceptores ſtipendiarii, ad inſtar militum, vicinitatis commodis, & emolumentis potiuntur. *c.* 4. *n.* 18.

Mala Fides.

Continuata excludit præſcriptionem. *c.* 45. *n.* 46.

Superveniens poſt completam præſcriptionem, non officit. *c.* 21. *n.* 28. 29. nec in foro fori, nec in foro poli. *Not. ad c.* 21. *n.* 6.

Mandatum.

In ſimplex mandatum ad exigendum nomen, cujus periculum remanet penes cedentem, reſolvitur ceſſio pro ſolvendo ſeu ſolutionis cauſa. *c.* 49. *n.* 136.

Quando exequi nequeat contra diffidatum. *c.* 39. *n.* 77.

Manutentio

Competit Univerſitati in quaſi poſſeſſione paſculandi. *Not. ad c.* 9. *n.* 4.

Vide de Materia *verb. INTERIM*, ubi latè, & *Verb. Appellatio. Judicium. Sententia.*

Matrimonium.

Collatio in matrimonium, & dotis conſtitutio, quomodo differant inter ſe. *c.* 49. *n.* 84.

Meliorамenta

Sunt propria emphyteutæ. *c.* 40. *n.* 39. ubi de eorum permiſſa hypotheca, ac poſſunt ſubjici cenſui. *n.* 36.

Mens

De clara mente contrahentium, quando non conſtat, recurrendum eſt ad naturam obligationis. *c.* 49. *n.* 333.

Mercatores.

Ob duplex onus præjudicantur. *c.* 46. *n.* 101. 102. Sunt ſagaces, pro ſe eximendis à gabellis. *d. c.* 46. *n.* 130.

Mercatura

Exercetur cum parte, ſeu ſpe lucri. *c.* 48. *n.* 4.

Merces

Gabellabiles non poſſunt differri per loca inſolita. *c.* 46. *n.* 235. 236. 272. 273.

Milites

In Oppido, ubi commorantur, uberiori emolumento in Paſcuis quàm cæteri vicini frui debent. *c.* 4. *n.* 17.

Vide *Verb. Domicilium.*

Minor.

Minoris bona quando validè alienentur. *c.* 47. *n.* 208. 209.

Monachus.

Monachi an Paſcuo publico, ſicut cæteri vicini, & cives uti poſſint. *c.* 8. *n.* 1. *& 2.*

Vide *cætera in verb. CLERICUS.*

Monaſteria

In Oppidis ubi habent domos culturæ deſignatas (vulgo Granias) utrum Paſcuo, ſicut alii vicini frui poſſint. *c.* 8. *n.* 15. 16.

Paſcuo utuntur, quoad animalia culturæ (vulgo *de ſu labranca*) in terminis, & Paſcuis illius loci, & Oppidi, ubi habent domos culturæ, quæ noſtro idiomate dicuntur *Granias. c.* 8. *n.* 19.

Tantum in loco ubi ſunt conſtructa vicinitatem conſequuntur, & Paſcuis publicis potiri poſſunt. *ibid. n.* 17.

Moneta

Præciſa poſita in obligatione quomodo conſideranda tempore ſolutionis. *c.* 45. *n.* 11. 12. 13. 37. Quid operetur centenaria, & immemorabilis, in ſolutionibus factis cum monetis inferioris bonitatis, & valoris. *n.* 15. *uſque ad n.* 58.

Doctores tractantes de materia monetali examinantur. *c.* 45. *n.* 68. *& ſeqq. uſque ad n.* 78.

Monitio,

Citatio, & interpellatio cedentis, fidejuſſoris, ac alterius cujuſlibet intereſſe habentis requiritur in excuſſione. *c.* 49. *n.* 51. 112. 126. 127. declara *n.* 128.

Montagium

Quid ſit, & de ejus antiquitate. *c.* 34. *n.* 2. Vide *verb. GABELLA. Tranſitus.*

Quare perſolvatur traditur ratio. *ib. n.* 17. & ibi de ejus introductione.

Quod non debeat perſolvi pro pecudibus tranſeuntibus de ſuo Oppido ad compaſcuum commune per alienum territorium, variis ſupremi

premi Conſilii reſcriptis, & ſententiis eſt deciſum. *ibid. n.* 18.

Mora,

Et negligentia in exigendo nomine ceſſo imputari non poteſt ceſſionario, qui caret inſtrumento, & juſtificatione crediti ceſſi. *c.*49.*n.*235. declara *n.*240.

Principalis debitoris requiritur, in qua non poteſt dici conſtitutus, niſi interpellatus ſit ad ſolvendum antequam agatur contra tertium. *ibid. n.* 294.

Sola debitoris in ſolvendo adimpletur conditio, ſi debitor non ſolverit, quæ reſpicit purum, & abſolutum actum ſolutionis non factæ. *ibid. n.*210. 214. 331. declara *n.*211.212.215.

Per ſolam moram debitoris in ſolvendo, ac lapſum temporis an, & quando ſtipulatio contra cedentem ſit commiſſa. *ibid. n.* 331. & 332.

Mors

Habet vim juramenti. *c.* 47. *n.* 219.

Mulier

Ut poſſit bona tradere in fundum dotalem quid requiratur. *c.* 47. *n.* 113.

Nobilis non admittit ſexus fragilitatem. *ib. n.* 215. 216.

Agens hypothecaria contra tertios pro aſſecuratione ſuæ dotis, excuſſionis exceptione repellitur. *c.* 49. *n.*71.76. limita *n.* 72.

Mulieri agenti rei vindicatione pro dote non objicitur excuſſionis exceptio. *ib. n.* 92.

Comparens in judicio pro aſſecuratione ſuæ dotis non tenetur,quando comparet per modum exceptionis adverſus mariti creditores,probare vergentiam Viri ad inopiam, nec judicium excuſſionis permittere. *ibid. n.* 121.

Mutatio

Servitutis paſcendi, & ut reducatur fundus ad culturam licitè, an & quando permittatur, nec ne. *c.* 16. & ibi *Not. n.*1.2.5. & *poſt tract. animadv.* 3. *n.* 10. *& ſeqq. ac n.*43.56. *Vide verb. Servitus Domini.*

N

Natura

CEſſionis, quid ſit. *c.* 49. *n.* 334.

Naturalis ratio, ſivè æquitas pro lege habetur. *c.* 30. *n.* 11.

Natus

In aliquo loco, cum fortaſſis mater per illum tranſiret, an acquirat naturalitatem, traditur remiſſivè. *c.* 4. *n.* 6.

Neceſſitas.

Neceſſitatis tempore poterunt vicini compelli ut frumentum, quod illis ſuperſit, juſto pretio vendant, quod procedit etiam in Eccleſiaſticis perſonis. *c.*27.*n.*5. *&* 6.

Negativa.

Probatur ex inſpectione, & lectura ſcripturæ. *c.* 44. *n.* 6. Vide *Not. ad c.* 19. *n.* 11. & quoad non interventum ſolemnitatum. *c.*47.*n.*96.

Negligentia

Et mora in exigendo nomine ceſſo quando imputari non poſſit ceſſionario. *c.* 49. *n.*235. 240.

In negligentia dicitur ceſſionarius prorogando debitori ceſſo tempus ad ſolvendum. *c.* 50. *n.*4. limita *n.* 5.

Negligentia an imputari valeat ceſſionario in exigendo nomine ceſſo, quando illi nullus terminus, ac tempus ad agendum fuit præfixum. *d. c.* 50. *n.*11. 13. Quid conditione pendente. *n.*26. Et quomodo hujuſmodi negligentia remaneat probata. *n.* 28.

Nemus

Quid ſit, & comprehendat. *c.*1. *n.*25. & ibi *Not. n.*5. ubi quod etiam nuncupatur LUCUS.

Nobilis

Litigans ſuper nobilitate, an teneatur ad collectas contra ſe. *Not. ad c.*29. *n.*4.5.

Pro nobilibus bene ſentiendum. *c.*47.*n.*40.

Nomen.

Nominis ceſſione ubi creditor pro ſui credito contentatur, intervenit ceſſio pro ſoluto. *c.* 49. *n.* 144.

Nominis venditio fit intervenientibus conſenſu, re, & pretio. Et ſatis eſt, quod appareat de ſolutione certi pretii ut dicatur facta nominis venditio. *d.c.*49.*n.*146.147. declara *n.*151.152.& *n.*154.

Debitoris ut venditum ſit an requiratur,quod detur pecunia, vel creditum pecuniarium. *ib. n.* 155. 156.

Nominis venditio non dicitur interveniſſe, niſi fuerit expreſſa in inſtrumento. *ib.n.*157. limita *n.*158. Idem de nominis datione in ſolutum. *n.* 166. limita *n.* 167. *cum duob. ſeqq.*

Nominis ceſſionem eſſe pro ſolvendo, præſumere facit verbum *ad exigendum ib. n.* 170.

Nominis dationem in ſolutum, vel delegationem non eſſe factam arguitur, ex quo cedens poſt ceſſionem pulſavit debitorem ceſſum. *ibid. n.* 181.

Nominis ceſſi periculum in ceſſione pro ſoluto an, & quando ceſſionarii damno cedere debeat. *c.*50. *à n.* 6. 15.

Nominis ceſſi exigibilitas quando præſtari,& de quo tempore debeat; quando promiſſa cenſeatur, & alia ſimilia plura *per totum ferè d. c.* 50.

Nomina vicinorum qui congregantur in Conſilio, & conſentiunt alienationi Paſcui publici, in actis ejus inſcribi debent. *c.* 11. *n.* 23.

Nomina, & Cognomina quomodo probentur, *c.*39.*n.*27.

Notarius.

Notarii verba quando dicantur verba contrahentium. *c.*42. *n.*92.

Notæ

Dicuntur, quando aliquid ſcribitur compendioſè. *Not. ad c.* 37. *n.* 14.

Notorium

Quid, & quotuplex ſit, & quomodo ad effectum excuſſionis probetur. *c.*49. *n.*49. & 50.

Novatio

Inducitur ex ceſſione pro ſoluto, ſeu loco ſolutionis. *c.*49.*n.*130. Ex quibus excludatur. *n.*178.

Novitates

Periculoſæ, & calamitoſæ. *c.*39.*n.*90.91.

Nullus

In communione perpetua ſtare cogitur,præſertim ſi ex ea ſibi damnum reſultet. *c.*22. *n.*3.

O

Oblatio

MAjor poſt licitationem an admittenda. *Not. ad c.*31. *n.*5.

Obligatio

Solvendi factis diligentiis, vel excuſſione contra debitorem, quid importet. *c.* 49. *n.*332.

Obligationis ad naturam recurrendum eſt quando non conſtat de clara mente contrahentium. *ib. n.* 333.

Obligationibus ab anterioribus, & hypothecis, omnia bona de jure præſumuntur libera. *ibid. num.* 360.
Tanquàm quid facti non præſumitur, ſed probari debet ab eam allegante. *ib. n.* 361.
Obligationem novam à debitore ceſſo, ceſſionario exigente, cedens liberatur. *c.* 50. *n.* 41. amplia. *n.* 42.

Obligatio Cameralis

Impedit quod debitor, eoque minus cedens allegare non poſſit. *Auth. hoc niſi. C. de ſolut.* beneficium. *c.*49.*n.*30.
An, & quando ceſſare faciat excuſſionem. *ib. à n.* 273. 290.
Tribuit electionem creditori agendi adversùs quoſcunque obligatos, rejecta excuſſionis neceſſitate, & variandi de re ad rem, de perſona ad perſonam. *ib.n.*288.289.
Obligationis Cameralis virtus prodeſt Ceſſionario, ſicut cedenti. *ib.n.*321.

Obligatus

In ſolidum, principaliter, cum juramento in forma Cameræ, ac alia ampliſſima an, & quando gaudeat excuſſionis beneficio. *c.*49. *à n.*273.291.
Conditionaliter ante purificationem conditionis conveniri non poteſt. *ib. n.*327.

Oblivio

In facto proprio intra decennium non præſumitur. *c.*48.*n.*109.

Obreptio

Cujus ſit naturæ, & operationis. *c.* 44. *n.* 55.

Obſervantia

Subſequuta ſupplet omnes defectus ſolemnitatis. *c.*11.*n.*28.
Interpretativa proxima, quid operetur, *c.* 46. *n.*210. *ad* 218. *& ſeqq.* declarat mentem contrahentium. *c.* 47. *n.* 79. *& ſeqq.* ubi quod & manifeſtat formam, & naturam contractus etiam dotalis fundi. *n.* 82.

Officialis.

Officiali publico jurato in his quæ ad officium ſuum ſpectant, creditur. *c.* 19.*n.*13.

Officium

Semel ſuſceptum, non obſtante impedimento ſuperveniente, quando perfici poſſit. *c.*31. *n.*16.

Omiſſum

In contractibus habetur pro omiſſo. *c.* 47. *n.*134.

Opinio

Magis communis conſtituit concluſionem approbatam. *c.*43. *n.*41.

Oppida,

Et villæ Regiæ Coronæ, à Rege noſtro poſſunt condonari privatis. *c.*17.*n.*8.
In rebus contentis in territorio ſuo habent pro ſe præſumptionem juris non ſolum quoad dominium univerſale, verum etiam quoad particulare, & idem in poſſeſſione. *c.* 9. *n.* 6. 7.
Semper deſtinationem territorii, & pertinentiarum ſolent habere. *d. c.*9.*n.*2.
Oppidi cujuslibet pertinentiæ ex aſſignatione Principis, vel ex conſuetudine, & uſurpatione communi deducuntur. *c.*9. *n.*1.
Oppido deſolato, Paſcua ejus ad quem pertineant, & cui applicari debeant. *c.* 23. *n.* 10. *& n.* 11. conſtituuntur pro declaratione quæſtionis tres caſus. *ib.*
Donato, & conceſſo omne illud, quod in territorio comprehenditur, & limitibus clauditur, conceſſum, & donatum intelligitur *c.* 9. *n.* 10.
Penitus diruto, & vicini in alio loco ædificaverint, vel habitationem ſuam tranſtulerint, utrum Paſcua priſtini loci diruti conſervent. *c.* 23. *n.* 22.
Seù caſtro conceſſo cum ſuis pertinentiis, utrum veniant Paſcua. *c.* 9. *n.* 21.
Alteri æquè principaliter adjici, aut aggregari, vel acceſſoriè diverſum eſt, quoad uſum Paſcui. *c.*10.*n.*29.
Civitas, aut Villa quando ob vicinitatem teneantur ad ſatisfactionem damni, vel inſultus in confinibus præſtiti. *c.*14. *n.*3. *&* 4.
Oppidum compaſcuum utrum poſſit recipere vicinos de novo venientes, in præjudicium communitatis, traditur remiſſivè. *c.* 16. *n.* 30.
Convicinum, Oppido deſolato, cum quo communitatem habebat in Paſcuis, utrum privativè acquirat Paſcua. *c.* 23. *n.* 18.
Deſolatum, ſi iterum populetur, utrum Paſcua, quæ habebat, quaſi poſtliminio recuperet, diſputandum proponitur. *d. c.*23.*n.*19.
Habens proprietatem terminorum Paſcui communis in uſu cum alio Oppido, non poteſt in præjudicium communitatis plantare hos terminos, nec ad culturam reducere, nec locare certo pretio exteris, aut gratis concedere. *c.*16. *num.* 14.
Habens diffuſius, vel ſuperabundans Paſcuum, quàm neceſſitas ſua ſatagit, an compellatur quod ſibi ſupereſt Oppido vicino egenti certo pretio (citrà conſuetudinem) vendere.*c.*27.*n.*10.
Dominus Oppidorum quando habeat dominum terrarum Gerbidarum. *c.*9. *n.*20.
Vel Villa communitatem habens in Paſcuo, eo vendito per Principem, an habeat retractum. *c.*30 *n.*17.18.
Vide *Verb. Vendita.*

Oppoſita.

Oppoſitorum, ſivè contrariorum natura. *c.* 46. *n.* 194.

Ordinatio

Per tempus immemoriale cuſtodita, & obſervata, confirmatione Regia non indiget, quia præſumitur. *c.* 12. *n.* 11.

Ovile

Quid ſignificet, & comprehendat. *c.*25. *n.*23.

P

Pactum.

UT alter ex conjugibus habitet in aliquo loco examinatur. *Not. ad c.* 5. *n.* 3. 7. 8.
Quod onus pulſandi, & cogendi debitorem ceſſum ſpectet ad cedentem, non verò ad ceſſionarium, validum, & juſtum eſt. *c.*49.*n.*233.
Quod ceſſionarius teneatur facere excuſſionem contrà debitorem ceſſum, eique nullam facere dilationem ad ſolvendum, firmiter eſt ſervandum. *c.*50.*n.*3.
De manutenendo nomen debitoris ceſſum, exigibile eſt dependens, & de conſuetudine Ferrariæ. *ib.n.*55. contrarium. *n.*57. *& ſeqq.*
Ut creditum omni futuro tempore capiat creditor, ac alia verba tractum temporis futurum habentia, quandoque referri poſſunt ad tempus præſens, ſive ad tempus futurum, habens tamen cauſam de præterito. *d.c.*50.*n.*68.

Papa.

Papa, cæteris Principibus, difficiliùs aufert jus tertii. *c.*46.*n.*17.

Pars

Una ſcripturæ declarari debet ab alia. *c.*42. *n.*37.

Parum.

Et nihil æquiparantur. *c.* 46. *n.* 202. non conſiderantur.